Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

2478

~~Gt 13 tab. 1a n. 32.~~ 2569

MED. 12506

~~68 - 2 . A = n° 4~~

95-1-3

Digitized by Google

95-1-3

UNIVERSIDAD ... BIBLIOTEC MEDICINA

Digitized by Google

Ioh. Dan. Hartmañ. ſc. Aug. Vind.

Digitized by Google

JOHANNIS MUNNICKS,

Doctoris & Profeſſoris Medici,

617

CHEIRURGIA,

AD

PRAXIN HODIERNAM

ADORNATA.

IN QUA

VETERUM pariter, ac NEOTERICORUM

Dogmata dilucidè exponuntur.

AMSTELODAMI,

Apud LUDOVICUM MALCOMESIUM.

M. DCCXV.

Digitized by Google

VIRIS

Nobiliſſimis, Graviſſimis, Ampliſſimis,

D. JOANNI BORRE

van AMERONGEN, JCto,

Supremi Fœderatorum Belgarum Senatus, qui Hagæ Comitum eſt, nuperrimè membro,

D. ARNOLDO SPOOR, JCto.

Illuſtrium Ordinum nomine ad Cameram Rationum hujus Provinciæ quondam delegato,

CONSULIBUS;

NEC NON

INCLYTO

Reipublicæ ULTRAJECTINÆ,

SENATUI,

ACADEMIÆ CURATORIBUS,

JOH. MUNNICKS, S. P.

NOn ſelectum quidem ILLUSTRISSIMI PROCERES, ſed per ſtudiorum laxamenta concinnatum qualecunquè hoc opus, & ſiſtere vobis, & ad judicii veſtri ſolem examinare, tam of-

Digitized by Google

ficii mei ratio, quam debita ſummis veſtris meritis ob ſervantia poſtulabat. De Cheirurgia enim agitur, Artis Medicæ parte cum antiquiſſima, tum maximè certa & evidente: namquè in aliorum morborum curationibus quum dubitari poſſit, ſecunda valetudo Medicinæ, an corporis beneficio contigerit; in hac parte, quæ manu curat, evidens eſt, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere? imò nonnunquam in totum pendere. Hæc nihilominus, haud abſquè ſumma injuria, ſequioris ævi temporibus à Medicina ità ſejuncta fuit, ut ſi redirent priſci Rei Medicæ antiſtites, artem hanc, tanta cum induſtria ab ipſis excultam, tam mutilam nunc, & à corpore ſuo divulſam, deplorarent, ac in ipſa Medicina Cheirurgiam quærerent, eamque exulantem omni ſtudio revocandam reſtituendamque prædicarent, contenderent.

Quicquid hujus eſt, in chartarum harum anguſtias contractum, veſtris oculis ſubjicere non dubitavi. Dedi equidem, quod hoc quidem tempore optimum videbatur è literario meo proventu publicam in lucem prodere. Cætera benevolentia veſtra commendabit, qua me publicis Academiæ veſtræ muneribus admotum, non promptè minus ſuſcepiſtis, quam conſtanter hactenus fovetis.

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO;

CHEIRURGICAM ARTEM

AMANTI, S.

H*Aud immeritò actum agere videar, quod poteſt tot laudatiſſimos auctores Cheirurgiam ſcribere voluerim. Sed quamvis hoc viri multi, ingenio præſtantiſſimi atquè in praxi verſatiſſimi, tentaverint; non tamen, quod pace ipſorum dixero, ob multa antehac obſcura admodum, id hactenus peregiſſe videntur.* Multum egerunt, *inquit Seneca*, qui ante nos fuerunt; ſed non peregerunt. Multum adhuc reſtat operæ, multumque reſtabit. Neque ulli nato, poſt mille ſecula, præcidetur occaſio, aliquid adhuc adjiciendi. *Cum itaque, ab aliquot retrò annis, major in Medicina lux affulſerit; multò felicius hoc beato noſtro ſeculo tentarì id poſſe exiſtimans, manum operi admovi, atquè Cheirurgicam Praxin, demptis ubiquè ſupervacuis, propoſitiſquè ſolis neceſſariis, in ordinem redigere conſtitui. Deſudavi multùm, ex Veterum pariter, ac Recentiorum fundamentis, ità librum hunc conſcribere, ut in arte provectioribus non ſolùm, ſed & ipſis poſſet inſervire tyronibus, Quod an conſequutus ſim, æquiſſimo tuo judicio liberè committo. Vale, & noſtris laboribus fruere.*

Digitized by Google

In limatum & terſiſſimum.

OPERIS

CHIRURGICI CODICEM,

Auctore Clariſſ. Medico

JOHANNE MUNNICKS,

Anteceſſore Ultrajectino.

Quiſquis es, appropera, totumque huc mentis acumen,
  Dirige, qui penitus vulnera noſſe cupis,
Vulnera, non animis & amantum infixa medullis,
  Qualia vel Flaccus, Naſo vel ipſe tulit;
Sed nimium fœdâ ſtillantia vulnera tabe,
  Cum ferrum, aut ferro ſævior ignis agit;
Urendusque jacet, quâ parte eſt ſaucius æger,
  Aut trepidus miſerè membra ſecanda dolet:
Sævities nihil iſta nocet, corpuſque jacentis
  Ne pereat totum, pars benè parva petit.
Omne quis unguentum, ruptos quis turpiter artus,
  Oſſaque quis memoret fracta, quis omne malum?
Singula charta VIRI ſurgentis ad alta loquatur,
  Sunt nimis à curis hæc aliena meis.
Caſtor gaudet equis, enarrant vulnera miles
  Et Medicus, ventos navita, paſtor oves.
Mille ego prudentum volvo reſponſa, tuaſque,
  Roma vetus, leges explicuiſſe meum eſt.
Nec me ſcire juvat, quid ſint gangræna, tumorque,
  Quid cruor, & ſanies, cumque liene jecur.
Scire tuum majus ſcis eſſe, ubi, docte Machaon.
  Extinctos habili ſcis ſecuiſſe manu.
Rimaris parvum diſſecto in corpore mundum,
  Nexaque demonſtras ordine cuncta ſuo.
Quanta DEI ex uno laus nata cadavere, quantus
  NUMINIS ex ipſo pulvere ſurgit honos!
Copia quæ rerum, quantus tibi militat uſus,
  Agmina morborum quantaque quotque domas!
Principiis prudens obſtas, languentibus adſtas
  Ipſe vigil: vigiles debilis æger amat;
Inde fit, ut Medicâ tot Febribus arte fugatis,
  Famæ etiam claris proripiare rotis.
Laurus eat circum crines gaudentis, & ævo
  Stet longo, Patriæ, Te medicante, ſalus.

L. v. POLL.

PRA-

JOHANNIS MUNNICKS

Doct. & Prof. Medici

PRAXIS CHEIRURGICÆ

LIBER PRIMUS DE TUMORIBUS PRÆTER NATURAM.

CAPUT PRIMUM.

De Tumoribus in genere.

TUMOR Græcis ὄγκος corporis eminentiam ſonat. Hæc autem conſideratur, vel ſecundum naturam, ut in capite, ventre, juncturis, cæteris. Vel naturæ modum excedens, quemadmodum in Mammis lacte turgentibus, & in Ventre Mulieris prægnantis. Vel præter naturam, ut in omni Tumore nonnaturali actione. lædente.

II. Hippocrates generali nomine quemcunque tumorem οἴδημα vocare conſuevit, *Aphor.* 34. *ſect.* 4. & 37. 6. ac paſſim aliis in locis. At potius cum Galeno nobis Oedema erit tumor peculiaris, mollis, non dolens, quique prementis digiti veſtigium ſeu foveam exhibet. Arabe omnem omninò tumorem Apoſtema nuncupant: quæ tamen vox apud Græcos, ſignificatione multò contractiore, ſolum Abſceſſum, *hoc eſt*, collectæ materiæ in pus, aut in alienam ſubſtantiam converſionem denotat. Igitur Apoſtematis ſeu Abſceſſus eſt anguſtius nomen, quam Tumoris, quia omnis abſceſſus eſt tumor, non contra. Tumoris Nomen.

Definitio.

III. Galenus porrò Tumores modò inter morbos partium ſimilarium recenſet, alibi inter morbos organicos collocat, alibi ad continui ſolutionem refert. Verùm Avicenna in tumore omnis generis morbos reperiri ſtatuit; ac proindè morbum eſſe compoſitum, unde tot tumoris definitiones promanarunt, ut videre eſt apud Galenum *lib* 13. *Meth. cap.* 1. Tagaultium *lib.* 1. *de tumor. pr. nat. cap.* 1. Euſtach. Rudium *lib.* 1. *de tumor. pr. nat. cap.* 2. Aquapend. *Chirurg. part.* 2. *lib.* 1 *cap.* 1. Pigræum *prax. Chir. lib.* 3, *cap.* 1. alioſquè. At verò ſi rem rectè perpendamus, ſignificatumquè vocabuli tumoris & ὄγκος conſideremus, ac tumoris eſſentiam per ſe contemplemur, Tumorem definiamus, quod ſit *morbus in quo corporis noſtri partes à naturali ſtatu magnitudine auctâ recedunt.* Vel ſimpliciter dicamus, *Tumorem præter naturam eſſe partium extuberantiam juſtò majorem*, atque adeò eſſe morbum figuræ, in magnitudine auctâ.

Generales tumorum cauſæ.

IV. Vt autem propiùs intelligatur modus, quo plerique tumores excitentur, conſiderari debent 1. *Materia affluxus*, qui ſi non adſit, non datur tumor; verb. gr. ſi cadaver fuſtibus excipiatur, nullus oritur tumor, quia ſanguis, aliiquè humores in eo non fluunt, ſed condenſari ac coagulati ſunt; Sin verò fuſtigetur corpus vivum, ingentes oriuntur tumores, viz. ex ſanguine in parte contuſa fluido, & nunc propter contuſionem ibidem ſtagnante, 2. *Tranſitus impeditus*; etenim ſi via circulationis ſit aperta, partibuſque aliis communicetur, numquam fit tumor, 3. *Infarctio* ſeu *Inbibita materia*, quæ inſolitam in magnitudinem partem diſtendit.

V. Similiter Guido de Cauliaco, Tagaultius, Pigræus, & plures alii, unanimiter ſtatuunt Cauſas tumorum efficientes eſſe fluxionem & congeſtionem. Eſt autem Fluxio humoris in corpore motus ad aliquam partem, quæ eundem quantitate aut qualitate peccantem, ſine ſui læſione recipere non poteſt. Hinc ſequitur, Fluxionem fieri aut parti mittentis robore, aut recipientis imbecillitate: Etenim in imbecilliores ſeſe exonerare ſolent partes robuſtiores. Congeſtio verò eſt excrementorum in parte aliqua collectio, ob ejuſdem partis imbecillitatem. Per hanc congeſtionem ferè frigidi tumores ſemper fiunt; calidi autem fluxione.

Speciales tumorum cauſæ.

VI. Speciale autem tumorum cauſæ, ut morborum omnium, ſunt externæ, vel internæ. Externæ variæ ſunt, viz. ictus, caſus, crapula, motus longior aut vehemens, & ſimiles. Enimvero cum quis ex alto ceciderit, aut baculo percuſſus fuerit, aut ab animali demorſus, ſi Flore Liberi Patris largiter ſit perfuſus, facilius in hujus vel illius partis tumorem incidet. Internæ tumorum cauſæ duæ ſunt, Plenitudo ſc. vel Impuritas, *hoc eſt*, Plethora, vel Cacochymia. Inflammationes Plethora gignit. Cæteros tumores Cacochymia ferè producit, ut Cacochymia Biliota Tumores Billioſos, Pituitoſa Pituitoſos, Melancholica Melancholicos, & ſic porro.

VII. Diffe-

VII. Differentiæ verò ac varietates tumorum præter naturam ſumuntur à natura illius, quod influit, ut Phlegmone naſcitur à ſanguine ſubacido, volatili; at quantitate magis quam qualitate peccante. Eryſipelas fit è ſanguine bilioſo, tenui, fervido. Oedema tumor eſt ex humore pituitoſo, ſeroſo. Scyrrhus tumor ab humore terreſtri, craſſo, melancholico. *Tumorum differentiæ.*

VIII. Alii tamen dividunt tumores in calidos, aut frigidos. Calidos appellant, qui fiunt ab humore calido, ſanguine, aut bile. Frigidos, qui ab humore frigido, pituitoſo, aut melancholico. Hippocrates omnes calidos tumores appellat Inflammationes, neque id abſque ratione; ita Eryſipelas nil aliud eſt, quam Phlegmone à ſanguine tenuiore, fervidiore, dicto bilioſo.

IX. Tagaultius, Gormelenus, Severinus, tumorum differentias petunt ex quantitate, unde tumores dicuntur magni, mediocres, parvi; qualitate, hinc calidi, frigidi; ſubſtantia, ut molles, duri; ſymptomatibus, colore viz. & dolore, unde albi, nigri, lividi, rubri dolentes, indolentes; partibus affectis, hinc Ophthalmia, Peripneumonia, Pleuritis; Materiâ, à qua dicuntur ſanguinei, bilioſi, pituitoſi, aquoſi, flatulenti, melancholici. Quæ tamen omnes differentiæ inutiles ſunt, quia non mutant formam tumoris, nec novam ſpeciem conſtituunt; ſique tumorum differentiæ ita eſſent conſiderandæ, plures eo referri poſſent, uti ad Phlegmonem Carbunculus, ad Eryſipelas uterque Herpes, exedens atque miliaris, &c.

X. Sed Curationis principium cum ex ipſius morbi cognitione maximè pendeat, Signa præprimis conſideranda ſunt, tum Diagnoſtica, tum Prognoſtica. Itaque tumores aut in internis ac occultis partibus ſunt, aut in apertis & externis. Qui in occultis oriuntur partibus, ex perfecta partium cognitione maximè deprehenduntur. Verum in apparentibus partibus tumorem eſſe, ex partis tumentis cum ſe ipſa, naturali ſtatu & diſpoſitione prædita, collatione cuique deprehendere promptum eſt. Etenim è partis extenſione, dolore, rubedine, calore, duritie, &c, tumorem adeſſe facilè cognoſcimus: melius tamen hæc in ſpecie, quam in genere exponuntur. *Tumorum Signa Diagnoſtica.*

XI. Futurum autem tumorum exitum, aut converſionem, ex ipſorum differentia; materiæ ſc. benignitate aut malitia, tenuitate aut craſſitie, caliditate aut frigiditate, ſimilibuſque qualitatibus: item ex partis affectæ natura; robore puta, aut imbecillitate; nec non corporis univerſi diſpoſitione deprehendimus. Sic tardioris ſunt curationis tumores ex humore pituitoſo, craſſo, melancholico producti: Periculoſiores, qui è ſanguine acri-ſalino, aut bile generantur; qui partes occupant internas; qui circa vaſa majora, articulos, nervos, parteſque membranoſas & tendinoſas ſe exhibent; quique inſignis ſunt magnitudinis, & in corpore cacochymico ſeſe produnt. *Tumorum Signa Prognoſtica.*

Digitized by Google

XII. Solent verò quatuor potiſſimum modis terminari tumores; Nimirum Diſſipatione ſeu Reſolutione, Suppuratione, Induratione, Degeneratione in Gangrænam & Sphacelum. Diſſipationis ſeu Reſolutionis futuræ ſigna ſunt, levitas membri affecti, deficiens pulſatio, tumoris, febris, cæterorumque ſymptomatum immunitio, emplaſtrorum vel cataplaſmatum mador, haud ſecus ac ſi rore eſſent perfuſa. At Suppurationem futuram indicant, dolor internus, pulſatio, calor, & febris increſcens, juxta Hippocratem *Aphor.* 47. *ſect.* 2. Circa puris generationes, dolores, & febres magis accidunt, quam ipſo facto. Suppurationis autem, quæ fit, & facta eſt, notæ verſibus hiſce contineri videntur.

Durities longa, pulſus, dolor, & calor, aucti
Signant pus fieri, ſed factum, dicta remiſſa
Sub digitis undans, albeſcens pars & acuta.

Enimvero factæ ſuppurationis ſeu abſceſſus indicia ſunt, partis affectæ levitas, remiſſio vel ablatio doloris, caloris, tenſionis, pulſationis, ac duritiei tumoris. Tumor eminentior fit, & in mucronem ſubducitur, ac elevatur. Acuties præterea fit eroſâ nonnihil cute, quam pus ſenſim corrodit, donec perforet.

Indurationem verò, quam nimius Repellentium, aut immodicus Reſolventium uſus non rarò relinquit, indicant tumoris imminutio, & cum hac remanens durities.

Cæterum Degeneratio in Gangrænam ex nativi caloris defectu, dignoſcitur ex affectæ partis lividitate, aut nigredine, quibus nonunquam graveolentia accedit. Hiſce tamen Signis febres ingentes, dolores, inquietudines, vigiliæ, aliaque prava ſymptomata plerumquè præceſſerunt.

XIII. Denique tum ad Diagnoſin, tum ad Prognoſin plurimum conſiderare juvat Tumorum Tempora, quæ quatuor ſunt; Principium nempè, quum pars intumeſcere incipit; Augmentum, quum intumeſcentia, dolor, cæteraque ſymptomata augentur; Status, in quo ſymptomata ſummo in vigore conſiſtunt, nec in pejus vergunt; Declinatio, cum ea imminuuntur. Hæc autem tempora conſiderare maximè neceſſarium eſt, quoniam remedia, quæ in principio proſunt, nocent in augmento & ſtatu; & viciſſim quæ proſunt, nocent in principio.

Tumorum generalis Curatio.

XIV. Ut autem tumor præter naturam ritè curetur, perpendendum, eum aut nunc fieri, aut jam factum eſſe, adeoquè duplicem hic occurrere indicationem; affluentis ſc. humoris averſionem, atque materiæ, quæ influxit, evacuationem. Et quoniam cauſarum remotio fluxionem inhibet, ſi propter totius corporis plenitudinem humor fluxerit, ipſam Venæſectione, ſi vires & aliæ indicatione permittant, item Cucurbi-

curbitulis, Frictionibus, Balneis, Exercitatione, Inedia tollemus: Cacochymiam verò convenienti purgatione, ſive per alvum, ſive per corporis habitum, ſive per alias vias, pro peccantis humoris natura, evacuabimus.

XV. Altera indicatio, quæ evacuare docet, locum habet & in tumore qui adhuc fit, quatenus ejus aliquid jam factum eſt, & in eo qui omninò factus eſt. Etenim quod in loco aliquo præter naturam continetur, id ſui ablationem indicat; quo fit, ut vacuatâ materiâ tumorem faciente, curetur tumor. Vacuationem vero duobus modis moliri debemus: priori quidem Repellentibus humorem ad alias partes transferendo; in quorum uſu tamen aliquot caſus meritò excipiuntur, in quibus repellere non licet.

1. Si ad emunctoria fluxio fiat, in glandulas puta ſub axillis, in inguinibus, pone auriculas, in collo, repellendum non eſt; quia humores excrementitios, quibus onuſta eſt, eo ablegare ſolet natura. Atque ex intempeſtivo uſus Repellentium ad emunctoria applicatorum mortis periculum aliquandò fuiſſe, memorabile affert exemplum Fabricius Hildanus *obſerv. Chirurg.* 78. *Cent.* 3.

2. Repellentibus uti non licet, cum fluxionis materia ſit maligna, ut in Bubone gallico vel peſtilenti, Anthrace, in morſu canis rabidi, ſerpentis, ſcorpionis, aut alius cujuſdam animalis venenati.

3. Neque Repellendum ſi fluxio ſit critica, niſi fortè feratur ad partem nobilem, quia naturæ benè operanti motum contrarium moliri non oportet; & ſi ſufficiens non ſit is naturæ motus, eam potius juvare, & ad partem affectam propellere debemus. Huc referri poſſunt affectus cutanei, ut pruritus, ſcabies, impetigo, lepra variolæ, morbilli; quia fiunt per modum criſis, naturâ ex interioribus in corporis habitum onus deponente.

4. Quum à contuſione, ſimilive cauſa fluxio fiat, parti contuſæ non admovendum Repellens; ſed potius Defenſivo ſupra partem affectam applicato, ea præmuniatur.

5. Cum humor multus ſit, & craſſus, abſtinendum à Repellentibus, quia magis denſarctur. Atquè hinc tumoribus, qui à congeſtione fiunt ea non conducunt, quod nulla fiat fluxio, peccanſque humor craſſus ſit, & frigidus.

6. Abſtinere debemus à Repellentibus, quando fluxio excitatur in corpore Plethorico, aut Cacochymico; ſed Venæſectione Plenitudo prius imminuenda eſt, ac Cacochymia per convenientem Purgationem tollenda. Similiter quando fluxio fit juxta vel ad partem nobilem, quemadmodum in inflammatione faciei, oculorum, &c, non adhibenda ſunt Repellentia.

XVI. Altero modo evacuamus materiam foras educendo Digerentibus, Suctu, Sectione, Scrarificatione, Cucurbitulis, & ſimilibus. Sed

in utraque evacuationis ſpecie ad tumoris, ipſius materiei quantitatem & qualitatem, atque ad partis affectæ naturam attendere oportet: alio namque modo tractari debent tumores ſanguine, alio modo ii, qui aut humoris bilioſi, aut pituitoſi ac ſeroſi, aut melancholici ſoboles ſunt.

XVII. Igitur diverſimodè, profluentis humoris natura, tumores curari debent. In fluxionis Principio, non omiſſis Purgatione & Venæſectione, ſi ob vias latiores videatur humor ſæpius ad aliquam partem ruere, Defenſivo intercipiatur fluxio. Eum in finem familiare eſt Cheirurgis Emplaſtrum defenſivum; vel cum ovi albumine & oleo roſaceo agitant bolum armenum, aut ſanguinem draconis, atque inde Cataplaſma conficiunt, quod Defenſivum vocant. Huic inſtituto ſatisfaciet itidem Unguentum album ſimplex, aut Unguentum Comitiſſæ: conducit etiam vulgare Oxycratum, vel Oxyrhodanum. Si vero intolerabilis cruciatus provitarit fluxionem, anodyno dolor mitigandus, impoſito v. gr. cataplaſmate ex mica panis albi in lacte dulci decocta, addito pulvere croci, vel ſimili.

XVIII. In Augmento equidem, cum manifeſtè pars intumuerit, ac ſymptomata, qualia ſunt durities, calor, dolor, pulſatio, febris, ingraveſcant, neque potuerit Revellentibus, ut Phlebotomia, neque Repellentibus, ut Oxycrato, ſimilibuſve impediri tumoris incrementum, tentanda eſt Reſolutio, ſi modo humor non admodum multus & craſſus reſolvi queat.

XIX. Sed quandò reſolvi nequit humor, in pus ut vertatur neceſſe eſt, præcipuè quum in vigore & ſtatu tumor exiſtit. Pus vero fieri cognoſcimus ex vehementia ſymptomatum antea commemoratorum. Juvatur autem puris generatio admotis ſuppurantibus.

XX. Facto pure miteſcunt accidentia: remittit calor, dolor, tenſio, febris. Adhæc prementibus ſub digitis puris fluctuatio percipitur, pars albeſcit, & in acumen tendit pure craſſiore ſubſidente, tenuiore in pyramidis formam aſcendente. Aliquandò tamen Signis hiſce difficillimè cognoſcimus pus confectum eſſe, quando vel cutis valde dura eſt, vel pus in profundo deliteſcit.

XXI. Igitur cum certis colligere liceat indiciis pus probè confectum eſſe, aperiendus abſceſſus, vel Ferro, vel Cauterio potentiali, quod optimum è fortiſſimo conficitur lixivio. Attendendæ vero, & conſiderandæ in apertione hæ conditiones.

1. Ut ſectio eo loco fiat, ubi purulenta materia continetur.

2. Ut fiat in loco inferiori.

3. In muſculis ut fiat ſecundum ductum fibrarum motricium.

4. Vitentur venæ, arteriæ, nervi, vaſa lymphatica, quantum fieri poteſt.

5. Ut non omnis purulenta materia ſimul educatur, præſertim in magnis

magnis abſceſſibus, ne ex ſubita & nimia inanitione, ac Spirituum reſolutione, virium ſequatur proſtratio.

6. Ut apertus abſceſſus blandius tractetur, & ne validè comprimatur.

7. Ut facta apertione dolor inprimis leniatur, dein ulcus detergeatur, hinc carne impleatur, tandem ad cicatricem perducatur.

Non tamen ſuppuratio in malignis tumoribus ſemper expectanda, atque tardare in iis, ut in Bubone Venereo & Peſtilenti, ſæpè periculoſum eſt; ſed aperiri plerumque debent, vix dum incipiente ſuppuratione, ne virulenta retrocedat ſanies.

XXII. Ambroſius Paræus *Chir. lib. 7. cap. 9.* in Apoſtematum Curatione tria, *inquit*, „ veniunt conſideranda. Primum eſt, Eſſentia „ Apoſtematis. Secundum, Qualitas humoris Apoſtema committen„ tis. Tertium, Partis obſeſſæ temperie. Prima indicatios ab eſſen„ tia, hoc eſt, tumoris magnitudine aut exilitate ducta, curandi ratio„ nem variat. Secunda itidem ab humoris natura ducta, curandi quo„ que conſilia immutat: aliter namque Phlegmone, aliter Eryſipelas „ curatur, & ſic porrò. Tertia indicatio à natura partis, in qua tu„ mor reſidet, ſumitur: alia namque remedia partibus carnoſis, alia „ nervoſis conveniunt; alia Oculo, alia Gulæ alia Collo, alia Emun„ ctoriis admoveri debent, &c.

CAPUT II.

De Phlegmone ſeu Inflammatione.

I. Quæ de Tumoribus præter naturam in genere ſuperiori capite dicta ſunt, ſingulis tumorum ſpeciebus ac differentiis nunc accommodemus. Initium autem ab *Inflammatione* faciemus, quia hæc frequentiſſimè accidit, & pluribus aliis affectibus ſupervenire non rarò conſuevit.

II. Antiqui omnem calorem, naturæ modum excedentem appellabant Inflammationem, & hanc duplicem faciebant, φλόγωσιν καὶ φλεγμονήν. Igitur ſicca illa Inflammatio, in qua citra ullius humoris defluxum calor parti inſitus excitatur, φλόγωσις Græcis, Latinis *Exarſio* appellatur, eaque propriè incipiens Inflammatio. Sed *Phlegmone* dicitur, 1. de quovis tumore calido, & eo reſpectu eſt calidorum humorum defluxio, ſanguinis nempè puri, volatilis, aut bilioſi, tenuis, fervidi, ut complectantur Eryſipelas, Herpes, & ſimiles tumorum ſpecies. 2. de ea Inflammationis ſpecie, quæ nomine generis abſolutè & uſitatè Recentioribus dicta eſt *Phlegmone*; Tumore nimirum à ſanguine puro, coquè mediocri, ſeu temperato.

III. Eſt

Digitized by Google

Phlegmonis Definitio.

III. Eſt ergò PHLEGMONE ſeu INFLAMMATIO tumeſcens, renitens, dolorificuſquè Tumor. Vel potius dicatur, Tumor præter naturam è ſanguine in cutem & ſubjectos muſculos effuſo, calorem, rubedinem, dolorem, pulſationem, & tenſionem excitans.

IV. Diſtinguitur porrò Phlegmone in exquiſitam, & nonexquiſitam ſeu ſpuriam. Exquiſita dicitur, quando purus ſanguis extra ſua vaſa in aliquod membrum effuſus eſt, eique inhærens alteratur, & incenditur. Non exquiſita appellatur, quæ fit ex ſanguine minus puro, ſed hoc vel illo humoris genere abundante, unde Phlegmone Eryſipelatodes, Oedematodes, Scyrrhodes.

Phlegmonis Cauſæ.

V. Ideoque Phlegmonis cauſa habita ſemper fuit, vel purus ſanguis extra ſua vaſa effuſus, vel permixtione aliûs humoris inquinatus, qui non ſolummodò in cutem, ſed in ſubjectam quoquè carnem tandem confluxit. Quum enim venæ arteriæque majores immodicâ ſanguinis copiâ diſtenduntur, gravatæ in minores quaſi onus deponunt, atquè hæ demum in minimas, tumquè per minima illarum oſcula ſanguis, qui cohiberi nequit, effluit, ac in vacua illabitur ſpatia; quæ inter fibras ſunt primorum oganorum, præcipuè muſculorum, arteriarum, venarum, nervorum, atque membranarum. Quæ partes dum fluxione perfunduntur ac implentur, copiâ diſtentæ quaſi divelluntur, ferventiſquè ſanguinis ardore incaleſcunt, ac dolorem excitant: Sanguinis quippe extra vaſa collectus, nec liberè circulare potens, neceſſariò putreſcit, ac incenditur.

Modus, quo Inflammatio fiat exponitur.

VI. Verumenim verò ſanguinem licet veluti cauſam tumori huic enodando plerique aſſignent Auctores, tamen fiendi modum plurimi tacent; quem inter Veteres aliquatenus exprimit, Doctiſſimus Fernelius *lib. de extern. corpor. affect. cap.* 2. quandò dolorem ex calore, hunc ex vehementi Inflammatione, illam à ſanguine non in ſolam cutem, ſed & in ſubjectam carnem impacto, & ex venis eò confluente oriri contendit, &c. Hîc quanquam cauſam attribuat fluxioni vaſa diſtendenti, quæ diſtentio à Plethora ad vaſa oritur; equidem credendum non eſt, omnem omninò Inflammationem à ſola ſanguinis copia, fieri, cui ratio & experientia quoquè contrariantur. Enimverò in Plethora cruor tali modo vaſa diſtendit, permeatque, ut ſuâ ſponte carceres ſuos non perfringat, niſi aliud quid accedat, quod ſanguinis motum retardet, quodque ſtagnationem, effuſionem, atquè adeò Inflammationem moliatur. Cl. Sylvius *Praxeos Medicæ lib.* 1. *cap.* 40. incendi ſanguinem, & Inflammationem oriri arbitratur, quatenus ex ipſo in vaſis ſuis valdè diſtentis, & aliis quibuſvis partibus ſubſiſtente, *hoc eſt*, ſtagnante mox incipiunt evaneſcere partes ſpirituoſæ, magiſquè volatiles & ſubtiles, tum acidas, tum ſalinas temperare ſolitæ, unde utræque acriores factæ acrius in ſe mutuò inſurgant, effervescentiamque ob particulas ſanguinis oleoſas calidam excitant, quin paulatim ſanguinem ità corrumpant, ut in

pus

Digitized by Google

pus vertatur, & quidem pro ſanguinis corrupti varietate planè varium: ubi ſatis clarè acidum accuſat minus temperatum, partibuſquè ſpirituoſis volatilibus illud temperantibus privatum.

VII. Ex dictis itaque conſtare videtur, ſanguinis in minoribus vaſis ſtagnationis, hinc ejus effuſionis, indequè ortæ Inflammationis, primam eſſe cauſam *Plethoram ad vaſa*, vel ex obſtructione vel compreſſione. Enimverò venæ cum nunc à ſanguine, nunc à pituita in ipſis coagulatis ac concretis obſtruuntur; vel ab aëris externi frigore, aut potenter adſtringentibus medicamentis admotis conſtringuntur, tunc plus ſanguinis per arterias influit, quam per venas nunc obſtructas vel compreſſas refluere poteſt; hinc Cruor paulatim collectus, eadem vaſcula magis, magiſquè diſtendit, & ita quidem, ut reſeratis eorundem oſculis, exitus ipſi pateſiat; unde tunc (quoniam ſanguis ex arteriis in venas non per anaſtomoſes, ſed per intermediam partium ſubſtantiam, *hoc eſt*, carnium tubulos ſeu poros circulatur) is neceſſariò extravaſatur, ac in vicinarum partium ſubſtantiam effunditur; ubi copiâ mediocri ſaltem collectus, modo nunc expoſito, mox excandeſcit, & caloris ſenſum moleſtum in parte ſenſili producit; quæ mutatio *Inflammatio* vocatur.

VIII. Sequuntur nunc ordine Symptomata pluribus Tumoribus communia, qualia ſunt Dolor, Tenſio, Pulſatio, Rubedo, Febris, perpendenda. Et ſanè Inflammationi plerumquè conjuctus eſt *Dolor* propter peccans acidum acidius ac volatilius, effervescentiam inordinatam primò ſanguini, dein membranoſas partes vellicando dolorem inducens. Dolorem excipit *Tenſio* ab affluxu ſanguinis in partem ſubjectam, quem venæ recipere nequeunt, ſed potius continuò novum ſuppeditant, unde Tenſio oritur. Hanc ſequitur *Pulſatio* ab inteſtina cruoris effervescentia præternaturali, obſtructis vel compreſſis vaſis, incipiente, tandemquè ebullitione ſanguinem in pus præcipitante, quæ poſtmodum ceſſat. *Rubedo* oritur ab extravaſato & excandeſcente ſanguine per cutem ac cuticulam tranſparente: altius enim impreſſis per muſculos, cutemque vix tranſparet, ac minorem inducit ruborem, qui tamen pro ratione ebullitionis vel effervescentiæ ſanguinis vel accreſcit, vel decreſcit. Cæterum *Febris*, quæ non rarò adeſt, vel primaria eſt, vel ſymptomatica; Viz. à ſanguine acido, vel aliter depravato, atque hinc in parte Inflammata ſtagnante, unde motus ejus vitiatur, ac inordinatior fit.

Symptomata pleriſque Inflammationis ſpeciebus ſupervenire ſolita.

IX. Signa porro, quibus dignoſcitur hic affectus, ſunt membri inflatio, rubor, calor, dolor, profunda pulſatio, moleſtaquè tenſio, & alia ejuſmodi, quæ ſanguinis abundantiam & extravaſationem apertè arguunt.

Signa Phlegmonis Diagnoſtica.

X. Hæc verò partium externarum Inflammatio à multis morbis liberat partes internas, adeoquè ſalutaris plerumquè; niſi extenſione Gangrænam produxerit. Periculoſa equidem & difficilis curationis eſt

Prognoſtica.

Digitized by Google

Inflammatio, quæ Oculos, Fauces, Penem, Muliebre pudendum, Articulosve occupat. In juvene, & Ætate brevius curatur: tardius in corpore pingui, quam macilento.

Quæ in Phlegmonis Curatione ſint obſervanda.

XI. Ut autem rectè perfectèque Phlegmone curetur, duo inprimis ſunt obſervanda: primum ut cauſæ antecedenti occurramus: ſecundum ut cauſam continentem evacuemus: quibus tertium adjungi potest, ut emendentur ſymptomata; quæ aliquandò tam ſæva ſuperveniunt, ut omnem Medentis curam ad ſe, neglecto etiam morbo, convertant.

XII. Repellimus ergò, & Corrigimus cauſam antecedentem rectô rerum nonnaturalium Uſu, & humoris in partem influentis Revulſione.

Victus ratio in Phlegmone.

XIII. Rectus rerum nonnaturalium uſus in bona Diæta, ſeu debita accordinata illarum rerum diſpenſatione conſiſtit. Aër eligatur ſerenus. Cibus Potuſque modicè ſumantur, iique refrigerantes: calida quævis, dulcia, pinguia, ut Zinziber, Piper, & ſimilia nocent. Nocet etiam corporis motus, imprimis partis læſæ. Conducit ſomnus moderatus. Obſunt Alvi durities, Venus.

Venæſectio.

XIV. Quod ſi bona Diæta, *hoc eſt*, recta rerum nonnaturalium diſpenſatio ad humorem, qui in partem affectam influit avertendum, nec ſatis idonea, nec ſatis valida fuerit, Venæſectio quanprimum inſtituatur, utpote ſummoperè neceſſaria, vel ad evacuandum, vel ad revellendum; vel ad derivandum.

Purgatio.

XV. Interim verò dum hæc fiunt, cum rariſſimè corpus vitioſis non abundet humoribus, etiam per Clyſteres, atque Purgantia leviora ritè uſurpata ſæpè æquè ac Venæſectio iteranda, multum efficere poſſumus

XVI. Alterum autem Medici ac Cheirurgi de evacuanda conjuncta materia conſilium verſatur in recta Topicorum applicatione, & commoda adminiſtratione, *hoc eſt*, in debita ac tempeſtiva eorundem ad partem affectam appoſitione, diligenter conſiderando, quod ſit tumoris initium, quæ progreſſio, &c.

Quæ topica in Inflamationis principio admovenda.

XVII. Remedia igitur quibus in Inflamationis initio uti oportet, ſint modicè repellentia, quibus aliquid diſcutientium admiſceatur, ut influens materia arceatur, & quæ nunc Influxit leviter interim reſolvatur. Quem in finem conducunt Aqua Plantaginis, Solatri, Spermatis ranarum, Roſarum, Florum ſambuci, Acetum roſarum, Sambuci, Vinum rubrum adſtringens, Saccharum Saturni Camphora, & ſimilia. Abſtinendum verò à vehementer adſtringentibus, Bolo ſc. armeno, Sanguine Draconis, Acacia, Gallis, Alumine, omnibuſque oleoſis & pinguibus, utpote valdè noxiis. Quæ omnia poros obſtruendo, adeoquè diſflationem prohibendo dolorem, calorem, hinc & Inflammationem augent.

XVIII. Sed quanquam incipienti Inflammationis ſin. imponenda Repellentia

Digitized by Google

Repellentia, ab iis tamen abſtinendum, 1. ubi juxta partes nobiles eſt Inflammatio, vel in glandulis, 2. Quando humores maligni ſunt. 3. Quando criticè expelluntur. 4. Quum ſit inflammatio in corpore Cacochymico, quumquè pars affecta debilis admodum eſt.

Quæ in Inflammationis incremento.

XIX. In incremento, *hoc eſt*, increſcente Phlegmone, quoniàm & repellere, & digerere tum oportet, habenda magis ratio humoris influentis, & ejus qui jam influxit. Sic nimirum repellentia admixtis reſolventibus & lenientibus erunt temperanda, ut reſolventia prævaleant. Fomentum ver. gr. applicetur ex Malva, Althæa, Violaria, Abſynthio, Scordio, Ruta Floribus Camomilæ, Meliloti, Sambuci, Roſarum rubrarum, Baccis juniperi, ſimilibuſve in Aqua, vel Cereviſia tenui decoctis.

Quæ in ſtatu, & declinatione.

XX. In ſtatu vero reſolventium pondus augeatur, admixtis una anodynis, ſi dolor moleſtus admodum ſit. Cum autem ad declinationem vergat Inflammatio, vehementius diſcutere convenit, adeoquè ſoladiſcutientia & reſolventia ſunt imponenda. Quem in finem applicetur ſequens, aut ſimile Cataplaſma,

℞. fol. malvæ, althææ an. Mj. *ſum. abſynthy*
flor. camomillæ, meliloti an. Mß.
Coq. in cereviſia tenui ad mollitiem, dein
in mortario contundantur; contuſis adde
farinæ hordei, fœnigræci an. ℥iß.
olei anethini ℥ij. *pulv. croc* ʒß. *M. F. Cataplaſma.*

Cataplaſmatis loco non minore cum fructu apponatur Fomentum ex ſupraſcriptis diſcutientibus, additis & aliis, dococtum, cui vel Vinum Gallicum, vel Spiritus vini, prore nata, admiſceri poteſt.

Quæ in ſuppurationem tendente Inflammatione.

XXI. Quod ſi Inflammatio ægrè reſolvatur, tendatquè in Suppurationem, promovenda erit & acceleranda puris confectio ac generatio. Hoc vero præſtant omnia medicamenta Emollientia & Maturentia vulgò dicta, Radices puta & Folia Althææ, Malvæ, Liliorum alborum, Branca urſina Flores Camomillæ, Meliloti, Farinæ Lini, Fœnigræci, Fabarum, Caricæ, Cæpæ ſub cineribus aſſatæ, Unguentum Baſilicon, Emplaſtrum Diachylum, & ſimilia. Ex quibus commodiſſimè parari ſolent Cataplaſmata, ex. gr.

℞. rad. liliorum albor. recent. ℥iij.
cæparum ſub cineribus aſſatar. ℥.
fol malvæ, althææ flor. meliloti an. Mj.
Caricarum ping. conſciſſ. N. x.
Coq. in aqua pura vel cereviſia tenui ad mollitiem;
tunc in mortario contuſis adde
farin ſeminis lini, fœnigræci an. ℥iß.
unguenti baſilici ℥ij.
M. F. Cataplaſma.

XXII. Si autem Ægris arrideant magis Unguenta vel Emplaſtra, nec à pinguibus lædantur; inungi poterit ſemel aut ſæpius pars dolens litu, ex Unguento Agrippæ, Althææ ſimplici vel compoſito, Oleo liliorum alborum, ſimilibuſve parato; moxque ei imponi Emplaſtrum Diachylum cum gummi, ut & Mucaginum.

Confecto pure quę obſervanda.

XXIII. Igitur ubi Calor, Febris, & alia accidentia remiſerint, quando in mucronem tumor attollitur, quum preſſione digitorum fluctuantis velut humoris inundatio percipitur, tum intelligere licet pus confectum eſſe. Quare ſine procraſtinatione tumor aperiendus erit, ne pus diutius concluſum morâ reddatur acrius, ideòque nocentius, atque ab ipſo partes vicinæ magis magiſque corrumpantur, ſicque ulcus majus, ſinuoſum, & fiſtuloſum fiat. Aperiendus autem eſt loco commodiſſimo, *hoc eſt*, in loco tumoris maximè molli & declivi. Fiat verò apertio aut Cauterio, aut Scalpro Equidem Scalprum Cauterio præferendum puto, præſertim quum tumori inſit rubor, ardor, atque purulenta materies calida eſt.

XXIV. Sed patiens ſi admittere nolit apertionem, danda opera, ut verſus corporis ſuperficiem alliciatur pus, quo citius ab ipſo perforetur corroſa cutis; Cui uſui Cl. Sylvius *prax. Medic. lib.* 1. *cap.* 40. §. 58. ſequens emplaſtrum valdè extollit,

℞. Mellis optimi *farinæ ſecaliginis an.* ℥j.
vitellum unius ovi
Imponantur blando igni, & agitentur ad emplaſtri conſiſtentiam.

Emplaſtrum hoc extendatur ſupra linteum denſum, & applicetur parti affectæ, indies renovando.

Poſſunt etiam Ficus contundi, & Cataplaſmatis modo calidæ applicari loco tumoris maximè molli & eminenti, quo ſic facilitetur ac promoveatur abſceſſus apertio.

XXV. Ubi autem multum puris continetur in abſceſſu, ſedulò cavendum, ne omne unâ vice educatur, ſed partitim; quoniam Ægrorum vires aliàs non parum proſternuntur. Ubi verò parum puris adeſt, nil nocet omne effluere, quod aptum eſt, paratumque ut effluat; omiſſâ preſſione forti & diutinâ multis Chirurgis familiari, à qua nunquam aliquid commodi Ægris evenit, at ſæpius multum incommodi.

XXVI. Cæterum factâ & apertâ puri viâ, ad ulceris mundationem & conſolidationem pergendum; in quem finem conducit Digeſtivum ex Therebinthina, Melle, & Ovi Vitello, petiis impoſitum; vel applicetur Unguentum Baſilicon, vel Unguentum Aureum, vel ſi magis detergendum ſit.

℞. Therebinthinæ venet. *Farinæ Hordei* ʒij. *Thuris* ℈ij.
Mellis optimi, vel Roſacei aa. ℥j. *M. F. S. A. Digeſtivum.*
Vitellum unius ovi

Non nulli laudibus extollunt Deterſivum ex Apio, cujus hæc eſt deſcriptio.

℞. Succ.

℞. *Succ. apii, plantaginis, betonicæ an.* ℥j.
Mellis optimi ℥v. *Therebinth. venet.* ℥iiij.
Farinæ hordei, orobi aa. ʒij.
pulv. aloës, myrrhæ, iridis florent. an. ʒj.
Coquatur mel cum ſuccis, quibus conſumptis addantur farinæ & pluveres, & omnia miſceantur ad formam Vnguenti.

Sin adhuc validius detergere fuerit conſilium, utendum Unguento Apoſtolorum vel ſolo, vel Unguento Baſiliconi admixto.

XXVII. Ubi verò ſatis deterſum eſt ulcus, carne oppleatur, & cicatrice obducatur, adhibitis Medicamentis variis nunc expoſitis, & porro exponendis lib. III. de Ulcerum curatione. Hunc tamen in finem vehementer laudat *Balſamum ſulphuris therebinthinatum* Cl. Sylvius *prax. Medicæ libr.* 1. *capus.* 40. §. 61. 62. cujus effectus mirabilis ac ferè incredibilis eſt, ſi ejus aliquid ulceri inſtilletur, aut illinatur. „ Mox „ enim, *inquit*, novi puris generatio ita fuit inde diminuta, ut non ra„ ro hujus unius Balſami ope intra paucos dies plenè curata fuerint & in „ Mammis, & alibi excitata poſt Inflammationes Apoſtemata notabi„ lia.

„ Ex hoc autem experimento, haud parvi pendendo, cenſui Ulcerum „ Apoſtemata conſequentium Mundationem ac Conſolidationem conſiſtere in *Correctione puris acidi, rodentiſque* ulceratæ parti adhærentis, atque „ ſanguinem ipſi nutriendæ dicatum ex parte ſaltem corrumpentis, ac „ in novum pus vertentis: *Corrigi* verò illud *Pus* parti affectæ adhærens „ à *Sulphuris Balſamo* laudato, imprimis ratione *Olei Aromatici*, adeo„ que *ſale volatili oleoſo* abundantis; à quo Spiritus acidus in pure lu„ xurians, quin Sanguinem in pus indies corrumpens non tantum ob„ tundatur, ſed inſuper mitigetur, emendeturque ita, ut affluens ſan„ guis parte prius conſumptas brevi reparet, Conſolidationem ultimam „ expediat.

XXVIII. Ultimus tandem Curandæ Inflammationis ſcopus eſt, ut Symptomata, illam nonnunquam comitantia placentur. Sunt autem ea ut plurimum quatuor, Dolor, Durities, Gangræna, Febris. Inter hæc primum locum *Dolor* obtinet, in eoque ſedando diligentem eſſe Medicum oportet. Nam præterquam quod vires proſternit, functioneſque debilitat, etiam fluxiones ciet, adeoque Inflammationem auget. Igitur imponatur Cataplaſma ex mica panis albi & lacti dulci, addito Croci pulvere, confectum. Vel

Accidentium correctio.

℞. *Flor. Camomillæ, Meliloti, Sambuci an.* Mj
Coctis in lacte dulci, & in mortario contuſis adde
Farinæ ſeminis lini, fœnigræci an. ℥ij.
Vitellos duorum ovorum *Olei roſacei* ℥iß.
M. F. Cataplaſma.

 Quod

Quod ſi Dolor perſeveret, nec his cedat remediis, ad validiora confugiendum erit, uſurpatis etiam Narcoticis; eâ tamen cautione, ne inde parti inferatur Necroſis. In hoc caſu itaque Cataplaſmati addantur Folia Hyoſciami, Papaveris, Solani, &c.

Durities vel *Gangræna* quomodo curari debeant, ſuis locis ſumus dicturi.

Ad curam *Febris* quod attinet, ea ad Medicum potius, quam Cheirurgum ſpectat: Tolli tamen ut plurimum ſolet Diætâ, Venæſectione, & Medicamentis, quæ in Phlegmonis Curatione obſervanda modo docuimus.

CAPUT III.

De Furunculo.

Furunculus quid. I. FUrunculus Latinis, δοθιὴν Græcis, Noſtratibus (*Een Bloet-vin,*) eſt Tuberculum in acumen protuberans, cum inflammatione, duritie, rubore, ac ſummo dolore, ovum columbinum magnitudine non excedens. Similiter C. Celſus *lib.* 5. *cap.* 28. Furunculum definit, quod ſit. Tuberculum acutum cum inflammatione, & dolore, maximèquè ubi jam in pus vertitur.

Furunculi ſpecies. II. Species autem Furunculi plures ſunt: Alius enim benignus eſt, ac mitis: Alius malignus, ac vehementius dolens. Idem obſervavit Paulus Ægineta *lib.* 4. *cap* 23. ſic inquiens: „ Furunculorum alius eſt „ clemens, alius maleficus: Clemens quidem cum in ſola cute coierit; „ Maleficus autem, curatuquè difficilis, cum altius radicibus actis in „ cutem erumpat.

Cauſæ. III. Fit vero Furunculus è craſſo, impuro, acido-acri, aliiſve modis depravato ſanguine, quem natura à reliquo puriore ſecernens, tanquam infenſum & inutilem in corporis habitum criticè expellit.

Diagnoſis. IV. Signa quibus cognoſcitur hic affectus, ſunt exigua inflammatio cum puſtula, & veſicula ſenſim increſcens, cum dolore, duritie, & rubore cum Statum attigerit, qui paucos intra dies abſolvitur. Porro tuberculum in acutum tendit, & columbini ovi magnitudinem non excedit. C. Celſus aliud ſignum adjungit, dicens. „ Qui ubi adapertus eſt, „ & exit, ſuper apparet pars carnis in pus verſa, pars corrupta ſubal- „ bida, ſubrubra, quem ventriculum Quidam Furunculi nominant.

Prognoſis. V. Idem Celſus *loco citato* docet, in Furunculo nullum eſſe periculum, etiam ſi nulla Curatio adhibeatur. Maturеſcere enim per ſe, atque erumpere. Sed dolorem efficere, ut potior Medicina ſit, quæ maturius liberet.

Dicendum ergò Furunculum periculo vacare, niſi morbo graſſante maligno in Anthracem degeneret. Sed quoniam Cacochymiæ ſoboles eſt

Furun-

Furunculus, hinc rarò fit, quod ſolitarius erumpat, ſed fere multis corpus ſcateat, atquè inquinetur.

VI. In Curatione Furunculi, quum humor hujuſmodi Tumorem efficiens craſſus ſit, impurus, acido-acris, & aliquando malignus, nunquam Repellentibus utendum eſt, ſed ex ſententia Galeni, & Pauli Æginetæ, Furunculus coquendus appoſito Pane maſticato, & in Cataplaſmatis formam redacto; vel Diachylo cum gallinacco adipe; vel ex C. Celſi præſcripto, Gummi Galbano. Curandi Methodus.

VII. Igitur applicandum mox Emplaſtrum Diachylum cum gummi; vel quid ſimile facilè confici poteſt, ut Puris generatio promoveatur & acceleretur, v. gr.

℞. *Picis navalis, liquida an.* ʒij. *Gummi Sagapeni* ʒß.
Emplaſtri Diachyli cum gummi ℥ß.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Vel

℞ *rad. lilior. alb. rec.* ℥ij.
c parum ſub cineribus aſſatar. ℥iß.
fol. althææ, flor. camomillæ, meliloti an. Mj.
Coctis in aqua pura, vel cerevisia tenui ad mollitiem,
& in mortario contuſis adde *Farina Secaliginis*
mellis virginei an. ℥ij. *unguenti Baſiliconis* ℥iß.
vitellos duorum ovorum *M. F. S. A. Cataplaſma*

Furunculo aperto, & expreſſo omni Pure, vix ulla ultrà Curatio neceſſaria eſt. Equidem Puris eductio ut facilius fiat, imponendum porrò Emplaſtrum Diachylum cum gummi, cum Unguento Baſilicone, aut alio quodam mundificativo: poſtea Emplaſtrum Diachylum ſimplex, vel Diapalma.

VIII. Sed malignus ſi ſit Furunculus, & ex venenata materia excitatus, malignitas illa, priuſquam applicentur remedia, foras trahetur admotâ cucurbitulâ cum multâ flammâ.

IX. Cæterum ut præcaveatur, ne ſæpius hujuſmodi tubercula infeſtent, præcipiunt Multi, ut Nux Moſchata Mas veſtibus inſuatur. Sed qua vi & proprietate Amuletum hoc ab iſtis Satellitibus immune corpus reddere queat, Sagacioribus expendendum relinquo.

CAP. IV.

De Epinyctide, & Terminthο.

I. AD Furunculum haud ineptè referri poſſunt Epinyctis, & Terminthus. EPINYCTIS, ex C. Celſi, Pauli Æginatæ, & Aëtii ſententia, eſt puſtula peſſima, colore ſublivida, vel ſubnigra, vel rubicunda, Epinyctis quid.

cunda, vel alba, circa quam vehemens ſuboritur inflammatio cum ingenti dolore, noctu magis affligens, cumque aperta eſt, intus mucoſa reperitur exulceratio. Color eſt humori ſuo ſimilis, ab eaque cruenta emanat ſanies. Dicta verò Græcis Ἐπινυκτὶς, quia fere ſemper noctu oritur. Arabes *Eſſere*, *Sere*, vel *Saire* appellarunt.

Epinyctidis Cauſæ. II. Fit Epinyctis, haud ſecus ac Furunculus, è ſanguine impuro, acri, maligno, criticè in corporis ſuperficiem expulſo.

Diagnoſis. III. Signa verò quibus cognoſcitur Epinyctis, ſunt quod puſtulæ hæ ſua ſponte proveniant, colore ſint rubicundæ, vel ſublividæ, vel albicantes, atqui gravius noctu quam interdiu affligant. Cæterum dolor in Epinyctide vehementior eſt, quam pro ejus magnitudine, fabâ major non ſit: ſponte exulceratur, & cùm rumpitur mucoſam parit exulcerationem, unde ſubcruenta emanat ſanies.

Prognoſis. IV. Equidem puſtulæ hæ, ex C. Celſi ſententia maximè eveniunt in puerili ætate, rarò in medio corpore, ſæpè in eminentibus partibus, & verno tempore, ſuntque nullius periculi, niſi in curando error committatur, quamvis pravos humores in corpore redundare indicent.

Curatio. V. In Curatione Epinyctidis, haud ſecus ac in Furunculo Curando, procedendum; viz. Puſtula maturanda, & Puris generatio acceleranda, appoſitis Uvis paſſis contuſis; vel impoſito Cataplaſmate ex Uvis paſſis, Caricis pinguibus, & Ruta viridi ſimul comminutis; vel Emplaſtro Diachylo cum gummi, cum Unguento Baſilicone, vel, ut malignitas ſi quæ adſit corrigatur, tali Digeſtivo.

℞. *Vnguent Baſiliconis* ℥j.	*Mellis virginei* ʒvj.
Therebinth. venet. ℥ß.	*Olei Scorpionum* ʒiij.
Theriaces Andr. ʒij	*M. F. S. A. Digeſtivum.*

Poſtea ulcus mundetur Digeſtivo communis; Unguento Aureo vel Baſilicone impleatur; atque impoſito Emplaſtro Diapalma, vel Styptico tandem cicatrice tegatur.

Terminthus quid, &c. VI. TERMINTHUS autem Tuberculi ſpecies eſt, & Epinyctidi fere ſimilis, cui ſuperne & inferne nigra puſtula incumbit, qua ruptâ infernè deſquammatio apparet: diſſecto autem tuberculo pus invenitur.

Sed cum Terminthus ex eadem cauſa, qua Epinyctis, *hoc eſt*, ex adusto, acri, & venenato ſanguine fiat, eadem pars afficiatur; hinc eadem Curatio ei convenit, idemque Prognoſticum, quod Epinyctidi.

CAPUT. V.

De Eryſipelate.

TUmor, qui Græcis ERYSIPELAS, Latinis *Ignis Sacer*, ſeu *Roſa*, Noſtratibus (*De Rooſe*) nuncupatur, ab Auctoribus malè deſcribitur;

Digitized by Google

tur; quod ſit Tumor præter naturam ex Bile ferè in ſolam cutem, quandoque etiam in muſculos ſubjectos effuſa, dolorem, calorem, aliaque ſymptomata cauſante. Si namque ſola Bilis in cutem effunditur Herpes, non Ereſipelas oritur.

II. Sed quam vera Inflammatio, atque adeo Phlegmonis ſpecies ſit Eryſipelas, potius dicendum videtur, quod ſit Inflammatio valde ardens, maximèque circa cutem conſiſtens, & aliquando ſubjectæ carnis aliquid occupans, orta ab effuſo, extravaſatoque bilioſo, tenuiore, & ſubtiliore ſanguine, cum tumore vel exiguo, vel ſæpè, quoad ſenſum, nullo; cujus color pallidior, aut magis flaveſcens eſt, quam Phlegmonis, & ſi tetigeris facilè ſanguis ſubterfugit, rurſuſque illabitur exquiſitè tenuis, aſpectuque rubens. Eryſipelatis Deſcriptio.

III. Eſt autem Eryſipelas duplex; verum ſeu legitimum, & non verum ſeu ſpurium. Verum Eryſipelas ſinplex eſt, ſimplici fervore & rubore affectum ſine ulla exulceratione, è ſanguine bilioſo, tenuiore, fervidiore, in quo Acidum volatile prædominatur, genitum. Non verum ſeu ſpurium Eryſipelas trium vulgò habetur generum: Unum quod oritur ex ſanguine bilioſo, tenuiore at acri, pungente, & rodente, qui idcircò latam, & aliquandò profundam ſatis efficit exulcerationem: Alterum Eryſipelas ſuperium eſt ſine partis affectæ exulceratione; in eo tamen exiguæ ſuccedunt puſtulæ & veſiculæ, quæ nonnihil inciſæ, perforatæque Saniei aliquantulum fundunt: Tertium genus eſt, quod fit quidem è ſanguine tenui, fervido, at ſimul vel copiâ peccante, vel ſerô abundante, vel terreſtribus, acido-auſteris, ſimilibuſve particulis redundante, unde Eryſipelas dicitur vel Phlegmonodes, vel Oedematodes, vel Scyrrhodes. Differentiæ.

IV. Igitur verum ſeu legitimum Eryſipelas è ſanguine bilioſo, tenui, ſubtili, fervido, in quo Aciditas volatilis abundat, generatur; qui ex minutiſſimis capillaribus vaſculis exiliens, præ ſua tenuitate & ſubtilitate in interiore carne ſubſiſtere nequit, ſed per extremam cutem, parteſque ei vicinas diffunditur, atque ardentem ibidem excitat Inflammationem. Cauſæ.

V. Ardens autem illa cutis, partiumque proximè ei ſubjectarum Inflammatio, Eryſipelas dicta, à Phlegmone diſtinguitur, 1. Colore; eſt namque Inflammationis color ruber, Eryſipelatis ex rubro flaveſcens. 2. Pulſatione, quæ magna adeſt in Phlegmone, parva vel nulla in Eryſipelate. 3. Tumoris magnitudine; Etenim in inſignem tumorem Inflammatio partem attollit, cum & cutem & ſubiectos muſculos occupet; Eryſipelas verò partem affectam modicè elevat, adeo ut vix appareat tumor, cum cutaneas partes ſolummodo ardens hæc Inflammatio invadat. 4. Calore, qui major eſt in Eryſipelate, quam in Phlegmone. 5. Dolore, que in Eryſipelate minor eſt, at pungitivus; in Phlegmone tenſivus, & gravativus. 6. Duritie & Mollitie; cum Inflammatio tactui Eryſipelas à Phlegmone ſit diſtinguendum.

non cedat, ſed renitatur; Eryſipelas, verò ſi tangatur, tactui cedat. 7. Eo, quod rubedo, quæ in Eryſipelate adeſt, ſi digito prematur, ſtatim abeat, & cutis ſub digito alba evadat, deinde vero mox redeat eadem rubedo, ob tenuem ſubtilemque ſanguinem, à quo fit; in Inflammatione verò hoc non accidat, 8. Quod in Eryſipelate nulla tenſio, ut in Phlegmone appareat. 9. Loco affecto; Eryſipelas namque loco dimovetur, ſerpit, & vicinas partes ſimiliter afficit; Inflammatio autem in uno figitur loco, ab eoque nec diſcedit, nec dimovetur.

Signa Eryſipelatis Diagnoſtica.

VI. Signa itaque, quibus hic affectus cognoſcitur, ſunt æſtus ingens, dolor acris non valdè vehemens, rubedo ad flavedinem tendens, ad tactum ut facilè cedens, ita & facilè rediens, partis intumeſcentia, ac tenſio levis, pulſatio minor; fitque invaſio ejus plerumque cum Febre, niſi à cauſa externa oriatur.

Prognoſtica.

VII. Equidem rarò periculoſus eſt affectus Eryſipelas, niſi ab exterioribus ad interiora materies repellatur: periculoſior verò, ſi circa oculos, fauces aliaſve nobiles partes conſiſtat; aut ſi vulneri ulceri, fracturæ, luxationi ſuperveniat. Ut autem facilius tutiuſque ſanetur, reſolutione, aut inſenſibili tranſpiratione, ſeu per diaphoreſin terminari debet, non ſuppuratione, quæ in hoc affectu mala admodum eſt, difficiliſque curationis.

Quæ in Eryſipelatis Curatione obſervare oporteat.

VIII. Ut verò Eryſipelas ritè Curetur, 1. Conveniens inſtituenda Diæta, atque eadem ſex rerum nonnaturalium diſpenſatio hic obſervanda, quæ in Phlegmone. Dein Anteceden Materia evacuanda Cholagogis blandioribus, Venæſectione, ac imprimis Diaphoreticis iterandis, reiterandiſque.

IX. Tertia Cura erit de Medicamentis Topicis: Quæ in Principio unimè ſint validè Repellentia, Exſiccantia, Adſtringentia, quod illorum uſu Materia acrior intrò compulſa vicinas partes corrodat, & exulceret. Sed ſi exiguum fuerit Eryſipelas, pars affecta à nobilioribus remota, humoreſque adhuc fluxerint, applicentur modicè Repellentia, at Reſolventibus mixta; ne occluſis nimium poris, hinc radiente nativo calido ferè ſuffocato, Gangræna accedat.

X. Peſſimè quoque ægris ſuis conſulunt Chirurgi, qui partem Eryſipelate affectam inungunt Unguento Nutrito, de Ceruſſa, Populeo, Roſaceo, Oleo Roſarum, Violarum, ſimilibuſve pinguibus; utpote quæ bilioſum, tenuem, fervidum, atque in partes cutaneas effuſum, extravaſatumque ſanguinem excitant magis, incendunt, adeoque ardenti huic Inflammationi maximè adverſantur, ut rectè monet Galenus *lib. 5. de ſimpl. Med. Facult.* Et ſcribit Fabritius Hildanus, *Cent.* 1. *obſerv.* 82. ſe obſervaſſe Eryſipelas ex Olei Roſacei inunctione in Gangrænam mutatum fuiſſe.

XI. Modicè ergò Repellentia, at Reſolventibus Volatilibuſque permixta, quæ ſimul Acidum volatile infringere ac mitigare poſſunt, hic ſunt apponenda, v. gr.

℞. *Aqua*

℞. *Aquæ florum Sambuci* ℥viij. *Saccari Saturni gr.* vx.
Aceti Sambuci ℥ij. *Camphoræ* ℈j.
Spir, vini ℥iß. *Miſceantur pro Epithemate.*

Vel

℞. *Aquæ florum Sambuci* ℥viij. *Vini albi Gallici* ℥iiij.
Miſceantur.

Vel

℞. *Aquæ florum Sambuci* ℥vj.
Spiritus vini ℥j. *Camphoræ* ℈j. *Troch. alb. Rhaſis* ℈ij.
Miſceantur.

Vel

℞. *Fol. Malvæ, Althææ, Parietariæ, Salviæ, an.* Mj.
Flor. Sambuci, Camomillæ an. Mij. *Roſarum Rubr.* Mj.
Coq in aq. part. aq. comm. & Vini albi Gallic. ad ℥xxx.
pro Fomento.

Vel decoquantur Flores Sambuci in Lacte Dulci, vel Ebutyrato, & applicentur.

Vel fiat Sacculus interſutus ex Floribus Sambuci, iſque in Aqua Florum Sambuci, tantillo Aceti Sambucini addito, madefactus iterumque leviter expreſſus calidè parti affectæ applicetur, & ſæpius renovetur.

Vel diſſolvatur Sapo Venetus in Aqua Pluviali, vel Florum Sambuci, atque iſto lixivio imbuantur panni lanei mundi, qui dein fortiſſimè exprimantur, & parti affectæ calidi applicentur, ac identidem permutentur.

Sunt qui Stercus ovillum in vino aut aceto decoctum uſurpant.

Alii laudant Cretam pulveriſatam ope chartæ emporeticæ parti impoſitam,

Nonnulli Spiritum Vini, in quo Theriaca diſſoluta eſt, linteis duplicatis aut quadruplicatis imponunt.

XII. Sed remediis hiſce ſi Eryſipelas curari nequeat, quin potius exulceretur, hoc vel ſimile illinatur Unguentum. **Eryſipelas quando exulceratur, quid agendum**

℞. *Troch. albor. Rhaſis, Tutiæ præpar. an.* ʒj.
Lithargyri ʒiß. *Ceruſſæ* ʒij.
Flor. Sulphuris ℈j. *Camphoræ* ℈ß.
Olei Roſarum ℥ij. *Ceræ albæ q. s.*
Terantur diu, & exactè lævigentur, in Mortario plumbeo, ac F. S. A. Unguentum.

XIII. Sin vero in Facie fuerit Eryſipelas, nulla apponenda ſunt Repellentia vel Adſtringentia, ne quidem Reſolventibus mixta; ne materia ad Oculos: Fauces, aliaſve partes nobiles pellatur. Sed imponatur Sacculus interſutus ex Floribus Sambuci, in calida Aqua Florum Sambuci, addito Vino albo Gallico, madefactus, leviterque expreſſus, qui identi-

Digitized by Google

dem renovetur. Vel calidè applicetur Sacculus, ſubtiliſſimâ Tritici vel Hordei Farinâ repletus.

Si Caput occupet.

XIV. Atqui cum Caput occupet Eryſipelas, uti Mulieres aliquando experiuntur, nulla omninò humida ſunt apponenda; ſed lintea munda recenter lota, adeoque vapore Saponis perfuſa, calida imponantur, ſæpiuſque permutentur. Vel calidè applicetur laudatus ſacculus, ſubtiliſſimâ Tritici vel Hordei Farinâ repletus. Vel Lixivium fiat fortiſſimum ex Sapone Veneto cum Aqua Florum Sambuci; eo imbuantur lintea munda, quæ dein exſiccata, & calidè appoſita, identidemque renovata, mirum in modum Ardentem illam in capitis partibus cutaneis Inflammationem diſcutiunt, reſolvuntque.

CAP. VI.

De Oedemate.

OEdema apud Hippocratem, & pleroſque Veteres Medicos generaliter denotat omnem Tumorem præter naturam. Οἴδησις namque, ſeu Οἴδημα nil aliud ſignificat, niſi Eminentiam. Sed potius cum Neotericis *Oedema* nos appellabimus Tumorem ab humore pituitoſo genitum.

II. Sit igitur OEDEMA Tumor frigidus, pituitoſus, mollis, laxus, doloris & caloris expers, plerumquè albidi coloris. Vel dicatur, Tumor præter naturam ab humore ſeroſo aut pituitoſo ortum habens, albus, mollis, indolens, prementi digito cedens, per congeſtionem frequentius, quam per affluxum humorum productus.

Oedema quid ſit.

III. Atqui diſtinguitur vulgò Oedema in duas ſpecies. Nimirum eſt Tumor hic, vel cum humore collecto cumulatus, certâ circumſcriptione definitus, iſque genuinum & legitimum dici ſolet *Oedema*: vel eſt ſine ulla circumſcriptione, aut humoris in unum locum collectione, ſed per partem diffuſus & expanſus ac rectè nuncupatur *Oedematoſus Tumor.* Verum legitimumquè Oedema fit ab humore ſubcruento, crudo, ſeroſo-pituitoſo, ſubacido, à ſanguine in aliquam partem ſecreto, ibidemquè congeſto, atquè mollem, laxum, indolentem, certâquè circumſcriptione definitum tumorem excitante. Tumor verò Oedematoſus fit ab humore crudo, ſeroſo-pituitoſo, ſubacido, è Cruore itidem amandato, vel Lymphatico, per totam partem diffuſo, diſperſoquè, quam ita tumefacit ac diſtendit, ut cum digito prematur fovea quædam fiat, quæ remanet atquè ſui veſtigium ſervat, ut in Tabidis, Cachecticis, aut aliter malè habitis indies obſervatur.

Oedematis Cauſæ.

IV. Cauſæ ergò Oedematis ſunt humores crudi, ſeroſopituitoſi, ſubacidi, in ſanguine redundantes, hinc in partem quandam effuſi, in eaquè Tumorem hunc per congeſtionem potius quam per fluxionem excitantes.

Digitized by Google

tes. Procatarcticæ verò, ſeu Primitivæ Cauſæ eſſe poſſunt, Caſus, Percuſſio, Aër nimis frigidus & humidus, Cibi viſcidi ac glutinoſi, Crapula, Somnus longior, Otium nimium, vita ſedentaria, & ſimilia, quæ ſanguinem crudum, ſeroſum, pituitoſum, ſubacidum, producere valent.

V. Signa autem quibus cognoſcitur Oedema, ſunt Albedo, Mollities digitis cedens, ut fovea relinquatur, quod maximè proprium eſt Oedematis ſignum. Minor quoquè adeſt Dolor, minorquè Pulſatio. *Signa Diagnoſtica.*

VI. Solet præſertim Oedema generari hyeme, & frequentius Senibus, corporibuſquè phlegmaticis accidere. Terminatur verò pluribus modis, vel per Reſolutionem, vel per ſuppurationem, vel per Indurationem. Per Reſolutionem ſeu Inſenſibilem Tranſpirationem ſæpius terminatur, ſæpè etiam Induratur, rarò per Suppurationem ſolvitur, quia ex humore oritur frigidiore ac mitiore, quiſhaud facilè in pus vertitur: aliquandò tamen hic Tumor Suppuratur, ſi in calidioribus fiat partibus. Atqui in Scyrrhum aut Abſceſſum ſi abeat Oedema, difficilioris eſt curationis; Periculoſum item ſi Pthiſis aut Hydrops adfuerit. *Prognoſtica.*

VII. Oedematis Curatio duplicem ſibi ſcopum proponit: unum, qui antecedenti materiæ ſe opponat: alterum, qui cauſam conjunctam evacuet. Antecedens materies emendabitur recto ac legitimo rerum nonnaturalium uſu, qui ſanguinis, aliorumquè humorum dyſcraſiam immutare & corrigere queat. Cibus & Potus, ſimiliter ac Aër moderatè calefaciant, exſiccentquè. Caro aſſata præſtat elixarâ. Nocent Fructus Horarii, Caſeus, Piſces Marini. Nocet & quantitas Cibi Potuſquè nimia. Conducit Vinum, per ſe uſurpatum, aut herbis calefacientibus alteratum. Exercitia proſunt moderata. Obeſt ſomnus longus, item Alvi duritics, Quies; Triſtitia, Venus. *Quæ in Oedematis Curatione ſunt obſervanda.* *Diæta.*

VIII. Sed præter convenientem rerum nonnaturalium adminiſtrationem Antecedens Cauſa corrigetur inſuper, ac educetur Remediis Generalibus, quæ crudos, ſeroſo-pituitoſos, ſubacidos humores emendare, ac evacuare ſolent. At quoniam affectus hujus cauſa antecedens in ſanguine non fervido, ſed vappido, ſeroſo, ac aliter vitioſo conſiſtit, hinc *Venæſectio* nequaquam conducit. atquè non niſi rariſſimè in Oedemate curandò inſtituitur. Et ſi aliquandò ſanguis ſit mittendus, id non ratione morbi, aut cauſæ conjunctæ, ſed ratione alicujus ſymptomatis, aut cauſæ antecedentis fieri ſolet. *Venæſectio non conducit.*

IX. Frequentius verò locum habent quæ viſcera roborant, obſtructiones aperiunt, humores ſeroſo-pituitoſos attenuant, eoſquè Tranſpiraſione auctâ Inſenſibili, promotiſque tum Diapthoreſi, tum Diureſi, nec non per Alvum factâ Purgatione educunt. v. gr. *Humores in Oedemate præparantia, ac educentia.*

℞. Raſur. Ligni Guajaci ℥iij. Saſſaphras. ℥ß.
Infund. per noctem calidè in Aqua pura ℥lxx.
Dein S. A. coq. addendo.
Rad. Fœniculi, Petroſelini an. ℥j.

Galangæ ʒij.
Cor. med. Sambuci rec. ℥ij.
Herb. Calamenthæ, *Chamæpitheos an.* Mj.
Baccar. Juniperi ℥iß.
Pulpæ Colocynthidis ʒj. *vel* ℈iv.
Glycyrrhyzæ ʒiij.
F. ex his S. A. Colatura ℥xxxx.

X. Corpore ſic purgato, utile erit Decoctum Diaphoreticum, ſimulquè Diureticum, ex quo mane in lecto adhuc decumbens, & horâ à meridie circiter quartâ largiorem hauſtum calidè ſumas Æger, atque matutino tempore, quouſquè vires concedant, inde ſudores moveat.

℞. *Raſur. Ligni Guajaci* ℥iv. *Saſſaphras* ʒvj.
Rad. Chinæ ℥j.
Infund. ut prius in Aqua pura ℥LXX. *Dein coq. add.*
Rad. Bardanæ rec. ℥iij.
Petaſitidis.
Bac. Juniperi an ℥iß.
Sem. Apii ʒß.
F. ex his S. A. Decoctio ad ℥xxxx.

Quæ Topica Oedemati curando ſunt imponenda.

XI. Alter Curationis Scopus eſt, humorem parti affectæ inhærentem evacuare Topicis admotis Medicamentis. Sint autem Ea, Incidentia, Attenuantia, Digerentia, Exſiccantia, Reſolventia. Tumoribus namque à Congeſtione ortis Repellentia nunquam ſunt imponenda. Igitur acre ſumatur Lixivium, prout majore aut minore Reſolutione opus eſt, cui admiſceatur Acetum, Sal Gemmæ, aut Alumen, vel Sal commune, idquè cum nova ſpongia imponatur. v. gr,

℞. *Ciner Ligni Quercini.*
Stipitum Fabarum
Sarmentorum Vitis an. p. æq.
per hos transfundatur Aqua Fabrorum extinctionis Ferri calida, addito Aceti Vini modico, idquè toties fiat, donec efficatiam acquiſiverit Lixivium. In cujus ℔iiij. *diſſolve*
Salis Nitri, *Aluminis*, *an.* ʒiiß.
Sulphuris vivi ʒij. *Miſceantur pro Fotu.*

Lixivii loco uſurpari poteſt Fomentum.

℞. *Rad. Ebuli*, *Brioniæ an.* ℥iß.
Cucumeris Aſinini ℥j.
Herb. Abſynthy, *Abrotani*,
Salviæ, *Calamenthæ an.* Mj.
Flor. Camomillæ Miß. *Roſar. Rubr.* Mß.
Sem. Cumini ʒvj.
Coq. in S. Q. Cereviſiæ tenuis ad ℔iij.

Barbette *Chir. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 4. laudat Ceratum,

℞. *Sulphuris crudi*

Ciner

Ciner Sarmentorum Vitis
Salis Gemmæ ℥ij.
Farina Fabarum ℥ij. *Aceti* ℥j.
Olei Nucum ℥j. *Therebinthinæ, & Ceræ q. ſ.*
F. ex his S. A. Vnguentum vel Ceratum.

Nonnulli Olea & Unguenta calida inungunt; ſed puto ea poros obſtruendo, adeoquè tranſpirationem cohibendo, parum prodeſſe.

XII. In ſtatu & Declinatione non malè; applicatur hoc vel ſimile Cataplaſma.

℞. *Rad. Althæa rec.* ℥iſs.
Bryoniæ, Cucumer Aſinini rec. an. ℥j.
Fol. Salviæ, Rutæ
Flor. Camomillæ an. Mj.
Coctis in Cerevisia tenui ad mollitiem, & in mortario minutim contuſis adde
Farina Fabarum ℥ij.
Ciner. Ligni Quercini, Stercoris Vaccini an. ℥j.
Salis Nitri ℥ij. *Olei Anethini* ℥ij.
M. F. S. Cataplaſma.

Alii haud abſque ratione imponunt *Stercus Vaccinum calidum*, quod reſpectu *ſalis volatilis* ac *nitroſi* in eo abundantis potenter poros aperit, ac Tumorem Oedematoſum reſolvit, diſcutit. Vel Cataplaſma conficitur ex Stercore Vaccino, quod una cum Aceto frigunt, ac parum Aluminis & Sulphuris ei admiſcent. ex gr.

℞. *Stercoris Bubuli* ℥iiij.
Fimi Columbini ℥ij.
Frigunatur ſimul in ſartagine cum Axungia; aut Butyro, aut quovis Oleo, vel bulliant in Oxycrato, atque Sulphure & Alumine additis,
F. S. A. Cataplaſma.

Inſuper Emplaſtra Reſolventia utiliter imponi poſſunt, qualia ſunt, de Meliloto, de Ranis ſine Mercurio, de Spermate Ceti, & ſimilia, quibus pro re nata & alia Attenuantia, Reſolventia addi poſſunt.

XIII. Scultetus *poſt Armamentarium Cheirurgicum obſ.* 72. refert, ſe multos Tumores Oedematoſos diſcuſſiſſe *Calcis Aquâ* per aliquot dies uſurpatâ. „ Sumitur autem, *inquit*, fruſtulum Calcis vivæ, ad quantitatem „ Nucis Juglandis, & in Aquam ferventem immittitur, donec diſſolva„ tur quo facto Calx cum Aqua agitatur, & poſtea ſponte reſidere „ ſinitur. Hinc clarior Aqua, per inclinationem in aliud vas transfun„ ditur, in qua ſpongia nova exprimitur, calidèque parti affectæ ſu„ perligatur. Notandum verò, quod Pars Oleo Amygdalarum dulcium, „ vel Axungia Porcina veteri debeat inungi: facilè enim fieri poteſt „ ut portio quædam Calcis, quæ eſt acerrima & corroſiva, in Aquam transfu-

„ transfuſam abjerit, quæ cum Spongia applicita erodere, partemquè
„ mordicare poſſet.

Idem *Obſerv.* 98. in Tumoribus Oedematoſis, ſimulque Eryſipelatoſis curandis admodum extollit hoc Epithema,

℞. *Lixivii ex Cineribus ſarmentorum vitis* ℔j.
Salis comm. ʒi. *Nitri* ʒiß.
Aceti vini optimi ℥j.
Fiat Mixtura, quæ ſplenio duplici tepidè excepta applicetur, faciiſque ſtrictè loco affecto ſuperligetur.

XIV. Cæterum pro Crure & Pede Oedematoſo, ſequens aliquoties expertus ſum ſummoperè conducere.

℞. *Spiritus Vini optimi*
Aceti Vini an. ℥vij. *in iis diſſolve*
Salis comm. ʒiij. *aut circiter.*
Hic liquor cum panno immerſo tepidè applicetur. Deinde pes & tibia univerſa faciâ lineâ longâ, digitos tres quatuorve latâ, à digitis pedum incipiendo, ſurſumquè ad genu uſquè procedendo, ſtrictè ligetur, ita tamen ne pars effecta nimis comprimatur, & cavendo ne plicis aliqua in crus fiat impreſſio.

Si verò ſpernat hoc remedium Æger, veſperi cubitum iturus per ſemihoram pedibus inſideat Balneo clido, (quod fiat ex *Semine Graminis exſiccati*, hoc eſt, *Fœni, Cineribus Ligni Quercini*, & *Sale communi* in *Aqua pura* decoctis) & dein, pedibus mappâ calefactâ probè abſterſis, in lectum ſe conferat, crurĭbuſquè magis ſolitò elevatis decumbat: manè autem faſciâ lineâ Pedes, Tibiæquè univerſæ dicto modo ligentur.

Attamen omnibus hiſce ritè adminiſtratis Oedematoſus Tumor ſi non diſcutiatur, conſulendum ut *Thermas Aquiſgranenſes, aliaſve calidas* adeat Æger, quæ potenter humores ſeroſo-pituiroſos diſcutere, ſimulque interna viſcera ſuâ caliditate roborare valent.

XV. Sed Suppurationem ſi minetur Oedema, quod rarò contingere obſervamus, Cataplaſma imponatur cui addantur Herbæ Emollientes, Fermentum acre, Fimus Columbinus, Ungentum Baſilicon, &c.

℞. *Rad. Liliorum albor. recent.*
Ceparum ſub cineribus aſſat. an. ℥ij.
Fol. Malvæ, Althææ, Salviæ,
Flor. Camamillæ an. Mj.
Caricarum ping. No. x.
Coctis in Aqua pura ad mollitiem, & in mortario contuſis adde
Farinæ Fabarum ℥iiß.
Fermenti acris, Fimi Columbini an. ℥iß.
Unguenti Baſiliconis ℥ij.
M. F. S. A. Cataplaſma.

Cataplaſmatis loco *Emplaſtrum Diachylum cum Gummi* applicatum Suppurationem abundè promovet.

XVI. Quum

Digitized by Google

XVI. Quum igitur ſuppuratum, & ad maturitatem perductum ſit Apoſtema, curandum ut id tum loco commodo, tum tempore opportuno aperiatur. Etenim lenta frigidaque materies nos fallit non raro, quod ſua effecta extrinſecus rarius producat, quam intrinſecus, ubi partes interiores paulatim ſine magno dolore corrodit, exeditque. Tutius autem hujuſmodi frigidum Apoſtema Potentiali Cauterio, quam Scalpello aperiri ſolet; quod contrarium in calidis tumoribus obſervamus. Illud namque ad humorem illum frigidum, Viſcidum, Pituitoſum maturandum, atque ulterius coquendum non parum juvat.

Apoſtemate aperto, Ulcus conveniente Digeſtivo mundandum, & dein Sarcotico impoſito Unguento carne replendum.

Sin verò alicujus Morbi Symptoma ſit Oedema, ut Pthiſeos, Hydropis, Cachexiæ, vel ſimilis, Morbus à quo provenit imprimis curandus.

CAPUT VII.

De Tumore Flatuoſo.

I. Tumorem Oedematoſum proximè excipit *Flatuoſus*, qui Græcis *ἐμφύσημα*, *Inflatio* aut *Apoſtema Ventoſum* dicitur. Eſt autem TUMOR FLATUOSUS, qui ex Flatibus intra membranoſas alicujus membri partes, aut ſub ipſa denſiore cute, aut inter muſculorum interſtitia concluſis oritur. Vel *Flatuoſus Tumor* nuncupatur, qui ex Flatulento Spiritu in aliqua parte coacervato gignitur. Fiunt namque Tumores hi ex vapore & Flatu, alias ſub cute, alias ſub membranis coërcito; hinc aliquandò ſæviſſimi excitantes dolores, ob partium exquiſito ſenſu prædictarum diſtenſionem, divulſionemque. Flatuoſus Tumor quid ſit.

II. Cauſa vero Flatuoſi Tumoris eſt nativi in parte affecta caloris, vel ſpirituum radiantium partemque vivificantium imbecillitas, ac debilior motus, qui ſeroſo-pituitoſum, glutinoſumque humorem, è quo facilè ſuſcitantur Flatus, reſolvere & diſſipare nequit. Enimverò quum crudi, pituitoſi, viſcidique humores in ſanguine redundantes, hinc in partem quandam effuſi, ſuâ glutinoſitate poros ejus obſtruant, facilè datur intelligere, qua ratione tardior Spirituum vitalium per eandem partem motus, debiliorque radiatio vitioſos illos humores reſolvere, & ultrà promovere nequiens Flatus gignat, qui membranoſas intra partes concluſi Tumorem hunc excitant. Tumor hic quomodo fiat.

III. Cognoſcitur Tumor Flatulentus, & ab aliis Tumoribus diſtinguitur, 1. quod compreſſus veſtigium ſeu foveam non relinquat, ut Oedema. 2. Quum percutitur murmur, ſeu ſonum quendam edat. 3. Addit Avicenna renitentiam manus comprimentis. 4. Ait Guido, lucidum quendam ſplendorem apparere in ejus ſummitate. 5. Non perpetuò, Diagnoſis

ſed interdum dolor adeſt, ob nimiam diſtenſionem. Interim Tumor hic nec rubet, nec calet, ſed friget potius, albetquè ut Oedema. Articulos ſæpè occupat, præſertim Genua.

Prognoſis. IV. Magnus autem Flatuoſus Tumor periculoſus eſt, ob ſui magnitudinem, & partem affectam debili calore præditam. At parvi ſi ſint hujuſmodi Tumores, omnis periculi expertes meritò cenſentur. Porrò Hyeme frequentius, quam Æſtate evenire ſolent.

Flatulenti. Tumoris Curatio. V. In Curatione generalibus circa Diætam, & intus ſumenda Medicamina roborantia ac evacuantia præmiſſis, haud ſecus ac in Oedemate, partis læſæ meatus aperiendi, in eaque contenta Flatulenta materies attenuanda, diſcutienda, reſolvenda. Quem in finem conducunt Calida, Siccantia, & Attenuantia, *Carminativa* dicta, ut apertis membris læſi poris humores flatuſque diſſipari queant. v. gr.

℞. *Herb. Menthæ, Pulegii, Rutæ an.* Mj.
Flor. Camomillæ Miß.
Sum. Anethi, Flor. Roſarum Rubr. an. M.
Sem. Cumini ℥j. *Bacc. Lauri* ʒvj.
Coq. in S. Q. Cerevisiæ tenuis, vel Æq. Pars. Aq. puræ & Vini Albi ad ℔iij.
Colatura ſit pro Fomento.

Egregios aliquandò vidimus ſucceſſus in huſjuſmodi Tumore reſolvendo ſolo *Oleo Cucumeris Aſinini* illito. Poteſt tamen ejus loco fieri Linimentum. v. gr.

℞. *Olei Cucumeris Aſinini* ʒvj.
Anethi, Rutæ an ℥ß.
Nuciſmoſchatæ expreſſ. ʒiß.
Cumini Stillat. gut. vj.
Miſceantur.

Barbette *Chirurg. part.* 2. *Libr.* 1. *Cap.* 7. laudat hoc Cataplaſma

℞. *Fol. Rutæ, Calamenthæ an.* Mß.
Farinæ Fabarum ℥ij.
Sem. Aniſi, Cumini an. ℥ß.
Baccar. Lauri, Salis Comm. an. ʒiij.
Nitri, Sulphuris an. ʒj.
Stercoris Caprilli ʒvj.
Olei Anethini, Nardini an. ℥j.
Vini Albi Gallici q. ſ.
Coq. ſimul S. A. & Contund. in formam Cataplaſmatis.

Conducit quoquè *Emplaſtrum de Meliloto, de Ranis cum*, aut *ſine Mercurio*. Vel

℞. *Emplaſtri de Meliloto*
de Ranis ſine Mercurio an. ℥j.
Gummi Galbani in Aceto ſoluti ʒiiß.

Pulv.

Pulv. Caſtorei ℈ij.
Olei Cumini Stillat. gutt. vj.
Ceræ & Therebinthinæ q. ſ.
M. F. S. A. Emplaſtrum, extendendum in Corio.

Sed notandum ejuſmodi Medicamenta actu calida parti ægræ ſemper imponenda eſſe, caloremque conſervandum appoſitis linteis, lateribus, lagenis, ſimilibuſque rebus calentibus.

VI. Veruntamen Genu cum Flatuoſo Tumore vehementer inflatum ſit, nonnulli ſequens commendant, Genu inflatio quo modo curanda.

℞ *Fæcis Ceræ novæ ex prælo* ℔iß.
Micæ Panis Furfuracei ℔ß.
Florum Roſarum Rubr. ℥j.
Bulliant in Vino Albo, dein contundantur, & addendo
Piperis, Cariophyllorum, Nuciſmoſchatæ, Zinziberis an. ʒiiß.
Sem. Cumini, Aniſi, Fœniculi, Ammios an. ℥ß.
Olei Chamæmelini, Anethini, Rutacei an. ℥ij.
M. F. S. A. Cataplaſma.

Platerus *obſerv. libr.* 3. Tumorem in Genu immenſum, mollem, laxum, & diuturnum diſcuſſum, ac penitus curatum ſcribit impoſito Cataplaſmate ex *Radicibus Bryoniæ*, *Iridis*, & *Liliorum* recentibus, ſimul contuſis, atquè in *Vino*, additâ etiam *Aqua vitæ* decoctis.

Vel fiat Cataplaſma ex raſura *Radicis Raphani Ruſtici* cum *Aceto Roſaceo*, quod calidè apponatur.

Magno quoquè cum levamine inflato & tumido admodum Genu aliquandò applicari juſſi Veſicatorium magnum, ex *Cantharidibus* & *Fermento acri*, addito *Aceto*, confectum.

CAP. VIII.

De Teſtudine, & Talpa ſive *Topinaria.*

I. Altum inter Veteres de Tumoribus hiſce fuit ſilentium, atquè illorum ne ulla quidem ab Illis unquam facta eſt mentio; Hæc tamen Nomina à Recentioribus excogitata ſunt. Teſtudo & Talpa quid ſint.

Teſtudo, ut inquit Guido, eſt *Abſceſſus magnus, humoralis, mollis, & latiori formâ in modum Teſtudinis* unde denominationem ſumpſit. Alii tamen definiunt Teſtudinem, quod ſit *Tumor mollis, vel non valdè durus, ſatis autem magnus, in quo pinguis materia, tunicâ quadam incluſa continetur, quæ Calvariæ ita inhæret, ut ipſam plerumque vitiet.* Talpa verò, ſive Topinaria Guidoni & Aliis dicitur *Teſtudinis ſpecies*, & inquiunt eſſe *Teſtudinem ipſam in Capite ortam.*

II. Igitur TESTUDO ſeu TALPA, ſive TOPINARIA dicta,

Digitized by Google

dicta, eſt Tumor in Capite, ortus ex impuris, viſcidis, glutinoſis, acri-ſalinis, nec non acido-acribus humoribus, è ſanguine ibidem depoſitis, atque intra Cranium & Cutem corrumpentibus, Teſtudinis ſeu Talpæ formam referens, vel terræ à Talpa egeſtæ ſimilis. Sunt autem hujuſmodi Tumores vel cum, vel ſine exulceratione, & cranii eroſione; atque ſubſiſtunt plerumque Cranium inter & Cutem, aut nonnunquam inter binas Cranii tabulas in Diploë, hinc ad craſſam uſquè Menyngem totum Cranium non rarò eroditur.

Cauſæ. III. Materia ergò Tumorem hunc faciens eſt *Humor viſcidus, glutinoſus, acri-ſalinus, & acido-acris, exedens*, Calvariam non rarò erodens, in eaque *Cariem* excitans. Cauſæ verò Antecedentes ſunt dicti humores in corpore redundantes, qui in Capitis partes depoſiti exedunt, & ad ſubjectam uſquè membranam Carie frequenter Calvariam erodunt.

Diagnoſis. IV. Signa quibus dignoſcitur hic affectus ſunt, Tumor mollis & latus, Teſtudinis vel Talpæ ſimilitudinem referens.

Prognoſis. V. Eſt autem periculoſus hic Tumor, ne Cranium erodat atque corrumpat. Qui tamen eſt abſque Cranii eroſione & corruptione facilius curatur quam, qui Calvariæ corruptionem ſeu cariem jam induxit; Et ſi magna adiit Cranii corruptio, præſtat Patientem dimittere, atque Curationem non aggredi: vel ſi ſuſcipere Curationem coacti ſimus, curâ tantum palliativâ uti oportet.

Teſtudinis Curatio. VI Sed quanquam Teſtudo ſeu Talpa nonnunquam ſit ſine Calvariæ eroſione & carie, aliquando cum Cranii carie & corruptione; utriuſque tamen Curandi ratio communia habet præcepta. Primum in univerſalibus conſiſtit, *hoc eſt*, in Cauſæ Antecedentis correctione, ac eductione legitimo rerum nonnaturalium uſu, Remediiſque uſurpati generalibus, haud ſecus ac de Oedemate curando diximus.

VII. Secundum præceptum conſiſtit in Materiæ intra Tumorem contentæ evacuatione, dein ulceris mundificatione, hinc partis affectæ conſolidatione. Id aſſequi debemus, vel Reſolventibus, vel Suppurantibus, vel Manuali Operatione.

VIII. Si ergò Tumor ſit ſine Calvariæ corruptione, aut Ulcere, Incidentibus & Reſolventibus, Capite XI. de Scyrrho proponendis, inprimis tentanda Curatio. At Reſolvi ſi nequeat, Suppuratio promovenda impoſito hoc vel ſimili Cataplaſmate,

℞. *Rad. Lilliorum Alborum rec.* ℥iij.
Ceparum ſub cineribus aſſatarum ℥ij.
Fol. Malvæ, Althææ,
Flor. Meliloti an. Mj.
Caricarum pinguium No. xij.
Coctis in Aqua pura ad mollitiem, & in mortario minutim contuſis, adde
Farinæ Fabarum ℥iij.

Unguenti

Unguenti Baſilicomis ℥ij.
Vitellos trium Ovorum
M. F. S. A. Cataplaſma.

Equidem perfecta Suppuratio expectanda non eſt, ſed eâ duntaxat incipiente, ne Carie inficiatur Cranium, profunda inciſione mox Tumor aperiendus, ac porrò ex arte curandus.

IX. Atqui cum Cranii corruptione ſi fuerit Teſtudo, ſentit Guido palliativâ utendum eſſe Curâ: Et ſanè ſi magna ſit Cranii corruptio, ſolo utendum Prognoſtico, Ægerquè ita dimittendus, vel Cura ſit tantum fucata. Verum parva ſi inveniatur Oſſis corruptio, curandus erit Affectus, ut Fractura Cranii; ſc. facta inciſione, Cranium Trepano perforandum, Oſquè corruptum Modiolo tollendum, vel Scalpris radendum, deinde Pars affecta detergenda, Carne replenda, eademquè tandem convenit Curatio, quæ in Vulneribus Capitis cum Cranii Fractura.

CAP. IX.

De Atheromate, Steatomate, & Meliceride.

I. Tumores folliculis incluſi varii occurrunt, quorum præcipui ſunt *Atheroma, Steatoma,* & *Meliceris*, atque materiæ contentæ ratione inter ſe differunt. Namque Folliculo quum includitur Pituita pultis conſiſtentiam habens, Tumor *Atheroma* dicitur, ab *ἀϑήρα pulticula.* Sed incluſa folliculo Materies ſi ſimilis Sevo, quod *στέαρ* Græcis dicitur, *Steatoma* nuncupatur. At contentus intus humor quando colore & conſiſtentia Mel refert, *Meliceris* appellatur.

II. Igitur ATHEROMA eſt Tumor indolens, Cuti concolor, in membrana ſeu nervoſa tunica humorem continens lentum, glutinoſum, ſimilem pulti, quæ ex farina in lacte cocta conficitur. Interdum tamen in Atheromate juxta humorem pultaceum lapidoſa quædam, duraquè corpuſcula, & alia veluti Sulphuris ramenta inveniuntur. Nonnunquam tanquam manſa eſſent gallinarum oſſicula, ſæpè etiam velut pili complicati tactui occurrunt. Vel dicatur *Atheroma*, Tumor præter naturam propriâ capſulâ comprehenſus, ab humore pulti ſimili, ſine dolore, ſimplicis coloris, nec digitis facilè cedens, nec iis remotis facilè iterum exuberans. Atheroma quid ſit.

III. STEATOMA verò Tumor eſt præter naturam proprio folliculo comprehenſus, à materia ſevo ſimili, ejuſdem ubiquè coloris, mollis, ab exiguo principio augmentum ſenſim ſumens, digitis difficulter cedens, iis tamen remotis ad priorem magnitudinem facilè rediens. Quid Steatoma.

IV. At MELICERIS eſt Tumor præter naturam dolore carens, rotundus, in quo incluſus folliculo humor reperitur tenuis, mellis ſub- Quid Meliceris.

 ſtantiam

ſtantiam repræſentans. Differt autem ab Atheromate & Steatomate Meliceris figurâ & humoris ſubſtantiâ: Figurâ namquè & rotundior eſt, & Humoris ſubſtantiâ tenuior. Proinde Meliceris magis quam Atheroma extenditur, digitorumquè preſſione celerrimè cedit, atque remotis digitis ad priſtinum ſitum pari celeritate redit.

V. Sed qua in parte hi folliculis incluſi Tumores potiſſimum eveniant exponit C. Celſus *lib.* 7. *cap.* 6. dicens, *Atheroma, Steatoma, & Meliceridem evenire poſſe in qualibet corporis parte.* Si tamen materia pulti, ſevo, melli, vel viſcidiori ovi albumini ſimilis folliculo incluſa circa articulos ſubſiſtat, *Ganglion*, nuncupatur.

Horum Tumorum Cauſa.

VI. Cauſa horum Tumorum Humor eſt Pituitoſus, Viſcidus, Glutinoſus, è Cruore huc amandatus, atque in uno magis, in alio minus alteratus; qui folliculo incluſus diu paulatimquè increſcit, atque vel Atheroma, vel Steatoma, vel Melicerídem tandem producit, prout materia tunicâ ſuâ incluſa pulti, ſevo, aut melli ſimilis eſt: rarò namque aliud quid ei admixtum obſervatur.

Diagnoſtica.

VII. Signa porrò quibus diſgnoſcuntur & ab aliis diſtinguuntur hi Tumores, ex deſcriptione illorum nunc tradita ſatis patent. In genere verò Tumores cyſti includi palam fit ex eo, quod mobiles ſint, cutiſque inter tractandum facilè ſeparetur. Atqui fixi quum ſint, carniquè adhærentes, nullâ eos involvi membranulâ indicium eſt.

Prognoſtica.

VIII. Atheroma, Steatoma, & Meliceris, quandoquidem Tumores ſunt folliculis incluſi, vix niſi per manualem operationem curantur; ſiquè inter operandum contingat, quod membranula rumpatur, aut tota non auferatur, Fiſtula ferè, aut Ulcus fœdum remanet, quorum difficilis & tarda plerumquè curatio.

Curandi Methodus.

IX. Curationis conſilium tribus hiſce abſceſſuum generibus, Atheromati viz. Steatomati, & Meliceridi commune eſt, ut quod tunica illa continet Diſcutiatur, aut Medicamentis totum cum ſua tunica Exedatur, vel Suppuratur, aut Sectione auferatur. Triplici hac ratione Curatur Meliceris, utpote humorem continens liquidiorem. Sed Atheroma, humorem continens glutinoſiorem, vel Sectione tollitur, aut Medicamentis Exeditur ſeu Suppuratur, atqui nunquam Diſcutitur. Steatoma verò nec Diſcuti, nec Exedi aut Suppurari poteſt; at ſolâ Manus Operâ, *hoc eſt*, Sectione duntaxat Curatur, quoniam Sevo haud abſimilis materies nec reſolvi, nec ſuppurari aut exedi poteſt, ſemperque duriore includitur tunicâ.

X. Notandum quoquè hujuſmodi folliculis incluſos Tumores, ſi recentes ſint ac molles, & Reſolvi, & Suppurari poſſe, duros verò & inveteratos ſolâ Cheirurgiâ Curari. Hinc diligenter in eo laborandum, ut ſingulæ differentiæ diſcernantur. *Steatoma* quippe durius eſt, reſiſtitquè tangenti, & baſin habet ſolidiorem. *Meliceris* è contrario facilè ſubſidet, cedit in ſe compreſſa, lenteque diſſilit, citò tamen revertitur. *Athero-*

ma

Digitized by Google

ma eſt veluti medium inter utrumquè extremum.

Folliculis inclusi Tumores quando & quomodo ſint reſolvendi.

XI. Igitur hujuſmodi Tumor ſi mollis ſit, *Reſolventibus* erit tentanda Curatio, impoſito ſcilicet *Emplaſtro Stiptico Paracelſi*, vel è *Ranis cum Mercurio*; vel manè diu fricetur Tumor digitis *Salivâ hominis jejuni* identidem madefactis, Cui ratione ſalis volatilis & ſpirituum in eâ abundantium vis attenuandi reſolvendiquè copioſa ineſt; vel poſt Tumoris diutinam frictionem illiñatur *Balſamum Peruvianum*, quo ſolo ſcribit Barbette ſe aliquandò molliores hujuſmodi Tumores curaſſe.

XII. Scultetus *poſt Arthament. Cheir. obſerv. 66.* eum in finem valdè laudat *Ceratum Diaſinapios*, quo duas Melicerides reſolviſſe ſcribit, alteram in Humero, alteram in Genu, ovum anſerinum ſuâ magnitudine æquantem, quam tamen hoc ſolo Cerato menſis ſpatio integrè diſcuſſiſſe refert. Ceratum Diaſinapios Aquapendens deſcribit *Cap. de Meliceride*, & à Spigelio correctum ita proponit Scultetus *Armam. Chirurg. Tab. 43.*

℞. *Salis Gemmæ, Ceruſſæ, Lythargiri an.* ℥iiij.
Ceræ, Therebinthinæ an. ʒij.
Galbani, Opoponacis an. ℥ß.
Pulveris Seminis Sinapi ℥ij.
Olei veteris ℥ix. *Aceti acerrimi q. ſ.*
M. F. S. A. Ceratum.

Barbette hoc habet Emplaſtrum.

℞. *Gummi Sagapœni, Ammoniaci an.* ℥ß.
Pulv. Euphorbii, Rad. Pyrethri an. ʒß.
Sulphuris ʒiij. *Olei Succini* ʒj.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Alii laudant id quod ſequitur

℞. *Paſſularum majorum enucleatarum* ℔ß.
Contundantur minutim in mortario, & addendo
Pulv. Sem. Cumini ℥iij.
Salis Nitri ℥iß.
Simul ſubigantur, & adhibeantur.

Quomodo Cauſtico exedantur, vel Suppurentur.

XIII. Alterum Curationis conſilium eſt, ut Folliculi hi *Cauſtico exedantur*: viz. Cauterium in medio imponatur Potentiale; aut ſi magnus ſit Tumor multa ſimul admoveantur Cauteria, cumquè Crusta deciderit immittantur Penicilli *Unguento Ægyptiaco* & *Apoſtolorum* illiti, aut *Melle* cum *Mercurio Præcipitato*. Joh. de Vigo Menſis intra ſpatium omnes excreſcentias idolenter erodit: Accipit *Linteorum uſu detritorum & decerptorum* ℥ij. *Medullæ Panis albi* ℥iij. *Sublimati, tenuiſſimè pulveriſati* ℥j. *Aquæ Roſarum & Plantaginis an.* ℔j. *omnia ſimul coquit in vaſe æneo ad conſumptionem duarum aut trium partium; dein expreſſa linamenta exſiccat in furno mediocriter calido, quæ iterum diſcerpta ſervat in vaſe benè operto ad uſum*, qualem ipſe ita deſcribit. *Primum Defenſivo vicinæ partes muniantur; deinde Ulcus quod fecit Pyroticum prædictis linamentis impleatur, ſupponatur Unguen-*

guentum de Tutia, vel de Ceruſſa; atque ita perſiſtendum, donec viva appareat caro, tum Ulcus Melle Roſaceo & Therebinthina mundandum, &c.

Nonnulli *Arſenico* utuntur & *Auripigmento*, ſed non niſi ſummo cum periculo Ea uſurpantur, quia acria nimis ſunt, parteſquè ſubjectas penitus erodunt.

Non deſunt quoquè qui Parva hujuſmodi Tubercula tranſverſim incidunt, moxque implent *Alumine*, aut *Vitriolo uſto*, quę folliculum erodunt ſimul, & hæmorrhagiam ſiſtunt, vel *Oleum* aut *Spiritum Vitrioli* cum Plumaceolis applicant: Magna verò cruciatim trajiciunt duplici Setone, altero ſecundum longitudinem, altero per transverſum.

Sin ad *Suppurationem* tendant hi Tumores, quod tamen rarò contingit, naturam Cheirurgus adjuvet Maturantibus fortioribus.

Quomodo per Sectionem & Separationem Atheroma, Steatoma, & Meliceris auferri debeant.

XIV. At verò omnium tutiſſima Curationis Methodus eſt, *Tumores hoſce per Sectionem & Separationem auferre.* Fit autem hoc modo: Primò tum ad lumen illuſtre, tum ad Cheirurgum quam commodiſſimè vel in Sella, vel in lecto collocandus eſt Patiens; dein atramento ſignetur ſectionis longitudo, quæ ſit tanta, quanta eſt tumoris rotunditas, tum elevanda cutis, quæ incidenda vel ſimpliciter vel cruciatim, eaquè poſtea circumquaquè lato ſpecillo, aut ſcalpelli manubriolo, aut indice digito ſeparanda, donec integer Folliculus appareat, qui tum circa pedunculum reſecandus eſt, ſimul cum Vaſe tumori nutrimentum adferente, ne vel minima relinquatur folliculi portio, tumorquè regeneretur. Quo in caſu nota Joh. van Horne *in Microtechne*, prius arctè vaſculum tumorem nutriens eſſe ligandum, antequam reſecetur. Hoc peracto, & folliculum poſtquam extraxit Cheirurgus, vulneris labia ſunt conjungenda Linteolis Emplaſticis in crucem appoſitis, &c.

Quod ſi Folliculus jam ruptus ſit, aut per ſe, aut per Cheirurgi negligentiam, tum neceſſe eſt, ut vel tumor revertatur, vel Ulcus remaneat fœdum, & fermè incurabile, niſi Cathæreticis abſumatur folliculus. Plura de modo excidendi hujuſmodi Tumores videri poſſunt apud Fabritium ab Aquapendente *Operat. Chirurg. part. 2. lib. 1. cap. 16.* & Scultetum *Armament. Cheirurg. Tab. 35.*

XV. Sed hujuſmodi Tumor ſi ingentis ſit magnitudinis, magniſquè vaſis, arteriis puta, venis, nervis, adhæreat, ſinendus is eſt, aut ſaltem magna in excidendo requiritur induſtria. Ita refert Scultetus *obſerv.* 88. ſe in externa femoris parte Atheroma ovum gallinaceum magnitudine ſuperans exciſione curaſſe. Et ſcribit Petrus de Marchettis *obſerv. Medico-Cheirurg.* 21. ſe Meliceridem majoris oculi anguli, ad pupillam uſquè protenſam, illæſo oculo, cum folliculo extirpaſſe. Atque *obſerv.* 24. & 25. duas non minus raras addit hiſtorias; alteram Atheromatis inferioris palpebræ, internà parte, prope angulum majorem oculi, ab ortu geniti, avellanæ mole, in puella quinquè menſium, ſectione extirpari & ſanari; alteram Meliceridis colli prope aſperam arteriam, & venas ju-

gulares

Digitized by Google

gulares externas, in cujus diſſecto folliculo alius ejuſdem generis tumor, ſed minor delituit ſuâ & ipſe membranulâ concluſus. Haud minus rarum fuit Steatoma in dorſo circa finem vertebrarum colli, quod pondus librarum ſeptem excedens, à Joanne Griffonio Medico-Chirurgo feliciter extirpatum fuit: uti videre eſt apud Fabritium Hildanum *Cent. 6. obſerv. 16.*

XVI. Cæterum Tunicatis hiſce Tumoribus propè accedere videntur *Propenduli*, qui non exciduntur, ſed funditus amputantur; in Puſillanimis filo ad ſtuporem partis conſtricto & relicto, donec Tumor decidat; in Animoſis ſcalpello. Quod ſi poſt Tumoris Propenduli abſciſſionem, ſanguis copioſè profluat, aut filum aliquid de radice relinquat, ne recidiva fiat, locus candente ferro leviter tangatur, & eſcara ablata, cicatrice obducatur: vel id quod ex radice relictum eſt abſumatur admotis Cathæreticis, uti *Alumine uſto* cum *Mercurio præcipitato* inſperſo, vel *Vnguento Baſiliconi* admixto, ſicquè impoſito, &c. **Tumores Propenduli quo modo tollendi.**

CAPUT. X.

De Ganglio, & Lupia.

I. AD Tumorum folliculis incluſorum numerum haud immeritò adjungi ſolent Ganglion & Lupia. Apparet autem *Ganglion* ſæpè in Manuum Carpis, Pedumquè Malleolis, in ſumma cute, nec unquam profundius deliteſcit; eſtquè ſecundum Paulum Æginetam, *Nervorum concretio ex percuſſu & labore proveniens*; & ex Aëtii ſententia, *Nervi nodoſa concretio ac tumor ex plaga aut labore obortus, raroquè ſponte proveniens.* Sed perfectior erit deſcriptio, ſi dicatur GANGLION Tumor corpori concolor, renitens, doloriſquè expers, ſed vehementer preſſus obtuſum quendam doloris ſenſum exhibens, circa Articulos plerumquè, parteſquè illorum nervoſas & tendinoſas, ac ſæpius in Carpo exiſtens; hinc Noſtratibus non ineptè dicitur *(Een Pees-knoop.)* **Ganglion quid ſit.**

II. Partes igitur à Ganglio affectæ ſunt pleræquè corporis partes, præſertim verò motui dicatæ, ut Articuli, Manus, Pedes, Brachialia, Malleoli: frequentius enim Manuum Juncturas ac Talos occupat, rarius Cubitum & Caput, &c. **Partes Affectæ.**

III. Cauſa hujus Tumoris eſt *Tendinis* in Articulo *Imbecillitas*, ex Contorſione, Extenſione, Ictu, Labore, Aliave ſimili Cauſa contracta; cujus occaſione Fibræ Motrices ita diſtorquentur, ut humores, inter circulandum per minimos porulos, multas obſtructiones pro obſtaculo offendentes, ſtagnent inter Tendinis Debilitati motrices fibras, tandemque ab humoribus ultrà accedentibus propellantur uſquè ad membranam, quæ tendinem inveſtit, ubi, efformatâ ſibi cavitate, colliguntur **Ganglii Cauſæ.**

Digitized by Google

& concreſcunt aliquatenus, particulæ viſcoſiores & glutinoſiores, ovi albumen ſuâ conſiſtentiâ referentes, tenuioribus interim abeuntibus, & ita oritur Tumor hic folliculo incluſus, qui *Ganglion* nuncupatur.

IV. Equidem Alii malunt Ganglion oriri ex Lympha in partibus articulorum nervoſis ac tendinoſis ita debilitatis & contorſis extravaſata, ac in hujuſmodi lentum, viſcidum, glutinoſumque humorem concreta, quæ folliculo incluſa, atquè in articulo hærens *Ganglion* excitat.

Signa Diagnoſtica. V. Signa verò quibus cognoſcitur & ab aliis tumoribus diſtinguitur Ganglion ſunt, quod hujuſmodi Tumor parvus ſit, cuti concolor, inæqualis, tactui renitens, dolore vacans; ſi tamen violenter præmatur, quendam exhibet torporis ſenſum; non altè, ſed ſub ipſa oritur cute, atquè ad latera tantum movetur, prorſum & retrorſum nequaquam, etiamſi violenter adigas. Differt à Meliceride & Atheromate tumoris inæqualitate, & renixu, & quod non orbiculatim velut illa transfertur, ſed dextorſum ſolum & ſiniſtrorſum pro ſitu tendinis affecti flectitur.

Prognoſtica. VI. Ganglion porrò Cheirurgia, *hoc eſt*, Exciſione rarò curatur, præſertim ſi in quodam manus pediſve articulo ſitum ſit: eſt namque, monente Paulo Ægineta *lib. 6. cap. 39.* periculum ſi quid illic excidatur, mutilum reddi illud membrum.

Methodus Curandi. VII. Sed Ganglion ut tollatur, imponenda ſunt molliendi, attenuandi, & diſcutiendi vim habentia medicamenta. v. gr.

℞. *Emplaſtri de Meliloto, Oxycrocei,*
de Mucilaginibus an. Part. Æq.
Olei Petræ tantillum.
M. F. S. A. Emplaſtrum, extendendum in Corio.

Vel

℞. *Gummi Galbani, Ammoniaci, Sagapœni in Aceto ſolut. an.* ʒß.
Emplaſtri è Ranis cum duplicato Mercurio ℥ß.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Vel

℞. *Gummi Ammoniaci, Sagapœni in Aceto ſolut. an.* ℥ß.
Liqueſiant, hinc addendo
Sulphuris Vini Pulveriſati ʒij.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Eundem in finem conducit *Gummi Ammoniacum*, vel *Galbanum in Spiritu Vini diſſolutum*, atque Emplaſtri modo impoſitum. Vel imponatur *Emplaſtrum de Ranis cum Mercurio*, & *Strictâ ſatis ligatura*, quæ impediat, ne viſcoſi denuò humores affluere, cum aliis concreſcere, ſicquè Ganglion augere queant.

Felix Platerus laudat hoc Cataplaſma, quo Ganglion pugni magnitudine in utroque Genu curavit, ut refert *lib. 3. Obſervationum.*

℞. *Rad, Bryoniæ, Iridis Noſtrat. rec. an.* ℔ß.
Liliorum alborum rec. ℥ij.

Coctis

Coctis in Aceto fortiſſimo ad mollitiem, & in mortario minutim contuſis, adde.

Olei Liliorum alborum ℥ij.

Gummi Ammoniaci in Spiritu vini ſoluti ℥iij

Pulv. Rad. Iridis Florent. ʒij.

M. & S. A. redigantur in Formam Emplaſtri ſeu Cataplaſmatis.

VIII. Cum igitur Remediis hiſce emollitus ſit Tumor, atterendus tantiſper, quoad ſub digito cyſtis frangatur; mox *lamina plumbea Argento Vivo illita* fortiter ipſi apprimatur, & advinciatur, quæ quod ſupereſt Tumoris tabefacere & conſumere queat. Etiam crebra tantummodo Tumoris Frictione, humoriſque hac illuc diſtractione non rarò ſanatur Ganglion. Et ſcribit Antonius Chalmeteus *in Encheiridio Chirurgico*, ſe Ganglia in Carpo exiſtentia frequenti cum Saliva frictione ſæpius curaſſe, abſquè aliorum medicamentorum uſu.

Reinerus Solenander *Conſil. Medicin.* 24. ſequens commendat Emplaſtrum.

℞. *Emplaſtri Oxycrocei* ℥j.

Gummi Ammoniaci. Bdellii diſſol. an. ʒij.

Pulv. Rad. Iridis Florent. ℈j.

Lumbricos terreſtres Vino lotos & diſſolutos No. iij.

Commixtis omnibus cum pauco Oleo Therebintinæ & Cera nova F. S. A. Ceratum, quod extendatur in Corio, applicetur Tumori, & Faſciâ arctè conſtringatur.

Tumore autem Cerati ope quodammodo emollito, *addit*; ſingulis quatuor quinque, ſexve diebus ſolutâ faſciâ, & ablato Cerato, Tumorem debere ſuffumigari ſuffitu Aceti acerrimi, cui Satureia, Origanum, vel ſimilia incocta ſunt, affuſi Pyritidi, vel Lapidum Molarium fructis candentibus; dein abſterſo ſudore, compreſſo attritoquè ſatis Tumori rurſus Ceratum imponi. Tandem hiſce aliquoties factis præcipit, ut tenuis Plumbi lamina arctè Ganglio illigetur, qua ulterius conſumatur.

IX. Sin verò his modis Ganglion non ceſſerit, Nonnulli volunt ferro reſecandum & extirpandum eſſe; Quorum ſententiæ tamen minimè ſubſcribimus, ſi in manus pedisve articulo exiſtat, ob tendines aliaſquè partes nervoſas ibidem facilè læſuras. Sed potius Sectione Tumor aperiatur, atque viſcoſo educto humore, impoſitoquè *Baſlamo Peruviano*, aut *Balſamo Sulphuris Therebinthinato*, Ulcus porrò curetur.

X. Jobus Mekeranus *Obſerv. Chirurg. Cap.* 60. prolixè docet, quomodo Ganglion in Carpo exiſtens *Contuſione* curari queat. Viz. manus plana menſæ imponatur, hinc Cheirurgus manu in pugnum contracta bis terve Tumorem vehementer contundat, donec cyſtis findatur, humorquè contentus effundatur, qui dein continuo articuli motu, accedente inſuper crebra partis affectæ frictione, facilè reſolvitur; præſertim ſi hoc vel ſimile Linimentum frequenter inungatur,

℞. *Olei Ceræ*, *Therebinthinæ an.* ℥iij
Philoſophorum ℥vj.
Vitellum unius Ovi.
M. F. S. A. Linimentum.

Lupia quid ſit.] XI. Ganglio affinis eſt Tumor mollis, rotundus, fermè Lupini figurâ, ſæpius in juncturis ſedem figens, qui LUPIA, Noſtratibus (*Een Vuen*) dicitur. Non differt autem Tumor hic à Ganglio, eandemquè agnoſcit cauſam. Sed cum manus pediſve articulum occupet, *Ganglion* appellatur; atqui circa aliarum partium articulos quum emergat, *Lupia* dicitur.

Lupiarum Species. XII. Lupiarum Species variæ occurrunt: ſunt Nimirum maximæ, mediocres, parvæ. Aliæ porrò exiſtunt in partibus nervoſis, nec procul ab artubus. Quædam oriuntur ſub poplite, in brachii flexura, & ejuſmodi locis: in omnibus namque proveniunt corporis partibus. Inſuper nonnullæ baſi latâ ſunt, quædam anguſtâ, aliæ mediocri; omnes tamen in membrana concluſæ.

Lupiæ Curatio. XIII. Ad Curationem verò quod attinet. Materia hæc nec Reſolutioni, nec veræ Suppurationi facile cedit; ſed ut humor evacuetur; tumor hic aperiendus eſt. Quod ut tutò ac feliciter fiat, tumoris magnitudo, ſitus, latitudo ſeu denſitas, denique & baſis ſeu fundamentum conſideretur.

Si igitur Magnus ſit Tumor, vaſis majoribus, partibuſve nervoſis ac tendinoſis proximus, ſinendus is eſt ob periculum, quod ex Apertione facilè conſequitur.

At ſi Parvus ſit, in quacunquè parte fuerit, ſæpè Reſolvitur comprimendo, digitis Saliva madefactis identidem fricando, frangendo tamen cyſtim ſeu folliculum, quo includitur, ut hinc illinc effuſus humor diſpergatur, & dein Naturæ ipſius beneficio diſcutiatur, reſolvaturquè.

Quod ſi Lupia eo in loco ſit, in quo validam compreſſionem facere non liceat, ut in Facie, Thorace, Ventre, Gutture, ſimilibuſve locis, Emplaſtrum aliquod in Ganglii Curatione præſcriptum apponatur, quod Reſolvendi vim habeat.

Scribit Riverius *in Obſerv. communicatis à Dioniſio Pomaret*, Lupias Reſolutione curatas fuiſſe *Foliis Acetoſæ charta madida involutis, & ſub cineribus coctis*, quæ poſtmodum cum cineribus per cribrum trajectis incorporabantur in formam Cataplaſmatis, calidè applicandi.

Sin Lupia Mediocris ſit, neque in Articulo exiſtat, tollatur exciſione, ut Atheroma, Steatoma, vel Meliceris.

Quod ſi baſin habeat anguſtiorem, infima illius pars ligetur, non aperiatur, neque ſecetur; atque ſingulis diebus ligatura conſtringatur, donec alimentum ei omninò detrahatur, ſicque Lupia ſpontè decidat.

CAPUT.

Digitized by Google

CAPUT XI.

De Scirrho.

I. SCIRRHUS Græcis & Latinis ita dictus, Arabibus *Sephiros*, hoc eſt, *Lapidoſum Apoſtema*, Aliis *Durus Tumor* vocatur. Eſtque Tumor durus, renitens, doloris expers, cum ſenſu aut exiguo, aut prorſus nullo, ex craſſo, viſcido, lento, & auſtero humore genitus. Scirrhus qui ſit.

II. Hunc autem Tumorem ab humore melancholico, aut pituitoſo, aut ſimul ab utroque originem habere, non ſine ratione cenſuerunt Veteres. *Humorem* namque *Auſterum*, ſanguinem facilè in aliqua parte fundentem, ſimulque lympam vehementer coagulantem, *Præcipuam* exiſtimamus *Scirrhi Cauſam*. Scirrhi Cauſa.

III. *Auſterum*, hoc eſt, *Acidum potentius* ac *validius* nos accuſamus, ſive in Cruoris maſſa genitum, & ad partem aliquam propulſum, in eaque collectum & concretum; ſive relictum ex alio Tumore nimis tardè, negligenter, vel malè Curato, quapropter facilè in magis Auſterum deſinere poteſt Scirrhus, ac in Cancrum degenerare, qui tandem ob ſummam & pertinacem Auſteritatem vim Corroſivam nactus exulceratur, atquè incurabilis redditur.

IV. Igitur Scirrhus aliquando eſt Primarius, fitquè à principio, nullo præternaturali Tumore præcedente; quum Nimirum Humor ille Auſterus, Sanguinem fundens, Lymphamquè coagulans, in Aliqua Parte congeritur, minimiſquè ejuſdem meatibus inhærens Tumorem hunc excitat. Congeritur autem Humor Craſſus, Viſcidus, Auſterus in Partibus, vel propter Malam Victus Rationem, vel ob Hepatis, Lienis, aliûſve Viſceris Dyſcraſiam, vel ob Hæmorrhoidum aut Menſium Suppreſſionem, adjuncta Partis Affectæ imbecillitate, qua vitioſi hujuſmodi humores in Sanguine rudundantes facilè ſuſcipiuntur.

V. Sed nonnunquam Symptomaticus eſt Scirrhus; viz. qui Malæ Phlegmonis, Eryſipelatis, aliorumve Tumorum Curationi ſuccedit, uti non raro fit Cheirurgi imperitiâ, quod præter modum uſus fuerit Narcoticis, aut nimium Refrigerantibus, vel immodicè Reſolventibus, quibus tenuiores humorum particulæ diſcutiuntur, ſolis craſſioribus viſcidioribuſquè remanentibus, atque in Parte induratis.

VI. Haud ineptè ergò Scirrhus dividitur 1. in Primarium, Verum, Exquiſitum, & Symptomaticum, Illegitimum, Spurium; qui magis propriè *Tumor Scirrhoſus* nominatur. 2. In Purum, & Impurum;

qui ſit, quum humori viſcido, craſſo, auſtero, Scirrhum facienti admiſceatur alius humor, unde *Scirrhus* dicitur *Phlegmonodes*, *Oedematodes*, *Eryſipelatodes*.

Diagnoſis. VII. Diſtinguitur porrò Scirrhus ab aliis Tumoribus hiſce Signis. A Phlegmone, dolore. Ab Eryſipelate, duritie & calore. Ab Oedemate, tactus renitentiâ. A Tumoribus Aquoſis & Flatuoſis, quod hi percuſſi ſonitum edant, Scirrhus verò minimè. A Struma, Ganglio, Lupia, aliiſque folliculis incluſis Tumoribus, ſua immobilitate. Denique à Cancro, quod in Cancro dolor adſit pungitivus, Scirrhus autem dolore caret; dein Cancer citius augetur Scirrho, quia Materia ejus eſt magis mobilis.

Atqui deprehenditur Scirrhus ex duritie ſumma, immobilitate, omniſque doloris abſentia. Et ejuſmodi Scirrhoſi Tumores non tantum in partibus conſiſtunt externis, ſed internis quoquè, ut in Hepate, Liene, Pancreate, Utero, aliiſve.

Prognoſis. VIII. Cæterum Exquiſiti Scirrhi nullam admittunt Curationem, atque Remediis quandoquè ira efferuntur, ut in Cancrum tranſmutentur. Verum Scirrhoſi Tumores, in quibus aliquis, etſi valdè obſcurus, ſupereſt Senſus, aliquando, licet admodum difficulter, Curationem ſuſcipiunt. Sed lividi coloris Scirrhus valdè periculoſus eſt, & ſæpius in Cancrum degenerat.

Indicationes Curativæ. IX. In Curatione haud neglecta legitima rerum nonnaturalium diſpenſatione, uſurpatiſque humores craſſos, viſcidos, auſteros Præparantibus ac Expurgantibus Remediis, applicentur leviter Emollientia, Attenuantia, Incidentia, Reſolventia. Fugiantur tamen nimis vehementer Emollientia, ne Tumor in Ulcus Cancroſum abeat. Vid. Fabrit. Hildan. *Cent.* 1. *Obſerv.* 89. Immodicè quoque Diſcutientia caveantur, ne craſſiore tantum humoris ſubſtantia remanente diſcuſſâ tenuiore, Tumor reddatur incurabilis. Validioribus namque adhibitis Digerentibus, primis diebus Cura procedere videtur: ſed quod ramanet, id inſanabile omninò evadit, quod reſoluto tenuiore, craſſum reſtitet lapidoſum. Leviter igitur Emollientia, & Reſolventia, nec non Auſterum Humorem Mitigantia Tumori applicentur, quale eſt *Emplaſtrum de Ranis cum* aut *ſine Mercurio*. Idem efficiunt *Gummi in Aceto ſoluta*, quæ emolliunt ſimul, & reſolvunt. Vel

℞. *Gummi Ammoniaci, Galbani, Sagapœni in Aceto ſolut.*
Styracis liquidæ an. ℥iß.
Emplaſtri de Meliloto, de Mucilaginibus an. ℥ij.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Barbette commendat Emplaſtrum, & Cataplaſma.

℞. *Gummi Galbani, Ammoniaci, Opoponacis in Acet. Sol. an.* ℥j.
Flor. Sulphuris, Myrrhæ rubræ an. ℥ß.

Campho-

Camphoræ ℨj.
Olei Liliorum alborum, Axungiæ Anatis an. ℨvj.
Ceræ q. ſ. M. F. S. A. Emplaſtrum.

℞. *Rad. Althææ rec.* ℥iij.
Iridis ℥j.
Fol. Braſſicæ, Parietariæ, Malvæ,
Flor. Camomillæ, Meliloti an. Mj.
Seminis Lini ℥ij.
Coctis in Aqua Pura ad mollitiem, & minutim contuſis, adde
Stercoris Caballini rec. ℥ij. *Caparum coctarum* ℥ß.
Axungiæ Porci, Olei Chamæmelini an. ℥j.
M. F. S. A. Cataplaſma.

X. Sed priuſquam admaveatur Emplaſtrum vel Cataplaſma, Nonnulli Scirrhum foveri volunt Decocto aliquo Emolliente. Alii deſiderant Suffitum ex Aceto forti & Spiritu Vini ſuper lapidem molarem, pyritem aut laterem candentem effuſis: ſic namque viſcidum craſſumque humorem incidi, attenuari, & reſolvi cenſent. Mox per intervalla repeti volunt Emollientia, hiſquè ſuccedant Reſolventia ad reliquam portionem, quæ ſimul evacuari non potuit, abſumendam; Atque ſic Cercilii Filio Scirrhum ſanavit Galenus. Verumenimvero etſi Acetum craſſos humores diſſolvat, exſiccetque, quoniam equidem *Auſterum*, hoc eſt, *Acidum Potentius* & *Validius* hic peccat, videtur mihi frequentem nimis Aceti uſum hunc affectum augere poſſe, adeoquè uſus ejus ut mediocris ſit, neceſſe eſt, id quoque monente Fabritio Hildano *Cent. 6. obſerv.* 75.

XI. Itaquè inter Remedia Scirrho Imponenda præſtant *leviter emollientia*, & *Reſolventia*, nec non *auſterum humorem Mitigantia*, ita tamen ut toto Curationis decurſu conjungantur, modo unius, modo alterius quantitatem augendo. *Suppurantibus* verò nunquam utendum, quoniam quæ Exulcerationem, vel etiam minimam Tumoris Excorationem promovent, facilè Tumorem Scirrhoſum in Ulſus Maligum & Cancroſum degenerare faciunt.

XII. Sunt qui *Exſciſſionem* vel *Inuſtionem* tentant, ſed nimis audacter, niſi proprio contineatur folliculo, tuncquè Scirrhi nomen talis Tumor minimè meretur. At quam periculoſa ſit Scirrhoſi Tumoris Exſciſſio docet Fabritius Hildanus *Cent. 3. obſerv.* 28. exemplo cujuſdem, qui, cum ipſi excidendus eſſet Tumor Scirrhoſus ex interna Femoris parte, inter operandum Animam DEO reddidit. Inſuper docet idem *Cent. 2. obſerv.* 80. quomodo incipiens Mammarum Scirrhus ex lacte coagulato fuerit ſanatus. Et *Cent. 3. obſerv.* 79. Scirrhi graviſſimi in Carpo Curationem tradit. Quemadmodum *Cent. 2. obſerv.* 49. Scirrhi Lienis compendioſam deſcribit curationem.

CAPUT XII.

De Tumore Aquoſo.

Aquoſus Tumor quid ſit.

I. **M**Arcus Aurelius Severinus *Synopſ. Chirurg. l. 1. p. 48. Aquoſum Tumorem* definit, quod ſit *Seroſi & Aquoſi Humoris in aliqua corporis parte præter naturam Collectio, cum ejuſdem partis ſecundum quantitatem exceſſu.* Sed potius dicatur TUMOR AQUOSUS aut SEROSUS, Humoris Aquoſi ſeu Seroſi in aliquo corporis membro Collectio, mollis, ſine dolore, digitis facile cedens; at illicò reſiliens.

Quomodo fiat.

II. Redundantia igitur Seroſæ Humiditatis in corpore Hujuſmodi Tumoris Cauſa eſt, orta ob læſam Sanguificationem, quâ loco laudabilis, dulcis, ac balſamici ſanguinis, cruor generatur vitioſus, vappidus, aquoſus; qui crudas, quibus ſcatet, humiditates in aliquam corporis partem effundit, in qua eæ Tumorem hunc per Congeſtionem excitant.

Diagnoſis.

III. Diſtinguitur vero Tumor Aquoſus 1. ab Oedemate, quoniam dum comprimitur, comprimentis veſtigium ac fovea in eo non relinquitur, ut in Oedemate. 2. A Tumore Flatuoſo, quod percuſſus Sonum non edat, veluti Flatuoſus Tumor. 3. A Phlegmone & Eryſipelate, quia iſtis in Tumoribus dolor adeſt, minime autem in Tumore Aquoſo. 4. A Scirrho, quoniam tactui non renititur, veluti Scirrhus.

IV. Signa porrò quibus cognoſcuntur Aquoſi Tumores ſunt, quod ii legitimo ac exquiſito Oedemate ſint laxiores, molliores, minuſque tactui renitentes, quamvis prementis digiti veſtigium non remaneat, ſicut in Oedemate. Inſuper ſi percutiantur vel premantur Aquoſi Tumores, inſtar murmurantis aquæ ſonitum reddunt. Cæterum minus turbidi ſunt Oedemate, & ſi quis ad lucem ipſos intueatur, perlucentes & ſplendidi apparent. Denique peculiare hujuſmodi Tumorum ſignum eſt, quod cum pruritu fiant; ob ſalſedinem ſcilicet; quæ ſeroſæ adeſt humiditati.

Prognoſis.

V. Tumores Aquoſi, qui ob viſcerum quorundam dyſcraſiam, atque adeo læſam ſanguificationem fiunt, periculoſi ſunt, non ratione tumoris, ſed ratione principum partium affectarum: ii autem qui à nullo viſcerum vitio foventur, periculoſi non ſunt. Difficulter tamen curantur omnes Aquoſi Tumores, inprimis circa Articulos, & in illis.

Scopi Curativi.

VI. Curatio Aquoſi Tumoris eadem ferè eſt ac Oedematis, & Tumoris Flatulenti. Conſiſtit nimirum in ablatione Cauſarum. Eſt autem Cauſa humiditas tum univerſalis, in toto corpore redundans; tum particularis, quæ ipſum parit Tumorem. Hinc duplicem quoque ſibi ſcopum proponit curandi methodus: unum, qui Seroſitatibus in toto redundantibus ſeſe opponat: alterum, qui humiditatem Tumorem facientem

Digitized by Google

tem evacuet. Seroſitates in toto redundantes amoventur rectâ & legitimâ rerum nonnaturalium diſpenſatione, nec non Generalibus uſurpatis Remediis, quæ Antecedentem hanc Materiam emendare ac evacuare poſſint, haud ſecus ac de Oedemate curando diximus.

VII. Equidem Conjuncta Cauſa è parte affecta evacuabitur Topicis admotis Digerentibus, Exſiccantibus, Reſolventibus. v. gr.

℞. *Emplaſtri de Meliloto, de Cumino*
de Mucilaginibus, an. ℥ß.
Pulv. Caſtorei ʒß.
M. F. S. A. Emplaſtrum, extendendum in Corio.

Barbette eundem in finem ſequentia commendat.

℞. *Thuris, Maſtichis, Myrrhæ an.* ℥ß.
Stercoris Caprilli ℥iß.
Sulphuris Vivi, Salis Communis.
Sem. Cumini an. ʒiij.
Camphoræ ʒß.
Therebinthinæ, & Ceræ q. ſ.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

℞. *Stercoris Vaccini* ℥ß. *Columbini* ʒij.
Sulphuris Vivi ℥ß. *Salis Nitri* ʒij.
Mellis, Aceti an. ℥iß.
Farinæ Fabarum ℥ij.
Baccar. Lauri, Sem. Cumini an. ℥ß.
Olei Anethini, Nardini an. ℥j.
Vini albi Gallici q. ſ.
M. F. S. A. Cataplaſma.

Alii laudant ea quæ ſequuntur

℞. *Salis nitri* ʒx.
Piperis, Baccar. Lauri an. ℥j.
Olei Laurini ℥vj.
Ceræ q. ſ. M. F. S. A. Linimentum.

℞. *Sem. Sinapi, Urticæ,*
Sulphuris Vivi, Spumæ Maris, Bdellii.
Rad. Ariſtolochiæ Rot. an. ℥j.
Gummi Ammoniaci, Olei Veteris an. ℥ij.
M. F. S. A. Ceratum.

Sed præter deſcripta nunc Medicamenta, omnia illa quæ in Oedemate & Tumore Flatuoſo curandis expoſuimus, huc quoque referri poſſunt.

VIII. Quod ſi nec ita Tumor Aquoſus cedat, aperiendus eſt Scalpro, ſeu potius Potentiali Cauterio, ut de Oedemate docuimus.

Inſuper ad Aquoſos Tumores curandos, conſulendum ſæpè ut *Thermas Calidas* adeant Ægri, *Aquiſgranenſes* puta, *aliaſve Sulphureas & Alumino-*

Aluminoſas, quæ humiditates potenter diſcutere, ſuâque calidiitate debilitata viſcera ſimul roborare queant.

CAPUT. XIII.

De Hydrocephalo.

I. AD Aquoſos Tumores quum adſcribi ſoleant Hydrocephalus, Hydromphalus, & Hydrocele, Tumores ſcilicet manu quoquè Cheirurgi curandi, de iis ut in ſpecie quædam dicamus ordo poſtulare videtur.

Hydrocephalus quid ſit. Hydrocephalus igitur *Aquoſum Capitis Apoſtema*, ſeu *Aquoſitas quæ in Capite reperitur* dici conſuevit. „ Congregatur autem interdum, inquit Manardus *Epiſtol. Med. lib.* 7. *Epiſt.* 2. „ in capitibus præſertim puerorum „ Aqua in medio aut cutis, aut pericranii, aut hujus & oſſis, quam ὑδροκε„ φαλὸν Græci vocant. Pariter Galenus Aquam in capite extra cranium interdum eſſe admittit, tuncquè mollem apparere tumorem; aut quandoquè ſub cranio exiſtere, neque tum foris conſpici; vel nonnunquam utrobiquè ineſſe. Aſſerunt porro nonnulli, ejuſmodi morbum nequaquam fieri, neque inchoari, niſi in recens natis puerulis, idquè ex morbi hujus cauſis ritè penſiculatis conſtare putant, nihilominus tamen obſervatum fuit, pueros ſemptem, octo, decem, duodecim annorum hoc Affectu laboraſſe.

II. Eſt autem HYDROCEPHALUS Tumor Aquoſus, vel totam exteriorem capitis partem, vel majorem ejus portionem occupans; hinc quibuſdam haud immeritò *Hydrops Capitis* appellatur.

Hydrocephali Cauſa. III. Cauſa itaquè hujus Affectus eſt Humor Aquoſus in toto corpore redundans, hinc in capitis partes, exteriores plurimum, effuſus qui, nonnunquam ſeroſus, aliquando pituitoſus & ſubcruentus, ſemper verò lentus ac ſubviſcidus exiſtit.

Partes affectæ, &c. IV. Cæterum quatuor hujus Affectus enumerari ſolent differentiæ deſumptæ ex ſede diverſa. Aliquando namque aquoſus humor inter cutem conſiſtit & pericranium, tuncque mollis eſt tumor, doloris expers, eique impreſſa digitorum inhærent veſtigia. Nonnunquam pericranium inter & cranium humor colligitur, eſtque Tumor magno cum dolore, neque tam facilè tactui cedit. Aut inter cranium & craſſam menyngem; Vel ſub menyngibus in ipſius cerebri ventriculis humor continetur; atque tum foris nulla tumoris mollities eſt, ſed ſuturarum cranii dehiſcentia ſentitur, quemadmodum viſum fuit in bienni puella, cujus meminit Andræas Veſalius, intra cujus cerebri ventriculos novem propè aquæ libræ deprehenſæ fuerunt; uti refert *Humani corpor. Fabric. lib.* 1. *c.* 5.

Prognoſis. V. Equidem Aquoſus Humor ſi extra cranium hæreat, Hydrocephalus

lus aliquando curatur, niſi ob tenellam patientis ætatem remedia adhiberi nequeant. Sed ſub cranio, vel ipſo in cerebro ſi humor collectus ſit, lethalis eſt affectus: hinc rectè ait J. C. Arantius *lib. de Tumor. pr. nat.* „*caput.* 1. eorum, qui ab interna cauſa Hydrocephalo corripiuntur, „ & præcipuè altius latitante malo, neminem evaſiſſe vidi. Si Apoplexia aut Lethargus accedat, mors præ foribus eſt.

VI. Ut autem tollatur hic Affectus, Antecedentes Cauſæ primo ſunt removendæ. Quem in finem circa Victum, Reſquè cæteras Nonnaturales, & circa Remedia Univerſalia, ſi Ægrotans adultus ſit, eadem conveniunt, quæ pro Oedemate curando propoſuimus. Sin vero infans ſit, Nutrix parcè tenuiterquè vivat, & ſiccantibus utatur, humectantia fugiat, ac parum bibat; dein curandum ut tum Infanti tum Nutrici alvus ſemper libera ſit. **Hydrocephali Curatio.**

VII. Sed ad Continentem Cauſam ex parte læſa tollendam, duplex occurit Curationis Methodus. Altera eſt, quæ Topicis convenientibus abſquè manuali operatione omnem humiditatem abſumit. Altera vel unicâ inciſione, vel pluribus ſcarificationibus aquoſam materiem educit. Prima Curationis Methodus ſanè tutior eſt, in Puerulis Præſertim natu minoribus; atquè poros cutaneos Aperientibus, Materiamquè Conjunctam Attenuantibus & Reſolventibus perficitur, ſub quacunquè formâ Capiti applicentur. ex. gr. **Prima Curationis Methodus.**

℞. *Rad. Calami Aromat.* ʒiij.
Fol. Betonicæ, Majoranæ, Salviæ, Roſmarini,
Summ. Anethi an. Mj.
Flor. Stæchados Arab. Mß.
Bacc. Juniperi ℥ß.
Sem. Cumini ʒiij.
Cereviſiæ tenuis vel *Vini albi Gallici* ℔iiij.
Coq. S. A. in Diplomate pro Fotu.

Hoc Fomentum cum pannis laneis Capiti calidè admoveatur, ac identidem renovetur, exactè interim cavendo, ne unquam refrigeretur. Et quia ſæpe id prohiberi nequit, hinc Fomenti loco Capiti imponatur *Cucupha* ex *Foliis Majoranæ, Betonicæ, Salviæ, Calamenthæ, Floribus Stæchados, Lavendulæ, Roſis Rubris, Nucemoſchata, &c.* quæ ſæpius permutetur.

VIII. Malunt alii totum caput linimento inungere,

℞. *Olei Cucumeris Aſinini* ℥j.
Rutæ, Anethini an. ℥ß.
Abſynthii ſtillat. gutt. xv.
M. F. Linimentum.

Eiquè inunctione factâ mappam probè calefactam, vel modo laudatam Cucupham imponere.

In adultioribus haud inutiliter *Spiritu Vini calido* caput fricari ſolet, quod

Digitized by Google

quod tamen non temerè in Infantibus tentandum.

J. B. Corteſius laudat Unguentum à Foreſto deſcriptum & probatum, quo ſpatio trium dierum, in puero quindecim dies nato Hydrocephalum ſe curaſſe refert,

℞. *Pulv. Abſynthii.*

Flor. Camomillæ aut *Meliloti an.* ℥ij.

Butyri recent.

Olei Camomillæ aut *Anethini an.* ℥iiij.

Ceræ parum q. ſ.

M. F. S. A. Ungentum.

Alii Cataplaſma ex Cephalicis in Vino coctis compoſitum, & capiti applicatum multum laudant.

Cataplaſma ex *Cochleis cum Decocto Cephalico minutim contuſis* extollit Avicenna, eoque Ægram ſe ſanaſſe refert Carolus Piſo.

Altera Curationis Methodus, quæ Manuali Operatione peragitur.

IX. Sed Remediis hiſce ſi morbus non cedat, ad alteram Curationis partem, Cheirurgiam puta, deveniendum eſt, quæ proponitur ab Aëtio „ & Paulo Ægineta, dicendo: quod ubi aquoſa materia inter cutem & „ pericranium, vel inter pericranium & cranium continetur, & quando „ tumor parvus eſt, apex ipſius unica inciſione per diametron à parte „ poſtica ad anteriorem ducta incidendus. Si vero materia inter pericra- „ nium & cranium contineatur, & tumor major ſit, duas per medium ſe „ mutuo ſecantes, crucis inſtar inciſiones moliemur, vel triangularis for- „ mæ. Sin grandior adhuc ſit tumor, ternas literæ H figuram æmulan- „ tes, aut etiam plures juxta tumoris magnitudinis proportionem.

X. Equidem Curatio hæc, quæ per Inciſionem fit, quamvis à graviſſimis deſcripta ſit Auctoribus, cum vix tuta ſit, mihi non probatur; atque de periculoſa illa Hidrocephali apertione teſtatur Fabritius Hildanus *Cent. 3. obſ.* 17. imprudenter illos agere, qui in Hydrocephalis multa promittunt, ſectionemque tentant. Si tamen per impoſita exſiccantia & reſolventia medicamenta aquoſus humor abſumi nequeat, atque adeo Cheirurgia requiratur, præſtat in pluribus capitis locis maximè tumidis (cavendo à muſculis temporalibus) cum Phlebotomo parvas facere inciſuras, quales in Venæſectione, aut partis poſt appoſitas cucurbitulas ſcarificatione fieri ſolent: Deinde mappæ ſiccæ ac probè calefactæ imponantur, quæ identidem, quoties à ſuſcepto humore ſeroſo madefactæ ſunt, permutentur, uſque dum omnis aquoſitas ablata, & Hydrocephalus ſanatus ſit.

XI. Alii Cauſticis capitis cutem aperire, vel Actuali Cauterio inurere, quinque, ſex, pluribuſve in locis ſuadent: ſed videtur talis Cheirurgia meritò ſuſpecta, & ob Cerebri vicinitatem admodum periculoſa. Atqui potius uſu venirent Veſicatoria, Fonticuli, Setacea.

XII. Si ſub cranio, viz. craſſam menyngem inter & cranium, vel ſub menyngibus ipſo in cerebro hæreat aquoſus humor, nulla tentanda Cheirurgica

rurgica Operatio, ſed per ſola Topica eſt procedendum, & reliquum opus naturæ committendum: rectè namque inquit Ambroſius Paræus *Cheir. lib. 7. cap.* 1. ex tumore & humore intus ſub cranio contento neminem convaluiſſe vidi. At de variis, nec non monſtroſis Hydrocephalis videantur Schenkius *obſ. Medic. libr.* 1. *p. m.* 10. 11. 12. Fabritius Hildanus *Cent.* 1. *obſ.* 10. *Cent.* 3. *obſ.* 17. 18. 19. *Cent.* 4. *obſ.* 10.

CAPUT. XIV.

De Hydromphalo, & Hydrocele.

I. HYDROMPHALUS ſeu AQUOSUS UMBGLICI TUMOR eſt Tumor ille, qui ob Aquoſæ Materiæ intra Umbilicum collectionem oritur ac fit, & à Nonnullis *Umbilici Procidentia* nominatur. Hydromphalus.

II. Quæ verò ſit hujuſmodi Tumoris Cauſa, indicare videtur Aëtius, „ dicens: „ procidunt pueris umbilici, dum aut in diuturno ejulatu, & „ multum diſtenduntur, aut ex plaga, aut caſu. Sed fit Tumor hic, ex aquoſo humore peritonæum inter & rugoſam umbilici cutem collecto, hinc Umbilicum ita diſtendente Ejus Cauſæ, Signa &c.

III. Signa verò quibus dignoſcitur hic Tumor ſunt manifeſta, quoniam Umbilicus turgidus & prominens apparet, taliſquè Tumor laxus eſt, & ſi premantur, quædam Aquæ fluctuatio perſentitur, atque ad digitorum compreſſionem neque minuitur, neque increſcit, neque occultatur, appoſitoque lumine perſpicuus apparet.

IV. In puerulis hujuſmodi Tumor facilè curari ſolet, eſtque ferè ſine periculo. Topica imponantur, quæ Exſiccandi & Reſolvendi vim habent, quæquè in Aquoſi Tumoris curatione modo propoſuimus, ac in Aquoſæ Herniæ tractatione porro proponemus.

V. HYDROCELE autem Tumor eſt Aquoſus, qui Scrotum replet, dilatat, diſtendit; unde & *Aquoſa Hernia* dici conſuevit. Hydrocele.

VI. Colligitur Aquoſa hæc Materies non fluctuans in Scroto, inter Dartou tunicam & Cutem, neque Darton inter & Erythroidem membranam; ſed inter Erythroidem ſeu Vaginalem, & Albugineam ſeu Nerveam membranam, tanquam intra ſacculum concluditur. Ubi aquoſa materia colligitur.

VII. Accidit hic Tumor frequenter cum Hydrope Aſcite, ſeroſitatibus ex Abdominis cavitate per peritonæi proceſſus ſolitò laxiores in Scrotum affluentibus, & ſpatium illud, quod tunicam vaginalem inter & albugineam eſt, replentibus ac diſtendentibus, hinc ut Teſticuli in Aquis fluctuare videantur. Aliquando etiam fit Hydrocele ſine Hydrope Aſcite, quando aquoſa materies ob læſam ſanguificationem toto in corpore redundans, tum per vaſa ſanguinea, tum per lymphæductus intra & quomodo.

proximas Teſticulorum membranas deponitur, quæ ibidem congeſta Scrotum ſenſim diſtendit, atque Tumorem hunc efficit.

Diagnoſis. VIII. Facilè verò dignoſcitur, & ab aliis tumorum generibus diſtinguitur Hydrocele. Senſim namque ſine magno dolore augetur Tumor, gravis eſt, ſeu ponderoſus, vitreâ ferè claritate pellucidus, quod oppoſito candelæ lumine facilè cognoſcitur: preſſo quocunquè modo Scroto aqua undiquè movetur, niſi fortè nimia copia univerſi Scroti capacitatem diſtendat & occupet. Rariſſimè tamen in Abdomen compelli poteſt, uti Omentum, vel Inteſtinum; quia Tumor Scroti Aquoſus ſæpius oritur peritonæi proceſſu rectè ſeſe habente & minimè relaxato: alioquin enim in Abdominis cavitatem facilè compelli poſſet Aqua, uti cernitur ſi accidit Hydrocele cum Hydrope Aſcite.

IX. Differt igitur Aquoſus Scroti Tumor ab Hernia Inteſtinali, quoniam in Hernia Aquoſa tumor ferè ſemper ejuſdem magnitudinis eſt, & nunquam ex toto remittit, quod contrarium accidit in Inteſtinali. Differt etiam ab Hernia Omentali, quoniam inguen in Hydrocele plerumque ſecundum naturam ſeſe habet, quod non evenit in Omentali. Diſtinguitur itidem ab Hernia Ventoſa, *hoc eſt*, Scroti Tumore Flatuoſo, quoniam in eo tanta non cernitur pelluciditas, quam in Tumore Aquoſo, & ſubitò fit.

Prognoſis. X. Hydrocele porrò pro Cauſarum varietate nunc magis nunc minus periculoſa eſt; quæ enim cum Hydrope conjungitur, non curatur, niſi ſanato prius Hydrope, ejuſdemque causâ ablatâ. Nam licet aquoſus humor vel diſcutiatur, vel Scroti apertione evacuetur, novus tamen rurſus affluit. Si vero Cauſa Aquam generans minus gravis ſit, facilius curatur. Equidem inveterata Hydrocele, ne Teſtes corrumpantur, haud immeritò ſuſpecta eſt.

Medendi Methodus. XI. In Curatione autem Herniæ Aquoſæ, Univerſalibus ad tollendas Cauſas Antecedentes haud neglectis, ut de Oedemate, nec non de Tumore tum Flatulento, tum Aquoſo curandis dictum fuit; vel Topica Scroto prætumido applicentur Calida, Siccantia, Reſolventia, Digerentia, contentam adeo in eo aquoſitatem Abſumentia; vel Scroti quocunque modo Apertione aquoſa materies educatur.

XII. Fallopius *tom. 2. tract. de Tumor. p. n. cap.* 34. haud abs re duplicem ſtatuit Herniam Aquoſam; Unam, in qua dilatato nimium peritonæi proceſſu, aqua ex Abdominis cavitate in Scrotum deſcendit, adeoquè fluere & refluere poteſt: hæc autem non curatur, niſi prius ex Abdomine omnis educatur aqua.

Altera Herniæ Aquoſæ ſpecies eſt, in qua nimium non aperto peritonæi proceſſu, aquoſa materies per extrema tum ſanguineorum, tum lymphaticorum vaſculorum oſcula in Scrotum, vaginalem inter & albugineam teſticuli tunicam, effunditur. Atque in hac ſpecie Topica Medicamenta Calida, Reſolventia, & Digerentia adhibita multum proſunt,

eaquè

eaquè ſemper experiri oportet, prinſquam ad Scroti apertionem veniamus, v. gr.

℞. *Rad. Cucumeris Aſinini* ℥j.
Fol. Calamenthæ, Abrotoni, Rutæ,
Sum. Anethi,
Flor. Camomillæ, Roſar. rubr. an. Mj.
Sem. Cumini ʒvj.
Coq. in Aqua pura & Vini albi an. p. æq. ad ℥xxx.
Colatura ſit pro Fomento.

Magnæ quoquæ efficaciæ talia dicuntur medicamenta, ſi *Aceto* incoquantur.

℞. *Rad. Cucumeris Aſinini*
Bacc. Lauri, Sem. Cumini, Agni Caſti an. ℥ß.
Fol. Lauri, Rutæ, Roſmarini an, Mj.
Decoq. in Aceto ad ℥xxx.
Colaturâ Pars Affecta cum Spongia foveatur.

Vel Fomentum fiat ex *Lixivio Cinerum Sarmentorum Vitis*, in quo Similia cocta ſint, nec non *Sal, Sulphur*, aut *Alumen* liquatum fuerit.

Etiam Litus hîc multum proſunt, ex. gr.

℞. *Olei Cucumeris Aſinini* ℥j.
Rutæ, Laurini an ℥ß.
Cumini Stillat. gutt. x.
Miſceatur pro Linimento.

Laudant Alii Cataplaſma ex *Stercore Vaccino*, mixtis *Cineribus Plantarum Digerentium*, aut *Seminibus Rutæ, Viticis Cumini, Baccis Lauri, Juniperi*, ſimilibus.

Nonnulli imponi volunt *Emplaſtrum de Meliloto, de Cumino*, vel ſimile.

Scoltzius *Conſil. Medicin.* 131. vehementer laudat id, quod ſequitur,

℞. *Rad. Cucumer. Aſin. rec. contuſ. & in Aceto Scyll. macer.* ℔j.
Mellis Deſpumati ℔ij.
Miſceantur, & bulliant in Cerati conſiſtentiam, addendo in fine
Sem. Cumini ſubt. pulv. ℥iiij.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

XIII. Sin his, ſimilibuſve remediis Tumor reſolvi nequeat, ad Cheirurgiam, *hoc eſt*, Scroti Apertionem veniendum. Quo modo autem & ordine Scroti Apertio inſtituenda ſit, docent Paulus Ægineta *lib.* 6. *cap.* 62. & C. Celſus *lib.* 7. *cap.* 18.

Nonnulli Scalpello Scrotum aperire ſolent, cui tamen methodo vix aſſentimur, quoniam id ex collecta aqua diſtentum admodum, & flaccidum difficulter conſolidatur; atque non raró ob Partis Affectæ poroſitates obſtructas, ſpirituumque per eam radiationem valdè imminutam Gangræna accedit.

Alii hanc apertionem Cauſtico, vel Ignitis Ferramentis efficiunt, atque apertum

apertum diu ſervant foramen Cannulâ immiſſâ Argenteâ vel Plumbeâ.

Quidam Scrotum aperiunt, Acum filum duplicatum vel quadruplicatum ducentem Setacei in modum trajiciendo, & quotidie bis terve protrahendo.

Avicenna in Inguinis regione candentibus ferramentis inurit, ut pars corrugetur, ne aqua iterum deſcendere poſſit.

Sed potius Scrotum aperiatur Acu perforatâ Barbetianâ, vel Blockianâ, ſicque aquoſa educatur materies. Atque hac methodo ſæpius Hydroceleu curavimus, eduximusque aliquandò ex Scroto tres, aliquando quatuor Aquæ libras. Etiam nunc inter mortales verſatur Vir Septuagenarius, cui ſingulo præter propter biennio Scrotum perforatâ acu aperiri ſolet, ad collectam in eo aquam evacuandam. Similiter Fabritius Hildanus *Cent.* 4. *Obſ.* 66. ſcribit, ſe noviſſe Virum Sexagenarium, cui ob Herniam Aquoſam ſingulis annis Scrotum ex inferiore parte perforabatur, & ſeroſus humor evacuabatur, ac poſtea ad cicatricem ulcus perducebatur: additque hominem illum ad ſummam perveniſſe ſenectutem. Equidem circa Scroti Apertionem utiles quaſdam admonitiones & obſervationes proponit idem Hildanus *Cent.* 4. *obſ.* 65. 66. 67. 68.

CAPUT XV.

De Bubone.

I. HIppocrates Magnas in Emunctoriis ſitas Glandulas vocat *Bubones*, traducto nomine ab affecta parte, quandoquidem illarum Inflammatio *Bubo* nuncupari ſolet. Ita Galenus *libr.* 2. *ad Glauconem cap.* 1. & *de differ. Febr. lib.* 1. *cap.* 5. inquit, *Bubo eſt Glandularum ſeu Glanduloſarum Partium Inflammatio.* Et *lib.* 11. *de Meth. Med.* ait, *Bubonem eſſe Affectionem Corporis Glandoſi, & quandoque Peſtiferæ Febri aſſociari.*

Bubo quid ſit.

II. Eſt igitur BUBO Inflammatio, ſeu potius Tumor præter naturam Glandularum rubicundus, dolens, renitens, ex impuro ſanguine criticè in illas expulſo ortus. Hinc pars Affecta in Bubonibus ſunt plerumquè Glandulæ pone Auriculas, ſub Axillis, aut in Inguinibus ſitæ: alliis namque in glandulis vix unquam, aut ſaltem raro Bubones fiunt.

Bubonum Differentiæ.

III Hujuſmodi verò Glandularum Tumoris quædam dantur Differentiæ. Enimvero minor ſi ſit Tumor, minuſque dolens, facilè tamen ſuppuretur *Phyma* dici conſuevit. Sin ad Eryſipelatis naturam magis accedat, neque facilè ſuppuretur, quin potius diſcutiatur, *Phygethlon* appellatur. Si ſub Maxilla exiſtat *Panus*; atqui poſt Auriculas *Parotis* nominatur.

IV. In-

IV. Inſuper Bubones alii critici ſunt, ali ſymptomatici: & horum alii contagioſi, alii non contagioſi. Qui contagioſi, alii Peſtilentes ſunt, quia Peſtilentes ſequuntur Febres, atque vulgò *Bubones Maligni* ſeu *Peſtilentiales*, Belgis (*Peſt-Buplen*) nuncupantur. Alii non ſunt Peſtilentes, qui *Venerei* ſeu *Gallici Bubones*, Noſtratibus (*Clap-Ooren*) apellantur, cum à Gallica Lue proveniant.

V. Generalis ergò Bubonum Cauſa eſt Sanguis Vitioſus, Aceſcens, dictas in Glandulas naturæ robore expulſus; qui illic hærens, cum propter abundans *Acidum* ſanguinis formam amiſerit, atque ſuppuretur, Tumorem hunc excitat. Cauſæ.

VI. Cauſa verò Efficiens eſt partium internarum robur, quæ in Glandulas, ceu vera Emunctoria, vitioſos ablegant humores. Sed quod in Glandulis tantum Bubones contingant, ratio eſt, non quod deſtinatione quadam naturæ cruoris recrementa has in partes deferuntur; at cum vitioſæ particulæ ubique paſſim in ſanguine ſcatent, in Glandulis, ceu partibus laxioribus, velut in communi foco promptius aggeruntur, præſertim quum ſanguis illic ad arteriolarum extrema delatus, difficulter & non ita promptè ſuſcipitur, ac refertur à venis: atque hoc circa Glandulas fieri experientiâ, & hodiernorum Anatomicorum odſervationibus liquidò conſtare putamus: quare cum in locos Glanduloſos vitioſi in toto corpore ſcatentes humores promptius, quam alias in partes deponuntur, impuritatis velut nidus ibidem conflatur. Cur Bubones in Glandulis contingant.

VII. Ita *Peſtilens Bubo* fit, quando particulæ venenatæ & malignæ in Glandulas pone aures, aut ſub alis, aut in inguinibus, aut in collo ſitas, naturæ robore expelluntur. Bubo Peſtilens.

VIII. Atqui *Venereus Bubo* plerumque in inguine fit eſt que Tumor, qui nec ſponte, intimoque vitio, nec ullo ſimplici attactu, congreſſuve, aut corrupti aëris inductione, ſed impuro duntaxat concubitu contrahitur: atque adeo Efficiens ejus Cauſa haud immeritò cenſetur maligna & venenata quædam labes, quæ coitu in Penè primum accepta, nonnunquam puſtulis, tuberculis, & ulceribus ipſum conſpurcat, & ſeſe manifeſtò prodit, antequam partium continuatione altius in corpus propagetur: nonnunquam verò, Penê adhuc integrô, clanculum penitius ſeſe inſinuans, inteſtinas partes primum afficit, fœdatque, nullis adhuc notis extrinſecus conſpicua. Quæ ſi exigua infirmiorquè eſt, corpus verò ſanum & firmum, humorum vitium atque corruptela parva conſequitur, quam natura ſuis facultatibus tanquam copiis nixa, in partes extenas, Inguinum puta Glandulas deponit, unde *Bubonem Venereum* naſci contingit. Bubo Venereus.

IX. Equidem varia hæc Bubonum genera facile dignoſcuntur, & Signis à ſe invicem diſtinguuntur. Ita Symptomatici, non tamen Contagioſi Bubones cognoſcuntur ex tumore, rubore, dolore, calore, tenſione, renitentia, pulſatione, quibus ſæpè Febris adeſt. In Critico Bu- Signa Diagnoſtica.

bone eadem adſunt Signa ; ſed inſuper adjungitur præcedens morbus, per erumpentem Bubonem morbi ſublevatio, & dein ab eodem morbo liberatio.

Peſtilentis Bubonis Signa ſunt, quod conjuncta ſit Febris Maligna, Peſtilens, Malignis Symptomatibus, ut Nauſeâ, Vomitu, Cordis Oppreſſione, Animi Deliquio, & ſimilibus, quæ in Peſte obſervari ſolent, comitata : inſuper ſi Ægrotans verſatus fuerit in aëre peſtilenti, aut in loco, in quo plures Peſte ſunt correpti.

Venerei Bubonis Signa ſunt, non ſolummodo tumor, dolor, rubor, calor, & alia propoſita ; ſed Coitus cum Perſona Gallica Lue infecta : nonnunquam & alia adſunt Luis Venereæ Signa, ut Penis Ulcera, Virulenta Gonorrhæa, Dolores vagantes & noctu magis affligentes, pilorum defluvium, &c.

Prognoſtica

X. Cæterum Benigni Bubones Periculoſi non ſunt, niſi tardè diſſipentur aut ſuppurentur. Nam quamvis ex ſua natura non ſint periculoſi, facilè tamen, ſi diutius protrahantur, in Fiſtulas abeunt ; quæ non ſolum ſunt difficiles curatu, ſed ſæpè periculoſæ.

In genere Bubones citius maturantur ſub Axillis, quam in Inguinibus, & hic citius quam poſt Aures.

Malignus ſeu Peſtilens Bubo ſubitaneæ mortis non rarò Prodromus eſt ; minus tamen periculoſus eſt, qui præcedit Febrem Peſtilentialem, quam qui eandem ſequitur. Qui in Inguine apparet, minus habet periculi, quam pone Aures, aut ſub Alis. Etiam talis Bubo quo minor eſt, eo periculoſior.

Venereus Bubo lethalis non eſt, ſed difficilis curationis, idque non Bubonis ſed Venereæ infectionis ratione : eſt equidem ſalubris, eo namque mediante brevi ſæpè curatur Venerea Lues.

Quæ in Bubonum Curatione ſunt obſervanda.

XI. Cum igitur Bubonum Species hoc modo diſtinxerimus, proponenda erunt unicuique propria & accommodata Remedia. Sic in *Bubonibus, Benignis, ortis per modum expulſionis*, Antecedens Cauſa primò eſt evacuanda. Quem in finem lenis *Purgatio* ſæpè admodum neceſſaria eſt. *Venæſectio*, niſi Febris gravior aut Plethora exegerit, ne inſtituatur, quippe quæ ſanguinem perturbare, atque adeo naturam in opere expulſionis impedire poſſit. Verum *Sudoris provocatio* in omni Bubone valdè prodeſt.

Bubo Benignus quomodo curandus.

XII Deinde ad Conjunctæ Materiæ correctionem & evacuationem, nec non Symptomatum mitigationem conducunt Reſolventia, imo & Attrahentia, ac Maturantia foris impoſita : Repellentia verò ne admoveantur, quæ vitioſos robuſto naturæ conatu expulſos humores cohibere, adeoque interiora verſus repellere ſolent, unde gravia oriuntur Symptomata, atque non rarò pallida mors ſuccedit ; ita Hildanus *Cent.* 3. *obſerv.* 78. ſe obſervaſſe ſcribit, ex intempeſtivo Repellentium

pellentium ad Emunctoria applicatorum uſu mortis periculum ſequutum fuiſſe.

Sed in dolorifico Bubone neceſſarium omninò eſt *dolorem ſedare* antequam ulla alia imponantur remedia, admoto hoc vel ſimili Cataplaſmate,

℞. *Fol. Malvæ, Althææ an.* Mß.
Coctis in Aqua Pura ad mollitiem, & minutim contuſis adde
Farinæ Hordei, Althææ, Fenigræci an. ℥iß.
Vitellos Ovorum No. ij. *Croci pulver.* ʒj.
Butyri rec. ℥iß.
M. F. Cataplaſma.

Sedato pauliſper dolore Attrahentia & Suppurantia admovenda ſunt, v. gr.

℞. *Rad. Lilior. Albor. rec.* ℥iiij.
Caparum ſub cinerib. aſſat. ℥ij.
Fol. Malvæ, Althææ.
Flor. Meliloti an. Mj.
Caricar. ping. conſciſſ. No. x.
Coctis in Aqua pura ad Mollitiem, & minutim contuſis adde
Farinæ Sem. Lini, Fœnigræci an. ℥ij.
Olei Lilior. alb. ℥iß.
Unguenti Baſilici ℥j.
M. F. Cataplaſma.

Suppuratus Bubo quam citiſſimè aperiatur, Ferro potius quam Cauſtico, atque apertus ſervetur, donec omnis materia fuerit evacuata, & dein aliorum ulcerum adinſtar curetur: viz. *Emplaſtrum Diachylum cum Gummi*, aut *de Mucilaginibus* applicetur. *Solo* ſæpè *Oleo Olivarum, Raparum, Camomillæ*, vel *Liliorum Alborum* curatur.

XIII. In *Venereo* autem, ſeu *Gallico* Bubone nec Repellentibus utendum, eſt nec Reſolventibus: verum omni operâ curandum, ut quam primum fiat Maturatio & Suppuratio, cum indies videamus, Bubones hi ſi maturescant, & ad ſuppurationem deveniant, ſæpiſſimè à Lue Venerea evadere Ægrotantes. E contrario in Gallicam Luem facilè illos incidere, in quibus vel Repellentibus, vel Reſolventibus Bubones curare conamur. Hinc nec Venam ſecare, nec corpus purgare licet, quamdiu ulla ſpes eſt Topicis Medicamentis eos curari poſſe. Curatio Bubonis Venerei.

XIV. Igitur ad malignorum humorum perfectam expulſionem, ſi tardior ac imbecilor videatur natura, Attrahentibus adjuvanda eſt, imponendumque Cataplaſma. v. g.

℞. *Caparum ſub cineribus aſſat.* ℥ij.
Saponis Nigri,
Emplaſtri Diachyli cum Gummi an. ℥iß.
Unguenti Baſiliconis. ℥ij.
Fiat ex his S. A. Cataplaſma.

Vel

℞. *Rad. Liliorum Albor. ſub cinerib. coct..* ℥iij.
Ceparum pari modo coctarum ℥iiij.
Axungiæ Porci ℥ij. *Croci pulv.* ʒj.
Vitellos duorum Ovorum,
M. F. S. A. Cataplaſma.

Verum tamen quum talis Bubo pertinax ſit, nonnunquam *Cucurbitula cum magna flamma* imponi ſolet.

Botallus *lib. de Lue Venerea cap.* 10. ad Gallicos Bubones maturandos *Frictiones & Cucurbitulas Ventoſas* valdè commendat, nihilque his citius vel melius Suppurationem accelerare ait. Fricentur autem digitis ſimpliciter, vel recenti Butyro illitis, uſque dum tumentes; & Phlegmone obſiti tactum amplius ferre nequeant; quo tempore Suppurantia imponenda.

Fallopius *libr. de Morbo Gallico cap.* 91. commendat motum, & mandat ut ludant gladio, vel pillâ parvâ, ut ſaliant, & motu iſto fiat fluxio, ac promoveatur Suppuratio.

XV. Supuratus hujuſmodi Bubo mox aperiatur, Ferro potius quam Cauſtico; etiam *Semicoctâ exiſtente materiâ.* Enimverò tardius facta apertura ſæpè noxia eſt, quod ampliorem, quam par eſt, ſibi ſedem efficiat venereum venenum, vicinas partes inficiat, peſſimaquè ſymptomata inducat, ut exemplo demonſtrat Hildanus *Cent.* 5. *obſ.* 65.

Hiſce tamen omnibus nihil efficientibus, univerſâ tum ſanguinis tum lymphæ maſſâ infectâ, Curatio porrò inſtituatur ut in Lue Venerea.

In Bubone Peſtilenti quid agendum.

XVI. Similiter in *Peſtilenti Bubone* nec Venæſectio, nec Purgatio (quicquid etiam contra adferant Adverſarii) locum habet; ſufficiunt Sudorifera & Alexipharmaca, ut in generali Peſtis curatione.

Extrinſecus Nonnulli ſuadent Bubonibus hiſce imponere Diſcutientia, quos inter eſt Cl. Sylvius, qui *prax. medic. lib.* 5. *Tract.* 2. laudat Peſtilentes Bubones in principio Diſcutere litu *Olei Cornu Cervini.* Sed cum modus hic periculoſus ſit & incertus, ei non ſubſcribimus; verum præſtat per Attrahentia & Suppurantia Curationem inſtituere.

XVII. Quum ergo Peſte Correpti duritiem cum dolore ſentiunt pone Aures, in Collo, ſub Axillis, vel in Inguinibus, mox ei applicetur *Veſicatorium ex Cantharidibus & Fermento acri,* ut venenata materies naturæ robore expulſa foras ulterius protrahatur. Altero die admoveatur Cataplaſma Attrahens, & vehementer maturans. ex. gr.

℞. *Rad. Liliorum Albor. rec.* ℥ij.
Fol. Rutæ, Malvæ, Althææ Scabioſæ an. Mj.
Caricarum ping. Conſciſſ. N. x.
Omnia in Aqua Pura cocta in Mortario contundantur, additis tribus Bulbis Ceparum ſub cineribus aſſatis, &
Farinæ Althææ, Tritici an. ʒvj.
Fimi Columbini ℥iiß. *Fermenti Acris* ℥iß.

Mellis

Digitized by Google

Mellis ℥j. *Unguenti Baſiliconis* ℥iß.
Butyri rec. ℥ij.
M. F. S. A. Cataplaſma.

Equidem in ſecundo Cataplaſmate *Fimus Columbinus*, *Fermentum acre*, & *Capa poſſunt omitti.*

Vel

℞. *Rad. Althaa*, *Caparum ſub Ciner. aſſat. an.* ℥iß.
Fol. Scabioſæ, *Malva Ruta an.* Mj.
Coctis in Aqua communi ad mollitiem, & *contuſis adde*
Emplaſtri Diachyli cum Gummi ℥iß.,
Olei Scorpionum
Mithridatii an. ℥ß. *Croci pulver.* ʒj.
M. F. S. A. Cataplaſma.

Vel

℞. *Cepam unam, quæ excavetur, & cavitas impleatur Theriacâ vel Mithridatio; dein chartâ involuta ſub cineribus calidis coquatur, hinc teratur cum Oleo Scorpionum, &; Fiat S. A. Cataplaſma.* Cui nonnunquam *Fermentum acre* addi ſolet.

Vel ſolæ *Capa ſub cineribus aſſata*, contuſæ, & cum pauxillo *Theriaces* & *Butyri inſulſi* mixtæ, Cataplaſmatis formâ per biduum aut triduum imponantur.

Barbette hoc in caſu vehementer laudat Emplaſtrum,

℞. *Emplaſtri Diachyli cum Gummi*
de Mucilaginibus ℔ß.
Unguenti Baſiliconis an. ℥iiij.
Sem. Sinapi pulver. ℥iij.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Nonnulli Gallinam aut Ranam viventem atque diſciſſam parti affectæ applicant, ſæpius eandem renovando. Alii Gallinæ aut Columbæ viventis podicem deplumatum admovent. Quidam totum Bubonem Sectione auferre conantur, quod periculoſum valdè, & nequaquam permittendum. Neque etiam Cucurbitulæ vel infra Bubonem, vel ipſi Buboni appoſitæ conducunt, quoniam in Peſte, & Peſtilenti Bubone eæ admodum damnoſæ ſunt.

XVIII. Tumor verò maturus mox Scalpello incidendus, ut Puri exitus detur: & quidem aperiendus eſt, priuſquam omninò matureſcat ut de Bubone Venereo dictum fuit, cum citiſſimè Venenum ſit educendum. Atquè hujuſmodi Bubo aliquamdiu, quantum fieri poteſt, apertus ſervandus; dein ab omni ſorde mundificandus, & aliorum ulcerum adinſtar porrò tractandus: quem in finem ſummoperè conducit *Digeſtivum* ex *Unguento Baſilicone*, *Melle*, *Theriaca*, & *Balſamo Sulphuris Therebinthinato.*

CAPUT XVI.

De Carbunculo ſeu Anthrace.

Nomina, &c.

I. BUbonem ſequitur Carbunculus ſeu *Carbo*, ita dictus, quia extinctum Carbonem refert; vel (ut alii volunt) quia illius color in ambitu inſtar Carbunculi Lapidis obſcuro rubore ſplendeſcit. Nominatur etiam *Anthrax*, ab *ἀνθρακόω in Carbonem muto*, quia occurrit Affecta Pars extincta quaſi, & in Carbonem mutata; hinc Noſtratibus (*Ein Koole*) appellatur. Arabibus *Ignis Perſicus* & *Pruna* nuncupatur, quia non malè refert exuſtionem cum Pruna ignita factam: vel ut mavult Galenus; quia vicinæ partes vehementer inflammantur, & quaſi uruntur.

II. Nonnulli inter Anthracem, Carbunculum, & Ignem Perſicum, aliquam ſtatuunt differentiam, cum tamen re ipsâ nihil differant, neque Veteribus ullum diſcrimen fuerit cognitum: Et Avicenna in curatione Ignis Perſici eadem præſcribit medicamenta, quæ Galenus in Carbunculi curatione commendat. Verum nulla alia hìc obtinet Differentia, quam quod modò major, modo minor, quandoquè magis, quandoquè minus malignus ſit Carbunculus.

Carbunculus ſeu Anthrax quid ſit, & unde oriatur.

III. In cognitione autem Carbunculi graviter hallucinatum eſt inter Medicos. Galenus namque Ulcerum ordini Anthracem annumerans *in Comm. ad Hpp. Aphor.* 45. *Sect.* 6. ait: *Anthrax eſt Ulcus cruſtoſum, cui conjungitur multus partium circumſtantium fervor.* Et alibi: *Carbunculus eſt Ulcus cruſtam citò cum valida Phlegmone circumſtantium particularum inducens,* Hanc Galeni definitionem ſequitur Paulus Ægineta *lib.* 4. *cap.* 25. Cui plerique poſteriores Medici ſubſcripſerunt. Verumenim vero ſi Carbunculi Eſſentiam curioſius indagemus, obſervabimus has definitiones ipſi non ſatis propiè accommodari: etenim Carbunculus non eſt partis alicujus Exulceratio, ſed potius ejuſdem Necroſis ſeu Sideratio à particulis acri-ſalinis lixivialibus inducta. Eſt igitur *Carbunculus* partis alicujus Gangræna, dum in fieri eſt; vel ejuſdem Sphacelus, dum in facto eſt, quorum neutrum Ulceribus annumerari poteſt. Sphacelum eſſe, & non Ulcus, inde liquet, quia nullâ naturæ vi edomari & in Pus converti poteſt Carbunculus, quod poſſet ſi Ulcus eſſet; ſed integer à vicinis partibus ſeparatur.

IV. Præterea in *Cauſis Carbunculi* adhuc gravius erratum eſt. Galenus *lib. de Tumor. pr. nat.* dicit, *Carbunculos excitari, cum ſanguis tanquam fervens & inflammatione propinquus cutem exurit.* Haud ſecus Aquapendens *Oper. Chirurg. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. ſcribit, *Carbunculum fieri a fluxione ferventiſſimi ſanguinis ad partem.* Paulus Ægineta *lib.* 4. *cap.* 17. & Mercurialis *de Peſte cap.* 18. putant, *illum cauſari à craſſis & aduſtis humoribus.* Actuarius *Meth.*

Digitized by Google

Meth. Med. lib. 2. *cap.* 12. credit *eum oriri à ſanguine melancholico ferven-te*. Fernelius *craſſum torridumque ſanguinem* Foreſtus *ſanguinem corruptum, fervidum cum ſucco melancholico vel atra bile, Carbunculi Cauſam* ſtatuunt Sed à veritate longiſſimè aberrant, & Illi, & quotquot hactenus ſillorum ſententiis ſubſcripſerunt Medici, Namque CARBUNCULUS ſeu ANTHRAX eſt partis alicujus vel incipiens, vel perfecta Mortificatio aut Corruptio, à particulis acri-ſalinis lixivialibus, ac venenatis, criticè in illam expulſis, orta; unde excitatur Tumor maximè adurens, & nigram cruſtam habens. Carbunculi Definitio.

V. Ut plurimum autem ab exili Puſtula, in ambitu inflammata, ac dolente; interdum a pluribus parvis Puſtulis, quæ poſtea in unam veſiculam coëunt; aliquando ſine Puſtula incipit Anthrax. Dein Pars Affecta dolorem ſentit, pungitivum, & quaſi conſtringitur, hinc paulatim magis magiſque corrumpitur, ac nigrum vel cinereum acquirit colorem: partes, quæ proximè Carbunculum circumſtant, alterantur, haud ſecus ac in Gangræna fieri ſolet; etiam valdè inflammantur, acriterquè dolent, quas natura, antequam mortificationis labes in illas quoque proſerpat, ſuppurat, atquè hac mediante Suppuratione corruptam & emortuam particulam, viz. Carbunculum, à ſanis ſeparat, ejicitquè. Signa Diagnoſtica.

VI. Omnis Anthrax ſuâ naturâ periculoſus eſt, præſertim tempore Peſtilenti, quiquè niger eſt, Parti Principi vicinus, magnus, & ſubitò evaneſcens. Minus verò lethalis eſt Carbunculus, qui primum ruber, dien citrinus apparet, Qui liveſcit aut nigricat, neminem ferè non jugulat. Prognoſtica.

VII. In Curandò Carbunculo *Purgantia* valdè mihi ſuſpecta ſunt imo ſuſpecta magis *Veneſectio*. Sed *Sudoriferis* & *Alexipharmacis* ſolum modò inſiſtendum, quibus particulæ venenatæ acri-ſalinæ domentur, & per habitum corporis expellantur. *Topica* verò *Medicamenta ne Repellant, ſed potius foras trahant*. Itaquè locus affectus altè Scarificetur, atquè ne ſanguis corruptus concreſcat, liberiuſque ut effluat, foveatur *Spiritu Vini in quo diſſoluta Theriaca*; dein ſuperponatur Cataplaſma. Carbunculi ſeu Anthracis Curatio.

℞. *Farinæ Seminis Lini* ℥iß.

Coq. cum ſ. q. lactis dulcis recentis, & addendo

Croci pulver. ʒß. *Vitellum unius ovi.*

Mellis q. ſ. F. S. A. Cataplaſma.

Sed quoniam Anthracis Curatio exigit, ut quamprimum *promoveatur Suppuratio*, & *exitioſa Mali inhibeatur propagatio*, præſtens remedium ſæpè eſt, ut *Candente Ferro pars affecta inuratur*. Nequè enim dolor metuendus, quia caro emortua non ſentit, finiſque adurendi eſt, dum omni ex parte ſenſus doloris adſit. Sunt tamen qui eo horrendo nimis (ut dicunt) præſidio abjecto, *Cauterium Potentiale* aut *Veſicatorium* eligunt; quod utrumque etiam conducit, quoties aut fortia ſatis videntur, aut alio medio uti non licet: ſæpius namquè multiſciorum adſtantium voluntati

Digitized by Google

luntati obtemperare cogitur Medicus, etiam cum damno Ægrotantis. Hoc in Caſu Vigierius *Chir. lib.* 1. *cap.* 9. ad malignitatem & virulentiam Carbunculi corrigendam, iſtud laudat remedium.

℞. *Calcis vivæ & non extinctæ.* ℥j.
Saponis mollis q. ſ.
Formentur in formam Unguenti ſolidi, & fiat Emplaſtrum, quod Carbunculo applicetur per duas treſve horas.

Cl. Sylvius *praxeos Medicæ lib.* 4. *tract.* 2. §. 690. teſtatur, nihil „ ſe hactenus noviſſe, quod potentius, ac certius, citiuſque ſerpentem „ Carbunculorum mortificationem ſiſtat, quam *Butyrum Antimonii*, ſi „ circumcirca illinatur parti affectæ; ad miraculum enim tunc ſiſtitur „ partium omnium corruptio ſerpens, ac omnia depaſcens.

At verò Eſcaræ ſeparationem promovet inunctum *Unguentum Baſilicon*, vel *Butyrum recens*, vel id quod ſequitur,

℞. *Butyri inſulſi* ℥iß. *Unguenti Baſiliconis* ℥ß.
Theriaces ʒj. *Vitellum unius Ovi*
M. F. S. A. Linimentum

Barbette ad Cruſtæ ſeparationem commendat Emplaſtrum,

℞. *Theriaces, Mithridatii an.* ℥ß.
Therebinthinæ, Fermenti acris an. ℥ij.
Mellis Roſarum ℥iß. *Butyri rec.* ℥ij
Vitrioli albi ℥j. *Fuliginis.* ℥iiß.
Saponis nigri ℥iij. *Croci pulver.* ʒiij.
Vitellos trium Ovorum.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

VIII. Nonnulli in principio Curationis, omiſſâ Scarificatione, Carbunculo imponunt *Folium Braſſicæ rubræ aſſatum, Oleo Raparum inunctum*; ac poſtea hanc vel ſimilem applicant Pulticulam, ſæpius eam permutando,

℞. *Rad. Conſolidæ maj. pulver.*
Fol. Scordii pulver. an. ʒij.
Farinæ Althææ, Lini, Tritici an. ℥ß.
Coq. paulatim in Aqua Pura, ut mucilagines ſolvantur, & compoſitio ad pulticulæ craſſioris conſiſtentiam deveniat, cui adde
Mellis, Therebinthinæ, Unguenti Apoſtolorum an. ʒiij.
Picis Liquidæ, Unguenti Baſiliconis an. ʒij.
Croci pulveriſati ℈j. *Vitellum unius ovi*
Miſceantur.]

Vel *Pix Navalis & Liquida æqualibus partibus mixta*, formâ Emplaſtri imponatur, aut *Emplaſtrum Diachylum cum Gummi.*

IX. Carbone ſeparato & exempto, Ulcus aliorum ulcerum inſtar curetur, diligenter ſc. abſtergendo; quem in finem admodum conducit *Mundificativum ex Apio*, cujus hæc eſt diſcriptio,

℞. *Suc. l.*

℞. Succi foliorum Apii depurati ℔j.

Vel ejus loco

Abſynthii, Plantaginis, Craſſulæ an. ℥iiij.
Thuris, Myrrhæ, Maſtichis an. ℥j.
Therebinthinæ ℥iiij.
Farinæ Hordei, Fabarum, Orobi an. ℥iiß.
Mellis optimi ℔iß.
Coq. ſimul S. A. ad Spiſſitudinem mellis, & fiat uſui.

Vel loco hujus mundificativi,

℞. Fol. Scordii pulv. ʒij. *Vitellum unius ovi*
Mellis, Therebinthinæ, Unguenti Apoſtolorum an. ℥ß.
Miſceantur.

Poteſt quoquè hic uſurpari *Unguentum Fuſcum Felicis Wurtzii.* Sed notandum Ulcera hæc nimis citò occludenda non eſſe, quin potius aliquamdiu aperta ſervanda, ut venenata materies probè expurgetur.

CAPUT XVII.

De Gangræna, & Sphacelo.

I. Gangræna & *Sphacelus* nec Tumores ſunt, nec Ulcera; imo nec Morbus *Sphacelus* eſt, ſed partis affectæ νέκρωσις & Mortificatio: *Gangræna* verò via ad mortificationem tendens, quæ nonnunquam ſine Tumore invadit: quia tamen frequentiſſimè Tumores ſubſequitur, Inflammationes præſertim graviores, Pleriquè inter Tumores de Affectibus hiſce agere conſueverunt; quorum ductum nos ſequentes de iis hoc loco etiam ſumus dicturi.

II. GANGRÆNA igitur, quam vulgò [*het heete Vuer, ofte den Heiſſen-brand,*) & *Ignem S. Antonii vel Marcelli* nominant, incipiens eſt partis Mortificatio aut Corruptio, ad νέκρωσιν ſeu Mortificationem tendens, cui niſi celerrimè ſuccurratur, membrum plane emoritur, omnemque ſenſum & vitam amittit, nihilquè ſeu ſecetur ſeu uratur percipit; quæ νέκρωσις ità perfecta Latinis SIDERATIO, Græcis σφάκελος, Noſtratibus (*het koude Vuer*) nuncupatur, adeò ut duo hi affectus non niſi gradu differant. In Sphacelo namque pars omni ſenſu & vità deſtituta eſt, planequè emortua: in Gangræna verò perfecta partis corruptio nondum adeſt. Et cum in Grangræna nondum ſit tanta corruptio, neque perfecta mortificatio, molliores partes ſolummodo invadit: Sphacelus verò, utpote qui eſt perfecta ac integra partis corruptio, non ſolum partes molliores, Cutem puta, Carnem, Venas, Arterias, Nervos invadit, ſed & ipſa Oſſa intacta non relinquit. Gangrænæ & Sphaceli Deſcriptio.

III. Hinc multi Gangrænam definiunt, quod ſit *incipiens mortificatio partium*

Digitized by Google

tium corporis mollium, ferè Inflammationem gravem, aut malè curatam inſequens. Galenus *lib. de Tumoribus præter naturam*, videtur definire, quod ſit *initium mortificationis in parte ægra, quæ paulatim ſic invadit & occupat partes vicinas & adjacentes, ut niſi adferatur remedium, perfecta ſubſequatur mortificatio.* Et alibi inquit, *Gangrænam eſſe diſpoſitionem mediam inter ſummas Inflammationes & Sphacelum, eamque Inflammationibus eſſe tanto deteriorem, quo mitior eſt Gangræna Sphacelo.* Alii aliam dant Gangrænæ definitionem. Sed omnes omnium definitiones aut deſcriptiones adferre infinitum foret: ſufficit ſi dicamus, GANGRÆNAM eſſe incipientem & imperfectam partium mollium, cutis ſc. muſculorum, venarum, arteriarum, nervorumque mortificationem. SPHACELUM verò plenam, perfectam, & abſolutam mortificationem, non ſolum ſupradictarum partium, ſed & Oſſium quoquè, aliarumque plus minus ſolidarum. Vel GANGRÆNAM eſſe partis fientem mortificationem, SPHACELUM verò jam factam & deploratam.

Affectuum horum Cauſæ.

IV. Cum itaquè uterquè affectus, Gangræna nempe & Sphacelus, ſit Mortificatio, hic quidem Perfecta, illa autem Imperfecta, adeoque nec differant niſi gradu, ideo utriuſque *Eædem* erunt *Cauſæ*.

V. Gangrænæ & Sphaceli Cauſa eſt, quum Pars Spiritibus, quibus foveri & vivificari ſolebat, deſtituitur. Spiritibus pars deſtituitur, vel quia in iſta parte ſuffocantur, vel quia in eam transferri non poſſunt. Suffocantur & Opprimuntur Spiritus aut nimia inflammatione; aut aquoſo humore in partibus collecto; aut nutrimenti defectu; aut animalis venenati punctione ſeu morſu; aut nimio æſtu externo ex ambuſtione; aut magnâ partis contuſione; aut ſcorbuto. In partem perferri nequeunt Spiritus, quum nimiâ vaſorum & pororum obſtructione via intercluſa & obturata eſt.

Gangrænæ Cauſa Prima.

VI. Namque Gangræna haud rarò oritur, quando naturalis vivificans calor ex impedita tranſpiratione ſuffocatur, uti evenit in magnis Inflammationibus; præſertim ubi temerè iis adhibentur Frigida, Adſtringentia, & Emplaſtica Medicamenta, Bolus viz. Armenus cum Ovi Albumine, ſimiliave, quibus ſpiritus influentes, ipſumque nutrimentum arcentur, & repelluntur quaſi à parte affecta: ipſiſque adeo vaſculis capillaribus, poriſque cutaneis eorundem medicamentorum uſu conſtrictis, empyreumata per inſenſibilem tranſpirationem evacuari ſolita Parti impinguntur valdè, ac veluti inculcantur; atque ita obruitur, ſuffocaturquè quantulumcunque ineſt calidi innati, *hoc eſt*, ſpiritus radiantis ac partem vivificantis.

Secunda.

VII. Inſuper ab Ingenti Frigore Externo ſæpe oritur Gangræna, atquè non rarò obſervatur hyeme per nives & glaciem iter facientibus extrema pedum, manuum, aures, naſum emori ob externi frigoris vehementiam. Sed priuſquam extremæ hæ partes planè emoriantur, primò Acutus & Pungens oritur Dolor, quo ceſſante Gangræna, hinc & Sphacelus.

Sphacelus.

Digitized by Google

Sphacelus adeſt. Enimvero quum tardius in extremitatibus ſanguis circulatur, facilè, vaſculis capillaribus poroſitatibuſque externis vehementi frigore conſtrictis, ibidem ſtagnat & condenſatur; interim affluens cruor ultrà moveri nequiens itidem ſubſiſtit, concreſcitque: qui, poſtquam Spirituoſæ & Salinæ volatiles particulæ evanuere, per fluorem Salinarum particularum acrior factus nervoſas, tendinoſas, aliaſve membranoſas fibrillas vehementius rodit & lancinat, adeoquè acutum pungentemquè dolorem excitat. Atqui corrupto magis ſanguine, vaſculiſque capillaribus exeſis, ceſſat Dolor, ceſſat Spiritus Vivificantis Radiatio, ſuffocatur nativus calor, hinc Incipiens primò, dein Perfecta accedit Partis Mortificatio; cujus color rubicundus in lividum ac nigricantem protinus mutatur.

VIII. Etiam Gangrænæ Cauſa quandoque eſt Humor Aquoſus in Partibus inferioribus, cruribus puta, pedibus, ac ſcroto collectus; quo partes hæ nimis diſtenduntur, poroſitates obſtruuntur, inſenſibilis impeditur tranſpiratio, hinc (recrementis per eam exhalare conſuetis in partibus retentis) vivificantium ſpirituum radians motus imminuitur, tandemque aboletur, atquè adeo innatus calor extinguitur, oriturquè Gangræna. Tertia.

IX. Cæterum Alimenti, ſanguinis ſcilicet, ſpirituſque influentis Defectu nonnunquam oritur Gangræna. Cum enim radians vivificanſque ſpiritus perpetuo nutrimento, ceu flamma oleo, indigeat; id ſi denegetur, ſuffocatur & extinguitur, ut flamma in lampade deficiente oleo. Et hoc modo extremis corporis partibus accidit interdum Gangræna in Atrophia, Tabe, ſimilibuſve Affectibus Chronicis; præſertim in Senibus, in quibus, præ ſiccitate plus debito occluſis corporis poris, motus humorum retardatur nimis, tandemque ſiſtitur, ut adeo nativus calor ſuffocetur, parſque hæc vel illa emoriatur. Eadem de Cauſa, ſi luxatus articulus non benè reponatur, luxatum os vicina comprimit vaſa, ſanguiniſque ac ſpirituum tranſitum impedit, unde partis extenuatio, ac nonnunquam mortificatio accedit. Simili planè modo fit Gangræna, ſi pars quæpiam nimis arctè & diu vinculis conſtringatur: atquè Gangrænam Paralyticorum ex interceptione ſpirituum animalium ita oriri nonnulli volunt. Quarta.

X. Adhæc è mala Febrium, præſertim Malignarum, Criſi oritur aliquandò Gangræna & Sphacelus; viz. cum humores acri-ſalini ad partem quampiam debilem, per quam evacuari nequeunt, ruunt, atque ibidem aggeſti ſanguinis ſpirituſquè motum intercipiunt, nec non vitalem radiationem, *id eſt*, innatum calidum ſuffocant, extinguunt. Sic refert Hildanus de Puella Peſte afflictâ, cui, cum ſanata videretur, *&* liberata ab omnibus ſymptomatibus, ſubitò tantus exortus eſt dolor in utriuſque pedis digitis, ut ſiderati illicò fuerint, adeoquè ad ultimam uſquè articulationem amputandi: quo facto, & adhibitis re-

Obſervatio Prima. mediis tandem convaluit. Memini quoquè, me ſimile quid vidiſſe ante octodecim annos, cum in hoc Athenæo ſub auſpiciis Cl. Diemerbroeckii ſtudiis medicis operam darem, in virgine triginta præter propter annorum, decumbente in Xenodochio noſtro, atque menſium, ſuppreſſione laborante; cui naſi, auricularum, vulvæ labiorum, denique & manuum ac pedum digitorum extremitates emoriebantur, quibus omnibus ſeparatis priſtinam illa recuperavit ſanitatem. Alterum ſuccurrit Exemplum, quod nobis videre contigit ante ſedecim circiter annos in quodam Medicinæ Doctore, cui, cum curatus omninò videretur à Febre tunc temporis in hac urbe Epidemica, ecce inopinatò mane evigilanti crus ſiniſtrum jacebat planè immotum ac torpidum, doloribus tamen acutis & pungentibus per intervalla genu infra ſupraque affligentibus; id quod paucos cis dies planè corruptum & emortuum obſervavimus. Et quoniam indies deficiebat magis Natura, partiumque Corruptio & Mortificatio longius proſerpebat, etſi variis in locis magnæ ſeparatæ fuerint portiones, ivit unde redire negant quenquam.

Secunda.

Cauſa Quinta. XI. Porrò ex Ictu aut Morſu Animalis Venenati fit aliquandò Gangræna, quatenus Acri-ſalinum valdè, ex Saliva iſtiuſmodi animalis, Venenum læſæ vel per morſum contuſæ parti communicatur, in qua humores & ſpiritus condenſando, ac corrumpendo, illorumque motum & radiationem inhibendo, innatum calidum extinguit. Idem præſtant Medicamenta Septica, quæ carnem exedendi & corrumpendi vim habent, non ſatis prudenter adhibita, in locis præſertim calidis & humidis, uti emunctoriis, pudendis, ſimilibuſve.

Sexta. XII. Enormes Uſtiones interdum excipit Gangræna, vel etiam Sphacelus; quoniam Uſtione vaſa corrugantur & conſtringuntur, ſic ut tum ſanguis affluens, tum ſpiritus influentes liberè permeare, ac per partem affectam radiare, eamque vivificare nequeant; hinc ſuffocato, extinctoque nativo calore pars emoritur, corrumpitur. Præterea tum Empyreuma, tum Cutis Corrugatio ſummum accendit dolorem, ac proinde humorum excitat affluxum, quibus in parte ægra incaleſcentibus, & Inflammationem concipientibus, extinguitur Spiritus Vitalis Radiatio, ipſumque adeo innatum partis calidum ſuffocatur.

Septima. XIII. Deniquè ex partis alicujus magna Contuſione nonnunquam oritur Gangræna, quandoquidem læſis apertiſque per Contuſionem vaſculis humores effluunt; qui extravaſati, condenſati & in parte contuſa aggeſti poroſitates obſtruunt, inſenſibilemque impediunt tranſpirationem, ac proinde incaleſcentes Inflammationemquè concipientes, ſuffocant tandem, extinguuntque vivificantium ſpirituum radiationem.

Octava. XIV. Scorbutus quoque non rarò Gangrænæ Cauſa eſt, & partes quaſdam emori facit, crura præſertim, nec non gingivas, aliaſve oris internas; ex eo ſcilicet, quod ſanguis acri-ſalinis, lixivis, ac auſteris particulis abundans tardius per vaſa moveatur, atquè alicubi aggeſtus & ſtagnans

ſtagnans, nec non inſenſibilem tranſpirationem prohibens, exulcerationes primum excitet, ac dein vivificantium ſpirituum radiantem motum perimat, extinguat.

XV. Cognoſcitur verò Gangræna ex eo, quod Pars Affecta liveſcere ac pallere, & color illius verè naturalis imminui incipiat, tanquam ſi proximum ſui interitum perſentiſceret: floridi namque coloris extinctio denotat, alteratum eſſe ſpirituum ſanguiniſque in partem affluxum, eſtque floridi coloris cauſa radians per partes ſanguis. Dein Ægra Pars molleſcit, flacceſcit, marceſcit, ac cuticula non rarò ſeparatur. Tandem magis magiſquè ſedatur dolor, pulſus ceſſat, febriſque accedit continua, maligna. Signa Diagnoſtica.

XVI. Variant tamen Gangrænæ Signa pro Cauſarum varietate. Quæ namquè ingentes ſequitur Inflammationes inde dignoſcitur, quod color ille floridus, qui ſolet adeſſe Inflammationibus, in pallidum & lividum mutatur; dolor pulſans, qui prius infeſtabat, ceſſat; partis affectæ ſenſus hebetatur; puſtulæ oriuntur grandiores, ichore carnium loturæ ſimili plenæ.

Eadem hæc Signa plerumquè apparent, ubi ab Enormi Combuſtione ortum habet Gangræna.

XVII. In Gangræna, quæ à Frigore Externo ortum ducit, ſubitò acutus & pungens oritur dolor, rubor in parte affecta apparet, qui paulò poſt in lividum & nigrum mutatur colorem, calor partis extinguitur, ac frigus & ſtupor cum horrore percipitur.

XVIII. Sin ictum aut Morſum Venenati Animalis excipiat Gangræna, dolores & febres continuò affligunt, ſyncopes adſunt frequentes, quandoquè deliria, puſtula hic oritur, ſub qua nigra eſt macula, quæ dein per partem diſpergitur. Talis namquè Gangræna in partibus ſeſe manifeſtat extremis, ut manus pedisve digito, atque in totum brachium, totamve tibiam ſubitò ſæpè derivatur.

XIX. Ob Defectum verò Alimenti ſi partem Gangræna corripiat, nullus adeſt dolor, nullus tumor, nulla inflammatio; ſed macies potius, corpuſque ſtatim refrigeratur, & accidit plerumquę in extremitatibus, ubi puſtulæ tandem oriuntur, ac naturalis color in lividum mutatur.

XX. Si autem ex Conſtrictione ac Ligatura eveniat Gangræna, pars ægra tumet & diſtinditur, exoriunturquè puſtulæ majores, ichore carnis loturæ ſimili plenæ. Præterea pars ingraveſcit, fitquè immobilis, atquè impreſſi digiti veſtigium in ipſa remanet, & cutis à partibus ſubjectis diduci videtur.

XXI. Ex Scorbuto ſi oriatur Gangræna ferè à pollice pedis initium ſumit, maculiſve ac lineis ſubnigris exterius ſeſe manifeſtat, quæ in cruſtam ſiccam degenerant, quam ſequitur partis affectæ ſtupor, & tandem ipſa mortificatio, ſine ullo fœtore. Dolor quandoquè nullus

Digitized by Google

adeſt, aliquando intenſiſſimus. Cauſas equidem Evidentes ab Ægris facilè expiſcari poſſumus, ex iiſque intelligere, è quonam præcedente affectu eveniat Gangræna.

XXII. Ad Sphacelum verò quod attinet; Signa ejus intenſiora ſunt Signis Gangrænæ: cum enim uterquè Affectus ſit Mortificatio, neque differant niſi gradu, ideo utriuſque Eædem ſunt Cauſæ, & Eadem Signa. Partis Sideratæ color niger eſt, eaquè ſi pungatur aut ſecetur, non ſentit. Membrum inſuper cadaveroſum ſpirat fœtorem, ſitque molle & putridum, atque impreſſi digiti veſtigium in eo remanet. Cutis ſi attollatur, facilè à carne ſubjecta ſeparatur, quia deeſt Spirituum per partem radiatio. Sed hoc potiſſimum Signo Affectus Hi diſtingui poſſunt: ſi Pars Ægra ſecetur, pungatur, vel aduratur, nihilquè prorſus ſentiat, dicitur *Sphacelus*; quia Sphacelus ſeu Sideratio eſt omnimoda ſanguinis circulantis, ſpirituumque radiantium extinctio, tum partis corruptio: Sin verò ſenſus aliquis adeſt, *Gangrana* nuncupatur.

Prognoſtica. XXIII. Probè cognitis Gangrænâ & Sphacelo, priuſquam Curam ſuſcipiat Cheirurgus, proſpicere debet, quis morbi futurus ſit eventus, utrumne ſanabilis ſit, nec ne? Gangrænam namque periculoſum eſſe affectum, cuivis facilè patet. Enimverò niſi citiſſimè adferatur auxilium, in Sphacelum brevi degenerat, Parſquè Affecta planè emoritur. Qua de cauſa nullus hic cunctationi locus, ſed ſtatim ſuppetiæ ferendæ; quod non ita difficulter fiet in Vegeto adhuc & juvenili Corpore, ubi Spiritus ſunt robuſtiores, eorumquè radiatio nondum magnoperè læſa eſt.

XXIV. Sed Gangræna quæ fit ex Humorum Affluxu, multò difficilius curatur, quam quæ fit ſine eo. Difficulter quoquè hic Affectus curatur in Ore, Palato, Pudendis, aliiſve partibus humidis; uti & in Hydropicis. Pernicioſa quoquè eſt Gangræna partium nervoſarum & tendinoſarum.

Gangræna à pede aut tibia orta, indequè genu tranſcendens, in Sphacelum ſæpius mutatur, & lethalis eſt.

Ex Defectu Nutrimenti quæ oritur Gangræna, ut plurimum lethalis.

Sed Gangræna ex prohibitis ac interceptis Spiritibus, ac potiſſimum quæ à Luxationibus malè reſtitutis provenit, ut & quæ a vaſis tranſverſim diſſectis proficiſcitur, difficillimè ſanatur; in Sphacelum verò degenerans lethalis.

Ex Scorbuto quæ eſt Gangræna ad multos menſes protrahi poteſt, & rarò perfectè curatur.

At verò Sphacelus longè periculoſius malum eſt. Nec enim pars Sphacelo correpta reſtitui poteſt; ſed mox ea exſcindenda, & à viva ſeparanda eſt.

Qua Methodo Gangræna Curari debeat. XXV. Atqui Gangræna ut Curetur, prudenter prognoſticatione factâ, nec *Purgatio*, nec *Venæſectio* locum habet. *Sudorifera* tamen & *Alexi-*

Alexipharmaca apprimè conducunt, ut æquabilis ſanguinis motus, ſpirituumque per partes radiatio, quantum quidem poſſibile, ſervari poſſint. Itaque.

℞. *Rad. Scorſoneræ rec.* ℥ij.
Contrajervæ ʒiij.
Fol. Scordii Mìß
Raſuræ Cornu Cervini ℥ß.
Coq. S. A. in Aqua Pura ad ℥xxiv.

Ex hoc Decocto bibat Patiens ter quaterve de die hauſtum; & interim quotidie bis ſumat Pulverem ex ʒß. *Oculorum Cancrorum.* Horum loco etiam cochleatim exhiberi poteſt Mixtura. ex. gr.

℞. *Aq. Carduibened.* ℥ij. *Meliſſæ* ℥iß
Theriacalis Simpl. ʒvj.
Confect. Hyacinthor. ʒj.
Pulv. Oculor. Cancror. ℈ij.
Syr. Limonum ʒvj.
Miſceantur.

Utile quoquè eſt veſperi ſub horâ ſomni exhibere ʒj. *Theriaces* aut *Mithridatii*, cum *hauſtu vini*. Etenim Febris, ſi adſit, ut Maligna curari debet.

XXVI. Igitur Generalibus hiſce non neglectis, ipſius Membri Affecti Cura aggredienda, quæ conſiſtit in Spirituum, qui ei deſunt, reſtauratione; nec non ſtagnantis ac putreſcentis in Parte Ægra humoris correctione, ejuſdemquè motus imminuti aut penè aboliti reſtitutione.

XXVII. Hæc Spirituum ad partem revocatio, atque ſtagnantis & putreſcentis in ea humoris correctio, ejuſque motus propemodum aboliti reſtitutio, abſolvitur per Topica Medicamenta Calefacientia, Incitantia, Detergentia, & putredinem tollentia; quæ tamen varianda ſunt pro cauſarum, è quibus oritur Gangræna, diverſitate.

XXVIII. Et ad Specialem Gangrænæ Curationem ut accedamus, primò *qua ratione Gangræna, quæ magnas Inflammationes ſubſequitur, curari debeat* indagabimus. Quo in caſu *Affecta Pars Scarificanda* multis inciſuris, iiſquè ſatis profundis, ut ſtagnantes & in parte ægra corrupti humores evacuari queant, hinc & applicita medicamenta penitius penetrare. Sed in magnitudine & profunditate Sacrificationum reſpiciendum ad ipſius affectus magnitudinem; viz. intuſne Gangræna, & in membri fundo inceperit, an verò tantum foris ſit, & in exteriore ejus parte Enimverò partem externam ſi duntaxat comprehenderit, levibus ac ſuperficiariis Scarificationibus cutis incidenda. Sin autem profundas atquè internas membri partes occupet, indeque ſenſus aut amiſſus planè, aut multum ſaltem fuerit imminutus, pars profundioribus inciſuris Scarificanda, uſquè dum ſanguis effluat, & vitæ ſenſuſque indicia ſeſe prodant.

Gangrænæ, quæ magnas Inflammationes ſequitur, Curatio.

XXIX.

Digitized by Google

XXIX. Factâ Scarificatione Pars abluatur *Spiritu Vini in quo Theriaca diſſoluta eſt*, vel *Aquâ contra Gangrenam cum Theriaca.*

Thomas Bartholinus *in Miſcellaneis Curioſis Medico-phyſicis*, ſeu *Ephemerid. Germanor. Anni ſecundi obſerv.* 2. admodum extollit *Aquam Marinam*, *cui Abſynthium incoctum eſt.*

Alii Scarificatam Partem abluunt *Spiritu Vini in quo diſſolutus Lapis Alchymiæ*, vel *Spiritu Vini cum Unguento Ægyptiaco*; eique *Ægyptiacum* cum *Unguento Apoſtolorum* & *Baſilicone* poſtmodum imponunt. Cui tamen methodo non ſubſcribimus quoniam, Auſtera & vehementer Exſiccantia (qualia ſunt Lapis Alchymiæ & Unguentum Ægyptiacum) poros nimium conſtringendo Suppurationem, hinc & Separationem prohibent.

XXX. Facta Ablutione parti circumjiciatur Fomentum Calefaciens & Aperiens, quod ſæpius renovetur.

℞. *Herb. Malvæ, Scordii, Abſynthii,*
Rutæ, Artemiſiæ an. Miß.
Fol. Dictamni cretici,
Flor. Camomillæ, Sambuci an. Mj.
Coq. inſ. q. Cereviſiæ tenuis ad ℔iij. *Pro Fomento.*

Vel

℞. *Herb. Scordii, Abſynthii, Rutæ Artemiſiæ,*
Fol. Dictamni cretici an. Mj.
Vini Albi Gallici ℔iij
Coq. S. A. in Diplomate, dein coletur: & Colaturæ addendo Theriaces ℥iij.
Miſceantur pro Fomento.

Jobus Meekeranus *Obſerv. Chirurg. cap.* 62. Fomenti loco hoc imponit Cataplaſma.

℞. *Micæ Panis Albi Inveterati* ℔ij.
Fol. Scordii, Rutæ an ℥iß.
Summ. Abſynthii ℥j.
Fiat omnium pulvis, qui miſceatur cum Vino Albo Gallico, & poſt levem ebullitionem ſit Cataplaſma, quod calidè applicetur.

Barbette *Chirurgia part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 14. id, quod ſequitur, commendat.

℞. *Summ. Abſynthii,*
Flor. Camomillæ, Sambuci an Mß.
Herb. Scordii Miß. *Rutæ* Mß.
Micæ Panis Similaginei ℥vij.
Fimi Caballini ℥iij.
Coq. in Aqua Muriatica, & ſub finem addendo.
Atramenti ℥ij.
Spiritus Vini ℥iij.
F. S. A. Cataplaſma.

Etiam laudibus ſuis meretur famoſum illud,

℞. *Cicuta-*

Digitized by Google

℞. *Cicutariæ Aquaticæ*, hoc eſt, *Phellandrii* Mv.
Abſynthii, Scordii, Salviæ an. Mj.
Micæ Panis Albi. q. ſ.
Fiat omnium pulvis, qui coq. ſ. a. in ſ. q. Vini Albi, & addendo Spiritus Vini quantum admiſceri poteſt,
F. S A. Cataplaſma.

Alii Cataplaſmatis aut Fomenti loco applicant *Flores Cereviſiæ*, Noſtratibus (*Giſt*.

Haud inutile quoque erit medicamentis Gangrænæ applicandis, ſive Cataplaſmatibus, ſive Fomentis, admiſcere *Tincturam Caſtorei*, aut *Aſæ Fœtidæ*, aut *Camphoræ*, aliave *Balſamica*, & *Sale Volatili Oleoſo Abundantia*; quibus poroſitates aperiantur, ſtagnantes putreſcenteſquè humores corrigantur, hinc & Spirituum per partem radiatio imminuta valde, & propemodum abolita reſtituatur.

XXXI. Sed priuſquam circumjiciatur Fomentum aut applicetur Cataplaſma, parti Scarificatæ cum petiis imponatur *Unguentum Baſilicon*, vel *Baſilicon cum Theriaca & Unguento Apoſtolorum*, vel *Digeſtivum vulgare cum Baſilicone*, vel id quod ſequitur.

℞. *Mellis Comm.* ℥iiij.
Therebinthinæ Venet. ℥ij.
Farinæ Hordei ʒx.
Pulv. Aloës, Myrrhæ an. ʒiiß.
Croci ℈j.
Vitellos duorum Ovorum,
Spiritus Vini ℥ij.
Mel & Therebinthina ſimul coquantur continuò agitando, addendoque in fine Farinam Hordei, & poſt levem ebullitionem remove ab igne, ac adde Aloën & Myrrham, cumquè aliquantulum refrixerit Ovorum Vitellos, tandem Crocum Spiritui Vini permixtum, & F. S. A. Digeſtivum.

Jobus Meekeranus *in Obſervationibus Chirurgicis, loco citato*, hoc commendat Separatorium,

℞. *Digeſtivi comm.* ℥iij.
Unguenti Baſiliconis ℥iß.
Pulv. Myrrhæ ʒij.
Mercurii præcipitati ʒiß.
Spiritus Abſynthii gutt. xxij.
M. S. A.

Cheirurgus verò quoties ad Ægrum accedit, remediis hiſce factæ Eſcaræ ſummam partem tollere conetur, aut Scalpelli acie incidat ad partem uſque ſanam, ut impoſita penetrare queant medicamenta ad corrigendum quicquid corruptum eſt; nec aliâ procedat methodo, donec videat morbum ſuperatum.

XXXII. Inſuper ad ſerpentem Gangrænam ſiſtendam ſummoperè

conducit *Butyrum Antimonii* in circumferentiæ circulo inter partem ſanam & ægram illitum, ut de Carbunculo dictum fuit.

XXXIII. Factam eſſe Separationem partis ægræ à ſana ex eo cognoſcitur; quod latiùs Malum non ſerpat, atquè appareat circulus exactè rubens, exquiſitè ſenſus, in quo ſpiſſa & alba reperitur materia.

Inducta verò quovis modo Cruſta tollatur iiſdem medicamentis, quæ de Anthrace eum in finem propoſuimus.

Cura Gangrænæ à nimio frigore externo.

XXXIV. Atqui *à Nimio Frigore Externo aut Congelatione ſi fiat Gangrena*, accuratè perpendendum, incipiatne affectus, an jam aliquantiſper adfuerit; id quod ab Ægro, & Adſtantibus, nec non ex indiciis hiſce promptum erit intelligere. Namquè Morbus duntaxat Incipiens eſt, ſi eximio rubore affecta pars ſcintillet, dolor ſit vehementiſſimus, punctorius, exurens. Sin verò Inveteratus ſit pars livida erit, & frigida.

XXXV. Igitur ſi Incipiens ſit Morbus, non ſtatim Pars Affecta Igni admovenda, aut Calida quælibet Ei apponenda; quin potius *Aquâ Frigidiſſimâ* membrum irrigandum, aut *Nive* perfricandum, unde ſenſim incaleſcere, & priſtinum calorem recuperare ſolet. Hoc ipſum quilibet facilè hyeme experitur, ſi manus frigore propemodum congelatas fricet *Nive* aut *Aquâ Gelidâ*: ſic enim ſubitò incaleſcunt; at Igni admotæ magnum ſentiunt dolorem, eumquè pungitivum. Enimverò cum præ nimio frigore tardiùs in extremis corporis partibus ſanguis circuletur, & fermè ſubſiſtat, ſi Patiens propiùs igni admoveatur, particulæ igneæ poros vehementer intrantes, rapidiſſimo ſuo motu ſtagnantes, condenſatoſquè humores diſſolvere ulterius hinc & corrumpere, partiumque interitum & mortificationem cauſare facilè poſſunt. Sed *Nive* ſi Membra ex nimio frigore Congelata fricentur, aut *Frigidiſſima Aquâ* irrigentur, ſubtilis materia leniter ac placidè admodum per poros intrans congelatos humores nec non ſuffocatos ferè vitales ſpiritus excitat blandè, eorumdemque radiationem, adeoque & nativum calorem plerumquè reſtituit. Et hæc ratio eſt, quod Regionum Septentrionalium Incolæ homines valdè refrigeratos, rigidos, & penè emortuos Aquæ Frigidæ primò ſoleant immergere, & manus, pedes, naſum, aliaque refrigerata membra, prinſquam hoſpitium ingrediantur Nive fricare, & Gelidâ Aquâ abluere. Cujus rei memorabile exemplum refert Fabritius Hildanus, *libr. de Gangrana & Sphacelo cap.* 13. quod ita habet:

Obſervatio ſingularis.

„ Vir Generoſus & Pius narravit, ſe, cum Regiones Septentrionales „ peragraret, incidiſſe in Viatorem frigore rigidum, ac penè emortuum: „ quem plauſtro ſuo impoſitum, cum deduxiſſet in diverſorium, Hoſpes „ illicò demerſit in Frigidam: quo facto undiquaque erupit gelu, ut „ ipſius corpus glacie contectum conſpiceretur. Tum quoque propi- „ natum illi, ajebat cyathum ampliorem hydromelitis, addito pulvere

cinamomi

„ cinamomi; caryophillorum, & macis, unde ſudor in lecto provo„ catus eſt; atquè ita Ægrum ad ſe rediiſſe, & convaluiſſe, amiſſis „ duntaxat manuum, pedumquè extremis articulis

XXXVI. Conjiciens autem Cheirurgus ex ſedato pungente dolore, ipſam quoquè Congelationem magna ex parte mitigatam & correctam, miſſam faciat Aquam Frigidam, aut Nivem; at *lenes* adhibeat *Frictiones*: dein Fotus ex *Lacte Dulci, cui Baccæ Lauri, Folia Roriſmarini, Salviæ, Flores Lavendulæ*, & ſimilia Calida incocta fuerint, applicetur. *Raparum decotio* aut *Rapæ cocta, & cum recenti Butyro, Oleo Roſaceo, & Ovi Vitello in mortario contuſæ*, plurimum juvant, teſte Johanne de Vigo *Chirurg. libr.* 4. *Cap.* 5.

Vel pars affecta (non neglectâ interim, ſi neceſſe ſit, Scarificatione) fricetur hoc vel ſimili,

℞. *Spiritus Juniperini* ℥j.
Tincturæ Caſtorei ℥ß.
Olei Therebinthinæ ʒij.
Camphoræ ℈ij
Miſceantur S. A.

Dein calidè applicetur Fomentum, quod identidem renovetur,

℞. *Herb. Rutæ, Salviæ, Roſmaniri, Abſynthii an.* Mj.
Fol. Nicotianæ ℥iß.
Sem. Sinapi Cumini,
Rad. Bryoniæ an. ℥j.
Coq. in Vini Gallici, & Urinæ hominis adulti an. p. æq. an ℥xxx.
pro Fomento; cui & Spiritus Vini addi poteſt.

Barbette in Curatione Gangrænæ ex nimio frigore, ſequens præſcribit,

℞. *Herbar. Scordii* Miß.
Vincetoxici Mj. *Rutæ* Mß.
Sem. Naſturtii, Urticæ Rom. an. ʒiij.
Coq. in ſ. q. Vini Gallici ad ℔iij. *colat. addendo:*
Spir. Vini ℥ij. *M. pro Fotu.*

Inſuper conducunt, tum Fomenta tum Cataplaſmata, tum alia medicamenta ſuperius præſcripta.

XXXVII. Hiſce peractis componatur Æger in lecto, probequè tegatur, eiquè exhibeatur *cum Vino calido Theriaca, Mithridatium*, vel ſimile ſudoriferum & Alexipharmacum; quo Diaphoreſis promoveatur, atque adeo æquabilis humorum motus, ac ſpirituum corpus vivificantium ordinata radiatio ſervetur.

Gangrænæ ſi fiat ab humore Seroſo, nimium in partibus collecto, quid agendum.

XXXVIII. Sin *ex Humore Seroſo in partibus extremis, cruribus puta & ſcroto, collecto eveniat Gangræna*, Univerſalibus haud neglectis *pars affecta ſcarificanda*, ſive altius, ſive ſuperficietenus, prout Malum magis minuſve altas radices egerit: dein ſequenti Fotu abluenda & fovenda.

℞. *Rad. Bryoniæ ſiccat.* ℥ij.
Herb. Scordii, Rutæ, Abſynthii an. Mj.
Pulpæ Colocynthidis,
Salis Tartari an. ʒij.
Muriæ Limonum ℥xv. *Aquæ Puræ* ℥xxvj.
Coquantur S. A. & Colaturæ addendo
Spiritus Vini, in quo ʒiß. *Camphoræ ſit ſoluta*, ℥iij.
Pulv. Aloës, Mirrhæ an. ʒij.
Miſceantur pro Lavamento & Fomento, quod fervidè parti applicetur.

Poteſt quoquè parti affectæ imponi Cataplaſma. v. gr.

℞. *Rad. Vincetoxici, Angelicæ an.* ℥iß.
Herb. Phellandrii Miij.
Abſyntii, Rutæ, Scordii an. Mj.
Baccar. Juniperi ℥ij.
Sem. Sinapi ℥j.
Coq. in Vino Albo & Urina hominis adulti ad mollitiem, dein in mortario contund: & addendo
Farinæ Fabarum ℥iij.
Salis Armoniaci ʒiij.
M. F. S. A. Cataplaſma.

Pars ſic curata in lecto eſt continenda, nec non arena probè calefacta Sacculiſque incluſa ei circumponenda, ut in perpetuo calore membrum ſervetur.

XXXIX. Cheirurgus interim dum removet Fomentum vel Cataplaſma, conetur acie ſcalpelli Eſcaram ſeparare; dein abluat denuò partem affectam præſcripto Fotu, admoveatque idem vel Fomentum, vel Cataplaſma: nec aliter ſe gerat, donec ſiſti Malum animadvertat Tandem ſeparare nitatur Eſcaram Pharmacis ante commemoratis: imponendumque interea vel Fomentum, vel Cataplaſma, quod putrefactioni reſiſtit.

Gangræna ex Alimenti defectu quomodo tractanda.

XL. In Gangræna, *quæ ex Alimenti Defectu, & Atrophia evenire ſolet*, atque ut plurimum in partibus excitari extremis, quavis ratione corpus humectandum & reficiendum, tum commodo victu, tum quibusvis, quæ pro Præſenti Cauſa convenire videntur, ritè uſurpatis.

XLI. Quoad Partem Affectam; indagandum prius. num Atrophia velut Cauſa Futuræ Gangrænæ ſolummodò adſit; an verò Gangræna ipſa jam invaſerit? Si nihil præter metum Gangrænæ ex Atrophia adſit, quavis ratione humectanda ac reficienda pars affecta, pori aperiendi, ſanguinis ſpirituumque in ea motus reſtituendus, hinc & alimentum alliciendum. Quem in finem pars fovenda *jure tepido Inteſtinorum Capitis, & Pedum Vervecis*; cui nonnunquam *Lumbrici Terreſtres* incoqui ſolent. Poſtquam verò aliquandiu fota fuit Ægra Pars, *Ventoſæ* applicentur *Cucurbitulæ*, uſquè dum rubeſcere incipiat; tunc autem demendæ, & ſequenti Linimento pars ungenda, diuquè fricanda,

Olei

℞, *Olei Laurini* ℥j. *Aluminis Plumoſi* ℈j.
Guajaci ʒiij. *Miſceantur exactè pro Litu.*

Alii laudant Partem Affectam inungere *Succo Lumbricorum Terreſtrium*; qui potenter calefacit, humectat, nec non pororum ac vaſculorum obſtructiones aperit, ut ſpiritus, aliique humores liberius permeare queant; atque ex præſcripto Johannis Wieri, *in tractatu de Scorbuto*, ita præparatur.

„ Sumit ille Lumbricos cæmeterii pinguiſſimos, quos Aquâ primum „ deinde Vino exactè lotos minutim incidit, & phialæ immittit paſtâ „ obvolutæ: hanc furno inſerit cum alio pane, hocque cocto phialam „ paſtâ obvolutam quoquè eximit, ac ubi refrixerit mergit in aqua, „ hinc, paſtâ molleſcente ac phialam deſerente, Lumbrici in liquorem „ reſoluti ſeſe offerunt, Percolatus liquor ſervetur uſui; ſed alterno „ quoquè die renovandus, cito namque corrumpitur, tempore præſer„ tim æſtivo.

XLII. At verò ſi jam invaſerit Gangræna, *Scarificatio hîc non facienda, niſi urgente neceſſitate.* Sed Pars Affecta foveatur tali Fotu.

℞ *Rad.. Bryoniæ Sicc.* ℥ij.
Herb. Phellandrii, Naſturtii Aquat. an. Mij.
Rutæ, Scordii, Salviæ an. Mj.
Baccar. Lauri ℥iß. *Sem. Sinapi* ℥ij.
Stercoris Columbini ℥iij.
Coq. S. A. in Vino Albo & Urina hominis adulti ad ℔iij.
pro Fomento.

Poſtquam aliquamdiu pars ita fota eſt, ad luculentum ignem moderatè fricetur, & fricando inungatur ſequens; quo poroſitates aperiantur, & ſanguinis ſpirituumquè radians motus reſtituatur,

℞. *Spiritus Cochleariæ* ℥iß.
Juniperini ℥j.
Tinct. Caſtorei ʒiij.
Camphor ℈ij.
Miſceantur.

Poſt Frictionem & inunctionem imponendum denuò Fomentum, vel ejus loco Cataplaſma pag. 68. præſcriptum; Vel

℞. *Herb. Salviæ, Rutæ, Sabinæ an* Miß.
Sem. Sinapi, Bacc. Lauri an ℥iß.
Coq. S. A. in Vino Albo & Urina hominis adulti ad mollitiem, dein in mortario contundantur, & addendo
Stercoris bubuli rec. ℥iij.
Camphoræ in ℥iij. *Spiritus Vini ſoluta* ʒiß.
F. S. A. Cataplaſma.

Sedatâ Gangrænâ, mundificandum & incarnandum eſt ulcus, hinc cicatrice obducendum. Atqui ubi nulla ſpes apparet, membrum conſer-

vari poſſe, amputandum id eſt. Sed antequam hic amputetur pars emortua, neceſſe eſt, ut Cheirurgus ventura pericula prædicat, eaquè palam commemoret apud Ægri Amicos & Adſtantes. Nam etſi amputetur altius pars affecta, in ipſa quoque carne viva, malum equidem ut plurimum truncum iterum invadit, atque occupat, eſtque omnis Gangræna ex Alimenti Defectu plerumque lethalis.

Gangræna ex Mala Febrium Criſi.

XLIII. Ad hanc Gangrænæ ſpeciem curandam proximè & illa accedit Gangræna *quæ ex Mala Febrium, præſertim Malignarum, Criſi ortum ducit.* Et quoniam illa magnam cum Anthrace habet ſimilitudinem, eodem ferè modo ac Carbunculus curari debet.

Cura Gangrænæ ex Ictu aut Morſu Animalis Venenati.

XLIV. Cum verò Gangræna oriatur *ex Ictus aut Morſu Animalis Venenati*, periculum in mora eſt, atque ideo *affecta pars Cauterio Actuali mox inurenda*, & abſumendum ſubitò, quicquid ejus malignitatis particeps eſt. Aut ejus loco pars altè *Scarificetur*, & abluatur *Spiritu Vini* vel *ſimplici*, vel *Aromatico*, vel *Aqua contra Gangrænam in qua diſſoluta Camphora & Theriaca.* Dein hoc vel ſimile imponatur Cataplaſma,

℞. *Herb. Rutæ, Salviæ, Roſmarini an.* Mj.
Sem. Cumini ℥j. *Nucimoſchatæ* ʒiij.
Coq. in ſ. q. Vini Gallici ad mollitiem, dein in mortario minutim contund: & addendo
Farinæ Lupinorum ℥ij.
Theriaces ʒvj. *pulv. Croci* ℈ij.
Spir. Vini in quo ʒj. *Caphuræ ſit ſoluta* ℥iß.
F. S. A. Cataplaſma: fervidè imponendum.

Vigierius *Chir. lib.* 1. *cap.* 11. hoc proponit Emplaſtrum ex Hildano,

℞. *Fermenti Acris, Farinæ Lupinorum*
Alliorum ſub prunis coctor. an. ℥ij.
Fol. Rutæ, Scordii, Dictamni Cretici an. Mß.
Pulv. Rad. Angelicæ, Vincetoxici an. ʒß.
Theriaces, Mithridatii an. ℥j.
M. cum ſ. q. Decocti Scordii, & F. S. A. Emplaſtrum vel *Cataplaſma.*

XLV. Interea exhibeatur *Theriaca cum Vino calido*, vel cochleatim utatur Patiens ſequenti Mixtura Diaphoretica & Alexipharmaca,

℞. *Aq. Corduibened. Meliſſæ an.* ℥iß.
Theriacal. ſimpl. ʒvj.
Theriaces ʒj.
Salis Abſynthii ℈ij.
Camphoræ gr. iv.
Syrupi Limonum ʒß.
Miſceantur.

Sedatâ Gangrænâ mundificetur, incarnetur, & cicatriſetur ulcus, ut in Carbunculo.

Gangræ-

Digitized by Google

Cangræna, *quæ è Medicamento Septico corpori admoto evenit*, eodem ferè modo curetur.

X LVI. Non prætereunda hîc Gangræna, *quæ è Scorbuto originem ducit*, & plerumque partes extremas, crura præſertim, afficit; nec non partes oris internas, gingivas puta, palatum, genas, linguam, aut fauces non rarò occupat, imprimis in infantibus. In Iſtiuſmodi Gangræna Curanda remedia interna omnia, quæ in Scorbuti Curatione conducunt, minimè ſunt omittenda; quæ tamen non enumerabimus, quoniam alterius ſunt loci. Quid agendum, ſi ex Scorbuto originem duxerit Gangræna?

Equidem Patiens continuò utatur tali Mixtura,

℞. *Aq. Meliſſæ, Antiſcorbutica an.* ℥iij.
Spir. Cochleariæ per ſe deſtillat. ʒiij.
Salis Volatilis Cornu Cervi gr. xv.
Syrupi Limonum. ʒvj.
Miſceantur.

Interim Crus Affectum, præmiſſis Scarificatione & Ablutione cum Spiritu Vini, &c. foveatur hoc vel ſimili Fomento.

℞. *Raſuræ Ligni Guajaci, Saſſaphras an.* ℥j.
Rad. Angelicæ, Chelidonii maj. an. ʒvj.
Fol. Cochleariæ, Naſturtii Aquat. an, Miß.
Seminis Fœniculi ʒvj.
Inciſa & Contuſa digerantur per noctem calidè in Vaſe Clauſo in Spiritus Vini ℥xxviij. *mane fiat colatura, quæ ſit pro Fotu.*

Vel loco Fomenti applicetur Cataplaſma,

℞. *Herb. Phellandrii* Mij.
Rutæ, Salviæ, Abſynthii an. Mj.
Baccar. Lauri, Juniperi an. ℥j.
Seminis Fœniculi ʒſ.
Coq. in Vino Gallico ad mollitiem, dein minutim contund. & add Farinæ Fabarum ℥ij.
Pulv. Aloës, Myrrhæ an. ʒij.
Spiritus Cochleariæ cum Spir. Vini deſtill. ℥ij.
F. S. A. Cataplaſma calidè applicandum, identidem renovandum.

Cæterum ulterius procedendum, ut de Gangrænæ, quæ magnas ſequitur Inflammationes, Curatione dictum fuit.

XLVII. Sed hujuſmodi Gangræna ſi in partibus Oris internis, Gingivis viz. Palato, Genis, Lingua, Faucibus, fiat; atque affectæ partes corruptæ, nigricantes, ac omninò putridæ ſint, peſſimumque emittant fœtorem, Generalibus haud neglectis, conducit Mixtura, qua partes hæ labe Scorbuticâ infectæ, hinc & corruptæ, frequenter laventur & fricentur. v.gr.

℞. *Muriæ Limonum,*
Aquæ Antiſcorbuticæ an. ℥vj.

Spir.

Spir. Vini ℥iß.
Theriaces ʒj. *Salis Abſynthii* ℈ij.
Pulv. Myrrhæ ʒß. *Aluminis crudi* ℈iv.
Mellis Roſacei ℥ij.
Miſceantur pro Oris Collutione.

Interim tamen ſi durities quædam in Gena appareat, foris applicetur Cataplaſma ad tumorem emolliendum, & citiorem promovendam ſeparationem.

℞. *Herb. Salviæ* Miß.
Rutæ, Abſynthii an. Mß.
Nuciſmoſchatæ ʒiij.
Aloës, Mirrhæ an. ʒij.
Farinæ Fabarum toſtar. ℥ij.
Pulver. & cum ſ. q. Spiritus Vini leviter ebulliant in formam pultis, eique addendo
Gum. Ammoniaci in Aceto ſoluti ℥ß.
F. S. A. Cataplaſma calidè applicandum, & ſæpius permutandum.

Cum verò Curari incipiat Affectus, Oris Collutio mitigetur, donec perfecta ſequatur ſanatio. v. gr.

℞. *Aq. Antiſcorbuticæ, Plantaginis,*
Salviæ an. ℥iß.
Vini Albi Gallici ℥ij.
Elixir. Proprietatis ſine acido ʒij.
Salis Abſynthii ʒj.
Aluminis Crudi ℈iv.
Mellis Roſacei ℥j.
Miſceantur.

Cura Gangrænæ, quæ Combuſtionem ſequitur.

XLVIII. Succedit nunc *quæ ex Combuſtione oritur Gangrana*, ad cujus Curationem tradendam haud abs re foret, prolixam de Ambuſtione, & Ambuſtionis Cura materiam hîc exponere; ſed quoniam de ea libr. 3. fuſius ſumus dicturi, ſufficiet hoc loco tantum monere, quod ſi magna Combuſtio Curam ritè non ſuſcipiat, quin potius in Gangrænam vergere incipiat, conducere ſequens Medicamentum, quod Parti Affectæ, prius Scarificatæ, cum linteo carpto calide applicetur, ac identidem renovetur,

℞. *Spir. Vini* ℥ij.
Tinct. Caſtorei ʒiij.
Camphoræ ℈ij.
M. S. A.

Dein ſuperponatur Cataplaſma,

℞. *Herb. Phellandrii* Mij.
Rutæ, Scordii, Salviæ an. Mj.
Capparum crudar. ℥ij.

Baccar.

Baccar. Juniperi ℥iß.
Coq. in Vino Albo ad mollitiem, dein minutim contund. & addendo
Farina Fabarum ℥iij.
Pulv. Nucismoſchata ʒiij.
Aloës, Myrrha in Spiritu Vini ſolut. an. ʒij.
Unguenti Baſiliconis ℥ij.
F. S. A. Cataplaſma, fervidè applicandum, & ſæpius renovandum.

Hinc ulterius Procedendum pro re nata, ut ſuperius expoſuimus.

XLIX. *A Spirituum in Partem Interceptione ſi eveniat Gangrena*, pro morbi ratione & Ægrotantis viribus, diligenter indaganda cauſa, ob quam ſpiritus arceantur à parte affecta, eaque ſi fieri poſſit ſtatim tollenda. Hinc ſi arctior ſit ligatura, laxanda eſt. Dein admovenda Pharmaca Calefacientia, Aperientia, Reſolventia. Quæ à Spirituum in partem Interceptione evenit.

Eum in finem Hildanus proponit hoc Cataplaſma,

℞. *Farina Lupinorum, Fabarum, Lentium an.* ℥ij.
Pulv. Scordii, Abſynthii, Florum Camomilla an. ℥ß.
Cum Oxymelite, aut Syrupo de Acetoſa,
F. S. A. Cataplaſma.

Sin invaleſcat nihilominus Malum, *Locus Affectus Scarificandus*, & abluendus *Spiritu Vini vel ſimplici, vel cum Theriaca*, ac porrò in Curatione procedendum, ut in Gangræna ex nimia Inflammatione.

L. Verumenimvero quum Gangræna, remediis nunc ſatis propoſitis licet commodè adhibitis, ulterius proſerpat, magiſquè ac magis invaleſcat non amplius *Gangræna* eſt, ſed *Sideratio*, hoc eſt, *Spirituum Radiantium Omnimoda Extinctio, Totaquè Partis Corruptio & Mortificatio*, hinc & Curari non poteſt, cum pars planè emortua ad vitam revocari nequeat. Sed unicum tunc, ut Patiens ſervetur, reſtat remedium; viz. *Membrum Corruptum reſcindere & extirpare*, quo quamvis dubio, gravi, & violento utendum tamen, moxquè Sideratum Membrum Amputandum, ne pars ſincera trahatur, Crudelem ſiquidem Medicum neceſſitas facit; nam crudele malum crudeli remedio expugnandum, atquè nihil intereſt, an ſatis tutum ſit præſidium, quod eſt unicum: ſatius eſt anceps auxilium experiri, quam nullum: melior eſt dubia ſpes, quam deſperata ſalus: ſatius eſt motum alicujus partis perire, quam totum hominem. Nam, ut ait Hippocrates, extremis morbis extrema conducunt remedia: Item, quod non ſanat medicamentum, ſanat ignis; quod non ſanat ignis, ſanat ferrum; nec illa dura videtur curatio, cujus eſt ſalutaris effectus. Cura Sphaceli.

LI. Cum igitur Sphacelus ſit Perfecta Partis Mortificatio, ideo Cura Ejus non conſiſtit in Medicamentorum Facultatibus; ſed in unico, eoquè ultimo & extremo remedio, quod eſt Partis Sphacelo Affectæ, Infectæquè, & Corruptæ Extirpatio; nam quod à naturæ regimine non amplius pendet, exſcindendum & amputandum eſt. Atquè ità omnibus diligenter conſideratis, ubi Cheirurgo de Ægrotantis voluntate, dequè

ejus viribus planè conſiterit, tum ad munus ſuum ritè præſtandum ſeſe accingat, omnibusque ante operationem, in operatione, & poſt operationem neceſſariis inſtructus Patientem in oppoſito, commodoquè ſitu collocet, extirpationemque aggrediatur. Sed cum partis corruptæ extirpatio variis modis à variis Auctoribus tradi ſoleat, haud gravabor quorundam de ea proferre ſententias.

Modi quidam extirpandi partem mortuam traduntur.

LII. Nonnulli Scarificationi profundiori inter partem ſanam & mortuam, inſpergunt pulverem ex Arſenico; vel imponunt Unguentum Ægyptiacum, cui admixtum Arſenicum.

Alter modus extirpandi quod corruptum eſt, fit Actuali Cauterio, dum uritur quicquid infectum & emortuum, ac removetur eſcara.

Tertius modus eſt, Novaculâ ſimul reſecare quicquid corruptum & emortuum; dein Actuali Cauterio vulnus inurere, tum ut ſanguinis fluxus ſiſtatur, tum ut reliquiæ corruptæ carnis porrò abſumantur. Sed operationes hæ quanquam exerceri poſſint, cum Sphacelus ſit in corporis parte quam non ſit neceſſe aut poſſibile totam extirpare, clunibus puta femore, ſimilibuſve. Si tamen totum membrum ſit corruptum, adeoquè amputandum, neque Cauterio Actuali, neque Potentiali, neque Novaculâ id expediri poteſt, ſed integri membri, manus ſc. pediſve amputatione opus eſt. Verum quâ ratione, & quo in loco Operatio hæc tutius & commodius inſtitui poſſit, non una eſt Auctorum ſententia.

Liquère-tutantur.

Quo in loco membrum emortuum ſit extirpandum, diſquiritur.

LIII. Multi ex Recentioribus ſtatuunt ſatis commodum locum eſſe in ipſo Articulo, quamvis in praxi contrarium vulgò obſervetur, tum ob difficultatem, quæ in ipſa ſectione occurrit, quod non tam promptè inveniri poſſit locus conjunctionis duorum oſſium; tum quod cicatrix tardè admodum, & difficulter inducatur.

LIV. Sed cum non ſemper Malum ſit prope Articulum, at ſæpè circa Medium aut Finem Membri, nunc porrò quæritur, *ſitne facienda Membri Amputatio in parte emortua, an in parte ſana?* Qui in parte corrupta atque emortua Sectionem inſtituendam autumant, his nituntur rationibus; tum quia ſic minorem dolorem ſentiet Patiens; tum quia in magnam non incidet hæmorrhagiam, ob quam nonnunquam animi defectio oritur, & in ipſa operatione Ægri moriuntur. Atque hujus ſententiæ videtur fuiſſe Galenus *libr. 2. de curandi ratione ad Glauconem cap.* 9. ubi ſic ſcribit:
„ Membrum emortuum ſtatim reſcindere oportet, quo ſanam partem vici-
„ nam attingit. *Et paulo poſt*: Satius eſt ob majorem ſecuritatem, quan-
„ do abſcindis & circumcidis idquod jam putruit, eam, quæ velut radix
„ eſt ſanæ parti adjunctam adurere. Hanc quoquè ſententiam defendit Jo-
„ hannes de Vigo *lib. 4 Chir. cap.* 7. ſic inquiens: Incidendum eſt mem-
„ brum propè ſanum, ita ut aliquid remaneat corrupti. Et hoc de tribus
„ cauſis, 1. ut inciſio ſine dolore fiat. 2. Ut ſanguinis fluxus evitetur.
„ 3. Ut poſt remotionem oſſis fiat cauteriſatio cum pauco dolore. Inter Recentiores idem ſentit Fallopius *tract. de Tumor. pr. nat. cap.* 26, ubi docet, aliquid relinquendum eſſe potius de parte corrupta, quam ut ſa-

nam

nam incidimus, ob eaſdem fermè, quas de Vigo habet, rationes. Hieron. Fabritius ab Aquapendente *Chir. lib. 1. cap. 19.* & *de Operat. Chirurg. titulo de Sphaceli Chirurgia*, tantam corruptæ carnis partem relinqui vult, quanta eſt craſſities unius aut ſeſqui digiti: idquè ideò, quod ſi in vivente parte inſtituatur Sectio, duo inevitabilia ſequantur ſymptomata; viz. ſanguinis profuſio ex præciſione magnorum vaſorum; & dolor intolerabilis, cui nonnunquam convulſio accedit. Quæ incommoda evitari poſſe putat, in parte emortua ſi inſtituatur ſectio. Ne autem Sideratio ulterius extendatur, abſciſſo oſſe, ferramentis candentibus relictam partem putridam undiquè inurit, donec vim ignis perſentiat Ægrotans, & aliquem patiatur dolorem. Ita enim partem emortuam in cruſtam degenerare, quæ vaſis eſt operculum, & partem vivam ità per uſtionem corroborari teſtatur, ut ſpatio tridui aut quatridui appareat ſeparatio mortui à vivo, & ità ſiſtatur mortificatio ſine dolore, & ſine ſanguinis profuſione. Sed conſilium hoc periculoſæ plenum aleæ nobis videtur, quia certi non ſumus, Malum illud, quod relinquitur, non ſeſe multiplicaturum, & quis fidem nobis faciet, os ipſum, quod carni ſubeſt, non eſſe altiori in loco corruptum

LV. Contrarium igitur meritò ſentiunt Alii, quos inter eſt C. Celſus, qui *lib. 7. cap. 33.* inter ſanam vitiatamquè partem carnem Scalpello incidere uſquè ad os jubet, ſic ut potius ex parte ſana aliquid excidatur, quam ex ægra relinquatur. Haud ſecus Guido de Cauliaco jubet membrum incidere ſupra corruptum aliquantulum in loco, in quo cum ſtilo immiſſo invenitur dolor & firmitudo. Hos Alii ſequuntur, inter quos Ambroſius Paræus *Chir. lib. 11. cap. 18.* qui Celſi conſilio minimum eius, quod ſanum eſt, amputare jubet; ſic tamen ut ex parte ſana potius aliquid excidatur, quam ex ægra relinquatur. Hujus quoque opinionis eſt Fabritius Hildanus *lib. de Gangrena & Sphacelo cap. 17.* ubi plures adducit Cheirurgos, planè idem ſentientes. Quapropter concludimus tandem, in parte ſana faciendam eſſe ſectionem, proximè tamen ad ægram, ſpatio unius circiter digiti tranſverſi. Equidem hæc regula exceptionem patitur in Tibia; in qua ſi Sphacelus ſit ſupra malleolos, propè genu extirpatio eſt facienda: quod enim relinquitur, nullum præſtat uſum, imo magnum incommodum Ægro adfert, cum ligneo crure ipſi utendum ſit, parſquè otioſa in poſteriora vergat: adde quod in tendinoſa muſculorum, & excarni tibiæ parte inſtituta ſectio conſolidationem faciat longè difficilem. In Brachio verò tantum conſervetur, quantum commodè alligandæ & aptandæ manui ferreæ ſufficiat.

LVI. Cæterum amputationis locum in manuum pedumvè digitis quod ſpectat; rectiſſime in ipſo articulo fit ſectio. Nam in digiti articulo minore cum periculo fit amputatio, ac minore cum dolore; nervi enim & tendines inciſi ſurſum contrahuntur, carne conteguntur, & vix ullum accedit incommodum.

Digitized by Google

Modus, quo membrum emortuum amputari debeat, exponitur.

LVII. Explorato & deſignato amputationis loco, ad Membri Corrupti Extirpationem veniendum eſt. Sed ut Operatio hæc ritè inſtituatur, quæ ad eam neceſſaria ſunt Inſtrumenta in promptu ſint, eaque ità collocanda, & ordine diſponenda, ut in operatione unum alteri minime ſit impedimento, uti accidit Cheirurgo, cujus meminit Hildanus; qui cum crus emortuum abſcinderet, & in medio eſſet operæ, ſerra faſciæ (quæ cutem & carnem ſurſum reduxerat) ità involuta fuit, ut ab opera aliquamdiu deſiſtere cogeretur, dum ſerram è faſcia iterum extricaret.

LVIII. Sunt verò *Inſtrumenta* ad hanc Operationem neceſſaria, *Culter propemodum Falcatus*, *Serra*, interdum ſed raro *Scalper Exciſorius* aut *Exciſoria Forfex*, *Cauteria Actualia*, *Pulvis ad ſiſtendum ſanguinem*, *Tenacula ad liganda vaſa*, *Defenſiva*, *Faſcia Oxycrato madefacta*, *Pulvilli*, *Stuppa Ovi Albumine intincta & Pulvere ad ſanguinem ſiſtendum aſperſa*, *Veſicæ Bovinæ*, & ſi quæ alia.

LIX. Igitur corpore, omnibuſquè neceſſariis ad Operationem præparatis, & ordine diſpoſitis, id quod agendum inchoëtur. Atque ſi Tibia v. gr. amputanda ſit, implorato prius Supremi Numinis auxilio, oportet Ægrotantem hauſtum largiorem Vini aut Cardiacum aliquod aſſumere, ne inter Operandum deficiat. Nonnulli Opiatæ alicujus Confectionis, vel Laudani Opiati aliquid exhibent ab ſenſum ſopiendum Quos tamen meritò reprehendit Fallopius, atquè levia Soporifera nihil prodeſſe exiſtimat, valida autem periculoſa, quoniam ſpiritus inde profligantur, hinc vires proſternuntur magis.

LX. Patiens verò pro natura, ſitu, & varietate partis affectæ convenienter & commodè collocetur, atquè ne pars in operatione vacillet, aut Æger eam movere poſſit, firmiſſimè vinculis & miniſtris comprehendatur, detineaturque. Deinde à viro robuſto cutis & caro ſana (quantum fieri poteſt) ſurſum attrahenda, ut eadem poſtmodum relaxata denudato oſſi melius obduci queat. Tum ſupra ſectionis locum valida fiat ligatura vinculo non ita lato, ſed forti, idquè ut Æger minus dolorem percipiat; tum ut, ob vaſorum conſtrictionem, ſanguinis fluxus melius compeſci poſſit. Guido vult, vinculum alterum adhiberi parti emortuæ, ut inter duo illa vincula fiat inciſio: nec malè fortaſſis. Cum enim adſtantes terreantur ſanguinis eruptione, hujuſmodi ligaturâ coërcetur ſanguis intra venas partis emortuæ, ne effundatur.

LXI. Hiſce peractis, ubi locus conveniens fuerit electus, Cheirurgus Cultro propemodum Falcato totam circumquaque Carnem Muſculoſam quam poteſt feſtinanter reſecet. Hinc Serram Acutiſſimam adhibeat prius ad Fibulam, deinde ad Tibiam, ſicque Os præcidat.

LXII. Si geminum ſit os, ut in crure aut cubito, nunnulli cultellum ancipitem inter duo oſſa à miniſtrante Cheirurgo inſeri volunt, tum ut auferatur perioſtium, tum ut vaſa majora ibidem deliteſcentia diſcindantur: ſed perperam, quoniam in vivis hæc duo Focilia, tum

in

Digitized by Google

in crure, tum in cubito, tam propè ſibi conjuncta cernuntur, ut impoſſibile ſit, vel minimum cultellum inter illa inſerere. Inſuper morâ iſtâ ſanguis copioſè nimis proflueret, unde & Ægrotanti facilè animus deficeret.

LXIII. Factâ Amputatione, ſi magna & immodica ſanguinis adfuerit profuſio (nam ut mediocriter ſanguis fluat ſinendum) ſiſtenda eſt: rarò tamen id fit, modo fortis inſtituatur ligatura; adeo ut nonnunquam ad aliquot cochlearia non profundatur cruor, aut ad tres quatuorvè uncias ad ſummum. Igitur ad ſanguinis immoderatum profluvium ſiſtendum, Aliqui Cauterio utuntur Actuali ad vaſa inurenda & cruſtam carni inducendam: quod remedii genus à multis tutiſſimum judicatur, cum ignis non ſolum fluentem ſanguinem ſiſtat, at etiam reliquias putredinis, & Mali radicem, ſi quæ ſuperſit, abſumat; & quo citius oſſis fragmenta excidant, etiam ipſum os inurendum præcipiunt. Sed metuendum eſt, inquit Cl. van Horne *in Microtechne*, ne eâdem illâ, quæ ab inuſtione actualis cauterii inducitur, cruſtâ decidente novus fiat ſanguinis fluxus, &, antequam ad eum ſiſtendum advocetur Cheirurgus, jam Æger ad plures abierit. Addit Paræus *Cheirurg. libr.* 12. *cap.* 35. crudele id eſſe, cum ſummum dolorem adferat, ſi in viva carne, uti debet, ſectio facta fuerit; unde partibus nervoſis prava ſæpè ſuperveniunt accidentia. Quapropter Idem *cap.* 31. 32. 33. ſuadet, ut tenaculâ vel volſellâ vaſa apprehendantur, & acu transfigantur, atque adducto filo deligentur.

Factâ membri emortui amputatione, quid porrò agendum

Conſtrictis autem vaſis, ſeu ligaturâ, ſeu actuali cauterio, vincula ſolvenda, & membro ſtuppæ Albumini ovi imbutæ, & pulvere ſanguinem ſiſtente conſperſæ, imponendæ,

Pulvis ſanguinem ſiſtens, qui valdè laudatur ab Hildano *lib. de Gangrena & Sphacelo cap.* 17.

℞. *Farinæ Volatilis* ℥vj.
Thuris, Sanguinis Draconis an. ℥j.
Boli Armeni, Terræ Sigillatæ an. ℥ß.
Gypſi ℥iß. *Muſci Cranii Humani* ℥j.
Ranarum Aquatil. præpar. ℥ij.
Pilorum Leporis minutiſſimè inciſor. ʒij.
Pulv. Album. Ovorum Sole exſiccat.
Spumæ Maris, Spongiæ Torrefactæ an. ℥j.
M. F. Pulvis ſubtiliſſimus.

Plerumquè etiam ſine Cauterio Actuali & Ligatura ſanguinis profuſio cohiberi poteſt, ſi *Fungum*, quem *Crepitum Lupi*, vulgò *Bovyſt* appellant, in uſum ducamus; viz. ut in ſpatio inter duo oſſa medio, portiunculas ejuſdem, pulvere ſanguinem ſiſtente plenas, & ovorum albumine madefactas, applicemus: aut ſi ex eodem Fungo excavato veluti Scutellam conficiamus, pulvere Stegnotico repletam, cui tunc membri extremitas imittatur.

Alii Liquorem Stipticum ex Calchanto & ſimilibus præparatum cum linteo diſcerpto, aut ſtuppa cannabina imponunt, ſicque ſanguinis fluxum protinus ſupprimunt, ex. gr.

℞. *Vitrioli Ungarici,*
Aluminis Crudi an. ℥vj.
Phlegmatis Vitrioli ℔iiij.
Coq. tamdiu donec omnia fuerint diſſoluta: liquorem refrigeratum filtra, & à cryſtallis ſubinde concretis ſepara, ac addendo ſingulis libris,
Olei Vitrioli ℥j.
M. & ſervetur uſui.

Hoc liquore lintea quintuplicia humectata vulneri, vel orificio arteriæ, vel trunco membri extirpati ſuperimponuntur, adhibitâ conveniente ligaturâ, & obſervatur ſanguinem protinus eſſe coagulatum. Plura de ſtiptico hoc liquore addit Joh. Corn. Weber, *in Anchora Sauciatorum. Pag.* 124. 125. Aliam porrò methodum, qua Hæmorrhagia poſt amputatas manus ſubitò fuerit ſedata, proponit Felix Platerus *Libr. 3. obſerv. pag. mihi* 772.

LXIV. Coërcito autem nimiò ſanguinis fluxu, & cæteris ità conſtitutis, membri extremitas, ejuſque apparatus ità in ſitu detineatur beneficio Emplaſtri Defenſivi & Glutinantis, quibus omnibus veſica bubula ſuperinducatur, donec hæmorrhagiæ metus tranſiverit; tandem cruciata faſciatio inſtituatur.

LXV. Atque hic primus apparatus eſt, ſeu prima deligatio, quæ ante ſecundum aut tertium diem æſtate, hyeme ante quartum non eſt ſolvenda, niſi quid valdè urgeat; interim membrum figurâ mediâ collocandum in pulvinari Soluti verò ligaturâ, & ablato primo apparatu, aliquot pulvillos ex ſtupis aut goſſypio paratos, nec non Albumine Ovi madefactos, & pulvere Stegnotico adſperſos, in promptu habeat Cheirurgus; qui omnia prudenter admoveat: pulvilli tamen, qui in primo apparatu vaſis impoſiti fuere, ſi aliquo modo, quantumvis leviſſimè adhæſerint, propter Hæmorrhagiæ metum, in proximam uſque deligationem relinquendi ſunt. Sin vero facilè, & velut per ſe deciderint, recentes vaſis imponere convenit; at reliquo vulneri applicetur *Digeſtivum Commune*, vel *Mundificativum de Apio*, Vel.

℞. *Therebinthinæ Venetæ Vino lotæ* ℥iij.
Mellis Roſacei ℥iß.
Pulv. Rad. Ariſtol. Rot.
Iridis Florent.
Farinæ Hordei an. ʒiß.
Theriaces ʒj. *Spiritus Vini* ℥ß.
M. F. S. A. Mundificativum.

LXVI. Interea tamen poſtquam ligatura ſoluta, detractaque fuerit, cutis jam leviter reducenda eſt ad Vulnus tegendum, quo tempore

pore fieri id poterit: quem in finem Paræus & Alii cutis extremitates quatuor in locis acu & filo traducto ad ſe invicem adducunt, & nudatum os obtegere ſatagunt, ne ab aëre lædatur. Sed quorſum opus eſt Ægrum non profuturis carnificinis excruciare? cum enim truncus poſt operationem intumeſcat, ſutura hæc mirum in modum dolores auget; filum quoque, intumeſcente carne, cutem abrumpit, unde ſutura relaxatur, & planè inutilis evadit. Hinc commodior videtur ea, quam ſiccam vocant, quæquè per Emplaſtra Conglutinantia ſatis aptè peragitur.

LXVII. Tandem dum curatur hoc modo Vulnus, procurandus eſt caſus extremorum oſſium, quæ aëris & ferræ contactu alterata fuere. Eum in finem Cheirurgi Pulveres Catagmaticos inſpergere perperam ſolent; quoniam iis os conſervatur, hinc nec ſquammæ ſeparatio promovetur: ſed Pinguia potius, & Oleaginoſa oſſium extremis imponantur; quæ oſſa corrumpere, adeoque illorum ſeparationem feſtinare ſolent. Accelerat quoque caſum oſſis, ſi peractâ amputatione Cauterium Actuale leniter leviterquè oſſi applicatum fuerit.

LXVIII. Sed ipſo in trunco luxurians ſpongioſaquè caro ſæpius excreſcit, quæ coërcenda eſt inſperſo pulvere *Radicis Iridis Florentinæ*, aut *Aluminis Uſti*, aut ſequente, quem Hildanus proponit.

℞. *Aluminis Uſti* ʒij.
Vitrioli Calcinati ʒß.
Ceruſſæ, Lapidis Calaminaris,
Plumbi Uſti an. ʒj.
M. F. Pulvis.

hinc inducenda Cicatrix *Emplaſtro Diapalmâ, de Ceruſſa, Unguento Deſiccativo Rubro, Diapompholigos*, ſimilibuſve.

Poſt Curationem verò quomodo Tibia Lignea, aut Integrum ex Ligno Factum Crus ſit adaptandum, exponit Ambroſius Paræus *Cheirurg. libr.* 23.

CAPUT

CAPUT XVIII.

DE AFFECTIBUS CUTANEIS.

ET PRIMUM,

De Maculis quibuſdam levioris momenti, quæ Ephelides, Lentigines, & Hepaticæ vulgò nuncupantur.

Ephelides. I. INter Affectus merè, aut ſaltem maxima ex parte Cutaneos primò occurrunt maculæ, *Ephelides* vulgò, Noſtratibus (*Sproetelen*) nuncupatæ, quæ Verè & Æſtate, quoniam ab Inſolatione potiſſimum excitari ſolent, plurimum increbeſcunt, atqui circa Hyemem rurſus evaneſcunt.

II. Sed cum in Formoſioribus, ac cutem rariſſimam habentibus maximè contingant, in iis præcipuè locis, ubi cuticula, ſoli & aëri expoſita, denſiſſima eſt, ſc. in facie ac manibus maximè erumpunt. Porrò coloris ſubflavi aut fuſci, ad magnitudinem morſus pulicaris, inæquales tamen, & quoad figuram irregulares exiſtunt. Atque hæ Maculæ parum aut nihil differunt à Puncturis illis ſubfuſcis, aut flavis, quas Lentigines. nonnulli *Lentigines* vocant, quæ lentis magnitudine faciei partes crebris quaſi guttis inſigniunt.

Harum Macularum Cauſæ. III. Harum Macularum Materies ſeu Continens Cauſa videtur eſſe, *Bilioſi Humoris tenuior portio, vi Solis illam attenuantis, & poros cutis aperientis, exterius protecta*; quæ evaporare incipiens, in cute exteriore, aut cuticulæ, quam pertranſire nequit, concavo defigitur. Et certè maculas haſce à Bile, ſimilibuſve Flavis Sanguinis Recrementis procedere indicio eſt, quod maximè familiares ſint iis, quorum pili flaveſcunt.

IV. Equidem præter exiguas haſce Maculas Lenticulares & Ephelides, aliæ inſuper occurrunt multò ampliores, palmæ longitudinem ac latitudinem nonnunquam excedentes, quæ cutem variis in locis, præcipuè circa Pectus & Dorſum, lituris, modo fuſcis, modo luridis, aut Maculæ Hepaticæ. ſubnigris conſpurcant, ac *Hepaticæ Maculæ* nominari ſolent, iiſque, plurimum inſigniri, jecur minus ſanum, aut ſaltem haud benè ſanguificum habere creduntur: quod tamen ſub hac ratione verum non eſt; at ſolummodò quatenus humores bilioſi, cum non ſatis intra hepar à maſſa ſanguinea ſecernuntur, ad cutem protruſi eam ità diſcolorant.

V. Lituræ iſtæ potiſſimum tempore æſtivo apparent, & maximè ſupra pectus & dorſum, viz. quo tempore, & quibus in locis ad ſudandum homines ſunt plurimum apti: ipſum nimirum ſanguinis ſerum, quod

quod fœculentias iſtas è cruoris maſſa in cutis anguſtias provehit, eas penitus evaporare inidoneas, illic relinquit.

VI. Affectus hi, quoad valetudinis ſtatum, nihil mali indicant, aut ominantur; & quamvis Ephelides, Lintiginesque nonnihil turpitudinis referunt, id tamen compenſatur, quatenus ità maculoſi puriori conſtitutione prædiṫi obſervantur. Macularum dictarum Prognoſis.

VII. Ad Curationem verò horum Affectuum quod attinet; cum Maculæ hæ plerumque ſint criticæ eruptiones, Pharmaca intus ſumenda, quibus illarum Materies, ſeu Continens Cauſa tolli poſſit; vix ulla occurrunt; niſi quod Sudorifera Blanda aliquando Uſurpata bilioſi humoris recrementa, in cute, aut cuticulæ concavo defixa, magis evaporare faciant. Sed ad Ephelides. Lentigines, & Maculas Hepaticas tollendas, Ars Coſmetica propiè ſpectat: & propter hæc cutis deturpamina delenda, ſine quavis medendi methodo, Medicamenta quibus cuticula decorari ſolet tantum præſcribuntur; quorum apud Domicellas, Alioſque de cute curanda Sollicitos, ingens ubique & uberrima eſt ſeges. Ea tamen omnia, quatenus duas ſolum medendi intentiones reſpiciunt, ad bina hæc capita reduci poſſunt: illa nimirum aut cutis ac cuticulæ poros aperiendo, atque hanc interdum excoriando, humorem foras attrahendum & prorſus evaporandum moliuntur: vel è contrariò, & ſæpè non minore cum ſucceſſu adhibentur illa quæ materiam maculoſam è cute repercutiunt, ac intus adigunt, Curandi Methodus.

VIII. Primò igitur ad cutem detergendam, & macularum materiem foras extrahendam, ſequens conducit Linimentum,

℞. *Unguenti Roſacei* ℥ij.
Florum Scinci, hoc eſt, *Magiſterii Marcaſitæ* ℨij.
Miſceantur exactè pro Litu, quo veſperi Facies inungatur, hinc mane cum panno laneo mundo denuò detergeatur.

Etiam Facies ſubindè lavetur *Aquâ Florum Fabarum*, cui admixtus *Liquor Tartari*, ſiquè Aquam hanc efficacem magis deſideremus, aliquot guttulæ addantur *Aquæ Aluminoſæ ſeu Mercurialis.*

Cl: Williſius *Pharmaceut. Ration. part.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 5. illud præſcribit,

℞. *Lixivii è Sale Tartari minus ſaturati* ℥iij.
Olei Amygdalarum Amararum q. ſ. idque in tali proportione miſceatur, ut totus liquor lacteſcat.
Cum hac mixtura Partes hujuſmodi Maculis Affectæ mane & veſperi illinantur, ac blandè fricentur.

IX. Sed ad Maculas è cute diſcutiendas, earumque materiam repellendam intuſque adigendam, *Lac Virginis* à pluribus commendatur, quod ad hunc modum ſæpè conficitur; viz. *Solutio Lithargyri in Aceto Deſtillato facta, ab affuſo oleo Tartari per deliquium parato, in liquorem lactis inſtar albicantem præcipitatur*; *quo facies bis in die lavetur & blandè fricetur.* Vel

℞. *Camphoræ* ℈ij.
Teratur in mortario vitreo, ſenſim affundendo
Succum unius Limonis, dein adde Vini Albi ℔j.
M. exactè, & detur uſui.

Vel.

℞. *Benzoini optimi* ℥ß.
Spermatis Ceti ℨj.
Spiritus Vini ſummè rectificati ℥iiij.
Stent in Digeſtione per aliquot dies, dein fiat per
Chartam Emporeticam Colatura.
Hujus liquoris (rubicundi) tantillum miſceatur cum Vino albo Gallico, (quod illico lacteſcit) quo facies lavetur, & blandè fricetur.

Foreſtus *libr.* 31. *obſ.* 1. pro Faciei Maculis hanc commendat Aquam,

℞. *Albumina ovorum ad duritiem coctorum, eaque more Chymico, deſtillato, & liquorem deſtillatum uſui ſervato.*

Idem *libr.* 5. *Obſerv. Chirurg.* 4. ad delendas Lentigines mirum in modum extollit *Aquam è Cochleis deſtillatam.*

Ad eaſdem maculas tollendas vult Sennertus *prax. libr.* 5. *part.* 3. *Sect.* 1. *cap.* 3. facies ut ſæpius abluatur *Aquâ Florum, Sambuci & Fabarum,* cui aliquid *Camphoræ in Spiritu Vini Solutæ* additur.

Platerus *prax. med. tom.* 3. *libr.* 1. *cap.* 2. ad faciem decorandam proponit Aquam, qua Maria Medicea Regina Mater uti ſolebat,

℞. *Tres Capones albos ſtatim poſt jugulationem, axungiâ detractâ, conciſos,*
Caſeos duos recentes ex lacte caprino confectos,
Pulpam ſex Limonum corticibus detractis,
Albumina octo Ovorum
Boracis, Sulphuris an. ℥ß. *Camphoræ* ℔j.
Aq. Florum Fabarum, Nymphææ an. ℔j.
Collocentur in B. M. atque in alembici roſtro aliquot grana Moſchi,
Deſtillentur S. A. & liquor extillans ſervetur uſui, eaque ſub noctem facies lavetur.

X. Attamen fœminæ curioſiores vix ullis nunc remediis cutaneis, niſi *Mercurialibus* contentæ ſunt; quapropter ſequens Aqua ad pleraſque Faciei turpitudines ſummoperè commendatur,

℞. *Mercurii Sublimati* ℥j.
Pulveriſetur & ponatur in vaſe ſtanneo cum Aqua Fontana ℔iij.
ſtent per XXIV. *horas, cum ſpatula lignea ſubinde agitando, donec totus liquor nigreſcat, qui tamen per chartam emporeticam colatus limpidus evadit: cum petia aut pluma huic intincta facies ſemel intra diem unum aut alterum blandè obducatur.*

Hujuſmodi medicamentum contra turpitudinem quamcunque cutaneam inſigniter juvat; quatenus nempe humores intra porulos, & fora-

foraminula ut ut minutiſſima impactos expedit, totamque ubi applicatur cutem, quoad meatus ejus malè conformatam, reſtituit. Sed quandoquidem hydrargyri particulæ, unà cum ſalibus (à quibus in minutias dividuntur, acuunturque) faciei applicatæ, materiam deſœdatoriam intus repercuſſam inſequuntur, ſicquè ſanguini & lymphæ ſe facilè inſinuant, hinc & gravia œconomiæ animali non rarò pariunt incommoda, Coſmetica Mercurialia haud immeritò mihi admodum ſuſpecta ſunt.

XI. Porro accidit interdum, pleraſque faciei partes, præſertim verò naſum & frontem, *Punctis Nigricantibus* creberrimis, quaſi à pulvere pyrio exploſo inuſtis, inſigniri; idque procedit quod pori cutanei, ſeu vaſculorum ſudoriferorum oſcula, humore atro craſſiore, vermiculos nigra capita habentes referente, implentur; atque in tali cutis affectione lotiones, & litus nulli præter Mercuriales prodeſſe ſolent. Puncta Nigricantia, quibus faciei partes ſæpè deſœdari ſolent.

CAPUT XIX.

De Herpete.

I. Poſt Affectus Cutaneos ſimpliciores, qui nempe ſine tumore aut exulceratione contingentes, Cutem ſolummodò Maculis deſœdant, jam ordine agendum erit de Affectibus gravioribus, & continuitatem ſolventibus, atquè imprimis de Eo, qui ab Effectu & Symptomate Græcis *Herpes* dicitur; viz. à ſerpendo, quod nimirum proſerpere videatur, quodquè una parte ſaneſcente, morbus in proximam ſerpat: Arabibus *Formica Corroſiva*, C. Celſo *Ignis Sacer* nuncupatur. Eſt autem HERPES *Tumor, ſive Puſtuloſa Inflammatio cum pruritu & rubedine, partem, in quam ſerpit, exulcerans*: vel dicatur, *Tumor Bilioſus, qui cutem ſerpentibus minimis puſtulis exaſperat, roditque.* Herpes quid ſit

II. At verò Herpetis Species duæ ſunt. Prima namque *Simplex* eſt *Herpes*, qui intra cuticulam conſiſtens minimis puſtulis, milii ſemini ſimilibus, cutis ſuperficiem exaſperat, unde *Herpes miliaris*, Belgis (*Springend vuer, ofte voortcruijpenden Pair-vvozm*) nuncupatur. Vel eſt *Exedens*, Græcis ἐσθιόμενος, qui ipſam exulcerat cutem, latèquè in ambitum ſerpit, cujus medium citius ſanatur, quam extrema, noſtratibus (*Ineetenden Pair-vvozm.* Herpetis Species duæ ſunt.

III. Veruntamen *Ignis Sacer* C. Celſo dictus, fit maximè in pectore, præcordiis, aut lateribus: eſtquè hic affectus, cujus meminit Ampliſſ: Tulpius *obſer. med. lib.* 3. *cap.* 44. quiquè Plinio *Zoſter*, Scribonio Largo *Zona*, Noſtratibus (*Ommeloop* ſive *Ambitus* nuncupatur; quod in extimo Diaphragmatis ambitu variis circulis, diverſimodè diſperſis, hominem aliquatenus ambit.

IV. Affecta igitur Herpetis Miliaris Pars eſt Cutis Superficies ſeu

Digitized by Google

Partes in Herpete Affectæ.

Cuticula. Herpetis verò Excedentis Tota Cutis, cum ſpecies hæc integram cutem ad ſubjectam uſquè carnem ſoleat exulcerare.

Herpetis Cauſa.

V. Efficiens autem, & Conjuncta Herpetis Cauſa eſt *Humor tenuis, bilioſus, acri-ſalinus, ſimulquè glutinoſus*, qui ſanguini inexiſtens ab eodem ſecernitur, ac cum eo ad corporis ſuperficiem per malam criſin propellitur: impeditur tamen in ſui excretione per poros cutaneos ob admixtum ipſi humorem glutinoſum, nec non poros in cuticula quam in cute arctiores, hinc circa cutem ſub forma puſtularum hæret, unde vitioſa ibidem contingit effervescentia, & quidem calida, ob quam ſummus in parte affecta pruritus & ardor deprehenditur. Talis porrò noxius humor in corporis ſuperficiem expulſus, amplius ibidem vitiatur, quin allabentis ſanguinis partem ſimul corrumpit, & pruritum ac dolorem in vicinis partibus excitat. Cumquè humor hic cuti inhærens ſit tenuior & minus acris, *Herpes* oritur *Miliaris*; ſin acrior magiſque glutinoſus, *Herpetem* producit *Ferum*, *Exedentem*, ἐσθιόμενον.

Diagnoſis.

VI. Cæterum Herpes cum ſenſibus pateat, non ita difficulter cognoſcitur: eſt enim tumor latus, ſine omni ferè altitudine, ut vix attollatur pars, potiuſquè exaſperari quam intumeſcere videatur. Adſunt præterea puſtulæ exiguæ, milii ſemini ſimiles, calor, pruritus; & quamvis puſtularum quędam ſanantur, aliæ tamen oriuntur, ut malum ad vicina proſerpere videatur. Si puſtulæ rumpantur ichoroſus effluit humor; eſtquè ſubrubicundus locus affectus. Ferus autem, ſeu Exedens dicitur Herpes, cum ulcuſcula ſerpentia ac foraminula multa apparent, quę tamen ultrà cutem non procedunt; ſeu, ut C. Celſus *lib.* 5. *cap.* 20. ait, eſt malum cum ſumma cutis excoriatione, & exulceratione ſine altitudine, latum, ſublividum; inæqualiter equidem, mediumque ſaneſcit extremis procedentibus; atquè non rarò id quod jam ſanum videbatur, iterum exulceratur.

Prognoſis.

VII. Herpes porrò periculoſus affectus non eſt, niſi ſit valdè exulceratus: nihilominus tamen difficilè curatur, & non rarò diuturnus eſt morbus. Atqui prout humor ille, è quo oritur herpes, mitior vel acrior, magiſquè vel minus glutinoſus, eo etiam magis vel minus periculoſus eſt.

Herpetis Curatio.

VIII. Equidem ut Affectus hic tutò Curetur, ratio habenda eſt & Cauſæ Antecedentis, & Continentis Partiſque Affectæ. Atquè ad Cauſam Antecedentem quod attinet; quum ex humore tenui, bilioſo, acri-ſalino, ſimulquè glutinoſo Herpes oriri ſoleat, hic imprimis per convenientem rerum nonnaturalium uſum eſt corrigendus, deindequè è corpopore purgandus: niſi enim totum corpus exactè purgetur, nunquam Patiens perfectè ſanatur; & quamvis uno in loco adhibitis Topicis Medicamentis pars ſaneſcere videatur, in partibus tamen vicinis denuò malum ſeſe prodit.

IX. *Diætam* itaquè quod ſpectat; *Aër, Cibus & Potus* ſint Refrigerantes

rantes: nocent omnis generis Acria, Calida, Salſa, Fumo ſiccata, Pinguia, Dulcia, ſimiliter & *Motus Corporis* nimius, *Vigilia*, *Alvi Durities*, *Venus*, *Ira*. Ad Antecedentem Herpetis Cauſam

Inſuper ſummè utilis hîc eſt *Purgatio*, qua bilioſi, acri-ſalini, ac glutinoſi humores, in partem affectam alioquin ruentes atque morbum foventes, toto è corpore vacuentur. tollendam quid obſervandum.

Eum in finem præſcribi poſſunt Pulveres, Vinum Medicatum, Decoctum.

℞. *Cremoris Tartari* ℥ii ß.
Tartari Vitriolati gr. xxv.
Diagridii ʒiß.

M. F. Pulvis, devidendus in doſes No. vj. *æquales, quarum ſingulis vel alternis diebus mane Patiens unam ſumat cum juſculo.*

℞. *Rad. Helenii, Polypodii Querc. an.* ʒij.
Summ. Abſynthii.
Fol. Eupatorii Cannab. an. ʒiß.
Cort. Med. Sambuci ſicc.
Baccar. Juniperi an. ʒiij.
Fol. Sennæ Mund. ʒvj.
Aloës, ſem. Carui an. ʒiß.

Inciſa & Contuſa dentur in Sacculo, ſuſpendendo in Vini Albi ℔iiij. *de quo quotidie mane Æger bibat cyathum.*

℞. *Raſuræ Ligni Guajaci* ℥iv.
Saſſaphras ʒvj.
Rad. Salſaparillæ ℥iß.

Macerentur per noctem calidè in Aquæ Puræ ℔v. *dein S. A. Coq. add. Rad. Lapathi Acuti rec.* ℥iij.
Herb. Fumariæ Mij.
Chamæpitheos Mj.
Pulpæ Colocynthidis ʒj *Liquiritiæ raſæ* ʒvj.

Fiat Colatura ℔iij. *de qua ſemel vel bis quotidie Ægrotans bibat.*

Venæſectio hîc non conducit, niſi in Plethoricis.

Thermarum ac *Acidularum Uſus* ſæpè ſingularis eſt: Tales enim Aquæ, debito tempore ſumptæ tutò eum Affectum tollunt.

Decoctum Salſaparillæ, Chinæ, &c. continuò uſurpatum, plurimum etiam valet ad vitioſos iſtiuſmodi humores corrigendos, atque, tranſpiratione auctâ inſenſibili, provocatiſque liberius urinis, conſumendos; hinc & *Sudorifera* quoque huic morbo curando multum conducunt.

X. Ubi jam Cauſæ Antecedenti ſatisfactum eſt, ad ipſam Continentem accedendum; cui tollendæ multum ſæpè efficimus inunctâ *Salivâ hominis jejuni*, cujus ope acris, bilioſus, glutinoſuſquè humor cutis poroſitatibus inhærens attenuatur reſolvitur. Continens Herpetis Cauſa quomodo corrigenda.

Scribit Barbette, ſummo cum ſucceſſu multoties adhibitum ſe vidiſſe *Pulverem Lapidis Sciſſilis cum Aceto mixtum.* L 3 Sunt

Sunt qui *Sinapi* uſurpant *cum Butyro liquefacto & aſſato*, quibus Aliis *Pulveris Pyrii aliquid* addunt.

Ipſa *Urina* affectui huic ſanando prodeſt aliquando.

Multum ſæpè efficimus *Lavamento ex Aqua Pura, cum Sale Communi, & Vitriolo Albo.* ex. gr.

℞. *Aquæ Pluvialis* ℔ij. *in ea diſſolve*
Salis Communis ℥ß. *Vitrioli Albi* ʒij.
pro Lavamento.

refert Aquapendens, aliquoties ſe feliciter uſum fuiſſe *Aquis Thermarum*, quæ brevi tempore ſanant Herpetem; atqui ubi deſunt thermarum aquæ, ſumit *Aquam Marinam*; aut *Aquæ Salitæ admiſcet Sulphur & Alumen*, atque in hac membrum affectum detinet.

Summoperè quoque morbo huic curando conducit inunctum *Unguentum Enulatum cum Mercurio*, quod puſtulas tabefacit, exſiccat, ac viſcidum glutinoſumque humorem abſumit. Conducit & hoc,

℞. *Unguenti Roſacei* ℥ij.
Mercurii Præcipitati Albi ʒij.
Miſceantur exactè pro Litu.

Vel

℞. *Butyri aſſati*
Unguenti Nutriti, Populei an. ℥ß.
Sulphuris Vivi pulver. ʒiß. *Cretæ albæ* ʒß.
M. F. S. A. Linimentum.

Pulvis Cretæ cum Lactis Cremore mixtus, & illitus hunc affectum non rarò ſanat, præmiſſâ fomentatione calidâ cum *Vapido Vino Gallico.*

Joh. Heurnius pro Herpete commendat *Fæcem Vini* inter duo linteamina applicatam.

Hartmanus *in Praxi Chymiatrica* cum linteo diſcerpto applicat *Aquam Calcis Vivæ*, cui aliquandò *Alumen Dulce*, aliquandò *Saccharum Saturni* addit.

Folia Tuſſilaginis viridia membro affecto impoſita, identidemquè renovata, Herpetem nonnunquam ſanant.

Equidem ſequens *Lac Virginale* huic Malo Curando admodum conducit, ſi Ægra Pars eô frequenter lavetur & blandè fricetur,

℞. *Rad. Hellebori Albi, Enulæ Campanæ,*
Iridis Florentinæ, Althææ an. ℥ß.
Pulpæ Colocynthidis ʒij.
Fol. Sabinæ, Nicotianæ an ʒiiij.
Aluminis Crudi ℥j.
Lithargyri ℥iiij.
Contund. & Coq. in ſ. Aquæ Pluvialis ad ℥xviij. *colat. add.*
Aceti Vini ℥vj.
Miſceantur Uſui.

Vel ità conficiatur,

℞. *Rad. Hellebori Albi* ℥j.
Althææ, Eſulæ minoris,
Enulæ Campanæ, Iridis Florent. an. ʒvj.
Fol. Sabinæ Mj.
Pulpæ Colocynthidis ʒiij.
Aluminis Crudi ℥ß.
Sem. Staphiſagriæ ʒvj. *Lithargyri* ℥vj.
Ciner. Ligni Quercini ℥viij.
Coq. in ſ. q. Aquæ Pluvialis ad iij. *colat. add.*
Aceti Vini ʒvj.
Miſceantur.

In Herpete Pertinaci Barbette ſequentia proponit,

℞. *Unguenti Fuſci Felicis Wurtzii* ʒiij.
Albi Camphorati ʒiß.
Ceruſſæ, Sulphuris, Mirrhæ, Lithargyri an. ʒiß.
Mercurii Dulcis, Æruginis an. ʒß.
Olei Roſacei q. ſ. M. F. S. A. Unguentum.

℞. *Lapidis Prunellæ* ʒj. *Floris Sulphuris* ℥ß.
Sacchari Saturni ʒiß. *Olei Raparum veteris q. ſ.*
M. S. A. pro Linimento.

Aliquando in Pertinaci Herpete prudenter applicetur *Aqua Aluminoſa* ſeu *Mercurialis, ſecundum Pharmacopœam Ultrajectinam*, vel ſola vel potius *additis Vino & Aquâ Plantaginis magis temperata*, cujus vires & facultates in hujuſmodi affectu curando non ſemel obſervavimus. Sed notandum in iis, qui ſunt calidioris temperaturæ, hanc Aquam minus convenire, & facilè Inflammationem excitare.

CAPUT XX.

De Scabie, Ejuſdemquè Speciebus.

I. Morbus Herpeti admodum Affinis generali vocabulo *Scabies* dici conſuevit, quæ in variis totius corporis locis, Cutem puſtulis exiguis, modò ſiccis & ſæpè ſquammoſis, modo humidis ac ad ulcerationem diſpoſitis, cum pruritu valdè moleſto infeſtat; atque hujuſmodi Affectio propriè iſtius partis morbus eſt, utpote quæ in ipſa Cute propter contagium externum ſæpè incipit, & frequenter per media tantum cutanea curatur.

II. Dicitur autem *Scabies* ſeu *Scabrities*, quia cutem ſcabram & cruſtulis obductam diverſis certiſvè in locis reddit. *Pſora* verò, *ἀπὸ τοῦ ψῶ furfurem mutatum excerno*, quia in cute non tantum eſt aſperitas, ſed & levis exulceratio, & excoriatio puſtularum, à quibus furfuracea quæ- Scabies ſeu Pſora quid ſit.

dam

Digitized by Google

dunt, & nonnunquam ſanies, quæ tunc *Scabies Humida* dicitur. Enimverò variæ ſunt Scabiei ſpecies, de quibus omnibus, aut ſaltem pleriſquè agere conſtitui.

III. SCABIES igitur, ſeu PSORA definitur, quod ſit *ea in cute aſperitas, quæ eſt cum puſtulis humidis, & inſigni pruritu.* vel deſcribitur, *puſtularum in toto corpore ſparſim eruptio, ab humore acri & ſalſo, intra poros cutis aggeſto procedens, hinc pruritum inſignem, adeoquè & ſcalpendi neceſſitatem inducens.*

Continens Scabiei Cauſa

IV. Continens hujus morbi Cauſa nec videtur eſſe Pituita, nec Bilis, nec Melancholia, nec etiam ipſe Sanguis per ſe extravaſari aptus; porrò nec materia hîc peccans è duobus vel pluribus horum ſimul mixtis conſtat: ſi namque ex hujuſmodi humoribus hic morbus unquam oriretur, non ità facilè per merum & leve contagium ſuſcipi, aut ſolo litu curari poſſit. Quamobrem potius cenſemus, *eſſe humorem limphaticum in glandulis ſubcutaneis conſtanter reſidem, qui ab indole ſua genuina deſciſcens, à ſalino-volatili in acidum & acri-ſalinum, nec non aliter vitioſum non raro degenerat.* Enimverò cum humori huic lymphatico ità depravato, & perpetim evaporanti, ſupplementa continua è ſanguine adveniant, humores iſti, vetus & recens, non facilè congruunt aut uniuntur, at ſalium diſſimilium ritu mutuo efferveſcentes in materiam recrementitiam coagulantur, quæ poros cutaneos implens ac diſtendens ubiquè paſſim in tumores attollit; inſuper ſanguinem in tranſitu nonnihil impedit, & extravaſari quaſi cogit. Hinc puſtulæ crebræ excitantur, & quatenus materia iſta in ichorem faceſcens, à ſero & ſanguine ſubſequentibus uſquè prorſum & foras urgetur, in moleculas aſſurgunt: dein ſpiritus animales fibras nerveas, ut ichoris iſtius excretionem promoveant, inordinatè ſubeuntes, moleſti pruritus ſenſum eliciunt.

Cauſæ Primitivæ.

V. Inſuper ad Scabiem & Eruptiones Puſtuloſas quod ſpectat; humor hic lymphaticus tribus potiſſimum de Cauſis depravari ſolet. 1. Ipſe ſanguis valdè impurus, ſimulquè diſſolutus, corruptelas & recrementa ſua ubertim in glandulis ſubcutaneis relinquit, quæ ibidem fermenti corrupti naturam induentia cum aliis ſuccis adventitiis, aut pertranſeuntibus efferveſcunt, & variè coagulantur, adeoque non ſolum *Affectus Scabioſos*, verum & *Leproſos* diverſimodos patiunt. Hinc carnium & piſcium ſalitorum, & ſole ac fumo ſiccatorum uſurpatio crebra & aſſidua, aliaque incongrua comeſa aut epota Eruptiones Cutaneas paſſim cient. 2. Humor glandulis ſubcutaneis aggeſtus interdum merâ ſtagnatione Scabiem producit; quare non tantum diu incarcerati, ſed & qui vitam ſedentariam agentes, ſqualori inſuper, & pœdori aſſueſiunt, huic affectui obnoxii degunt. 3. Humor hic cutis glanduloſus à miaſmate virulento ab extra communicato, non raro vitiatur; idque obſervatione vulgari liquidò conſtat, in quantum maximè ſani, & optimâ conſtitutione præditi, vix unquam in eodem lecto ubi Scabioſus ſimul decumbit, aut nuper decubuit, impunè dormiunt: nec ità tantum, quin & Scabioſorum

ſudaria

ſudaria aliis in eodem lavacro lotis, ejuſdem affectus ſæpè contagium impertint.

VI. Itaque Scabies quoad originem ſuam, aut *per Contagium* accipitur, aut *propter Malam Victus Rationem* incendiculum & fomes ejus à Chylo & Sanguine Vitioſis communicatur, vel ob *Pædorem & Tranſpirationis Defectum* in ipſa cute generatur; quibus addi poteſt, Infantes quandoquè hanc labem à Parentibus hæreditario contractam nanciſci.

VII. Cæterum Cutaneæ Eruptiones, quoad formam, juxta affectorum conſtitutiones diverſimodas variant. Nam in quibuſdam ſiccioris temperaturæ, bilioſæ viz. aut melancholicæ, Scabies tantum Sicca, & quatenus ob ſeri defectum minus evaporat, cum pruritu non adeo moleſto excitatur: in aliis verò temperamento humidiore, & ſanguine impuriore præditis, Exanthemata plurima, Ichore plena, & ſummoperè Prurientia ad ſcalpendum vehementer irritant, atquè, propter excitata inde ulcuſcula, pruritus ſubinde in dolorem mutatur. Diagnoſis.

VIII. Scabies porrò, ob turpitudinem & deformitatem, moleſtus eſt affectus; non autem ita periculoſus, & in ætate juvenili ſæpe ab aliis morbis præſervat, imo & alios morbos ſanat. Equidem tuta ſemper Scabies non eſt, ſiquè diu continuata ſit, in Lepram mutari poteſt. In ſenibus pertinax eſt, ac curatu difficilis. Prognoſis.

IX. Circa Scabiei ſive Pſoræ Curationem duæ occurrunt primariæ indicationes, ac utraque duplex; viz. prima *Curatoria* hæc duo reſpicit, ut humor glandulis ſubcutaneis inhærens, atque vitioſus, ad debitam craſin reducatur: deinde, ut cutis pori & meatus, ichoroſis concretionibus liberati, priſtinam conformationem recuperent. Medendi Methodus.

Indicatio ſecunda *Præſervatoria* hæc duo præcavet. 1. Ne Scabiei impuritates & miaſmata corruptiva è cute excuſſa, in ſanguinem & lympham regurgitent, iiſquè non tantum dyſcraſias, ſed inſuper Oeconomiæ Animali noxam graviorem inferant. 2. Item navetur opera, ut humorum & partium nobilium labes, à materia ſcabioſa prius contractæ, dum cutis vitia emendatur, eradicari queant.

X. Omnes hæ Medendi Intentiones, per Remedia tum Interna, tum Externa ſimul uſurpata, una complicari debent: nempe ut materies morbifica loculis ſuis excuſſa, in nullas uſpiam latebras ſecedere, ac nullibi deliteſcere queat; quin omni ex parte per medicamenta convenientia in totum amoveatur. Itaque *Recta Victus Ratio* in primis obſervetur, vitando *Cibos Salitos & Piperatos* nec non *Muriâ Conditos*; etiam à *Vino, Aquis Ardentibus, Cereviſia Fortiori*, & à liquoribus quibuſquè ſanguinem incitare nimis ac fermentare aptis, temperetur. Inſuper in ſcabie pertinaci & corpus cacochymicum occupante, expediet *Pharmaca* exhibere *Cathartica*, quibus acri-ſalini, glutinoſique toto in corpore redundantes humores expurgentur. v. gr.

℞. *Cremoris Tartari* ℈j.
Cholagogi ſimplicis,

M *Mer*-

M. F. Pulvis.

℞. *Extracti Catholici* ℈j.

Mercurii Dulcis gr. viij.

F. Pill. No. v.

℞. *Rad. Bardanæ, Lapathi Acuti rec. an.* ℥iß.

Turbith Gummoſi,

Santali Citrini an. ℥ß.

Herb. Fumariæ, Agrimoniæ an. Miß.

Fol. Sennæ mund. ℥j.

Glycyrrhyſæ raſæ ʒiij.

Coq. in ſ. q. Aquæ Puræ ad ℥xxx. *Fiat Colatura, de qua ſemel vel bis quotidiè Patiens hauſtum ſumat.*

℞. *Rad. Polypodii querc.* ℥ß.

Helenii ʒij.

Fol. Eupatorii cannab. ʒiij.

Turbith Gummoſi.

Baccar. Juniperi an. ℥ß.

Aloës, Sem. Carui an. ℈v.

Inciſa & Contuſa dentur in Sacculo, ſuſpendendò in Vini Albi Gallici ℔iij. *de quo quotidiè hauſtum bibat Ægrotans.*

Inſuper *Venæſectio*, niſi aliquid contraindicet, ab initio celebretur. Adhæc *Alterantia*, quæ ſanguinem, cæteroſquè corporis humores ſecundarios purificant, vices ſuas habeant: quem in finem conducit *Serum Lactis Dulcis* frequenter potum, vel *Decoctum Salſaparillæ, Chinæ, Santali Citrini, Raſuræ Cornu Cervini*, & *Liquiritiæ*. Etiam *Sudorifera* aliquandò uſurpata multum proſunt.

Quæ Topica in Scabiei Curatione ſunt uſurpanda. XI. Interim commodus uſus hìc eſt *Balneorum*, tum dulcium, tum mineralium ac calidorum, inter quæ præcipuè laudari ſolent *Sulphurea*. Sed cum Balnea iſta Mineralia non ubiquè reperiantur, alia pro iis ſubſtituere licet, quæ facultatem digerendi, & detergendi, & poros cutaneos extergendi atque purgandi vim habent. Ea ex Sulphure & Vegetabilibus parari vulgò ſolent; atque non lavacri communis ritu, cutis tantum ſordes eluendo, ſed & incongruum ejus fermentum deſtruendo, morbum hunc ſanant.

℞. *Aluminis Crudi* ℥iß. *Sulphuris Vivi* ℥ij.

Salis Communis ℥iij. *Nitri* ℥j.

Fiat omnium Pulvis, qui in Aquæ Calentis labrum conjiciatur.

Barbette ſequens proponit,

℞. *Rad. Bryoniæ, Lapathi Acuti an.* ℥vj.

Fol. Fumariæ Mvj. *Florum Camomillæ* Miij.

Furfurum Mj. *Sulphuris Crudi* ℥ij. *Nitri* ℥j.

Aluminis Crudi ℥iß. *Salis Comm.* ℥ij.

Contuſa Coquantur in Aqua Pura pro Balneo.

Equidem reſtat alius pruritum ſanandi facilior modus; nempe, ut camiſia

ſia Aquæ Puræ cum Sulphure pulveriſato incocta .. & per ſolem vel ignem exſiccata, ſuper nudum corpus per quatuor vel quinque dies geſtetur: ita namquè morbus hic ſine Balneatione, aut Litus ſqualore, nonnunquam curari ſolet.

XII. Sed & *Unguenta* cuti illinenda pro Scabie curanda præſcribi ſolent: atqui aliis pleriſque tumoribus aut ulceribus quæ adhibentur, minimè hîc juvant; verum *Sulphur* ejuſque præparata in hoc morbo virtutem quandam ſpecificiam habere videntur, adeo ut linimenta ferè omnia contra Scabiem ea recipiant, & totius compoſiti baſis haud immeritò habeantur. Exempli loco hæc ſunt:

℞. *Sulphuris Comm. pulver.* ℥ß.
Zinziberis pulver. ʒß.
Butyri inſulſi ℥iiij.
M. F. S. A. Linimentum.

℞. *Sinapi Confecti*, Noſtratibus (Moſtaart) ℥iiij.
Sulphuris Comm. pulver. ʒvj.
Olei Raparum Veteris. q. ſ. M. F. S. A. Litus.

℞. *Unguenti Roſacei* ℥iiij.
Sulphuris Comm. pulver. ℥ß.
Olei Tartari per deliquium parati. q. ſ. F. S. A. Litus

℞. *Butyri inſulſi aſſati* ℥iiij.
Pulv. Zinziberis, Sulphuris, Vitrioli Albi aa. ʒj.
M. F. Linimentum.

℞. *Unguenti Roſacei* ℥iiß.
Vitrioli Albi ʒij.
Miſceantur exactè.

℞. *Unguenti Enulati ſine Mercurio* ℥iiij.
Pulver. Sulphuris Comm. ℥ß.
Olei Tartari per deliquium parati. q. ſ.
F. S. A. Liminentum.

Sin verò talia Affectum non curent, aut grave vel inveteratum ſit Malum, ad *Mercurialia* veniendum.

℞. *Argenti Vivi* ℥ß.
Aquæ Fortis ℥j.
Solvatur Mercurius in Aqua Forti, dein ſimul exactè Miſceantur cum Axungia Porcina ℥viij.
& Fiat S. A. Unguentum; quo partes affectæ leviter illinantur, & blandè fricentur.

℞. *Axungiæ Porcinæ* ℔iiß.
Olei Veteris, Therebinthinæ Commun. ℥iiij.
Pulveris Ceruſſæ ℥viij. *Aluminis* ℥ß.
Mercurii Sublimati ℥ij.
Miſceantur exactè in mortario pro Litu.

Digitized by Google

maximoperè verò hîc conducit *Unguentum Enulatum cum Mercurio.*

Sed de Linimentis Mercurialibus notandum, quod pueris, aliiſvè tenerioris conſtitutionis non facilè ſint adhibenda; verum adultis tantum, iiſquè fortioribus, quia in nonnullis Salivationem facilè movent, quæ in infantibus facillimè, & non niſi ſummo cum periculo contingit.

Inſuper Mercurialia Linimenta non ſemper omnibus locis ſcabioſis ſunt inungenda, præſertim Ea, quæ copioſum recipiunt Mercurium, quia facillimè tunc ſequitur Salivatio; ſed tantum manuum carpis, ac artuum majorum juncturis, Quem in finem à multis laudatur hoc Unguentum,

> ℞. *Axungiæ Porci, Butyri inſulſi an.* ℔j.
> *Succi Citri, Radicis Enulæ, Lapathi Acuti an.* ℥iß.
> *Salis Communis Calcinati, Sulphuris, Reagalis*
> *Rad. Zinziberis, Hellebori Albi pulver. an.* ʒiij.
> *Therebinthinæ, Mercurii Vivi an.* ℥iij.
> *Miſceantur S. A. & Fiat Unguentum.*

XIII. Nec tantum ſub formâ Linimenti; ſed & pluribus aliis modis prædicta medicamenta uſurpari poſſunt. *Aqua Mercurialis* ſeu *Aluminoſa*, vel ſola vel temperata magis, ſi cuti in locis maximè ulceratis cum linteo diſcerpto applicetur, Scabiem non ratò tollit. Vel præparetur Lavamentum,

> ℞. *Rad. Ari, Lapathi, Enulæ Campanæ an.* ℥j.
> *Hellebori Albi* ʒiij.
> *Salis Gemmei* ʒij.
> *Coq. in Aqua Pura ad* ℥xvj. *colaturæ add.*
> *Spiritus Salis Armoniaci gutt.* xxvj.
> *Miſceantur pro Lavamento.*

Barbette laudat id, quod ſequitur,

> ℞. *Gypſi Uſti* ℥iß. *Calcis Vivæ* ℥ij.
> *Lithargyri* ℥ß. *Boli Armeni* ℥j.
> *Fol. Nicotianæ ſicc.* ℥iij.
> *Vini Albi Gallici* ℔ij. *Aquæ Puræ* ℔ij.
> *Coq. ſimul S. A. & Calatura detur uſui*

Alii volunt, ut circa nudum corpus geſtetur *Cingulum, cui Mercurius Crudus inſutus eſt.*

XIV. Si verò omnibus hiſce remediis Scabies non cedat, ſed inveterata & valdè pertinax ſit, omni ſtudio annitendum, ut per crebras Purgationes, Sudationes, & Venæſectiones ſanguis hac labe impurus imminuatur, ac humor cutaneus variis modis corrigatur, hinc & Affectio hæc curetur. Scribit Riverius *Cent.* 1. *obſerv.* 62. quendam adoleſcentem cis paucos dies à Fœda Scabie fuiſſe liberatum exhibito pulvere ex *Mercurii Dulcis* ℈j. cum *Diagridii* ℈ß. refert Platerus *prax. tom.* 2. *cap.* 17. empiricum quendam *Decocto Stibii Calcinati cum Salſaparilla, additis & aliis. pernicioſas* Scabies aliquoties ſanaſſe - Tandem

Digitized by Google

dem Bartholinus *Obſerv. Cent. 6. Hiſtor.* 73. inquit: „ Nihil vilius detritis „ calceis. Novi tamen Puerum Melitenſem toto corpore fœdis cruſtis „ obſitum, qui aſperſo cinere corii combuſti calceorum, cum oleo ro- „ ſacco, convaluit.

XV. Inter Scabiei genera numerantur & *Tinea*, & *Scabies Fera*, Affectus nimirum infantibus in primis moleſti. FERA hæc SCABIES omnes corporis partes occupare poteſt, quamvis frequentius Faciem & Pectus, quandoquè & Brachia afficiat. TINEA verò Caput, præſertim ſecundum partem ipſius capillatam, vexare ſolet, unde vocatur (*Pair-wworm*) ſicut prior Affectus (*Dau-wworm*) dicitur; ac ſi à vermibus exiguis perforatæ forent cutis partes variæ, ex quibus humor tenax erumpit ac effunditur inſtar roris, cruſtas varii coloris producens, unde nomen accepit (*Dauw-wworm*: ſicut *Pair-wworm*,) quando in ſpecie nocet capillis, adeo ut ſæpius excidans, & ſegnius, vel nunquam iterum excreſcant, relictis plagis in capite undoſis pilis carentibus. Tinea, & Scabies Fera.

XVI. Continens horum Affectuum Cauſa eſt humor tenuis, acri-ſalinus, & quid ni acidus quoque, qui glutinoſo humori junctus, ſicque ſanguini inhærens ab eodem ſecernitur, ac cum eo ad corporis ſuperficiem propellitur; ubi in glandulis ſubcutaneis exiſtens, & ab indole ſua genuina indies magis deſciſcens atquè degenerans, nec non vitiosè ibidem effterveſcens, poros cutaneos implet ac diſtendit, hinc puſtulas crebras ſummo cum pruritu & ardore producit. Cæterum vitioſus hic humor in glandulis poriſque cutaneis hærens amplius vitiatur, quia ſanguinis ac limphæ allabentis partem ſimul corrumpit, & pruritum ac dolorem, nec non eroſionem, exulcerationemque vicinis in partibus excitat. Affectus hi unde oriantur, diſquiritur.

XVII. In Scabie illa Fera erumpere ſolent primum parvæ puſtulæ, hanc aut illam cutis partem obſidentes, ac præſertim faciei, aurium brachiorumve, quandoquè totius penè corporis, ſummo cum pruritu; ob quem infantes, quoties poſſunt, unguibus partem affectam ſcalpunt & lacerant, & ſi ſcalpere nequeant, cuivis rei occurenti faciem affricant, nec deſinunt, licet poſt frictionem ſuccedente rubedine, mox & cutis externæ apertione, tum liquor acer mordaxquè, tum ſanguinis effundatur: quibus omnibus non minuitur, ſed augetur potius malum, latius nimirum ſerpendo, & novam moleſtiam itidem alibi producendo. Humor porrò fricatione illa promanans obſervatur varius, aliàs aquens, aliàs flaveſcens, vel magis etiam obſcurus. Equidem tenax plerumquè eſt, ac glutinoſus, partibus adhærens, tandemquè iterum concreſcens, atque Cruſtam excitans, quæ, niſi nuda ſit pars, ut eſt facies, accreſcit quoquè induſiis aliiſve linteis aut veſtimentis parti affectæ proximis; quocirca ſine cruſtæ abruptione, ac plerumquè ſanguinis quoque, vitioſique humoris nova eruptione nequeunt ab ipſis removeri.

XVIII. Tinea verò, ſeu Scabies Fera in infantibus ad valetudinem facere haud abſque ratione à pleriſque creditur, cum vitioſi in toto redun-

ſtantes humores robuſto naturæ conatu in corporis ſuperficiem expelluntur, unde &, ſi ſponte ac ſubitò affectio hæc evaneſcat, in Febres non tantum, ſed & morbos alios longè graviores infantes non rarò incidunt. Huc ſpectat, quod Hippocrates, *libr. de Morbo Sacro*, ſcriptum reliquit; viz. infantes, ſi ipſis ulcera in capite, vel circa aures, vel in facie, vel reliquo in corpore excitentur, liberari ab Epilepſiâ.

Indicationes Curativæ.

XIX. Quoniam igitur infantes vel Tineâ, vel Scabie Ferâ laborantes: à variis, iiſque gravioribus morbis ſæpius immunes ſunt, atque hoc malo affecti hilares plerumque, & jucundi obſervantur, hinc Doctiſſimorum Medicorum auctoritate, niſi parentibus, urgentibus, à Curatione multi abſtinent. Quod ſi verò instent parentes, medicamenta duntaxat levia adhibent, ac præcipuam curationem in nutricem rejiciunt, quam per intervalla blandè expurgant.

XX. Ipſa interim Affectuum horum Curatio ſolis externis medicamentis aliquando abſolvitur. Sed quum obſerventur inſuper alia in humoribus vitia, ob quæ internâ opus ſit Medicinâ, eadem hîc eſto Indicatio, ac in Scabie. Equidem ipſa illa medicamenta aſſumta Tineam aut Scabiem Feram non curant, niſi forſan producta ſit à ſudore quovis modò impedito: quo in caſu utile erit, *Sudoriferis Blandis* ſæpius uſurpatis denuò viam parare humoribus in corporis ſuperficie hærentibus, ibidemquè ita corruptis, ut Feram hanc Scabiem producant.

XXI. Atqui quum criſeos modo ad cutem expulſus ſit humor acer, qui ob admixtam glutinoſitatem ibidem hærens Tineam aut Scabiem Feram produxit, cæteris functionibus illæſis, ſolis Topicis hoc malum ſæpius curatur; imo Pharmaca intus ſumenda, quatenus corporis humores exagitant, tunc obeſſe aliquoties obſervavimus. Hoc igitur in caſu varia à practicis laudantur, & præſcribuntur remedia. Sedulò tamen cavendum, ne in horum Affectuum Curatione cutis poros occludant impoſita medicamenta, adeoquè peccantem humorem ad interiora repellant, unde graviſſima excitari ſolent ſymptomata: quapropter talia ſunt uſurpanda Topica, quæ cutis poros ſervent apertos, quin eoſdem aperiant, quæque humorem acidum ac acri-ſalinum temperent, glutinoſum incidant, abſtergant, ſicquè Partem Ægram reſtituant, conſolidationemquè promoveant: quæ omnia præſtant, abſolvuntquè *Salia Volatilia Blandiora.* Igitur Affectæ Partes identidem laventur *Vino Gallico, quod ex vaſe per epiſtomium aneum guttatim ſtillavit*, Noſtratibus (*Leck-wiin.*) Vel præſcribatur Lavamentum,

℞. *Aquæ Plantaginis, Solatri an.* ℥iß.
Florum Sambuci ℥iij.
Camphoræ in ℥iß. *Spiritus Vini ſolutæ* ʒj.
Spiritus Salis Armoniaci gutt. xxv. *Miſceantur.*

Foreſtus *libr.* 8. *obſerv.* 13. hanc præſcribit Lotionem,

℞. *Malvæ, Betæ, Lapathi Acuti cum Radicibus,*
Hederæ Arboreæ, Centaurii Min. an. Mj.

Cau-

Caulium Rubrorum Mß.
Colocynthidis ʒiij. *Agarici* ℥j.
Hellebori Nigri ʒiß. *Fol. Sennæ Mund.* ℥ß.
Coq. in ſ. q. Aquæ Puræ ad ℔iiß. *colaturæ add.*
Salis comm. p. 1. M. pro Lavacro.

Idem *Obſerv.* 17 hoc laudat Unguentum,

℞. *Lithargiri cum Aceto acerrimo, & Oleo Roſaceo Nutriti* ℥ij.
Ceruſæ cum Aqua Solatri lotæ ℥j. *Aluminis Uſti* ʒß.
Fuliginis Camini, Pulv. Rad. Helenii, vel *Chartæ Combuſt.. an.* ℈ij.
Axungiæ Gallinæ, Porcinæ,
Olei Ovorum an. ℥ß.
Roſarum, Laurini, &
Aceti an.. q. ſ. M. S. A. pro Linimento.

Et. *obſerv.* 20. pro Tinea Inveterata illud habet,

℞. *Butyri ſaliti, Axungiæ Porcinæ an.* ℥j.
Sulphuris pulv. ℥ß. *Vitrioli crudi* ℈j.
Argenti Vivi cum Saliva extincti ʒj.
Miſceantur exactè in mortario pro Litu.

Alii laudant id, quod ſequitur,

℞. *Butyri Majalis inſulſi* ℔ß.
Pulv. Sulphuris, Olibani an. ℥ß.
Sabinæ ʒj.
Mellis comm. ʒij.
M. F. S. A. Unguentum.

Laudatur quoquè Linimentum Plumbi compoſitum, ſeu de Amiantho Boëtii de Boodt, quod deſcribit Scroderus *Pharmac. Med. Chym. lib. 2. cap.* 87.

℞. *Amianthi* ℥ß. *Plumbi Uſti* ℥xij. *Tutiæ præpar.* ℥ij.
Calcinentur, dein pulveriſata macerentur cum Aceto
Stillatitio, ac per menſem quotidiè agitetur materia: quæ dein ebulliat per horæ quadrantem, iterum quieſcat, donec clareſcat. tum,
℞. *Aceti hujus clari, Olei Roſacei an. p. æq.*
Miſceantur exactè in formam Linimenti.

Interim dum hoc modo hi affectus curentur, danda opera, ne cruſtæ à partibus ſubjectis facilè ſeparentur, cum ſub ipſis felicius tota contingat cura.

CAPUT XXI.

De Impetigine ſeu Lepra Græcorum, &c.

I. Poſt Scabiem cum pruritu, ſimileſque Affectus Curandos, agendum ſequitur de Affectu alio, hiſce ob puſtularum eruptionem nonnihil Affini, qui communiter *Impetigo*, quibuſdam *Lichen* & *Vitiligo*, aliis *Lepra Græcorum* appellatur. Morbus hic uti diverſa ſortitur nomina, ita eadem ab Auctoribus variè applicantur, & ab his

morbi

morbi ſpeciem unam, & ab illis aliam deſignare perhibentur.

LepraGræcorum qualis ſit affectus.

II. LEPRA igitur, ἀπὸ τῶν λεπίδων à ſquammis denominata, *ſummus quidam Pſora ſeu Scabiei gradus eſt*, Hanc *Græcorum Lepram* Arabes dicunt *Albaram Nigram*; cujus ſpecies eſt *Albaras Alba*, quæ Græcis *Vitiligo*, *Leuce*, aut *Alphus* nuncupatur, uti colligere eſt ex Avicenna, qui *ſept. quart. tr.* 2. *c.* 9. ſic ait: „ Albaras Nigra eſt „ illud, quod etiam Impetigo Excoriativa dicitur, eſtque Scabioſitas „ accedens cuti, aſpera, vehemens, & facit ſquammas, ſicut ſquam- „ mas piſcium, cum pruritu, atque eſt cum humore melancholico, „ & eſt de antecedentibus Lepram.

Quomodo oriri & afficere ſoleat.

III. Lepra verò, ſeu potius IMPETIGO (quæ mitior tantum Lepræ gradus, adeoquè curatu facilior eſt) ad hunc modum oriri & afficere ſolet: viz. in primis Puſtulæ Rubræ modo ſingulares, modo plures ſimul congeſtæ, in variis corporis partibus, præſertim verò in brachiis & cruribus excitantur; quibus ſingulis (morbo in creſcente) undiquè novæ adjunguntur, & brevi ejusmodi molecularum plures velut aggeries ſeu corymbi fiunt. Etenim Papillæ juxta unamquamquè ſtirpem, primò indies erumpentes, & latius uſquè ſerpentes, ſeſe in orbem diffundunt, adeoquè Exanthematum aggeries quaſi ampliari faciunt. Cujuſquè harum ſuperficies aſpera, & nonnihil albida, ac ſquammoſa apparet, unde ſi ſcalpatur ſquammæ decidunt, & ichor ſæpè tenuis exudat, qui tamen mox exſiccatus in ſquammam cruſtaceam rurſus indureſcit.

Hi Papillarum Corymbi primò exigui, & pauciores exiliunt; in brachio, aut crure, aliove membro ſingulari, tres forſan, aut quatuor ad magnitudinem denarii circiter apparent: poſtea verò, ſi morbus creſcere ſinatur, crebriores ubiquè erumpunt, quæ ſenſim augentur. Porrò in hoc ſtatu non ſiſtitur; ſed Affectus, niſi per Medicinam cohibeatur, in pluribus uſquè locis ebulliens, & latius ubiquè ſerpens, tandem non ſolum integra membra, ſed & totum corpus *Vitiligine Leproſâ* obducit: atque hanc Impetiginis ſpeciem Arabes quidem *Lepram*, ſed Græci ELEPHANTIASIN, Noſtrates (*Lazarus, Melaatsheid, Guaad-ſeer*) apellant; eſtquè ſummus hic Impetiginis gradus ex ſententia Veterum plerumquè incurabilis.

Totam hujus mali ideam C. Celſus *de Re Medica lib.* 3. *cap.* 2.5. ità deſcribit: Totum corpus afficitur ità ut oſſa quoquè vitiari dican- „ tur. Summa pars corporis crebras maculas, crebroſque tumores ha- „ bet. Rubor harum paulatim in atrum colorem convertitur. Sum- „ ma cutis inæqualiter craſſa, tenuis, dura, molliſque; quaſi ſquam- „ mis quibuſdam exaſperatur, corpus emarceſcit, os, ſuræ, pedes in „ tumeſcunt. Ubi vetus morbus eſt, digiti in manibus, pedibuſque „ ſub tumore conduntur, febricula oritur, quæ facilè tot malis obru- „ tum hominem conſumit.

IV, Ex

Digitized by Google

IV. Ex dictis itaque Impetiginis Differentiæ præcipuæ innoteſcunt; ac in primis juxta morem ejus plus aut minus malignum, diſtinguitur, juxta quod propius ad Lepræ aut Scabiei naturam accedit, vel ſtatu medio ſe habet. Inſuper notare eſt, Affectum hunc quandoquè membra quædam ſingularia, uti brachia forſan, aut crura, corporis reliqui partibus intactis, infeſtare; interdum verò in iis omnibus ſimul incipere, & ubique ſparſim papillas excitare. Morbi hujus Differentiæ.

V. Cauſa Impetiginis Materialis non eſt humor merè cutaneus, propter miaſma ab extus ſuſceptum, aut alias ob occaſiones depravatus, & à naturali ejus conſtitutione degener factus; quia nimirum non tam facilè, uti in Scabie, per contagium aliis communicatur, neque ſtatim per totum corpus diſpergitur. Sed puſtulæ circa morbi initia primò erumpentes, inde procedere videntur, *quod in maſſa ſanguinea concretiones quædam acido-ſalinæ contingant, quæ cum ſubigi, aut rurſus diſſolvi nequeant, in cutem pellantur.* Cauſæ.

VI. Igitur Affectus Hujus Cauſa Continens ſeu Conjuncta in eo conſiſtit, quod in primis abſque ullo cutis vitio, ſanguis particulis ſalinis diverſimodi ſtatus & indolis ſaturetur; atqui ſalia iſta, præſertim ubi fixa & acida præpollent, ſe mutuo præhendant, adeoquè in coagula quaſi tartarea concreſcant; quæ portiones in ſanguinem protruſæ, papillarum eruptiones, quaſi totidem morbi hujus nidos inchoënt; dein illæ ſenſim juxta materiæ ſupplementa tum numero, tum magnitudine indies auctæ, morbi, hujus initium, incrementum, & vigorem, qui Græcis ἐλεφαντίασις dicitur, producant.

VII. Sed multa occurrunt, quæ ad *humoris* iſtius *acidoſalini* generationem faciunt Enimverò nonnullis hic Affectus Hæreditarius eſt, ab impuro Parentum vel Avorum Semine communicatus; interdum Contagio contrahitur; quandoquè etiam ſpontè, proprioque vitio producitur: atque huc etiam facit frequentior uſus ciborum ſalinorum, acrium, & craſſorum, ſimulque immoderatior vinorum acidorum potatio: inſuper vulgaris obſervatio eſt, plures in hunc affectum à carnis porcinæ, & piſcium in primis cruſtaceorum comeſtione nimis crebra, aut aſſidua diſponi. Atque hujus rei inſtantia ſatis notabilis, eſt, quod potiſſimum in morbi hujus Prophylaxin ſeu Præſervationem, cibus iſte ſub lege Moſaica interdicebatur: & ſcribit Williſius *Pharmaceutices Rational. part.* 2. *ſect.* 3. *Cap.* 7. olim in Anglia Cornubienſes, oram ferè undiquè maritimam incolentes, quatenus ex iis pauperiores ferè tantum piſcibus veſcerentur, Affectibus Leproſis plurimum obnoxios evaſiſſe; in tantum ut propter horum ſublevamen, multa in ea Regione noſocomia conderentur. Inſuper ex eſu carnium humanarum, præſertim leproſarum, hunc Affectum quandoque excitatum fuiſſe, refert Scultetus *poſt Armament. Cheirurg. Obſerv.* 100.

VIII. Hinc Affectus Leproſi, etſi mortem aut imminens periculum Prognoſis.

rarò minantur, poſtquam tamen altius radices egerunt, Curatio eorum perdifficilis aut nulla eſt. *Incipiens Impetigo*, atque puſtulas earumque aggeries, in membro forſan uno aut altero pauciores excitans, Curationem quandoque admittit. Sin verò morbus eo proceſſerit, ut papillarum corymbi crebri ac lati toto in corpore ſparſim appareant, adeoque *vera* ſit *Græcorum Lepra*, rarò admodum Curatur. Quod ſi morbus, invitis omnibus remediis, indies in pejus evectus, tandem in *Lepram confirmatam & inveteratam*, quæ & ἐλεφαντίασις dicitur, accreſcat, Curationem plane reſpuit, & pronunciat C. Celſus, hanc curari non poſſe, ideoque ab ea abſtinendum eſſe.

Scopi Curativi. IX. Quoniam igitur Lepra confirmata aut inveterata, *hoc eſt*, Lepra Arabum, ſeu Elephantiaſis Græcorum, nunquam curatur, & Lepra Græcorum ſimiliter vix ullam medelam admittit; quædam de levioris ejus ſpeciei, *Impetiginis* viz. *Therapeia* breviter adjungemus. Circa hanc duæ occurrunt primariæ indicationes, ſcilicet *Præſervatoria*, quæ morbi cauſam, & *Curatoria*, quæ ſymptoma, puta Eruptionem Puſtuloſam reſpicit. Ab indicatione Præſervatoria ſemper incipere debet Medendi Methodus, quæ morbi-cauſas per remedia interna amovendas procurat, ſecus namque exteriora ferè nunquam (uti in Scabie) cum fructu adhibentur; ſed præſciſſis intra ſanguinem morbi radicibus, Efflореſcentiæ Cutaneæ citò emarceſcunt.

X. Quapropter cum Affectus hic recens fuerit, Cauſæ Evidentes & Externæ amoveantur; mala Victus Ratio, & Aëris inſalubritas omni modo emendentur. Dein reſpectu, Cauſæ Conjunctæ, duæ ſunt præcipuæ Medendi Intentiones; nimirum ut viſcerum & humorum impuritates citò expurgentur; item ut ſanguinis dyſcraſiæ acidoſalinæ in melius reducantur: propter quos fines, tum *Catharctica* validiora, tum *Medicamenta Alterantia* (quæ in Herpetis, ac præſertim Scabiei Curatione præſcripſimus) præſcribenda; nec non *Phlebotomia* celebranda: & quoniam pertinaciſſimus ſit hic Affectus apprimè convenit, uſurpato validiore Decocto Sudorifero ex *Guajaco*, *Salſaparilla*, *&c.* in hypocauſto quotidiè *Sudores movere*; ut hoc modo, ceu in Luis Venereæ curatione fieri ſolet, mali fomes penitius eradicetur. Eandem ob cauſam, remediis aliis nihil juvantibus, multi *Salivationem*, quaſi ultimum remedium, & tanto hoſti unicè par, commendant.

XI. Interim ut ſanguinis dyſcraſiæ uſque magis corrigantur, pro potu ordinario ſequens aut ſimile decoctum bibat Patiens.

℞. *Raſuræ Ligni Guajaci* ℥iiij.
Rad. Salſaparillæ ℥iß. *Chinæ* ℥ij
Contuſis affunde Aquæ Puræ ℔x. *ſtent in infuſione calida, dein S. A. Coq. addendo in fine coctionis,*
Liquiritiæ raſæ ʒvj.
Fiat Colatura ℔vj.

Similiter

Similiter, ad ſanguinem alterandum præſcribantur pulveres.

℞ *Salis Prunellæ* ℥vj.

Floris Salis Armoniaci ℥iß.

Simul terantur in mortario, atque hujus pulveris circiter ℈ß. *detur bis terve in die, cum juſculo uel ſupraſcripto decocto.*

vel quotidie bis exhibeatur pulvis ex *gr.* viij. *aut circiter*, *Salis Volatilis Cornu Cervini.*

valdè quoque hîc laudatur *Sal Viperarum* ſimiliter uſurpatum.

Scribit Solenander *in Conſiliis Medicinalibus*, ſe in Lepræ Curatione felici cum ſucceſſu hoc uſum eſſe: „ Accipit duas aut tres *Viperas*, „ aut ſi haberi nequeant Viperæ, alios *Serpentes*, quos vivos diſſecat, „ atque multô adjectô *Hordeô* in Aqua coquit, donec hordeum crepitet. „ Hordeo i lo, & ipſa etiam carne Serpentum pullos alit gallinaceos, „ ac aliud nullum iis alimentum præbet; quô ubi aliquot dies nutriti „ fuerint, implumes evadunt, tandemque plumis rurſus veſtiuntur. „ Hac poſtmodum Carne, & Juſculo paulatim Ægrum alit. Et uſitatum fuit Antiquis remedium ex Viperis: viz. receperunt Viperas, „ &, cauda ac capite abſciſſis, cuteque abjecta, coctas earum carnes Ægris comedendas dederunt.

XII. Quoad *Topica Remedia* cuti exteriori, ut Squammoſæ Eruptiones & Puſtularum Corymbi tollantur, adhibenda; eadem ferme hîc conducunt *Balnea Artificialia*, *Linimenta*, & alia medicamenta, quæ in Herpetis ac Scabiei Curatione propoſuimus: quæ tamen niſi *ſanguinis diatheſis acido-ſalina* ac *tartarea prius* tollatur, rarò aut nunquam per ſe juvant.

CAPUT XXII.

De Strumis ſeu Scrofulis.

I. POſt Cutaneos Affectus proximè de Strumis agere geſtit animus. Ex Græcis χοιράδες, Latinis *Struma* ſeu *Scrofula* dicuntur, quia frequenter Scrofis, *hoc eſt*, Suibus in collo fiunt vel à multiplici partu, quoniam ſicut Sues multos edunt partus, ſic in Scrofulis ex una poſtmodum plures fiunt.

II. Sunt autem STRUMÆ vel SCROFULÆ *Tumores in Glandulis*; & quidem nihil aliud ſunt, quam *Glandulæ Induratæ*, *ſeu Scyrrhoſæ*. Enimvero Strumarum Subjectum ſunt Glandulæ, infarctæ craſſo, lento, viſcido, ac tenaci humore, qui nonnunquam ità obdureſcit & exſiccatur, ut gypſeus ac calculoſus evadat. Strumæ ſeu Scrofulæ quid ſint.

III. Sed plerumquè in cervice Strumæ conſiſtunt; atquè differunt, quod aliæ aliis ſint majores, vel quod aliæ aliis ſint benigniores minuſquè Strumarum Differentiæ.

nuſquè malignæ. Non malignæ judicantur Strumæ, quæ ſunt non admodum duræ, ſine dolore & inflammatione. quæque circumſcriptum habent tumorem rotundum, æqualem. Malignæ verò cenſentur, quæ ad Scyrrhi duritiem accedunt, inæquales ſunt ac inflammationem conjunctam habent cum dolore pulſante.

Unde & quomodo fiant Strumæ.

IV. Ortum habent Strumæ ex *humore viſcido, craſſo, tenaci, ac gypſeo Glandulis inhærente, eaſque opplente.* Humor hic, ex ſententia Veterum Medicorum, à ſanguine pituitoſo, craſſo, viſcido & tenaci producitur ac ſuppeditatur: quod tamen veriſimile nobis non videtur, quoniam ex ſanguine alterato hujuſmodi tumores induratos produci poſſe non putamus; ſed planè alterius naturæ.

V. Alii cenſent Strumarum Materiem eſſe *Succum Nervoſum degenerem*, atque è nervis in membranarum interſtitia deponi, ibidemque in tumorem glandulosum ac ſtrumoſum concreſcere. Sed in tanta copia, per tam exiles nervorum funiculos, viſibilem liquorem deferri, nondum liquidò conſtat.

VI. Hinc potius ſtatuimus, Continentem Strumarum Cauſam eſſe, *Humorem Lymphaticum in Glandulis hiſce naturaliter ſegregari ſolitum, qui à particulis viſcidioribus ibidem detentus, adeoquè ſtagnans, ab exuperante acrimonia acida in materiam Strumoſam facilè concreſcit, glandulas infarcit, opplet,* Cæterum Lympha ab acrimonia acida, ſimul cum glandinoſitate, ità in colli glandulis concreta materiem conſtituit viſcidam, tenacem gypſeam, & quandoquè calculoſam, quæ à præterlabente ſanguine ac lympha indies augetur, ſicquè ingentis magnitudinis Strumas ſæpè producit. Equidem ſi ab humore præterlabente acriores & ſubtiliores particulæ Strumarum materiæ admiſceantur, quibus effervescentia ac dein exulceratio inchoatur, Ulcus evadit Ferocius & Malignius Carcinomatis conditionem retinens; tuncque *Struma Cancrodes* appellatur.

VII. Cauſæ verò Antecedentes ſeu Remotæ ſunt, Victus intemperantior, Cibi crudi & craſſi, unde & ætati puerili malum hoc familiarius eſſe pronunciavit modò Hippocrates. Accedit Potus Aquarum Crudarum & Nivalium: qua de cauſa, qui Carinthiam & Styriam, & alia ibidem loca Alpes verſus incolunt, plerique Strumis in gutture laborant. Langius *lib.* 1. *Epiſt. Medic.* 43. & *libr.* 3. *Epiſtol.* 4. in Hydrargyrum, ſeu Aquas ex montibus metallorum feracibus ſcaturientes, & Mercurium in ſe continentes, cauſam hujus rei refert.

Diagnoſis.

VIII. Signa Strumarum Diagnoſtica ex iis, quæ nunc diximus, ſatis manifeſta ſunt, modò conſideremus, Eas eſſe Glandulas, Induratas, vel Tumores in Glandulis, quæ aſperæ arteriæ adjacent, Scyrrhoſos, Duros, Inæquales, Indolentes. Porrò non ſubitò & confertim, ſed paulatim generantur Strumæ: etenim primò corripitur Una Glandula, quæ Strumoſa fit. hinc & Aliæ ſimiliter afficiuntur, in quibus

itidem

Digitized by Google

ibidem mollis excitatur tumor, qui deinceps induratur, donec tandem multæ glandulæ racematim quaſi ex loco affecto dependent.

IX. Quoad Prognoſin; Strumæ tardioris ac difficilioris ſunt curationis, in primis ſi plures fuerint, aut fixæ. Periculum minantur ſimulac dolorificæ evadunt, adeoque cancroſæ, aut ſi cum nervo, aut vena, vel arteria inſigni conjunguntur. Inſuper haud abſque periculo Curantur Exciſione, ob nervos recurrentes eò loci latentes, qui ſi læduntur vox perit, & animal protinus obmuteſcit, uti id aliquoties Medicinæ Studioſis in canibus demonſtravimus. Prognoſis.

X. Sed verò Strumæ ut Curentur, obſervatâ rectâ ac legitimâ rerum nonnaturalium uſurpatione, Medicamenta intus ſumenda, quæ Antecedentem Cauſam conſumere queant, ne omittantur. Proſunt hîc *Pharmaca Cathartica*, quæ viſcidos, glutinoſos, tenaceſquè humores incidere, attenuare, ac evacuare apta ſunt. v. gr. Strumarum Curatio.

℞. *Gummi Galbani in Aceto ſoluti,*
Aloës Roſatæ an. ℥j.
Myrrhæ, Aſæ Fœtidæ,
Vitrioli Martis calcinati an. ℈j.
Trochiſc. Alhandal. ʒß.
Olei Juniperi gutt. xv.
M. F. S. A. Maſſa, ex qua formentur Pilulæ No. XLII. *quarum bis in hebdomada duas capiat Ægrotans ſub cœna.* Decocta ex *Ligno Guajaco, Saſſaphras. Radicibus Zalſaparillæ, Chinæ Liquiritiæ, &c.* quæ *blandè Sudores provocant, & Urinas ducunt,* admodum prodeſſe ſolent.

Inſuper Appropriata ab Auctoribus Medicis proponuntur Remedia; quæ à tota ſubſtantia Strumas tollere dicuntur, & ſenſim imminuere. Hercules Saxonia, & Joannes Prævotius tanquam longè certiſſimum ad Scrofulas Curandas Remedium, pro ſecreto habuerunt hoc Electuarium,

℞. *Lacertas, ſive communes, ſive virides,* No. 100. *abſciſſis capitibus & caudis; exemptiſquè intraneis infundantur in Aceto Vini acerrimo per quatuor dies; dein exſiccentur, & macerentur in alio Aceto, ſiccenturquè iterum in umbra aut ſole, ac in pulverem redigantur,*

quo facto,

℞. *Hujus pulveris* ℥j.
Mellis Deſpum. ti ℥iiij.
M. F. Electuarium, de quo per XXX. *aut* XL. *dies pueris quotidiè dentur* ʒij. *adultis verò* ʒiiij. *vel* ʒvj.

Plurimum quoquè laudantur *Spongiæ recentes*, ſi vel decoquantur in Cereviſia, pro potu, bis terve quotidiè ſumendo: vel Eædem calcinentur & pulveriſentur, hujuſquè pulveris ʒß. mane ac veſperi exhibeatur. Alii alia Specifica ſummoperè extollunt, quæ paſſim apud Rei Medicæ Scriptores inveniuntur.

N 3 XI. Verum.

BIBLIOTEC

Digitized by Google

Quæ Topica in Scrofularum Curatione ſint uſurpanda, &c.

XI. Verumtamen ad Continentem Strumarum Materiem tollendam, conducunt Topica Mitiora, Emollientia, Incidentia, Attenuantia, Digerentia: vitentur Acria & Erodentia, iis quippe Strumarum Materies excitatur, effervescit, hinc in Cancroſum Ulcus facilè Eæ degenerant. Quidam ſequens pro ſecreto habent.

℞. *Folia Acetoſæ viridia,*

Involvantur chartâ madidâ, & ſub cineribus coquantur, eaque poſtmodum cum cineribus per cribrum trajiciantur, pro Cataplaſmate.

Scultetus *poſt Armament. Chirurg. Obſer.* 31. Oleum Logadorum, ſeu de Lacertis valdè extollit ad Strumas abſumendas, cujus hæc eſt deſcriptio,

℞. *Lacertas vivas virides q. v.*

Coq. in Oleo Communi, donec Lacertæ comburantur, & Oleum nigreſcat. Colatura indatur vitro, & reponatur ad ſolem, uſquè dum fæces ſubſideant, Oleum clareſcat, & fuſcum colorem acquirat.

Barbette hoc laudat Emplaſtrum.

℞. *Gummi Galbani, Ammoniaci, Bdellii an.* ℥ß.
Pulv. Pyrethri, Baccarum Lauri,
Sem. Cumini, Staphyſagriæ an. ʒvj.
Stercoris Caprilli ʒiij. *Columbini* ʒj.
Axungiæ Porci ℥iß. *Olei Camomillæ* ℥j.
Ceræ & Picis q. ſ. M. F. S. A. Emplaſtrum.

Inſuper Linimentum præſcribit, quo Scrofulæ bis terve quotidiè inungantur, ac dein Emplaſtrum ſuperponatur.

℞. *Olei Laurini, Myrtini an.* ℥ß.
Unguenti Martiati ℥j
Argenti Vivi Floribus Sulphuris extincti ʒvj.
M. F. S. A. Linimentum.

Vel inungatur Scrofulis id, quod ſequitur, & deſuper ponatur *Emplaſtrum de Ranis cum ſimplici, vel duplici Mercurio.*

℞. *Unguenti Althææ Compoſiti* ℥j.
Olei Laurini ℥ß. *Philoſophorum* ʒij.
Juniperini ℥j
Spir. Salis Armoniaci ʒj.
Miſceantur exactè pro Litu.

Ex *Stercore* quoque *Bubulo & Caprillo, additis Farinis Reſolventibus,* utiliter fit Cataplaſma.

Quantam porrò Scrofulis laborantibus opem ferat *Paronychia folio rutaceo,* oſtendit Boyle *tract. de utilitate Philoſoph. Experiem. part* 1. *ſect.* 2. ubi refert, ſe vidiſſe juvenem, hoc morbo graviter afflictum, ſine dolore, paucos intra dies viliſſimæ hujus plantæ in Cereviſia infuſæ beneficio quam optimè curatum: ſine ulla evacuatione ſenſibili humorem peccantem conſumit, dolores ſedat, tumores diſcutit, & ulcera ſanat;

ita

Digitized by Google

ita ut ad hunc affectum oppugnandum mirabiles prorſus poſſideat virtutes.

XII. Atqui Strumæ interdum non reſolvuntur, verum ſuppurantur. Igitur id ſi contingat, ut Struma in pus fuerit converſa, & aperta, applicandum hoc Unguentum, quod Aquapendens *Oper. Chirurg. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 29. & ex Eodem Scultetus *Obſerv.* 31. ſummoperè commendant.

℞. *Olei Laurini,*
Ceruſſæ pulveriſatæ, & cum Aquâ Vitæ lævigatæ an. ℥j.
Aluminis Rochæ ʒß. *Salis Comm.* ʒij.
M. S. A.

XIII. Quod ſi nec hoc modo Strumæ Curatio ſperare liceat, Eam per *Sectionem* extrahendam eſſe Multi volunt; ſed quandoquidem nec ſuo caret periculo hæc Operatio, non temerè Eam inſtituendam cenſemus.

XIV. Alii Strumas tollere conantur per impoſita *Cauſtica & Exedentia Medicamenta*; ſed illa quum ſuâ acrimoniâ *Diatheſin Cancroſam* facilè inducant, prudenter admodum iis utendum eſt, ne ſubitò ingraveſcat Malum, & in Ulcus Cancroſum tranſeat. Saltem iſtiuſmodi Erodentia ſi forent applicanda, ſedulò tamen cavendum ab *Arſenico*, id quod non ſolum Strumas, ſed & partes vicinas erodit, corrumpit. Videatur Hildanus *Cent.* 6. *obſerv.* 80.

XV. Etiam fertur vulgo, Regibus Galliæ *ſolo attactu* Sanandi Strumas poteſtatem à Summo Numine conceſſam eſſe; atque hinc paſſim è vicinis & peregrinis locis Strumis laborantes quotannis affluere ſolent, quibus manum Rex imponit, & hæc verba gallico ſermone profert: REX TE TANGIT, DEUS TE SANAT; atquè, appoſito crucis ſigno, ab uno & triuno DEO vim eam derivari publicè profitetur. De qua mirabili Strumas ſanandi vi, ſolis Galliæ Regibus conceſſâ, peculiarem ſcripſit librum Andræas Laurentius, qui videatur.

CAPUT XXIII.

De Cancro.

1. CAncer, *Carcinoma* Græcis, Arabibus *Sartan*, Quibuſdam *Cancroſus Tumor* appellatur, ut inquit Paulus Ægineta *lib.* 4. *cap.* 26. à ſimilitudine, quam habet cum Cancro Fluviatili, quoniam circa Malum hoc venæ turgeſcunt, & inſtar pedum Cancri Animalis intenduntur. Quidam verò hoc nomen deſumptum aſſerunt, quod ab his, quas occupavit, partibus ægrè avellatur, veluti Cancer, aquaticum animal; qui ſi quid pedunculis ſuis ceperit, id haud facilè avellitur: inſuper hujuſmodi tumor Cancri Animalis colorem præ ſe fert, qui eſt lividus, atque cinereus. Igitur CANCER *Tumor eſt* Cancer ſeu Carcinoma quid ſit.

rotundus,

rotundus, durus, inæqualis, coloris lividi aut ſubnigri, magnas & eminentes circumquaque habens venas dolore, caloreque gravis, aſpectu teter & horribilis.

Ejuſdem Species ac Differentiæ, &c. II. Species verò hujus Affectus duæ ſunt: et niſi Cancer eſt vel non Exulceratus, qui propriè *Carcinoma* audit; vel Exulceratus, iſque *Phagadæna* Græcis, Germanis *(de Wolf)* appellatur. Quæ autem à Cancro affici poſſunt, ſunt omnes corporis partes, imprimis laxiores & fungoſæ, quales ſunt Mulierum Mammæ: unde Galenus *lib.* 2. *ad Glauconem cap.* 10. ſic ait: „ Cancroſi Tumores in omnibus conſueve- „ runt fieri corporis partibus, ſed præcipuè in mammillis mulierum, „ quæcunque ſua naturali purgatione privantur. Et C. Celſus *libr.* 5. „ *cap.* 28. „ Id vitium fit maximè in Superioribus Partibus, circa Fa- „ ciem, Nares, Aures, Labia, Mammas Fœminarum, &c.

Cancri Cauſæ. III. Quoad *Cancri ſeu Carcinomatis Cauſas*; eas quique Auctores peculiares ac ſpeciales huic Tumori explicando aſſignant. Galenus tanti Mali Cauſam putat *Naturalem Melancholiam*, quæ *Sanguinis Fex* ipſi dicitur *libr. de Tumor. pr. nat. cap.* 12. vel *Bilem Atram redundantem*, quæ ſi in univerſo corpore exiſtat ſuperflua, *Elephantiaſin*; uni autem parti inhærens, *Cancrum* excitari contendit. Galeno ſeſe opponit Sennertus *Prax. libr.* 5. *part.* 1. *cap.* 20. Cancri Cauſam dicens *Atram Bilem, in quam humor melancholicus naturalis, vel bilis flava degeneravit*; illam quippe adhuc naturalem, & nondum aduſtam, potius Scyrrhum, quam Cancrum producere affirmat: primam nihilominus occaſionem Cancroſo Tumori humorem melancholicum præbere poſſe non negat, atram interim & aduſtam accuſans bilem in venis hærentem propter craſſitiem, ſuam, & per exiles meatus non penetrantem, quandoque mitiorem, minus calidam & acrem, quandoquè calidiorem & acriorem, illam *Cancrum non Ulceratum*, hanc verò *Ulceratum* gignentem. Bilem Atram, quam defendit hujus Mali Cauſam, humorem dicit calidum & ſiccum, acrem, ſalſum, cuncta erodentem & corrumpentem; adeoquè non frigidum & ſiccum, *hoc eſt*, humorem verè melancholicum Avicenna *Melancholiam Aduſtam*; Oribaſius *Bilem Ferveſactam* Tagaultius *Sanguinis Fœcem*; Aquapendens, Paræus, & plures Alii, *Bilem Atram, imo omne id, quod ſanguinem aduſtum ac melancholicum generare aptum eſt*, accuſant. Atquè hæ præcipuæ ſunt Antiquorum de Cancri Generatione Sententiæ. Veriſimilis equidem Nos putamus, *Proximam ſeu Continentem Cancri Cauſam eſſe Humorem Acido-ſalinum & Auſterum, intrà partem aggeſtum*; & quo humor his majorem vel minorem habet acrimoniam, hinc Cancrum produci vel Ulceratum, vel non Ulceratum.

VI. *Auſterum*, hoc eſt, *Acidum Acre potentius ac valentius* accuſamus, ſive relictum ex alio Tumore nimis tardè, negligenter, vel malè curato, quapropter facilè in *magis Auſterum* deſinere poteſt, adeoque in Scirrhum hinc in Cancrum degenerare; qui tandem ob ſummam & pertinacem Auſteritatem vim Corroſivam auctus exulceratur, & planè incurabilis evadit.

Digitized by Google

V. Atqui *Cauſæ Antecedentes ſeu Remotæ variæ eſſe poſſunt*; omnes nimirum, quæ hujuſmodi acido-acrem & auſterum humorem quovis modo generare, & in corpore augere poſſunt: tales ſunt *Aer impensè calidus*; *vitioſi admodum*, & *craſſi Cibi* & *Potus*, ut Allium, Cæpa, Legumina, Carnes ſalitæ & fumo ſiccatæ, Vina Acida; *Vigiliæ immodicæ*; *Animi Paſſiones vehementes*, Præſertim *Ira*. Quibus accedunt *Viſcerum quorundam Obſtructio*; *Menſium*, *Hæmorrhoidum*, *aliarumve Conſuetarum Evacuationum Suppreſſio*.

VI. Cancer porro in ſua origine, cognitu quidem difficillis eſt, at curatu facilis: ſed in progreſſu facilè cognoſcitur, difficilè autem curatur. Itaque in principio vix, niſi à ſagaci & erudito Medico vel Cheirurgo dignoſcitur: nam, ut inquit Galenus *Meth. Med. l.* 14. *c.* 9. quum primum oriatur, accidentia habet mitiſſima, & maximè confuſa; tuncque parvus eſt, & dolens tumor, qui poſtmodum auctus majorem in molem accreſcit, non decreſcente interim dolore, inſuper durus eſt, tactui renitens, lividus, plumbeus, inæqualis, venis circumcirca turgidis quaſi inflammatus? Adhæc ſi talis Tumor ſit in parte ſuſpecta, in Mammis puta, Labiis, Naribus, Lingua, aut Pudendis, de Cancri præſentia vix amplius dubitatur. Dein à Scyrrho diſtinguitur imprimis *Dolore*: etenim verus Scyrrhus indolens eſt, Cancer autem continuò dolorem facit; atque tum Schyrrhum in Cancrum degenerare conjicimus, quum incipiat acriter dolere. Verum Cancer Exulceratus cognoſcitur facile, ex Ulceris fœditate, labiis craſſis, tumidis, inverſis, lividis, inæqualibus, eroſis, ſaniem ſeu potius ichorem fœtidum & copioſum eructantibus, acriter dolentibus, atquè ſanguinem frequenter fundentibus. Signa hujus Affectus Diagnoſtica

VII. Cæterum Cancer, ſive ſit non Ulceratus, ſive ſit Ulceratus, gravis eſt morbus, atque pernicioſum malum, tum ratione ſymptomatum, tum cauſarum, difficilioriſque curationis? hic tamen illô longè gravior eſt affectus, quod confirmat Hippocrates *Sect. 6. Aphor.* 38. „Quibus Cancri Occulti adſunt, non curare melius; curati enim citius „intereunt, non curati longiori tempore vivunt. Ratio eſt; quod Cancri non Exulcerati, impoſitis medicamentis facilè exacerbari, hinc exulcerari queant. Prognoſtica

Incipientem Cancrum ſe curaſſe affirmat Galenus *libr.* 2. *ad Glauconem.* Sed quum in molem creverit inſignem, citrà Cheirurgiam non eſſe ſanabilem; hujus quippe mali tanta ferocitas, tantaquè ſævitia, ut vehementiſſima quæquè reſpuat medicamenta; quin illis irritetur potius, & excandeſcat, quam ulla ratione curetur: hinc deteſtabile nomen, *Noli me tangere* ſortitum eſt malum hoc, quod intactum relinquendum ſit, & curâ tantum palliativâ curandum

VIII. Ad *Curationem* itaquè *hujus Affectus* quod attinet abſtineat imprimis Ægrotans ab iis omnibus, quæ humorem acido-acrem, & auſte- Medendi Methodus

rum generare, atque in corpore augere poſſunt. Dein iſtiuſmodi humor, Antecedens Cancri Cauſa, è corpore educatur *purgantibus Medicamentis* per intervalla exhibitis. Interim *Phlebotomia*, ſi nihil contraindicet quoque celebretur. Præterea in mulieribus Menſtrua, ſi ſint ſuppreſſa, provocanda. Hemorrhoidum fluxus, quibus fuit familiaris, promovendus: nec non aliæ Evacuationes Suppreſſæ excitandæ: viſcerum obſtructiones reſerandæ, ut ſic Acidi & Auſteri generatio, quantum quidem poſſibile, prohibeatur.

Cura Cancri Chirurgica qualis eſſe debeat. IX. At verò *Cura Cancri Cheirurgica* duplex eſt. Una Fucata, ſeu Palliativa. Altera Vera, ſeu Legitima. *Cura Palliativa* Topica tantum applicat Medicamenta ad inhibendum Mali impetum. Sed *Legitima* conſiſtit in extrahendo, tollendoquè omni eo, quicquid eſt cancroſum in parte affecta. Atqui ſcitè hic animadvertit Hildanus *Cent.* 6. *Obſerv.* 81. nullum ferè affectum hodiè in Cheirurgia occurrere, in quo majores committuntur errores, quam in curando Cancro. Dum enim vident Tumorem duriſſimum, Curationem adhibere volunt Methodicam, ideoquè Medicamenta imponunt Calida, Humida, Emollentia; & quam periculoſa Hæc ſint in curando hoc morbo, quotidiana docet experientia, & exemplis confirmat Hildanus *Cent.* 1. *obſer.* 89. Enimverò Pharmaca Emollientia atque Pus Moventia ſi imponantur, magis utiquè exitant, & acriorem reddunt humorem cancroſum, ut tandem omnia exulceret, erodatque. Et quoniam vicinæ partes ab Emollientibus admotis relaxantur ſimul, atque dilatantur, facilè deinde diſpergitur, vicinaſquè partes invadit illa acrimonia; quæ eſt fermenti adinſtar, quod ſanguinem; lympham, alioſquè humores inficit, & ſibi ſimiles, *hoc eſt*, acres ac

Hippocratis et Galeni ſententia circa cancri curationem. auſteros reddit: quapropter Hipocrates meritò hocce ſuum decretum Poſteris reliquit *Aphor.* 38 *Sect.* 6. *Quibus cancri occulti naſcuntur, non curare præſtat*: quod intelligendum de Curatione Methodica, quæ Contrariis perficitur; nequaquam de Sectione vel Uſtione; quæ ſola, ut Galenus teſtatur, ſunt Cancri Remedia. *Curati enim ſubitò intereunt*, ſcilicet per impoſita Emollientia, quæ protinus exaſperare ſolent Cancroſum Tumorem. *Non Curati verò diutius vivunt*; nimirum Curatione Methodicâ, per Topica Emollientia atque Pus Moventia; ſed inſtitutâ ſolummodo Palliatione.

Cancri Cura Palliativa. X. Igitur Occulti Cancri, ſi penitus exſcindi nequeant, non Methodicâ, ſed Palliativâ tantum Curâ ſunt tractandi, ne exulcerentur. Cancer namquè Occultus latet ſepè diu ſine offenſa: ſed irritatus exedit cutem; eâquè ſive ſponte, ſive curantis imperitiâ, adapertâ, coërcetur deinceps nullis repagulis? ſed inſtar ſevientis feræ, depaſcitur quicquid obvium. Et quo liberius exhalet vapor illi incluſus; eo impenſius quoquè affluit humor, tumorem adaucturus. Ad cujus intima ſiquidem penetret circumfluus aër à tunicis antea excluſus, inſequitur ilicò & major putredo, & uberior partis affectæ luxuries. Blanda quippe remedia ut nihil proſunt, ſic

Digitized by Google

ſic nocent ſummè acria: & quò plus puris, eò Penitius deſcendit virus; ſeca itaquè mature, vel blandire prudenter. Et ſi lubet, audi C. Celſum, qui *lib. 5. cap. 28.* hæc habet: „ Pleriquè nullam vim adhibendo; qua tollere id malum tentent; ſed imponendo tantum lenia „ medicamenta, quæ quaſi blandiuntur; quo minus ad ultiman ſenectu- „ tem perveniant, non prohibentur. Ita ſcribit Hildanus *Cent. 3. obſerv.* 86. Matronam cancro occulto in dextra mamma per quadraginta annos laboraſſe, abſque dolore, & ullo incommodo. Et refert Ampliſſ. *Tulpius Obſerv. Med. libr. 1. cap.* 47. quandam in ſiniſtris temporibus quinquaginta amplius annos durum ac inæquale carcinoma, ſine ullo ulcere, ullavè gravi noxa tuliſſe. Cui poſt tot annos exulceranti, cum levamine imponebatur hoc Ceratum,

℞. *Olei Roſacei* ℥ij. *Ceræ Albæ.* ℥vj.
Plumbi uſti ac loti ℥ß.

Oleum cum Cera liqueſiat, & addito Plumbo agitentur ſex horas in mortario plumbeo, ut fiat Ceratum.

Ejus loco & hoc applicari poteſt,

℞. *Olei Roſacei* ℥viij.

Teratur in mortario plumbeo, cum piſtillo plumbeo, donec craſſeſcat, & plumbi colorem acquirat; tunc admiſceantur exactè Ceruſſæ, Lithargyri an. ℥j. *& detur uſui.*

Enimverò ulceratum cancrum, etſi non attingendum plurimi exiſtimant, cum tamen inhumanum ſit, Ægrum etiam tali morbo laborantem deſerere, Palliativâ Curâ mitigare conemur; qua ſaltem detur opera, ne Phagadæna facilè proſerpat, dolorquè ut minuatur, atquè minore cum moleſtia vitam ducere poſſit Patiens. Hoc efficiunt Medicamenta, quæ impoſita moderatè ſiccant, atque Acidum & Auſterum imbibunt, edulcorant. Talia ſunt, quæ nunc propoſuimus. Et ſcribit inſuper Ampliſſ. Tulpius, *loco citato*, ſe feliciter cancris ulceratis admoveri vidiſſe *pulverem concinnatum ex Plumbo liquefacto, cum Mercurio Vivo*; quod Medicamentum *Amalgama Mercurii* dici conſuevit.

Aquapendens, Chalmetæus, & Alii pro Cancro ſive non ulcerato; ſive ulcerato, miris laudibus extollunt *unguentum de Ranis viridibus*, cujus hæc eſt deſcriptio.

℞. *Ranas Virides, in aquis puris degentes; eas conjicito in vas fictile vitreatum, multiſquè exiguis foraminibus in fundo pertuſum, illarumque ora Butiro impleto; hinc vas, ne quid exhalet, lutò diligenter oblinito, cui alterum effoſſâ terrâ concluſum ſupponito, ignemque in ambitu accendito; dein Oleum. ſeu Liquorem ſtillantem colligito, atquè cum Ranarum pulvere exactè miſceto. pro Linimento.*

Sunt, qui *Aquam Cancrorum Fluviatilium* hîc commendant.

Alii *Oleum è Cochleis deſtillatum* laudant.

Nonnulli *Aquam Ranarum* miris modis prodeſſe ſcribunt, cujus de-

ſcriptio apud Hildanum *libr. de Gangræna & Sphacelo Cap.* 19. ità habetur.
℞. *Ranas Aquatiles, eaſquè ſuſpende in Cucurbita Vitrea, ita tamen, ne fundum attingant, neque comburantur, & Aqua extillans gravem odorem acquirat. Accenſo igne Aquam in arena elementer extrahe, ac ad uſum reſerva. Interim ne removeatur ignis, priuſquam omninò exſiccatæ fuerint Ranæ, nec ulla amplius extillet Aqua.*

Scultetus *poſt Armament. Cheir. Obſerv.* 56. ad Cancrum Occultum, & Ulceratum laudat *Ceratum Oxylæum*, & *Linimentum Simplex, in mortario plumbeo agitatum*; quorum deſcriptiones tradit *Obſerv.* 52.

Ceratum Oxylæum.
℞. *Olei Communis Veteris* ℔j.
Aceti Vini
Lithargyri an. ℔ ß.
Miſceantur ad ignem lentum, donec Cerati acquirant conſiſtentiam.

Linimentum Simplex.
℞. *Succi Solatri*,
Olei Roſacei an. ℥ X X.
Coq. ſ. a. ad conſumptionem ſucci, tunc add.
Ceruſſa, Lithargyri an. ℔j.
M. S. A. in formam Unguenti.

Ex his nunc ſeqnens componit
℞. *Cerati Oxylæi, Linimenti Simplicis an.* ℥j.
Olei Myrtini ʒij.
Miſceantur diu in mortario plumbeo, pro Linimento.

Cancro Occulto imponi quoquè poteſt hoc Emplaſtrum,
℞. *Emplaſtri Diapompholigos* ℨj.
Plumbi Uſti ʒiß.
Argenti Vivi extincti ʒß.
Miſceantur exactè, & fiat in corio Emplaſtrum.

Vult Paræus, ut Cancro non ulcerato imponatur *Lamina Plumbea, Argento Vivo illita.*

Refert Petrus de Marchettis *Obſerv. Cheirurg.* 29. ſe cancrum naſi exulceratum curaſſe *Unguento Albo Camphorato, in mortario plumbeo ducto*, nullo alio adhibito remedio. Atquè ſic horum, ſimiliumvè medicamentorum uſu cancer non Ulceratus, atquè Incipiens aliquandò curatur: Ulceratus verò ad multos annos eodem in ſtatu ſervatur.

Cura Cancri Legitima.
X I. Equidem Cheirurgia omnibus palmam præripit ad eradicandum Malum Cancroſum; eaque hujusmodi tumorem, tum in principio, tum in augmento, exſcindere, ac ſectione peritâ penitus auferre potis eſt. Hinc Avicenna Cancros minores radicitus exſcindit, craſſioremque ſanguinem, factâ ſectione, circumquaquè exprimit, locum poſtea actuali cauterio inurens, ut mali cancroſi reliquiæ porrò abſumantur membrum corroboretur, & hæmorrhagia ſiſtatur.

Igitur deteſtabile hocce Malum ſi manum Cheirurgi efflagitet; ac ſubire

Digitized by Google

re potius vitæ periculum, quam miſerè ſemper vexari, conſultum ducat Ægrotans; Affectus erit conſiderandus, ejuſdemquè locus, num commodè Sectio inſtitui poſſit. Tunc enim comprehendendus totus Tumor, qui latô & acutiſſimô cultrô quam celerrimè & promptiſſimè fieri poterit, radicitus amputandus eſt. Nom autem diſſecta vaſa ſunt adurenda; ſed imponenda potius Medicamenta Sanguinem Cohibentia.

Sed Cancrum Sectione etiamſi benè Curatum, anno aut biennio poſt, in loco viciniore ſæpius reverti, praxis docet quotidiana. Nihilominus tamen non ſemper contingit, ut idem Malum revertatur; atquî curatus aliquando manet hic morbus. Videantur C. Celſus *Libr. 5. Cap.* 28. & Hildanus *Cent* 3. *Obſerv.* 87.

XII. Nonnulli Cancrum Extirpandum cenſent admotis Cauſticis: ſed in re ejuſmodi, quæ acria medicamenta repellit, iiſquè irritatur, ea curandi ratio dubia eſt, & periculoſa, uti ſcitè ait Pigræus *Prax. Cheirurg. libr.* 1. *cap.* 22. Et Hildanus *Cent. Epiſtol.* 40. hac de re „ ſic ſcribit: Extirpatio quæ fit Cauterio Actuali, vel Medicamentis „ Eſcharoticis, ſive quovis ſimili Medicamento Erodente, mihi ſuſ- „ pecta eſt, quia experientia docuit, cancroſa ulcera hujuſmodi reme- „ diis exacerbari, atque pejora fieri.

Sectionem verò, & manum Cheirugi ſi renuant Ægri vel, non admittat Tumor ob profunditatem, vel exulcerationem; *Cura* tantum *Palliativa* ob vitam feliciorem, & ne malum, ulterius ſerpendo, parteſquè erodendo, majorem inferat dolorem, inſtituatur; de qua abundè nunc dictum eſt.

CAPUT XXIV.

De Polypo.

I. POlypus eſt Excreſcentia Narium Carnoſa, ab Oſſe Ethmoide ferè orta; viz. ex carne illa laxa & fungoſa, quæ nares intra latitat, & ſpongioſa narium oſſa opplet. Dicitur autem *Polypus*, ut ait Galenus, à carne Polypi Marini, quam ſubſtantiæ ſuæ proprietate refert. Etenim mollis & lubrica hæc caro eſt, coloremque, ut piſcis ille, alium atquè alium habet, pro natura humoris, è quo gignitur. Et, quod Paulus Ægineta addit *libr. 6. cap.* 25. ſicut Polypus venatorum manus pedibus ſuis præhendit; ità hæc excreſcentia radice, tanquam pediculo uno, vel pluribus, ſeſe ità naribus affigit, ut Ægro & reſpirationis, & loquelæ expeditum uſum adimat. C. Celſus *libr. 6. cap.* 8. Polypum eleganter ità deſcribit: „ Caruncula eſt modo alba „ modo ſubrubra, quæ narium oſſi inhæret, & modo ad labra pendens, na- „ rem implet, modo retro per foramen id, quo ſpiritus à naribus ad fauces Polypus quid ſit.

 „ deſcendit

„ deſcendit, adeo increſcit, ut poſt uvam conſpici poſſit, ſtrangulat, „ què hominem, maximè Auſtro vel Euro flante; fereque mollis eſt „ raro dura: eaquè magis ſpiritum impedit & nares dilatat, quæ ferè „ καρκινώδης eſt, itaquè attingi non debet.

Polypi Definitio, & Modus fiendi exponitur.

II. Igitur POLYPUS eſt *Caruncula mollis in naribus orta, ex radicibus plerumquè tenuibus pendens, & in latum ſeſe pandens, & nunc è naribus propendens, vel eas certè implens, nunc etiam in palatum deſcendens.* Enimverò narium intra cavitatem Polypus, *hoc eſt*, Fungoſa hæc Caro, è ſpongioſis narium tubulis enaſcitur. tum loquelæ, tum reſpirationis difficultatem inducens; quotieſcumquè è cerebro per oſſa cribriformia in narium interiora tranſmittitur viſcidus, glutinoſus, ſimulquè acris humor; qui fungoſam hanc carnem implet, erodit, & ultrà excreſcere facit. Inſuper ex Ulceribus malè curatis; item ex Caſu, ſimlive de cauſa, qua hæc narium caro conteritur, vel aliter læditur Malum hoc frequenter oriri ſolet.

III. Sed duplex vulgò cenſetur Polypus. Vel enim turundæ formam refert, *Sarcoma* dici conſuevit: vel ramulis variis ad oris interiora, aut naſi exteriora ſeſe extendit, atque *Polypus* propriè vocatur.

Prognoſis.

IV. Cæterum Polypus, ſi mollis fuerit, & albicans, & doloris expers, facilius Curationem admittit: difficilius verò ſi rubicundior: nunquam, ſi lividus, nigricans aut fœtidus; utpote Cancro cognatus. Quantò quoque profundius hæret Polypus, tantò eſt periculoſior.

Polypi Cura.

V. Curandi autem Polypum Ratio ſatis difficilis eſt. Ejus incremento per initia, quantum fieri poteſt, obſiſti debet. Sed factus, confirmatuſquè Polypus (ſive is exulceratus ſit, ſive non) auferri & exſtirpari oportet, ſi ipſius radix ſeu pedunculus comprehendi inſtrumento convenienter queat.

VI. Igitur tentetur primum, poſſitne Incipiens Polypus per admota Medicamenta tolli. Quem in finem varia proponuntur: Mitiora viz quæ partim adſtringunt, partim exſiccant: vel Erodentia ſeu Eſcharotica. Inter hæc meritò laudatur *Pulvis Vitrioli Calcinati*, Chymici *Caput Mortuum* ſeu *Colchotar. Vitrioli* vocant.

Scribit Pigræus *Prax. Cheirurg. libr. 5. de Ulceribus cap. 9.* præſtantiſſimum ad tollendam carnis hujus ſuperfluitatem remedium eſſe *Pulverem Sabinæ*: quod ſi tertia pars *Ocra* illi admiſceatur, majoris efficaciæ fore putat. Quibus Remediis ſanè corrugatur magis, quam aperitur Polypi tunica. Nec penetrat hic Pulvis per anguſtiam prope naſi finem, ab excreſcentia hac obturatam,

Barbette hoſce proponit pulveres,

℞. *Cort. Granatorum, Flor. Balauſtia an.* ʒj.
Cadmia Foſſilis ʒij. *Antimonii Crudi, Croci Martis an.* ʒß.
Maſtichis, Myrrha, Lythargyri, Lapidis Magnetis an. ʒj.
M. F. Pulvis ſubtilis.

℞. *Alumi-*

℞. *Aluminis Uſti, Balauſtia*;, *Boli Armeni an.* ʒij.
M. F. Pulvis ſubtilis.

℞. *Vitrioli* ℥ß. *Gallarum, Aluminis, Cort. Granatorum an.* ʒij.
Myrrha Rubra, Ariſtolochia Uſta an. ʒj.
M. F. Pulvis ſubtilis.

Idem teſtatur, ſe Polypos radicitus extirpatos vidiſſe *Aquâ cui incoctus Mercurius Sublimatus.*

Haud ſecus Joannes de Vigo *Cheirurg. lib.* 2. *cap.* 5. laudat *linteum diſcerptum cum Mercurio Sublimato Aqua* ſequenti modo *incoctum, ac iterum exſiccatum*; quod dein *Aquâ Plantaginis* rurſus madefactum Polypo admoveatur, & bis quotidiè renovetur.

℞. *Filorum Diſcerptorum panni linei veteris* ℥ij.
Medulla Panis Albi ℥iij. *Mercurii Sublimati* ℥ß.
Aqua Roſarum: Plantaginis an. ℔j.
Coq. in Vaſe Stanneo ad conſumptionem dimidii, dein fortiter linteum carptum exprimatur, & in furno ſiccetur..

Platerus *Obſerv. Med. lib.* 3. acriora adhuc proponit remedia. Atque bis, terve de die cum penicillo Polypo admovet *Oleum vitrioli*, vel hunc liquorem,

℞. *Olei Vitrioli* ℈j. *Aluminis Uſti* ʒj.
Aqua Plantaginis ℥j. *Miſceantur.*

Vel

℞. *Mercurii Sublimati* ʒj.
Coq. in Aqua Fabrorum ℥iij. *ad conſumptionem medietatis, add.*
Olei Vitrioli ℈ß. *Aluminis Uſti* ʒj.
Miſceantur.

Dein Unguentum hoc cum petia naribus intrudit, & Polypo admovet,

℞. *Unguenti Ægyptiaci* ℥ß.
Pulv. Gallarum, Cort. Granatorum an. ʒß.
Olei Vitrioli ℈j. *Miſceantur.*

Sed rarum valdè eſt, Medicamentis Polypum tollere. Et verè docet Julius Cæſar Arantius *lib. de. Tumor. pr. nat. cap.* 21. admota medicamenta pro Curando Polypo plus moleſtiæ, quam utilitatis adferre. Adhæc Cauſtica, & Eſcharotica, fungoſam hanc carnem profundius erodendo, Diatheſin Cancroſam facilè accerſunt. Idem eſto judicium de *Cauterio Actuali*: nihilominus tamen Obſtructionem utriuſque naris à Polypo Spurio, Ejus opê feliciter ſe ſanaſſe, refert Petrus de Marchettis *Obſerv. Cheirurg.* 27.

VII. Si ergò Mitiora Adſtringentia, & Exſiccantia pro Polypo Curando nihil adferant emolumenti ad Cheirurgiam ſeu Manualem Operationem deveniendum; quæ genuina & certiſſima eſt Polypum curandi ratio. Atquè in hac Polypi per Cheirurgiam Cura monet C. Celſus *lib.* 7. *cap.* 10. oportere ſurſum per nares immittere ferramentum acutum, in modum

modum ſpàthæ factum, & ipſum Polypum ab oſſe liberare, adhibità diligentià, ne ſubjecta cartilago lædatur, quia difficilis ſuccedit curatio. Ubi Polypus abſciſſus eſt, unco ferreo extrahendus; tum implicitum linamentum, ad ſupprimendum ſanguinem, imponendum: hinc purgandum; & denique pinna impoſità medicamento cicatricem inducente obductâ, ſanandum.

Paulus Ægineta vult, ut, Ægro collocato in ſedili adverſus ſolis radios, Cheirurgus ſiniſtrâ manu narem aperiat, & dilatet: dextrà verò ſpatulâ ad id factâ, in myrtacei folii modum acutâ, orbiculatim polypum præcidat; illic acie ferramenti impoſità, ubi naribus coaluit poſtea inſtrumento in oppoſitum converſo, ipſius manubriolo ſuccifam carunculam foras eximat; idquè toties efficiat ſecando, & eximendo, quouſque totus polypus fuerit exemptus. Iudicat vero totum eſſe exemptum polypum, ſi reſpiratio per nares libera, & ſine obſtaculo recurrat, ſiquè vox ſeu loquela concinna ſequatur.

Aquapendens novum proponit Inſtrumentum, quo utitur pro extrahendo Polypo; id quod apprehendit, ſimulquè præcidit, & foras trahit Sed ineptum huic operationi cenſemus hoc inſtrumentum; quippe quod radicitus Polypum non evellit, ſed radicem propè fungoſam hanc carnem exſcindit; quæ idcircò velocius poſtmodum ſolet repullulare. Verum ſumendum potius Ferramentum, vulgò *Roſtrum Corvinum* dictum, nec quicquam ſecandum; ſed ejus ope Polypus firmiter apprehendendus, atquè hinc inde vertendus, ut illius radix frangatur, & integra evellatur caro fungoſa.

Quod ſi poſt Polypi extractionem, fluxio ſanguinis ſupervenerit, illi medendum eſt, ut cæteris ſanguinis ex naſo fluxionibus; medicamentis viz. adſtringentibus naribus impoſitis.

Exemplum Polypi admirandi, utramque narem cum ſpiritu difficili, & continuô ſuffocationis metu obturantis atquè in faucibus deindè extracti, videri poteſt apud Ampliſſimum Tulpium *Obſerv. Medicar. lib.* 1. *cap.* 26. Iuſuper de Polypo, ejuſdemque Curationis modo, conſulatur Jobus Meekeranus *Obſerv. Cheirurg. cap.* 10. 11. 13.

CAPUT XXV.

De Epulide, & Parulide.

Epulis. I. QUemadmodum Laxa, Fungoſaquè intra Nares excreſcens Caro *Polypus*, ita *Hyperſarcoſis* ſeu *Carnea Gingivarum circum Dentes Excreſcentia* EPULIS dicitur. Hæc vehementer aliquandò increſcit, atquè augetur, ut adeò & loquendi, & manducandi adimat facultatem viſcidam, tenacem, ac fœtidam effundit Salivam, & non raro in Cancrum, quaſi degenerat.

II. So-

II. Solet verò Affectus hic ex *Scorbuto* ſemper oriri. Enimverò ſanguis labe ſcorbuticâ infectus, recrementa ſua acri-ſalina tum per arteriolas, tum per vaſcula ſalivalia, in Gingivas quoquè deponit; quæ laxam, fungoſamquè Illarum Carnem erodunt, hinc & corrumpunt ſæpè, ut Dentes ſtabilire nequeat; aliquandò verò Eroſam Gingivarum Carnem ultrà excreſcere faciunt, adeoque *Epulidem* cauſant: quæ idcircò in Norvegia, aliiſquè Septentrionalibus Regionibus, ubi Scorbutus Endemius eſt Morbus, admodum frequenter contingit. Unde oriatur.

III. Refert Paræus *Chirurg. libr.* 7. *cap.* 4. ſæpius ſe obſervaſſe, carnoſam huiuſmodi excreſcentiam in cartilagineam, & oſſeam vetuſtate induruiſſe: quapropter quam celerrimè fieri poterit, *Curationem Hujus* aggrediendam eſſe ſuadet. Igitur exilis quum ſit Epulis, tentanda Ejus per Medicamenta Curatio; atquè Univerſalibus, ut in Scorbuti Cura fieri ſolet, haud neglectis, Topica adhibenda ſunt Exſiccantia & Adſtringentia; viz. *Aluminoſa*, aliaquè *Antiſcorbutica*, v. gr. Curandi Ratio.

℞. *Aq. Plantaginis*, *Salviæ*, *Antiſcorbutica*,
Vini Albi Gallici an. ℥iß.
Aluminis Crudi pulver. ʒij.
Aquæ Cinamomi ʒiij.
Miſceantur pro Oris Collutione.

Sed Medicamentis ſi tolli nequeat hic Gingivarum Tumor, quam citiſſimè Filô, vel Cultrô abſcindatur, ne præter modum induretur, vel in Cancrum abeat. Ubi verò abſciſſa eſt Epulis, Ægrotans frequenter os colluat, atquè Gingivas fricet præſcriptâ nunc Oris Collutione, vel ſimili.

IV. Naſcitur quoque in Palato Tumor ex viſcoſa & acri materie, quæ Os inter & Membranam hærens, illud non rarò putrefacit, atquè corrumpit, hinc Ulcus grave excitat. Tumor hic PARULIS dici conſuevit, atquè contingit ex *Saliva præter modum acri & ſalſa*, *ſimulquè glutinoſa*; quæ per exiles Palati ductus prodiens, & ob ſuam ipſius viſciditatem membranæ poros tranſcolari nequiens, adeoquè inter Os & Membranam ſubſiſtens, Tumorem hunc producit. Qui ut *Curetur*, diſſciſſa *pinguis Carica* apponatur; hinc quamprimum, non expectatâ ſuppuratione, ſectione latâ & profunda, ad os Palati uſquè incidatur, & acris, viſcidus, nec non ſubcruentus humor exactè exprimatur: ſecus enim ſubjectum os facillimè corrumpitur, oriturquè fiſtuloſum, ægrequè ſanabile ulcus. Facta verò ſectione, evacuatoquè concluſo humore, abſquè medicamentorum ope, ſola *Saliva* aperturam ſanat. Parulis.

CAPUT XXVI.

De Ranula.

Ranula quid ſit.

NOnnunquam ſub Lingua, prope ejus Vinculum ſeu Ligamentum, Tumor oritur, Græcis *βάτραχος*, Latinis *Ranula* dictus, quod hoc Sublinguali Tumore correpti coaxando magis, quam loquendo mentis ſenſum enunciare videantur. Eſt autem RANULA *Tumor mollis, laxus, muci plenus, ſub Lingua prope ejus frenulum ſubſiſtens, atquè loquela libertatem adimens.* Enimverò tumore hoc aperto mucus prodit, ovi albumini colore & conſiſtentiâ non multum abſimilis. Et ſcribit Aquapendens, ſe aliquandò hujuſmodi tumorem vidiſſe adeò ingentem, ut omnes fermè oris partes labefactarit. Equidem errat Ille, quando Meliceridis ſpeciem hunc Tumorem eſſe putat; quum non eadem in Hoc, atquè in Meliceride contineatur materies.

Unde oriatur.

II. Circa *Cauſam verò hujus Tumoris* Veteres omnes, cum Medici tum Cheirurgi, quibus latuit vera Organorum Salivalium ſtructura, perperam ratiocinantur, ſanguinem accuſantes craſſum & terreſtrem; ſeu, ut loquuntur, humorem tartareum in venis ſub lingua coacervatum; aut pituitam, lentumque humorem è cerebro eò ſtillantem, partibuſquè hiſce infixum. Sed, repertis ac palam oſtenſis Organis Salivæ Generationi & Excretioni dicatis, potius dicamus, *oriri Ranulam à Saliva nimis acri, ſimulquè viſcidiore*, quæ per inferiores ductus ſalivales erumpens, atquè ob ſuam ipſius viſciditatem extrema ipſorum orificia liberè permeare nequiens, hinc ſub lingua propè ejus ligamentum ſubſiſtens, hunc ibidem Tumorem, ingenti cum dolore, excitat.

Medendi Methodus.

III. Sed ut tollatur Sublingualis hic Tumor, Multi laudant Pulverem, quo identidem Ranula fricetur. ex gr.

℞. *Pyrethri, Zinziberis an.* ℥j.
Salis Communis, Gemmei an. ℈ij.
Rad. Iridis, Hermodactyli an. ʒß.
Origani, Calamenthæ, Maſtichis an. ℈j.
M. F. Pulvis.

Ex *iiſdem in Aqua & Vino decoctis* Oris Collutio fieri poteſt.

Avicenna extollit *Origanum, Cortices Granatorum*, & *Sal*, quibus mixtis & pulveriſatis Ranula fricetur. Veruntamen hiſce, aliiſque Medicamentis, quæ paſſim apud auctores deſcribuntur, ratò admodum Curatur Ranula, vixquè Ea Sanatur, niſi Cheirugiâ.

Paræus *Cheirurg. lib. 7. cap. 5.* Vigierius *Cheirurg. libr. 1. cap. 36.* & Alii, Tumorem hunc Sublingualem aperiendum cenſent *Actuali Cauterio*; hinc materiem intus contentam educendam, ne malum revertatur.

Alii

Digitized by Google

Alii *Acum per tumorem tranſmittunt*, *atquè vulnus deinceps cum Scalpello dilatant*, ut concluſus humor effluat; quo effuſo, cum Aqua Mulſa gargariſare jubent, quam & per ſiphunculum in apertum Tumorem immittunt, ac Ulcus tandem legitimè claudunt. Sed quoniam contentus in hoc Tumore humor nimis viſcidus eſt, & tenax, quam ut per exiguam hanc aperturam poſſit evacuari; ideo cum Fernelio, multiſque aliis, *legitimam hujus Tumoris Curationem* eſſe puto, ut *Ranula Scalpello utrinque aperiatur*, & quidem ſectione latâ & profundâ, quæ citrà periculum fieri poteſt: ubi verò humor effluxerit, & ultrà expreſſus ſit, ſæpius os colluatur *Hordei Decocto cum Melle Roſaceo*, *tantillo addito Salis Prunellæ*, donec nihil amplius humoris in loco affecto reliquum ſit.

Nigra autem, vel Fuſca, & Dura Ranula, quæ Cancroſa eſt, attingi non debet.

CAPUT. XXVII.

De Aneuriſmate.

I. ANEURISMA (quod Barbaris depravatâ voce *Emboriſma*, & *Mater Sanguinis* dicitur) eſt *Arteriæ Dilatatio*: ſeu potius, *Tumor tactu mollis*, *pulſans*, *digitis cedens*, *ab Arteriæ tunicæ interioris quidem apertione*, *exterioris verò dilatatione ortum habens*. Vel dicatur, *Tumor præter naturam*, *pulſans*, *indolens*, *digitis facilè cedens*, *at iterum illicò ſeſe extendens*, *ortus ab interna Arteriæ tunica dehiſcente*, *cæteris dilatatis*. Enimverò Arteriæ tubus quum quatuor diſtinctis conſtetur tunicis, uti nunc palam eſt; viz. *intimâ nerveâ*, *ſecundâ muſculari*, *tertiâ glandulosâ*, & *extimâ vaſculosâ*, ſi contingat internam hanc tunicam nerveam rumpi, ſanguis in tunicam muſcularem, & ei proximas illabitur, quæ propter teneritudinem mox extenduntur, hinc fit Tumor ille Pulſans, qui *Aneuriſma* vocatur. Aneuriſma quid ſit, & quomodo fiat.

II. Hæc verò interioris Arteriæ tunicæ apertio, & exteriorum dilatatio, quæ, *Proxima* eſt *Aneuriſmatis Cauſa*, originem ſuam debet ſanguinis impetui vehementi; externæ etiam cuilibet vehementiæ arteriam nimium diſtendenti; nonnunquam & Cheirurgi imperitiei, arteriam pro vena, vel ſimul cum vena ſecantis; nec non vulneri arteriæ quovis modo inflicto tunc enim exterioribus tunicis, utpote mollibus, iterum coaleſcentibus: atqui internâ tunicâ duriore propter pulſationem continuam manente apertâ, per aperturam ſanguis erumpit, qui exteriores ſimul cum ſuperſtrata cute extendens, Pulſatilem hujuſmodi Tumorem excitat.

III. Attamen contra hanc ſententiam plures ſeſe opponunt, contendentes Aneuriſma non fieri ex Arteriæ interna tunica dehiſcente, & exterioribus dilatatis; ſed ex integro Arteriæ canali diſrupto, hinc cruore muſ- Objectio

Google

cutos inter, aliaſve partes effuſo, qui ex viſcidioribus ſui particulis ſibi ipſi pelliculam generat, in qua continetur. Audi quæſo Cl. van Horne qui *Micratechne Sect.* 2. *Part.* 1. §. 35. hæc habet: „ Nunquam ſanè potui „ concipere, quomodo ruptâ internâ & craſſâ arteriæ tunicâ, integrâ re„ manente externâ tenuiſſimâ & aranearum telis ſimili, Aneuriſma poſſet „ generari, cum ejuſmodi tunicarum diſtinctio omninò ſit à rei veritate „ aliena. Sed duplicem agnoſco generationis modum, unum à cauſa ex„ terna, alterum ab interna: externa eſt vulnus arteriæ ab impruden„ te Chirurgo factum; conſolidatur enim ſuperficietenus arteria, ſed non „ tam firmiter, quin ſanguis impetuosè irruens in imbecillem tunicæ „ partem, eam in tumorem non attollat: interna cauſa eſt apertura ſeu „ anaſtomoſis arteriolæ, è qua ſanguis egrediens in ſpatium ſeu interſti„ tium muſculorum, denſatur in thrombum, qui ſenſim adauctus, ma„ giſquè per moram excoctus, in carniformem maſſam tranſit muſ„ culis haud abſimilem, quæ & reperitur concava, & in ſui centro „ copiam nigri concretique ſanguinis continet. Haud ſecus Platerus *prax. med. tom.* 3. *cap.* 3. & Dodonæus *rarar. obſerv. med. cap.* 57. mediæ cuidam inſtiterunt viæ, ut non ſemper ex ſola arteriæ dilatatione, ſed frequentius à manifeſta aliqua ejuſdem apertione Aneuriſma generari arbitrati ſint. „ Tunc enim, *ait* Platerus, ſanguis tenuis & ſpirituoſus ex arteria erum„ pens, cutem in tumorem attollit, illicquè ſinum ſibi format, in quem „ arteriæ eo ferè modo, quo arteriæ in ſinus craſſæ membranæ cerebri „ naturaliter ſeſe exonerare ſolent, præternaturaliter ſanguinem cum ſpi„ ritu in diaſtole effundendo, & in ſyſtole in ſe rurſum rapiendo, pul„ ſationem in Aneuriſmate efficit. Sed non conſiderant hi Viri, quod ſanguis in Aneuriſmate contentus non corrumpatur, nec unquam Apoſtemata faciat, cum alioquin ſanguis copioſus extra vaſa in partes effuſus ſemper corrumpatur, ac Inflammationem & Apoſtemata generet, ſecundum Hippocratem *Aphor* 20. *ſect.* 6. Si in ventrem ſanguis effuſus fu„ erit præter naturam, nec ſeſe eſt ſupurari. Præterea ſanguis extravaſatus „ ſibi membranas inveſtientes generare nequit, at quamprimum putreſcit.

Objectionis Solutio.

IV. Igitur cenſemus, Aneuriſma non oriri ex arteria omnimodè diſrupta, verum dilatata ſolummodò: dehiſcente nimirum tunicâ vaſis illius internâ, ſanguis pulſione in tunicam muſcularem, aliaſquè proximas impingens, eas magis magiſque dilatat, in iiſque quaſi in ſacco coacervatus tumorem producit, in quo manifeſta, imo ſæpè admodum moleſta pulſatio, nec non ſyſtoles ac diaſtoles reciprocatio ſentitur: qui tumor ſi diſrumpatur, vel ab imprudente Cheirurgo aperiatur, Ægrotans ob immenſam hæmorrhagiam, quæ cohiberi nequit, citiſſimè perit. Plura videri poſſunt apud Sennertum *prax. lib.* 5. *part.* 1. *cap.* 43. & Fabritium Hildanum *Cent.* 3. *obſerv.* 44.

Diagnoſis.

V. Cognoſcitur verò, & ab aliis Tumorum generibus diſtinguitur Aneuriſma, quod Tumor hic cuti ſit concolor, ſenſim increſcat, atquè conti-

continuò pulſet; inſuper mollis eſt, & laxus, digitorumquè preſſioni plerumquè cedit, ſanguine in arteriam recurrente, unde mox rurſum effluit. Notant tamen Paræus, Barbette, & Alii, in Aneuriſmate interdùm, ſi, magnum ſit, nec pulſum percipi, nec ſanguinem compreſſum ad interiora redire; atqui ſtrepitum, quaſi bullientis aquæ, hîc obſervari.

VI. Cæterum difficulter admodum Curatur Aneuriſma. Equidem quod minus eſt, & recens, Curationem aliquandò admittit. Antiquum veró, & majus vix unquam Curatur, niſi unà cum membro, in quo occurit, tollatur. Prognoſis.

VII. Quoad *Curandi Rationem:* In Principio dum Aneuriſma excitari animadvertimus, (ſubitò namquè non oritur, ſed dehiſcente internâ arteriæ tunicâ, ſenſim illa exteriorum tunicarum dilatatio fit) mox Adſtringentia & Repellentia imponenda, ut impetus ſanguinis compeſcatur, & arteriæ apertura conſtringatur. Eum in finem commodè imponatur *Emplaſtrum aliquod Adſtringens*, ac dein firmiter ſuperligetur *Lamina Plumbea*, ſi forſan rupta & dilatata arteria rurſus coaleſcere & conſtringi poſſit. Aneuriſmatis Curatio.

VIII. Veruntamen hoc modo ſi non ſanetur pulſatilis hic tumor neque incrementum ejus prohiberi queat, quin è contrario increſcat, à multis duplex Cheirurgia commandatur. Una fit duarum acuum operâ, quarum altera arteriam rectâ in longum pungit circa tumorem; altera verò obliquè intranſverſum eam ſecat, quas in crucis formam poſitas, & ſibi propinquas filo circumdare oportet, ſuturæ umbilici adinſtar, eaſquè firmiter vincire, & tamdiu ibi detinere, donec arteria penitus coalueriti. Altera Operatio Cheirurgica fit, quum arteriam detegendo, tum ſupra tum infra tumorem, illam prudenter à vena & nervo ſeparant; deinde filo ſubtus tranſmiſſo, eandem tum ſupra, tum infra lignant & ſecant, ut in Varice; denique vulnus, ut artis eſt, curant. Videatur Paulus Ægineta *libr. 6. cap. 37.* Sed quis non videt, hanc Aneuriſmatis, per Manualem Operationem, Curam non ſolum crudelem valdè, ſed & eſſe non ſine maximo periculo, neque Ægrum ſanare. Etſi namquè ligetur arteria; poſtquam tamen fila ſolvuntur, metus eſt, ne vel immodica hæmorhagia, vel novum Aneuriſma fiat. Quapropter tutius eſt, Tumorem hunc Vinculis ſaltem, & Emplaſtro, nec non Laminâ Plumbeâ conſtringere & comprimere; ut amplius augeri nequeat Atquè hoc modo Aneuriſma non raró ſanatur, uti videre eſt apud Ampliſſimum Tulpium *Obſerv. Medic libr. 4. cap. 16.* & Hildanum *Cent. 3. Obſerv. 44.* Equidem ſi indies ità augeatur hicce Tumor, ut rupturam minetur, adeoquè Ægrotantis vita periclitetur, ultimum remedium foret, integrum membrum, cui inhæret Aneuriſma, tollere: etenim partem aliquam perire præſtat, quam totum hominem.

Digitized by Google

CAPUT XXVIII.

De Varicibus.

Varix quid ſit.

I. QUemadmodum *Aneuriſma* Arteriæ, ſic VARIX *Venæ præter naturam Dilatatio* eſt: in qua tamen non ſimpliciter dilatantur Venæ, ſed & quodammodo intorquentur, ſubindequè ceu nodos quoſdam contrahunt, & efformant nigricantes.

II. Accidunt autem Varices in variis corporis partibus: frequentiſſimè in cruribus; aliquandò in temporibus; nonnunquam in ima abdominis parte ſub umbilico; quandoquè in ſcroto ſupra teſticulos, qui tumor in ſpecie κιρσοκήλη nominatur. Etiam in internis corporis partibus hujuſmodi venarum tumores oriri poſſunt, atquè in pulmonis venis quondam Varices notavit Hippocrates. Nec mirum; venæ quippe ubiquè valvulis ſcatent, ad quas craſſus & terreſtris ſanguis ſubſiſtens, ac continuò incrementum capiens, venarum tunicas (utpote teneriores) facilè diſtendere poteſt.

Quomodo contingant Varices.

III. Equidem non ſemper Varices fiunt, quod craſſior ſanguis circà valvulas ſtagnans, venas ità extumeſcere faciat. Sed & Varices nonnunquam oriuntur, haud ſecus ac Aneuriſmata, cum intima venarum tunica diſrupta ſit, exterioribus integris, at ſolummodò dilatatis: Venæ namquè ac Arteriæ quatuor donantur tunicis, tenuioribus licet, uti per ἐγχειρίαν anatomicam palam nunc oſtenſum eſt.

IV. Enimverò haud infrequenter contingit, ut craſſus ac terreſtris ſanguis, qui præ craſſitie venas commodè pertranſire nequit, circa valvulas ſubſiſtens, intimam venarum tunicam ibidem dehiſcere faciat, unde magnam in latitudinem rel quæ diſtenduntur: atquè hinc fit, quod malum hoc melancholicis & hypochondriacis familiare ſit, præſertim in cruribus, ubi ingentes nonnunquam obſervantur Varices. Meminit Lowerus *tract. de Corde cap.* 2. Varicis in crure, magni farciminis adinſtar, circiter duas ſanguinis libras continentis. Hildanus quoquè *Cent.* 4. *Obſ.* 85. ſcribit de Varice Monſtroſo, longitudine ſpithamam, latitudine aut craſſitie brachium æquante, ab ipſo curato.

Diagnoſis & Prognoſis.

V. Porrò facilè cognoſcuntur Varices, cum in membrorum, præſertim crurum, ſuperficie turgentes, venæ conſpicientur, atquè pars affecta aut livida, aut nigra appareat, & preſſus tumor retrocedat, ſed mox iterum revertatur.

Solent quoquè Varices plus moleſtiæ afferre, quam periculi.

Varicum Curatio.

VI. Equidem ut Curentur Varices, cautè hìc procedendum: ſanguis mittendus, corpus aliquoties purgandum, ac talis porrò inſtituatur Cura, qualis inſtitui ſolet in Affectione Hipochondriaca. Deinde Adſtringentibus, Exſiccantibus & Digerentibus Topicis Medicamentis, Faſciiſquè & Liga-

Ligaturis, quæ ſanguinem ſuperiora verſus protrudunt, utendum. Atquè à Conpreſſione, aliavè Externa Cauſa ſi intumeſcat Vena, Adſtringens aliquod Emplaſtrum imponendum, & ad Partem Affectam firmiter ligandum, haud ſecus ac in Aneuriſmatis Cura fieri ſolet.

VII. C. Celſus *lib. 7. cap.* 31. duos proponit Curandi modos, quorum alter fiebat Ferramentis Candentibus alter Exciſione Peragebatur, ſub Ferramento Candente aduſtus contabeſcit Varix ex Celſo, & Uſtio fit in Varice recto, aut ſimplici, tranſverſo, & exiguo. Cutis ſuperinciditur, tum patefacta Vena tenui & retuſo Ferramento Candente modicè premitur, vitaturquè ne plagæ ipſius oræ adurantur, quas reducere hamulis facile eſt; id interpoſitis ferè quaternis digitis per totum Vaticem fit, & tunc Medicamentum ſuperimponitur, quo aduſta ſanantur. Altera Cheirurgia, quæ Exciſione Varices Curat, cutem ſupra Varicoſam Venam incidit, dein hamulo oras cutis excipit, & Scalpello Venam undiquè ſeparat, cavetquè ne Scalpello Vena lædatur, quæ num hamulo attollitur, & primum in uno, mox in altero extremo præciditur, evellitur, & foras trahitur. Similem ferè Varicum per Exciſionem Curandi modum proponit Paulus Ægineta *lib. 6. cap.* 28. Sed hæ Antiquorum ad Varices Curandos Chirurgiæ adeò difficiles & crudeles ſunt, ut unum tantum Cajum Marium, qui ſepties Romæ Conſul fuit, ſtantem ſibi extrahi paſſum fuiſſe Plinius, auctor eſt.

VIII. Hinc Aquapendens *in Operat. Chirurg. de Varicum Chirurgia* mitiorem proponit Manualem Operationem; viz. cutem Sectione latâ aperit, dein Varicôſam Venam à circumjacentibus ſolvit partibus, ac ſupra & infra Filo duplicato Varicem firmiſſimè ligat, eundemquè aperit, & ſanguinem effluere përmittit. Sed de hac Aquapendentis Chirurgia ſcribit Scultetus *in Armament. Chirurg. Tab.* 43. ſe hunc operandi modum ſemel tentaſſe; ſed errore Patientis, motus ſcilicet nimio (qui nullus eſſe debuiſſet) ſequutam fuiſſe inflammationem, quæ Ægrum vehementer afflixit, & prohibuit, ut voto non potuerit reſpondere exitus. Atquè hoc famæ naufragium ſemel paſſus Scultetus, Varicibus in extremis Affectos, deinceps ſolis Topicis, Subtibialibus ex Pelle Canina confectis, tractavit.

IX. Atqui multi & variè complicati Varices ſi in cruribus exiſtans, ac faſciis, ligaturis, ſimilibuſquè externis Curari nequeant, Scalpello ſunt aperiendi; deindè compreſſione ſurſum deorſumquè factâ contentus ſanguis éxprimendus atquè vacuandus, hinc aliquot dierum imperatâ quiete, & convenientibus appoſitis medicamentis vulnuſcula curentur.

CAPUT

CAPUT XXIX.

De Panaritio ſeu Paronychia.

I. INter Tumores haud immeritò à Cheirurgis refertur *Reduvia* ſeu *Paronychia*, quippe quæ in vicinia ſeu lateribus Unguium in Digitis generari conſuevit: Latinis *Panaritium* nuncupatur, Noſtratibus (*De Vijt*, Germanis *Der Wurm oder das Ungenade.*) Vulgus enim in ea eſt ſententia, Vermem in illo Tumore latere, qui rodendo tantos excitat dolores, eumquè nominatum exaſperari, ideoquè nominandum non eſſe.

Panaritium qualis ſit Affectus. II. Eſt autem PANARITIUM ſeu PARONYCHIA *Tumor in Digiti extremo, admodum dolens, ex acidoa-cri atquè ferino humore, tendines, nervulos, perioſteum imo os ipſum rodente, ortus.* Eſtquè duplex hic Affectus: Alter enim ad Unguis radicem naſcitur, ac plerumquè in ſuperficie duntaxat, cum nonnullo dolore. Alter verò profundior eſt, ad ipſum uſquè perioſteum, cum acerbiſſimo & acutiſſimo doloris ſenſu; iſquè ſymptomata graviſſima, febrem puta, syncopen, convulſionem, ulcus malignum, cariem, interdum & totius partis corruptionem infert.

Unde oriatur. III. Igitur ortum habet hic Tumor ab humore acido acri, & acri-ſalino, ſimulquè volatili, Aquæ Stygiæ haud abſimili, præterquam quod hic multò volatilior ſit; qui cum ſanguine per arteriolas ad Digiti extremum, & quidem ipſum in perioſteum delatus, immanem roſionem, hinc acerbiſſimum dolorem, ſimulquè ex continuò affluente ſanguine Inflammationem excitat.

Diagnoſis & Prognoſis. IV. Signa verò quibus dignoſcitur hic Affectus, ſunt Tumor, Rubor, Dolor circa Unguem intolerabilis, qui continuò Ægrum affligit, atquè non raro ob conſenſum partium nervoſarum per totum brachium extenditur, & comitem habet febrem continuam, ac lypothymiam, &c. Cæterum quo peccans humor magis vel minus acris, ità malum hoc mitius vel deterius eſt. Quandoquè os, digitus, tota manus corrumpitur, imò aliquando ex dolore mortuus fuit Ægrotans.

Medendi Methodus. V. Sed quemadmodum de Cauſa hujus Affectus ſuperſtitioſas opiniones (viz. Vermem in hoc Tumore latere; qui rodendo tantos excitat dolores, &c.) Vulgus habet; ità & de Curatione: putat nimirum, ſi quis Tempore Verno Spermate Ranarum manus madefecerit, ac ſponte ſiccari ſiverit: & poſtmodum Digitum hac inflammatione laborantem comprehendat, inflammationem ſedari. Alii Talpam vivam ſingulis annis manu comprehendunt, & pronunciatis conceptis quibuſdam verbis Talpam comprimendo occidunt, atquè hinc per totum annum Vermes iſtiuſmodi ſe occidere poſſe jactitant. Verum ut nugas haſce omit-

Digitized by Google

omittamus, genuinam Panaritii conſideremus Curationem.

VI. In qua, Generalibus, Veneſectione ſcilicet, & Univerſali Purgatione haud neglectis, Affectus Digitus aliquamdiu foveri poteſt hoc vel ſimili Decocto,

℞. *Florum Camomillæ, Meliloti, Sambuci an.* Mj.
Seminis Lini, Fœnigraci an. ℥ß.
Coquantur S. A. in Lacte Vaccino.

Vel applicetur Cataplaſma,

℞. *Fol. Hyoſciami*
Flor. Anethi, Sambuci an. Mj.
Sem. Lini, Papaveris an. ʒiij.
Farinæ Althææ ℥iß.
Coq. in Lacte Vaccino, & fiat ex his S. A. Cataplaſma.

℞. *Farinæ Hordei, Lini an.* ʒvj.
Butyri recentis, Mucilag. Pſyllii an. ℥j.
Vitellum unius Ovi, Pulv. Croci ℈j.
Miſceantur S. A.

Nonnulli laudat Ea, quæ ſequuntur,

℞. *Farinæ Avenaceæ,* vulgò *(Haver-gort,)*
Coq. S. A. in Aceto Vini in formam Cataplaſmatis, quod calide applicetur, & identidem renovetur.

℞. *Herb. Senecionis, Sedi Majoris an, part. æq.*
Ex his contuſis fiat Cataplaſma.

Scribit Aquapendens, quaſdam mulieres hunc Affectum in initio (viz. cum Digitus incipit dolere, *hoc eſt*, in primo doloris impetu, neque adhuc in Digito ullus Tumor Ruborvè apparet) ſtatim Curare, Digiti extremum in Ebullientem Aquam aliquoties immittendo, ita tamen ut vix digitus aquam attingat: eſt enim remedium, quod materiam exiguam fluxam ſtatim diſſipando evacuat. Probat quoque hanc immiſſionem in Aquam Ferventem Severinus *in Pyrotechnia.*

Alii volunt, ut aliquandiu in Ovo Putrido teneatur Digitus; idquè ſæpius hunc Affectum Curaſſe affirmant.

Riverius peculiari Medio hunc Affectum Curat, de quo *Cent.* 4. *Obſerv.* 65. hæc habet: „ Virgo quædam Paronychiam patiebatur in indice manus ſiniſtræ, quæ ipſam vehementer afflixerat per quatuor dies; juſſi ut Digitum immitteret in Aurem Felis, & intra duas horas doloris expers fuit: ſentiebat per intervalla attractionem digiti in auris cavitatem, ac ſubindè dolor totum brachium invadebat, uſque ad humerum: eo deniquè tempore Felis vociferabatur, ut credibile ſit, eum dolore affici à veneno attracto; tota manus intumuit, ac poſtea detumuit, excepto digito, qui tumefactus remanſit, ſed doloris expers: ſublato dolore digitus extractus eſt, & ſuppuratus apparuit, ac deinceps ſolo Emplaſtro Diapalmâ curatus.

VII. Saltem in Principio Curationis dolorem lenientia, & acrimoniam humorum mitigantia, ſuppurationemquè adjuvantia Digito Affecto admoveantur. Itaquè Ægrotans aliquamdiu Digitum detineat in hujuſmodi Spiritu fervefacto:

℞. *Spiritus Vini* ℥iij.
Theriaces, Camphoræ an. ʒj.
Opii ℈ß.
Miſceantur.

Deindè imponatur Cataplaſma,

℞. *Herb. Rutæ, Salviæ an.* Mß.
Flor. Camomillæ, Sambuci, Meliloti an. Mj.
Sem. Cumini ℥j.
Coctis in Aqua & Vino ad mollitiem, & in mortario contuſis adde:
Farinæ Lini, Hordei an. ℥j.
Pulv. Sabinæ ʒiij. *Croci* ʒß.
Butyri recentis ℥iß.
& M. F. S. A. Cataplaſma.

Sed quandoquidem hujuſmodi Tumor valdè contumax & ſuppuratu difficilis eſt, & is maximè qui os attingit; ſi adhibitis remediis Suppuratio tardè promoveatur, ille profectò, etiam ante perfectam maturitatem aperiendus erit. Id quod tutum ac unicum remedium eſt, & ad ſedandum dolorem, & ad ſupradicta ſymptomata impedienda commodiſſimum. At enim Tumor hic alia ratione Secandus eſt, quam cæteri abſceſſus propterea quod non ſemper facilè eſt de loco, ubi pus reſideat, judicare; quippe quod quantitate exiguum, profundum adeò, & oſſi proximum. Igitur Sectio facienda eſt in medio Digiti in interiore parte, non longè à Digiti extremo, ad os uſquè; deindè Ulcus curandum.

Quod ſi negligentiâ Ægrotantis aut Cheirurgi Sideratus Digitis fuerit, extirpetur, niſi totum negotium naturæ committere placeat, quæ ſæpius oſſiculum corruptum ſeparat, ejicitquè.

Sin Caruncula luxurians, ſeu Carnea Excreſcentia in orificio excreverit; Ea vel Ferro, vel Medicamentis Exſiccantibus aut Exedentibus tollenda.

Quum verò tardius acceſſitus Cheirurgus magnam humorum collectionem reperiat, Diſſipantia & Suppurantia applicentur. Hinc rupto vel aliter aperto Tumore, ſumma habeatur Cura, ne tendines corrumpantur; atqui corrupti qui ſunt, ſeparentur ſive medicamentis, ſive inſtrumento ſecante.

VIII. Fabritius Hildanus, uti refert *Cent.* 1. *Obſerv.* 97. Inflammationem aut notabilem Tumefactionem, & Suppurationem non expectat; ſed in Muliere, quæ dolore acerbiſſimo in extremitate digiti, cum febre, lypothymia, nauſea, aliiſquè ſymptomatibus laboravit, Curationem

Digitized by Google

nem ſic inſtituit. Primò Digitum *Lacte Vaccino, cui Flores Camomillæ, Meliloti. Semen Fœnigraci & Cydoniorum incoxerat*, aliquandiu fomentavit. Deinde cutis ſuperficiem paulatim diſſecuit. Cute abraſâ *Maculâ quædam rubicunda* apparuere; quibus acie cultelli inciſis, guttulam unam aut alteram *Aquæ Rufæ* ſub cute invenit. Illâ evacuatâ linteum madefactum *Spiritu Vini, in quo diſſoluta Theriaca*. applicuit: quibus mox ſedatus eſt dolor; atquè unico hoc remedio ſanatus fuit digitus altero die.

In alia quoquè Matrona, quæ per triduum ob vehementem ex Paronychia dolorem dormire nequiverat, abraſâ cute maculam in apice digiti ſub cute invenit, in qua vix una guttula ichoris contenta fuit. Maculâ inciſâ, applicatoquè Digito Goſſypio *Spiritu Vini cum Therica* imbuto, Manui verò & Carpo *Linteo reduplicato ac Poſcâ madefacto*, ſtatim ceſſavit dolor;ità ut poſtero die omninò ſanatus fuerit digitus. Equidem addit Hildanus, ſtatim ab initio inciſionem hanc fieri debere, aliàs ex concurſu humorum inflammationem & tumorem excitari, atquè ſubjectos tendines, imò etiam oſſa erodi.

CAPUT XXX.

De Hernia in genere, atquè in ſpecie de Inteſtinali, & Omentali.

I. AD Tumores haud ineptè referimus quoquè *Disjunctam Partium Mollium Contiguitatem*; Ea autem obſervatur in Hernia, Ani Procidentia, & Uteri Prolapſu. Dicitur HERNIA, RAMEX, RUPTURA, Græcis κήλη, Noſtratibus (*een Breuck of Scheurſel*;) quod nomen & Inteſtinorum, & Omenti Procidentiæ tribuitur. Hernia quid ſit, & quæ ſint Ejus Differentiæ.

II. Atqui variæ ſunt *Herniarum Differentiæ*; quæ pendent vel à loco in quo fit Tumor, vel à materia quæ Tumorem facit. *Ratione loci* triplex datur Hernia, viz. ὀσχεοκήλη *Hernia Scroti*, βουβωνοκήλη *Hernia Inguinis*, ἐξόμφαλος *Hernia Umbilici*. *Ratione materiæ quæ Tumorem facit* plures dantur Differentiæ; ſcilicet ἐντεροκήλη quando Inteſtina prolabuntur Scrotum, Inguina, vel Umbilicum; ἐπιπλοκήλη, quando Omentum procidit in Inguina, Scrotum, vel Umbilicum; ἐντερο-ἐπιπλοκήλη, quando Omentum & Inteſtina ſimul prolabuntur; σαρκοκήλη, quando Subſtantia quaſi Carnoſa Teſtibus, viciniſquè membranis accreſcit; πνευματοκήλη, quando Flatus ſeſe inſinuant Scroto, Inguinibus, vel Umbilico; ὑδροκήλη, quando Aquoſa Materies prolabitur frequentius in Scrotum, rarius in Umbilicum, vel Inguina; κιρσοκήλη *Hernia Varicoſa*, quando Venæ Spermaticæ intra Scrotum dilatantur in modum Varicum,

ità ut interdum tertium mentiantur teſticulum. Quin & compoſitæ ſpecies huc èmergunt, ut præter ἐντερο-ἐπιπλοκήλην dantur & ὑδρο-ἐντεροκήλη, ὑδρο-πνευματοκήλη, ὑδρο-σαρκοκήλη, &c.

III. Sed verò omnes hæ Herniarum Species veræ Herniæ non ſunt: Veræ namquè Herniæ tantum duæ occurunt; viz. Inteſtinorum, vel Omenti extra abdomen Prolapſus, atquè ex duabus hiſce tertia ſæpius oritur nempe ἐντερο ἐπιπλοκήλη; de quibus nunc ſumus dicturi.

IV. Igitur ἐπιπλοκήλη Omenti extra abdominis cavitatem Procidentia eſt. Verum ἐντεροκήλη Inteſtinorum prolapſus. Atqui Inteſtina & Omentum ſi ſimul excidant, ἐντερο-ἐπιπλοκήλη hæc Herniæ ſpecies nuncupatur. Prolabuntur autem Inteſtina, vel in Umbilicum, tuncquè ἐξόμφαλος, ſeu *Hernia Umbilici* aut *Umbilici Relaxatio* dicitur; vel in Scrotum, & ὀσχεοκήλη ſeu *Hernia Scroti* appellatur; vel in Inguina, atquè βουβωνοκήλη ſeu *Hernia Inguinalis* nuncupatur.

Hernia Inteſtinalis, &c.

Herniæ quomodo fiant.

V. Quoad *Cauſam* ſeu *Rationem Formalem Herniarum*; vulgaris opinio eſt, fieri Prolapſum Omenti, & præſertim Inteſtinorum in Inguina, Scrotum, vel Umbilicum, Peritonæo vel rupto, vel relaxato. Sed illis, qui Peritonæum in Herniofis diſruptum cenſent, ſubſcribere non poſſumus. Etenim impoſſibile eſt, validam hanc membranam dilacerari aut diſrumpi poſſe, niſi hoc fiat ex caſu, ſimilivè violenta Cauſa externa: quæ equidem eandem non diſrumpit, dilaceratvè; atqui ſi vulnus peritonæo infligatur quod cute conſolidatâ apertum relinquitur, tunc ruptura ejus Herniæ Cauſa eſſe poteſt. Inſuper in Herniofis poſt obitum nunquam Ruptura, verum Dilatatio Peritonæi ſemper obſervatur. Igitur Peritonæum in Herniis ſolummodò rèlaxari putamus; cumque laxetur vel in ejuſdem proceſſibus, aut alibi, tum Omentum, tum præcipuè Inteſtina in debilitatem hanc membranam impingere; hinc in locum patentem, Inguina puta, vel Scrotum, vel Umbilicum deſcendere. Videatur Hildanus *in Epiſtola ad Michaëlem Doringium de Hernia Uterina pag. mihi* 899.

VI. Cauſæ verò, quæ Peritonæum ultrà modum ità extendunt, relaxantquè, ſunt motus violentus, caſus, percuſſio, ſaltatio, equitatio, vomitus, tuſſis, oneris gravioris elevatio, alvus dura & quæ cum difficultate redditur, conatus in partu, flatus in inteſtinis, vocis intentio, ſpiritus retèntio, & quodcunquè ſpiritum concitare, atquè, diaphragmate & abdominis muſculis tenſis, impetum in inferiorem abdominis regionem inferre poteſt. Accedit Peritonæi ejuſdemvè Proceſſuum debilitas ac humiditas: facilius namquè partes debiles & humidæ laxantur, unde pueri frequentius in herniam incidunt.

Herniarum Signa Diagnoſtica.

VII. Sed Inteſtinalem Herniam adeſſe cognoſcitur ex eo, quod Tumor modo accreſcat, modo minuatur, interdum ferè totus evaneſcat; prout major vel minor Inteſtini portio deſcendit, vel Inteſtina magis

Digitized by Google

magis minuſvè replentur, vel etiam plane retrocedunt. Enimverò Tumore compreſſo, aut reſupinato Ægro Inteſtina in abdominis cavitatem, & equidem cum murmure relabi ſolent. Præterea hic Tumor ferè abſquè dolore eſt, niſi forſan fæces delapſæ ſint in Inteſtinum, vel flatus adſint; tunc enim dolorifica admodum Hernia. *Flatus* ſiquidem adfuerint in Inteſtino, venter totus iis diſtentus eſt, murmura adſunt, flatuſquè & per os & per alvum exitum ſortiuntur. *Excrementa* quod ſi in prolapſo Inteſtino indurata, alvus Ægro obſtructa, tumorquè magnitudine, gravitate, atquè duritie augeſcit.

VIII. Verum in Hernia Omentali tumor mollis eſt, laxus, lubricus, & ferè ſemper idem, cum prolapſum Omentum non ità facilè reponatur, ut Inteſtinum; atqui ſcroto & peritonæi proceſſibus tam firmiter non raro accreſcat, ut nunquam reponi queat, quemadmodum id aliquoties in diſſectis cadaveribus viſum fuit. Cæterum Omentalis Hernia minus dolet, quam Inteſtinalis; eaquè in latere ſiniſtro frequentius, quam in dextro fieri ſolet.

IX. Cæterum quævis Hernia non facile Curam ſuſcipit: in infantibus tamen facilius curatur; in ſenibus difficulter, aut nunquam. Quod ſi Inteſtinum flatibus aut excrementis repletum ſit, ſequitur Dolor, atque hunc, ſi non illicò tollatur, Inflammatio, Gangræna; hinc Paſſio Iliaca, ac ipſa denique Mors ſuccedit. Rarum eſt, quod refert Fabritius Hildanus *Cent.* 1. *Obſerv.* 55. fœminam ſeptendecim annos Herniâ laboraſſe, & circa annum ætatis tertium & ſexageſimum maximis vexatam fuiſſe torminibus, Inteſtinumquè in Abdominis Rupturam impulſum ac inibi retentum dolores non leves, ſimul & inflammationem, aliaque graviora excitaſſe ſymptomata. Vocatus ad Curam Hildanus invenit dextrum inguen Gangrænâ affectum: Tumore itaque ſcarificato, & cæteris quæ ad gangrænæ curationem attinent adhibitis, caro putrida & caloſitas rupturæ exciderunt; unde Dolor, Inflammatio, Febris, Tormina, Lypothymia, Nauſea, Vomitus, omnia denique ſymptomata ſedata ſunt: ſed inteſtinorum materia, nondum penitus excrementitia, velut ilei & cæci, per Abdominis Rupturam excernebatur, circiter duos menſes. Ægra tamen admirantibus omnibus curata, & à ruptura perfecte ſanata fuit, nullâ relictâ fiſtulâ. Prognoſtica.

X. Atqui *Ratio Curandi Heniam*, in primis *Inteſtinalem*, in hiſce tribus conſiſtit: viz. in Inteſtini intra abdominis cavitatem Repoſitione; in Repoſiti Conſervatione, ne rurſus deſcendat; in Relaxati Peritonæi Conſtrictione. Inteſtinalis & Omentalis Herniæ Curatio.

XI. Verum ante Repoſitionem Cheirurgus diligenter conſideret, an Hernia ſit parva, vel magna? an recens, vel inflammatione correpta? an flaccidum adhuc, vel materia aliqua repletum ſit Inteſtinum? Prolapſum Inteſtinum quomodo reponi debeat.

Si *Hernia parva ſit & recens, Inteſtinumquè vacuum*, facillimè reduce-

tur ſi Æger ſupinus in lecto collocetur, capite declivi, pedibuſquè elevatis, quoniam hac ratione Inteſtina ſurſum ruentia ſecum trahunt id quod prolapſum eſt.

Sin verò *magna ſit & recens Hernia*, oportet Cheirurgum Inteſtinum nullâ materiâ diſtentum digitis tractare, idquè, Ægrotantis capite declivius poſito, ſenſim tamdiu molliter circumagere, donec paulatim abdominis cavitatem ingrediatur.

Atqui *Hernia quum aſſociatur aut Inflammatio*, quam indicant dolor calor, febris; *aut Flatus* adſunt, qui cognoſcuntur ex eo quod Æger percipiat totum abdomen à Flatibus diſtendi, ſi Flatus emittat, & rugitus in inteſtinis audiantur, dolorquè extendens ſit ſine gravitate; *aut Faces*, alvuſquè ſupprimitur, tumor ſenſim increſcit, & pondus majus, majorque durities percipitur: tunc à Reductione Inteſtini deſiſtendum eſt, uſquè dum Inflammatio abierit, Fæces egreſſæ, & Flatus diſſipati fuerint.

Igitur *Inflammatio cum adſit Hernia*, Scroto vel Inguini calidè imponatur Cataplaſma emolliens, digerens, ſimulque roborans, ex *Farina Hordei, Furfuribus Tritici, Foliis, Malva, Althaa, Floribus Sambuci Roſarum, Vino Rubro, &c.* idquè identidem renovetur. Etiam ex Fallopio, Pars Affecta foveri poteſt *Lixivio calido, in quo Cineres ex Ligno Fagino ebullierint.* Accipiantur itaquè *dua fili crudi maſſa, indantur cacabo, & coquantur cum* Mß. *Seminis Cumini in Lixivio acri*; deinde maſſarum una extrahatur, quæ inter duos diſcos exprimatur, atque expanſa calidè quantum ferre poteſt Æger, apponatur; verum tepeſcens removeatur, & alia ſubſtituatur, eaque repetatur, donec omninò ſublata ſit Inflammatio.

Si *cum Inflammatione concurrant Faces*, quæ Repoſitionem Inteſtini impediant, caſus quidem eſt maximè deſperatus; nihilominus tamen Fæcum tentetur Eductio Clyſteribus lenientibus, identidem injectis; nec non Fomentis, aut Cataplaſmatibus diſtenſionem relaxantibus. v. gr.

℞. *Fol. Parietaria, Malva, Althaa an.* Mß.
Fol. Camomilla, Meliloti, Sambuci,
Sum Anethi an. Mj.
Sem. Cumini, Fæniculi an. ℨß.
Inciſa & Contuſa Coq. in ſ. q Lactis Vaccini, pro Fotu.

℞. *Rad. Liliorum Alborum rec.* ℥ij.
Fol. Malva, Violaria, Parietaria,
Flor. Camomilla, Meliloti an. Mj
Furfurum Mß.
Coctis in Aqua Pura ad mollitiem, & in mortario minutim contuſis add.
Farina Althaa Hordei, Lini an. ℥ij.
Olei Roſarum, Liliorum Alborum an. ℥iß.

M. F.

Digitized by Google

℞. F. Cataplaſma.

Vel Tumor continuò foveatur mappis calefactis, *Oleo Camomillæ* & *Anethino* imbutis, atque ſubinde renovatis.

Sed & *Flatus* non rarò abſquè inflammatione Inteſtinum replent; quo in caſu uſurpanda ſunt Fomenta ex emollientibus, calefacientibus & diſcutientibus compoſita, nec non Clyſter calefaciens & carminativus injiciendus eſt, haud ſecus ac de Inteſtino Prolapſo, & vel Inflammatione obſeſſo vel Fæcibus repleto, Reponendo nunc diximus.

Sublatâ verò Inflammatione, excretis Fæcibus, Flatibuſquè diſſipatis, reponatur in propriam ſedem Inteſtinum. Viz. collocetur Ægrotus capite plurimum demiſſo, affectâ autem parte elevatâ, deinde manibus Tumor capiendus, tentandumquè ut materies paulatim eo, unde exiit regrediatur; digitum nempe ſub tumorem reponendo, repellendoquè leniter in ventrem quod ex eo delapſum eſt, atquè diligenter cavendo, ne contuſio livorvè inteſtino adferatur, quod ea pars Gangrænæ obvia ſit, & opportuna.

Atqui è contrario cum, omnibus fruſtrà tentatis remediis inteſtinum prolapſum, & vel inflammatum, vel fæcibus flatibuſvè repletum, reponi nequeant, adeoquè præſens Ægroto immineat periculum, extrema quoquè tentanda ſunt. Quo in caſu Ambroſius Paræus *Chirurg. lib.* 7. *cap.* 15. ad Chirurgiam accedere, & ductum illum, per quam inteſtina elapſa ſunt, Sectione dilatare ſuadet, ſic ut digito reponi queant. Sed ardua eſt Manualis hæc Operatio; quæ quomodo ſit inſtituenda videre in ſuper eſt apud Pigtæum *Prax. Chirurg. libr.* 2. *Cap.* 41. & præſertim apud Jobum Meekeranum *Obſervat. Chirurg. Cap.* 45. 46.

XII. Ubi jam inteſtina repoſita fuerint, proximum eſt cavere, ne iterum excidant. Quem in finem maximi ſunt momenti Faſciæ ſeu Subligacula, adeo ut in Herniis recentioribus tota ferè Curationis ſpes in iis ſita ſit. Parandi autem Faſcias commodiſſima hæc videtur ratio. Fiat Cingulum ſeu Faſcia ex corio, quæ lino molliori ſeu panno goſſypino, atque etiam goſſypio nonnihil ſuffulto inducatur, quæ ligulâ ſtringi poſſit. Atquè hæc Faſcia ventri infra hypochondria ſupra coxendicem prope inguina applicetur; ita tamen, ne partes quæ ſunt ſupra ilia & oſſa lædat, & atterat. Huic autem Faſciæ ſeu Cingulo alia Faſcia cum ſplenio ſeu pulvinari quodam ità adaptari debet, quantum opus eſt conſtringi poſſit, ipſumque pulvinar tectâ loco affecto, ſeu parti ubi inteſtina excidere ſolent, incumbat, ſuôque incubitu inteſtinorum prolapſum prohibeat. Quod ut rectius præſtet, faſciæ, quæ ventrem ambit, nonnulli geminas habenas adaptant, quæ ad humeros aſcendunt & collum ambiunt.

Inteſtinum repoſitum quomodo conſervandum, ne rurſus procidat.

Faſciæ loco parari poteſt Cingulum Ferreum cum Scuto Ferreo; quod locum ubi Inteſtina procidunt arctè tangit, & Inteſtinorum Pro-

Prolapſum prohibet. Rationem verò conficiendi omnia hæc inſtrumenta Praxis docet. Icones habentur apud Paræum *Cheirurg. libr.* 7. *cap.* 15. Scultetum *Armament. Chirurg. Tab.* 39. alioſquè.

Relaxatum quoquè Peritonęum robarandum, ac conſtringendum.

XIII. Equidem inteſtinum poſtquam repoſitum eſt, priuſquam adhibetur Bracherium, Adſtringens aliquod relaxato peritonæo applicari poteſt Emplaſtrum, quale eſt *Oxycroceum*, ſeu *Emplaſtrum ad Rupturas* in corio extenſum, vel ſimile; v. gr. illud Pigræi,

℞. *Gummi Elemni* ℥j. *Maſtichis* ʒij.
Olibani, *Sarcocollæ an.* ʒj.
Emplaſtri contra Rupturam ℥iß.
Pulv. Boli Armeni ʒiß. *Olei Therebinthinæ q. ſ.*
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Emplaſtri loco nonnulli laudant Fotus Adſtringentes adeoquè relaxatum peritonæum Roborantes, *ex Corticibus Granatorum, Balauſtia*, *Sumach*, *Nucibus Cypreſſi*, *Floribus Camomillæ*, *Alumine*, *ſimilibuſve*, *in Aqua Fabrorum*, *& Vino Rubro Adſtringente decoctis.* Alii inungunt *Oleum Ovorum.* Sed imprimis *Quies* hîc imperanda eſt, qua ſolâ nonnunquam graves ſanantur Herniæ; cujus rei memorabile adfert exemplum Hildanus *Cent* 5. *Obſerv.* 54. cujuſdam generoſi Bernenſis ſexagenarii, qui viginti annos inſigni Herniâ Inteſtinali laboraverat; cui curandæ tum Hildanum, tum alios in Gallia & alibi expertiſſimos fruſtrà adhibuerat Medicos & Cheirurgos: tandem cum de recuperanda ſanitate ne quidem cogitaret amplius, & ſubligaculis, ne malum ingraveſceret, uteretur, in morbum incedit, quô ultrà ſex menſes lecto anxius fuit. Poſt morbum hunc ne minimum quidem Herniç, qua tamdiu laboraverat, indicium perſenſit, nec amplius ſpleniis aut ſubligaculis uti neceſſe habuit.

Quæ porrò in Herniæ Curatione ſint obſervanda.

XIV. Igitur Faſciâ inteſtina, ne rurſus prolabantur, contineri poſſunt: quod ubi factum danda opera, ut excrementa potius mollia ſint quam dura, alvuſquè ne ſupprimatur; atquè in egerendis fæcibus obſervandum, ut manu inguina & ſcrotum probè contineantur, ne fæces emittendo inteſtina extrudantur. Deinceps abſtinendum à cibis flatulentis, ne flatus inteſtina diſtendentes producantur. Inſuper omnis vehemens motus, ſaltus, curſus, oneris gravioris geſtatio, vociferatio, aliaquè vehementiora vitentur exercitia. Deniquè in tuſſi & ſternutatione idem obſervandum, quod modò in egerendis alvi fæcibus attendendum diximus.

XV. Hiſce alii addunt ad accelerandam relaxati peritonæi confirmationem varia intus ſumenda medicamenta, & inter illa huic affectui curando ſpecifica, qualia dicuntur *Radix Conſolidæ*, *Oſmunda Regalis*, *Herniaria*, *Hypericum*, *&c.* quorum formulæ plures habentur apud auctores.

XVI. Vel

Digitized by Google

XVI. Veruntame ſi integram ſanitatem iis Æger conſequi non poſſit, Bracherio contentus ſit; quô ſolô ſi rectè contineantur inteſtina, omnibus vitæ actionibus ſine magno impedimento vacare poterit. Atqui hiſce qui contentus non eſt, ſemet ipſum Cheirurgiæ tradit, quæ per ablationem Didymi Herniam penitus curare potis eſt; de qua videantur Pigræus *Prax. Cheirurg. lib.* 2. *cap.* 40. Scultetus *Armam. Chirurg. Tab.* 40. Cl. van Horne *in Microtechne Sect.* 2. *part.* 1. §. 24.

XVII. Quæ autem hactenus de Cura Herniæ Inteſtinalis dicta ſunt, quoquè applicari poſſunt Herniæ ex Omenti prolapſu ortæ. Iidem enim in Ejus Curatione ſunt ſcopi Primò nimirum reducendum eſt Omentum manuum operâ; deinde prohibendus elapſus, quod itidem Bracherio fieri ſolet. Atqui ſi Omenti Prolapſus non exactè prohibeatur, adeò ut frequentius illud elabatur, facilè peritonæi Proceſſui per fibras arctiſſimè accreſcit, hinc reduci in abdominis cavitatem nunquam poteſt, manetquè immedicabilis Epiplocele.

CAPUT XXXI.

De Tumoribus Scroti, Herniis impropriè dictis; viz. Hydrocele, Pneumatocele. Sarcocele, Circocele.

I. De *Hydrocele* ſeu *Herniâ Scroti Aquosâ* ſuperius *Cap.* XIV. abundè egimus, Sed in Scroto quandoquè, viz. inter tunicam vaginalem & albugineam, haud ſecus ac Aqua in Hydrocele, *Flatus* continetur; qui ibidem congeſtus partes haſce membranoſas, ipſumquè adeò ſcrotum ſenſim diſtendens Tumorem excitat, qui *Pneumatocele* ſeu *Flatulenta Hernia* dici conſuevit Diſtinguitur verò ab Hydrocele, quod Tumor hic rubicundior ſit; præterea in Hernia Flatulenta non ità pellucidum apparet Scrotum, quam in Aquoſa. Curatio quoquè eadem eſt, atquè per Topica Medicamenta Calida, Reſolventia, & Digerentia abſolvitur: verum Scroti Apertio hîc locum non habet, uti in Hydrocele. Pneumatocele.

II. Atqui carnoſum quid non rarò naſcitur in Scroto, Teſtibuſquè adnaſcitur, & iſtum Scroti Tumorem excitat, cui *Herniæ Carnoſæ* nomen inditum eſt. Eſt autem SARCOCELE ſeu HERNIA CARNOSA *Tumor præter naturam ex ſanguine impuro copioſius in Teſticulos adfluente, ibidemquè in ſubſtantiam heterogeneam, quaſi carnoſam degenerato, productus.* Enimverò generatur Carnoſa hæc Hernia è ſanguine impuriore, ſimulquè acri, in ſcrotum teſtiumquè involucra, nec non intimam eorundem ſubſtantiam copioſius affluente, atquè in ſubſtantiam heterogeneam, in multis fungoſæ carni ſimilem, ibidem mutato. Quæ aliquandò Scroti tunicis, nonnunquam illis Teſticulorum adnata cernitur; quandoquè verò ipſis Teſtibus ita connata & innata reperitur Sarcocele quid ſit. Quomodo fiat.

R

reperitur; ut magnam in molem adaucti Teſticuli eandem cum heterogenea illa carne videantur habere ſubſtantiam: quemadmodum hujuſmodi ex Sarcocele adauctum Didymum, 1684. Menſe Auguſto Arenaci, extirpari vidimus, uncias ultra viginti pendentem. Huic autem ſanguinis affluxui occaſionem præbent Hernia Inteſtinalis, Ictus, Percuſſio, Lapſus, Sectio Herniæ non ritè inſtituta, &c.

Hiſtoria.

III. Igitur veram cenſemus *Herniæ Carnoſæ Cauſam*, tenuiſſimorum & pluſquam capillarium vaſculorum in ſcroto vel teſticulis eroſionem, rupturam, aut dilatationem; unde plus ſanguinis in partem ruit, quam ad nutritionem requiritur: è quo tenuiores, acrioresquè particulæ ſecedentes, porrò erodunt, & novo affluente ſanguine in hujuſmodi heterogeneam, & quaſi carnoſam ſubſtantiam continuò excreſcunt.

Diagnoſis, & Prognoſis.

IV. Adeſſe verò Sarcocelen cognoſcitur ex eo, quod Tumor in Scroto durus ſit, ſine inguinis tumore, ſenſimquè adauctus; quo ſigno diſtinguitur ab Hernia Inteſtinali, quæ mollior eſt, & ſubitò oritur: inſuper major hîc moleſtia eſt, quam dolor, niſi pravi humores confluant. Indagandum quoquè diligenter, ne Hidrocele vel alius Teſticuli Tumor pro Carnoſa Hernia habeatur; quod interdum contingit, ſi aqua Profundius lateat, & foris nulla ſui ſigna exhibeat. Tale exemplum profert Foreſtus *lib.* 27. *obſerv.* 25. *in Scolio.* de quodam, qui teſtem unà cum ſcroto in modum ſcyrrhi, paulatim majorem in molem auctum, & durum per quinquennium habebat, ut omnes Sarcocelen putarent. Poſtea tamen cum emollientia & maturantia applicarentur, tumor mollis evaſit, & facto abſceſſu magna aquæ copia, quæ intus latuerat, cum impetu erupit, unde ſcrotum & teſticulus detumuit, Ægerquè penitus curatus fuit.

Equidem medicamentorum ope vix unquam curatur Sarcocele. Sed Cheirurgiæ operâ tolli ſolet, ut plurimum cum didymo, cui adhæret, vel inhæret heterogenea hæc ſubſtantia. Ad inguina ubi ſe extenderit, ferè incurabilis eſt,

Curandi Methodus.

V. Quoad *Medendi Rationem*; ea duplex eſt, ſcilicet ut vel tumoris incrementum prohibeatur, & porrò tumor abſumatur: vel ſubſtantia hæc carnoſa Cheirurgiâ tollatur. Primæ intentioni ut ſatisfiat, medicamenta interna ad tollendam Sarcocelen quoquè commendantur. Et ſcribit Matthiolus *in Dioſcoridem lib.* 3. *cap.* 18. ſe noviſſe quendam, qui *Ononidis Radicis pulvere* duntaxat plures menſes ſumpto. carnoſum ramicem abſumpſit, & ſanatus eſt; licet à Medicis nullo alio, remedio quam ſo à ſectione, uſtionequè hunc curari poſſe eſſet ſtatutum.

Inter Topica Medicamenta valdè hîc commendat Rulandus *Cent.* 9. *Obſerv.* 66. ſuum *Oleum Sulphuris*, hoc eſt, *Balſamum Sulphuris* quotidie bis illitum.

Alii imponere malunt hoc Emplaſtrum,

℞. *Gummi Ammoniaci in Aceto ſoluti* ℥i ß.

Bdel-

Digitized by Google

Bdellii ſimiliter ſoluti,
Pulv. Seminis Sinapi, Urticæ an. ℥j.
Ariſtolochiæ Rotundæ ʒvj. *Sulphuris* ℥ß.
Therebinthinæ, Lapidis Spongiæ an. ℥j
Spiritus Vini ℥iß. *Ceræ* ℥vj. *Olei Olivarum* ℥iiij,
Ex hiſce S. A. Fiat. Emplaſtrum.

Sculcetus *poſt Armament. Chirurg. Obſerv.* 74. ſcribit, plures ſe curaſſe, exhibito quotidiè *Pulvere Radicum Ononidis*, & impoſito hoc Emplaſtro,

℞. *Gummi Ammoniaci, Galbani, Bdellii an.* ℥ß. *diſſolutis in Aceto adde.*
Adipis Anatis ℥iß. *Ceræ Citrinæ* ℥ij
Medullæ Crurum Bovis, Olei Liliorum Alborum an. ʒx.
Miſceantur in formam Emplaſtri, quod linteo inductum Scroto applicetur, & quarto quoque die renovetur.

VI. Sin hoc modo Carnoſa Hernia non imminuatur, ſed è contrario augeatur, ſequenti methodo tentari poteſt Curatio. Fiat foramen exiguum in Scroti parte ſuperiore: per hoc petiæ ope medicamenta applicentur ſuppurantia, quo ſic carnoſa hæc ſubſtantia tolli poſſit, quavis deligatione pus expurgando; verum non totum, ad meliorem reliquæ carnoſæ ſubſtantiæ conſumptionem.

Quod ſi nec hæc ſucceſſerint, Teſticulus extrahendus, & ſectione tantum carnoſæ excreſcentiæ tollendum, quantum ſine læſione fieri poteſt; hinc reſtituendus iterum in ſuum locum Didymus, & quod reliquum eſt carnoſæ ſubſtantiæ ſuppuratione auferendum.

Quum verò nulla ſpes ſit, dictis modis Sarcocelen tollendi, Didymus, cum adnatâ ipſi carnoſâ ſubſtantiâ, vel totâ ſuâ ſubſtantiâ tumefactus exſcindendus eſt.

VII. Præterea Venæ Spermaticæ in Scroto Varicum adinſtar dilatantur nonnunquam, & Tumorem in Scroto efficiunt, qui CIRSOCELE ſeu VARICOSA HERNIA nuncupatur. Ea namquè nihil aliud eſt, quam *circa Teſticulos Spermaticæ Venæ dilatatæ, & Varicum modò conglomeratæ, contortæquè.* Cirſocele qualis ſit affectus &c.

VIII. Hinc & eadem hujus Affectus Cauſa eſt, quæ Varicum; viz. ſanguis craſſus ac terreſtris, circa valvulas venarum ſpermaticarum ſubſiſtens, atquè Varicoſum hujuſmodi Tumorem in Scroto excitans.

IX. Facilè quoquè manifeſtum fit hoc malum, quod in Scroto ſupra Teſticulum circa Peritonæi Proceſſum venæ turgidæ, conglomeratæ, & capreolorum modò intortæ tangantur; quodquè deorſum magis deſcendat Teſticulus.

X. Cura equidem hujus Affectus facilis non eſt. Ea tamen ut abſolvatur, commodo aliquo ſubligaculo, aut faſciâ convenienter appoſita Scrotum cum incluſis teſtibus ſuſtentetur; hoc namquè tam certum Varicoſæ Herniæ Curatio.

eſt remedium, ut, teſte Fallopio, quidam eô ſolô curatus fuerit, quod teſtes per duos menſes faſcia ſuſpenſos geſtaverit, & quotidie *Aquam è Nucibus Cypreſſi deſtillatam* adhibuerit, eâquè Scrotum humectaverit, & per ſe exſiccari ſiverit.

XI. Alii emollientibus & diſcutientibus Curam moliuntur, ideoquè Balneum uſurpant, ſeu Semicupium ex *Radicibus Althea, ſemine Lini, ſimilibusvè in Aqua decoctis*, ac deinceps *Oleo Amygdalarum*, vel *quovis alio* locum inungunt. Alii id, quod ſequitur, imponunt Emplaſtrum,

℞. *Picis Navalis* ℥vj. *Colophoniæ* ℥iij.
Gummi Ammoniaci, Bdellii, Opopanacis, Maſtichis, Lithargyri, Therebinthinæ an. ℥j.
Boli Armeni, Thuris, Sanguinis Draconis, Sarcocollæ: Aloës, Centaurii, Symphiti, Gallarum, Malicorii, Nucum Cypreſſi, Lumbricorum terreſtr. an. ʒij.
Glutinis pellis arietin diſſol. in Aqua Chalyb. & Aceto q. ſ.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Quod ſi nec iſtis remediis morbus hic curetur, ad Cheirurgiam deveniendum; & vel, apertura in Scroto factâ, varicoſæ teſtium venæ incidantur; vel ſimul cum didymo eædem exſcindantur.

CAPUT XXXII.

De Ani Procidentia.

Ani Procidentia qualis ſit affectus,

I. Prolabitur quoquè interdum Anus ſive Podex, ac recti inteſtini pars extrema ità, ut poſt conſuetam illam, quæ in egerendis alvi fæcibus accidere ſolet, eminentiam, rurſus ſuum in locum, & intra corpus reduci nequeat, ſed extrà promineat, quod malum ANI PROCIDENTIA nuncupari ſolet.

& quomodo fiat.

II. Accidit autem Ani Procidentia, interdum ex nimio in excernendis alvinis excrementis conatu, quô anus adeò propellitur, ut partem recti inteſtini ſecum ducat; item in difficili ac laborioſo partu. Fit quoquè nonnunquam ob magnam irritationem, unde in Dyſenteria, Teneſmo, & Lithotomia ſæpius contingit. Inſuper ob muſculorum, qui poſt alvi egeſtionem anum propulſum retrahere ſolent, imbecillitatem aut reſolutionem quandoquè oritur hic affectus; & ex hac cauſa ſymptoma hoc interdum ità adaugetur, ſevitquè, ut ſe vidiſſe ſcribat Aquapendens Ani Procidentiam tam longam, ut cubiti menſuram æquaret, ac ità craſſam, ut ambos cubitos ſimul junctos metiretur. Atqui hæc muſculorum Ani Levatorum imbecillitas accidit, vel quia frequens & diuturna fuit ani procidentia, vel à ſeſſione ſuper lapide

lapide frigido, aut mora in aqua frigida, adeoquè horum muſculorum refrigeratione, Quibus nonnulli & mollitiem nimiam ac humectationem addunt, qua de cauſa infantibus hoc malum familiarius eſt.

III. Malum hoc per ſe patet, & viſui manifeſtum eſt. Difficilius verò curatur in ſenibus, quam in junioribus. Si ob ſolum conatum vehementem, nullâ aliâ accedente cauſâ, podex foras prolabatur, ſponte interdum in locum ſuum redit, vel manus operâ facilè reducitur. Sin ex dyſenteria aut teneſmo fit Ani Procidentia, vix curatur, niſi ſublatâ cauſâ. Quum autem ab imbecillitate aut reſolutione muſculorum anum retrahentium originem habeat, & quotieſcunquè alvus excernitur, procidat, vix aut ſaltem difficulter curam ſuſcipit. *Diagnoſis & Prognoſis.*

IV. Igitur Anus ubi prolapſus eſt, molliter manu Ægri vel Cheirurgi intra corpus reponendus: vel, ne facilè deinceps prolabatur, inungatur prius *Unguento Adſtringente Fernelii*, aut *Oleo Roſarum & Myrtillorum, cui tantillum pulveris adſtringentis additum*, hinc, digitorum aut lintei mollioris ope prolapſum inteſtinum reſtituatur. *Affectus hic quomodo Curari debeat.*

Quod ſi intumuerit, atquè hinc repoſitio impediatur, fovendus anus *Lacte Dulci tepido*, vel *Decocto Malvæ, Althææ, Florum Camomillæ, Seminum Lini, Fœnigræci, & ſimilium.*

Vel talis fiat Fotus, præſertim Inflammatio ſi adſit.

℞. *Summ. Abſynthii, Hyperici,*
Flor. Sambuci, Camomillæ, Meliloti an. Mß.
Roſarum Rubr. p. ij.
Coq, in Lacte Dulci, vel Vino Rubro adſtringente.

Noxium hîc valdè externum frigus, ſiquidem Gangræna ſubitò accederet. Celerrimè adeoquè Cheirurgus repoſitioni ſeſe accingat, hinc conſervationi vitalis caloris, uſu Fomenti præſcripti, calidorumquè linteorum, operam omnem impendat.

V. Repoſitus Anus ſuo in loco ut retineatur, Adſtringens aliquod Fomentum ſpongiæ ope aliquamdiu ei admoveatur. v. gr.

℞. *Cort. Granatorum* ʒiij.
Fol. Plantaginis, Quercus an. Mj.
Flor. Camomillæ, Roſarum Rubr. an p. ij.
Balauſtiæ ʒij.
Aluminis Crudi ʒiij.
Coq. in Aqua Ferrata, vel Vino Rubro adſtringente ad ℥xx.

Interea danda opera, ut laxa ſervetur alvus, fæceſquè molliores & ad facile excernendum aptæ reddantur, ne tanto conatu in iis excernendis opus ſit.

VI. Modum adhuc alium, (ridiculum ſanè!) prolapſum hoc inteſtinum in ſuum locum reponendi deſcribit Barbette *Cheirurg. part. 1. cap. 9.* viz, manu forti aliquoties nates ægri percutit, unde ani levatores

muſculi illicò rectum inteſtinum in ſuum locum retrahunt.

VII. Quod ſi nec hiſce modis Anus ſuo loco reſtitui queat, jubet Hippocrates, ut ex pedibus pendens Æger concutiatur; ſurſum enim, ut illa concuſſione remigret hocce Inteſtinum. Atquè in hunc ferè modum refert Fabritius Hildanus *Cent. 3. Obſerv. 76.* ſe virum quinquagénarium, cui, cùm in via publica alvum exonerare vellet, anus prolapſus erat, & ex aëre frigidiore maximus in eo exortus dolor, nec non prolapſum inteſtinum ad magnitudinem ovi ſtrutio-cameli tumefactum, curaſſe. Primo hoc applicuit Fomentum.

℞. *Fol. & Flor. Verbaſci*,
Flor. Camomillæ, *Meliloti*,
Rad. & Fol. Althææ an. M.j.
Sem. Lini, *Fœnigraci an.* ℥j.
Aniſi ʒj.

Coq. in Lacte Vaccino pro Fotu; qui linteamina duplicata intinxit, & per integram horam calidè applicuit.

Deinde toti inteſtino hunc inſperſit Pulverem,

℞. *Flor. Roſarum Rubr. Cort. Granatorum*,
Nucum Cypreſſi, *Maſtichis*, *Thuris*,
Croci Martis, *Plumbi Uſti an.* ʒj.

F. ex his S. A. Pulvis.

Tandem caput Ægri in terram inclinavit, pedes verò in altum à duobus fortiſſimis viris elevari curavit; mox indice manus dextræ molli linteo involuto, & præſcripto decocto intincto, atquè in medium inteſtini prolapſi immiſſo, id ſuum in locum feliciter reduxit; & porrò quæ neceſſaria erant peregit.

CAPUT XXXIII.

De Uteri Prolapſu.

I. QUemadmodum Anus, ita & Uterus quandoquè prolabitur; viz. ubi Is deorſum tendit, atquè interdum extra vulvam propendet. Hic autem Uteri Prolapſus nunc major eſt, ità ut ad dimidium coxarum uſquè deſcendat; nunc minor, ut vix extra pudendum promineat.

Uteri Prolapſus qualis ſit affectus, & quomodo fiat.

II. Prolabitur autem UTERUS, cum ejus ligamenta, parteſquè membranoſæ, quibus naturaliter ſua in ſede detinentur, relaxantur; quod aliquandò contingit, ob magnos in dejectionibus difficilioribus conatus, vel propter vim partus, nimiam corporis humiditatem, &c; vel ſi ſaltu, aliavè corporis commotione validâ ac ſæpius iteratâ Uterus in ſinum impellatur. Atquè hic Uteri Prolapſus prout major vel minor eſt, ſic interdum ad mediam prolabitur vaginam; aliquandò ad vulvæ uſquè orificium,

orificium, ut Uteri Oſculum in ſinum pudoris decidat, & vaginâ inverſâ, extrà propendeat; nonnunquam deniquè totus extrà vulvam excidit, ac variis modis afficitur.

III. Sed hanc Uteri Procidentiam multi negant, cenſentquè laxitatem quandam vaginæ, quæ extrà pudendum prominet, hæc ludibria facere. In primis Jobus Meekeranus *Obſerv. Cheirurg. cap.* 51. & Henricus à Roonhuyſen *Obſerv. part.* 1. *obſerv.* 2. pluribus tum rationibus, tum exemplis probare conantur, Uterum ipſum prolabi nunquam poſſe; ſed relaxationem & procidentiam rugoſæ vaginæ ſubſtantiæ pro utero prolapſo haberi, & curari. Hiſce adſtipulatur Kerckringius *Spicil. Anatom. Obſerv.* 20. & Cl. van Horne, qui *Microtechne Sect.* 2. *Part.* 1. §. 28. ita ſcribit: „ Circa Uteri Procidentiam hoc monendum habeo, vix ac ne „ vix quidem, imò omninò non, contingere poſſe, ut Uteri corpus „ propendeat extrà vulvam; atquè proinde non adeò frequentem eſſe „ hunc affectum ac vulgò creditur. Cæterum decipiuntur Obſtetrices, „ & cum iis magna pars Medicorum, à vagina rugoſa uteri, quæ poſt „ difficilem partum aut etiam ab imperita Obſtetrice, à ſubjectis partibus avulſa, accedente pituitoſorum humorum affluxu ità extenditur, „ atquè in tantùm ſæpè augetur hoc malum, ut extra vulvam pendula „ vagina imitetur vaſculum aliquod pyriforme, nam quo major eſt prolapſus, eò radix ipſius anguſtior fit: ac proinde cum ob Gangrænam „ abſcindere eam cogimur, parvo admodum periculo idem fit.

Vera Uteri Procidentia an detur.

Negatur.

IV. Verum fateamur licet, rugoſam uteri vaginam poſt difficilem partum, aut ab imperita obſtetrice, à partibus ſubjectis avulſam, accedente pituitoſorum humorum affluxu, nonnunquam ità extendit, ut extrà vuluam pendeat; hoc tamen non probat, ipſum uterum quoquè prolabi non poſſe. Sic legimus apud Carpum, *in Iſagoge Anatomica*, hiſtoriam mulieris, cui Uterus non tantum foras prolapſus, verum etiam exſectus eſt. Habemus apud Paræum *Chirurg. libr.* 23. *Cap.* 41. exemplum Uteri prolapſi, & à Paræo exſciſſi, ac poſt mulieris mortem in abdomine non inventi. Similiter apud Hildanum *Cent.* 4. *Obſerv.* 60. 61. 62. tria hujuſmodi Uteri prolapſus extant exempla. Et plura diſcribunt Felix Platerus *Obſerv. libr.* 3. Th. Bartholinus *Cent.* 2. *Obſerv.* 91. *Cent.* 5. *Obſerv.* 9. Dom. de Marchettis, *Anat. cap.* 7. Cl. Diemerbroekius *Anat. libr.* 1. *cap.* 24. Stalpert vander wiel *Obſerv. Anat. & Cheirurg.* 69. aliiquè Quandoquidem igitur ratio dictat, humores à toto corpore defluentes Uteri Ligamenta humectare, ac relaxare in tantum Poſſe, ut in vulvam is deſcendat; & experientia confirmat, in locis humidioribus hunc morbum ſatis familiarem eſſe, de vero Uteri prolapſu amplius dubitare non licet. Imò verò ab eo conatu, quem in Partu mulier adhibet, ſi præſertim ob difficultatem pariendi magna vi peragatur, Uterus cum fœtu in ſinum vaginæ quandoquè detruditur. Ità memini me ad mulierem difficulter parturientem vocatum 20. Januarii 1686.

Aſſeritur.

Hiſtoria.

1686. in qua cum Obſtetrice & præſentibus mulieribus obſervavi Uterum cum incluſo Fœtu in vaginam ad vulvæ uſquè orificium prolapſum, prominente extra pudendum interno Uteri Oſculo ad duorum digitorum latitudinem.

V. Haud ineptè igitur Cl. Blaſius *Obſerv. Medic. Part. 3. Obſerv. 1. & 2.* Uteri Procidentiam diſtinguit in veram, & imperfectam. Vera Uteri Procidentia dicitur, quando ipſe Uterus, membranoſis ejus ligamentis laxatis, deorſum tendit, atquè in, vel extrà vulvam propendet, foras prominente interno ejus oſculo. Verum imperfecta procidentia nuncupatur, quoties relaxata, & extrà pudendum prominens vagina hæc ludibria facit.

Ipſe Uterus an prolabens inverti poſſit?

VI. Cæterum altera hîc reſtat difficultas, ſcilicet *an ipſe Uterus inverti poſſit?* huic quæſtioni reſpondemus, in difficili partu, dum placenta firmius utero adhæret & ab imperitis Obſtetricibus nimium protrahitur, id quandoquè contingere poſſe, qualia exempla occurrunt apud Petrum de Marchettis *Obſerv. Chirurg.* 61. Scalpert vander Wiel *Obſ. Anat. & Chirurg.* 67. aliosquè In virginibus verò hoc impoſſibile judicamus, propterea quod craſſa & membranoſa Colli Uteri ſubſtantia in illis exiguo tantum foramine pervia ſit.

Diagnoſis.

VII. Uterus verò ſi prolapſus ſit intrà vulvam, exiguus apparet tumor, quaſi extenſæ pellis, & pondus veluti ovi majoris circa pudenda percipitur. At quum omninò prolabatur, tumor adeſt ovi anſerini adinſtar, in cujus ima parte foramen conſpicitur exiguum, quod eſt internum Uteri oſculum. Sin autem rugoſa vaginæ ſubſtantia, relaxata nimium, extrà pudendum promineat, id haud difficulter obſervatur.

Prognoſis.

VIII. Equidem affectus hic dum recens eſt, & potius Uteri in vaginam deſcenſus, quam ejuſdem extra vulvam procidentia, facilius curatur. Atqui diutius ſi duraverit hoc malum, indieſquè augeatur, difficulter, & non niſi longo tempore ſanatur. Inſuper facilius curam ſuſcipit in junioribus, quam adultioribus; quibus Uterus, etſi reponatur, levi de cauſa iterum procidit. Imperfecta quoqué Uteri procidentia curatu haud ità difficilis eſt.

Curandi Methodus.

IX. Igitur morbi hujus Curatio (ſive Uteri Procidentia ſit vera, *hoc eſt*, ipſius Uteri Prolapſus; ſive ſit imperfecta, *id eſt*, rugoſæ Vaginæ Uteri ſubſtantiæ relaxatio, & extrà vulvam procidentia) repoſitionem ejus quod prolapſum eſt, repoſiti in ſuum locum conſervationem, nec non laxatarum partium adſtrictionem & confirmationem requirit.

X. Sed ante repoſitionem conſiderandum eſt, an Uteri aut Vaginæ relaxatæ procidentia ſit ſimplex, an verò adjungatur ipſi inflammatio, aliusvè tumor. Hiſce nanquè apparentibus, repoſito ne tentetur, niſi evanuerint hæc ſymptomata. Quem in finem pars prolapſa foveatur *Decocto Florum Camomillæ, Meliloti, Herbarum Calamenthæ, Pulegii, Roſmarini, Seminis, Dauci, Leviſtici, &c.* Hinc tumore imminuto, eva-

per

Digitized by Google

emiſſoque per Clyſterem ſtercore, atque urinâ excretâ, (ut undiquè à compreſſione liber ſit Uterus) Ægra in lecto ſupina collocetur, & coxis elevatis, poplitibuſque reflexis, ac capite quantum fieri poteſt demiſſo. Ipſa baſin tumoris manibus apprehendat, eumquè introrſum adigat. Quod ſi ipſa perficere nequeat, Cheirurgus aut Obſtetrix digitum in ejus orificium immittat, ac ſenſim Uterum attollat: vel accipiat candelam ceream, ſuâ craſſitie vaginæ muliebri reſpondentem, & eâ citra violentiam omne id protrudat, quod procidit, donec tota moles ſuum in locum reducatur.

Scribit Roderius à Caſtro *de morbis mulierum libr. 2. cap. 16.* utile eſſe, ut Medicus vel Cheirurgus ferrum ignitum manu oſtendat, ſimulerquè, quaſi eô tangere vellet prolapſum Uterum: ſic enim retrahi Uterum, uti & prolapſa inteſtina. Atquè refert Cheirurgum exercitatiſſimum ita curaſſe quendam, qui vulnus in ventre acceperat, per quod inteſtina egrediebantur; quæ cum nullo remedio reduci potuiſſent, nihil aliud profuiſſe, quam quod magnum ferramentum candens, coram patiente manu tenens, vulneri applicaturum ſe finxit; cujus rei ſubito terrore Inteſtina è veſtigio ſuum in locum reducta fuiſſe.

IX. Poſtquam autem Uterus fuit repoſitus in ſuum locum, ut ibidem contineatur, mulier in lecto reclinetur cruribus extenſis, ità ut unum alteri incumbat, & iſto in ſitu aliquot dies maneat. Interim adſtringens & roborans Fotus Uteri regioni ſpongiæ ope continuò adhibeatur. v. gr.

♃. *Rad. Conſolidæ majoris, Rubiæ Tinctorum an. ℥iij.*
Iridis Florentinæ ℥ij.
Herb. Matricariæ, Salviæ, Pulegii,
Fol. Quercus, Flor. Roſar. rubr. an. Mj.
Balauſtiæ, Glandium, Aluminis,
Sem. Cumini an. ℨij.
Coq. in ſ. q. Vini Rubri Adſtringentis ad ℔iij. pro Fotu.

Regioni Umbilicali nonnulli imponunt *Emplaſtrum ad Rupturam*, vel *Oxycroceum*, vel id quod ſequitur,

♃. *Opoponacis ℥ij Styracis liquidæ ℥ß.*
Thuris, Maſtichis, Picis, Bols Armeni an. ℨij.
Ceræ q. ſ. F. S. A. Emplaſtrum.

Etiam valdè hîc laudantur *Suffitus ex cortice, vel Pulvere Ligni Quercini*, dicto (*kun, of Saag meel.*) Alii volunt, ut ſuffumigetur *pelle anguillæ ſale condita.*

XII. Interim cura habeatur, ne alvus pigrior ſit, vel laxior. Si enim duræ ſint fæces, Uterus in iis egerendis facilè præcipitatur, Lubrica verò alvus membranas Uterum alligantes plurimum laxat. Inſuper & omnes cauſæ, quæ Prolapſum hujus partis excitare valent, tollendæ;

S atquè

atque corpori univerſo, tum Utero ipſi proſpiciendum. Quem in finem multum conducunt *Decocta ex Guajaco*, *Salſaparilla*, *China Saſſaphras*, *additis & iis*, *quæ Uterum roborare valent* continuò uſurpata..

XIII. Sin verò nulla perfectæ curationis ſpes ſit; ut tamen à procidentia hac, quæ facilè iterum accidit, ſecura ſit fœmina; *Peſſulos*, ſeu potiùs *Globulos Cereos* in Uterum intrudere, ibidemquè relinquere ſolent, de quibus videantur Rouſſetus *de Partu Cæſareo Sect. 6. Cap.* 34. Paræus *libr.* 23. *cap.* 41. Hildanus *Cent.* 4. *Obſerv.* 61. Loco peſſariorum in Uteri Procidentia quædam uti ſolent *Circulis ex Subere factis, & Cerâ obductis.* Vid. Sculteтus *Armam. Cheir. Tab.* 17. Veruntamen *Subligaculum* ſeu *Zona* (quæ pro re nata diverſimodè parari ſolet) hic potius adhibenda mihi videtur; hac enim munitæ mulieres ſine periculo procidentiæ ambulare, & munera ſua obire poſſunt.

XIV. Atqui prolapſus Uterus quum Gangrænâ corripiatur, nec ea ſiſti poſſit, quin potius in Sphacelum abeat, eum abſcindendum nonnulli ſuadent; ſed cum periculoſa admodum ſit hæc Cheirurgia, eam non facilè inſtituendam cenſeo. Si tamen relaxata nimium vagina extrà vulvam procidat, atquè ſideretur; ea, vel ſectione, vel ſtrictiore ligaturâ ſine periculo auferatur, ac porrò curetur.

PRA-

Digitized by Google

PRAXEOS CHEIRURGIÆ

LIBER SECVNDVS.

DE

VULNERIBUS.

CAPUT I.

Quid Vulnus, quæ ſint illius Differentiæ, Cauſæ, Diagnoſtica.

I. VULNUS ex communi omnium conſenſu nihil aliud eſt, quam *ſolutio continui* ſeu *continuitatis*. Sed ut melius innoteſcat natura Vulneris, videndum eſt, qualis nam ſit hæc continui ſolutio, ad quam pro cognitione Vulneris nos tranſmittunt Veteres. Enimverò *ſolutio continui*, quæ quibuſdam *ſoluta unitas* vel *unitatis diviſio* dicitur, eſt *ſeparatio ab invicem partium alicujus membris*, cui ſeparationi contraria eſt unio, & continuitas. Sed cum contrariorum eadem ſit ratio & diſciplina, ſi viderimus, quid ſit hæc partium unitas, ex hac quoque palam fiet, quid erit unitatis ſolutio. *Unio* autem, ſive *Unitas partium* dicitur *conſtitutio ſecundum naturam*, atquè *naturalis compaginatio* ſeu *conjunctio*. Quum ergò Unio ſit conſtitutio naturalis, ſolutio hujus unitatis erit habitus præter naturam; unde ſequitur, quod ſit morbus. Equidem non omnis continui ſolutio Vulnus eſt: idem namquè dici poteſt de Ulcere, atquè Fractura. Vulnus quid ſit.

II. Hinc alii ſtrictius definiunt Vulnus, *Solutionem continui in carne caſim factam*: quo dicto nec Contuſio, nec Punctio, nec Morſus alicujus Animalis inter Vulnera numerari poteſt; quibus tamen affectibus Vulnerum nomen jam dudum inditum fuit. Unde & nos

S 2 per

per Vulnus intelligimus omnem continui ſolutionem, tam cæſim, quam punctim, ſivè per contuſionem factam, non ſolum carnis, ſed nervorum, venarum, arteriarum, aliarumquè mollium partium. Idquè definimus, quod ſit *Solutio continui recens, cruenta, in parte molli, extrinſecus incidens, ſive ab externo quodam inſtrumento inflicta.* Atquè hæc Vulneris definitio ſanè perfecta eſt; quippe quæ optimè ejus naturam explicat, neque magis, nequè minus comprehendit; nec non ab Ulcere, & Fractura manifeſtè illud diſtinguit.

Vulneris Definitio.

III. Sed quum Vulnus dicatur continui ſolutio in parte molli, tam cæſim, quam punctim, & contuſim facta, modo dicendum, qui unaquæquè harum continui ſolutionem ſpecies ſit.

Vulnerum ſpecies ac Differentiæ.

Inciſio eſt plaga, ſive Vulnus cæſim illatum inſtrumento longioris aciei, ut enſe, cultro, ſimiliſvè.

Punctio eſt partis alicujus mollioris perforatio à re acuta, ut ſagitta, pugione, mucrone; aut ab alicujus animalis morſu, ictuvè facta.

Contuſio eſt partis carnoſæ ſolutio continui interna, integra manente cute, quæ fit ab inſtrumento gravi ac retuſo; ut ſi quis membrum aliquod in lapidem impingat, aut ligno fortiter percutiat.

Differentiæ porrò Vulnerum permultæ ſunt. Enimverò differunt quædam reſpectu partium vulneratarum, unde alia ſunt in carne, alia in tendine, alia in nervo, alia in vena, alia in arteria, alia in capite, alia in collo, alia in thorace, &c.

Quædam differunt ratione Vulneris eſſentiæ, unde vulnera alia ſimplicia ſunt, alia compoſita. Simplicia dicuntur, quæ cutem duntaxat carniſquè portionem occupant, ſine ulla partis deperditione. At compoſita ſunt, quandò & cutem & carnem cum ſubſtantiæ amiſſione invadunt.

Alia differunt ratione periculi & ſecuritatis, vel impedimenti remanſuri: & ſic quædam lethalia, quædam non lethalia, quædam nullum adferunt poſt ſanationem impedimentum, quædam membra poſt ſanationem vel impedita, vel debilitata, vel deturpata relinquunt.

Alia differunt reſpectu inſtrumentorum vulnerantium; & hac ratione quædam cæſim inflicta ſunt, quædam punctim, quædam cum inſtrumentis ſecantibus, quædam diſcerpentibus, quædam contundentibus, & ſic porrò.

Deniquè differunt Vulnera juxta quantitatem, quo pacto quædam magna ſunt, quædam parva, quædam mediocria, quædam altè penetrantia & profunda, quædam lata & ſuperficiaria, &c.

IV. De

Digitized by Google

Generales Vulnerum Cauſæ.

IV. De *Cauſis Vulnerum* multa dicere opus non eſt. Eæ namquè ſunt omnia illa, quæ extrinſecus advenientia continuum ſolvere ac dividere poſſunt, incidendo, pungendo, rumpendo, contundendo, perforando. Sic vulneris cæſim facti cauſæ ſunt omnia inſtrumenta, quæ incidendi vim habent, ut enſis, culter, vitrum, &c. Puncturæ cauſæ ſunt quæcunquè acuta, ut ſagittæ, acus, dentes animalium. Rumpunt quæcunquè partem mollem diſtendunt, & in partes contrarias divellunt, ut gravioris ponderis elevatio vel geſtatio, caſus, percuſſio, vociferatio. Contundunt gravia, dura, ac retuſa, ut lapis, lignum, plumbum, &c. Perforant ferrum ignitum, globi plumbei è ſclopetis emiſſi, &c.

Signa Vulnerum Diagnoſtica.

V. Quoad *Diagnoſin*: Vulnus ipſum per ſe ſenſibus manifeſtum eſt, nec Signis, quibus cognoſcatur, opus habet. Verum etſi ſenſui pateſcat, quis in cute locus ſit vulneratus; ſi equidem vulnus ad interiora penetret, quæ intus partes vulneratæ ſint, haud ità obvium eſt. Enimverò vulnera omnia quæ corpus noſtrum lædunt, aut ſunt externa & in partibus continentibus, aut interna ac penetrantia. Si externa ſunt, judicium de iis viſu & tactu fieri ſolet ac poteſt: ſin verò interna & penetrantia; ea quidem ſunt aut in capite, aut in thorace, aut in inferiore ventre, unà cum partium contentarum læſione, aut ſine earum læſione.

Si Vulnus in cavitatem aliquam penetret, nec partes quæ ibi continentur offendat; ea penetratio dignoſcitur ſpecillo ferreo, aut plumbeo, vel tenui cerea candela partes autem internæ nullo modo offenſæ videntur, quum nullum grave ſymptoma ſeſe prodat. At ſi penetrando præcipuam quandam partem contentam læſerit vulnerans inſtrumentum, ejus læſionis ſigna breviter nunc exhibebimus.

Quod ſi Vulnus igitur in Caput penetraverit, atquè Cranium fregerit, (id quod viſu & tactu judicare debet Cheirurgus) vel Menynges læduntur, vel ipſum Cerebrum offenditur.

Membranarum Cerebri læſarum ſigna ſunt, maximi ac extremi dolores qui repentè ſuperveniunt, nauſeæ, vomitiones, nec non ſanguinis per aures, oculos, nareſquè effluxus; inſuper mentis accedit alienatio, præcipuè ſi punctum vulnus inflictum fuerit. Interdum tamen læſum Pericranium eadem ſymptomata parit. Quod ſi Cerebrum in ſua ſubſtantiâ læſum ſit, omnia hæc accidentia augentur, magis intenditur febris, atquè non rarò mutus fit Patiens, omniquè loquendi facultate prorſus deſtituitur.

Quum verò in Thoracem penetret Vulnus, plerumquè offendit aut Pulmonem, aut Cor, aut Pericardium, aut Diaphragma, aut Vaſa quæcunquè. At Thoracem penetrare cognoſcitur ſpecillo, viſu, tactu, quumquè aër è vulnere exeat, aut quum Æger medicamen-

Digitized by Google

torum vulneri impoſitorum ſaporem ore percipiat.

Atqui Pulmonem læſum eſſe judicamus, quando tum è vulnere, tum ex ore egeritur tenuis, ſpumoſuſque cruor; nec non ſonora, premens, ac difficilis eſt reſpiratio.

Quum verò lædantur vel ipſum Cor, vel magna in thorace Vaſa, immodicus fit ſanguinis fluxus, qui totam mox implet capacitatem, extremitates refrigerantur, ſudorquè frigidus erumpit, certus mortis nuntius & index.

Quod ſi Diaphragma continui ſolutionem recipiat, magna ſpirandi difficultas, acutas febris, aliaquè gravia accedere ſolent ſymptomata.

Quum autem in Ventrem Inferiorem Vulnus penetret, (id quod ſpecillo, viſu, tactu, & vaporibus exhalantibus judicamus) offendit aut Jecur, aut Lienem, aut Ventriculum, aut Inteſtina, aut Renes, aut Vaſa majora, aut Veſicam Urinariam, aut Uterum, ſi patiens ſit mulier.

Ventriculus ſin vulneratus ſit chylus per vulnus exit, hinc perpetuus vomitus conſequitur, tandem ſingultus, animi deliquium, aliaquè plura ſuperveniunt, accidentia.

Inteſtina vulnerata eſſe cognoſcimus, quum per ipſum vulnus quoquè exeant excrementa, vel magis minuſvè craſſa ac fœtentia, prout aut craſſum aut tenue læſum ſit Inteſtinum. Cæterarum porrò partium vulneratarum ſigna ex antedictis nunc abundè innoteſcent, & ſuis locis tradentur.

CAPUT II.

De Vulnereum Prognoſticis.

I. SEd priuſquam Vulneris Curam aggrediatur Medicus, omninò de PROGNOSTICIS ſollicitus eſſe debet. Viz. præcognoſcendum, ſit ne ſanabile vulnus, vel inſanabile. Sin ſanabile, an curatu facile ſit, an verò difficile, atquè integra & priſtina ſanitas an Ægrotanti reſtitui queat, vel an ſanatus membri alicujus ſit paſſurus actionem læſam. Atqui inſanabile ſi ſit vulnus, an lethale ſit, & ad mortem vergat, an verò in ulcus curatu arduum ſit degeneraturum.

II. Primò itaquè diligenter expendendum, *quæ Vulnera ſint lethalia, quæ non*. Etenim quæſtio hæc magni momenti eſt, atque diligenter & accuratè Medico penſitanda, ac cognoſcenda. Namquè cum in judiciis & foro vita nonnullorum ob vulnera aliis inflicta periclitetur, & à Judicibus Medicorum

rum ſententia hac de re requiratur, diligens danda opera, ut talem de Vulneris natura ſententiam ferat Medicus, qua innocens non condemnetur, nec reus abſolvatur.

III. Idcirco hîc notandum, non omne vulnus, quod mors ſequitur, dicendum eſſe lethale; ſed id ſolum, quod ſuapte naturâ mortem adfert. Atque hoc ſenſu Vulnerum quædam lethalia dicuntur, quædam indifferentia; quod aliquandò lethalia ſint, aliquandò non, pro Medentis induſtria, Ægri natura, conſtitutione, ætate, robore, & obedientia, pro temporis ratione, regionum qualitate, &c. Lethalium igitur alia abſolutè, ſeu ex neceſſitate lethalia ſunt, quod omninò ſemper Ægrum interimant; alia non neceſſariò, ſed ut plurimum occidunt. Quæ Vulnera lethalia ſint dicenda.

IV. *Vulnera ex neceſſitate lethalia* ſunt ea, quæ omnem medelam effugientia brevi temporis ſpatio vitam adimunt, uti ex Juriſconſultis notat Farinac. *de homicid. quæſt. 116. num. 5. Lethalia ut plurimum* ſunt, quorum curatio difficilis eſt, & ſæpius malè ſuccedit, non quod ſemper interficiant, adnotante ex ipſis Juriſconſultis Barboſ. *in Collect. Doct. tit.* 12. *cap.* 18. *num.* 7. *tom.* 2. Nam poteſt quidem vulnus eſſe ſecundum plurimum lethale ex ſua natura, & tamen vulneratus ex vulnere convaleſcere; quemadmodum etiam aliqui morbi, tametſi lethales videantur ſuâ naturâ, nonnunquam curantur.

V. Sunt autem lethalia vulnera judicanda, primò & præcipuè *ex natura partis vulneratæ*, dehinc ex vulneris qualitate ex ejuſdem, quantitate, ætate patientis, ſexu, temporis conſtitutione, loci conditione, ſtatu ipſius vulnerati, qualitate inſtrumentorum vulnerantium, accidentibus plerumquè vulneribus ſupervenire conſuetis, aliiſquè nonnullis conditionibus ab extra accedentibus. At, ceu dixi, *natura ipſius partis vulneratæ præcipua cauſa eſt periculi & ſecuritatis vulnerum.* Cætera enim omnia per accidens ad id concurrunt, uti palam eſt; cum hæc, ſiquidem vulnera ex partis vulneratæ natura ſint lethalia, faciant ad mortis accelerationem aut retardationem: aut ſi lethalia non ſint, poſſint ea reddere minoris vel majoris ſecuritatis; facilioris aut difficilioris curationis, ex. gr. vulnus ſimplex in parte carnoſa omnem ſecuritatem, quantùm ex ſe eſt, ſolet promittere; quale eſſet vulnus in carnoſa parte brachii. Quod ſi id ipſum vulnus magnum ſit, ſi accedat aëris conſtitutio contagioſa, ſi æger ſit debilis, ſenex, aut valetudinarius, ſi arma fuerint venenata; hoc ipſum vulnus, quod aliàs tutum erat, evadet dubium, & lethale.

IV. Hinc ſapienter dictum eſt ab Hippocrate *libr.* 2. *prædict.* quod ex omnibus vulneribus contingit homines mori: quod idem monent Valleſius *comm.* 5. *Epid. text.* 16. Paræus *Chirur.* 8. *cap.* 4. aliiſquè. Quia poteſt vulnus eſſe ſalutare, & tamen vulneratus vel ob morboſum corporis habitum, vel ob occultam quandam læſorum circum-

Digitized by Google

circumſtantiumquè corporum cacoëthiam decedere, vel aliis accidentariis ex cauſis. Unde etiam ſi, quoad magnitudinem, vulnuſculum nullo modo conſideretur, ita ut neque vulneris nomine dignetur; reſpectu tamen partis læſæ poteſt eſſe abſolutè lethale: ex. gr. ſi cor attigerit, aut ſi ad internas alias nobiliores partes penetraverit, aut ſi acus in nervoſam particulam profundius adacta ſit; quale exemplum habemus apud Hippocratem *libr. 5. Epidem. text.* 44. ſutoris ſolearum veteramentariarum, qui acu ſeſe pupugit juxta genu, & tertio à vulnere die mortuus eſt; ſic etiam Ariſto apud eundem Hipp. *libr. 7. Epidem. text.* 97. ex vulnere digiti pedis, ſuccedente gangrænâ mortuus eſt, quod fortè nervoſam partem læſiſſet. Conjung. Foreſtus *libr. 6. obſerv.* 49. 50. Hildanus *Cent.* 1. *obſerv.* 21. *Cent.* 5. *obſerv.* 2. 85. Quæ exempla ſatis declarant, vulnus aliquandò eſſe quidem reſpectu magnitudinis parvum, ſed partis vulneratæ ratione maximum, quia mortem facilimè acceſſit.

VII. Ergò partis natura præ cæteris omnibus vulnerum conditionibus venit conſideranda, juxta quam lethalia vulnera Hippocrates „ ſeptem pronunciat *Sect. 6. Aphor.* 18 Cui perſecta eſt veſica, aut „ cerebrum, aut cor, aut ſeptum tranſverſum, aut aliquod ex inteſti-„ nis tenuibus, aut ventriculus, aut hepar, lethale. Hunc tamen Apho-„ riſmum tum limitat, tum ampliat *in Coacis Aphor.* 509. *in Cod Fœſii* „ dum inquit: Ex vulnere ferè mors contingit, ſi cui vulneratum „ fuerit cerebrum, aut ſpinalis medulla, aut jecur, aut ſeptum tranſ-„ verſum, vel cor, aut veſica, aut quædam grandis vena. Mors „ quoquè ſubit, ſi in arteriam & pulmonem inſignes valdè plagæ „ inflictæ fuerint, ità ut percuſſo pulmone, minor ſit, qui per os „ prodit ſpiritus, quam qui per vulnus excidit. Intereunt verò, qui-„ bus nervi interiores, ſive tenuis aliquis, ſive craſſus vulnus ac-„ ceperit ſi plaga tranſverſa fuerit, & magna: quod ſi parva & recta, „ nonnulli periculo eximuntur. Minimè autem ab his vulneribus mors „ impendet, quæ in corporis partes, in quibus hæc non ſunt, aut „ ab his quam longiſſimè abſunt, infliguntur. Etiam C. Celſus *lib. 5.* „ *cap.* 26. ſententiam Hippocratis ad hunc modum expreſſit. Ser-„ vari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui „ jecinoris portæ, cui in ſpina medulla percuſſa eſt, cuiquè aut pul-„ mo medius, aut jejunum aut tenuius inteſtinum, aut ventricu-„ lus, aut renes vulnerati ſunt, cuivè circa fauces grandes venæ, vel „ arteriæ præciſæ ſunt. Vix autem ad ſanitatem perveniunt, quibus „ ulla parte pulmo, aut jecinoris craſſum, aut membrana quæ con-„ tinet cerebrum, aut lien, aut vulva, aut veſica, aut ullum inteſti-„ num, aut ſeptum tranſverſum vulneratum eſt. Hi quoquè in præ-„ cipiti ſunt, in quibus uſquè ad grandes, intuſquè conditas venas,

in

„in aliis vel poplitibus mucro deſedit. Periculoſa etiam vulnera ſunt, „ubicunquè venæ majores ſunt, quoniam exhaurire hominem profu- „ſione ſanguinis poſſunt. Idquè evenit non in alis tantum, atquè „poplitibus, ſed etiam in his venis, quæ ad anum, teſticuloſquè „perveniunt. Præter hæc malum vulnus eſt, quodcunqué in alis, „vel feminibus, vel inanibus locis, vel in atticulis, vel inter digi- „tos eſt, Item quodcunquè muſculum, aut nervum, aut arteriam, „aut membranam, aut os, aut cartilaginem læſit. Sed partium harum vulnera ordine nunc conſideremus, & quæ vel abſolutè vel ſimpliciter lethalia ſint, quæ non, videamus.

VIII. Igitur inter lethalia referri debent *Vulnera Cerebri*; at non omnia. Vidit namquè ipſe Galenus hujuſmodi vulnera curata, uti refert *comm. in Hipp. Aphor.* 18. *ſect.* 6. & *libr.* 8. *de uſu part. cap.* 10. Exempla quoqué habentur apud Valleriolam *libr.* 4. *obſ.* 10. *lib.* 5. *obſ.* 9. *libr.* 6. *obſerv.* 4. Hildanum *Cent.* 4. *Obſ.* 1. 2. 3. Et longum catalogum illorum, qui vulnera cerebri ſanata viderunt, reſenſet Joh. Andr. à Cruce, *de Vulner. lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 14. *de cerebro ſauciato.* Imò obſervatum fuit, particulâ cerebri amiſſâ, Ægrum nihilominus convaluiſſe; cujus rei variæ hiſtoriæ notatæ ſunt à Nicolao Maſſa, Carpo, Fallopio, Chriſt. à Vega, Franciſco Arcæo, Horatio Augenio, Petro de Marchettis, aliiſquè præſtantiſſimis practicis. Sunt quoquè notatu dignæ hiſtoriæ de periculoſiſſimis cerebri vulneribus, quæ extant apud Cabrolium *Obſ.* 16. 22. 34. Henricum petræum Matthiam Glandorpium, Sennertum, Diemerbroeckium *in Anatome Corporis Humani.* Qualia ſint Vulnera Cerebri.

At non ſolum Vulnera Cerebri parvi facienda non ſunt; ſed nec leviſſima Capitis Vulnera unquam negligenda, uti cum Hippocrate monent Horatius Augenius *lib.* 9. *Epiſt.* 3. Aquapendens *Oper. Cheirurg. libr.* 2. *cap.* 15. Et ex Juriſconſultis Farinaceus *quaeſt.* 126. 127. Habent enim capitis vulnera quid peculiare, ac omninò diverſum à pleriſquè aliis vulneribus; quum partium aliarum vulnera, etiamſi non contemnendæ ſint magnitudinis, negligi tutius poſſint, quam leviſſima capitis.

IX. Quoad *Spinalis Medulla Vulnera*; cum Spinæ Medulla in partibus ſub cerebro ſitis, cerebri vices gerat, & cum cerebro ſubſtantiam, membranaſqué communes habeat, haud ſecus ac cerebri vulnera, Ea Spinalis Medullæ lethalia meritò pronunciantur; in primis ſi ſuperior ejus pars vulneretur: qua læſa, ſpirituum animalium in totum corpus influxus tollitur, hinc omnium capiti ſubjectarum partium ſenſus, motuſquè aboletur, adeoquè & cæteræ omnes actiones ſilent, & brevi pallida mors ſequitur. Medulla Spinalis.

X. *Cordis Vulnera* quoqué inter lethalia, non ſine ratione, recenſentur ab Hippocrate: namquè ea abſolutè vel ex neceſſitate ſemper Ægrum Cordis.

T interi-

Digitized by Google

interimunt. Et licet nonnulli cum iis per exiguum tempus vixerint, nunquam tamen ſanati potuerunt: imo pleriquè eo ipſo ferè momentò, quo vulnus in ventriculos penetrat, tanquam fulmine icti, concidunt, quod ſemel nobis videre contigit, 4. Octobris 1680. Si tamen vulnus admodum exile in ventriculos penetret, tum interdum, etſi raró, accidit, hominem tam ſubitò non corruiſſe, ſed paucas horas ſupervixiſſe. Ità vidit Paræus virum in corde vulneratum per ducentos paſſus cucurriſſe. Meminit Scenkius *Obſerv. Medic. lib.* 2. ſtudioſi, qui vulnus punctim per utrumquè ventriculum recepit, & tamen plateæ longæ ſpatium curſu confecit, ac mente ſanus ferè per horam vixit. Jonſtonus, Henricus ab Heers, Tulpius, & plures alii, varia referunt exempla eorum, qui corde vulnerato aliquot horas, imò diem unum & alterum vixerunt. Hoc & nos obſervavimus in quodam Juris ſtudioſo; qui 1688. 9. Julii octavâ circiter veſpertinâ enſe vulneratus fuit in ſiniſtro thoracis latere juxta papillam, penetrante vulnere inter quartam & quintam coſtam. Hoc poſtquam inflictum fuit, difficulter admodum ſpiravit, ac cruor immodicè profluxit, adeò ut animo fermè deficeret, & Cheirurgus foramen protinus occludere cogeretur. Quo facto augebatur in horas ſumma ſpirandi difficultas, ut tandem 11. Julii, horâ ante meridiem undecimâ expiraverit. Vocati à Nob. & Ampliſſ. Prætore ac Judicibus cadaver aperuimus, & vidimus ſiniſtram thoracis partem ſanguine fermè repletam, atquè penetraſſe gladium per pericardium in ſiniſtrum cordis thalamum, qui prope mucronem penitus perfoſſus fuit. Quod verò inflicto hoc lethali vulnere, ultrà triginta octo horas ſupervixerit Patiens, factum fuit quoniam ſingulis cordis contrictionibus, mucrone ad baſin aſcendente, ventriculi iſtius vulnera ità fuerunt occluſa, ut nil niſi perquam exigua cruoris portio emanaverit, unde nec Patiens tam ſubitò extingui neceſſe habuerit. Fernelius *Patholog. libr.* 5. *cap.* 12. dicit: „ Vulnera cordi inflicta, quæ non „ altè in ventriculos penetrant, non protinus interimunt. In quo- „ dam, qui ſenſim contabeſcens & liqueſcens, de medio tan- „ dem ſublatus eſt, tria ulcera in corde reperi non parum ca- „ va & ſordida, multo ante jam tempore contracta. Simile quid de cordis ulcere refert Petrus de Marchettis *Obſerv. Chirurg.* 47. de quodam, qui paulatim longo temporis tractu omninò emaciatus, tandem obiit; in cujus diſſecto cadavere invenit magnum ulcus, quod non ſolum cordis capſulam, verum etiam ſubſtantiæ cordis magnam partem exederat, uſquè dum tandem penetraſſet in ſiniſtri ventriculi cavitatem, ægrumquè ſic occidiſſet. Sed oppidò rarum eſt exemplum, quod habet Cl. Diemerbroeckius *Anat. libr.* 2. *cap.* 6. cujuſdam viri robuſti in corde vulnerati, vulnere pe-

Obſervatio rara.

netrante in ſuperiorem partem dextri ventriculi, ſupra valvulas tricuſpides, prope ingreſſum venæ cavæ; qui tamen ultrà novem dies ſupervixit. At quoniam anguſtum admodum erat vulnus, & ſuprà valvulas inflictum, hinc factum fuit, quod in cordis conſtrictione totus, qui in dextrum ventriculum è cava produxerat, ſanguis, propter valvularum tricuſpidium impedimenta, per vulnus expelli non potuerit; ſed maxima ejus pars per arteriam pneumonicam, quæ vulnere multò latior erat, in pulmonem fuerit propulſa, atque inde porrò ad ſiniſtrum ventriculum, & arteriam aortam, ità aut non niſi pauxillum ſingulis pulſibus è vulnere in pericardium & thoracis cavitatem expelli potuerit, unde etiam vires tardius collapſæ ſunt. Hiſtoria quoque per quam rara militis, qui in corde ſaucius vitam ultrà quindecim dies ſuſtentavit, habetur apud Sennertum *Prax. libr. 5. part. 4. cap. 3.*

Verumenimuerò vulnera in cordis cavitatem penetrantia non ſolum abſolutè, & ex neceſſitate lethalia ſunt; ſed & vulnera ſi Cordis Subſtantiam Muſculoſam tantum attingant, omnem quoque medelam effugiunt, atque Patienti vitam adimunt; quia quamcunque Cordis partem quomodocunque attigerit vulnus, coaleſcere, ob continuum ejus motum, non poteſt; unde & inflammatio, aliaque gravia ſymptomata ſuperveniunt, quæ neceſſariò hominem, ſi non ſubitò, ſaltem non multò poſt interficiunt. Audite de Cordis Vulnuſculis non penetrantibus, lethalibus equidem, hiſtoriam, quam Paulus Zacchias *Quæſt. Med-Legal. libr. 5. titul. 2. quæſt. 3.* ità deſcribit: „ Maniacus quidam Sacerdos cum furore ductus ſe „ primum caſtraſſet, imò univerſum penem cum ſcroto & teſtibus „ abſcidiſſet, in eodem furore perſiſtens, accubus quibuſdam fortibus pectus ſub ſiniſtra mammilla ſibi transfodit, tandemque „ poſt nonnullos dies, quinque nimirum aut ſex, ab hiſce vul„ nuſculis illatis vitam, quam oderat, facilè amiſit. Aperto ca„ davere, acus omnes ad Cordis Subſtantiam penetraſſe repertæ, „ cum quibus tamen potuit per nonnullos dies ſupervivere. Igitur quomodocunque ſit, quòd aut eadem horâ, ac momento, vel ſubſequenti die, vel etiam poſt duos, treſve, aut plures dies, qualeſcunque Cordis Vulnus interficiat; ea concluſio rata ac firma maneat, quod *Cordis Vulnera, ſive in ventriculos uſquè penetrent, ſive non, neceſſariò Ægrum interimant.*

XI. Non minori jure *Pulmonis Vulnera* inter lethalia refert Hippocrates *in Coacis Prænotionibus.* At verò tam abſolutè quæcunquè Pulmonis Vulnera pronunciari nequeunt lethalia, ac ſi nullum huic viſceri inflictum vulnus unquam curetur: quapropter ipſe Hipp. addit limitationem; ſi viz, vulnus ſit magnum, ut Pulmone ſauciato minus ſpi- **Pulmonis.**

ritus per os prodeat, quam è vulnere excidat; atque ſi vel vas ſanguineum magnum, vel aſperæ arteriæ ramus lædatur. Enimverò omnia pulmonis Vulnera lethalia ſemper non eſſe, docuit nonnunquam experientia, qua conſtat, nonnullos per totum thoracem & pulmonem fuiſſe perfoſſos, & nihilominus convaluiſſe. Videantur Hildanus *Cent.* 2. *Obſ.* 32. *Cent.* 3. *Obſ.* 36. *Cent.* 1. *Epiſt.* 52. Sennertus *prax. libr.* 5. *part.* 4. *cap.* 3. Vallleriola *libr.* 4. *obſ.* 10. Nicolaus Maſſa, Franciſcus Arcæus, Fallopius, Foreſtus, Tulpius, & alii.

Ea igitur Pulmonis Vulnera abſolutè lethalia non ſunt, in quibus ſaltem Pulmonis ſubſtantia, non verò magna vaſa læſa ſunt; neque illa, quæ non adeò magna ſunt, ut nec reſpirationem graviter lædant, nec alia quæcunquè gravia accerſant ſymptomata.

E contrario ſi magna ſint Pulmonis Vulnera, & non ſolum Pulmonis ſubſtantia, ſed & maga in eo vaſa vulnerentur, Ea pronunciare licet ex neceſſitate lethalia, utpote in quibus ſanguis, ſpiritusquè vitalis profunditur & diſſipatur; vel à copia cruoris extrà vaſa effuſi pulmo ac cor opprimuntur, & homo ſuffocatur.

Inſuper mortem plerumquè adferunt ea Pulmonis Vulnera, in quibus exulcerari incipit veſiculoſa ejus ſubſtantia, atque Phthiſis excitatur: vel in quibus ſanguis in thoracis capacitatem effuſus, ibi putreſcere incipit, & vel Febrem, vel Empyema excitat. Sed quæritur hic, *nonne tale Pulmonis Vulnus, cui Phthiſis ſuccedit, quæ poſtea mortem Ægro adfert, dicendum ſit abſolute ex & neceſſitate lethale, & an tali in caſu Reus non teneatur de homicidio?* Quidam ex Juriſconſultis cenſent, vulnus non eſſe dicendum ex neceſſitate lethale, ſi accidentia remittant, ſi Vulneratus melius habuerit, ſi poſt triduum è lecto ſurrexerit, & ambulaverit, licet deinde ex recidiva mortuus fuerit; adeoquè Vulnerans jam ultrà non teneri de occiſo, tanquam ſi non præſumatur ex vulnere mortuus. Damhoud. *in Enchirid. rer. crimin. cap.* 77. *n.* 10. Menoch. *de arbitr. caſ.* 275. *num.* 9. Farinaceus *de homicid. quæſt.* 126. 127. Sed nos quod ſpectat, ſententiam hanc omninò improbamus, eâ ratione ducti, quod malignæ ægritudines, & ipſa quoquè maligna & necantia vulnera aliquandò remittant; imo & hoc habeant proprium, teſte Galeno, quod remittere videantur, ac dehinc repentè recrudeſcant, hominemquè è medio, quaſi inopinatò, tollant. Difficultatem verò auget id, quod ipſimet Juriſconſulti ex recidiva conjecturam deſumant, vulnus fuiſſe lethale, & Vulneratum ejus culpâ deceſſiſſe ob recidivam. Farinac. *loc. cit. quæſt.* 127. *num.* 77. quæ è directo contraria videntur iis, quæ circa hanc conjecturam ex ipſorum ſententia ſuperius allata ſunt. Haud ſecus de Vulnere Pulmonis, cui Phthiſis ſuccedit judicandum puto: viz. abſolu-

tè

re id eſſe lethale, & Vulnerantem teneri de homicidio, licet poſt longam hebdomadarum ſeriem demum Vulneratus moriatur. Phthiſis quidem, non Vulnus, proxima mortis cauſa eſt; at Vulnus mortis cauſa remota. Et quod in ſano corpore ſe habet, ut cauſa remota, eſt ipſa occaſio mortis: dum namquè conſtat, accidentia ex ipſo vulnere originem habuiſſe, & ſemper uſquè ad mortem perſeveraſſe, ex vulnere præſumi debet mortuus vulneratus.

XII. *Aſperæ Arteriæ Vulnera* non lethalia eſſe, verum ſanari poſſe, docet Laryngotomia. Ea nimirum ſanantur, quæ magna non ſunt, & in quibus membranæ ſaltem, quibus Trachææ cartilagines connectuntur, vulnerantur. Scenkius *Obſerv. Medic. libr.* 2. At annulli cartilaginei ſi vulnerentur, ob duritiem pars coaleſcere nequit. Hippocr. *libr.* 6. *Aphor.* 19. *libr.* 7. *Aphor.* 28. Galenus 5. *meth. med. cap.* 7. Hæc igitur vulnera haud ineptè lethalia cenſentur. Equidem non ſubitam, ſed lentam mortem adferre ſolent; dum vel ab aëre per vulnus confertim ingrediente pulmones alterantur & debilitantur, vel calloſa quædam ſubſtantia vulneri ſuccreſcit, quæ ſpiritum ſenſim intercipiendo tandem hominem jugulat, ità ad octodecim hebdomadas vulnere tali laborantem vidit Barbette, antequam moreretur. Aſperæ Arteriæ.

XIII. *Diaphragmatis Vulnera* inter lethalia quoquè recenſet Hippocrates. Diſtinguit equidem Galenus *libr.* 5. *meth. med. cap.* 9. inter ea, quæ Diaphragmatis parti tendinoſæ, & quæ carnoſæ infliguntur; atquè illa ſtatuit eſſe lethalia, hæc ſanabilia. Scribit porrò *comm. in Hipp. Aphor.* 18. *ſect.* 6. nervoſæ Diaphragmatis partis vulnera non ſemper lethalia, ſed magna ſolum: planè enim gravia tum ſupervenient ſymptomata, delirium puta, difficilis reſpiratio, febris, convulſio, ſingultus, riſus ſardonius, ut ridendo Ægri moriantur. Diaphragmatis.

XIV. Haud ſecus *Ventriculi Vulnera* inter lethalia numerantur; Ventriculi. & meritò, quia in parte hac magis membranoſa ægerrimè ſanantur; ac ſi infligantur Superiori ejus Orificio, quod Stomachus nuncupatur, ob nervorum ei inſertorum copiam, convulſionibus & ſingultibus continuis Ægrum occidunt: ſin verò Ventriculi Fundo infligantur, ingeſta alimenta mox effluunt in abdominis cavitatem, illic alia viſcera brevi corruptura.

Verum etſi uſus & ratio illud Hippocratis effatum confirment, hanc tamen regulam interdum, quamvis rarò, exceptionem admiſiſſe, & ſubinde Vulnus Ventriculi ſanatum fuiſſe, obſervatum fuit; cujus curationis hiſtorias ſibi viſas deſcribunt Fallopius *de cap. vuln. cap.* 12. Cornax *in Epiſtol. Reſponſ. ad. D. Ægidium*

Digitized by Google

Hartogh. Julius Alexandrinus *annot. ad cap.* 4. *lib.* 6. *Therap. Galeni.* Diemerbroeckius *Anat. lib.* 1. *cap.* 6. & ex aliis collegit Scenkius *Obſ. Med. lib.* 3. Sunt quoquè admirandæ illæ hiſtoriæ, quæ de duobus Cultrivoris referuntur: quarum alteram deſcribunt Bernhardus Suevus *in tract. de inſp. vuln.* Crollius *in præfat. Baſilicæ Chymicæ.* Sennertus *pra.c. lib.* 1. *part.* 1. *ſect.* 1. *cap.* 15. & *lib.* 5. *part.* 4. *cap.* 3. de Ruſtico Bohemo, qui 1602. Pragæ cultrum novem pollicum longitudinis deglutiit; qui poſt ſeptem hebdomadas è ventriculo excitus, & Æger ſanitati reſtitutus fuit. Alteram ſibi ipſis viſam enarrant Georgius Lothus, & Rutgerus Hemſingh *in peculiari germanico tractatu.* de juvene duos & viginti annos nato, qui Regiomontii in Pruſſia 1635. cultrum longitudine duas transverſas palmas excedentem, deorſum deſcendente manubrio, caſu deglutiit; qui poſt ſextam hebdomadam à Cheirurgo exciſus, Ægerque intra menſem ſanatus fuit. Culter hic poſtea à Daniele Beckero; Medico Dantiſcano, D. Othoni Heurnio, quondam Lugduni in Batavis Medicinæ Profeſſori, donatus; ibidem inter alia rara in Theatro Anatomico aſſervatur.

Ex allatis igitur hiſtoriis haud immeritò concludimus, Vulnera Ventriculi Fundo inflicta non abſolutè ſeu ex neceſſitate, verum ſimpliciter lethalia eſſe dicenda; ſed quæ Superius ejus Orificium ſeu Stomachum penetrant, omnem medelam effugere, adeoquè neceſſariò & ſemper Ægrum interimere. Eo namquè graviter afflicto, ob maximum cum cerebro & corde conſenſum, lethalia plerumquè excitari ſolent ſymptomata.

Inteſtinorum. X V. Ejuſdem naturæ ſunt *Inteſtinorum Vulnera*, quæ ab Hippocrate inter lethalia quoquè referuntur. Sunt tamen periculoſiora Vulnera Tenuium, quam Craſſorum Inteſtinorum; ob ſubſtantiam illorum membranoſam magis, minuſquè carnoſam.

Hepatis. X V I. Succedunt *Hepatis Vulnera*, quæ inter lethalia etiam non ſine ratione enumerat Hipp. *libr.* 1. *de morbis* & *lib.* 6. *aphor.* 18. propterea quod copioſa hæmorrhagia citius Ægrum occidat, quam ſiſti medicamentis poſſit; & ſi forte ſiſtatur, tamen ulcus poſt vulnus relictum tam rarò & difficilè ſanetur, ut ex tribus millibus ea parte vulneratis vix unus aut alter evadat, & inter miracula fere habendi ſint, qui ſervati ex iis fuerunt. Equidem tradit Paulus Ægineta *lib.* 6. *cap.* 88. vulnerato Hepate, abſciſsâque ejus parte, hominem ſervari poſſe. Et Hiſpanum Juvenem, cui magna Hepatis portio per ilei dextri vulnus erumpebat, ſanatum fuiſſe refert Corn. Gemma *Coſmocritic. lib.* 1. *cap.* 6. Et Nobilem poſt inflictum circa Hepatis regionem vulnus, ac particulâ ex ejus ſubſtantia abſciſsâ, extractâque, ſanum evaſiſſe, ſcribit Bertinus *Med. lib.*

lib. 13. *cap.* 7. Idem obſervarunt Hildanus *Cent.* 2. *Obſ.* 34. Matthias Glandorpius *in Spec. Chirurg. Obſ.* 34. Sed hæc ſunt naturæ miracula, qualia in curationibus aliquandò contingere, olim Averroës tradidit.

XVII. *Lineis Vulnera* eodem ferè modo ſe habent, ut Hepatis; atquè lethalia ſemper obſervantur. Lineis.

XVIII. De *Renum Vulneribus* quæritur, ſintne Ea lethalia? Reſp. profunda Renum Vulnera abſolutè & ex neceſſitate eſſe lethalia, atquè ex centum ità vulneratis vix unum ſanitatem recuperare. Quæ quidem lethalitas non procedit à Renum nobilitate aut præſtantia; ſed à ſymptomatum ſyndrome; uti à magna hæmorrhagia, vaſorum diſſectione, urinæ obſtructione, ejuſvè continuo effluxu, inflammatione, dolore, & quidem præcipuè abſceſſu, ac exulceratione ob acris ſeri tranſitum vix curabili, aliiſquè, quæ Ægrorum vires ad mortem uſquè conterunt. Renes quippè licet non ſint partes principes, ſunt tamen tales, quarum uſu carere non poſſumus; quo ſublato, vel graviter ſaltem impedito, vita tollitur. Contigit quidem nonnullos Renibus vulneratos aliquamdiu ſupervixiſſe, & minus peritis ſanatos viſos fuiſſe, ſed tandem tamen ſuperſtites abſceſſus Ægros è medio ſuſtuliſſe. Sic Fallopius, Corn. Gemma, Dodonæus, Foreſtus, Valleriola, aliiquè, varia referunt Renibus vulneratorum exempla, qui aliquot annos ſupervixerunt; tandem verò ex iſtis vulneribus mortui ſunt. Quod autem alii citius, alii tardius fatis cedant, fit prout illa vulnera magis minuſvè profunda, & ſymptomata majora vel minora fuerint. Renum.

XIX. Inſuper in catalogo vulnerum lethalium apud Hippocratem repetiuntur *Veſicæ Urinariæ Vulnera.* Diſtinctione tamen hîc opus eſt. Nam quod Collo Veſicæ infligitur vulnus ſanari poſſe, docet Litothomia. At Fundo ejus vulneratò, atquè penitus perfoſſo, ire ſolet Patiens, unde redire negant quenquam. Veſicæ Urinariæ.

XX. Tandem occurrunt & *Venarum, Arteriarumquè Majorum Vulnera*, quæ ſæpius ſunt lethalia. Namquè cum ligaturâ conſtringi nequeant, cruore immodicè effuſo, vires ſubitò dejiciuntur, & Patiens plerumquè extinguitur. Equidem cum Chirurgus alius melius alio vulnus claudere poſſit, cauſa mortis in Vulnerantem non ſemper conjicienda. Venarum, Arteriarumquè majorum, &c.

Vulnera Nervorum Majorum ferè incurabilia ſunt, quandoquè lethalia.

Vulnera Venenatis Inſtrumentis aut *Animalibus* inflicta ferè ſemper lethalia ſunt.

XXI. Atquè hæc ſunt vulnera, quæ Hippocrates lethalia eſſe rectè ſcribit. Quorum tamen, ceu dixi, quædam ſunt abſolutè vel omninò lethalia, quædam ſimpliciter lethalia. Abſolutè vel ex neceſſitate lethalia Farinaceus *tit. de homicid. quæſt.* 125. definit, quæ non requirunt curam & conſilium Medicorum; ſed ſunt talia, è quibus Vulneratus

ſtatim

Digitized by Google

ſtatim moritur, *hoc eſt*, ob quæ, quamvis omni arte & induſtriâ curentur, Æger nihilominus moritur. Lethalia ſimpliciter, *id eſt*, non omninò mortalia, vel ad mortem certa, idem Farinaceus deſcribit, ex quibus Vulneratus non ſtatim moritur, & ex quibus quandoquè etiam non moritur.

XXII. Quæ igitur vulnera ſimpliciter tantum lethalia ſint, *hoc eſt*, è quibus etſi aliqui interdum convaleſcant, hic vel ille tamen ex iis reverà mortuus dici poſſit, ex ſuperioribus abundè patet. Hoc equidem addendum, *ex eventu maximè judicari, an vulnus actu lethale fuerit*. Nam etſi robuſtus aliquis, aut aliàs exactè ſanus ex vulnere convaluerit; tamen non neceſſarium eſt, ut ex ſimili vulnere ſenex, puer, vel debilis quiſpiam convaleſcat: ſed licet ille à ſimili vulnere ſanatus fuerit, hic ex eo neceſſariò mori poteſt. Enimverò ex præcedenti ſtatu Vulnerati vulnus accipitur conjecturâ majoris aut minoris periculi: vulnera namquè quæ fiunt in corporibus morboſis; cacochymicis, convaleſcentibus, valetudinariis, magis abſquè dubio periculoſa ſunt; & idcircò non malè Juriſconſulti voluerunt, Vulnerantem inſirmum, ſi ille decedat, teneri de homicidio, etiam vulnere non exiſtente mortali. Nam quamvis vulnus per ſe non mortale poſſit fieri lethale ex corporis vulnerati impuritate, videtur tamen Vulnerans dediſſe proximam cauſam mortis, ut in caſu de quo Manardus *libr. 6. Epiſt. Medic.* 1. in quo cùm ſupervenerit Vulnerato, duobus vulneribus læſo non quidem mortaliter, ut ipſe probat, Eryſipelas, ob corporis impuritatem mortuus eſt die quarto decimo; cumquè unuſquiſque huic periculo ſubjici poſſit, non videtur ullo modo Vulnerans excuſandus, præſertim ſi deliberato animo occidendi vulneraſſe conſtet, ſi lethalibus non exiſtentibus vulneribus, Vulneratus ex corporis impuritate decedat, ex qua tamen abſquè inflictis vulneribus non deceſſiſſet: qui enim cauſam damni dat, damnum feciſſe videtur; at Juriſconſultis hæc decidenda relinquimus.

XXIII. Inſuper quæritur hic, *an vulnus, quod ex ſua natura nequaquam lethale ſit, poſſit incuriâ Medentis, vel ipſiuſmet Vulnerati, & per accidens, fieri lethale?* Res hæc videtur magni momenti, quia etiamſi quando vulnus eſt abſolute & ex ſua natura lethale, non excuſatur Vulnerans ex malo regimine, aut ex negligentia & imperitia Medicorum, ſed omninò de homicidio tenetur, quòd dominetur præſumptio, Vulneratum ex vulnere deceſſiſſe. At verò ſi vulnus fuerit ambiguum tam ad ſanitatem, quam ad mortem, & Vulneratus non adhibuerit Medicum; aut adhibuerit Imperitum; aut ſi ſuâ ipſius negligentiâ & inobedientiâ mortuus fuerit, tunc Vulnerans de homicidio non tenetur, cum ſuâ ipſius culpâ præſumatur mortuus. Semper enim præſumptio militat, quod vulnere non exiſtente ex neceſſitate lethali, Vulneratus

Digitized by Google

ratus ex vulnere non deceſſerit; quoniam mortis præſumptio ex vulnere ſumi debet non ſimpliciter ex vulnere, ſed ex aliis quamplurimis, quæ vulneri conjungi conſueverunt. Sunt autem hæc reducenda vel ad Medicum, vel ad Ægrotum, vel ad Externa.

XXIV. Quoad Medicum, vel Cheirurgum; vulnus non lethale aliquandò occidit, ſi ex ignorantia Ille non noverit vulneris qualitatem, ut in caſu, de quo Langius; ubi Cheirurgus curaturus ſauciatum in capite Equitem cum cranii fractura, vulneris exiguitati fiſus, cranii fracturæ, nullo modo medicatus eſt, unde Vulneratus eum ob errorem è medio ſublatus, aliàs forſan non periturus. Haud abſimilem caſum citat Foreſtus *lib. 6. obſerv.* 2. de vulnere non lethali, ex quo tamen Æger Medici culpâ interiit. Idem quoquè antè biennium à nobis viſum fuit in Ruſtico, qui vulneratus in ſiniſtro thoracis latere, hinc diffilculter ſpirans, à Medico ac Cheirurgo ut Pleuriticus curatus, vulnere ferè neglecto, obiit. Namquè eadem ratione, ſi Medicus neſciat opportuna adhibere remedia, aut adhibeat contraria Ægrum perimit Obſervatio.

XXV. Quoad Ægrotum; manifeſtum eſt, ejus culpâ id ipſum ſuccedere poſſe, ut ſi Medicum non adhibuerit, aut adhibuerit Imperitum; cum paria ſint, Medicum non adhibere, aut adhibere Imperitum. Farinaceus *de homicid. quæſt.* 120 *ſect.* 4. *num* 76. Imò præſtat Medicum non habere, quam Inexpertum habere. Roder. à Caſtro *Med. Polit. lib.* 1. *cap* 7. Si item medicamenta opportuna ſibi adhiberi non permiſerit, aut quicquam moliri circa ſe renuerit, quod erat ad ſanitatem neceſſarium; ſi contra Medicorum ſententiam aëri ſeſe expoſuerit: aut ſi quomodocunquè in uſu ſex rerum nonnaturalium inſigniter peccaverit. Equidem non quilibet error Vulnerati hac in re culpari poteſt, ſed debet eſſe notabilis. Farinac. *loc. cit. quæſt.* 126. *num.* 25. Et eo inſignior, quo magis leve ac tutum vulnus à peritioribus judicatum fuerit: tunc enim oportet, ut talis ſit negligentia, & tales ſint errores in victu & medela, ut evidenter conſtet, ex eorum vitio Ægrum deceſſiſſe. At tunc quidem debent periti Medici de erratis hiſce judicare, ac nominatim determinare, quod hic error cum hoc vulnere, tametſi non eſſet mortale, potuerit mortem accerſere.

Inſuper ex mala corporis Vulnerati conſtitutione, vulnuſcula aliquandò nullius momenti, & è quibus plurimi convaleſcunt, nonnullis poſſunt eſſe lethalia: ſic de Philæ puero ſcribit Hipp. *libr.* 7. *Epidem* quod ex ſola oſſis denudatione in fronte, uno die febre ſuperveniente, & oſſe livore contracto, mortuus fuerit, Idem refert Theodori cujuſdam puerum ex oſſis denudatione nullius penè momenti, die vigeſimo tertio mortuum eſſe. Et magnæ navis Præfectum quendam, cum anchorâ manus dextræ indicem & os colliſiſſet, inflammatione ac convulſione ſuperveniente, decimo tertio die vitam cum morte commutaſſe. Telephanem

Digitized by Google

nem quoquè ex Harpeli liberta filium, plagam in pedis pollice accepiſſe, ex câquè inflammationem, vehementemquè dolorem conſecutum fuiſſe, quo remittente, Ægrum in convulſionem incidiſſe & tertio die mortem obiiſſe. Refert Foreſtus *lib. 6. Obſ. Chirurg.* 50. Conſulem quendam Alcmarinum, cum pedes more ipſi conſueto lavaret, & callum ſub pedis planta culrello abradere & abſcindere ſtuderet, ſe vulneraſſe & ſtatim ſubſequente ſpaſmo extinctum fuiſſe. *Et Obſerv.* 49. quendam tibiam ad rem duram alliſiſſe, ipſamquè cum contuſione & vulnere læſiſſe, quem deinde ſuperveniens gangræna ſuſtulit. Hildanus quoquè *Cent.* 5. *Obſ.* 2. duo recenſet exempla, unum de Operario, qui ſpinâ pedem punxit; alterum de Fœmina, quæ ſpinâ apicem indicis dextri vulneravit, qui ambo ſuperveniente gangrænâ mortui ſunt. Joh, Matthæus *queſt*, 27. ſcribit, quendam graſſatorem in humero haud adeò profundè vulneratum, mortuum fuiſſe: alium quoquè in Comitatu Oldenburgico in media femoris regione cultello leviter vulneratum, confeſtim interiiſſe. Et Horatius Augenius *tom.* 1. *libr.* 9. *epiſt.* 2. plures eorum recenſet hiſtorias, qui ex parvo & levi vulnere perierunt. Atquè hujus rei exempla alibi etiam paſſim nota ſunt, in primis apud Jobum Meekeranum *in Obſervationibus Chirurgicis.*

Tanti igitur faciendus morboſus corporis apparatus in vulneribus, ut non ſolum in mediocribus, ſed & in minimis maxima ejus ratio ſit habenda, cum facilè ex ejus culpa poſſit minimum vulnus, & ſalutare alioquin, pravitatem contrahere, ex qua deinceps Ægrum perire facillimum eſt.

XXVI. Quoad Externa; multa ſunt, quæ mortem ex non lethali vulnere adferre poſſunt: viz. ipſa armorum qualitas, aër externus, regio, temporis conſtitutio, & alia, de quibus abundè nunc dictum fuit.

Enimverò ſi gladius, vel telum, aut quodcunquè quo vulnus inflictum eſt, inſtrumentum ſit venenatum, leve etiam vulnuſculum mortem adferre poteſt.

Dein aëris conſtitutio, ac loci proprietas hîc peculiarem vim habent. Sic capitis vulnera, quæ in multis locis lethalia non ſunt, in aliis obſervantur lethalia. Scribit Vidus Vidius *libr. 6. de curat. morbor. cap.* 90. Florentiæ vulnera capitis pleriſquè eſſe lethalia, & cauſam refert in aërem frigidum tenuem; Piſis verò, & Lugduni paucos ex iis interire cum cœlum ibi ſit craſſius. Amatus Luſitanus *Cent.* 5. *Curat.* 100. inquit, Florentiæ & Bononiæ capitis vulnera eſſe periculoſa, non ità Raguſæ. Et Ambroſius Paræus teſtatur, Lutetiæ quam Avenioni capitis vulnera eſſe difficiliora. Et ſic de cæteris. Quæ utrum ejus momenti exiſtimanda ſint, ut reum ab homicidio excuſare queant, non leviter dubitandum: illud certum eſt, non eſſe hæc talis ponderis, ut promiſcuè in quocunquè leviſſimo vulnere mortis cauſa eſſe poſſint: in mediocribus tamen vulneribus multum cooperari haud dubitandum, ex qui-

quibus Juriſconſulti cætera decidere poſſunt, quæ ad id negotium facere videntur.

CAPUT III.

De Vulnerum Curatione in genere.

I. IN quolibet morbo curando prima Indicatio ab ipſius Affectus eſſentia deſumi ſolet, quæ præcipit & oſtendit *Contrarium per ſuum Contrarium eſſe tollendum.* Et hoc eſt, quod innuere videtur Galenus, quum *libr. de Artis Conſtitutione* ſic inquit: „ quare generaliſſimus curandorum „ morborum ſcopus erit, contraria contrariis remedia eſſe, & parti- „ cularibus particularia contraria.

II. Vulnus ergò, cum ſit *Solutio Continui*, indicat *Unitionem*, ſicut qualibet alia continui ſolutio. Etenim hæc ſoluta unitas partes, quæ ſejunctæ ſunt, uniendas eſſe præcipit, quatenus quidem Vulnus ſimplex eſt. Si verò alii affectus, ſeu morbi, ſeu cauſæ, ſeu ſymptomata vulneri conjungantur, tot dantur Indicationes, quot ea ſunt, quæ ità affectum compoſitum conſtituunt.

III. Sin aliquid de ſubſtantia carnis amiſſum ſit, duplex datur Indicatio; ſcilicet id quod diviſum eſt, uniendum; quod deeſt, regenerandum. Si cutis & caro contuſæ ſint, quod contuſum eſt in pus mutandum, ut abſcedat. Et ità de reliquis affectibus, quæ vulneri conjunguntur, ſeſe res habet.

IV. Hæc verò Unio, quæ eſt prima & generalis Vulnerum Curandorum Indicatio, ſolius naturæ opus eſt; hujuſquè unius operâ partes vulneratæ ut & fractæ, disjunctæ iterum coaleſcunt & conglutinantur. Cum autem ad id medium quoddam, & quaſi gluten requiratur, utitur natura ipſâ materiâ, quâ partes nutriuntur, ſanguine ſcilicet, continuò in patem propulſo; qui in poris parietum & labiorum vulneris hærens, in ſubſtantiam parti vulneratæ ſimilem mutatur: atquè ità ejus ceu naturalis cujuſdam balſami, beneficio, quæ disjuncta erant coaleſcunt, & ex duobus unum fit, haud ſecus ac taleolæ arbori inſertæ cum eadem arctiſſimè uniuntur. Atquè hoc quidem opus etſi ſolius naturæ ſit; Medicus tamen hac in re naturæ miniſter eſt, ac niſi Medicus naturæ ſubſidio veniat, ipſa in multis ſine ſuo fruſtratur, nec conglutinationem moliri poteſt.

V. Ea autem quæ Medico hac in re agenda ſunt, ad quatuor capita reduxit Galenus *Art. Med. cap.* 90. ubi ſic inquit: „ coaleſcere facit ea, „ quæ invicem diſtant, & priſtinam unitatem reſtituit ipſa Natura; no- „ ſtrum verò opus eſt, applicare extrema diſtantium partium, at-

„ que in unum coacta conſervare, & tertio hoc cavere, ne quid labiis. „ vulneratis incidat, & quarto ipſam partis ſubſtantiam ſalubrem con„ ſervare.

VI. Atquè ità in Vulnerum Curatione quatuor à Galeno recenſentur Medici officia, idquè haud immeritò: namquè ut Medicus ſuum finem ac intentionem, *hoc eſt*, ſolutæ unitatis unionem, conſequatur, laborandum 1. Ut omnia ſymptomata vulneri ſupervenientia, quæquè unitionem impedire poſſunt, tollantur. 2. Ne quid extranei in vulnere & inter labia ejus hæreat, vel relinquatur. 3. Ut dehiſcentes vulnerum partes conjungantur, conjunctæquè ità ſerventur. 4. Ut partis vulneratæ temperies & robur conſervetur.

CAPUT IV.

De Vulnerum Symptomatibus.

I. PRimam itaquè Indicationem in Vulneribus Curandis diximus, *Accidentium ſive Symptomatum Correctionem*, quæ admodum neceſſaria eſt, cum nullo pacto vulnera perfectè curari ac ſanari queant, niſi Symptomata, quæ ea conſequuntur, abigantur & profligentur; ſuntquè aliquandò tam magna, ut ad ſe totam trahant curationem: inter quæ primò numeratur *ingens Sanguinis Profuſio*, quæ non ſolum vires dejicit, atquè vitam interdum homini eripit, ſed & curationem impedit. Quamdiu namquè ſanguinis fluxus continuatur, in curatione nihil proficitur. Accidit autem Hæmorrhagia vulneratis arteriis aut venis, vel majoribus vel minoribus.

Hæmorrhagia in Vulneribus ſiſtenda.

II. Igitur Vulnere inflicto, ſi modicè ſanguis fluat, permittendum ut tantum effluat, quantum commodum videbitur. Quod ſi immodicè cruor profluat, ut vires dejiciat, quamprimum ſiſtatur. Eum in finem omnia ea præſtanda ſunt, quæ motum ejus impedire ac inhibere poſſunt.

III. Impeditur ſanguinis fluxus, ſi convenientibus remediis & deligatione orificium vulneris occludatur. Occluditur verò vulneris orificium, vel labiorum vulnerati vaſis conjunctione, vel orificii obſtructione. Conjunguntur vulneris labia, vel digitis orificium vulneris tamdiu comprimendo, quouſquè ſanguis grumeſcat, ac ità ipſe vaſis orificium obſtruat; vel faſciis vulneris orificia invicem adducendo Sed tutiſſimum eſt, operam dare, ut orificium vaſis ſanguinem fundentis obſtruatur *Linteo Carpto*. Vel ejus loco vulnus impleatur *Fungo iſto Orbiculari*, quem *Crepitum Lupi*, vulgò (*Bovyſt* appellant.

IV. Equidem ſi huic ſoli fidere non libeat, fiat Pulvis Adſtringens, qui excipiatur Albumine Ovi, atquè cum linteo carpto vel ſtupa cannabina vulneri imponatur. Galenus *libr. 5. meth. med. cap.* 4. hoc medicamen-

Digitized by Google

mentum ad ſanguinem ſiſtendum præ reliquis commendat, & omnium quæ noverit optimum eſſe ſcribit:

℞. *Thuris* ℥j. *Aloës* ℥iß.

M. F. Pulvis, qui Miſceatur cum Ovi Albumine, & pilis leporinis, vel ſtupâ cannabina excipiatur, ſicquè vaſi læſo, totique vulneri imponatur.

Poſſunt & alii Pulveres Adſtringentes eum in finem præſcribi. v. gr.

℞. *Boli Armeni* ℥j. *Farinæ Volatilis* ℥ß.
Maſtichis, Thuris, Cap. Mort. Vitrioli an. ʒj.
M. F. Pulvis, Albumine Ovi excipiendus.

℞. *Gallarum* ℥ij. *Boli Armeni* ℥ij.
Terræ Lemniæ ℥iij. *Vitrioli Cyprei* ʒß.
Aluminis Crudi ℥j. *M. F. Pulvis.*

Hildanus *libr. de Gangrana & Sphacelo cap.* 19. ſuum pulverem valdè extollit, cujus deſcriptionem dedimus *libr.* 1. *cap.* 17. *pag.* 106.

Hiſce ità vulneri impoſitis conviens ſuperinjicienda ligatura. Nequè ab uſu horum medicamentorum deſiſtendum, donec caro quæ gignitur, circa vas ità ſit producta, ut ejus orificium claudat. Hoc enim niſi fiat, ſemper metuenda eſt hæmorrhagia.

V. Quod ſi nec hiſce ſiſtatur ſanguinis effluxus, *Cauſticis* nonnulli utuntur, quæ cruſtam inducunt, cujus beneficio vaſis orificium occludunt. Quo in caſu quidam laudant *Liquorem Stypticum*, momentaneà coagulatione miraculosè ſanguinem ſiſtentem, quem tradidimus quoquè *libr.* 1. *cap.* 17. *pag.* 106.

Si ne ſic quidem ſanguinis fluxus ſiſti poſſit, admoveatur *Cauterium Actuale*. Sed de hiſce latior erit dicendi occaſio, ubi de Vulneribus Arteriarum & Venarum ſumus dicturi.

VI. Non raro quoquè vulneribus ſupervenit *Inflammatio*, vel quum parum ſanguinis profluxerit, quod ſcribit Hippocrates *lib. de Ulceribus*: „Si ſtatim pro valetudine ſanguis plus minuſvè à plaga fluxerit, & ipſum vulnus, & quæ juxta ſunt, minus inflammatione premuntur; vel ratione partis læſæ, ut ait Celſus *lib.* 5. *cap.* 26. ſic vulneribus partium nervoſarum ut plurimum Inflammatio accedit, cum ob dolorem ſanguinis ad partem affectam affluxus concitetur. Vulneri superveniens Inflammatio.

Si ergò ſanguis non ſatis fluxerit, atquè Inflammatio metuatur, vel jam adſit, Vena Secanda, & pro viribus Ægrotantis ſanguis evacuandus: quamprimùm namquè ei occurrendum, cum vulnus ſanari nequeat, niſi Inflammatio tollatur.

VII. Sæpiſſimè etiam *Dolor* vehemens vulneribus accidit. Etſi enim nullum fere vulnus ſit ſine dolore; equidem non raro ille tolerabilis eſt: interdum verò planè vehemens, id quod fit maximè cum nervi, parteſquè nervoſæ vulneratæ ſint. Hic quamprimum ſedari debet, cum excitet vigilias, vires dejiciat; nec non humorum in partem affe- Dolor.

Digitized by Google

ctam affluxus, inflammationis, febris, gangrænæ, cauſa ſit.

Sed quum non ſemper eandem ob cauſam Dolor accidat, ſi medicamenta acria nimis, & calida illum produxerint, mutentur illicò. Si externum aliquid vulneri inhæreat, aut turunda nimis longa vel craſſa ſit, aut oſſis fragmentum vicinas partes pungat, extrahatur. Si à puris retenti copia Dolor proveniat, liber exitus ipſi detur. Inflammatio ſi Doloris cauſa ſit, Venâ Sectâ, imponatur hoc vel ſimile Cataplaſma,

℞. Herb. Malvæ, Althææ, Violariæ,
Flor. Sambuci, Camomillæ an. M.
Coctis in Aqua Pura ad mollitiem, & contuſis adde,
Farinæ Hordei ℥iß.
Fabarum, Lini an. ℥j.
Pulv. Croci ʒß.
M. F. Cataplaſma.

Pruritus. VIII. Inter Symptomata quæ vulneribus accidere ſolent, obſervatur & *Pruritus*, qui etſi leve videatur ſymptoma, tamen quia hoc etiam Ægrotantem torquet, & ſi partem ſcalpat, vel inter dormiendum fricet, periculum eſt, ne immodicè è vulnere profluat cruor, vel doloroſa accedat partis excoriatio, vel humorum ad partem affectam concitetur fluxus; ideo removendus, præſertim quum à ſaniei acrimonia ut plurimum procedat. Igitur pars affecta Aquâ tepidâ perfundatur ac abluatur; vel potius calidum applicetur Fomentum, identidem renovandum, ut apertis poris materia pruritum excitans diſcuti facilius, ac evacuari poſſit: vel illinatur *Unguentum Nutritum,* aut *Album Camphoratum*, aut ſimile.

Convulſio. IX. Inſigne etiam, & periculoſum Symptoma ſæpè vulneribus accidit, *Convulſio* ſeu *Motus Convulſivus*; qui hìc fit vel à nervorum punctura, eorumquè ingenti dolore; vel ab acri humore aut vapore partem nervoſam vellicante: ad quem expellendum inſurgens natura, irregularem ſpirituum in nervos influxum, ceu eorundem exploſionem excitat, hinc & partium contractionem ſpaſmodicam ciet. Sunt autem ſatis periculoſæ Convulſiones in Vulneribus. Hippocr. *Sect.* 5. *Aphor.* 2. 3.

Qua ratione verò Spaſmodicæ Affectiones ſint Curandæ, non hujus loci eſt indagare. In Convulſione tamen vulneri ſuperveniente hoc Unguentum laudat Barbette.

℞. Olei Limacum, Lumbricorum, Seſamini an. ℥j.
Ping. Vulpis, Arietis an. ℥ß.
Butyri Inſulſi ʒvi. *Spir. Vini* ℥iij.
Coq. ad Spiritus Vini conſumptionem, add.
Olei Spicæ, Roſmarini, Succini an. ʒij.
Miſceantur.

Ad hæc *Balſamus Sulphuris, Balſamus Peruvianus, Oleum Therebinthinæ, Oleum Petræ, Oleum Philoſophorum*, & ſimilia valdè commendantur.

Si

Digitized by Google

Si ab ingenti Dolore accedat Convulſio, ejus cauſa tollenda. Verum à Nervi, Partiſvè Nervoſæ Punctura aut Morſu Convulſis quomodo ſit ſuccurrendum, in ſequentibus, de nervis tendinibuſquè punctim vel cæſim vulneratis, exponemus.

X. Interdum & *Caro* in vulneribus luxuriat *Fungoſa*, & ultrà modum excreſcit; quæ efficit, ut cicatrix vel turpis fiat, vel nulla. Accidit autem hoc Medentis negligentiâ, qui minus quam par eſt, ſiccantia medicamenta adhibuit. Quod ergò ſuperfluum eſt, tollendum ut vulnus cicatrice claudi queat. Eſtquè hoc opus Medici, qui medicamentis fortiter ſiccantibus, detergentibus, ac ſi opus ſit, etiam nonnihil erodentibus carnem ſuperfluam abſumit. Eum in finem inſpergatur *Pulvis Rad. Iridis Florentinæ*, vel *Pulvis ex æq. part. Ochræ & Sabinæ*, vel *Alumen Uſtum*, vel *Mercurius Præcipitatus Ruber*. Quidam ſequentia commendant: Hyperſarcoſis.

℞. *Aluminis Crudi, Viridis Æris an.* ʒij.
Coq. in Vini ℥xviij. *ad quartæ partis conſumptionem, colat. add.*
Camphoræ ʒj.
Miſceantur.

℞. *Gallarum, Balauſtiæ, Thuris,*
Myrrhæ, Aluminis Uſti an. ʒj.
Ceruſſæ, Æruginis, Sanguinis Draconis an. ʒß.
M. F. Pulvis.

XI. *Febris*, quæ frequenter admodum vulneribus accidit, plerumquè *Symptomatica* eſt, adeoquè nec ità metuenda; quippe quæ rarò peculiarem ſui curationem requirit. Febris.

CAPUT V.

De Rebus Alienis è Vulnere eximendis.

I. Deinde ut Vulnus ritè Curetur, animadvertendum *ne quid extraneum illud ingrediatur* atquè ideò quando *Pili* circa vulnus ſunt, ii tondendi, vel radendi, vulnere prius molli linteo vel filamentis repleto, quoniam intra id ſi incidant, atquè non extrahantur, glutinationem impediunt. Nonnunquam etiam intrà vulnus reperiuntur ſanguinis grumi, pili, oſſis particula aſpera & pungens, calx, arena, terra, vel telum aliquod, ut ſagitta, vel mucro vel ſpina, vel arundo, vel globulus plumbeus, vel ſimile.

II. Ex hiſce *ſi quid intrà vulneris labia hæreat, ejus glutinationem impedit, adeoquè id totum extrahendum*. Quod ut fiat, vulnus, niſi ſatis hiet, dilandum,

randum,

Digitized by Google

dum, quantum opus fuerit, modo ne magnæ arteriæ aut venæ, nervi, tendineſvè ſecentur. Atquè ſi adſit *Sanguis in grumos concretus*, is expreſſione, ſuctione, aliovè modo auferri debet: ita enim & minus puris generabitur; & ſymptomatum copia minor notabitur. At verò quamdiu hæmorrhagiæ metus eſt, cruor omnis ex vulnere eximi non debet.

III. Quum verò *Pili* vel *Calx*, vel *Arena*, vel *Terra* vel quid ſimile intrà vulnus reperiatur, Vino Calido id abluendum, & abſtergendum.

Oſſicula fracta mobilia ſi ſint in vulnere, prima in deligatione eximantur, niſi hæmorrhagia inhibuerit; ſi verò aliis oſſibus adhuc adhæreant, naturæ conatus expectandus, & videndum an ea iterum cum reliquo oſſe unitura, an ſeparatura ſint.

IV. Sin *Vitrum fractum*, *Spina*, *Feſtuca*. *Sagitta*, *Globus Plumbeus*, vel aliud genus armorum, quo vulnus inflictum eſt, ei inhæreat, leniter ac jucundè vel digitis, vel volſellâ, vel forcipe, ſimilivè inſtrumento, prout res poſtulare videtur, apprehendi & evelli debet. Sed priuſquam extractionem hanc tentet Cheirurgus, videndum an Æger, extracto tali alieno corpore, vivere poſſit, ne Is mortem Patienti acceſſiſſe dicatur.

V. Modum verò *Globulos Plumbeos* extrahendi quod ſpectat, primum perpendere oportet, num globulus tam altè carni inſederit, ut oppoſitæ parti magis ſit vicinus, & per cutem, aut ſubjectam quoquè carnem exterius tangatur: ſolet enim ad tactum apparere ex duritie & figura, tuncquè incidere partem oppoſitam oportet, & globulum ità recipere. Quod ſi tam altè non inſederit, ut exitus ejus ex parte oppoſita commodè haberi nequeat, tunc ſpecillo per vulneris foramen, & globuli ingreſſum tentetur, globuloquè reperto utcunquè longum ſit ſpatium, tentanda ejus extractio forcipe, vel volſellâ, quæ ſerratâ extremitate eundem apprehendit, vel inſtrumento apud Hilldanum *Cent.* 1. *Obſerv.* 88. depicto.

Quod ſi globulus ſpecillo non obſervetur, uti non rarò evenit in vulnere profundiſſimo, membrum ità collocandum, ut ſuo pondere ſimul cum pure exire is poſſit. Hoc ſi non fiat, vulnus curetur, expectetquè Cheirurgus, donec circa cutem ſeſe manifeſtet globulus, quod non rarò poſt longam annorum ſeriem demum fieri ſolet. Et ſcribit Scenckius *Obſervat. Medic. libr.* 5. Juvenem quendam æneo tormento ictum excepiſſe tribus ſub ventriculo digitis, globulo in viſcera adacto; eumquè paucos cis dies, emiſſo per anum globulo, nullaquè noxâ ullo in viſcere relictâ, ſanatum fuiſſe. Simile exemplum refert Paræus, de milite, qui nono poſt inflictum vulnus die glandem per anum excrevit, & planè intrà tres dehinc hebdomadas convaluit De globulo plumbeo menſes ſex, nullo ſuperveniente ſymptomate, inter cranium & craſſam menyngem detento, exemplum ſingulare habet Hildanus *Cent* 2. *Obſerv.* 2. Idem *Cent.* 3. *Obſerv.* 67. ſcribit, globulum plumbeum, ictu ſclopeti

Digitized by Google

ti in vacuum veſicæ immiſſum, triginta poſt annos calculoſâ materiâ, ovi molem adæquante, obductum inventum fuiſſe. Atqui audite Fundem, quum (*Cent.* 1. *Obſerv.* 88. ità inquit: ,, Non rarò globuli plum-
,, bei ſclopeto projecti per multos annos in parte aliqua corporis ſi-
,, ne dolore, aut alio aliquo incommodo delitescere poſſunt. Et ta-
,, men officium rationalis Chirurgi extrahere quicquid extraneum eſt
,, in vulneribus, nec idcircò ullo modo in iis relinquendus eſt globulus
,, donec enim vel minima etiamnum feſtuca, aut oſſis fracti ſquamma;
,, vel ſimile quid extraneum parti inhæſerit, vulnus incurabile exiſtit.
,, Globulus verò, ſi nonnunquam ob peculiarem plumbi facultatem
,, in corpore remaneat, longam & difficilem reddit curationem, prop-
,, tereà quod ægrè carne obduci poſſit globulus. Præterea ſi globulus
,, in partem aliquam nervoſam projectus fuerit, & nervum vel tendinem,
,, vel membranam compreſſerit, maximos excitabit dolores; hinc va-
,, ria & prava accidentia. Si circa ventris alicujus regionem lateat glo-
,, bulus, metuendum, ne temporis ſucceſſu in ventrem ipſum pene-
,, tret, & de novo morbum excitet: mutat enim ſitum & locum
,, propter pondus. Si remanſerit globulus ſubter vaſe quodam, &
,, calloſâ ſubſtantiâ fuerit obductus, periculum eſt ne comprimat adjacen-
,, tia vaſa & membri extenuationem ac interitum producat. Hactenus il-
,, le.

VI. Eodem ferè modo extrahuntur *Sagittæ*. Et licet inter Chriſtianos milites hodiè non uſurpentur tela, Medici tamen, ac Chirurgi intereſt ſcire, qua methodo in corpus immiſſa extrahi debeant. Hæc ritè extrahere ſatis difficilis eſt operatio, oriturquè illa difficultas ex loco potiſſimum, in quem in corpus immiſſa penetraverunt. Modum equidem quæcunquè tela è corpore extrahendi accuratè tradit Celſus *lib.* 7. *cap.* 5. ,, Omne
,, autem telum extrahitur, aut ab ea parte qua venit aut ab ea in
,, quam tetendit. Illic viam qua redeat, ipſum ſibi fecit. Hîc à ſcal-
,, pello accipit. Nam contrà mucronem caro inciditur. Sed ſi non al-
,, è telum inſedit, & in ſumma carne eſt, aut certè magnas venas &
,, loca nervoſa non tranſiit, nihil melius eſt, quam qua venit, id
,, evellere. Si verò plus eſt, per quod telo revertendum, quam quod
,, perrumpendum eſt: jamquè venas nervoſquè id tranſiit, commodius
,, eſt aperire quod ſupereſt, itaquè extrahere. Nam & propius petitur, &
,, tutius evellitur, & in majore membro ſi medium mucro tranſiit,
,, facilius ſanèſcit quod pervium eſt, quia utrinquè medicamento fo-
,, vetur. Sed ſi retrò telum recipiendum eſt, amplienda ſcalpello pla-
,, ga eſt, quo facilius id ſequatur, quoquè minor oriatur inflamma-
,, tio: quæ major fit, ſi ab illo ipſo telo dum redit, corpus laniatur.
,, &c.

Hoc modo igitur extrahitur telum; vel manibus, ſi foras promineat, & in ſola carne infixum ſit; vel volſellâ, cum profundius in-

hæreat; vel aliis inſtrumentis, cujuſmodi ſunt forcipes longæ, denticulatæ, rectæ, incurvæ, extremâ parte latæ, rotundæ, quibus recentiores Cheirurgi varia nomina à figura indiderunt, & Roſtrum Corvinum, Ciconeæ, Anatis, Anſeris appellarunt, quorum icones habentur apud Joh. Andr. à Cruce, & Ambr. Paræum. Sed de telorum extractione plura videantur apud Celſum *loco citato*, & Paulum Æginetam *libr.* 6. *cap.* 88.

VII. Si vero Oſſis fruſtulum, vel Spina, vel Feſtuca, vel quid ſimile carni inhæſerit; quod nec manu, nec inſtrumentis extrahi poſſit; id medicamentis hac vi præditis extrahendum multi volunt, qualia dicuntur *Dictamnus*, *Gummi Galbanum*, *Sagapœnum*, *Pix*, *Axungia Leporis*, *Mus Vivus diſſectus*, *Muſcæ Vulgares*, *Stercus Anſeris*, *Magnes*, *Fermentum Acre*, *Emplaſtrum Opodeltoch*, & plura alia; è quibus præparantur Emplaſtra, quæ videri poſſunt apud Fallopium, Peccettum, Sennertum, Barbette, alioſquè. Sed talia, utpote parvi momenti, & forſan nullius utilitatis, lubenter negligimus.

VIII. Atqui cum nulla arte telum, vel quicquid armorum eſt, è vulnere extrahi poſſit, totum negotium naturæ committendum, quæ non rarò miracula hîc præſtat, & præter naturam corpori immiſſa, per vias quaſcunquè poteſt, expellit. Cujus rei hiſtoriæ paſſim occurrunt. Sic Hippocrates *libr.* 5. *Epidem.* cuidam, qui juxta inguen ſagittâ percuſſus fuerat, cuſpidem poſt ſex annos eduxit. Et Hildanus cuidam cultrum, qui ſpinæ dorſi infixus erat, poſt biennium extraxit (*cent.* 1. *Obſerv.* 62. Simile quid ſe vidiſſe refert Sennertus *prax. libr.* 5. *part.* 4. *cap.* 5.

CAPUT VI.

Modus exponitur, quo Vulneris Labia ſint conjungenda, conjunctaquè ſervanda.

I. Tertium, quod in Vulnerum Curatione neceſſarium pronuntiavimus, eſt, *ut diviſa ac disjuncta vulneris labia ad ſe invicem adducantur, adductaquè conſerventur*, quo poſſit natura, mediante naturali quodam balſamo, eadem arctiſſimè unire, haud ſecus ac taleolas arbori inſertas cum eâdem coaleſcere videmus.

II. Fit autem *Adductio* hæc vel *Deligaturâ* vel *Sutura*, vel *Glutine*, vel *Inſtrumento Comprimente:* his omnibus vel ſimul, vel ſeparatim uti poſſumus. Deligatura, Sutura, & Inſtrumentum Comprimens, ſunt materiæ antiquitus inventæ; Glutinum verò, ſeu Gluten eſt materia à poſterioribus excogitata.

III. *De-*

III. *Deligaturam* ſeu *Faſciationem* quod ſpectat; ea nonnunquam ſufficit in vulneribus artuum ſecundum longitudinem factis, & non admodum profundis; atquè ubi ſperamus, ſolâ deligaturâ vel faſciatione vulneris labia conjungi poſſe, non temerè inſtituenda eſt ſutura. Sit autem faſcia linea, nec dura nimis, nec mollis, cujus latitudo ea eſſe debet, ut ſemel injecta non vulnus tantum, ſed & utrinquè aliquid ad oras ejus comprehendat. At longius ſi fuerit vulnus, melius anguſtâ & ſtrictâ faſciâ, *hoc eſt*, trium circiter digitorum, deligatio perficitur. At ligatura hæc nec nimis laxa ſit, nec nimis arcta: ſi enim laxior ſit, non continet adducta vulneris labia; ſin ſtrictior, dolorem, humorum affluxum, atquè inflammationem parit. Terminus ergò adſtrictionis bona erit Ægri tolerantia. Sed ut facilior fiat labiorum in magnis vulneribus adductio, adhibeantur inſuper *Splenia* utrinquè labia comprimentia. Deligatura.

IV. Alterum inſtrumentum quo vulneris labia adducuntur, adductaquè conſervantur, eſt *Sutura*; quæ per *Acum* fieri ſolet. Optimum foret, Cheirurgum acu nunquam indigere: ſic enim Æger à dolore, vulnus ab inflammatione, ipſeque Cheirurgus à variis moleſtiis liberaretur. Equidem res nonnunquam exigit, potiſſimum in vulneribus tranſverſim inflictis: aut cum faſciationem locus affectus non patitur; aut ubi particula nondum à ſuo continente ſeparata eſt, ſed per tenuem adhuc cutis portionem eidem adhæret. Sutura.

V. Ad Suturam igitur ritè inſtituendam opus habemus *Acu Triangulari* cujus cuſpis nonnihil incurva ſit; *Filo cerâ oblito*; & *Canali* extremâ parte *Feneſtrato*, cui vulneris labium innitatur, ne in hanc aut illam partem, dum acus adigitur, commoveatur.

VI. Fit autem Sutura hoc modo: in medio vulneris acu duplex filum cereatum trahente, ſi vulnus ſit magnum, vulneris labia transfiguntur, & facto nodo, filum paulò ſupra nodum reſecatur. Hæc ſuturæ ſpecies uſu venire poteſt in vulneribus ſuperficiariis, quæ cutem non excedunt; eaquè *interſciſſa* vocatur, quod poſt ſingulos punctus facto nodo filum abſcinditur.

VII. Sed interdum Suturam inſtituimus, cum acum unam pluresvè in carne relinquimus, iiſquè filum circumglomeramus, haud ſecus ac mulieres acus in veſtibus fixas aſſervare ſolent, & ita conſuevit fieri in labiis leporinis, aut admodum profundis vulneribus.

VIII. Quandoquè pellionum more, acum cum filo ſæpius traducimus & circumvolvimus; qualis ſutura debetur vulneratis inteſtinis, abdomini, & partibus pendulis.

IX. Interim verò notandum, ne nimis rara, nec nimis crebra ſit ſutura: etenim nimis rara non continet; nimis crebra dolores & inflammationes parit. Igitur tale intervallum inter unum & alterum punctum intercedat, ut cutis ducentem quaſi ſubſequatur, & oræ ipſæ ex toto

ſe contingant, exceptâ parte exiguâ, turundæ inſerendæ inſervientes; ut puri ſuperfluo exitus detur.

Glutinum. X. Atqui Faſciatio ubi non ſufficit, & Sutura non neceſſaria eſt; conveniens valdè *Glutinum* ſeu *Emplaſtrum Glutinatorium*; idquè adhibetur in vulneribus faciei, ad evitandam deformitatem, quam alioquin puncturæ acus adferre ſolent. Inſuper & Glutini uſus eſt in tranſverſis, & magnis, ſive longis vulneribus.

XI. Quondam fiebant Emplaſtra Glutinatoria ex pannis lineis triangularibus per habenas adductis: viz. lintea comparabantur valida, æqualia, mollia, quadrangularis, triangularis, vel alterius figuræ, prout vulneris ſitus, & membri, cui applicari debebant, natura requirebat, quæ in parte, qua vulnus reſpiciunt, complicabantur, aut ſuebantur ſubtiliter, & fila per latitudinem eorum aliquoties trajiciebantur. Iſtis linteis annectebantur anſulæ è filo duplicato vel multiplicato, & contorto, cerâ oblito, ea diſtantiâ, quam ſuturę habere ſolent, aut etiam minore. Linteis iſtis inducebatur Glutinum è medicamentis adſtringentibus & viſcoſis compoſitum: quæ hoc modo Glutine inducta & anſulis ſuis inſtructa, duo utrinquê ad latera vulneris, pollicis diſtantiâ, ità apponebantur, ut anſulæ ſibi rectè reſponderent, & tamdiu relinquebantur, donec glutine ſiccato lintea cuti firmiter adhærerent. Linteis cuti jam arcte ad hærentibus anſulæ ſeu fila mutuo colligebantur, & conſtringebanurt, ut vulneris labia ritè unirentur, Videantur Joh. Andr. à Cruce *lib.* 2. *tract.* 2. Paræus *libr.* 10. *cap,* 26. Guillemæus *Tab.* 6.

XII. Suturam verò per Glutinum applicandi modum peculiarem habet Cæſar Magatus; viz. Ceratum aliquod extendit ſuper linteum, dein ex linteo hoc tot partes longitudine digitum æquantes, vel etiam longiores, latitudine autem ligulam adſtrictoriam, in extremitatibus verò paulò latiores, quot puncturæ in vulnere requiri videntur, abſcindit; primamquè in vulneris medio applicat, ità tamen, ut uni ſaltem lateri vulneris dimidiâ ſui parte adhæreat, reliqua libera ſit. Huic è latere oppoſito aliam applicat; atquè ità per vices procedit, unam in dextra, alteram in ſiniſtra parte applicando: poſtea partes, quæ liberæ ſunt, nec dum cuti adhærent, unam quidem dextrâ, alteram ſiniſtrâ manu apprehedit, & utramquè verſus labium oppoſitum contrahit, donec labia ad mutuum contractum adducantur. Hinc utramque portionem, quam manu continet, labio oppoſito, cui non adhæret, applicat, utquê rectè omni ex parte adhæreant, curioſè ſtudet, ſicquè in reliquis procedit, ità ut inter unam & alteram tantum ſit intervallum, quantum aliàs inter acus puncturas ſolet intercedere.

Et ſanè ſufficiunt nunc pro Glutine, Emplaſtra digiti minimi latitudine, cuti pertinaciter adhærentia; quæ adeò validè vulneri conglutinantur, ut nec ſanies, nec ſanguis, nec alia quævis humiditas

Ea

ea ſolvere queat. Quem in finem ſæpè uſurpatur *Emplaſtrum Stipticum Crollii*, vel aliud quoddam Glutinatorium, cujus formulæ variæ ex variis auctoribus peti poſſunt; hîc tamen meritò excellit *Emplaſtrum Diapalma* ritè præparatum.

XIII. Hildanus *libr. de Gangrana & Sphacelo cap.* 19. Glutinum ad labia vulneris applicat, ità tamen ut labia minimè attingat, ſed ſpatium minimi ferè digiti ſit inter labia vulneris & emplaſtrum. Poſtero die emplaſtro ſiccato, & tenaciter cuti adhærenti, acum filo trajectam inſerit, ſicquè vulneris labia haud ſecus conjungit, ac ſi ipſam cutem & carnem perforaſſet. Glutini autem, quo utitur, deſcriptio hæc eſt:

℞. *Farinæ volatilis* ℥j.
Pulv. Roſar. Rubr. Maſtichis, Thuris,
Sang. Draconis, Gum. Tragacanth. an. ʒij.
M. F. Pulvis ſubtilis, cui adde Albumen unius Ovi, Aquæ Roſaceæ q. ſ. ut mellis ſpiſſitudinem acquirat; ità relinquatur per noctem, & ſi altero die nimis ſpiſſum ſit Glutinum, iterum affunde Aquam Roſarum, aut Plantaginis, ac dein utere.

XIV. Inſuper prætermittere hîc non debemus *Inſtrumenta* quæ *comprimendo* venæ arteriæquè læſæ orificia, ad earundem conſolidationem non parum juvant; ſive ea ex ligno, ſive ex ferro, ſive ex ære, ſive ex alia quavis materia conficiantur, quorum icones apud Scultetum, alioſquè paſſim licet videre. Inſtrumentum comprimens.

XV. Denique circa vulnerum deligationem indagandum, an vulnus ſimplex & unicum ſit, an verò duplicatum. Accidit namquè interdum, ut licet in cute unum ſit vulnus, in muſculis tamen ſub cute duo ſint, vel tria vulnera. Hoc enim ſi fiat, & Cheirurgus unum ſaltem vulnus curet, reliquum, quod latet, negligat, pus in altero colligitur, atquè dolorem, inflammationem; febrem, aliaquè gravia excitat ſymptomata; cujus rei hiſtorias notavit Hildanus *Cent.* 3. *Obſerv.* 84. 85. ubi etiam docet, qua ratione ſinus ille latens poſſit aperiri, ac inſtrumenta ad eam rem idonea depicta exhibet.

CAPUT VII.

De Medicamentis ad Vulnera Curanda neceſſariis,

ET

Partis Vulneratæ ſubſtantia ſalubri conſervanda.

I. Atquè hæc Cheirurgi officia ſunt, quæ circà Vulnerum Curationem præſtare debet: ipſa verò partium vulneratarum unio & coa-

Digitized by Google

litus opus Naturæ eſt; quæ non rarò ſine ulla medicamentorum ope (quod præcipuè in vulneribus internis accidit) ea, quæ disjuncta ſunt, glutinat.

II. Fit autem Unio hæc & Coalitus alicujus Glutinis interventu, cujus Materia nulla alia eſſe poteſt, quam eadem; ex qua nutriuntur ipſæ partes; ſcilicet Sanguis ſanus, qui ad partes nutritionis gratiâ delatus in partibus vulneris, nec non poroſitatibus & tubulis carnium hinc inde roris inſtar reſudans à naturali partis calore elaboratur, & excoquitur, viſcidiorquè redditur ac denſatur, ut neceſſariò per eum coëant, quæ diſtabant partes.

III. Cum igitur Natura ſit efficiens cauſa conglutinationis, Sanguis materia; duo hæc ut rectè ſe habeant neceſſe eſt. Et quoad prius; duo ſunt in ſanando vulnere Naturæ officia. Primum ut laudabile pus generet. Alterum ut ea, quæ disjuncta ſunt, conglutinet. Namquè licet Galenus ejus rei expreſſam mentionem non faciat, cum de vulneribus curandis in genere agat; tamen Rhaſes, Avicenna, & Celſus, pus ex vulnere jam ad ſanitatem ſpectante fluere, primòquè pus movendum hinc purgandum & implendum, eandemquè cicatrice vulnus claudendum docent. Atquè felix experientia iſtam curandi rationem probavit; & medicamenta, quæ eò fine applicantur, *Digeſtiva* vulgò nuncupantur.

IV. Medicus enim hac in re Naturæ ſuccurrere debet, Medicamenta admovendo Digeſtiva, poſtea Sarcotica ſeu Glutinantia. In praxi equidem hîc diſcrepare videntur auctores; dum alii, Suppurantibus ſeu Digeſtivis neglectis, mox Siccantia adhibent, Balſama ſcilicet vel Naturalia, vel Artificialia, quibus & vulnus illinunt, quæquè in profundum inſtillant, & per turundas imponunt; alii Pus Moventia ſeu Digeſtiva præmittunt. Et ſanè αὐτοψία docuit, utramquè curandi rationem, finem ſuum aſſequi. Non tamen ſine diſcrimine utraquè Medicamenta uſurpanda videntur. Digeſtiva enim ſi incautè & nimis diu adhibeantur in ulcus ſordidum non rarò degenerat vulnus. Itaquè tutiſſimum puto, non ſemper uni medicamento confidere, ſed pro affectæ partis temperaturâ ea componere, & Digeſtiva Sarcoticis ac Glutinantibus miſcere; cum experientia teſtetur, talia longè felicius, quam mera Suppurantia uſurpari.

Digeſtiva ſeu Pus Moventia. V. Parantur autem Digeſtiva ſeu Pus Moventia è *Vitellis Ovorum, Melle Communi Terebinthina, Gummi Elemi, Oleo Roſarum, Farina Tritici, Hordei*, &c. v. gr.

℞. *Therebinthinæ, Mellis an.* ℥j.
Vitellum unius Ovi, Farina Hordei q. ſ.
M. F. Digeſtivum.

℞. *Olei Roſarum* ℥ij. *Ceræ Citrinæ* ℥ß.
Thuris, Maſtichis an. ʒj.
Vitellum unius Ovi, Butyri Inſulſi q. ſ.
Miſceantur.

VI. Ubi

Digitized by Google

VI. Ubi deterſum eſt vulnus, & laudabile pus apparet, proximum eſt, ut quod vulneratum & disjunctum eſt, carne repleatur, ac conglutinetur. Atqui abundè deterſum & mundificatum vulnus eſſe conſtat, quod colore rubro appareant infectæ partes carnoſæ, nervoſæ verò albæ ac ſplendentes, oſſa itidem candida vel ſubrubra. Tunc autem Sarcotica appellata Medicamenta imponantur. Ea tamen minus ſcitè ita dici manifeſtum eſt, cum re verâ carnem non gignant, ſed tantum impedimenta removeant; temperando viz. acrimoniam puris acidam, & abſumendo omnem humiditatem, quæ inter agglutinanda ora poſſit eſſe impedimento, quò minus vulneris labia inter ſe uniri ac coaleſcere queant.

VII. Sunt verò Sarcotica dicta Medicamenta varia. v. gr. *Radix Ariſtolochia Rotunda, Conſolida Majoris; Sanicula, Centaurium, Hypericum, Pimpinella, Plantago; Semen Fœnigraci, Lini; Thus, Aloës, Bolus, Colophonia, Reſina Pini, Gummi Elemi, Maſtix, Myrrha, Sarcocolla, Styrax, Therebinthina, Cera, Ceruſſa, Lapis Calaminaris, Lythargyrum, Plumbum Uſtum; Oleum Hyperici, Laurinum; Unguentum Aureum, Baſilicon; Balſamum Peruvianum, Sulphuris; Mel Roſarum,* & plura alia, è quibus compoſita varia pro re nata parari ſolent. Sarcotica.

Injectio hæc carnis generationem egregiè promovet, & cava, ſinuoſaque vulnera replet;

℞. *Balſami Sulphuris Therebinthinati* ℥ij.
Olei Hyperici, Camomilla,
Styracis Liquida an. ℥iß.
Mellis Roſacei ℥ij.
Lactis Dulcis vel *Vini Albi Gallici q. ſ.*
Miſceantur pro Injectione.

Alii ſequentia laudant,

℞. *Therebinthina, Gummi Elemi an.* ℥iß.
Ping. Caſtrati ℥ij. *Porci antiq.* ℥j.
Liqueſiant ad ignem, & Miſceantur.

℞. *Reſina, Cera, Therebinthina,*
Olei Roſarum an. ℥ij.
Thuris, Maſtichis, Myrrha an. ℨij.
M. F. S. A. Unguentum.

Aquapendens *Operat. Cheirurg. part.* 2. *libr.* 2. *cap.* 7. tanquam medicamentum præſtantiſſimum, in primis ad partium nervoſarum vulnera, commendat id quod ſequitur: additque, ſe ab Hiſpano quodam Sacerdote ejus deſcriptionem accepiſſe; qui retulit, in Hiſpania non licere hoc medicamentum componere, quod homines medicamenti viribus confiſi, facile digladientur, inquè arenam deſcendant. Eſt autem hoc;

℞. *Olei Vetuſtiſſimi* ℥iv. *Therebinthina clara* ℥viij.
Frumenti Integri ℥iß. *Florum Hyperici* ℥ij.

Rad.

Digitized by Google

Rad. Valerianæ, Cardui bened. an. ℥j.
Thuris pulveriſati ℥ij.

Radices & Herbæ craſſo modo contundantur, in olla ponantur, & tantum Vini Albi ſuperaffundatur, ut omnia in Vino ſubmergantur, atque per biduum factâ infuſione, Oleum & F[illegible] *adjiciantur, omniaque coquantur ad Vini conſumptionem: mox factâ forti expreſſione addatur Thus ac Therebinthina, & iterum parum ſinantur bullire, atque in vaſe vitreo ſerventur.*

Sanat vulnera, ut ajunt, ſpatio viginti quatuor horarum. Modus autem utendi hic eſt: ,, Vulnere prius Vino Albo frigido abluto; ſtatim totum vulnus inungatur Oleo hoc calente: quodſi hoc commodè fieri nequeat, per ſiphonem intra vulnus immittatur, & confeſtim vulneris labia ad mutuum contractum adducantur deligaturâ, aut ſutura, aut glutine; deinde partes adjacentes eodem quoque inunguntur Oleo; at ſuprà vulneris labia jam reducta linteum imponantur hoc Oleo madens, & ſuper hoc aliud vino nigro imbutum atque expreſſum; mox alia lintea ſicca; dein faſcia circumligetur.

Et plura hujuſmodi Olea, Unguenta, & Balſama Vulneraria ex Sennerto, Cæſare Magato, Peccetto, aliiſque auctoribus peti poſſunt; inter quæ tamen haud infimam laudem merentur *Unguentum Baſilicon, Balſamum Sulphuris Therebinthinatum* vel *Succinatum*, nec non *Balſamum Peruvianum.*

Inſuper Emplaſtra Sarcotica dicta varia à Chirurgiæ ſcriptoribus proponuntur; ſed quoniam Ea in curandis vulneribus operculi vicem tantum præbere poſſunt, hinc operæ prætium non exiſtimavi ullas eorum formulas hîc exhibere.

VIII. Ubi vulnus carne repletum, fuerit, cicatrice claudendum, cutis, ſeu ejus loco cicatrix, generanda, ejuſque beneficio ſoluta continuitas plane unienda. Atqui ut in gignenda carne Natura eſt opifex, materiam Sanguis ſuppeditat; ità quoque in producenda cicatrice accidit. Medicus namque impedimenta tantum removet, Medicamenta imponendo magis Siccantia, quæ idcirco Epulotica ſeu Cicatricem Inducentia dicuntur. Talia ſunt *Radix Conſolidæ, Mirrha, Maſtix, Sarcocolla, Lapis Calaminaris, Lythargyrum. Minium, Plumbum Uſtum, Tutia; Unguentum de Tutia, Album Camphoratum, Diapompholicos, Deſiccativum Rubrum, &c. Emplaſtrum Diapalma, Gryſeum, Opodeltoch, de Minio. &c.* In quibus eligendis partis affectæ temperatura & ſtructura probe conſideranda eſt.

Epulotica.

Barbette hoc habet Emplaſtrum,

℞. *Empl. Diapalmæ, Gryſei, Diapompholigos an.* ℥j.
Gummi Elemi ℥ij. *Sacchari Saturni* ʒß.
Ceræ q. ſ. M. F. S. A. Emplaſtrum.

Sed inter Epulotica dicta medicamenta palmam facilè præripit *Mercurii Amalgama*, quippe quod, juſto tempore uſurpatum, citius cicatricem inducit; cujus hæc eſt deſcriptio:

℞. *Plum-*

℞. Plumbi ℥j. *liquefacto adde*
Argenti Vivi ʒj.
Effunde ſuper chartam. Dein exſiccatum, pulveriſatum, Emplaſtro Diapompholigos, vel ſimili miſceatur, ac uſurpetur.

IX. Externis hiſce remediis *Interna* quædam, *Vulnenaria* dicta, jungemus, quæ in vulnerum curatione non parum prodeſſe obſervantur. Sunt autem ea leviter Adſtringentia ac Detergentia, adeoquè puris laudabilis generationem promoventia, hinc vulnus mundificantia & conſolidantia: qualia dicuntur *Radix Conſolida, Gentiana, Ariſtolochia, Zedoaria, Biſtorta; Pyrola, Sanicula, Alchimilla, Bugula, Plantago, Millefolium, Artemiſia, Agrimonia, Vinca per Vinca, Piloſella, Virga Aurea: Dictamnus, Centaurium Minus, Oculi Cancrorum, &c.* Ex quibus varia, pro partis affectæ ſtructurâ & temperaturâ, præparantur Compoſita, imprimis Potiones Vulnerariæ. Vulneraria Interna.

X. Equidem de Potionibus Vulnerariis diſſentiunt Practici. Nonnulli eas quidem admittunt in vulneratis iis partibus, ad quas ejuſmodi potiones pertingunt, quales ſunt Gula, Ventriculus, Inteſtina, Renes, Veſica Urinaria, tuncquè ſunt loco Topicorum Medicamentorum: in partibus verò vulneratis externis eas prorſus rejiciunt, utpote ad quas ob ſitus diſtantiam penetrare poſſe non credunt.

E contrario Joh. Manardus Potiones ejuſmodi ad vulnera nova & antiqua utiles eſſe, ſequè eas non ſemel expertum, atquè curaſſe iis ſolis peſſima & deſperata ulcera, teſtatur. Eaſdem uſurparunt & alii, non ſolum Empirici, ſed quoquè doctiſſimi Medici ac Cheirurgi, ut Guido, Joh. de Vigo, Nicolaus Maſſa, Joh. Tagaultius, Johan Andr. à Cruce, Fallopius, Matthiolus *comment. in Dioſcor.* Ambr. Paræus, Aquapendens, Ludov. Septalius, & plures, quos experientia, docuit, Potiones haſce ad vulnera curanda maximè utiles eſſe. Ideoquè experientiæ refragari, & medicamenta longo uſu probata rejicere, aut negligere, nefas ſit. Etenim *præſtat ea quæ ſiunt: quomodo ſiant, quærere; quam, quod ſiant, negare.* Galen. 5. *de loc. aff. c.* 3. Et ſanè cum ſanguine, ceu vehiculo, arteriarum ductu particulas Vulnerariorum Medicamentorum ad quaruncunquè partium vulnera pervenire poſſe, haud dubitandum; ubi, acrimoniam Puris acidam temperando, hinc & detergendo ac mundificando, eorum conſolidationem non parum juvare queunt.

XI. Non tamen uſurpandæ iſtiuſmodi Potiones in principio, & ubi nihil periculi in vulnere eſt, atquè ad integram ſanationem ſola Topica ſufficiunt; ſed tum in primis, quum, ob vitioſam partis conſtitutionem, curationem vulnera non facilè ſuſcipiunt; hinc non ſolum in vulneribus, ſed & ulceribus ac fiſtulis feliciter uſurpantur. Qua de re Ambr. Paræus ſic ſcribit: „ natura tali potione adjuta planè mira „ feciſſe, mihi non rarò viſa eſt in carioſorum oſſium correctione, & ulce-

Digitized by Google

,, rum conſolidatione. Hæ namquè potiones etſi humores noxios per ,, alvum non expurgent; valdè tamen efficaces ſunt detergendis ulceribus, & ab omni excrementitiorum humorum colluvie vindicandis, ſanguini defæcando, & ab ichoribus, omniquè impuritate repurgando, ,, fractis oſſibus agglutinandis, & nervis unioni reſtituendis. Hæc Medicamenta admirabili & propè divinâ vi ſuâ ſic ſanguinem expurgant ;, ut ex eo, tanquam ex materia apta & laudabili, caro, & quævis ,, alia ſubſtantia deperdita promptè reſtitui & reponi poſſit, & pars priſtinæ unioni reddi. Et Matthiolus *comment. in libr.* 4. *Dioſcorid.* ait; ,, ejuſmodi potionibus vidi ego cum thoracis, tum inteſtinorum vulnera ſanari, quæ lethalia, & nullo prorſus auxilio curari poſſe cenſebantur. Plura de Decocto Vulnerario, dequè ejus uſu ac abuſu, videantur apud Hildanum *in Obſervatione ſingulari de Vulnere Sclopeti graviſſimo, Operi ſuo poſt Tractatum de Ambuſtionibus inſerta, pag. mihi* & *libr. de Ichore & Meliceria Celſi cap.* 7.

XII. Hujuſmodi verò Decocti Vulnerarii variæ occurrunt formulæ. v. gr.

℞. *Rad. Conſolidæ Maj.*
Ariſtolochiæ Rotund. an. ℥vj.
Herb. Bugulæ rec. Mij.
Pyrolæ Saniculæ, Alchymillæ an. Mj.
Coq. in Aquæ Comm. part. ij. *Vini Rubri part.* j. *ad* ℥xxx.
Colatura detur uſui.

℞. *Herb. Alchimillæ, Saniculæ, Artemiſiæ,*
Conſolid. Saracen. Hederæ terreſtr. an. Mj.
Vini Albi Gallici ℔ij.
Coq. in vaſe clauſo, & colentur.

℞. *Raſuræ Ligni Guajaci* ℥iv.
Rad. Salſaparillæ ℥iß.
Santali Citrini ℥ß.
Contuſa macerentur per noctem in Aqua Pura ℥lxx.
dein ſ. a. coq. add.
Herb. Pyrolæ, Saniculæ, Fragariæ,
Summ. Hyperici an. Mj.
F. S. A. Decoctio ℥xxxx.

Barbette ſequens extollit;

℞. *Rad. Ariſtolochiæ Rot.* ℥iß.
Cyclaminis ℥j.
Herb. Prunellæ, Geranii Robbert. an. Mj.
Sabinæ ℨiij.
Mumiæ, Galangæ an. ℨij.
Oculor. Cancror. ℨß.
Contuſa & Conſciſſa coq. in Vino Rubro ad ℔iiij *colaturæ add. Syrupi*

Digitized by Google

rupi de Symphito Tern. ℥iv.

Miſceantur.

Alii laudant Decoctum D. Freydachii. viz.

℞. *Rad. Conſolidæ Maj.* ℥ij.

Herb. Saniculæ, Pyrolæ, Ambroſianæ, Meliſſæ, Veronicæ, Artemiſiæ, Hyperici, Cent. min. an. Mj.

Ocul. Cancror. Pulv. ʒj.

Coq. in Cereviſiæ melioris notæ ℔vij. *ad* ℔iv ß.

Colatura uſurpetur.

Nonnulli extollunt ſequentia;

℞. *Ocul. Cancror. crud. pulv.* ℥j.

Aceti Vini fortiſſ. ℥xiv.

Digerantur ſimul, atque bis terve quotidiè Vulneratus ſumat circiter unum cochlear.

℞. *Ocul. Cancror. crud. pulv.*

Rad. Zedoariæ an ℥ß.

Herb. Saniculæ virid. Mij.

Coq. in Vini Rhenani ℔ij. *Aquæ Puræ* ℔j. *dein colentur.*

Bibat Patiens manè & veſperi ℥v. *aut circiter.*

Vel quotidiè exhibeatur Vulnerato *pulvis ex Oculorum Cancrorum* ʒß *vel* ℈ij.

XIII. Cæterum ut partis vulneratæ ſubſtantia ſalubris conſervetur, rerum quoque nonnaturalium uſus conveniens ſit temperaturæ Vulnerati in genere, & in ſpecie parti læſæ accommodatus. *Aër* nec frigidus ſit, nec calidus valde; verum *temperatus* potius, ſeu *tepidus*. *Cibus* & *Potus* tales ſint, è quibus ſanguis generetur laudabilis, quique pravis ſymptomatibus occaſionem præbere nequeant. *Quies* Vulneratis convenit, in primis parti vulneratæ. Recta prætereà inſtituatur *Somni* & *Vigiliarum* ratio. *Animi* quoque *Motus nimii* ſunt vitandi, *Ira* præſertim, uti id exemplis confirmat Hildanus *Cent.* 1. *Obſerv.* 17. 18. Et Fallopius *tract. de Vulner. in genere cap.* 16. ait: „ quandoque in vulneribus puerorum noxia quædam eſſe concedenda, ne „ fiat fletus, qui maxime nocet puerulis vulneratis, & ne alia pejora ſuccedant incommoda. Inſuper & *Veneris uſus* nocet Vulneratis: *Alvus* autem ſi non reſpondeat, aperta ſervetur Clyſtere potius, quam Medicamento exhibito Purgante. Diæta Vulneratorum &c.

Denique ſi ſanguis in corpore Vulnerati abundet, ut metuatur ejus ad vulnus defluxus, hinc & varia metuenda ſint accidentia, *Venæſectio* ut inſtituatur, niſi antea cruor multum fluxerit, ſummopere neceſſarium erit.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

De Particulari Vulnerum Curatione.

ET PRIMUM,

De Vulnere Carnis ſimplici, & profundo.

I. IGitur in genere de Vulnerum Curatione, nec non de Methodo, quâ eorum ſymptomata aut impediri aut moderari debeant, abunde dictum fuit: nunc geſtit animus, quonam ordine ad ſpecialem uniuſcujuſquè vulneris curationem ſit procedendum, exponere. At vulnera, quæ externas duntaxat corporis partes occupant, ſunt aut in cute, aut carne, cum vel ſine contuſione, aut in carne cum continuitatis ſolutione in venis, arteriis, aut nervis, partibuſvè, nervoſis: de hiſce primum; deinde de partium compoſitarum (capitis puta, thoracis, abdominis, &c.) vulneribus agere coſtitui.

II. Communiter autem per *Carnem* intelligitur Cuticula, Cutis, Pinguedo, Panniculus Carnoſus, ac ſubjecta Muſculorum Caro. Eſtquè hujuſmodi CARNIS VULNUS, quod incidendo contingit, aut ſimplex & ſine ſubſtantiæ deperditione, aut cum deperditione vel amiſſione ſubſtantiæ. Atqui quod ſimplex eſt, & abſquè ſubtantiæ amiſſione, aliud eſt in ſuperficie, & in ſummo reſidens, aliud profundum: aliud magnum, aliud parvum, aliud mediocre. Quod verò eſt cum ſubſtantiæ deperditione, aliud eſt cum ſolius cutis, aliud cum ſubjectæ quoquè carnis amiſſione.

Vulnus Carnis ſimplex. III. Vulnus verò cuti duntaxat & carni inflictum, ſi leve ſit & ſimplex, curari non rarò ſolet naturæ ipſius beneficio, ſolâ adhibitâ ligaturâ, aut levi quopiam impoſito remedio. Enimverò cum in ſimplici vulnere ſuperficialis tantum adſit diviſio, hinc Medici intentio ſimplex & unica eſſe ſolet; viz. id quod diviſum eſt, reuniri debet. Sed priuſquam hoc fiat, ſi quid extraneum inter vulneris labia hæreat ut ſanguinis grumi, pili, pulvis, vel quid ſimile, id in primis removendum; nec non immodicus cruoris effluxus, ſi adſit, cohibendus. Quo ſuppreſſo, atquè deterſo, mundatoquè vulnere, labia ad ſe invicem adducenda, ſimulquè unienda, & unita ſervanda; nec non petiæ ex linteo diſcerpto, *Balſamo Peruviano*, aut *Italico*, ſimilivè ſeu naturali ſeu artificiali, imbutæ imponendæ, ac ſuperponendum *Emplaſtrum Diapalmaum* vel *Defenſivum*, vel *Opodeltoch*, ut poſſit natura, mediante naturali partis læſæ nutrimento, disjuncta vulneris labia denuò reunire.

Vulnus IV. Sed Vulnus Carnis quum profundum ſit, citra ſubſtantiæ amiſſionem,

ſionem, tunc in primis animadvertendum, quo ſpectet vulneris orificium, ejuſquè fundum. Si deorſum ſpectet orificium, ſic ut ſanies liberè effluere poſſit, decenti ligaturâ, & ſuturâ quoquè, ſi opus fuerit, admotis inſuper ſarcoticis ac glutinantibus, facillimè curam ſuſcipit. Carnis profundum.

Sin verò ſurſum ſpectet vulneris orificium, deorſumque fundum, atquè in cavitate ejus ſanies detineatur, tum videndum, utrum partem vulneratam commodo ſitu ità collocare queamus, ut deorſum orificium, ſurſumque fundum ſpectet, adeoque liberè exeat purulenta materies: tunc enim expulſivâ ligaturâ, nec non convenientibus impoſitis medicamentis, citò curabitur, nec novâ opus erit ſectione.

Atqui niſi deorſum ſpectet vulneris orificium, neque conveniente ſitu & figurâ pars vulnerata ità collocari poſſit, ut orificium vulneris deorſum, ejuſdemque fundum ſurſum tendat, ac ſanies in fundo contineatur, ibidem apertio facienda, ut Puri exitus detur: vel tota cavitas, *hoc eſt*, ab orificio ad fundum uſque ſecanda. Factâ ſectione pro primo apparatu petiæ ex linteo diſcerpto immittendæ, ſanguiniſque fluxus ſiſtendus; dein conveniente Digeſtivo vulnus detergendum, hinc Medicamentis utendum Sarcoticis & vim conglutinandi habentibus, tandemque Epuloticis ſeu cicatricem inducentibus.

V. Interim ſi vulnus profundum ſit & anguſtum, adeoque inciſione dilatandum, cavendum ne nervi, aut venæ arteriævè majores lædantur: aliter petiis immiſſis craſſioribus curandum, ut vulneris orificium non conſolidetur, niſi bene deterſum, & carne impletum fuerit; quo facto paulatim eſt imminuenda, tandemque relinquenda petia, & vulnus impoſito Emplaſtro ad cicatricem perducendum. Vel quum dilatare anguſtum vulnus inciſione non audeat Cheirurgus ob vicina vaſa majora, & ob ſubjectas nervoſas tendinoſaſque partes, vulneri immittatur *Medulla Sambuci*, aut *Turunda ex Radice Gentianæ*, vel *Spongia præparata*, qua intumeſcente & vulnus ex voto Medentis ampliatur.

Præparari autem Spongia ad vulnera dilatanda ità ſolet:

℞. *Spongiam novam,*
Ceræ flavæ q. ſ.

Ceræ liquefactæ immittatur Spongia, quæ dein inter duo linteamina Oleo madefacta in torculari exprimatur, hinc exſiccetur, & uſui ſervetur.

CAPUT IX.

De Vulnere Carnis Compoſito, ſeu Cavo, & cum Subſtantiæ deperditione.

I. Simplici *Carnis Vulneri* CAVUM ſuccedit; viz. tum illud, in quo aliqua adeſt ſubſtantiæ deperditio, ut cutis, eique ſubjectæ

Digitized by Google

carnis muſculoſæ; tum id, in quo etſi nulla adſit ſubſtantiæ deperditio, atque ex ſimplici inciſione factum fuerit, equidem labia vulneris ob ejus magnitudinem, & nimiam inter ſe diſtantiam ad mutuum contactum adduci in fundo nequeunt, atque ideo cavitas ibidem remanet: quæ ut impleatur, utque disjunctæ partes ſimul uniantur, nova carnis generatione opus eſt. Enimverò in hujuſmodi vulnere cum duo ſuccurrant, ſcilicet *Unitatis Diviſio*, & *Cavitas*; ideo duplex ejus curationis ſcopus erit. Quod namque diviſum eſt, *Unionem*, & cavitas *Repletionem* deſiderat. At quum partes a ſe invicem diviſæ hîc uniri nequeant, niſi prius impleatur cavitas; ideo prima Indicatio Curativa erit, novam carnem generare, dehinc cavitatem replere.

II. Quia verò in tali vulnere materia quædam præter naturam ſemper continetur, quam pars læſa expellere nequit; idcirco hæc prius digerenda erit, & detergenda. Quem in finem Digeſtiva & Detergentia ſimul miſceantur; ita tamen, ut Digeſtiva primum; deinde Detergentia prævaleant: utendum verò Digeſtivis, quouſque bonum Pus appareat, *hoc eſt*, quod ſit album, leve, æquale, & minimè fœtidum: tunc enim ſi Digeſtivis porrò uteremur, in ſordidum Ulcus hujuſmodi vulnus commutaretur.

III. Conveniens autem Digeſtivum ſeu Suppurationem movens Medicamentum paratur ex *Therebinthina*, *Melle*, & *Ovi Vitello*. At ſi Digeſtiva ac Detergentia miſcere cupimus, hoc vel ſimile conficiatur;

℞. *Mellis Comm.* ℥iß. *Therebinthinæ* ℥j.
Farinæ Hordei ʒvj
Pulv. Aloës, Myrrhæ an. ℈ij.
Croci gr. xv.
Vitellos duorum Ovorum, *Spir. Vini* ℥ß.
Fiat ex his S. A. Digeſtivum.

Suîs quoquè laudibus hîc meretur *Mundificativum ex Apio.*

Verumenimverò anguſtum ſi ſit vulnus. ſimulque profundum; *Injectio* conducit ex *Vino Gallico, vel Spiritu Vini*, *cum Pulvere Myrrhæ & Aloës.* Vel.

℞. *Herb. Malvæ, Violariæ, Artemiſiæ;*
Summ. Hyperici, Centaur. min.
Flor. Camomillæ an. Mj.
Coq. in Aqua Pura ad ℥xvj. *colat. add.*
Mellis Roſacei ℥ij. *Spir. Vini* ℥iij.
Miſceantur pro Injectione.

IV. Poſtquam vulnus abundè detersum; & ritè mundatum eſt, imponenda ſunt Sarcotica ſeu carnem gignentia: quæ quidem carnem non generant, ſed carnis gignendæ impedimenta tollunt, ut dictum ſupra, *Cap.* 7. Talia ſunt, *Unguentum Baſilicon*, *Unguentum Aureum*, *Balſamum*

ſummum Peruvianum Balſamum Sulphuris, &c. quæ vel ſola, vel inter ſe & cum aliis mixta utiliter uſurpari ſolent.

Impoſitis Sarcoticis ſurperponendum *Emplaſtrum Diapalma*, vel ſimimile, tum ad detinenda impoſita medicamenta, tum ad vulnus ab aëre frigido defendendum. Alii Emplaſtri loco utuntur *linteis expreſſis in Vino Calido*, *vel Fomento conveniente*, ad partem vulneratam corroborandam.

V. Vulnere carne ferè repleto ab uſu Sarcoticorum deſiſtendum, & cicatrix inducenda impoſitis Epuloticis, *hoc eſt*, Medicamentis Exſiccantibus & leviter Adſtringentibus: qualia ſunt *Unguentum de Tutia*: *de Ceruſſa*, *Diapompholigos*, *Emplaſtrum Gryſeum*, *de Menio*, & alia ſuperius expoſita.

VI. Cæterum etſi carnis generatiò ſit naturæ opus; tamen non rarò ex Medentis negligentia ſupercreſcens Caro in vulneribus enaſcitur: quando non, uti decet, Exſiccantia Medicamenta appoſuit, & diu nimis Sarcoticis fuit uſus. Quamobrem cum caro ad juſtam magnitudinem & altitudinem excreverit, imponenda *Carpia Sicca*. Sin nihilominus ultrò excreſcat, abſumenda eſt eo modo, ut *Cap.* 7. expoſuimus.

CAPUT X.

De Vulneribus Vaſorum, hoc eſt, *Venarum & Arteriarum.*

I. VENARUM ET ARTERIARUM MAJORUM VULNERA totam ad ſe trahunt Curationem, idquè non vulneris ratione, quod facilè uniri poteſt; ſed ob gravius ſymptoma, quod nunquam non hujuſmodi vulneribus ſupervenit: viz. ſanguinis profuſionem, quæ animi deliquia, atquè ſimilia excitare ſolet accidentia. Sed cum ſanguis fluat vel ex venis, vel ex arteriis, & quidem nunc majoribus, nunc minoribus; qui è venis profluit cruor, craſſior eſt, nigrior, obſcurior, atquè ſine pulſu æqualiter effluit; qui verò ex arteriis prodit, tenuior apparet, ſpumoſior, & coccinei coloris, nec non cum pulſatione exilit. Si majus vas ſit apertum, majore copiâ & impetu ſanguis profunditur; minore autem, ſi minus vas ſit vulneratum. Inſuper ab Anatomes Perito è ſede, locoquè vulneris haud difficulter, cognoſcitur num ſit in parte, per quam venæ & arteriæ; vel majores, vel minores tranſeunt.

II. Horum verò Vaſorum Vulnerum Curatio dirigenda eſt, & ad immodicum cruoris effluxum cohibendum, & ad apertum vas occludendum. Atquè hinc, etſi vulnus vaſis nondum coaluerit, ut ſanguinis fluxus prohibeatur, omnia ea ſunt facienda quæ ejus motum impedire ac inhibere poſſunt. Impeditur ſanguinis fluxus, ſi convenientibus reme- Hujuſmodi Vaſorum Vulnera quomodo ſint Curanda.

remediis, & deligatione orificium vulneris occludatur, ut *Cap.* 4. abundè docuimus.

III. Quoad aperti vaſis occluſionem; ea fieri poteſt, vel labiorum ſimul adductione & conjunctione, vel orificii obſtructione. Adducuntur labia nonnunquam ſuâ ſponte, interdum Medici operâ. Spontaneo motu ad ſe invicem accedunt, quando ob nimiam ſanguinis profuſionem tunicæ vaſorum concidunt, ſicquè labium ſuper labium cadit. Medicus verò id facit manuum operâ; viz. vel digitis vulneris labia & vaſis orificium eouſquè comprimendo, ac detinendo ut ſanguis grumeſcat, atquè vas vulneratum obſtruat; vel faſciis liquore adſtringente madefactis, & aliquoties ſupra vulnus revolutis, vulneris labia comprimendo; vel ſuturâ vulneris labia ſimul adducendo.

IV. At ſi non ſperamus hæmorrhagiam ſedari poſſe, adducendo ad mutuum contactum vulneris labia, vel digitis, vel deligaturâ, vel ſuturâ, *Vas Vulneratum filo vinciatur:* volſellâ ſeu alio quopiam adunco inſtrumento vas apprehendatur, paululum elevetur, dein filum undiquè obvolvatur, & ſtringatur. Quo facto Sarcoticum ac Sanguinem ſiſtens Medicamentum imponendum, & vincula non removenda, donec ex ſe cadant, atquè apertum vas penitus occluſum ſit. Sed hic ſanguinem ſiſtendi modus in primis locum habet in Arteriarum vulneribus.

Sin verò apertum vas vinculo ligari nequeat; ob Venæ Arteriævè profundiorem ſitum, tunc integrum vas obliquè præcidendum; ut hoc modo vaſis diſſecti extremis retractis, & ſub carne abſconditis, hinc & occluſis, ſanguis ſupprimatur.

V. Scultetus *in Armament. Chirurg. Tab.* 13. *Fig.* 4. deſcribit atquè depingit Inſtrumentum ad Carpi Arteriam, conſultò aut fortuitò apertam, comprimendam; idquè in Arteriarum Carpi Vulneribus utiliſſimum eſſe, ait *in explicatione Tab. Ultim. pag. mihi* ubi etiam refert Patavii ſuo tempore fuiſſe exercitatiſſimum Arteriotomum, qui ex conſilio Medicorum Arteriam in Carpo nonnunquam incidebat, factaquè ſanguinis evacuatione hoc inſtrumento vulnus itâ comprimebat, ut ne gutta quidem ſanguinis citrà Cheirurgi voluntatem profunderetur, nequè ullum ex compreſſione ſymptoma eveniret. At qua ratione hoc ſuo inſtrumento vulneratam in Carpo Arteriam compreſſit, ſanguinemque ſuppreſſit, videri poteſt *poſt Armament. Chir. Obſerv.* 89. Inſuper & alia inſtrumenta nunc paſſim habentur, quæ vulneratam in Carpo Arteriam tuto comprimere, hinc & curare queunt.

VI. Atquè hi omnes ſanguinem ſupprimendi modi præcipuè in vulneribus abſquè ſubſtantiæ deperditione, & ab inſtrumento incidente factis conveniunt. Verum ſi portio quædam ſubſtantiæ ipſius vaſis ſit deperdita, tunc vulneris labia ad invicem ducenda non ſunt; ſed obſtruendo vaſis aperturam, ſiſtenda ſanguinis profuſio. Hæc autem obſtructio fit per ſanguinem intus concretum: digitus enim fiſſuræ imponitur, ac

tamdiu

tamdiu detinetur, donec circa digitum ſanguis concreſcat. Quo facto, prudenter digitus auferendus, &c, ſi opus videatur, alia medicamenta imponenda; ſin minus, relinquendus eſt grumus, donec ſponte decidat. Et hoc fuit conſilium Leonardi Botalli, uti refert Illuſtris Satrapa Hooftdius *in Hiſtoria Batava libr.* 19, vulneratam venam jugularem in collo Celſiſſimi Principis Auriaci Gulielmi Primi, impoſito ſuprà eam digito obturatam, atque ſanguinis ex eadem fluxum inhibitum fuiſſe.

VII. Niſi hoc modo ſuccedat, extrinſecus vaſis orificium obſtruendum; vel reducendo vulneris partes carnoſas; aut cutem ſuprà vulneris oſculum, quod cum fieri poſſit, optimum eſt, quoniam haud difficulter ea conglutinantur. At ſi vulneris figura hoc non patitur, ſicco linteo diſcerpto vulnus implendum, aliiſvè conglutinantibus medicamentis utendum.

VIII. Sin verò nec his auxiliis ſanguis ſiſti poſſit, ut quando magna vaſis portio eſt ablata, ad Cruſtam vel Eſcharam Inducentia eſt deveniendum. Quæ tamen curatio admodum tuta non eſt: nam ſi forſan contingat, ut, priuſquam ſanguinis profuſio ſiſtatur, cruſta cadat, augetur utique hæmorrhagia; quod ex vaſis uſtione amplius factum ſit orificium Quapropter hujuſmodi remediis non utendum, niſi reliqua fruſtrà fuerint experta. Efficiunt verò cruſtam aut Ferramenta Candentia, aut Cauſtica Medicamenta, quibus, præter vim erodendi, facultas adſtringendi ſit conjuncta.

IX. Inductâ eſcarâ, quam citiſſimè carnis generationi danda opera, ut priuſquam cruſta cadat, vas carne occluſum ſit. Hinc eſcaræ caſus feſtinandus non eſt, quoniam majus fieret ſanguinis profluvium; verum curandum potius, ut diutius adhæreat.

CAPUT XI.

De Vulneribus Nervorum, & Nervoſarum Partium.

I. VULNERIBUS NERVORUM etiam EA quæ TENDINUM ſunt comprehendimus, eo quod in Curatione nullum occurrat diſcrimen. Sunt verò *Nervorum* vel *Tendinum Vulnera duplicia*; viz. *Punctura* aut *Inciſio*, prout inſtrumentum vulnerans punctim, vel cæſim vulnus infert. Nervorum & Tendinum Vulnera dupliciter ſunt conſideranda.

II. Cognoſcitur autem Nervum vel Tendinem eſſe vulneratum, ex loci vulnerati conſideratione, & ex Anatome, quæ quibus membris Nervi, Tendineſvè inſerantur docet: dein ex dolore vehementi, qui ſtatim poſt inflictum vulnus Ægrum infeſtat, quemque pulſatio, inflammatio, convulſio, & ſimilia plura ſequuntur accidentia; niſi nervus tranſverſim totus ſit diſſectus. Enimverò habent nervi ſenſum exquiſitiſſimum, & prop- Quibus iſtiuſmodi Vulnera cognoſcantur.

Digitized by Google

terea iis vulneratis ſtatim in parte vulneratâ gravia hæc ſymptomata oriuntur; quod fibrillis quibuſdam in nervo diſſectis, reliquæ, integræ adhuc, tanto magis patiantur à tenſione continua, per vehementiorem ſpirituum animalium influxum producta. Inſuper Nervum vel Tendinem *Punctim* vulneratum eſſe, cognoſcitur ex ipſo Teli genere, & vulneris conditione; ſi nimirum id anguſtum ſit, & nihilominus gravis mox ſubſequatur dolor, atquè hinc pulſatio, inflammatio, febris, convulſio, &c.

Atqui ſi Nervus vel Tendo non punctim, ſed *Caſim* vulneratus ſit, indagandum, an ſecundum longitudinem, an verò per tranſverſum, & quidem an Nervus vel totus diſſectus, vel ex parte tantum vulneratus ſit, & quantum cutis ſuperjacentis ſit diviſum; cum hujuſmodi horum vulnerum differentiæ non parum curationem varient. Si itaque Nervus ſit cæſim vulneratus, verum non totus diſſectus, ſymptomata haud ità gravia ſunt, ac ſi punctim vulneretur. Si ſecundum longitudinem Nervus vel Tendo ſit vulneratus, convulſionis metus tantus non eſt, cum fibræ non ità afficiantur. Sin totus diſſectus ſit, equidem tantum periculum non adfert, nec ullus convulſionis metus eſt: aliud tamen incurabile malum ſubſequitur, partis ſcilicet, cui nervus vel tendo inſeritur, debilitas in ſenſu & motu; cum ſpiritus animales eam in partem amplius deferri nequeant.

Horum Vulnerum Prognoſtica.

III. Cæterum omnia Nervorum vulnera quanquam ſint periculoſa, Punctura tamen periculoſior eſt, quam Sectio. Tendinum vulnera minus periculoſa ſunt, quam Nervorum. Vulneri ſupervenięns Convulſio, lethale, ait Hipp. *Aphor.* 2. *Sect.* 5. quod potiſſimum de Partium Nervoſarum vulneribus intelligendum cenſemus.

Curatio.

IV. Quoad *Curandi Methodum*: in omni Nervorum atquè Tendinum vulnere, cum dolor valdè affligat, & inflammatio immineat, danda opera, ut dolor leniatur, ac inflammatio prohibeatur, quem in finem *Venæſectio* adeo conducit, ut ab ea oporteat Medicum vulnerum horum curationem ſemper auſpicari.

Specialis verò Curatio ab aliorum vulnerum curatione differt, propterea quod alia conſolidari debeant, hæc verò dilatari; quorum eſſentia conſideranda eſt, & ſpecies. Nam inciſus omninò ſi Nervus fuerit, minora toti corpori infert ſymptomata, quam ſi aliqua tantum ex parte ſectus ſit; ſed adfert impotentiam, membrum actione privans. Si inciſio in longum fuerit, minus incommodi parit, quam quum in tranſverſum. At punctio omnium deterrima eſt, ob extremum dolorem, nec non graviſſima ac periculoſiſſima accidentia, quibus promptè ac diligenter occurrendum eſt.

In Nervi, Tendiniſvè Punctura quid agendum, &c.

V. Igitur Nervus vel Tendo ſi *punctim* vulneratus fuerit, conſiderandum num *Punctura* ſit cæca, vel aperta. *Cæca* fieri ſolet ab acu, ſagitta, pugione, aut ſimili inſtrumento: quo in caſu cutis incidenda

eſt.

eſt, vulnuſquè dilatandum ad ſubjectum uſque nervum vel tendinem, ut ſanies exire, & medicamentorum particulæ ad puncturam penetrare queant.

At Punctura ſi Cæca non ſit, verum *Aperta*; patens tale vulnus ſervandum, &, ſi opus ſit, latius quoquè incidendum: hinc imponenda medicamenta ſiccantia, calida, tenuium partium, ut nervus punctus roboretur, dolor mitigetur, qualia ſunt *Terebinthina*. *Cera*, *Gummi Elemi*, *Tecomahaca*, *Caranna*, *Opobalſamum*, *Balſamum*, *Copaiva*, *Balſamum Peruvianum*, *Balſamum Sulphuris*, *Spiritus Vini*, *Oleum Therebinthinæ*, *Oleum Ceræ*, *Oleum Succini*, & ſimilia: etenim in partium nervoſarum vulneribus, ubi nervus vel tendo eſt denudatus, nec Unguentum, nec Oleum pingue unquam admovendum; quippe quod vehementem mox excitare ſolet inflammationem.

Fallopius inter omnia medicamenta principem locum *Euphorbium* tenere ait, idquè in Nervi Tendiniſvè Punctura *Sacram Anchoram* appellat.

Galenus piſcatoribus, qui continuo à ſpinis piſcium pungebantur, ſingulare excogitavit remedium; viz. *Therebinthinam*, quam calidam in Puncturam inſtillabat. Et ſanè præſtantiſſimum ac præſentaneum remedium eſt *Oleum Therebinthinæ*; quod nervo aut tendinis denudato actu calidum ſit admovendum, ut ipſius particulæ in majori motu poſitæ facilius & altius penetrent: inſuper imponenda petia hoc vel ſimili Digeſtivo illita,

℞. *Therebinthinæ* ℥iß.
Mellis, *Unguenti Baſiliconis*, *Olei Therebinthinæ an.* ʒiij.
Pulv. Myrrhæ ʒiß. *Vitellum unius Ovi*,
M. F. S. A. Digeſtivum.

Scultetus *poſt Armam. Chir. Obſ.* 64. in Nervi Punctura vehementer extollit id quod ſequitur;

℞. *Therebinthinæ* ℥ß. *Pulv. Euphorbii.* ℈i.
Ceræ parum. M. F. Unguentum.

VI. Notandum ergò, nulla medicamenta nervo vel tendini vulnerato eſſe admovenda, niſi actu calida, imò & fervida nonnunquam. Et ſi in nervi, tendiniſvè punctura, impoſitis dictis medicamentis, dolor non ſedetur, quin exacerbetur potius, cum affectæ partis inflammatione, labiorum vulneris tumore, & ſeroſæ, tenuis, atquè virulentæ ſaniei exudatione, *Spiritus Vini* vel *Oleum Therebinthinæ fervens* inſtillandum, eoquè imbuto linteo ſpatulæ extremo alligato aliquoties contingenda non modo vulneris ſuperficies, ſed & ima ejus pars. Hoc enim, ceu Cauterio, inuſto nervo vel tendine, ſenſus adimitur, proindequè dolor ſedatur. Hac methodo Ambr. Paræus Carolum Nonum Galliæ Regem (cui loco venæ Nervus fuit punctus) curavit: *inſtillato ſcilicet in vulnus fervente Oleo Therebinthinæ cum Spiritu Vini, & applicito ſuper*

totum brachium Emplaſtro Diapalma in Aceto & Oleo Roſaceo diſſoluto, obvolutâ inſuper faſciâ expulſivâ, quæ à carpo ducto initio, in ſummum humeri articulum deſinebat.

VII. Ad *Dolorem* ſedandum, *Cataplaſma ex Mica Panis, Lacte, & Croci tantillo*, parti affectæ utiliter applicetur. Vel,

℞. *Micæ Panis Albi* ℔ß. *Farinæ Althææ* ℥iß.
Flor. Camomillæ, Anethi an. Miß.
Coq. in Lacte Dulci ad mollitiem, & dein contund. pro Cataplaſmate.

Quum autem Dolor non tantum, ſed magna inſuper adſit *Inflammatio*, uti non rarò contingit, hoc vel ſimile applicetur:

℞. *Micæ Panis Albi* ℔j. *Farinæ Hordei* ℥ij.
Foli. Scordi Rutæ,
Flor. Sambuci an. ℥j.
Summ. Abſynthii ℥ß.
Fiat Pulvis, ex eoquè cum ſ. q. Vini Gallici vel Lactis Dulcis S. A. Cataplaſma.

Dolor verò ſi vehemens ſit, & Inflammatio inſignis, adeoquè *Convulſio* imminere videatur, Nervus omninò ſecandus eſt, quo Ea impediatur. Nec refert, ſi ex eo membrum futurum ſit paralyticum: ſatius enim eſt, motum alicujus partis perire, quam totum hominem,

VIII. Deniquè in Nervi Tendiniſvè Punctura quoquè animadvertendum, ut vulnus non conglutinetur, priuſquam optimè fuerit purgatum, quod ex doloris ſedatione, aliorumquè ſymptomatum imminutione dignoſcitur. Interim tamen induſtrius ſit Cheirurgus in ambiente frigido aëre arcendo, quandoquidem ille *acidum acre* in ſe continet, cujus ratione nervis ſit inimicus. Hipp. *Aphor.* 18. *ſect.* 5.

Notatu digna porrò Nervi Puncturæ exempla videantur apud Jobum Meekeranum *Obſerv. Cheirurg. cap.* 62.

IX. Haud ſecus procedendum, ſi Nervus vel Tendo *Caſim* vulneratus fuerit. At ſi totus ſit inciſus, ſuadet M. A. Severinus *Efficacis Chirurg. lib.* 2. *cap.* 123. ut Nervus, & præſertim Tendo diſciſſus. conſuatur Hoc tamen minimè admittendum, quoniam ſi ſuendo pungeretur, eadem ſymptomata acciderent, quæ aliàs in Nervorum Punctura oriri ſolent. Idem affirmat Petrus de Marchettis *Obſerv. Chirurg.* 63. ubi addit, ſe obſervaſſe, incautè nervos, aut tendines à quibuſdam Barbitonſoribus fuiſſe conſutos, ſecutâ convulſione, & morte Ægrotantium,

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT XII.

De Vulnere cum Contuſione.

I. Cæterum differunt vulnera non ſolum partium læſarum ratione; ſed & inſtrumenti, quo vulnus infligitur, conditio vulneris aliquam adfert differentiam. Etenim vulnera alia inſtrumentis infliguntur acutis, alia obtuſis; quod non parum curationem variat. Atquè ideò quum de vulneribus punctim aut cæſim inflictis hactenus dictum ſit, nunc ut de iiſdem obtuſis inſtrumentis illatis agamus, ordo hujus Tractatus expoſtulare videtur.

II. Solutæ igitur Unitatis illa ſpecies, quam inſtrumenta obtuſa in parte molli efficiunt, CONTUSIO appellatur. Fit autem *Contuſio in Vulneribus*, quando telum aut inſtrumentum, quo vulnus infligitur, non ſolum incidendi & ſecandi, ſed quoquè contundendi vim habet: id quod fit, quum iſtiuſmodi vulnerans inſtrumentum retuſum ſit, aut grave; quo modo & ſine vulnere, & cum vulnere mollis pars contundi, & quaſi comminui poteſt. Vulnus cum Contuſione quale ſit.

III. Cognoſcitur autem Vulnus cum Contuſione ex inſtrumento, quo vulnus inflictum fuit; ſi ſcilicet obtuſum, & grave id fuerit: dein ex dolore, & livido partis leſæ colore. Atquè tale vulnus periculoſius, & difficilius curatu eſt, quam quod eſt ſine contuſione: præſertim quod pars contuſa, & ſanguis ex dilaceratis vaſis effuſus ſi putreſcere incipiat, Gangræna non raro oriatur. Quomodo cognoſcatur, &c.

IV. Atqui in vulneris hujus Curatione cum duo occurrant, Vulnus nimirum, & Contuſio: hinc Intentiones Curativæ duæ ſunt, quarum Altera ad Vulnus, Altera ad Contuſionem ſpectat. Enimverò cum id quod contuſum eſt, in integrum reſtitui nequeat, & ſanguis è vaſis effuſus in parte contuſa hæreat, adeoquè facilè corrumpatur; danda opera, ut utrumquè vel diſcutiatur, vel potius in Pus mutetur, docente id Hippocrate *Libr. de Ulceribus*: „ Si quid carnis colliſum, at„ tritumquè à Telo fuerit, ità curandum eſt, ut quam celerrimè ſup„ puretur: nam & minus inflammatione prehenditur, & neceſſe eſt „ colliſam detritamquè à Telo carnem in Pus converſam tabeſcere, deinde novam creari. Duæ igitur Indicationes in Contuſo Vulnere Curando nobis ab Hippocrate proponuntur; ſuppuratio nimirum, & novæ carnis generatio. Quibus ſcopis ut ſimul ſatiſfiat, vulneri cum petiis immittatur hoc, vel ſimile Digeſtivum; Curandi Methodus.

℞. *Terebinthinæ* ℥iß.

Mellis, *Unguenti Baſiconis*, *Olei Roſacei an.* ℥ß.

Pulv. Croci ℈j. *Vitellum unius Ovi.*

M.F.S.A.

M. F. S. A. Digeſtivum.

Partes verò Contuſæ dolorem lenientibus, ac leviter reſolventibus inungendæ. v. gr.

℞. *Olei Roſarum, Camomillæ, Trifolii Odorati an.* ℥ß.
Ceræ ʒj.
Miſceantur pro Litu.

At magna ſi ſit Contuſio, inſuper admoveatur Fomentum:

℞. *Herb. Malvæ, Althææ, Rutæ, Artemiſiæ, Scordii, Abſynthii,*
Flor. Camomillæ, Meliloti an. M j.
Coq. in ſ. q. Cereviſiæ Tenuis ad ℥xxx.
Colatura ſit pro Fotu.

Vel, quoniam quæ contuſa ſunt quam citiſſimè ſuppurari debent, ejus loco calidè imponatur, & identidem renovetur Cataplaſma:

℞. *Rad. Lilior. Albor. rec.* ℥iij.
Fol. Malvæ, Althææ,
Flor. Camomillæ, Meliloti an. M j.
Caricarum pinguium No. viij.
Coctis in Aqua Pura ad mollitiem, & minutim contuſis, add.
Farinæ Hordei, Sem. Lini an. ʒiß.
Unguenti Baſiliconis ʒij.
Pulv. Croci ʒß. *Vitello duorum Ovorum.*
M. F. S. A. Cataplaſma.

V. Vulnere abundè ſuppurato, ad Detergentia deveniendum: qualia ſunt *Unguentum Baſilicon, Unguentum Aureum, Unguentum Apoſtolorum, Mel Roſaceum*, & ſimilia; quibus penicilli, ſive turundæ ex filamentis factæ imbuendæ, & vulneri immittendæ, ac deſuper ſicca linamenta, vel aridæ ſtupæ imponendæ, & contentivâ faſciâ continendæ. Purgato verò, ac deterſo vulnere, impoſitis Sarcoticis vulnus carne implendum; quod facilius conſequemur, turundas indies imminuendo: hinc ad cicatricem perducendum.

Contuſio & Ecchymoſis ſine Vulnere.

VI. Equidem non ſemper Contuſioni adeſt Vulnus, ſed effunditur quandoquè ſanguis, integrâ manente cute, in ſpatia partium, unde oritur Affectus, qui ἐκχύμωμα & ἐκχύμωσις appellatur; Latini *Effuſionem, Suffuſionem, Sugillationem* verterunt. Eſt autem ECCHYMOSIS nihil aliud, quam *Cruoris in vicina ſpatia, ob vaſorum apertionem Effuſio*, ſi nimirum, cute illæſâ, vaſa ob contuſionem lacera ſanguinem effundant. Etſi verò ſæpius pars in tumorem non attollitur, ſed ità ſanguis effuſus in ſpatia partium ſeſe inſinuat, ut nullus tumor appareat; interdum tamen pars intumeſcit ſi extravaſati cruoris copia major ſit: imo interdum tanta in copia ſanguis effunditur, ut ſub cute inter muſculos collectus ſinum efficiat, atquè partem in tumorem attollat; hinc Inflammationis, & tandem Gangrænæ cauſa evadat. At quam periculoſæ ſint

ſint magnæ Contuſiones, & quam facilè in Gangrænam degenerent, exemplo docet Hildanus *Cent.* 2. *Obſerv.* 83.

VII. Itaquè factâ Contuſione, ſanguinis in locum affectum fluxus præcavendus, ne Inflammatio excitetur: id optimè fiet per *Venæſectionem.* Qua de cauſa Galenus jubet, ut in caſu ab alto, & percuſſionibus, mox vena aperiatur. Deinde Parti Contuſæ applicetur *Spiritus Vini*, vel *ſimplex*, vel *Camphoratus*, aut illinatur *Oleum Ceræ*; ac ſuperponatur *Emplaſtrum de Cumino*, vel *Emplaſtrum de Spermate Cæti*, cujus hæc eſt deſcriptio: Qua ratione Curari debeat.

℞. *Ceræ Albæ* ℥iv.
Spermatis Cæti ℥ij.
Gummi Galbani in Aceto ſoluti ʒj.
Fiat ex his. S. A. Emplaſtrum.

At Contuſio ſi magna ſit, Emplaſtri loco, calidè applicetur Fomentum, identidemquè renovetur:

℞. *Fol. Malvæ*, *Althææ*, *Rutæ*, *Artemiſiæ*, *Calamenthæ*,
Scordii, *Dictamni*,
Flor. Roſar. Rubr. an. Mj.
Camomillæ Mij.
Sem. Cumini ʒvj.
Inciſa & contuſa coq. in Cereviſia Tenui, vel Vino Gallico ad ℔iij. *pro Fomento.*

VIII. Hiſce verò ſi nulla fiat Reſolutio, ſive Contuſio non ſit valdè magna, locus affectus incidendus, dein detergendus, tandemquè more aliorum abſceſſuum curandus. Cum autem Suppurationis notæ adſint, utpote cum locus affectus nonnihil intumeſcat, ad tactum mollis appareat, dolor quidam pulſatilis & rubedo circum apparere incipiat, promovenda eſt Suppuratio. Facta Suppuratione, Abſceſſus aperiendus, dein Ulcus purgandum, & detergendum, hinc carne implendum, tandemquè cicatrice claudendum.

CAPUT XIII.

De Vulneribus Morſu Animalium illatis, aliiſque Venenatis.

I. AD Vulnera cum Contuſione pertinent EA, quæ ANIMALIUM MORSU inferuntur. Sunt autem *Hæc* vel *Venenata*, vel *Veneni Expertia*. Enimverò accidit interdum, ut homo à cane, ſimia, equo, aſino, aliiſvè animalibus non rabidis, vel etiam ab alio homine mordeatur. Nihilominus tamen omnem feræ morſum quoddam virus habere, ſcribit C. Celſus *libr.* 5. *cap.* 27. Id quod de feris, iratis præſertim, facilè negari non poteſt. Et quamvis nulla omninò virulentia ſit in Vulnera Morſu Animalium illata, qualia ſint.

vulnere

Digitized by Google

vulnere morſu animalis inflicto; contuſio equidem, quæ omnia vulnera periculoſiora & curatu difficiliora reddit, vulnera hæc graviora facit. Nam cum animalium dentes non ità acuti ſint, ut gladius, vel culter, vel aliud armorum genus, dum vulnerant, ſimul contundunt.

II. Quam periculoſa autem ſint Vulnera etiam Hominis Morſu illata, docet Jobus Meekeranus *Obſerv. Chirurg. cap.* 64. exemplo cujusdam furis, qui lictorem morſu in pollice dextræ manus ità excepit, ut in plures particulas os comminutum, & mors ſequuta fuerit. Affirmat idem tribus exemplis Hildanus *Cent.* 1. *Obſ.* 84. 85. Quorum primum eſt Mercatoris, inter pocula morſu alterius in apice dextri indicis vulnerati; cui ex morſu tota manus fuit inflammata, & gangræna ſequuta, cum convulſionibus, febre ardente, ſyncope, & maxima inquietudine. Alterum eſt de Medico, à phrenetica, cum incautè, linguæ explorandæ gratiâ, digitum in os mulieris immitteret, demorſo; cui vehemens dolor non ſolum in digito, ſed & toto in brachio ſtatim exortus fuit. Tertium eſt viri, ab alio furioſo ad primam pollicis articulationem graviter morſi; cui itidem dolor vehemens per totum brachium mox exortus eſt, febriſquè ſequuta, & ſyncope. Haud abſimilem hiſtoriam recenſet Matthias Glandorpius *in Speculo Chirurg. Obſ.* 49. de viro, qui dentibus alterius irati in pollice circa primum articulum ſauciatus fuit; unde dolor maximus, totius manus inflammatio, febris, corporis inquietudo, lypothymiæ frequentes, & intenſus capitis dolor exortus eſt. Et ſanè vulnera hæc periculoſa ſunt, tum ex ſe propter Contuſionem, tum quod Saliva iratorum animalium Venenati aliquid conjunctum habeat, & eò magis periculoſa ſunt, ſi partes nervoſæ mordeantur.

Quomodo Curari debeant.

III. Igitur cum in Vulnere Morſu Animalium illato adſit Contuſio; nunc major, nunc minor, prout dentes animalis ſunt magis minuſvè acuti, & ex contuſione magnus inferatur dolor, præſertim quum virulentia quædam morſui adſit, ideo diverſam Curationem hujusmodi vulnera ab aliis requirunt; atquè tum Contuſionis, tum Malignitatis, tum Doloris habenda eſt ratio. Quapropter ſanguis primum diligenter è vulnere exprimendus, idquè abluendum *Aceto acerrimo*, vel potius *Spiritu Vini*, aut *ſimplici*, aut *Camphorato*, ſeu *Spiritu Vini in quo diſſoluta Theriaca*: hinc imponendum hoc vel ſimile Digeſtivum;

℞. *Unguenti Baſiliconis* ℥j.
Mellis, *Therebinthinæ an.* ℥ß.
Theriaces, *Olei Scorpionum an.* ʒvj.
Vitellum unius Ovi.
Miſceantur pro Digeſtivo.

Interim ad Malignitatis Virus per corporis habitum expellendum, & ſymptomata graviora præcavenda, Mixtura continuò utatur Patiens Sudoriferâ & Alexipharmacâ, ex *Aqua Meliſſæ*, *Cardui benedicti*, *Confectione Hyacinthorum*, *Sale Abſynthii*, *Oculis Cancrorum*, *&c.* At à Venæſectione

næſectione, & Purgatione, quas multi hîc nimis temerè proponunt, omninò abſtinendum.

Ad Inflammationis & Doloris ſedationem admoveatur Cataplaſma; v. gr.

℞. *Farinæ Avenaceæ*, vulgò (*Haver-gort*,) ℥xij.
Pulv. Fol. Rutæ, Scordii,
Flor. Sambuci an. ʒvj.
Coctis in Cerevisia Tenui ad pultis conſiſtentiam add.
Butiri rec. ℥ij. *aut* ℥iij.
M. F. Cataplaſma.

Dolore ſedato, morſuquè probè digeſto, vulneri imponatur Mundificativum, v. g.

℞. *Mellis* ℥ij. *Therebinthinæ* ℥j.
Theriaces, Farinæ Hordei an. ʒv.
Pulv. Aloës, Myrrhæ, Ariſtoloch. Rot. an. ʒj.
Croci gr. xv.
Spir. Vini ℥j. *Vitellum unius Ovi.*
M. S A. pro Mundificativo.

Deterſo tandem, & mundificato vulnere, carne id replendum, & cicatrice claudendum, ut aliàs fieri ſolet.

Sin Gangrena imminere videatur, pars affecta ſcarificanda, & porrò tractanda, ut *Lib.* 1. docuimus.

IV. Deniquè & peculiarem requirunt Curationem VULNERA VENENATA; ſive Venenum globis, ſagittis, telis, aut quocunquè armorum genere, ſive animalium, ut canis vel lupi rabidi, vel alterius venenoſi morſu, ſive ictu ſcorpionis, aſpidis, vel aliûs venenati inſecti inferatur. Vulnera Venenata quænam ſint.

V. Hujuſmodi autem Venenata Vulnera ab aliis minus venenatis, haud ità difficulter dignoſcuntur. Si namquè ab animalibus Venenoſis inflicta ſint, ex Ægri relatione innoteſcunt. Verum à globulo plumbeo, vel telo, vel alio armorum genere ſi vulneratus ſit Patiens, cognoſcitur id ex eo, quod in loco vulnerato ſenſus doloris & punctionis major ſit, partis vulneratæ color naturalis mutetur, & in lividum ac nigrum degeneret, moxquè ſymptomata præter rationem vulneris gravia ſequantur; viz. toto in corpore nunc ardor, nunc obſtupeſcentia, & præcordiorum anguſtia, interdum & tremor ac lypothimia percipiatur. Quamprimum enim Venenum per venas & nervos receptum eſt, ſeſe in ſanguinem & ſpiritus diffundit, quibus infeſtum admodum eſt; unde gravia hæc excitantur ſymptomata. Quæ quidem Generalia Venenati Vulneris Signa ſunt; quibus tamen plurima alia pro Veneni cujuſquè naturâ accedunt Symptomata.

VI. Cæterum omne vulnus, quod venenato armorum genere, vel à venenoſo animali inflictum eſt, longè gravius & periculoſius eſt, quam

Digitized by Google

quod veneno caret; adeo ut vulnus etiam exiguum venenatum mortem adferre poſſit, cum magna etiamnum vulnera aliàs ſanari queant.

Qualis Curatio ipſis competat. VII. Quoad *Indicationes Curativas*: vulnus, quatenus vulnus, quomodo curandum ſit, nunc abundè expoſuimus. Sed ſi ſpectetur ut venenatum, danda opera, ne altius in ſanguinem & ſpiritus penetret Venenum; dein ut ejus vis infringatur Alexipharmacis.

Primum ergò attendendum, an telum venenatum adhuc intrà vulnus hæreat: omnis ſiquidem fruſtrà tentatur curatio, niſi id extrahatur; atquè ideo, ut manus operâ quamprimum eximatur, laborandum.

Deinceps Venenum ipſum extrahendum, & ad exteriora evocandum. In quem finem Veteres adhibebant *Suctiones* & qui id præſtabant *Pſylli* appellabantur, exiſtimabantquè, eos proprietatem quandam habere Venenum Suctione extrahendi, eidemquè reſiſtendi; cum tamen id ſaltem audaciâ præſtarent. De hiſce Celſus *libr. 5. cap.* 27. ita ſcribit: „ Si ne id quidem eſt, homo adhibendus eſt, qui vulnus exugat. Nequè hercules „ ſcientiam præcipuam habent hi qui Pſylli nominantur, ſed audaciam „ uſu ipſo confirmatam. Nam venenum ſerpentis, ut quædam etiam „ venatoria venena, quibus Galli præcipuè utuntur, non guſtu, ſed in vulnere nocent. | Et *paulo poſt*: „ Ergò quiſquis exemplum Pſylli ſecutus, id vulnus exuxerit, & ipſe tutus erit, & tutum hominem „ præſtabit. Illud, ne intereat, ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatovè, aliavè parte oris ulcus habeat. Hic modus, Venenum è vulneribus & ictibus venenatis educendi, in India Orientali nunc etiamnum familiaris eſt, ut ſæpius mihi narravit Nob. ac Illuſtr. D. D. van Rheede tot Draakeſtein, oculatus teſtis; ubi hoc curationis genere multi victum & amictum ſibi quærunt: viz. ex ictibus, morſibuſvè ſerpentum, aut aliorum venenoſorum animalium venenum Suctione extrahendo; dum interim ore identidem colluto ac deterſo *Limonum Succo*, ſeſe præmunire, ac tutos reddere norunt ad acrimoniam & malignitatem exucti veneni.

VIII. Alii Venenum è vulneribus venenatis, præſertim è morſibus ictibuſvè venenoſorum animalium, extrahunt *Cucurbitulis*, quæ eo potentius operantur, ſi profundiores adhibeantur Scarificationes. Amotis Cucurbitulis Gallinam vel Columbam vivam deplumato podice, vel per medium ſectam, vulneri imponunt.

Alii, ſi locus affectus nervoſus non ſit, in venenatis vulneribus, carnem undiquè exſcindunt, vel partem læſam abſcindunt. Et refert Galenus, vinitorem quendam, à Vipera morſum, confeſtim læſum digitum falce abſcidiſſe, atquè ità omne periculum evitaſſe, ac evaſiſſe.

IX. Abluere quoque vulunus utile erit *Aceto acerrimo*, aut *Spitu Vini ſimplici*, vel *Camphorato*, aut *Aquâ contra Gangrenam*, aut *Spiritu Vini in quo Theriaca diſſoluta*.

Nonnulli, ſi vulnus non ſit in parte nervoſa, ceu efficaciſſimum remedium

Digitized by Google

medium, laudant *Actuale Cauterium*, quod vi ignis & Venenum abſumere, & ne ad interiora penetret prohibere valet: atqui curandum, ut citò decidat cruſta; quod niſi fiat, ſcalpello ſeparanda, nec ulcus ſtatim conglutinandum, at diu apertum ſervandum, tandemque ſenſim curandum. Ipſi autem vulneri imponunt *Capam cum Sale*, vel *Allium Sylveſtre*, vel *Rutam cum Theriaca aut Stercore Columbino contuſam*, vel tale Emplaſtrum;

℞. *Caparum coctarum* ℥iij. *Theriaces* ℥ß.
Stercoris Caprilli ℥i. *Pulv. Rad. Angelicæ* ʒiß.
Olei Scorpionum ℥iß. *Mellis & Ceræ q. ſ.*
M. F. S. A. Emplaſtrum aut Cataplaſma.

Barbette ex Guidone proponit, & laudat hoc, quod ſequitur:

℞. *Gummi, Galbani, Sagapæni, Opoponacis, Myrrhæ,*
Aſæ Fœtidæ, Piperis, Sulphuris an. ʒvj.
Stercoris Columbini, Anatis an. ℥j.
Mumiæ ℥ß. *Pulv. Rad. Conſolid. maj.* ʒiij.
Olei Hypericonis. q. ſ. M. F. S. A. Emplaſtrum.

X. Interea dum hæc fiunt, & quidem ſtatim accepto vulnere, exhibenda ſunt Antidota, quæ Veneno reſiſtunt, idque per latum cutis ſpiraculum, excitato ſudore, expellunt; qualia ſunt *Theriaca, Mithridatium, Diaſcordium, Confectio Hyacinthorum, Lapis Bezaar, Cornu Cervi, Antimonium Diaphoreticum, Bezoardicum Minerale, Unicornu, &c.* At Venæſectio, & Purgatio nocent ſummoperè.

Atque hæc in genere ſufficiunt de Vulneribus Venenatis. In ſpecie de Morſu Canis Rabidi, & de variorum animalium venenoſorum, Viperæ puta, Scorpionis, Aranei, Apis, Muſcæ, &c. Morſibus, Ictibuſve agere, animus non eſt. De quibus videri poſſunt C. Celſus *libr.* 5. *cap.* 27. Sennertus *Prax. libr.* 1. *part.* 2. *cap.* 16. & *libr.* 6. *part.* 8. Hildanus *Cent.* 2. *Obſer.* 98. & plures alii.

CAPUT XIV.

De Vulneribus Sclopetorum.

I. INſuper ad Contuſa Vulnera non ſine ratione referuntur EA, quæ SCLOPETIS infliguntur. Etenim Vulnus à Glande Sclopetorum factum non ſimplex eſt vulnus, ſive ſimplex continui ſolutio; ſed eſt vulnus cum contuſione, & laceratione plerumque muſculorum, vaſorum, partium nervoſarum, ac non rarò quoquè cum oſſium fractura conjunctum.

II. Igitur Vulnera Sclopetorum Globis inflicta differunt à Vul- Vulnera.

 neribus

neribus Acuto Telo illatis, partium, quas Globus pertranſiit, contuſione & dilaceratione. Equidem differunt hujuſmodi vulnera inter ſe; quod alia magna ſint, alia parva; alia profunda, alia minus profunda; interdum globus ex ſclopeto emiſſus partem pertranſierit, interdum in parte adhuc hæreat; interdum ſolus globus in corpus penetraverit: interdum armaturam, vel alias res, per quas tranſiit, ſecum in corpus rapuerit.

Sclopetorum in quibus ab aliis vulneribus differant.

III. Signa, quibus hæc vulnera in genere cognoſcuntur, tradere opus non eſt; cùm ſufficiat, cognitum habere, aliquem à globo è bombarda emiſſo vulneratum eſſe. Quæ autem partes vulneratæ ſint, vel ſtilo immiſſo explorandum, vel è partium ſitu, per Anatomen noto cognoſcendum.

Horum Vulnerum Diagnoſis.

IV. At Sclopetorum Vulnera, quoniam inſignem conjunctam habent contuſionem, ſunt longè periculoſiora, quam ea, quæ Gladio aut Telo infliguntur. Atquè ideo ex quibus vulneribus Gladio illatis multi ſanantur, puta ventriculi, inteſtinorum, veſicæ, &c. ex iiſdem Sclopetorum Glande factis raro quis convaleſcit. Sed quanquam hæc vulnera ſint periculoſiora vulneribus inſtrumento acuto inflictis; non tamen facilè Æger deſerendus, cum hîc natura ſæpè miracula faciat, & eos, qui ſepulturæ tradendi videbantur, convaluiſſe obſervatum ſit. Cujuſmodi hiſtoriæ paſſim notæ ſunt, ac ſingularem iſtiuſmodi Obſervationem & Curationem operibus ſuis quoquè ſubjicit Fabritius Hildanus *poſt Librum de Combuſtionibus pag. mihi 935. ad 949.* in qua multa lectu digna narrantur.

Prognoſis.

Cæterum quo plures partes & nobiliores ſunt vulneratæ, contuſæ, & dilaceratæ, ac in primis ſi oſſa ſimul fracta & comminuta ſint, eo vulnus eſt periculoſius, & curatu difficilius.

V. Indicationes Curativas horum vulnerum quod ſpectat: eæ treſſunt. Prima eſt, Globi, ſi adhuc parti vulneratæ inhæreat, Extractio. Secunda, contuſæ carnis in Pus mutatio. Tertia, quæ reliquis vulneribus communis eſt, ut vulnus carne impleatur, ac porrò cicatrice claudatur.

Scopi Curationis

VI. Primum ergò quæcunquè extranea in vulnere fuerint, ut indumentorum fruſtula, globi, oſſium fragmenta ſeparata & pungentia, ac alia quæ conſervari nequeunt. ut ſanguis extravaſatus, caro contuſa ac lacera, pus, & ſimilia, ſi abſquè maximo dolore fieri poteſt, extrahenda; & hoc faciendum vel digitis, vel volſellis, aut tenaculis, aut forcipibus denticulatis ac roſtri inſtar aduncis, aliiſvè ſimilibus inſtrumentis, uti Cap. 5. latius expoſuimus.

VII. Deinde curetur, ut id quod contuſum eſt in Pus mutetur, & à carne ſana, partibuſquè ſanis ſeparetur. Atqui cum contuſæ partes facilè putreſcant, & hinc gangrænæ periculum immineat, vulgata illa in aliis vulneribus Digeſtiva & Suppurantia hîc ſimpliciter locum non habent; præſertim ſi partes nervoſæ contuſæ ſint, quæ hujuſmodi

huimida

humida & pinguia non tolerant, ſed ſicciora requirunt. Hinc in Sclopetorum Vulneribus à multis laudatur hoc *Oleum Catellorum*; cui mira vis eſt dolorem ſedandi, & ſuppurandi, ſi calidum vulneri inſtilletur.

℞. *Olei Violarum* vel *Liliorum Alborum* ℔iiij. *in eo coquantur Catelli duo nuper nati, ad oſſium diſſolutionem addendo interim,*
Lumbricorum terreſtr. in Vino lotor. ℔j.
Coq. ſimul, & ſine forti expreſſione colentur. In colatura liqueſiant,
Therebinthinæ Venet. ℥iij. *Spiritus Vini* ℥j.
Miſceantur.

Utilia ſunt & hæc;

℞. *Olei Sem. Lini, Liliorum Alborum an.* ℥iij.
Unguenti Baſiliconis ℥j.
Miſceantur.

A. *Therebinthinæ* ℥iiij. *Thuris, Maſtichis an.* ʒiij
Myrrhæ ʒj. *Olei Hypericonis* ℥ij.
Vitellos duorum Ovorum. Pulv. Croci ℈j.
Miſceantur. S. A.

Barbette in Sclopetorum Vulneribus ſequens extollit:

℞. *Therebinthinæ, Galbani, Picis Liquidæ an.* ℥ij.
Maſtichis, Thuris, Nitri, Salis Armoniaci an. ℥j.
Aluminis ʒß. *Viridis Æris, Vitrioli Albi, Camphoræ,*
Pulv. Lumbricorum an. ʒj. *Olei Lini, Roſarum an.* ℥ij.
Olei Lumbricorum, Therebinthinæ an. ʒj.
M. F. S. A. Mundificativum.

Interim hîc laudandum non videtur conſilium Jouberti, Quercetani, aliorumquè, qui Sclopetorum Vulneribus per aliquot primos dies imponi volunt *Mercurium Præcipitatum Rubrum cum Axungia Porci, aliavè Pinguedine mixtum.* Mercurius namquè Præcipitatus, præterquam quod contuſioni non proſit, parti vulneratæ gangrænoſam conſtitutionem addet. Hinc aliquod ex propoſitis Digeſtivis potius uſurpetur; vel poſt tertiam, quartam, aut quintam deligationem; haud inutile erit hoc:

℞. *Therebinthinæ Venet.* ℥iiij.
Olei Roſarum ℥j. *Mellis Roſacei* ℥iij.
Pulv. Myrrhæ, Aloës, Maſtichis, Ariſtoloch. Rot. an. ʒiß.
Farinæ Hordei ʒiij. *Vitellos duorum Ovorum.*
Fiat ex his S. A. Digeſtivum.

Inſuper parti ſanæ ad dolorem ſedandum cogimur quandoquè imponere Anodynum Cataplaſma. v. g.

℞. *Herb. Malvæ, Althææ, Hyperici, Abſynthii,*
Flor. Camomillæ, Meliloti an. Mß.
Coctis in Lacte Vaccino ad mollitiem, & minutim contuſis, add.

Farina Althaea, Fabarum an. ℥iß.

M. F. Cataplaſma.

Circa applicationem verò medicamentorum & hoc monendum, ne turundæ ſint nimis craſſæ, ut ſaniei exitum prohibeant, & ſic inflammationem, aliaquè gravia inducant ſymptomata; vel ne nimis longæ ſint, ut pungant; vel duræ nimis, ut lacerent. Adhæc ſi globus totum membrum penetraverit, ut vulnus utraquè parte pateat, utriquè foramini turunda immittatur. In principio etiam una deligatio quovis die ſufficit: vulnera enim Sclopeto inflicta rarò ante diem tertium aut quartum pus exhibent: deinceps puris copia aut acrimonia ſatis ſemel, an bis, terve de die deligatio ſit inſtituenda, determinabit.

VIII. Poſtquam abundè digeſtum eſt vulnus, atquè id quod contuſum eſt, maxima ex parte, in pus mutatum, vulnus abſtergendum, carne implendum, ac cicatrice claudendum. Et quidem ubi vulnus purum fuerit, neceſſaria omninò eſt carnis generatio; cum contuſa caro in pus mutetur, & vulnus omninò cavum fiat.

Ad Abſtergentia verò quod attinet; Ea mitiora vel fortiora eſſe debent, prout major vel minor Puris copia adeſt, & vulnus vel purius vel ſordidius eſt: quem in finem conducunt *Unguentum Aureum, Apoſtolorum,* & alia in ſuperioribus propoſita. Quædam autem Vulnerum Sclopetorum Globis inflictorum exempla, lectu digna, videri poſſunt apud Scultetum *poſt Armament. Chirurg. Obſer.* 27. 53. 58. 94.

Facies pulvere pyrio aduſta, & maculata quomodo Curandæ.

IX. Sed in Sclopetorum Vulneribus non rarò contingit, ut *Facies Pulvere Pyrio comburatur, & nigris maculis inficiatur.* Et quidem, exploſâ bonbardâ, duobus modis per pulverem pyrium Facies læditur, atquè aduritur: nimirum, aut à pulveris flamma, ſi prope hominem accendatur, vultumque contingat; aut citrà flammam ab ipſo pulvere, qui dum in Faciem è ſclopeto profpergitur, cutem per vim trajicit, nigraſque maculas ac vibices producit, ut adeò fœdum in modum Facies deformetur: ſi namque grana hujus pulveris integra profundè cuti inhæreant, & non eximantur, maculas iſtiuſmodi pariunt nigricantes & lividas.

X. Quum igitur Facies à pulveris pyrii flamma aduratur, nihilque pulveris cutem trajecerit, omnes jam factæ veſiculæ forfice ſunt incidendæ, ut acris humor effluat. Sed cum tali in caſu Oculi plerumquè afficiantur, pluriumque interſit Oculorum, ſumma Viſui conſervando adhibenda eſt diligentia quare ſæpius *Lac Mulibre, vel Vaccinum recens ac tepidum* Oculis inſtilletur, eoque linteamina duplicata vel triplicata imbuentur, Oculiſque imponantur. Loco lactis recentis ac tepidi, Oculis inſtillari & admoveri poteſt *Aqua Roſacea, in qua tantillum Seminis Cydoniorum & Fœnigraci maceratum eſt.* Dolor verò ſi admodum vehemens ſit, imponatur inter duo linteamina hoc, vel ſimile Cataplaſma:

℞. *Pulpa Pomorum Acidul. repurg.* ℥iiij.

Coq.

Coq. in ſ. q. Aquæ Roſarum & Fœniculi, dein conter. & add.
Mucilag. Sem. Fœnigræci ℥iß.
Lapid. Hæmatitid. præp. ʒiß.
Albumen unius Ovi.
Fiat ex his. S. A. Cataplaſma.

Partibus verò Faciei ambuſtis admoveatur Unguentum dolorem leniens, cutem combuſtione induratam emolliens, ac cicatrices impediens. Quem in finem Hildanus *in Tract. de Sclopetaria. Curatione cap.* 3. hoc commendat;

℞. *Gummi Elemi puriſſimi* ʒj.
Olei Ovorum, Amygdalar. Dulc.
Ping. Urſina, Humanæ an. ʒß.
Mucilag. Sem. Cydonior. in Aq. Roſ. extract, ʒij.
M. S. A. pro Linimento, quo tota Facies illinatur.

Scultetus *poſt Armament. Chirurg. Obſerv.* 33. ſequens valdè laudat:

℞. *Butyri rec. ſæpius liquefacti, & in Ad. Sperniola loti* ℥iij.
Olei è Vitellis Ovorum ℥j.
Miſceantur pro Linimento.

XI. Si verò pulvis ſclopetarius cuti infixus fuerit, is confeſtim acu, aliovè acuminato inſtrumento, quamtum fieri poterit eximendus; quodquè hoc modo auferri nequeat, id ſpongiâ Aquâ calidâ imbuta eluendum, nequè deſiſtendum, niſi omni omnimò pulvere exterſo; dein Facies aliquo ex ſupraſcriptis Linimentis inungenda. At vehemens ſi urgeat dolor, linteum *Aquâ Roſaceâ & Plantaginis, in qua tantillum Seminis Cydoniorum & Fœnigræci ſit maceratum*, imbutum calidè prius imponendum.

Nitratus item Pulvis Oculis inſperſus diligenter quoquè parvâ ſpongiâ Lacte calido madefactâ eluendus; dein acquieſcendum, omnique alio, vel aciculæ, vel cæterorum inſtrumentorum uſu, cui extra oculos locus eſt, ſuperſedendum, ne patiens de viſus, vel Cheirurgus de exiſtimationis diſcrimine laboret. Etenim pulvis hic ſi Pupillæ fuerit infixus, Vulneratus de viſu ut plurimum periclitatur.

CAPUT XV.

DE

Partium Compoſitarum Vulneribus.

De Vulneribus Capitis.

I. VULNERARI poteſt CAPUT pluribus modis: vel enim tantum Cutis afficitur; vel Cutis & Pericranium; vel cum his etiam Cranium, &c. Vulnerum Capitis Differentiæ.

Vul-

Vulnera quæ ſunt in Cranio, vel totum Cranium penetrant, vel non: quæ penetrant, vel ſunt cum Craſſæ Menyngis læſione, vel ſine ea: ſi læditur Craſſa Menynx, Ea vel ſola vulneratur, vel ſimul cum Tenui Menynge, nonnunquam & incluſo quoquè Cerebro.

II. Species verò Solutæ Unitatis, quæ in Cute & Pericranio fieri poſſunt, ſunt *Inciſio*, *Punctio*, *Contuſio*. At in Cranio quinquè recenſeri ſolent; viz. *Fiſſura*, *Contuſio*, *Depreſſio*, *Sedes Teli*, & *Contrafiſſura*.

III. FISSURA ſeu RIMA eſt *diviſio quædam continui in Cranio tenuis & ſubtilis, quæ utplurimum habet circumpoſitum os colliſum & contuſum.* Accidit autem Fiſſura, cum ab inſtrumento gravi ac contundente, ut lapide, ligno, caſu ab alto, & in rem duram impulſu, Cranium ita læditur, ut vaſis teſtacei in modum findatur, ſeu rimam contrahat. Et ſemper quidem à re gravi & contundente Rima provenit; nonnunquam tamen ſimul ab incidente & acuta, ut gladio acuto ſimul & gravi. Atqui ex Fiſſuris aliæ utramquè cranii laminam non penetrant, aliæ totum cranium penetrant, ubi ſcilicet utraquè lamina ad craſſam uſquè menyngem finditur: cui Fiſſuræ interdum & hoc accidit, quod menynx ab interna calvaria ſeparatur, unde vaſa divulſa ſanguinem effundunt, qui ſub cranio collectus, niſi via ipſi ad exitum pateſiat, Ægrotanti extremum diem adfert. Vel ubi utramquè carnii laminam ad menyngem uſquè finditur, non rarò cranii fruſtula abſcedunt, quæ menyngem comprimunt, pungunt, & variis modis afficiunt, unde gravia, imo lethalia ſuccedunt accidentia. Equidem externa cranii tabula finditur quandoquè, illæsâ internâ. Vel interna Rimam ſeu Fiſſuram contrahit, tabulâ externâ manente integrâ, cujus rei exempla citant Fallopius *in libr. Hippocr. de Vulner. Capitis cap.* 13. Scultetus *poſt Armament. Chirurg. Obſ.* 14. Tulpius *Obſ. Med. libr.* 1. *cap.* 2. Atquè in interna hac cranii lamina, externâ remanente integrâ, Fiſſura oriri poteſt, quando exterior lamina tantum contunditur in ſe ipſam cedendo, inferior verò lamina cum duriſſima ſit, cumquè propter ſummam ejus duritiem in ſe cedere non poſſit, Rimam contrahit.

IV. Secunda ſolutæ unitatis in Cranio ſpecies eſt CONTUSIO ſeu COLLISIO, cum ſine rima & fiſſura, ab irruente & illiſo extrinſecus violenter, aut obſtante aliquo duro & obtuſo corpore, os ità contunditur, ut, etſi externa ejus facies ad ſenſum permaneat integra: in profundo tamen ſit continui ſolutio, dum intus deprimitur, & in ſe cogitur Cranium; ut idem ferè ei contingat, quod carnibus, dum à re dura & gravi læduntur, accidere ſolet.

V. Tertia differentia eſt DEPRESSIO ſeu INTROCESSIO, cum finditur Cranium, ſed non, ut in ſimplici fiſſura, in ſuo loco manet; verum intrò cedit: id quod fit ex validis obtuſorum telorum, lapidum, fuſtium ictibus, vel capitis ex lapſu ad rem duram obtuſam vehementiore alliſione. Equidem deprimitur interdum Cranium ſine

ne rima & fiſſura, quod in puerorum capitibus: quorum oſſa ſunt molliora, ferè accidit. In adultis verò Rimam introcedendo plerumquè contrahit: quorum enim oſſa ſunt duriora, in iis vix deprimi poteſt Cranium, quin ſimul frangatur.

VI. Quarta eſt SEDES, SESSIO, VESTIGIUM, cum à Telo Acuto Cranium læditur, ita ut aciei Teli impreſſum veſtigium, & ſedes, qua parte Telum inſedit, manifeſtè appareat.

VII. Quinta & Ultima ſolutæ unitatis in Cranio Differentia vulgò cenſetur CONTRAFISSURA, qua findi Cranium dicitur in parte oppoſita illi, in qua ictus fit, Hanc Hippocrates videtur deſcribere *lib. de Vulneribus Capitis*, cum ſic ait: „ os ſub vulnere frangitur alia capi- „ tis parte, quam qua vulnus eſt, & os nudatum eſt. Atquè ex hoc Hippocratis loco plurimi de hac Fiſſuræ ſpecie non dubitarunt; eamquè Nic. Fontanus *annot. in cap.1. Epitom. Veſalii*, etiam confirmare nititur exemplo pueri, qui è muro quindecim pedes alto ceciderat, in quo Fractura cum multis Fiſſuris mox deprehenſa fuit circa Muſculum Temporalem; ſed ſecto poſt mortem Cranio, adhuc duæ aliæ Contrafiſſuræ in latere oppoſito repertæ ſunt. Equidem haſce Contrafiſſuras Fallopius *de Vulneribus Capitis*, *cap.* 13. Galenus, Paulus Ægineta, & plures alii ſtrenuè negant: quibus & nos calculum noſtrum addimus. Enimvero Fiſſura in Cranio contingens ſe non extendit ulterius, quam per unum os, & ad proximam ſuturam ſiſtitur.

Quantum ad citata Hippocratis verba: ille non loquitur ibi de Contrafiſſura, ſed docet, interdum pus ſub cranio alia parte colligi, quam quæ os fractum eſt: aut ſaltem non dicit in parte oppoſita ſemper Cranium frangi, ſed alio loco, quam quo vulnus eſt, oſquè nudatum fuit; & addit, non ſcire poſſe Medicum, ubinam malum hæreat, & quanam parte vulneratus ſit Æger: cum tamen facilè id ſciri poſſet, ſi in contraria parte ſemper læſio eſſet.

VIII. *Diagnoſtica Vulnerum Capitis Signa* quod ſpectat: Ea quæ partibus Cranio ſuperpoſitis accidunt, & *Cutis, Carniſque Vulnera* dicuntur vel ipſo intuitu, vel ſaltem ſpecilli indagine patefiunt. At *Pericranium* ſi ſimul vulneretur, graviora accedunt ſymptomata, præſertim quum incautè de Barbitonſore pinguia admoveantur medicamenta; qualia ſunt dolor vehemens, capitis totius inflammatio, febris continua, ſopor, &c. Cæterarum verò partium læſiones non ità facilè innoteſcunt; eæquè petuntur primum ab effectis ſeu ſymptomatibus, quæ plagæ ſupervenire ſtatim ſolent. Ipſa Calvaria cum oſſea planè ſit, ſenſuſquè per ſe expers, nequè dolorem, nequè aliud grave ſymptomata excitare poteſt; ſed tantum ex Menyngum & Cerebri compreſſione, punctura, lancinatione, mala accidentia obotiri ſolent: de quibus C. Celſus *libr.* 8. *cap.* „ 4. pertuſâ calvariâ, protinus requirendum eſt, num bilem is homo „ vomuerit, num oculi ejus obcæcati ſint, num obmutuerit, num per

Signa Vulnerum Capitis Diagnoſtica.

„ nares aureſvè ſanguis ei effluxerit, num conciderit, num ſine ſenſu „ quaſi dormiens jacuerit. Hæc enim non, niſi oſſe fracto, eveniunt. Quibus addi poteſt oculorum rubedo, vertigo tenebricoſa. Augetur ſuſpicio, ſi Æger in percuſſionis actu ſtridorem quaſi fracti oſſis perceperit. De his etiam loquitur Hipprocrates *Sect.* 6. *Aphor.* 50. *Sect.* 7. *Aphor.* 14. 24. 58.

Verum Signa hæc etſi propria, equidem inſeparabilia ſemper non ſunt: atquè accidere poteſt, ut fracto etiamnum Cranio nihil iſtorum appareat; ſi ſcilicet fractura ſit parva, & caput robuſtum. Teſtatur quoquè Paræus, ex enumeratorum ſignorum abſentia non uſquè adeò firmiter illæſam eſſe calvariam pronunciari poſſe, dum multis Cranium fractum fuiſſe fatetur, quibus nihil tale ab ictu ſupervenerit. Memorabile exemplum narratur ab Hildano *Cent.* 5. *Obſerv.* 24. de ruſtico in capite vulnerato, cum fractura cranii, & læſione atquè effluxu cerebri ſubſtantiæ; in quo viro nihil planè illorum ſignorum, quæ auctores requirunt, apparuit, toto morbi decurſu, præter ſymptomaticam febriculam, quæ brevi ceſſavit.

Equidem horum ſymptomatum quædam ut plurimum ſtatim invadunt; viz. ſubitus in terram lapſus, vertigo, oculorum caligo, vomitus bilioſus, ſanguinis è naribus, auribuſvè, aut ore fluxus, aphonia; quædam poſtmodum ſuperveniunt, ut convulſio, febris, delirium, ſopor, paralyſis.

IX. Adhæc Signa quoquè deſumenda ſunt ab omnibus iis, quæ ad contuſionem efficiendam concurrunt. Percunctandum igitur, num facta ſit percuſſio lapide, ligno, aut ferro, & num levi vel ponderoſo, aſpero vel leni, vehementer aut leviter, num Patiens ſit juvenis vel ſenex robuſtus vel debilis, num habuerit caput ſanum, an malè diſpoſitum, &c.

X. Veruntamen ipſe Senſus, fideliſſimus teſtis, Fracturas detegit, & hîc Hippocrates jubet, ut Medicus, priuſquam aliquid tentetur, quo Ægrum & ad antes ſibi confidentiores reddat, primo capillos conſideret. Si enim hi Telo ſunt diſſecti, & ipſo in vulnere continentur, oſſis denudati & læſi ſignum id eſſe docet. At certior explorandi modus eſt, qui fit per ſpecillum.

C. Celſus ſpecillo contentus non eſt, & licet nec minima Rima appareat; tamen ſi ex Teli vel Ictus conditione, & ſupervenientibus ſymptomatibus de Cranii Fractura ſuſpicio ſit, oſſi atramentum ſcriptorium inducere jubet & poſtea os radere. Quod enim fiſſum eſt, quia nigrum colorem in ſe recepit, nigrum manet, reliquum verò raſura album fit, & naturalem colorem acquirit. Atquè repertam hoc modo Fiſſuram porrò radere ſecundum profunditatem oportet: ſi enim raſione omnis nigredo eximatur, indicio eſt Fiſſuram minorem eſſe; ſin deleri nequeat, profundiu penetrat.

Quidam præter hæc ſigna, etiam his utuntur: ſumunt *Thuris*, *Ceræ*, *Ladani*

Ladani an. ℥ij. *Therebinthinæ*, *Aceti*, *Farinæ Fabarum an.* ℥j. Hæc mixta imponunt capiti deraſo, in loco contuſo, & ſequenti die auferunt: ſiquè medicamentum in una parte magis, quam in alia; ſiccatum appareat; ibi os fractum ſubeſſe dicunt.

Alii volunt, ut Patiens in una extremitate filum dentibus apprehendat, in altero extremo manu teneat, idquè dein baculo vel digito percutiatur: hinc ſi Æger in aliqua capitis parte dolorem ſentiat, ibi os fractum eſſe putant.

Nonnulli ſuadent, ut Æger dentibus admygdalum vel nucem frangat, & ubi dolor ſentitur, ibi os fractum cenſent Sed incerta eſſe ultima hæc ſigna, exemplo docet Scultetus *poſt. Armament. Chir. Obſ.* 19. Scribit quoquè Paræus, etſi utrumquè ſæpius tentaverit, horum tamen ſignorum veritatem experientiâ non potuiſſe comprobare.

Inſuper Calvaria interdum non frangitur in loco contuſo, ſed in parte vicina; & talis Fractura in principio cognoſci non poteſt, verum in progreſſu ex accidentibus, ut ſunt bilis vomitus, vertigo, obcæcatio, &c. demum conſtat. Hiſce enim præſentibus, ſi in loco, ubi cutis diſciſſa eſt, Fractura non apareat, alia in parte conſiderandum, num locus ſit mollis, num tumeat, unum doleat: hæc ubi apparuerint, cutis protinus incidenda, ſub qua os fractum non rarò reperitur.

X I. Quoad *Prognoſin*: quæ vulnera etſi per ſe periculoſa non ſint, præcipuè cuti & panniculo carnoſo inflicta, nemoque ex iis, ſi rectè tractentur, moriatur; tamen nec illud male dicitur, *nullum Capitis Vulnus contemnendum eſſe*, quod monuit Hippocrates *in proemio libr. de Vulner Capitis.* Atque ideò in iis curandis, quam in aliarum partium cutaneis, & non profundis vulneribus, plus diligentiæ adhibendum; cum, ſi quid negligatur, magnum ſæpè acceſſatur periculum. Capitis Vulnerum Prognoſtica.

X I I. Si Cranium quocunquè modo læſum ſit, periculo non vacat, nec vulnus contemni debet; etiam ubi omnia bene ſe habere videntur: ſcribitque Paræus, & à veteribus proditum, & experientiâ confirmatum eſſe, in Cranii Fractura neminem extrà periculum poſitum cenſeri debere, niſi poſt centeſimum diem. Minus tamen periculi eſt, ſi externa ſaltem tabula læſa ſit; & minus adhuc, ſi inciſa ſolum: contuſio verò majus conjunctum habet periculum.

Si verò utraquè lamina diviſa ſit totaquè aperta calvaria, majus adeſt periculum: minus, ſi ſit Sedes Teli, aut lata & ampla Fiſſura: majus, ſi Fiſſura ſit anguſta: adhuc majus, ſi ſit Contuſio & Rima ſimul; ac imprimis ſi Rima illa ſit anguſta: maximum periculum eſt, ſi Rima ſit in alia parte ab ea, quæ ictum excepit.

Augetur periculum ſi præter Cranium & Craſſa Menynx, ac præſertim ſi ſimul Tenuis Menynx, & ipſum Cerebrum læſa ſint: & quo vulnus profundius penetrat, eo periculoſius eſt.

Inſuper & hîc conſideranda ſunt aëris ambientis, regionis, ipſius

vulneris conditio, aliaque accidentia. Atque hinc æſtate capitis vulnera ſunt periculoſiora, ob imminentis inflammationis metum: hyeme quidem etiam ob frigus: quod tamen aëre igne temperato facilè evitari poteſt. Etiam in humida regione capite vulnerati plus periclitantur, quam in ſicca.

XIII. Cæterum in occultis Rimis & Contuſionibus ſummè periculoſum, ſi inter duas cranii tabulas diploë compreſſa ſit, ſanguiniſquè aliquid effundat; qui eo loci putreſcens oſſis corruptionem adfert, ut interdum non ſolum aliquot poſt acceptum ictum hebdomadibus, ſed & menſibus, nihil mali ſuſpicans Æger moriatur; cujus rei notabile exemplum habet Petrus Pavius *in comment. ad Hipp. de Vulner. Capit.* de quodam, poculo ſtanneo in capite percuſſo, in quo nulla fiſſura deprehenſa fuit; & vulnere conſolidato Æger benè ſe habere putans, poſt decimum menſem inter deambulandum vertigine correptus concidit, neque diu poſt obiit. Aperto Cranio deprehenſum eſt, os in loco ictus planè corruptum fuiſſe: & Menyngem in conſenſum traxiſſe Haud abſimilem hiſtoriam refert Scultetus *poſt Armament. Chirurg. Obſ.* 7. cujuſdam ruſtici, qui ab aliis pugnis exceptus, validè in nudo capite percuſſus fuit, crebroſque ac vehementes ictus ſuſtinuit; quod tamen magni non æſtimavit, & per aliquot dies conſueta munia obiit, quamvis do lores non parvos ex percuſſione ſenſerit. Quid fit? ingraveſcentibus poſtmodum ſymptomatibus, ruſticus hic centeſimo demum die, ob intermiſſum trepani uſum ivit unde redire negant quenquam.

XIV. Porrò vulnera in media capitis parte periculoſiſſima cenſentur; in occipitio contrà ſeſe res habet; in parte anterio e, *hoc eſt*, in fronte medio modo ſe habent. Item quæ ad Suturas fiunt plagæ ſunt periculoſæ cum propter Cranii eo loci inbecillitatem, tum propter Craſſam Menyngem, quæ fibris ibi annectitur.

Simplex Capitis Contuſio quomodo fiat & qua ratione Curari debeat.

XV. Igitur Capitis Vulnerum Differentiis, Diagnoſticis, & Prognoſticis abundè expoſitis, ordo nos ducit ad eorundem Curationem, tum generalem, tum ſpecialem. Enimverò varia & diverſimoda quum ſint capitis vulnera, diverſæ quoquè erunt illorum Curationes; quas ſingulatim deſcribere oportet, initium ducendo à *Simplici Capitis Contuſione* Eſt autem *Contuſio* interna alicujus partis ſolutio continui, & colliſio, cute plerumquè manente integrâ, quæ fit à re gravi, dura, & obtuſa, quam ſequitur ἐκχύμωσις & ἐκχύμωμα, *ſanguinis* ſcilicet *ſubter cutem effuſio.* Hæc in Capite fit, cum vel fuſte, vel aliâ re obtuſâ id percutitur, vel ex caſu rei duræ ac non acutæ alliditur, &, cute plerumquè integrâ, exigua ſubcutanea vaſcula aperiuntur, ſanguiſquè exiis effunditur; unde *Tumor mollis, lividus abſquè magno dolore* excitatur. Quiſi ritè tractetur, omni vacat periculo. At ſi vel *Pericranium* vel *Cranium* afficiatur, vel ſi *Muſculi Temporales* contundantur, non rarò gravia, imò & lethalia quandoquè ſuccedunt ſymptomata, puta delirium, paralyſis, convulſio,

ſio, &c. qualia exempla habet Glandorpius *in Spec. Chirur. cap.* 10. 11. 12.

XVI. Ut autem *Curetur Simplex Capitis Contuſio*, humorum affluxus eſt prohibendus, dolor ſi adſit mitigandus, & ſanguis ſub cutem effuſus evacuandus. Eum in finem nonnulli Repellentia & Adſtringentia adhibere ſolent, locumquè affectum *Oleo Roſaceo* inungunt; deinde *Ovi Albumen benè conquaſſatum, vel ſolum, vel Aquâ & Aceto Roſarum mixtum, & ſtupâ exceptum* imponunt, & iſtiuſmodi plura applicant. Sed ut ut fatear, non video quo jure talia prodeſſe poſſint; quandoquidem poros obſtruendo, hinc exhalationem impediendo, humorem extravaſatum in parte affecta detinent magis, quapropter Diſcutientia & Reſolventia, ſimulque partem affectam Roborantia potius uſurpentur. Et quidem, ſi Contuſio magna ſit, calidè admoveatur hoc, vel ſimile Fomentum, ac identidem renovetur:

℞. *Fol. Betonicæ* Mij.
Roſmarini, Majoranæ, Menthæ, Rutæ,
Flor. Anethi, Camomillæ an. Mj.
Roſar. Rubr. Stæchad. Arab. an. Mß.
Bacc. Lauri, Juniperi an. ℥ß.
Sem. Cumini ʒiij. *Vini Gallici* ℔iiij.
Coq. S. A. in Diplomate, pro Fomento.

Foreſtus *Lib.* 9. *Obſerv.* 32. laudat Cataplaſma Helidei, quod mirum in modum humiditatem in contuſionibus diſcutere ait;

℞. *Herb. Abſynthii, Betonicæ,*
Flor. Camomillæ, Roſar. Rubr. an. Mj.
Coctis ad mollitiem, & dein contuſis, add.
Farinæ Fabarum ℥iij.
Olei Roſacei, Vini Nigri ſtiptici an. q. ſ.
M. F. S. A. Cataplaſma.

Jacobus à Roonhuyſen ad omnes capitis contuſiones hoc ſuum Emplaſtrum admodum extollit:

℞. *Ceræ Flavæ, Emplaſtri Diachalciteos an,* ℔ß.
Olei Myrtillorum, Roſarum an. ℥iij.
Laurini ℥ij.
Pulv. Myrtillorum ʒij. *Sem. Cumini* ʒvj.
Fiat ex hiſce Emplaſtrum.

Si Contuſio nimis magna non ſit, mox ab ictu locus affectus inungatur *Oleo Ceræ*, ac imponatur *Emplaſtrum è Cumino*, aut *de Spermate Cæti*, vel, ſi affluxus humorum metuitur, *Emplaſtrum Defenſivum*. Et ſanè hoc modo Contuſiones ingentes, quæ pueris ex caſu contingunt, non rarò ſanantur. Loco olei ceræ utitur nonnunquam Foreſtus *Oleo Aniſi*.

XVII. Si verò ob ſanguinis extrà vaſcula effuſi copiam, in totus diſ-

curi nequeat, & ſuppuratio impediri non poſſit, tumor ſtatim incidendus, & contentus intus humor educendus, ne pericranium eique ſubjectum cranium corrumpat; uti obſervavit Scultetus *poſt. Armam. Chir. Obſ.* 16. in puero, qui ex capitis contuſione, tribus menſibus, inſtante novilunio, convulſionibus vexatus fuit: à quibus tamen, capitis ſectione ad cranium uſque factâ, & evacuatâ materiâ ibidem hærente, nec non cranio nigro ac aſpero debitè deraſo, curatus fuit. Sed & magna Capitis Contuſio in prima curatione non rarò aperiri debet, cum ſubjectum Cranium nonnumquam fractum ſit, ejuſquè fragmenta Craſſam Menyngem vellicent, atquè ideò eximenda; cujus rei notatu dignum deſcribit exemplum Jobus Meekeranus *Obſerv. Chirurg. cap.* 1.

Curatio vulneris capitis ſimplicis, *hoc eſt*, ſine cranii, menyngum, & cerebri læſione.

XVIII. At verò vulneratur quandoquè Caput ſimpliciter, *hoc eſt*, cranio manente integro: viz. *ubi ſolummodò cutis, panniculus carnoſus, muſculi, nonnunquam & pericranium læditur.* Quo in caſu indagandum, quouſque tale vulnus penetret. Si namque ſola Cutis ſit læſa, nulla alia Curandi ratio eſt, quam quæ cæteris cutaneis debetur vulneribus. Nimirum ſanguis, ſi vehementer fluat, ſiſtendus, capilli circa vulnus abradendi, & vulneris labia unienda, unitaque ſervanda aut ſutura aut potius medicamento agglutinante. Reliqua autem capitis vulnera, quæ ſunt cum Pericranii læſione, tutò non conſuuntur, nec agglutinantur; ſed per carnis generationem curari debent.

XIX. Cum igitur primâ læſionis horâ ad Vulneratum, ex ſola Pericranii inciſione, vocatus fuerit Medicus, vulnus ſtatim carpiâ ſiccâ impleatur, quo ſanguinis fluxus comprimatur, ac disjuncta teneantur vulneris labia; capiti verò mappis laneis imponatur Fomentum in Contuſionis Curatione propoſitum;

Vel,

℞. *Herb. Betonicæ* Mij.
Roſmarini, Majoranæ, Menthæ an. Mj.
Flor. Camomillæ, Stæchad. Arab. an. Mß.
Bacc. Juniperi ℥ß. *Vini Albi* ℔iij.
Coq. S. A. in Diplomate, pro Fomento.

Altero die, ſanguine cohibito, capilliſquè in ambitu deraſis, vulneri imponantur petiæ Digeſtivo *ex Therebinthina, Ovi Vitello, ac Mellis Roſacei & Spiritus Vini tantillo*, illitæ, deſuper applicandum *Emplaſtrum Diapalma*, vel ſimile, & ſuperponendum Fomentum: atquè ità pergendum, donec Pus appareat bonum; quod eſt album, & non fœtidum. Quo apparente, pro vulneris mundificatione Digeſtivo aliquod *Detergens* admiſceatur, donec omninò deterſum ac mundatum fuerit, tuncquè carnis generationi ſtudeat Cheirurgus, quapropter Unguentum Baſilicon, Balſamum Peruvianum, ſimilevè Sarcoticum, filamentis aridis inductum, apponat, deſuper Emplaſtrum, deinde Fomentum, convenientemquè faſciam. Atquè hiſce utendum ad perfectam uſque carnis generationem; hinc vulnus cicatrice obducendum. Hiſto-

Digitized by Google

Hiſtoria vulnetis, in quo capitis cutis ad Pericranium uſque divulſa erat, ſic ut tota ad occipitis initio in frontem & faciem dependeret, curati habetur apud Paræum *libr.* 10. *cap.* 15. Haud abſimile exemplum citat Petrus de Marchettis *Obſ. chir.* 16. pueri ſeptem annorum, cui capitis cutis urſi unguibus cum Pericranio, ad ſuturam uſque lambdoidalem diſcerpta erat, ſuccreſcente in ejus locum alio tegmine, priori analago, cum capillis.

XX. Quod ſi detectum ſit Cranium. atquè ab aëre ambiente vel alteretur tantum, vel etiam nigreſcat undique tunc abradendum vel ad coloris mutationem, vel donec ſanguis ex eo dimanet: oſſi verò deraſo *Sicca carpia* imponenda, ac vulnus porrò, ut artis eſt, tractandum.

At Cutis & Pericranii vulnus ſi ſit cum Contuſione, & valdè anguſtum, inciſione dilatandum eſt; ſique poſt vulneris dilatationem Inſtrumenti Sedes in Cranio appareat, Scalpris abradatur.

XXI. Sed quum vulneratur Cranium ipſum; vel læditur ab inſtrumento incidente aut perforante, idque fieri non poteſt, niſi cum vulnere ipſius cutis; vel ab inſtrumento contundente, & hoc fieri ſolet aliquandò ſine cutis vulnere, nonnunquam cum ejus apertione. Præterea Fractura ſeu Rima vel totum apprehendit, frangitquè Cranium, vel deſinit in aliqua Cranii parte.

Curatio ſolutæ unitatis in cranio, ſine menyngum & cerebri læſione.

XXII. Si igitur Medicus ad curandum vulnus capitis cum denudatione Cranii fuerit vocatus, quamprimum capillos abradat, & oſſis ſtatum vel ſtilo exploratorio, vel oculis, vel utriſque ſimul quam diligentiſſimè perquirat: ſiquè Fracturam vel Rimam invenerit, aut ex antecedentibus & præſentibus ſymptomatibus fracturæ ſuſpicionem habuerit, aut ſaltem de fractura dubitaverit, vulnus ſtatim in formam crucis aut trianguli dilatet, ut denudatum Cranium neceſſarias manuum operationes per Scalpra aut Terebram admittere poſſit.

XXIII. Vulnere ſatis dilatato, Cheirurgus quam primum ejus labia & ipſum Pericranium, vel obtuſo aliquo inſtrumento, vel unguibus à Cranio ſeparet, ſuper os filamenta arida ponat, ac reliquum vulnus carpiâ ſicca impleat; non ſolum ut ſanguinis fluxus ſiſtatur; verum etiam ne vulnus concidat, utquè in proximum diem abundè pateat. Atqui Rima ſi tunc appareat, Scalpris Cranium abradendum, donec Rima ſi penitus deleta ſit, oſquè ſub ea album & ſanum appareat; quod certiſſimum ſignum eſt, Rimam non penetraſſe.

Rima ſeu Fiſſura non penetrans ſi ſit in Cranio, quomodo deleri debeat.

Oſſi deraſo filamenta arida ſunt imponenda, labiiſquè Digeſtivum, vel Sarcoticum aliquod Unguentum, deſuper Fomentum, & conveniens Faſcia.

XXIV. Quod ſi Medicus, dum ſic Scalpris operatur inveniat Rimam Cranii utramquè laminam penetrare, eamquè gravia comitentur Symptomata, quæ collectam inter Cranium & Craſſam Menyngem materiam arguunt, remotis ſcalpris, mox Trepano Cranium eſt perforandum

Fiſſura ſi utramquè Cranii laminam penetret, quid agendum.

dum, juxta Hippocratem *text.* 2. *de Vulner. Capit.* „ poſtquam ſcalpro „ os deraſeris, ſi tibi exigere ſectionem videtur, ſecare debes, nequè „ pati, ut res tertium diem excedat, priuſquam ſeces, ſed intrà id ſpatium ſecabis. Ab initio enim neglectâ perforatione, propter compreſſionem, aut punctionem Menyngum ab oſſiculis factam, augetur dolor, & membranæ inflammatione corripiuntur: hinc febris, delirium, vomitus, ſpaſmus, paralyſis, aliaquè accidentia, imò & mors ipſa, celerrimè ſupervenire conſuevere. Hildanus *Cent.* 4. *Obſ.* 4.

Nonnulla circa Capitis Vulnera, cum Cranii Fractura, obſervanda, magni momenti, & notatu digniſſima, habet Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 15. ubi inter cætera docet, ſi Rima, vel Sedes Inſtrumenti deſcenderit ad Diploën, omninò deveniendum eſſe ad Terebrationem, nullo licet alio præſente ſymptomate. Quod idem affirmat Scultetus *Obſer.* 2.

Quæſtio? XXV. Sin plaga in Sutura contigerit, quæritur, *an Cranium in ipſa Sutura liceat perforare?* Hildanus negat, atquè varias pro ſua ſententia adfert rationes *in Epiſtola à Joh. Fredr. Werdenburgio M. D. poſt Obſer.* 8. *Cent.* 2. inſerta.

Joh. Baptiſta Corteſius *comm. in Hipp. de Vulner. Capit.* inquit: „ caſu ità expoſtulante verendum non eſt, ad perforationem ſupra Suturam devenire: majus enim incommodum accidit Vulneratis ex dilatatione atquè ſectione cutis, & Pericranii à ſubjecto oſſe ſeparatione, quam „ ex operatione in ſuturarum regione. Huic adſtipulatur Jacobus Berengarius *de Cranii Fractura cap.* 36. ubi teſtatur, ſe aliquoties operationem hinc feciſſe, eiquè ex voto ſemper ſucceſſiſſe. „ Nec eſt (porrò „ inquit) tam grande periculum in commiſſuris operari, ſicut aliqui „ dicunt: videmus enim cauteria fieri in commiſſuris: & tamen nullum ſequitur nocumentum.

E contrario Cæſar Magatus *de rara Vulner. Medicat. Lib.* 2. *Cap.* 33. ait: „ ſi Rima ad Suturas facta fuerit, os perforare oportet utraquè ex „ parte ſuturæ, in ſutura verò fugienda eſt terebratio, ſicut & abraſio. Fallopius quoquè *in Hipp. de Vulner. Capit. cap.* 19. vult, ut prope ſuturas Cranium trepano perforetur, non in ſuturis.

Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 16. non tantum vult ab hac perforatione ſupra ſuturas cavendum eſſe, ſed etiam juxta ipſas, utpote perniciosâ. Quinimo ſi vulnus fuerit inflictum ſupra ſuturas, cum levi earundem labe, lethale plerumquè eſſe ait.

Joh. de Vigo *Pract. part.* 2 *libr.* 1. inquit: „ ſi percuſſio ſupra commiſſuram evenire contigerit, dico utramquè partem oſſis eſſe perforandam; viz. in dextra & ſiniſtra parte commiſſuræ, & hujuſmodi „ inſtrumento ſemper commiſſuram intactam relinquendo. Et ſanè ſi plaga ad Suturam contingat, ſic ut Cranium ibidem deprimatur, & quandoquè etiam findatur adeoquè, & Trepano particula oſſis exſcindenda ſit; nunquam in ſutura, verum ab utraquè parte juxta ſuturam Cra-

Digitized by Google

Cranium erit perforandum, ne Craſſa Menynx, quæ ipſis commiſſuris inhæret, laceretur.

XXVI. Quando igitur ictus ratione, ex inſtrumenti qualitate, & ſupervenientibus ſymptomatibus, certum eſt, Fiſſuram penetrare, tunc magnâ ſanè diligentiâ explorandum, *an Rima ſit ſatis lata pro evacuatione materiæ, quæ per ipſam ad Craſſam Menyngem defluxit, nec ne?* non ſatis lata Cheirurgiam per *Trepanum* inſtituendam expetit, quo per factum in Cranio foramen exire poſſit & evacuari tum ſanguis, tum ſanies, quæ præter naturam ſub eo continetur. Igitur, deraſis capillis, cutis unà cum Pericranio Novaculâ eſt incidenda (niſi à vulnere diviſa fuerit) in formam crucis aut trianguli. Hoc facto, Pericranium à ſubjecto Cranio unguibus, aut *Separatorio* inſtrumento diducendum: ne verò vulneris labia iterum ad ſe invicem accedant, & nudatum os tegant, impoſitis plumaceolis diducta ſunt ſervanda. Hinc altero die, ſituato ut decet Ægro, miniſtrorum unus caput teneat quam firmiſſimè, ne vacillet; tum Cranium aperiendum, & Trepano prope Rimam, in loco decliviore, pro faciliore exitu materiæ ſupra Craſſam Menyngem collectæ, perforandum. Primò nimirum adhibendus *modiolus mas*, in cujus medio *clavus* eſt, & debitè circumvolvendus, donec tale Cranio impreſſerit veſtigium, ut ei modiolus fœmina firmiter inſiſtere poſſit. Dein remoto mare, Trepani veſtibulo *modiolus fœmina* dictus eſt adaptandus, qui fortiter & æqualiter quoquè circumvolvendus, & per intervalla ab oſſe auferendus, tum ut ſcobs è crenis modioli auferri poſſit; tum ut queamus examinare: quouſque penetraverit inſtrumentum. Signum autem certiſſimum, ad Diploën ſeu Meditullium nos perveniſſe, ſanguis præbet ex ejus arteriolis læſis erumpens; unde jam valde prudenter, & ſuſpensâ manu perforatio eſt continuanda, ne craſſa menynx à demergente modiolo offendatur. Ubi vacillare incipit oſſiculum, non ſolum cautius & mitius terebra comprimatur, verum etiam ſæpius eximatur, ad conjectandum, quantum oſſis perforandi adhuc ſuperſit; quum autem undique æqualiter modiolum penetraſſe *ſpecillo lato* cognoverimus, tentandum eſt, an blanda vi oſſiculum *volſellâ* auferre poſſimus. Quo facto, foraminis in ambitu aſperitas lævigandа *Lenticulari* inſtrumento. Atqui, ut ſanies exire commodè poſſit, *Decuſſorio* dicto eſt deprimenda craſſa menynx, Ægerquè interea clauſis ore & naribus ſpiritum contineat, ſic ut materia inter Cranium & Menyngem profundius contenta egredi poſſit.

Modus Cranium Trepano Perforandi exponitur.

Hiſce ità peractis, ſupra Craſſam Menyngem per foramen dimittatur linteolum ex ſerico rubro, vel lineo albo, inſtar orbis rotundum, filo alligatum, ut extrahi poſſit, & *Melle Roſaceo, additâ tertiâ vel quartâ parte Spiritus Vini*, immerſum; ut membranam mundam ſervet, eamque ob pulſationem ab alliſione oſſis defendat. Linteo immiſſi, foramini

BIBLIOTEC

Digitized by Google

bulus ex aridis filamentis inſerendus, ne pus in vulnere genitum ad Menyngem deſcendat: oſſi denudato linamenta arida, at labiis Digeſtivo quodam illita adhibenda; tandem conveniens faſcia ſuperliganda.

Alii loco Mellis Roſacei cum Spiritu Vini craſſæ menyngi cumlinteolo imponunt *Balſamum Peruvianum*, quoc hod in caſu valdè laudant.

Fiſſura ſi admodum lata ſit, quomodo tractanda.

XXVII. At Fiſſura ſi hiat ità, ut pus per eam liberè poſſit expurgari, neque perforatione Cranii, neque dilatatione vulneris per ſcalpellum opus eſt: unde eos animadverſione & reprehenſione dignos meritò judicat Chalmetæus, qui non tantum in parva Cranii Fiſſura, verum etiam in maxima Rima ſatis audacter modiolum adhibent quo errore curatio in longum tempus protrahitur, cum ſummo Ægrotantis damno, & Medici famæ detrimento.

Cranium quum fiſſum ſit ſub Muſculo Temporali, quid faciendum.

XXVIII. Cum verò Cranium ſub Muſculo Temporali Rimam contraxerit, haud ſecus procedendum, modo inciſio in Muſculo Temporali fiat ad ductum fibrarum. Ita Petrus Pavius *comm. in Hipp. de Vulner. Capitis*, ſi neceſſitas expoſtulet, etiam Tempora dividere, & ægrum omni ope non deſtituere, jubet: refertquè ſe vidiſſe alâ molæ puero ità contuſum Tempus dextrum, ut aliquot pertuſi oſſis fragmenta per vulnus eximerentur; nihil tamen imcommodi toto curationis tempore patiente puero: imo Tempora aperiri manu Cheirurgi non ſemel vidiſſe abſque ullo ſymptomate. Sed duo hîc monet: primum, ut non niſi ſumma urgente neceſſitate Tempora dividantur: deinde, ut novacula ſemper ſecundum ductum fibrarum Muſculi Temporalis ducatur.

Exemplum vulneris capitis in Muſculo Temporali cum Rima Cranii latiſſima, & Duræ Matris Inflammatione, curati, videre eſt apud Scultetum *poſt Armam. Chirur. Obſerv.* 3.

Punctura ſeu Sedes Inſtrumenti in Cranio qua ratione ſit tollenda.

XXIX. Sin Punctura ſeu Sedes Inſtrumenti ſit in Cranio, eaquè non penetrans utramquè laminam, Cranium abradendum, quouſquè Punctura penetret, uti in Cranii Fiſſura Capillari & non penetrante fieri ſolet: vel *Terebrâ Triformi* Punctura amplietur, & deleatur ejus veſtigium Calvariæ impreſſum. Quum verò utramque perforet laminam, Cranium aperiatur Modiolis, adhibendo ipſi puncto clavum modioli maris, donec veſtigium aderit, cui modiolus fœmina inſiſtere poſſit.

XXX. Interdum quoquè accidit, ut Cranium, integrâ manente cute, patiatur Depreſſionem, nonnunquam ſimplicem & citrà Rimam, interdum cum Rima ſeu Fiſſura Depreſſio citrà Fracturam in ſolis pueris contingit; at in adultis Introceſſio vix unquam fit ſine Fiſſura propter ſummam Cranii duritiem.

Depreſſio Cranii ſine Rima in pueris, quomodo Curanda ſit.

Igitur Cranium in pueris ſub illæſis integumentis ſi depreſſum ſit, ità ut tangentibus vel intuentibus Fovea mediocris, quam nulla prava ſequuntur ſymptomata, appareat, ab omni Cheirurgia abſtineatur: at capilli circa depreſſionem tantum abradantur, & Fomentum aliquod Cephalicum calidè cum pannis laneis applicetur, identidemque renovetur;

vetur; quô ſolò in pueris ſimplex Cranii Depreſſio, ſine Rima, plerumquè curari ſolet. Hac de re Cæſar Magatus *de rara Vulnerum Medicatione lib. 2. cap. 19.* ſic loquitur: „ Compertum eſt etiam experientiâ, non „ ſemper ad oſſis introceſſionem ſequi prava ſymptomata. Habui ego „ præ manibus puellam, annum circiter ſeptimum agentem, cui ex „ caſu in frontem os effatu digna quantitate introceſſit, & nullum om- „ ninò ſupervenit ſymptoma. Habui etiam puerum, annum circiter „ decimum agentem, cui ex caſu in ſyncipuτ verſus latera os intro- „ ceſſit ad unguis minoris digiti quantitatem, & nullum ſupervenit ſym- „ ptoma. Adultum etiam vidi ab oſſis introceſſione in fronte con- „ valuiſſe, licet minimè elevatum fuerit os depreſſum & fovea reman- „ ſerit. Quo fit, ut exiſtimem non ſupervenire mala ſymptomata, niſi „ compreſſioni adjunctum ſit aliquid, quod membranam pungat, aut „ quando etiam ſanguis ſupra membranam effuſus ſit. aut compreſſio „ fuerit inſignis, itâ ut cerebrum comprimatur. Haud ſecus Petrus de Marchettis *Obſerv. Chir.* 8. refert, ſe puerum ſeptem annorum curaſſe, cum inſigni depreſſione in fronte, quam attollere non potuit; ſed Rimam, quæ aderat, Scalpro Deraſorio dilatavit, & cætera lege artis peregit. Et *Obſ. 9.* ſcribit de quadam puella, quæ in poſtica capitis parte inſignem oſſis depreſſionem paſſa eſt, & tamen ſanata fuit, ſuperſtite inſigni foveâ, ſine ullâ noxâ. *Non proinde*, ait, *metuendum admodum pueris hoc modo contuſis, ob mollitiem ipſius Cranii.* At rarius eſt, quod habet Scultetus *poſt Armament. Chir. Obſ.* 37. de introceſſione Cranii minimè fiſſi in ancilla triginta annorum, ejuſdemquè curatione, nullis ſupervenientibus ſymptomatibus.

XXXI. Enimverò in adultioribus hujuſmodi depreſſiones ſub integra cute rariſſimè ſine Fiſſura in Cranio reperiuntur. Atqui diſſectâ cute, ſi Rima in exteriore Cranii lamina non appareat, timendum erit, ne interior tabula patiatur Fiſſuram, per quam materia ad Menyngem quidem deſcendere, ſed iterum per eam evacuari minimè poſſit. Qualem Fracturam obſervavit Scultetus in milite, qui ob Depreſſionem Cranii ſecundo die mortuus eſt. Quoties igitur in adultorum capitibus talis apparet Fovea, ſtatim cutis Scalpello in trianguli, vel crucis formam incidenda, Pericranium à cranio ſeparandum, ac vulnus hians carpiâ ſiccâ ſervandum, non ſolum ut Medicus certior fiat, an fiſſum vel depreſſum ſit Cranium, verum etiam ut, re exigente, Trepano commodè perforari id poſſit. Quod ut plurimum ad latus depreſſionis fieri ſolet. Nonnunquam duobus in locis Modiolis Cranium excidendum eſt, dein foraminum interſtitium ſerrulâ auferendum, ut oſſicula, quæ interdum ab interna Cranii tabula ſeparantur, & aculei inſtar Craſſam Menyngem pungunt, volſellâ eximi queant. Teſtatur Marchette *Obſ.* 5. quod vigenti intra dies quatuor molitus ſit perforatines, ob gravia permanentia ſymptomata, ſcilicet paralyſin linguæ & brachii ſiniſtri; at-

Depreſſio Cranii cum Rima, in adultioribus quomodo tractanda.

què in quarta perforatione inpegerit modiolo in oſſis fruſtulum, membranas & cerebrum pungens: quo educto, non diu poſt motum linguæ & brachii Patiens receperit.

An Dura mater poſſit aperiri?

XXXII. Idem Marchette *Obſ.* 14. quæſtionem movet; ſcilicet, *num Craſſa Menynx liceat ſecare, quo exitus pateat purulentæ materiæ, ſupra Piam Matrem & Cerebrum collectæ:* & tandem concludit; quando certò conſtat, materiam inter Menynges eſſe collectam, tum tutò poſſe deveniri ad hanc operationem, utcunquè periculi non expertem, cum alioquin, nullo adhibito remedio, certa mors immineat, atquè ex Celſo præſtet anceps experiri remedium, quam nullum, impiumquè ſit relinquere Ægrum remediis deſtitutum.

Coiter *in Obſ. Anatom. & Chir.* de hac quæſtione ſic ſcribit: ,,Niſi ,, metuerem reprehenſionem & calumnias, in gravibus & periculoſis ca- ,, pitis vulneribus, ubi vel contuſionis cerebri, vel vaſis perrupti ſub ,, membrana, manifeſta haberem ſigna, auderem duram cerebri mem- ,, branam perſcindere: etenim ut in omnium, ſic in horum vulnerum ,, curatione præcipuum eſt, perficere, ut vulnera optimè expurgentur; ,, nam omne quod tangitur à putrido, putreſcit.

Fallopius *in libr. Hipp. de Vuln. Capit. cap.* 43. aperire Menyngem, & materiei exitum dare ſuadet, licet fateatur, ſe nunquam feciſſe.

Paræus quoquè vult, ſi conjectura ſit puris concluſi, ſcalpello eſſe aperiendam Craſſam Menyngem; idquè in multis Ægris ſe fortunâ variâ feciſſe inquit *libr.* 10. *cap.* 21. Hinc ut concludendum omninò videatur, Craſſam Menyngem, ſi neceſſitas id poſtulet, potius aperiendam eſſe, quam permittendum, ut Æger ſine auxilio moriatur. Cujus rei hiſtoria habetur apud Glandorpium, *in Speculo Chirurgiæ Obſ.* 4. de quodam pugili, cui cum graviter in capite vulnerato tertio die gravia ſymptomata ſupervenirent, ut ſuſpicio eſſet, materiam ſub Cranio collectam eſſe, Cranium apertum eſt; verum nihil effluxit, ſed Dura Mater in tumorem elata in conſpectum venit; quæ cum ſcalpello incurvato, ne ipſum Cerebrum læderetur, aperiretur, maxima copia saniei effluxit, quæ non inter Cranium & Duram Matrem, ſed inter Duram & Piam Matrem latuerat; qua evacuatâ; & idoneis adhibitis medicamentis Æger ſanitatem recuperavit.

Curatio Cranii Fracturæ, cum Menyngum & Cerebri læſione.

XXXIII. Veruntamen quum tam alte penetret capitis vulnus, ut & Craſſa Menynx lædatur, adeoquè ſanguis copioſè profundatur, & dolor in parte hac membranoſa valdè urgeat; os, niſi antea ex vulnere pateat, ſtatim aperiendum, fragmenta Cranii fracti, ſi adſint, eximenda, hinc membrana detegenda, eiquè imponenda, ad cohibendam cruoris profuſionem *carpia ſicca.* At in ſecunda deligatione imponatur *Mel* vel *Syrupus Roſarum, cui vel tertia vel dimidia pars Spiritus Vini mixtus eſt*: aut ejus loco applicetur *Balſamum Peruvianum.* Quorum medicamentorum applicatione Dura Mater læſa uniri ſolet per carnis, aut

aut ſubſtantiæ ei analogæ generationem. Hoc in caſu Joh. Andr. à Cruce ſequens laudat:

℞. *Olei Therebinthinæ*, *Spiritus Vini*,
Syrupi de Roſis Siccis an. ℥j.
Miſceantur.

XXXIV. Sed Tenuis Menynx ſeu Pia Mater, quoniam tenuis omninò eſt, & cerebro prorſus adhæret, vulnerari nequit ſine Cerebri ipſius læſione. Atquè hujuſmodi capitis vulnera, in quibus non ſolum Cranium & Craſſa Menynx, ſed ſimul Tenuis Menynx & Cerebrum læſa obſervantur, valdè periculoſa ſunt; & quò profundius penetrant, eò periculoſiora meritò haberi ſolent. Equidem in Cerebri ſubſtantia abſceſſum fieri poſſe, vel quemquam Cerebri portione abſciſſâ poſſe convaleſcere, ſuperius Cap. 2. abundè probavi: idquè Paræus *libr.* 10. *cap* 23. auctoritate veterum, ac propriâ experientiâ quoquè affirmat. Videatur etiam Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.*. 1. 2. 3. 4 5.

Itaquè in hujuſmodi vulneribus curandis abſtinendum omnimò ab Oleoſis & Pinguibus, ob quæ Craſſa Menynx facilè inflammationem, & Cerebri Subſtantia putredinem concipere ſolet. Verum, ceu diximus, admoveantur *Mel* vel *Syrupus Roſarum*, *cui tertia circiter pars Spiritus Vini*, *vel Aquæ Theriacalis*, *vel Aquæ contrà Gangrenam admiſceatur*. Etiam conducit *Balſamum Peruvianum*, ſi cum plumaceolis tepidè imponatur.

Interim dum vulnus ſolvitur, & medicamenta mutantur, multi ſartaginem ignitam ſuprà caput Patientis ſuſpendunt, ad aëris frigus temperandum; verum id æſtivo tempore minimè neceſſarium eſt: hybernâ tempeſtate cubiculi aër ab extructo foco calefactus ſit, & ſubindè linteum calefacere, ac loco vulnerato imponere ſufficiat.

XXXV. Porrò ex vulneratis cerebri membranis interdum Caro quædam Mollis & Fungoſa pullulat, quæ idcircò *Fungus Cerebri* appellatur. Ut enim per arborum cortices humor quidam vitioſus quandoquè extillat, qui in Fungum concreſcit; ità ſi Cerebri Membranæ vulnerentur, humor exudans in mollem ac carnoſam ſubſtantiam, quæ Fungi inſtar eſt, mutatur, ac brevi temporis ſpatio magnum ſæpè incrementum ſumit, ut ſuprà cranium & cutem nonnunquam emineat; *Fungus Cerebri quid ſit, & quomodo tolli debeat.*

Sunt verò hi Cerebri Fungi periculoſi, & non rarò lethales; cum ob vitioſi humoris ad cerebrum affluxum proveniant, tandemquè putreſcentes gangrænam minentur. Atque hinc quamprimum tollendi, & abſumendi Siccantibus Medicamentis. Acriora namquè hîc vitanda. Exciſio autem quæ fer o fit, ut & ligaturâ ac filo ſerico, adeò tuta non eſt; cum gravia ſupervenire ſoleant ſymptomata. Si tamen nimium increſcat Fungus, filo ſerico arctius ad radicem ligandus, ut decidat; reliquum medicamentis ſiccantibus abſumendum. Quem in finem Paræus inſpergit hunc Pulverem:

℞. *Sabinæ* ʒij. *Ochræ* ʒj. *M. F. Pulvis.*

Sed hoc in caſu utiliter aliquandò uſurpatum vidimus *Pulverem ex Scænantho & Spica Nardi.* Quo remedio Petrus de Marchettis ſæpius ejuſmodi Fungos etiam ſanavit, quodque proindè tanquam Arcanum proponit *Obſ. Chir. 6.*

CAPUT XVI.

De Vulneribus Faciei.

Faciei Vulnera quomodo Curanda.

I. FACIEI VULNERA Nihil ab aliorum vulnerum curatione differunt, niſi quod Faciei forma & pulchritudo conſervanda ſit, dandaquè in primis opera, ne relinquatur cicatrix: id quod fiet, ſi vulneris labia aut ſuturâ, aut deligaturâ aut glutinante medicamento ritè colligentur, ac inter ſe uniantur. Sutura verò in faciei vulneribus prudenter facienda eſt, nec magna carnis cutiſquè craſſities capienda: illa namquè per ſe ſatis uniuntur, quod cutis carni ſic adhæreſcat, ut alterum alteri facilè conglutinetur & coaleſcat. Quod ſi Emplaſtrum Glutinans per ſe ſatis fuerit efficax, eo utendum. Etenim Faciei Vulnera per Suturam curari non debent, ſi aliter fieri poteſt, ne cicatrices eam deformem reddant: ſin minus, communis uſurpanda erit Sutura, & puncta punctis propius adjungenda.

Sed quum magnum ſit, ac profundum vulnus, multumquè à ſe diſtent ejus labia, nec Glutinis, nec vulgaris Suturæ vix ullus uſus eſt. Quare acubus utendum triangularibus vel quadrangularibus, quò in carnem promptius & facilius ſubeant, filum cerâ obductum ducentibus: hiſquè vulneris labra tranſmittere, &, quoad vulnus perfectè agglutinatum fuerit, acus in eo relinquere oportet, ſæpius circa eaſdem filum glomerando; haud ſecus ac mulieres acus veſtibus infixas aſſervare ſolent.

Vulnus Frontis.

II. Cæterum ad Vulnera Faciei referri ſolent Vulnera Frontis, Superciliorum, Palpebrarum, Genarum &c. Atque in FRONTE ſi Vulnus inflictum ſit, idque *cum oſſis læſione*, tum decori non eſt ſtudendum, ſed ſecuritati, quia periculoſum eſt vulnus, & curari debet ſine ſuturis, vel aliis inſtrumentis, quæ poſſunt vulneris labia unire; quin imò vulnus apertum ſervare oportet, os deradere, & porrò eam adhibere curationem, quæ fieri ſolet in Vulneribus Capitis cum Cranii Fractura vel Depreſſione. At quum Frontis Vulnus ſit *ſine oſſis læſione*, quantum fieri poteſt, venuſtati eſt attendendum, idque curandum ut Vulnus Capitis Simplex, *hoc eſt*, ſine Cranii, Menyngum, & Cerebri læſione.

Vulnus Supercilii.

III. Haud ſecus procedendum ſi Vulnus in SUPERCILIO con-

Digitized by Google

contingat ſecundum *longitudinem*. Si verò *tranſverſim* fiat; vulnus hoc, niſi diligenter curetur, ſequitur Caſus Supercilii, adeoquè & Palpebræ ſuper Oculum: unde, quantum poſſibile, exactè tale vulnus eſt glutinandum. In quo caſu à Suturis, & quidem profundioribus abſtinendum non eſt, ut labiorum ſuperficies adamuſſim ſe mutuo contingant. Quod ſi vulnus hoc ſit cum deperditione ſubſtantiæ, cautè admodum procedendum, ne relinquatur cicatrix ità dura, ut ſurſum retrahat Palpebram, & impediat, quo minus ea oculum tegat.

IV. Verum PALPEBRA ſi vulnerata ſit, abſquè ulla Oculi offenſione. non magnoperè quidem mutuendum, cum non difficulter hujuſmodi vulnus ſanetur. Quum tamen vicinarum oculi partium vulnera, ob materiæ affluxum, cæcicatem aliquandò induxiſſe obſervatum ſit, Palpebrarum Vulnera parvi facere non ſemper debemus. Refert Fabritius Hildanus *Cent.* 5. *Obſ.* 17. Quendam vulnus exiguum acie pugionis ad radicem Frontis, & quidem in ipſam Palpebram Superiorem accepiſſe, idquè ab initio, ob ſui exiguitatem, neglectum fuiſſe: at paulò poſt, exortus eſt dolor graviſſimus totius capitis, cum tanta Oculi intumeſcentia, ut ad ovi circiter magnitudinem extrà orbitam ſuam prominerer, cum corneæ tunicæ ruptura, humorum oculi effluxu. Hildanus medicamentis tum internis, tum externis Ægrum quidem reſtituit; viſum tamen, ob membranarum rupturam & humorum deperditionem, nunquam, recuperavit. Idem *Cent.* 6. *Obſ.* 6. ſcribit, puero cuidam quatuor annorum, jactu bacilli ex una parte acuti, vulnus ad Palpebram Superiorem ſiniſtram inflictum fuiſſe. Cecidit mox in terram puer, cibumquè indigeſtum evomuit, nec quicquam cibi & potus in tertium diem uſquè retinere potuit. Accedens Barbitonſor fruſtulum pinguedinis extrà vulnus propendens reperit, quod filo ſerico ligatum poſt dies aliquot forfice abſcidit, vulnuſquè quindecim intrà dies, nullis immiſſis turundis, cicatrice obduxit. Menſibus aliquot elapſis, puerum hunc cæcum eſſe altero oculo obſervatum fuit; interim tamen extimæ omnes oculi partes illæſæ erant, imò ne motus quidem depravatus fuit: quibus Hildanus ſuſpicatur, vulnus hoc inter cranium & oculum ad nervum opticum uſquè penetraſſe; unde ille vel læſus fuit, vel à materia aliqua cruda eò confluente compreſſus, aut obſtructus. Vulnus Palpebrarum.

V. Igitur Palpebræ Vulnus ſi ſit ſimplici inciſione factum, & quidem *tranſverſum*, conſui non poteſt, quoniam muſculi orbicularis fibræ ſunt inciſæ, unde ſuturæ non tenent niſi ſubjecta membrana ſimul conſuatur, quod fieri non debet, quoniam oculi bulbum filum attingeret, ipſum que offenderet, & inflammaret. Quapropter hoc in caſu Suturâ Siccâ, *hoc eſt*, Emplaſtro Glutinatorio magis utendum eſt.

Quod ſi vulnus per *longitudinem* Palpebræ fiat, neque per ſubjectam membranam penetret, Suturâ uti poſſumus, & ſæpè debemus; quæ fiat acu, & filio tenuiſſimo, cerâ oblito. Sive aut Sutura fiat, ſive impo-

natur.

natur Glutinatorium Emplaſtrum, & ità labia adducantur, adductaquè ſerventur, medicamentum imponendum eſt, quod citiſſimè poſſit Palpebram glutinare; quale eſt *Balſamum Sulphuris*, aut *Peruvianum*, ſimilevè.

Vulnus Genarum.

VI. Palpebrarum Vulnera ſequuntur proximè VULNERA GENARUM; de quibus Fabritius ab Aquapendente *Oper. Chir. part.* 2. *libr.* 2. *cap.* 31. ità ſcribit: „ In Genarum Vulneribus illud peculiare obſervavi, talia vulnera eſſe obnoxia ſanguinis profuſioni, propter venas „ & arterias ſurſum per genas excurrentes; quæ ſanguinis profuſio vulneris glutinationem impedit, adeoquè illi primum eſt occurrendum „ medicamentis, & modis, in vulneribus venarum propoſitis, poſtea „ labiis adducendis, & vulneri glutinando incumbendum eſt. In hujuſmodi vulnere illud non eſt ignorandum, ſcilicet non oportere vulneratum maſticare, neque loqui, neque buccas inflare, neque ridere, „ neque flere neque inclinato corpore ſtare, neque ſpiritus cohibitione uti. „ Memini namque juvenem quendam in gena vulneratum, inflatâ buccâ, focum accendere voluiſſe, & ſtatim tanta copia ſanguinis profuſa „ eſt, ut ferè perierit.

„ Hæc Genarum Vulnera aliquandò adeò profunda fiunt, propter „ muſculos & multam pinguedinem, quæ oſſi ſuperſtant: ut cum non „ poſſint labia in profundo exactè committi, neceſſarium ſit ſinum quendam intercedere; & ſic vulnus ſimplex in compoſitum degenerat, „ ut carnis generatione indigeat. Quod ubi accidit, omnino venuſtati „ cicatricis eſt attendendum, quia gena eſt pars ſpectatiſſima; unde in „ propoſito caſu, primò labiis glutinô adductis, opportunum fuerit „ foramen in parte inferna parare, quod immiſſâ turundâ apertum ſervetur, ut inde profunda pars vulneris expurgetur; quod eſt efficiendum, quandò vulnus genæ in barbam deſinit, unde cicatrix ex adventu barbæ occultatur. At ſi vulnus totum extrà barbam ſit, vel labia vulneris non ſunt adamuſſim anſulis adſtringenda, ſed quatenus „ amplectenda, ut per ipſa ſanies poſſit exire, potiſſimum id præſtandum eſt circa partem infernam: Aut, quod melius eſt, oportet faſciis ita vulnus ligare & comprimere, ut ſinus vitetur, & ità generatio, collectioquè ſaniei.

Si autem tota Gena fuerit diſſecta, uti nonnunquam contingit; quoniam ab interna parte tegumentum apponere haud poſſumus, & continuâ humiditate os ſcatet; optimum eſt, medicamentum, quod palato arridet, vulneri quoquè per os admovere; quale eſt *Mel. Roſarum, vel ſimplex, vel cui tantillum Spiritus Vini, aut Tinctura Saturni admixtum eſt.*

Exemplum vulneris Faciei propè naſum inflicti in quo vaginæ gladii vinculum relictum fuit, tandem poſt quatuor annos extractum, nec non ejuſdem curatio, videri poteſt apud Hildanum *Cent.* 3. *Obſ.* 24

Ex aperto, in Vulnere

VII. Cæterum & hoc in Generarum Vulneribus obſervandum; quotieſcun-

tieſcunquè vulnera prope Aures contingunt, viz. eo loci, ubi ſuperior ductus ſalivalis excurrit, exiguum quoddam remanere foraminulum, per quod, potiſſimum ubi manducare ſolent Patientes, magna limpidæ aquæ ſeu humoris ſalivalis copia continuò extillat; qui fluxus non rarò per plures menſes durat, ac magnas Medenti parit moleſtias. Solet verò Curari hujuſmodi ſalivalis humoris per exiguum hoc, & merè fiſtuloſum foraminulum, ſtillicidium per impoſita Medicamenta valenter Exſiccantia & Conſtringentia, inter quæ laudem meretur *Pulvis Oſſis Sepiæ*, qui foramini inſperſus, & Digeſtivo mixtus, non rarò moleſtum hoc ſymptoma tollit. Genarum, ductu ſalivali ſuperiore orta Fiſtula, quomodo Curanda.

Sed nonnunquam hoc lymphæ profluvium, ut cohibeatur, Acria & Exedentia requirit, quibus, ceu Potentiali Cauterio, fiſtuloſum hoc foraminulum eroditur & ampliatur, hinc denuò conſolidatur, occluditur, adeoquè limpidi humoris continuum ſtillicidium coërcetur. Quo in caſu aliquandò uſurpavimus *turundam exiguam, ex Mercurio Præcipitato Rubro cum Spiritu Vitrioli ſubactam*, quæ aperturæ ductus ſalivalis immiſſa, tamquam Corroſivum, indurata ac calloſa ejus latera erodendo undiquè abſtulit, & paucos intrà dies moleſtam hanc fiſtulam penitus ſanavit.

CAPUT XVII.

De Vulneribus Oculorum.

I. OCULORUM VULNERA ad ſenſum ſatis patent. Ea verò ſpernenda non ſunt, ſiquidem propter partis læſæ nobilitatem & ſtructuram, ſenſumquè exquiſitum, quæ in aliis partibus parva ſunt, in Oculis magna meritò cenſentur. Enimverò facilè conciteantur defluxiones, hinc dolores acerbiſſimi, inflammationeſquè accedunt. Adhæc cæcitatis periculum ex quovis, tametſi exiguo, Oculi vulnere imminet, cum propter continuas defluxiones, tum propter aquei humoris effuſionem. Oculorum Vulnera quæ, & qualia cenſenda ſint.

Alterum Oculis vulneratis imminet, periculum ex collectione materiæ purulentæ, qua humores inficiuntur, tunicæquè eroduntur. Quamobrem vulnera hæc ità tractanda ſunt, ut omni ſtudio occurratur fluxioni, & quamprimum agglutinentur icitrà puris generationem.

II. Atquè ideò ſimplex quum ſit Oculi Vulnus, ut tantum Cornea vel Conjunctiva Tunica incidatur, vulnus tamen non penetret, & ſine humoris effluxu, Curatur inciſionem glutinando, dolorem leniendo, ac inflammationem cohibendo. Quapropter abluendus Oculus *Lacte recenti tepido*, cui & *Aqua Roſacea* addi poteſt; dein admoveatur *Aqua Roſacea, in qua maceratum eſt Semen Cydoniorum & Fœnigræci* Diligenter interim Qua ratione Curari debeant.

 opor-

Digitized by Google

oportebit inſpicere, an aliquid corporis ferientis relictum ſit, nec ne, ut particula ferri, aut vitri, feſtuca, vel ſimile. Namquè ſi particula quædam relicta ſit, auſpicanda eſt cura ab extractione illius, modo appareat, quod præter naturam inhæret.

Scribit Fabritius Hildanus, *Cent.* 4. *Obſ.* 6. de fabro ferrario, cui fruſtulum ſcoriæ, cum impetu in oculum proſiliens, ipſi profundius infixum fuit. Expertus hic Cheirurgus poſt aliquot dies vocatus, ex inferiore parte pupillæ, ubi iris apparet, ſcoriam reperit: ſed quamvis omnem diligentiam adhiberet, & extractionem tentaret, oleum tamen & operam perdidit, unde & totum negotium naturæ, impoſitiſquè medicamentis committere coactus fuit. Igitur corpore purgato, Collyrium Anodynum & nonnihil Repellens applicuit, Venam in brachio ſecavit, Cucurbitulaſque ſcapulis impoſuit; at fruſtraneo eventu: etenim dolor & infixa ſcoria remanſerunt Tandem hoc ſacculo applicato penitus convaluit Æger:

℞. *Rad. Althæa minutim inciſ. & contuſ.* ℥j.
Fol Betonica, Euphraſiæ,
Flor. Camomillæ, Meliloti an. Mß. *Roſar. Rubr,* Mj.
Seminis Fœnigraci ℥ß.

Inciſa & contuſa dentur in ſacculis ejus magnitudinis, ut totum oculum tegere poſſint; hoſquè ſacculos in Lacte Dulci tepido maceratos identidem Oculo Affecto applicuit.

Idem refert *Cent.* 4. *Obſ.* 18. puerum quendam liquefactum plumbum imprudenter & nimis velociter in aquam frigidam projeciſſe. idquè eo impetu in altum reſiliiſſe, ut non ſolum pileo, verum etiam oculo ſiniſtro infigeretur. Parens accurrit, puerumquè ſtatim ad Hildanum deduxit; qui cum oculum inſpexiſſet, granum unum plumbi ad lentis ferè magnitudinem palpebræ ſuperiori, ubi crines erumpunt, alterum tunicæ adnatæ infixum reperit, adeò profundè, ut volſellis vix extrahi poſſit. Tandem extracto plumbo, oculo Collyrium Anodynum & Repellens inſtillavit atquè applicuit, oculumquè faſciâ clauſit, ſicquè paucos intra dies Patiens convaluit. Et *Obſ.* 21. narrat, ruſticum quendam, cum chalybem emeret, & fruſtum ad fruſtum allideret, ſcintillam ipſi in illam corneæ tunicæ partem, ubi iris conſpicitur, proſiliiſſe, eiquè membranæ firmiter inhæſiſſe, maximo cum dolore. Quum verò adſtantes per plures dies omnem adhibuiſſent diligentiam, dolores quinetiam, ac inflammationes vehementer auctæ fuiſſent, Fabritius corpore purgato, ac inſtitutâ Phlebotomiâ, inſtrumentis ſcoriam extrahere tentavit; ſed adeo exigua fuit, ut extrahere iiſdem non potuerit. Quapropter beneficio ſacculi, cujus ſtatim mentio facta eſt, extrahere illam conſtituit; ſed fruſtrà. Tandem aliud remedium excogitavit: interim enim dum Hildanus ambabus manibus palpebras aperit, alter Magnetem oculo, quam proximè Æger id ferre potuit, admovet.

Digitized by Google

movet. Id cum aliquoties feciſſent, tandem ſcoria ex oculo in lapidem proſiliit. Deinceps applicato Collyrio Anodyno brevi convaluit. Deniquè *Cent.* 5. *Obſ.* 15. vulneris oculi ſiniſtri graviſſimi, cum corneæ tunicæ ruptura, & aquei humoris effluxu, hiſtoriam quoquè deſcribit.

Vulnus interno oculi cantho inflictum manubrio flabelli, cujus, ſuborto poſt tres menſes tumore, ex palato fracta portio educta eſt, & tamen ſanatum, videre eſt apud Petrum de Marchettis *Obſ. Chir.* 23. Graviſſimi quoquè vulneris oculi, cum infixo fuſi aculeo, curati, exemplum adfert Scultetus *poſt Armam. Chir. Obſ.* 20.

III. Itaquè eductis ex oculo vulnerato peregrinis corpuſculis, curandum, ut quamprimum vulnus glutinetur. Sed quoniam pars eſt acutiſſimi ſenſus, tractanda erit medicamentis minimè acribus, ac iis, quæ ſpecificè oculis conducunt, quæquè vim habent dolorem leniendi, & inflammationem arcendi. Quem in finem oculo inſtilletur & admoveatur hoc, vel ſimile Collyrium;

℞. *Aq. Roſarum, Plataginis, Chelidonii maj. an.* ℥j.
Vini Rubri Adſtringentis ℥ß.
Troch. Alb. Rhaſis ſubt. pulv. ℈ij.
Tutiæ præp. ʒß. *Sacchar. Saturni* gr. v.
Miſceantur.

Foras verò applicetur Anodynum Cataplaſma. v. gr.

℞. *Pulpæ Pomorum repurg.* ℥vj.
Coq. in Aqua Roſarum & Fœniculi ad mollitiem, dein conter. & add.
Mucilag. Sem. Fœnigraci ℥ij.
Pulv. Cort. Granatorum, Lapid. Hæmatit. prap. an. ʒij.
Croci ℈j. *Albumina duorum Ovorum.*
Lactis Dulcis rec. q. ſ.
M. F. Cataplaſma, inter duo linteamina Oculo calidè applicandum.

Ab Oleoſis & Pinguibus omnibus abſtinendum in oculorum vulneribus; quippe quæ facilè in partibus membranoſis excitant inflammationem.

At Detergentibus & Sarcoticis quum opus ſit, præſcribatur hoc modo.

℞. *Aq. Roſarum* ℥iij. *Mellis Deſpumati* ʒiij.
Pulv. Aloës ʒß. *Miſceantur pro Collyrio.*

Interim maximâ diligentiâ ſervandi ſunt Ægri, ne lumen videant, nequè maneant in loco valdè calido, ob dolorem & inflammationem.

Obſervandum præterea, ut uno oculo vulnerato, ambos faſciâ obvelemus; nam ſi ſanus oculus maneat apertus, Patiens eundem ſæpè movet, eodemquè videt. Atqui motus ille externus oculi ſani vix contingit, quin ſimul moveatur oculus vulneratus. Inſuper quum ſanus oculus occluſus non ſit, viſu multa objecta continuò attingit, id quod fieri nequit, quin ſimul motus de novo producatur in fibrillis nervi optici; atquè ne minima quidem fibrilla nervi optici in oculo ſano moveri poteſt, quin

eodem tempore moveatur etiam fibrilla ejuſdem ordinis in nervo optico oculi læſi; cum naturâ comparatum ſit, non poſſe unum oculum vel extrinſecus vel intrinſecus moveri, quin alter ſimiliter moveatur: quantum autem motus ſanationi contrarietur, & quam facilè dolorem ac inflammationem excitet, is haud difficulter conjiciet, qui aliquandò expertus eſt, quo cum dolore, ac quanto cum emolumento manus aut pes inflammatus, vel vulneratus de loco in locum moveatur.

IV. Quod ſi majus ſit vulnus, & Corneam Tunicam penetret, hinc & effluat Aqueus Humor; globoſa tunica cornea mox corrugatur, ac in ſe concidit, adeoquè viſus deperditio ſuccedit, uti non ſemel in praxi obſervavimus.

Hoc in caſu oculo vulnerato cum linteis imponatur Collyrium Adſtringens & Emplaſticum. v. g.

℞. *Albuminis Ovi* ℥j. *Aquæ Roſarum* ℥iß. *ſimul agitentur & conquaſſentur, add.*
Pulv. Boli Armeni ʒß.
Miſceantur.

Dein cum nullus ſuperſit inflammationis metus, imponatur hoc vel ſimile.

℞. *Aq. Roſarum* ℥ij. *Chelidonii maj.* ℥j.
Pulv. Troch. Alb. Rhaſis ʒj. *Tutiæ prapar.* ʒß.
Camphoræ, Sacchar. Saturni an. gr. IV.
Miſceantur pro Collyrio; cui, re exigente, addi poſſunt *Myrrha, & Sarcocolla lacte nutrita.*

Sin adhuc majus & profundius ſit oculi vulnus, ſic ut omnes Humores elabantur, ad inflammationem, & dolorem ſedandum, ſi adſint, ea conducunt, quæ nunc propoſuimus: reliqua intentio erit, vulnus carne implere, & quam citiſſimè cicatricem obducere, quia in hujuſmodi vulnere ſemper deperdita eſt viſio. Hinc decori incumbendum; quod fiet, ſi oculum amiſſum compenſemus oculo vitreo picto: qui aliquandò ità ſimilis apparet ſano, ut etiam peritis videatur verus oculus. Tales arte factos vitreos oculos in muſæo noſtro ſervamus.

V. At ſi cum oculi globo etiam Palpebra vulnerata ſit, cavendum, ne inter curandum Palpebra cum oculi globo conglutinetur, ſicquè impediatur motus ipſius oculi. Ad id evitandum, danda erit opera, ut Æger quotidiè inter deligandum aperiat oculum, & in partem oppoſitam volvere tentet, &, ſi poſſit, volvat.

CAPUT XVIII.

De Naſi Vulneribus.

Naſi Vulnera quæ, & qualia ſint.

I. NASUS ubi vulneratur, vel cutis tantum inciditur, vel unà cum cute oſſa & cartilagines læduntur, potiſſimum in parte infe-

Digitized by Google

inferiore; quo in loco quandoquè tam vehementer vulneratur cartilago, ut Naſi Globus, & portio Pinnæ amputetur, ac decidat.

II. Si Cutis tantum ſauciatur, ſive in ſuperna, ſive in inferna parte, vulneris labia ad ſe invicem adducenda non ſunt per Suturam, verum per Glutinatoria Emplaſtra, ut cicatricis veſtigia evitentur. Quomodo Ea ſint Curanda.

Quod ſi factum ſit Naſi Vulnus in parte ſuperiore, cum Oſsis Fractura, prima intentio eſt, Fracturam conformare, dein Vulnus unire. Immiſsâ igitur in nares ſpatulæ caudâ, vel idoneo intruſo bacillo, ſlupis, bombace, vel linteo obvoluto, depreſſa oſſa nativæ ſedi & figuræ ſunt reſtituenda; dein vulneris labia ad mutuum contactum Emplaſtris Glutinatoriis adducenda; nec non naribus immittendi tubuli, non quidem exactè rotundi, ſed quodammodo lati & depreſſi, quorum beneficio oſſa naſi ſuo in ſitu contineantur, & exitus ſaniei, ac inſpirationi exſpirationiquè via pateat: tandem conveniens injicienda ligatura, quæ non nimium premat, ne ſimus reddatur naſus.

Vulnus Naſi cum Oſsis Fractura, idquè à Sculteto curatum, videre eſt *poſt Armam. Chir. Obſ.* 22. Refert quoquè Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 26. hiſtoriam graviſsimæ Naſi Contuſionis, cum Oſſis Fractura & Comminutione, feliciter ſanatæ.

III. Quum verò particula Naſi abſciſſa ſit, nunquam reunitur, etiamſi vel recentiſſimum ſit vulnus: eadem ſi adhuc illi cohæreat, acus ope eidem jungatur. Etenim ima Naſi pars, cum ſit cartilaginea, quaſſari quidem, deprimi, & contorqueri poteſt; at non frangi, ut ſuperior, quæ oſſea eſt.

Itaquè Naſi portio ſi omninò abſciſſa fuerit, adeoquè nullo pacto poſſit reſtaurari, deperdita illa particula fabricetur ex laminis argenteis, naturali naſi colore pictis. At ex brachii cute nares denuò efformandas eſſe, docuit Taliacotius, qui de hujuſmodi curatione magnum volumen orbi erudito exhibuit.

CAPUT XIX.

De Vulneribus Labiorum, Aurium, & Linguæ.

I. LABIA quum ſauciantur, ut plurimum per longitudinem reſcinduntur. Et hujuſmodi Labii Vulnus ſi ſit abſquè ulla ſubſtantiæ deperditione, ejus labra diligenter ſunt conſuenda, decenterquè adaptanda; ut nulla adſit eminentia, omniſque deformitas vitetur; ac vulnus porrò per primam intentionem curandum, conglutinandum. Labiorum Vulnera.

 II. In

II. In inſtituenda verò hac Sutura, nonnulli Eâ utuntur, quæ fit acu per utramquè labii diviſi partem tranſmiſſâ, factô deindè punctô; quale ſuturæ genus in aliis partibus vulneratis plerumquè inſtitui ſolet: ſed oportet acum à labii diviſione longius tranſmittere, quo valentius teneat filum, & non abrumpitur. Vel ob fili facilem eroſionem, & deformem citracicem, potius una, duæ, treſvè acus per utramquè labii diviſi partem ſunt tranſmittendæ, & in carpe relinquendæ, filum ſæpius circa eaſdem glomerando, uti in curandis leporinis labiis fieri ſolet.

Factâ diviſi labii adductione, & per Suturam ad mutuum contactum conjunctione, imponatur foras linteum *Ovi Albumine* madefactum, ſimilevè Exſiccans Glutinatorium; intus verô adhibeatur *Mel Roſarum, vel ſimplex, vel cui Spiritus Vini aut Tinctura Saturni tantillum admixtum ſit:* etiam infixæ ſerventur acus, quouſquè facta ſit labiorum proba conglutinatio; quod circa finem ſecundæ hebdomadæ plerumquè contingit, quo tempore licet acus auferre.

Vincula in hiſce partibus, ubi opus fuerit, tantum ad medicamenta continenda conveniunt. Etenim vulnera labiorum, ut & Aurium Externarum, plus boni ab acu, quam à ligaturis expectant.

Cæterum in ſutura adhibenda, & poſt ipſam adhibitam, omninò ab omni labii motu eſt abſtinendum, qui vel mandendo, vel loquendo, vel ridendo fit; quod impoſſibile ſit tunc vulneris labra conjungere, aut conjuncta ſervare.

De iſtiuſmodi vulneribus Chalmæteus *Enchir. Chirurg. libr.* 2. *cap.* 18. ſic loquitur: „ Labiorum Vulnera ſuturam decentem requirunt, ac „ appoſitionem eorum, quæ glutinant, atque ob frequens ſputum, „ quod humectat, diligentius eſt exſiccandum & adſtringendum: Ligatu- „ ram hujuſmodi vulnera non admittunt, niſi ad medicamenta, quæ „ apponuntur, retinenda.

Uulnera Aurium.

III. Non rarò quoque vulneratur AURIS EXTERNA, ſive omninò abſcindatur, ſive aliqua ejus portio ſaucietur.

Externa Auris ſi ità abſcindatur, ut portio inciſa conjuncta ſit ſanæ, hanc Suturâ cum ſana conjungere oportet; quæ ſit filo continuato, & acu transmiſſâ per utrumquè labium, dein ſupra vulnus revolutâ, rurſus ex eodem latere tranſmiſſâ & revolutâ, quouſquè tota ſutura facta ſit; in qua facienda, ſubjectam cartilaginem evitare oportet, quia puncta inflammatur, alitervè malè afficitur.

Aliquandò tamen ubi Externæ Auris portio ità abſcinditur, ut reliquæ ſit conjuncta, à Sutura abſtinere poſſumus, atque ita vitare doloris ac imflammationis occaſionem; & ad vulneris labia ad mutuum contactum adducenda ſæpè Emplaſtra ſufficiunt Glutinatoria.

Quibus verò Auris tota penitus abſciſſa ſit, iis nihil aliud reſtat, niſi ut infortunii ſui deformitatem curâ palliativâ quantum quidem po-

poſſibile, ſuppleant, & aurem mutilatam ex papyro craſſiore, vel corio picto reſarciant.

IV. Porrò LINGUA etſi intrà os conſiſtat, dentium ſepto munita, atque ab injuriis omnibus tuta ſatis videatur, accidit tamen quandoque Eam vulnerari: quoniam ubi genæ & buccæ inciduntur & perforantur, ſolet quoque Lingua nonnunquam ſauciari; imò dentibus ſæpè propriis reſcindi, uti in Epilepſia, aut Caſu graviore non rarò contingit. Atque hæc vulnera fiunt vel cum abſciſſione Linguæ ferè totius, vel alicujus ejuſdem portionis. Vulnus Linguæ

Subſtantiæ jactura reſarciri nequit, quia pars omnis à corpore vivente, à quo vitam ducebat, diſtracta & avulſa vivere deſinit. Paræus tamen mentionem facit cujuſdam, cui inſignis linguæ portio erat ablata; qui nihilominus ope lignei inſtrumenti, quod ore detinebat, voces edebat articulatas. Sic factitiis ligneis cruribus utimur ad incedendum, & ex ferro fit inſtrumentum brachio applicandum, quo in manus defectu, apprehenſio quadantenus exerceri poteſt.

V. Quod ſi Linguæ portio abſcindatur, ità tamen ut corpori linguæ adhuc cohæreat, vitanda eſt omnimoda ejus abſciſſio. „ Quod præceptum, inquit Aquapendens *Oper. Chir. part. 2. libr. 2. cap.* 34. perpetuum eſſe volo, non modo in lingua, ſed in omnibus faciei partibus, naſo, digitis, & hujuſmodi, quoniam ſæpè præter Medicorum ſpem partes agglutinantur, quæ mens non concipit glutinari poſſe. Curandi Methodus.

Ubi igitur diſſectio Linguæ contigerit, vulneris labia ad ſe invicem ſunt ducenda; atqui alia nulla datur via ea adducendi, adductaque ſervandi, quam per Suturam, idquè propter ſitum partis vulneratæ, & continuò affluentem humiditatem. Sed quoniam Lingua propter ſalivalem humorem lubrica eſt, & ex manibus facilè elabitur, à ſolerti miniſtro arctè continenda; interim acu, ut decet, conſuatur, ac injectis nodis filum juxta nodum ſecetur: nam ſi longius relinquatur, inter maſticandum in dentium interſtitiis implicatur, & laceratur puncta.

Adductis labiis, quoniam ſitus linguæ, atque humiditas ſalivalis impedimento ſunt ne partem vulneratam, uti decet, tegere queamus, ſatis erit, ſi Patiens ore contineat Agglutinantia, quæ palato haud valde ingrata ſunt.

Linguæ v. gr. adhibeatur *Syrupus de Roſis Siccis*, aut *Mel Roſarum, vel ſimplex, vel cui admixta Tinctura Saturni*; atquè identidem os colluat Æger hoc vel ſimili Gargariſmate,

℞. *Aq. Plantaginis* ℥vj. *Mellis Roſacei* ℥iß.
Tinct. Saturni ʒiß. *vel* ʒij.
Miſceantur.

Vel,

℞. *Fol. Liguſtri, Plantaginis, Quercus,*
Flor. Roſarum Rubr. an. Mj.
Balauſtia, *Cort.*

Cort. Granatorum an ʒi.
Coq. in Aqua Pura ad ℥xx. *Colat. add.*
Mellis Roſarum ℥iij.
Miſceantur.

Si verò à re pungente ſaucia, aliterve transfoſſa fuerit Lingua, adeoquè nec labia diſſideant, nec portio quædam abſciſſa ſit, ſatis erit parti læſæ admovere *Mel Roſarum, cui Spiritus Vini aut Tinctura Saturni tantillum* additum ſit; reliquum *Saliva* glutinare ſolet. Interea abſtineat Patiens ab omni locutione, & maſticatione forti, ut vulneratum hoc organum quieſcat.

Linguæ Vulnus transverſim factum, ejuſdemque Curatio, habetur apud Hildanum *Cent.* 1. *Obſer.* 28. Raram quoque hiſtoriam linguæ, ex malè curato ſclopeti vulnere, partibus ſubjectis arctè coaleſcentis, cum impedita locutione, periculosâ & peritâ ſectione ſeparatæ, ac reſtitutæ, habet Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 32.

CAPUT XX.

De Vulneribus Cervicis, Colli, Gutturis, Vaſorum Iugularium, & Medullæ Spinalis.

Colli Vulnera quæ, & qualia ſint, &c.

I. FAciei Vulneribus ſuccedunt VULNERA COLLI & CERVICIS. Dicitur autem *Collum* ea pars, quæ capiti proximè ſubjacet, & faciem inter pectuſquè collocatur: figurâ rotundum; ità dictum, quod caput ſeu columna ſuſtentet. Hoc quum pluribus ex partibus componitur, plures in eo contingunt vulnerum ſpecies, pro ut hæ vel illæ in Collo exiſtentes partes ſaucientur; quales præter *Cutem*, eiquè ſubjectos *Muſculos*, ſunt *Arteria Aſpera*, *Gula*, *Venæ Jugulares*, *Spinæ Medulla*, &c.

II. Hinc fit, ut ex Vulneribus hiſcè alia ſint inſanabilia, alia difficulter, & non niſi maximo cum vitæ periculo ſanentur; atquè ex iis quæ ſanentur, alia fandi potentiam demant, vel perpetuò lædant; alia partis vulneratæ motum vitient, prout ex dictis partibus una vel plures, & magis vel minus fuerint læſæ: attamen quæ citrà læſionem ſunt dictarum partium, atquè in cute & carne duntaxat, nullum adferunt periculum. Nam, ut ait Aquapendens *Oper. Chir. part.* 2. *libr.* 2. *cap.* 35. „Generaliter nullum colli vulnus periculoſum eſt, etiamſi totum collum pertranſeat ab una ad alteram partem, niſi aliqua prædictarum „partium vulneretur: in quo caſu vel vulnus eſt mortale, vel periculoſum.

III. Igitur ſimplex ſi ſit Colli Vulnus, primum cruoris profuſio erit cohibenda, dein ſutura abhibenda, ac porrò per primam intentionem, ut ſimplex carnis vulnus, id curandum.

Quod

Quod ſi Vulnera Colli punctim inflicta fuerint, nec ſtatim mortem adferant, pro ſigno habendum eſſe vult Marchette *Obſ.* 57. Venas Jugulares & Arterias Carotides illæſas eſſe. Qui propterea iſtiuſmodi vulnera hoc modo curare ſolet: viz. turundam immittit breviſſimam, & non craſſam, integumenta haud excedentem, *Ovi Albumine* imbutam, ſuperjecto linteolo duplicato per totum collum, quoquè *Ovi Albumine Bolo Armeno & Sanguine Draconis* intincto: omni deniquè arte prohibere ſtudet puris generationem, utpote quod venas & arterias corrodit, cum mortis præſenti periculo. Duobus tribuſve elapſis diebus, turundam removet, applicatquè linteolum *Cerato ex Ceruſa* inductum, ſicquè octò vel decem dierum ſpatio vulnera hæc ſanare conſuevit.

Quod ſi vulnus trajiciat totum Collum, utrinquè imponit turundam breviſſimam eodem modo. Obſervavit præterea, hæc vulnera ſpecillo nunquam eſſe tentanda, ne lædantur venæ vel arteriæ, cum ſummo vitæ periculo.

IV. Sed & OESOPHAGUS & ARTERIA ASPERA in Collo nonnunquam ulnerantur. Et quidem *Oeſophagus* ſi vulneretur, ſanguis ſcreando per os rejicitur, & cibus potuſquè per inflictum vulnus exit. Verum *Arteriæ Aſperæ Vulnera* innoteſcunt ex ſitu, & aſſidua cruoris per os cum tuſſi rejectione, voce vel abolitâ vel imminutâ, nec non aëris per vulnus exitu in exſpiratione, & ingreſſu in inſpiratione, præſertim ſi ore naribuſquè occluſis Patiens reſpirare tentet. Gulæ, & Arteriæ Aſperæ Vulnera

V. Hujuſmodi Aſperæ Arteriæ Vulnus, quoniam exanguis Ea eſt, & in continuo ob reſpirationem, locutionem, & deglutitionem exiſtit motu, ſummè periculoſum, & non rarò lethale eſt. Exemplum tamen vulneris Aſperæ Arteriæ ſanati, lectu dignum, habet Tulpius *Obſ. Medic. libr.* 1. *cap.* 50.

Idem pronunciare licet de Oeſophagi Vulnere: præſertim quod hæ partes rariſſimè ſaucientur, niſi ſimul vulnerentur venæ jugulares, aut arteriæ carotides, aut nervi vel recurrentes vel paris vagi, unde ingens ſanguinis mox accedit profuſio, & graviſſima alia ſuperveniunt ſymptomata. Experientiâ nihilominus compertum eſt, nonnullos ex Gulæ vulnere ſupervixiſſe: & citat Schenkius *Obſ. Medic. libr.* 3. hiſtoriam vulneris in collo, per quod alimenta egrediebantur, ſanati. Inſuper Gulæ vulnera ſanabilia quandoquè eſſe, exemplo probat Pigræus *Prax. Chir. lib.* 4. *cap.* 12. ubi etiam docet, ſuturâ validâ & tenaci iſtiuſmodi vulneris labia eſſe adducenda, præcipitquè ut reſupino collo Patientes bibant, & liquidum alimentum ſumant, ſic ut præcaveatur, ne per vulnus cibus potuſvè egrediatur.

VI. Igitur perſciſſa penitus ſi ſit Aſpera Arteria, quamvis deſperatus ſit caſus; quoniam tamen multum refert, num Ægrotans loqui poſſit, diligenter conſuendum erit vulnus, ac deinceps tegumento idoneo tegendum, ut inſpiratus aër per vulnus exire nequeat: quo facto, niſi magna cruoris profuſio ſimul adfuerit, amiſſam loquendi poteſtatem Patiens recuperabit, reſquè ſuas diſponere poterit. At ſi penitus diſſciſſa non

ſit, aliqua conglutinationis ſpes eſt; atquè ideò vulnus conſuendum, ejuſquè labia ad mutuum contactum adducenda; hinc imponendum medicamentum, quod ita valet glutinate, ne ſanguis & ſanies in aſperam arteriam cum periculo ſuffocationis illabantur. Eum in finem Aquapendens *Oper. Chir. part. 2. libr. 2. cap. 36.* hoc commendat Digeſtivum;

℞. Terebinthina lota ℥j. *Pulv. Maſtichitis* ʒiß.
Olei Hiperici ʒiij. *Albumina cum Vitellis, Ovorum quot ſufficiunt ad efficiendum Unguentum.*

Ut verò facilior fiat conſolidatio, in ore continenda erunt, quæ agglutinendi vim habent; cujuſmodi ſunt, quæ liquari poſſunt, quò paulatim liquefacta in aſperam arteriam ferantur, ut *Saccharum Althaa*, vel *Tabella ex Spe e Diatragacantha*, &c. vel *Linctus ex Melle Roſaceo, Syrupo Althaa, de Symphito cum Specie Diatragacantha*, &c. vel *Gargariſma ex Radice Conſolida, Tormentilla Foliis Plantaginis, Quercus, Sanicula, & ſimilibus decoctis; addito colatura Mello Roſaceo, aut Syrupo de Roſis Siccis.*

Si autem Vulnus cum deperditione ſubſtantiæ Aſperæ Arteriæ contigerit, quoniam nullus poteſt eſſe ſanationis locus, niſi Chriſtiana pietas aliter ſuaderet, facto Prognoſtico foret diſcedendum. Huic ergò vulneri latum linteum denſo medicamento illitum applicandum eſt, ne tam linteum, quam medicamentum ad aſperæ arteriæ cavitatem, dum ſpiritum ducit Patiens, moveatur; atquè in ore contineat, quæ hujus partis vulneribus conducere nunc diximus.

VII. Pari ratione curandum erit Oeſophagi Vulnus. Erunt quoque hîc paulatim deglutienda idonea medicamenta, quæ ſenſim, & tanquam aqua per parietem defluens, ad partem affectam perveniunt, quod facilè ſupino ſitu aſſequimur, cujuſmodi eſt Electuarium ex *Conſerva Roſarum Rubrarum, Specie Diatragacantha, Bolo Armeno, Terra Sigillata, Syrupo de Symphyto*, &c. Huc inſuper faciunt Linctus, Gargariſma, & cætera nunc laudata, quorum particulæ ſenſim deſcendentes perfundere, & tandem conſolidare valent partem vulneratam. Utquè vulneris conglutinatio ſuccedat eò facilius, Patiens nihil eorum, quæ deglutitur difficilia ſunt, devoret; ac omni ratione vomitum præcavere ſtudeat, utpote quô violenter nimis agitatur gula.

Vulnera Vaſorum Jugularium

VIII. Cæterum Colli Vulnera ſi magis à lateribus fiant, quandoquidem ibi excurrunt *Venæ Jugulares* & *Arteriæ Carotides*, ideò, læſis iis vaſis, lethalis non rarò fit ſanguinis profuſio. Exiguum verò colli vaſis inflictum vulnus, ſi Cheirurgus tempeſtivè accedat, non rarò curatur. Etenim INTERNÆ JUGULARES VENÆ vel ARTERIÆ CAROTIDES ſi fuerint vulneratæ, in maximo periculo verſatur Patiens, ob nimiam ſanguinis profuſionem, cui ſuccuri non poteſt earum conſtrictione, eo quod Jugulum conſtringi non patiatur

ſtatur citra periculum ſtrangulatus & ſuffocationis: quod ſi non conſtringatur, immedicabilis ſuccedit hæmorrhagia.

IX. Quum igitur Vaſa hæc Jugularia fuerint ſaucia, omni ratione occurrendum ſanguinis profluvio. Sed cautè admodum hæc vulnera erunt tractanda, nec in detergendis grumis, aut vulnere mundificando, nimis diligentes eſſe oportebit Et ſi medicamentis, in ſuperioribus abundè propoſitis, Cheirurgus ſanguinem ſiſtere nequeat, mox hamulò vulneratum vas apprehendere debet, & attollere, deinde partes utrinquè filo ligare, totumquè vas tranſverſim præſcindere; ſi forſan cruoris profuſio cohiberi, & ità Æger ſervari poſſit.

Nonnulli vulnerata Vaſa Jugularia obſtruere norunt, digito vas apertum aliquamdiu comprimendo, donec ibidem ſanguis concreſcat, atquè concretus vulneris orificium obſtruat, adeoquè amplius non permittat cruorem profluere. Et habet Chalmæteus *Enchir. Chir. libr.* 2. *cap* 19. exemplum cujuſdam, in Vena Jugulari Externa vulnerati, qui familiarum operâ, viciſſim vulneri digitum per tres dies admoventium, evaſit. Atquè haud abſimili modo vulneratam jugularem venam in collo Celſiſſimi Arauſionum Principis Gullielmi Primi, obturatam, ſanguiniſquè ex eadem fluxum inhibitum fuiſſe, ſuperius de Venarum & Arteriarum Vulneribus narravimus.

X. Atqui Collum ſi in parte poſtica, ſeu Cerviſe vulneretur, nonnunquam læditur SPINÆ MEDULLA; ſive punctim aut cæſim Ea ſauciatur, ſive tota per tranſverſum diſcinditur. Hoc ſi contingat oboritur convulſio vel paralyſis in partibus plagæ ſubjectis, nec non urinæ & alvi fæcum citra voluntatem excretio, aut omnimoda ſuppreſſio De hoc vulnere Hippocrates 2. *prædict.* ità inquit: „ ſi Spinalis Medulla „ aut ex caſu aut ex alia quapiam cauſa externâ, aut ſuâſponte laborarit, & crurum impotentiam facit, ut ne tactum quidem percipiat „ Æger, & ventris, & veſicæ adeo ut primis quidem diebus ſtercus „ aut urina non niſi coactè reddatur. Quod ſi morbus invaluerit, & ſtercus & urina, Ægro inſcio, prodit, tandemquè non longo poſt intervallo perit. Addit Celſus *lib.* 5. *cap.* 26. „ ſervari non poteſt, qui in Spinæ Medulla percuſſus eſt. Et refert Tulpius *Obſ. Medic. libr.* 3. *cap.* 24. hujuſmodi Spinalis Medullæ vulneris exemplum, quod tertio die mortem attulit.

Spinæ Medullæ Vulnera.

XI. Quia verò ſuccurrendum eſt miſeris Ægrotantibus, eadem hîc erunt imponenda, quæ in vulneribus nervorum nervoſarumquè partium. Atquè hinc admoveatur *Oleum Therebinthinæ actu calidum*, vel *Balſamum Peruvianum*, vel *Balſamum Sulphuris Therebinthinatum*, vel *Oleum Ceræ*, vel quod ſequitur;

℞. *Spir. Vini* ℥ij. *Mellis Roſarum* ℥j.
Pulv. Aloës, *Myrrhæ an.* ʒj.
Miſceantur.

Digitized by Google

Et ſuperponatur Digeſtivum. v. gr.

℞. *Mellis, Therebinthinæ Venet. an.* ℥ß.
Theriaces ʒij. *Vitellum unius Ovi.*
Pulv. Myrrhæ ʒß. *M. F. Digeſtivum.*

Interim in hujuſmodi vulneribus curandum, ut ſanies effluxum habeat, ne retenta dolores, inflammationes, & graviora aliâ excitet ſyptomata. Atquè ideò ſi ſatis patens non ſit vulnus, erit dilatandum, ut ichor expurgari poſſit: ſi verò vicinæ partes non permittant, ut vulnus dilatetur, plerumquè deſperatus eſt caſus. De vulneribus hiſce Joh. de Vigo ſic inquit: „ quæ vulnera ipſius medullæ eodem modo tranctanda ſunt, „ ſicuti vulnera cerebri; quare ſemper Medicus debet eadem ratione cu- „ rare, & vulnera ſpinalis medullæ, & vulnera cerebri.

CAPUT XXI.

De Vulneribus Thoracis, & Partium intus Contentarum.

Vulnerum Thoracis Differentiæ.

I. THORACIS VULNERA aliâ ſunt *non Penetrantia*, in quibus ſcilicet membrana pleura adhuc integra eſt; alia *Penetrantia*, in quibus non ſolum thoracis muſculi, ſed & pleura perforatur, ità ut vulnus in ipſam penetret Thoracis cavitatem.

Penetrantia Vulnera rurſum ſunt, vel ſine partium in Thorace contentarum, vel cum earundem læſione; puta pulmonis, pericardii, cordis, diaphragmatis, venæ cavæ, arteriæ aortæ, &c.

Simplex Thoracis Vulnus.

II. Simplex ſi ſit, Thoracis Vulnus, nequè in cavitatem ejus penetret, & alius nullus conjungatur affectus, nihil peculiare ad ſui curationem deſiderat, præter reliqua vulnera.

Si autem detecta ſit Coſta, ea abradenda eſt ad meditullium uſquè, dein vulnus ut ſimplex conſiderandum. Quum verò fracta ſit, ea ſuum in locum reſtituenda, ac porrò curanda, ut inferius de Fracturis ſumus dicturi.

Cæterorum Thoracis Vulnerum Diagnoſtica.

III. At profundius cum ſit vulnus, diligenter indagandum, an penetret uſquè in thoracis cavitatem, an non, In thoracis cavitatem penetraſſe inſtrumentum vulnerans, indicat aër per vulnus exiens; qui potiſſimum deprehenditur, ſi vulneris orificio tenuis admoveatur cerea candela, aut lana tenuiter carpta vel goſſypium eidem imponatur: ſæpius namquè candela extinguitur, vel ſaltem flamma ejus nutare videtur, & lana vel goſſypium quaſi vento agitari conſpicitur. Verum hic aëris è vulnere thoracis egreſſus in primis obſervatur, quoties Ægri tuſſiunt, vel ore naribuſquè occluſis vehementer conantur exſpirare.

Sed

Sed hæc per aërem egredientem exploratio fallere poteſt, ſi vulnus obliquum vel tortuoſum ſit; aut muſculi thoracis ſitu Patientis ab eo, quem habebat dum vulnus accepit, varient atque vulneris apèrturam tegant; vel plagæ orificium, ob non immiſſam turundam, ſit conglutinatum: tum enim aër egredi non poteſt, imò nec ſpecillum vel ſtilus intromitti. Ideoquè Ægrum, dum vulnus explorandum eſt, eo ſitu collocare oportet, in quo erat, cum inflictum fuit.

In penetrantibus quoquè & amplis thoracis vulneribus reſpiratio interdum læditur, & voce Æger privatur vulnere patente; eô tamen occluſo redit vox, & reſpiratio liberius peragitur. Inſuper dum ſanguis in pectore congeritur, & alia accedunt; viz. febris, tuſſis moleſta, ſputum cruentum, lateris dolor, pondus & gravitas circa coſtas nothas, &c. Et ſi contentæ intus materiæ, aut contentæ alicujus partis vulneratæ adſint indicia, certiſſimum erit vulnus penetrare, tametſi ipſum aſſequi ſpecillo non liceat. Partium verò thoracis contentarum vulnera quibus ut plurimum innoteſcant Cap. 1. diximus.

IV. Cæterum quæ in Thoracis anteriore parte, atquè à lateribus contingunt vulnera, nequè ad interiora penetrant ex ſe omni periculo vacant, etiamſi ſecundum propriam eſſentiam ſint magna. At quæ in Thoracis parte poſtica fiunt, magis ſunt periculoſa, quia plures ibi, majoreſquè adſunt nervi & tendines: periculoſiora redduntur, ſi dorſi medulla vulneretur, propter gravia, imò & lethalia accidentia. Prognoſtica.

Quæ verò intra Pectoris cavum penetrant, nullum licet ex contentis viſceribus lædatur, longè periculoſiora ſunt: quod aër externus per vulnus non alteratus ingrediatur, internaſquè partes offendat; hinc dolor, tuſſis, inflammatio, febris, & cætera procedant ſymptomata.

Adhuc tamen periculoſiora cenſenda ſunt, ſi inſuper ſanguis in Thoracis cavitatem fuerit effuſus, qui ibidem putreſcere, & graviſſima excitare accidentia potis eſt.

Sed periculoſiſſima ſunt, ſi quæ ex contentis partibus fuerint ſauciæ, quapropter haud abs re inquit Galenus 4. *Meth. 6.*,, vulnus, quod ,, intra thoracem vel peritonæum penetrat, non parvum periculum ad-,, fert, præcipuè ſi quid internorum unà ſit vulneratum. Equidem de ,, vulnerum contentarum in thorace partium prognoſticis in ſpecie Cap. ,, 2. abundè. egi.

V. Quoad *Curandi Methodum*: hujuſmodi vulnus non diſſimilem quidem poſtulat curam à reliquis vulneribus in parte carnoſa exiſtentibus; ſi nempe in thoracis cavitatem haud penetret. At ſi penetret in pectoris cavum, fueritque citra contentarum partium læſionem, neque in thorace materia quæpiam contineatur, vulnus quamprimum eſt occludendum, ut aëris externis ingreſſus prohibeatur; hinc protinus conglutinandum. Vulnerum Thoracis Curatio.

VI. Si verò contineri intus materiam ſuſpicemur, per dies aliquot

Digitized by Google

vulneris orificium patens eſt ſervandum, ut expurgari ea poſſit; & ſi ob plagæ aperturam minus patentem probè eſſluere nequeat, ſcalpello plaga eſt dilatanda: utquè facilius profluat, ſupra vulnus Vulneratus decumbit. Inſuper, niſi vulnus per ſe ſatis pateſcat, plagæ intra oſculum immittatur tubulus argenteus vel plumbeus, per quem ſanguis aliavè contenta materies commodè expurgari queat. Deinceps vulnus liberè erit occludendum. At vulnerum in thoracis cavitatem penetrantium veram & ſuccinctam curandi methodum tradit Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 41.

VII. Haud ſecus ratiocinatur Fabritius Hildanus *Cent* 3. *Obſ.* 37. „Vulnera pectoris, ſi ſanum eſt corpus, vulnuſquè recenter inflictum „nequè ſanguis aut pus ullum in pectore collectum, vulnus ut „diu apertum maneat, minimè opus eſt. In cacochymicis verò cor„poribus alia ratio eſt; in iis enim vulnerum & ulcerum pectoris „conſolidatio, donec natura ſe probè exoneraverit, minimè accele„randa eſt. Scultetus quoquè *in Armam. Chir. Tab.* 37. monet, ne vulnus thoracis penetrans unquam conſuatur, aut per primam intentionem curetur, ne materiæ, quæ in thoracis cavitatem effuſa eſt cum Ægrotantis periculo præcludatur exitus: vult autem, ut primò immittatur turunda filo alligata, ad apertum vulnus ſervandum. Quod ſi materies intrà thoracem collecta fuerit craſſa, atquè ad exitum per plagam inepta, illa attenuetur injectis per aliquot dies *Lavacris ex Decoctione Hordei, Paſſularum. addito Melle Roſaceo*, ac vulneri immittatur cannula, ut pus, injectaque decoctio ſenſim denuò expurgetur. At plura huc ſpectantia idem habet *poſt Armam. Chir. Obſ.* 42. 43 59.

VIII. At tamen ſcribit Joh. de Vigo *libr.* 2. *tract.* 1. *cap.* 10. controverſum inter Cheirurgos eſſe, de penetrantium thoracis vulnerum conſolidatione. Quibuſdam enim videri ejuſmodi vulnera quamprimum claudenda, & cicatrice obducenda eſſe, ne aër frigidus in cor ſubeat, ac ſpiritus vitales exiliant & diſſipentur. Alii è contrario cenſent, talia vulnera diutius aperta eſſe ſervanda: imò ſi per ſe non ſatis pateant, Chirurgià amplificanda, quò ſanguini in thoracis ſpatium effuſo exitus pateat, alioquin cunctando putredinem contracturo, unde febris incrementum, ſinus fiſtuloſus, aliaque periculoſa, accidentia.

Priorem ſententiam amplectitur Theodoricus *libr.* 2. *cap.* 16. ubi in quacunque parte thoracis fiat vulnus, in continenti labia conjungi vult.

Poſteriori ſubſcribunt Joh. de Vigo *loco citato.* Brunus *Chir. Mag. lib.* 1. *cap.* 4. Rolandus *lib.* 3. *cap.* 19, Lanfrancus *tract.* 2. *cap.* 5. Gulielmus de Saliceto *libr.* 2. *cap.* 12. Rogerius *cap.* 23. Chalmæteus *in Encheiridio Chirurgico.* Item Paræus de hac quæſtione ſic inquit: „Prior „quidem ſententia ratione & veritate nititur, modo nihil aut parum „ſanguinis in thoracis capacitatem effuſum: Poſterior verò locum habet

„ bet, cum magna vis ſanguinis in thoracis ſpatium ſe effudit. Atque hiſtoria utramque ſententiam comprobat, docetquè vulnus thoracis penetrans ad duos treſvè dies apertum eſſe ſervandum: at cum animadvertimur Ægrum nullo, aut ſaltem exiguo dolore vexari, nullo pondere diaphragma premi, ſpirandi libertatem adeſſe, adeoquè detrahi periculum, quam citiſſimè fieri poterit, ad cicatricem vulnus perduci vult. Eadem diſtinctione utitur Pigræus *Prax. Chirurg. libr.* 4. *cap.* 14. ubi inquit: „ ſi parva ſanguinis copia in thorace fuerit contenta, eam diſſipari & „ evacuari tuſſiendo & ſcreando.

Si ergò certa contentæ in thorace materiæ indicia ſeſe offerant, materia illa ut educatur poſtulat. Educitur autem per tres vias: vel per vulneris orificium, vel per os tuſſiendo, vel nonnunquam per urinæ viam Rarum eſt, pus ex thoracis vulnere, in cavitatem ejus effuſum, per alvum expurgari, quod ſe obſervaſſe ſcribit Marchette *Obſ.* 43. At rarius, coſtæ fractæ fragmentum per anum fuiſſe excretum, quod ſe vidiſſe nobis narravit Cl. Diemerbroekius in collegio ſuo Chirurgico, cum ſub ejus auſpiciis quondam Medicinæ ſtudio operam darem, atquè ipſum illud coſtæ fragmentum quoquè exhibuit.

IX. Curandum igitur, ne præproperè, & priuſquam materia fuerit expurgata, vulneris orificium occludatur: verum apertum id ſervandum, beneficio turundarum, ſic ut non facilè externus aër ingredi queat. At ſi copioſa materies intus contineatur, periculum eſt, ne ſuo contactu partibus contentis malè afficiat; in primis quum inter unam & alteram inſpectionem nimis longum tempus intercedat. Quapropter utile eſt inſtrumentum, quod & apertum ſervat foramen, & materiæ exitum continuò præbet; quale eſt cannula plumbea, vel argentea, aut linteum cerâ albâ oblitum & in cannulæ formam redactum.

X. Sed notandum in vulneribus thoracis tum turundæ, tum cannulæ filum ſemper alligandum eſſe ſatis longum; ne ea, ob perpetuum thoracis in reſpiratione motum, incidat in pectoris cavitatem, mortiſquè cauſa fiat. Tale exemplum refert Hildanus *Cent.* 1. *Obſ.* 46. cujuſdam, qui duas turundas in cavitatem thoracis delapſas poſt tres menſes tuſſi rejecit. Et *Cent.* 3. *Obſ.* 36. aliam narrat hiſtoriam de quodam in pectore vulnerato, qui duas turundas ſatis longas ultrà biennium ſecum geſtavit, à quibus tandem, ne gry quidem alteratis, caſu potius, quam arte fuit liberatus, atque ità ſanitati reſtitutus. Tulpius quoquè *Obſ. Med. libr.* 2. *cap.* 15. meminit cujuſdam nobilis Dani, qui poſt menſem ſextum turundam, in thoracis cavitatem per Chirurgi imprudentiam delapſam, per os excreavit. Rarum etiam eſt, quod habet Pigræus *Prax. Chir. libr.* 4. *cap.* 14. de milite, qui ſclopeto in thorace vulneratus, tribus quatuorvè à ſanatione menſibus, per arteriam aſperam ſatis craſſum, tribuſquè ad minimum digitis longum, coſtæ fragmentum excrevit, atquè ab eo tempore nullum amplius incommodum perſenſit.

XI. Inſuper

Digitized by Google

X I. Inſuper circa turundæ aut cannulæ uſum in vulneribus thoracis notandum, eas oblinendas eſſe medicamento Digeſtivo. Etiam ne nimis longæ ſint turundæ, ut pulmonem lædant.

Impoſitas hoc modo cannulâ, fiat tegumentum, quod injurias aëris, ambientis arceat. Et ſupra plagam Patiens plerumquè decumbat, quò materies proprio pondere ad vulnus feratur. Per intervalla quoquè ore naribuſquè occluſis ſpiritus comprimatur, quò pulmo intumeſcat diaphragma contrahatur, ſicquè ad vulnus contenta materia exprimatur.

X I I. Sed materies hæc ut facilius educatur, & partim etiam abſumatur, nonnulli detergentes & exſiccantes liquore per vulnus in thoracis cavitatem quotidiè immittere ſolent: quales ſunt, *Hydromel* & *Aqua Hordei*, cum *Melle Roſaceo*; aut Decoctio leviter abſtergens & attenuans, ex *Agrimonia*, *Veronica*, *Hyperico*, *Radice Ariſtolochiæ Rotundæ*, *&c.* addito *Melle Roſaceo*, nonnunquam & *Sipirtu Vini*. Quibus ſiphonis ope in thoracem injectis, obturatoquè vulnere, jubent ut Patiens modo in hoc, modo in illud latus ſeſe volvat, quò materia ab omnibus partibus eluatur, hinc per plagæ aperturam unà cum injectione educatur: obſervandum interea, ne quid lotionis intrà thoracem maneat, eò quod ipſa ob admixtam purulentam materiam corrumpatur, & prava invehat ſymptomata. Atque hoc modo procedunt, donec materia amplius per vulnus non exeat, & nulla appareant contentæ materiæ ſigna, Jubent prætcrea, ut Patiens tuſſiat, quò materies fortius expellatur ad vulnus, & per os quoquè portio ejus educatur.

Monet etiam Scultetus *in Armam. Chir.. Tab.* 37. in vulneribus thoracis cum parva pulmonis & diaphragmatis ad partem carnoſam inciſione, ut non ſolum promoveatur materiæ per vulnus ex ſe latum, aut ſcalpello dilatatum, aut per novum foramen, aut per urinarias vias excluſio; verum etiam, ut per ſiphonem in thoracem infundatur 1. Decoctum vaſa ſanguinem fundentia conſtringens, 2. materiam craſſam attenuans, 3. internum vulnus detergens, 4. illud conſolidans.

Si verò ob plagæ anguſtiam contentæ materiæ non ità pateat exitus, congruâ ſectione vulnus eſt dilatandum. At ſi vulnus ſit in ſuperiore pectoris parte, potius in imo thoracis loco, viz. inter ſeptimam & octavam coſtam apertio eſt facienda.

Purulentæ materiæ qualitas etiam exploranda immiſſo ſpecillo; idquè illicò extractum ſi nigrum ſit vel fiat, Ægrotum vix evaſurum indicat.

X I I I. Atqui ubi receſſerint ſymptomata, detrahendus tubulus, quumquè materia minui incipiat, ſenſim turunda imminuenda, & carnis generationi incumbendum, ut foramen claudatur: ſi enim vulnus fiat inveteratum, evadit fiſtuloſum, & non, aut ſaltem difficulter glutinari poteſt.

Foras verò applicetur medicamentum vulneri idoneum; viz. exſiccans,

Digitized by Google

cans, ſimulquè carnem gignens, ac conſolidans. v. gr.

℞. *Therebinthinæ Venet.* ℥j.
Mellis Roſacei, Olei Hypericonis an. ℥ß.
Miſceantur.

Alii in hujuſmodi vulneribus iſtud laudant;

℞. *Reſinæ Pini claræ & odoræ* ℥xij.
Therebinthinæ, Olei Laurini an. ℥ij.
Gummi Elemi ℥iij.
Reſina & Gummi ad ignem liqueſcant, dein addantur Oleum & Therebinthina, parum bulliant, donec Unguenti craſſitiem acquirant, tandemquè colentur.

Interim à tuſſi, quantum fieri poteſt, Æger abſtineat. Enimverò totus thorax quum exagitetur tuſſi, fieri nequit, quin vulneratæ partes denuò lacerentur, adeoquè conſolidatio impediatur. Si tamen tuſſis infeſtet, eo quod ad pulmonem pars contentæ materiæ tranſmittatur, in ore contineat quæ vim habent leniendi, attenuandi expectorandi; cujuſmodi ſunt *Syrupi varii Pectorales*, aliaquè pro Arteriæ Aſperæ & Oeſophagi vulneribus laudata. Hic quoque conducit Decoctum Pectorale, quod ſimul Vulnerarium fieri poteſt. v. gr.

℞. *Rad. Conſolidæ Maj.*
Liquiritiæ raſæ an. ℥j.
Ariſtolochiæ Rot. ʒv.
Herb. Tuſſilaginis, Capill. Ven.
Fragariæ, Saniculæ an. Mj.
Caricarum, Paſſular. Enucleatar. an. ℥ij.
Coq. in Aqua Hordei ad. ℥xxx.
Sumat Patiens ter quaterve ℥iij. *Vel* ℥iiij. *quotidie.*

XIV. Sin. *interna aliqua pars fuerit ſaucia* quantum ad apparens vulnus attinet, eadem omninò curatio convenit; adeoque nec opus eſt, ut aliquod, præter hæc quæ propoſuimus, medicamentum plagæ immittatur. Attamen in *Pulmonis Vulneribus* danda opera, ut primum ſanguinis profuſio, quæ ob inſignia hujus viſceris vaſa accidere ſolet, ſiſtatur, & Inflammatio, cui pars hæc obnoxia eſt prohibeatur, tandemque vulnus conglutinetur: ſanguis verò, qui in thoracis cavitatem effuſus eſt, evacuetur. Itaque ut inflammatio prohibeatur, niſi nimiâ cruoris profuſione vires ſint dejectæ *Vena ſecetur*. Si vulnus ſit anguſtum, hinc ut exitus extravaſato ſanguini non pateat, ſcalpello ampliandum. In operatione verò Æger vehementer exſpiret, quo pulmo collabatur. Deinde medicamenta adhibenda adſtringentia & emplaſtica: ſive ea ſint, quæ in cavitatem thoracis infunduntur; ſive interna, quæ ore ſumuntur. Talia ſunt *Bolus Armenus, Terra Sigillata, Thus Maſtix, Balauſtia, Gummi Arabicum, Tragacantha, &c.* ex quibus injectiones, pulveres, & ſimilia præparari poſſunt. Sed ut pulvis Pulmoni Vulnerato applicetur, jubendum ut Æger

Ff ſpiritum

ſpiritum ducat, quo veſiculoſum hoc viſcus inflectur, aëremque eò uſque contineat, ut vulnus pulvere ſit conſperſum. Interna autem, & quæ per os ſunt exhibenda, alibi ac præſertim Cap. 7. expoſuimus.

Quum verò quædam Pulmonis pars è vulnere emineat, & liveſcere ac nigreſcere incipiat, atque ità corruptionis notas exhibeat, ea ferro eſt abſcindenda, uti ex variis Cheirurgiæ ſcriptoribus in præcedentibus notavimus.

Diaphragma quum in parte carnoſa ſit vulneratum, eædem ſunt indicationes curativæ. At *tendinoſa pars ſi vulneretur*, vulnus lethale eſt.

CAPUT XXII.

De Vulneribus Abdominis, & Internarum Partium.

I. VUlneribus Thoracis ſuccedunt ABDOMINIS VULNERA. Per *Abdomen* autem intelligimus totum illud ſpatium, quod à coſtis ſpuriis, lumbis, & oſſibus innominatis comprehenditur: conſtans cuticulâ, cute, adipe, membranâ carnoſâ, decem muſculis; quibus partibus peritonæum ſubjacet, includens viſcera in infimo ventre contenta.

Abdominis Uulnerum Differentię.

Hinc varia exiſtunt *Abdominis Vulnera*. Aut enim ſunt *non Penetrantia*, quum exteriores ſaucientur partes; cutis puta, pinguedo, membrana carnoſa, hiſquè ſubjecti muſculi, intacto peritonæo: aut ſunt *Penetrantia*, ubi peritonæum quoquè vulneratur. Cæterum penetrantia Abdominis vulnera ſunt, aut *cum*, aut *ſine* partium internarum læſione. Vulnus penetrans cum læſione partium internarum, tot habet differentias, quod ſunt partes in infimo ventre contentæ: unde alia vulnera ſunt cum læſione jecoris, vel lienis, ventriculi, inteſtinorum, veſicæ, renum, &c. Rurſus vulnera Abdominis penetrantia ſunt quandoquè cum omenti ac inteſtinorum exitu, nonnunquam citrà eum.

Diagnoſtica.

II. An autem vulnus penetret in Abdominis cavitatem, an non penetret, indagandum. Penetrans vulnus à non penetrante dignoſcitur immiſſione ſtili vel cereæ candelæ: ſi enim multa portio ingreditur, ſignum eſt plagam penetrare. Advertendum tamen, ne decipiamur: nam fieri poteſt, ut foramine exiſtente obliquo, retorto, aut à ſuperjacentibus partibus occluſo, minima ſtili vel cereæ candelæ portio in ventrem ingrediatur, tametſi penetret vulnus: & è contrario, multa ſtili aut candelæ portio obliquè inter muſculos progrediatur, etiamſi plaga non ſit penetrans.

Addunt nonnulli: ſi vinum intrà orificium vulneris immittatur, in penetrante id ingredi in ventris cavitatem, in non penetrante retrò egredi per plagam. Sed hunc explorandi modum haud immeritò rejicit Cæſar Magatus *libr. 2. cap. 69.*

Certius

Certius verò penetrantis vulneris indicium eſt, ſi inteſtinum aut omentum exeat. Quinimò ſi plagæ magnitudo conferatur cum vulnerante inſtrumento, non rarò conjecturâ aſſequi poſſumus, vulnus num penetret, nec ne.

III. At non ſatis eſt, dignoſcere plagam penetrare, ſed inſuper noſſe oportet, num aliqua contentarum partium ſit ſaucia; id quod petendum ex Celſo *lib. 5. cap. 26.*

Sic *Hepar Vulneratum* indicare ut plurimum ſolent, vulnus in dextro hypochondrio ad coſtas nothas, copioſi ſanguinis per vulnus exitus, vomitus biliofus, cruentæ dejectiones, acerbi dolores & punctiones in partibus vicinis & propinquis, febris. Quod ſi hujuſmodi vulnus profundius ſit, parit animi deliquium, ſudorem frigidum, ac mortem brevi infert.

Lienem Vulneratum ſignificant, vulnus in hypochondrio ſiniſtro penetrans ſub coſtis nothis, copioſi ſanguinis nigricantis per plagam effluxus, ſitis, febris nonnunquam & reſpiratio lædi ſolet, affecto per conſenſum diaphragmate.

Ventriculum Vulneratum eſſe ſuſpicamur, ſi abdomen ſit ſaucium è regione ventriculi; ſi præſertim ſingultus accedat, & cibus potuſquè aſſumptus vomitu rejiciatur. Et quandoquidem ità læſus ventriculus nec appetere cibum, nec continere, nec fermentare ritè poteſt: interdum crudus cibus & potus, interdum ſemidigeſtus chylus per vulnus exit. Inſuper animi deliquium frequenter Vulneratum corripit, potiſſimum ſi ſuperius ejus orificium ſeu ſtomachus ſaucietur, unde & frigidi erumpunt ſudores, aliaquè gravia, imò lethalia plerumquè accedunt ſymptomata.

Eadem ferè eveniunt, ſi *Vulneretur Tenue Inteſtinum*: exit namquè per vulnus nondum perfectus chylus, hypochondria tenduntur ac vomitus non rarò accedit. Deniquè & maximi ventris cruciatus Vulneratum corripiunt, ut plurimum cum febre ſatis valida. At *Craſſum Inteſtinum*, ſi *Vulneretur* egrediuntur per vulneris orificium fæces; vel ſaltem ſtercoris odor inter deligandum percipitur, cruentaquè per alvum dejiciuntur.

Renes Vulneratos eſſe exiſtimamus ex loco affecto, præſertim quum urina cruenta ſit, & difficulter reddatur, dolorquè gravis partem affectam affligat, qui ad inguina teſticuloſquè ſæpè extenditur; cumquè latum ſit vulnus, aquoſus cruor per id egrediatur.

Sin *Veſica Urinaria ſit Vulnerata*, urina per plagam exit, eaquè reddi ſolet cruenta: pecten tenditur, dolorquè, dolent & ilia, nec non febris ut plurimum accedit.

Venam Cavam aut *Aortam Arteriam hic Vulneratam* conjectamus ex inſigni ſanguinis profuſione, quam ſtatim mors ſequitur.

Summatim quæ pars in infimo ventre ſit ſaucia, conjicimus primum ex ſitu partis, deinde ex actione læſa, deniquè ab excreto.

IV. Cæterum vulnera Abdominis non penetrantia, ſi ritè curentur, abſquè Prognoſtica.

Digitized by Google

abſquè ullo ſunt periculo, niſi ſint valdè magna. Perículoſiora tamen meritò cenſentur, quæ in media abdominis parte, quam quæ in lateribus ſunt, propter concurrentes ibidem loci abdominis muſculorum tendines.

At penetrans Abdominis vulnus, licet non lædantur partes internæ, periculoſius tamen eſt; præſertim magnum ſi ſit, & profundum, eò quod inteſtina facilè excidant, quæ difficulter poſtea ſuo loco reſtituuntur. Etiam anguſta hujuſmodi vulnera, ſi inteſtina excidant, periculo non vacant. Niſi enim id quod excidit ſtatim in ſuum locum reponatur, intumeſcit ac inflatur, ut poſtea per anguſtum foramen reſtitui nequeat; hinc ab aëre externo alteratur, corrumpitur, & malum ſæpius evadit lethale.

De vulneribus verò Abdominis penetrantibus, cum contentarum intus partium læſione, quid judicandum ſit Cap. 2. abundè diximus.

Vulnerum Infimi Ventris Curatio

V. Vulnera porrò Abdominis *non Penetrantia* eandem requirunt Curandi methodum, quam reliquarum carnoſarum partium vulnera. Si verò *Penetrent, citrà tamen egreſſum vel læſionem internarum partium, ac citrà ſubſtantiæ deperditionem*, quamprimum ſunt glutinanda: viz. disjuncta vulneris labia manuum operâ adducenda, adductaquè ſervanda idoneâ ſuturâ. Glutine ſiquidem in talibus vulneribus uti non poſſumus, eò quod peritonæum, utpote exanguis membrana, mutuo agglutinari nequeat; quo dehiſcente, in poſterum inteſtina excidere ſolent. Id ergò ne contingat, ità vulnus erit conſuendum, ut hinc inde muſculis agglutinetur peritonæum. Ità quoquè Guido de Cauliaco, Fallopius *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 17. & pleriquè alii doceat: viz. vulnera in Abdominis cavitatem penetrantia, abſquè læſione internarum partium, nullo modo aperta eſſe ſervandas, ſed protinus conſuenda & agglutinanda.

VI. At *Inteſtinum ſi ſit Vulneratum*, tamdiu vulnus apertum ſervari volunt nonnulli, quouſquè conglutinatum ſit inteſtinum, tumquè vulnus conſuere jubent. Lanfrancus *Chir. Magn. tract.* 2. *cap.* 7. Rolandus *libr.* 3. *cap.* 26. Gulielmus de Saliceto *libr.* 2. *cap.* 15. Rogerius *libr.* 3. *cap.* 29.

Chalmæteus *Enchir. Chir. libr.* 2. *cap.* 25. omnià Abdominis vulnera unienda & conſuenda eſſe vult. Nequè ex ſanguine in infimi ventris cavitatem effuſo magnum damnum imminere inquit, ſi illic quoquè retineatur, cum natura ipſum in inguina tranſmittet, atquè tumorem excitabit, qui curabitur ut abſceſſus.

Atqui vulnus abdominis penetrans, citrà tamen læſionem vel egreſſum contentarum partium, ſi ob anguſtiam ejus ſuturâ non egeat, glutinatio medicamentis, in ſuperioribus abundè propoſitis, quamprimum adjuvanda;

Digitized by Google

juvanda; dein conveniente faſciaturâ vinciendum, ità tamen, ut dolorem non inferat.

VII. Sed in Curatione *Penetrantium Vulnerum abſquè internarum partium læſione, verum cum exitu Inteſtini aut Omenti*, non alium præceptorem imitari neceſſum eſt, quam Galenum, qui *libr. 6. Method. Med. cap.* 4. hujuſmodi vulneris Curam ità deſcribit: „ Primum itaquè id agendum eſt, ut inteſtina, quæ exciderunt, in ſuum recondantur locum. 2. Ut vulnus conſuatur. 3. Ut medicamentum apponatur. „ 4. Ut proſpiciamus, ne præſtantior quæpiam par, ſimul afficiatur.

VIII. Quoad primum: ſi mediocre fuerit vulnus, *& recens exciderit Inteſtinum*, manibus & digitis impellendo eſt recondendum: id quod difficulter non rarò peragitur, quoniam per exiguum vulnus paulatim, & multum exit, inflatur, intumeſcit, ventoquè repletur. Quo in caſu prolapſum inteſtinum Fotu calido, ex *Abſynthio, Scordio, Ruta, Malva, Floribus Camomillæ, Meliloti, Semine Cumini, ſimilibuſquè in Cerevifia aut Vino decoctis*, continuò foveatur, ſi forſan flatus ità diſcuti poſſint.

Diſſipatis flatibus tentanda erit Inteſtini reductio, quæ ut facilius ſuccedat, oportebit Patientem ità decumbere, ut plaga ſurſum ſpectet, & contenta intus inteſtina contrariam in partem ferantur.

Quod ſi nec hoc modo inflatio ceſſerit, adeoquè reponi nequeat Inteſtinum vulnus tantum ampliandum, quantum ad inteſtini repoſitionem opus eſt. Quod ut dextrè fiat, vulneri digitum imponat Cheirurgus, ne fortè inteſtinum ferro attingatur: vel utatur ſcalpello incurvo, alterâ tantum parte aciem habente, in cujus extremo adſit globulus, ne inteſtinum mucrone ſaucietur. Factâ idoneâ ſectione introducatur inteſtinum, vulnus conſuatur, ac conveniens medicamentum apponatur. At ne præſtantior pars ſimul afficiatur, animadvertere oportet, priuſquam fiat reſtitutio, num ſanguine fœdatum ſit, aut aliâ re conſpurgatum inteſtinum, vel ipſi adhæreat peregrinum aliquod corpuſculum, tunc enim prius ſedulò ab omni ſorde, & peregrinis corpuſculis eſt abluendum.

IX. Verum *Omentum ſi extrà labatur*, nondum tamen fuerit refrigeratum, nequè colorem mutaverit, quamprimum intromittendum, cum citiſſimè ab aëre alteretur & corrumpatur. Sed ſi refrigeratum, hinc & alteratum fuerit, tunc, ex Hippocratis præcepto, *Aphor.* 58. *Sect.* 6. ligabitur ea parte, quæ calidæ parti eſt proxima, portioquè corrupta amputabitur. Ligari autem Omentum hîc debet, ne ipſius vaſa aperta cruorem intrà abdominis cavitatem effundant: qualem caſum deſcribit Marchette *Obſ.* 51.

X. Alter ſcopus eſt *Vulnus Conſuere*, ne Inteſtinum vel Omentum denuò prorumpat. Collocetur igitur, ac decumbat Patiens in par-

Digitized by Google

tem plagæ oppoſitam, ut eò minus ad aperturam impetum faciant inteſtina. Interim miniſter manibus apprehendat vulneris labia, & Cheirurgo tantam porrigat vulneris partem, quanta ad conſuendum eſt neceſſaria. Dein conſuatur vulnus eô modô, ut quoniam peritonæum peritonæo non agglutinatur, tamen agglutinetur muſculis; idquè aſſequi poterimus, ſi inter conſuendum hinc inde peritonæum muſculis ipſis adducatur: ſcilicet acus, duplicatum filum ceratum ducens, primum ab externa vulneris parte ità trajiciatur, ut & cutis & muſculi & peritonæum ſimul trajiciantur; ex oppoſito verò à parte interna vulneris, intacto peritonæo, muſculi cum cute trajiciendi: ab eadem parte ſemidigiti interſtitio extrinſecus poſtmodum infigatur acus ſic; ut partes continentes omnes ſimul cum peritonæo trajiciantur; ſed in oppoſita parte ab internis extrinſecus infigenda acus, ut, intacto peritonæo, cætera infimi ventris integumenta trajiciantur, & ſic deinceps, donec tot injecta fuerint puncta, quot erunt neceſſaria. At quoniam puncta hæc non leve onus ſuſtinent, ne ab ipſis ſcindatur caro, procul à vulneris ore ferè per digitum ſunt injicienda.

Hunc ſuendi modum comprobavit ac explicavit Galenus *Meth. Med. libr. 6. cap. 6.* Et ſanè alium nullum licet reperire, quô agglutinari muſculis queat peritonæum: ſi namquè communi uti velimus ſuturâ, ità ſcilicet, ut vel utraquè ex parte peritonæum trajiciamus vel intactum omninò relinquamus, id non conglutinabitur; atquè ſic poſt ſanationem vulneris omentum aut inteſtina prorumperent, & inemendabilis herniæ cauſa eſſent.

Si verò hujuſmodi vulnus fuerit cum deperditione ſubſtantiæ, uti contingit, ſi ſclopeto infligatur, nequaquam ejus labia ſunt adducenda; ſiquidem curari id oportet, ſicut vulnus cavum, per carnis generationem.

XI. Si tamen *Inteſtina ſint Vulnerata*, priuſquam introducantur, idoneâ ſuturâ, ut ait Celſus *libr.* 8. ſunt conſuenda. Quod ſi fuerint ſaucia, verum extrà vulnus non prociderint, ampliore reddito vulnere, eadem extrahere oportet, modo commodè fieri poſſit; atquè conſuere eô prorſus modô, quo pelles conſui ſolent.

De Vulneratorum Inteſtinorum Curatione diligenter quoquè agit Galenus *lib. 6. Meth. Med. cap.* 4. ubi docet vulneratum inteſtinum primò, ſi fieri queat, eſſe conſuendum. 2. applicanda ei medicamenta. 3. ſi prolapſum quoquè ſit; ſuum in locum reponendum. 4. curandum, ne fæces in tranſitu ipſi noceant: tandemque abdominis vulnus claudendum.

Primum ergò ſi vulnus amplum ſit, & vulneratum inteſtinum prolapſum, mox id ſuendum, & priſtinæ ſedi reſtituendum. Niſi enim hoc ſtatim fiat, ab aëre ambiente alteratur, ac lividum evadit, omniſquè curationis ſpes præciditur. Quod ſi prolapſum non ſit, paulatim & placi-

Digitized by Google

placidè foras trahendum, deinde vulneris labia ſimul adducenda, & adducta conſuenda acu ſubtili, brevi, ac rotundâ, & filo lineo, forti, æquali, ceraquè oblinito, eô fermè modô, quo pelliones pelles, & mulieres linteamina vulgò conſuere ſolent. Factâ ſuturâ, vulneratum inteſtinum abluatur *Lacte recenti calido*, ſeu potius *Vino*, vel *ſimplici*, vel *in quo Roſa*, *Chamamelum*, *Abſynthium*, *Scordium*, *& ſimilia ſunt decocta*: eiquè illinatur *Balſamum Sulphuris Therebinthinatum*, vel *Peruvianum*, vel aliud quodvis Sarcoticum ac Glutinans Balſamum ſeu Oleum: nec non modicè inſpergatur Conſolidans Pulvis, v. gr.

℞. *Aloës*, *Maſtichis*, *Thuris*,
Mumiæ, *Sanguinis Draconis an.* ℥j.
M. F. Pulvis ſubtilis.

His factis, inteſtinum paulatim & leniter in naturalem locum eſt reducendum; dein abdominis vulnus conſuendum, ac porrò ut artis eſt curandum. Sed peractâ vulnerati inteſtini ſuturâ, filum ne abſcindatur; verum utraquè ejus extremitas extrà plagam propendeat, ut ſuo tempore extrahi poſſit.

Interim ut facilius Inteſtinorum Vulnus conſolidetur, Medicamenta uſurpanda Conſolidantia. Et quidem ſi plaga in Tenue incidirit Inteſtinum, exhibendum quoquè *Decoctum ex Radicibus Conſolidæ*, *Tormentillæ*, *Herbis Pyrola*, *Sanicula*, *Plantagine*, *Hyperico*, *& ſimilibus*, *in Aqua Pura vel Chalybeata decoctis*: nec non *Electuarium ex Conſerva Roſarum Rubrarum*, *Bolo Armeno*, *Terra Lemnia*, *Gummi Arabico*, *Tragacantha*, *Syrupo de Simphito*, *&c.* Quum verò Craſſum Inteſtinum ſit ſaucium, alio per fiſtulam injiciatur *Vinum Rubrum Adſtringens*, vel laudatum nunc *Decoctum Vulnerarium*; vel *Clyſter* fiat *ex Lacte Dulci cum Therebinthina Veneta*, *Ovi Vitello diſſoluta addito Melle Roſaceo*, *&c.*

Atqui *Inteſtinorum Vulnus ſi fuerit cum ſubſtantiæ defectu*, ut contingit, quando ictus ſclopeto infligitur, aggredi curam non debemus niſi coacti, & cum prognoſtico: caſus enim plerumquè eſt deſperatus.

Cæterum non poſſum hîc non meminiſſe admirandæ hiſtoriæ cujuſdam adoleſcentis, enſe paulò ſupra umbilicum vulnerati, de quo refert Hildanus *Cent.* 5. *Obſ.* 74. quod non tantum magnam concreti, nigricantiſquè & putreſcentis, ſanguinis copiam per alvum excreverit; (non obſcurum vulneratorum inteſtinorum argumentum) verum etiam circa anni finem ab accepto vulnere, alvum exoneraturus, inflicti enſis extremum apicem excluſerit.

XII. *Ventriculi Vulnera* probè ſunt conſideranda, an penetrent intrà cavitatem ejus, nec ne, & in qua ejus parte ſint; *hoc eſt*, an in orificio, vel in fundo. Quibus perſpectis, *ſi Ventriculi Vulnus penetrans non ſit* conſuatur plaga Abdomini illata, & protinus curetur, atquè Ventriculi Vulnus naturæ beneficio relinquatur.

Gg

Digitized by Google

Si penetret, quamvis tunc ut plurimum lethale ſit, non tamen ſine medela Æger eſt relinquendus, cùm præſtet anceps experiri remedium, quam nullum, & multa præter Medentis opinionem eveniant.

Quum igitur *Telo Scindente Vulnus inflictum ſit Ventriculi Fundo*, & totus promineat Viatriculus, vulnus conſuendum eſt eò prorſus modo, quò ſaucia Inteſtina conſui ſolent; hinc conſuatur Abdomen, ac eadem porrò inſtituatur curatio, ac in vulneratis inteſtinis. Si verò non promineat Ventriculus, vel parvum ſit vulnus, ac anguſto & perforante inſtrumento factum, adeoquè conſui nec poſſit, neque opus ſit, vulnus abdominis ità conſuendum, ut in vulneris inferiore parte relinquatur orificium, quò pus expurgari poſſit, atque intra hoc orificium immittenda turunda, quæ intrà ventriculi vulnus nequaquam ingredi debet, ſed ut ſaltem ad id perveniat ſufficit; eaquè inungatur *Balſamo Sulphuris*, vel *Peruviano*, vel *Unguento Aureo*, vel *Baſilicone*, vel digerendum plus ſit,

℞. *Therebinthinæ Venet.* ℥ß. *Olei Hypericonis* ℥j.
Vitellum unius Ovi. Miſceantur pro Digeſtivo.

Alii hîc laudant hoc Linimentum;

℞. *Olei Maſtichini, Abietini an.* ℥j. *Thuris* ʒij.
Pulv. Rad. Tormentillæ, Conſolidæ an. ʒj. *Croci* ℈j.
Lumbricorum Terreſtr. N°. v. *Vini Albi* ℥ij.
Coq. ad Vini conſumptionem, dein colentur pro Linimento.

Sed plurimum ad hujuſmodi vulnerum conſolidationem juvant aſſumpta, eò quod longam in ventriculo moram trahant; hinc & Decocta, & Electuaria in Vulneratis Inteſtinis laudata apprimè hîc conducunt. Enimvero in pharmacis ore ſumendis, nec non in victu, præcipua curationis pars conſiſtit: quapropter parcè admodum comedere debet Patiens, ne ex cibi copia diſtendatur ventriculus, verum corrugatus maneat, ſicquè facilius vulnus uniatur ac conglutinetur.

Si autem hujuſmodi Vulnus ſit *cum ſubſtantiæ amiſſione*, deſperatus plerumquè eſt caſus. Uti & quum *in orificio Ventriculi ſuperiore ſeu Stomacho* plaga contigerit. At vulnus thoracis penetrans per ſeptum tranſverſum in ventriculi fundum, ejuſdemquè curatio, videri poteſt apud Scultetum *poſt Armam. Chir. Obſ.* 47.

§ XIII. *Hepatis* & *Lienis Vulnera* licet ut plurimum ſint lethalia, parva tamen & ſuperficiaria aliquandò ſanari ſolent, atque ideò Æger non eſt derelinquendus. Si ergò magnum ſit Abdominis vulnus, & per id viſcera hæc erumpant, quamprimum intromittenda, ne ab aëre alterentur, dein vulnus conſuendum, & in inferiore ejus parte orificium relinquendum, in quod turunda, ſupraſcriptis medicamentis inuncta, immittenda, & glutinatio naturæ committenda. Interea decumbat Vulneratus, quò diutius citrà moleſtiam poteſt, ſuprà partem vulneratam, quò facilius ad plagam materia feratur.

Ca-

tinuò pateat: deinceps eadem imponenda, quæ in nervorum, partiumquè nervoſarum vulneribus conducere *ſuo loco* docuimus; inſuper & ſuperponatur, ac identidem renovetur Fomentatio calida, *ex Abſynthio, Rutæ, Scordio, Artemiſia, Floribus Sambuci, Camomillæ, Roſis Rubris. &c. in Cereviſia aut Vino decoctis*; vel ejus loco admoveatur Cataplaſma. v. gr.

℞. *Pulv. Fol. Rutæ, Scordii,* *Farinæ Sem. Lini Fœnigraci an.* ℥j
Flor. Camomillæ, Sambuci an. ℥j. *Althææ* ℥j.
Coctis in Cereviſia ad pultis conſiſtentiam add. Pulv. Croci ʒß.
M. F. S. A. Cataplaſma.

Multum quoquè refert, quod membrum ritè collocetur, ut ejus actio conſervetur nec non dolor & humorum affluxus præcaveatur: propterea & Vena ſecanda, & totum corpus diligenter evacuandum, ut de nervorum, nervoſarumquè partium vulneribus abundè dictum fuit.

V. Si ergò antica Humeri pars fuerit ſaucia, alæ complicatum aliquoties linteum ſubjiciatur, & aliquo involvatur, quod cubitum ſuſtineat, & caput humeri altius impellat: proprio enim pondere deorſum tractum humeri caput facit, ut vulnus tardius ſanetur. At ima pars quum vulnerata ſit, ſimulac coaluit plaga imperandum Ægro, ut brachium huc & illuc per intervalla moveat, ne, inducta cicatrice, læſio in motu contingat, quaſi obligato per cicatricem articulo; vel ipſo in articulo callus gignatur, liberum humeri motum in poſterum impediturus. Hiſtoriam verò vulneris ſclopeti in articulatione humeri cum ſcapula, ſanati, decem annos incolumi Ægro, à quibus oborto in eadem parte tumore, totum acromium corruptum volſellâ eductum fuit, tradit Marchette *Obſ.* 40.

VI. Sin Cubiti articulo inflictum ſit vulnus, brachium neque extenſum ſervandum, nequè inflexum nimis; illa enim figura contractionem, ſanato vulnere, ſolet impedire; hæc liberam extenſionem; quocircà mediâ collocandum figurâ, quæ angulum obtuſum refert.

VII. At in Manu vulneratis Carpo, Digitorumquè articulis, manus ſemiflexa eſt continenda, atquè digiti non extendendi, ne inductâ cicatrice, rigidum permaneat hoc organum. Hiſtoriam quoquè lectu dignam juvenis, cui morſu equi fuerit detruncatum tertium pollicis internodium, cum evulſione tendinis muſculi id flectentis, hocquè ex voto ſanatum, refert Marchette *Obſ.* 62.

VIII. Sed Femoris articulus quum ſit ſaucius, ſupinus Æger decumbat, & idoneis pulvillis ac deligationibus caput illius oſſis ſuo in acetabulo contineatur; & dum cicatrix inducitur, Ægro imperandum, ut interdum huc atquè illuc femur moveat, ne, inductâ cicatrice, motus læſio accidat.

Genu vulneratum rectâ figurâ eſt extendendum, & ità collocandum, ut claudicatio evitetur. Atquè ſic de cæteris vulneratis articulis erit dicendum.

Digitized by Google

PRAXEOS CHEIRURGICÆ

LIBER TERTIUS.

DE

ULCERIBUS.

CAPUT I.

De Ulceribus in genere.

I. AT quandoquidem cum Vulnus tum Ulcus ſint continui ſolutio in eodem ſubjecto, nimirum in parte corporis molli; & in utriuſquè curatione eundem quoquè finem ac intentionem habere ſoleamus; viz. unire ſeu agglutinare; haud abs re erit, perſpectis Vulneribus, de Ulceribus nunc verba facere.

Ulcus quid ſit. Hippocrates tam latè Ulceris nomen extendit, ut ſcriptum reliquerit *omnem morbum eſſe ulcus.* Strictius tamen Galenus, 3. *Meth. cap. ult.* Ulcus accipit pro *quarumcunquè partium carnoſarum continui ſolutione à quacunquè cauſa facta.* Adhuc ſtrictius Ulcus ipſi, *libr. de artis conſtitutione*, dicitur *continui ſolutio partium carnoſarum ab eroſione orta.*

Ulceris Definitio. II. Et ſanè non malè Ulcus definitur *ſolutio continui in parte carnoſa, cum ſanie aut pure,* Vel potius dicatur ULCUS *ſolutio continui, cum imminuta magnitudine, in parte molli, à materia erodente ortum habens.* Quæ Ulceris definitio cæterarum omnium videtur perfectiſſima; quoniam hæc Vulnus & Ulcus exactè inter ſe diſtinguit. Enimverò in Vulnere tantum eſt ſoluta unitas, nihil verò ex neceſſitate de parte affecta amiſſum eſt: in Ulcere autem ſemper aliquid de parte imminutum & amiſſum obſervatur. Cum namquè Ulcus ſit à cauſa erodente, fieri non poteſt, quin aliquid à parte affecta auferatur. Et ſic Vulnus Profundum & Cavum, præſertim ſi ſit cum ſubſtantiæ deperditione, cujus curatio diu nimis protrahitur in verum Ulcus non rarò commutatur.

III. *Diſ-*

Digitized by Google

Cæterum ſollicitos nos eſſe oportet, ne inflammatio accedat, atquè ideò revoluſioni potiſſimum ſtudendum, tum per *Venaſectionem* in brachio, tum per *Clyſteres Lenientes & Abſtergentes* ſubindè injectos.

Hîc quoquè locum habent *Decocta Vulneraria & Conglutinantia.* Et ſi pus per urinæ viam Medicus obſervet, *Diuretica* iſtiuſmodi Decoctis addantur.

XIV. Si *Renes Vulnerentur*, attendendum, num effluat per plagam purum lotium, vel ſanguis ſeroſus: quoniam ſi non exeat talis materies, quin potius purus effundatur cruor, hujuſmodi vulnus ad ipſam Renum cavitatem non penetrare; verum ſuperficietenus, *hoc eſt*, in parenchymate tantum Organa hæc ſauciа eſſe indicio eſt. Quo in caſu infundatur intrà vulnus conſolidans aliquod medicamentum; puta *Oleum Therebinthinæ calidum*, vel *Balſamum Sulphuris Therebinthinatum*, vel *Balſamum Peruvianum*, vel *Unguentum Sanctum*, ab inſigni affectu ità appellatum, quod Joh. Andr. à Cruce *in ſua Chirurgia* ità deſcribit:

℞. *Reſina Pini clara & odora* ℥xij.
Therebinthinæ, Olei Laurini an. ℥ij.
Gummi Elemi ℥ix.
Fiat ex his. S. A. Unguentum.

Hôc factô Abdominis plaga conſuatur, ac porrò conſolidetur, & Vulnus Renis naturæ relinquatur.

Atqui profundius quum ſit Renum Vulnus, ſic ut urina pura vel ſanguis ſeroſus egrediatur, tunc Abdominis plaga non conſuatur, ſed intrà eam per ſiphonem injiciatur *calidum Vinum Rubrum Adſtringens*, vel *abſtergens & conſolidans Injectio, ex Radice Conſolidæ, Tormentillæ, Herbis Plantagine, Alchymilla, Hyperico, Roſis Rubris, Balauſtia, in Aqua Ferrata vel Vino Rubro Adſtringente decoctis, additis Melle Roſaceo & tantillo Spiritus Vini*; ac dein vulneri imponatur aliquod Conſolidans Balſamum vel Unguentum, idquè quotidiè ſemel vel bis renovetur, uſquè dum vulnus ſanatum ſit.

Patiens interim utatur *Decocto Vulnerario ſimul & Diuretico, ex Radicibus Conſolidæ, Ariſtolochiæ Rotundæ, Glycyrrhyzæ, Herbis Althææ, Malva, Alchymilla, Sanicula, Hyperico, Fructibus Alkekengi, & ſimilibus, in Aqua Pura vel Ferrata decoctis, addito Syrupo Papaveris Rhæados vel Althææ Fernelii.* Pro potu ordinario bibat *Ptiſanam* vel *Emulſionem ex Hordeo Mundato, Semine Melonum, Cucumeris, &c.*

Quod ſi in hujuſmodi vulneribus ſupprimatur urina, ob ſanguinem grumefactum urinæ viam obſtruentem ac obturantem, ſumat Patiens mane & veſperi decem aut duodecim harum Pilularum;

℞. *Therebinthinæ Venet. ad conſiſt. pilular. coct.* ℥j.
Pulv. Troch. Alkekengi ʒij.
Oculorum Cancrorum Crud.
Cretæ Albæ an. ʒj.

F. S. A. Pilulæ magnitudinis Cicerum.

XV. Quoad *Veſicæ Urinariæ Vulnera*: Ea *quæ Fundo ejus ſunt inflicta* rarò ſanantur, præſertim cum urina in abdominis cavitatem continuò effluat. Quæ verò *in Collo ſeu Cervice ſunt* curari ſolent, haud ſecus ac vulnera pro extrahendis calculis à *Lithotomis* facta: & quidem pro eorum curatione eædem habendæ ſunt indicationes, ac in vulneribus Renum.

CAPUT XXIII.

De Vulneribus Articulorum.

I. SEd & in brachiis & cruribus, præter Ea quæ in parte carnoſa contingunt, occurunt ARTICULORUM VULNERA; quæ peculiarem requirunt curandi methodum.

II. Eſt autem *Articulus*, ex Galeno *lib. de oſſibus in principio*, oſſium compoſitio ad voluntarium motum comparata. Quæ compoſito fit ex duobus oſſibus, nec non ex ligamentis, tum orbiculari, tum tereti, oſſa hæc ità alligantibus, ut ſe mutuo contingant. Inſuper profundiores obtinet partes hæc conjunctio: etenim ſunt in Articulo tendines, ligamenta, venæ, arteriæ, nervi, &c. Hinc & hujuſmodi vulnera non modo curatu difficilia, ſed quoquè periculoſa, imò lethalia non nunquam obſervantur. Adhuc tamen periculoſiora ſunt, ſi *Luxatio* adſit. Nequè enim ſine vitæ periculo Articulus tum reponi poteſt, ob dolores hujuſmodi vulnera perpetuò comitantes. Quapropter Prognoſtico ſe munire debet Medicus, ne apud vulgum malè audiat: aliàs enim ſi Articulum reponat, iſquè repoſitus maneat, mortem adfert Ægrotanti, videturquè non rarò ad exiguum vulnus mors ſequuta. Verum de hiſce *Libr.* 5. latius ſumus dicturi.

Articulorum Vulnera qualia ſint.

III. Cæterum horum vulnerum alia ad Articuli cavitatem pertingunt, alia non. Quæ eouſquè non perveniunt, dici poſſunt *Vulnera ſuprà Articulos facta*, quoniam ad ipſam oſſium conjunctionem non penetrant: in quibus tamen ſi Tendines aut Nervi vulnerentur, curari debent ut vulnera nervorum, nervoſarumquè partium: ſin Venæ aut Arteriæ ſaucientur, oportet talia vulnera tractare ut *ſuo loco* dictum eſt.

Horum Vulnerum Curatio.

IV. Sola autem Ea cenſenda ſunt *Articulorum Vulnera*, quæ ad Articuli cavitatem deſcendunt; in quibus adeò conjunctionis ligamenta inciduntur. Hæc vulnera, ut curentur, ab externi aëris injuriis probè ſunt defendenda; aëris quippe acrimonia acida vulneratis articulorum partibus nervoſis ſummoperè nocet. Labia quoquè vulneris ad ſe invicem adducenda quidem, non tamen penitus, ſi profundior plaga ſit, ſaniei, quæ tenuis ſimul & acris hîc colligitur, exitus continuò.

Digitized by Google

Si verò cum ulcere aliquis alius affectus fuerit complicatus, à quo ulcus fuerit genitum vel foveatur, vel magnum aliquod ſymptoma ſit conjunctum, quod cauſæ rationem habeat, vel propria ulceris cauſa adhuc permaneat, ſine quorum ablatione ulcus curari non poſſit, in primis hæc omnia auferenda. Quoad cauſam adhuc permanentem, ſine cujus ablatione ulcus perfectè ſanari nequit; ſi externa adhuc adſit, ne amplius ulcus foveat, amovenda: ſi interna, ut eſt fluxio acrium, erodentium humorum, qui vel totius corporis vel præcipuæ alicujus partis vitio, vel ex illegitimo rerum nonnaturalium uſu gignuntur, plures intentiones habere debemus; quemadmodum in ſpecialium ulcerum curatione ſuis locis ſumus dicturi.

X. Et in ſpecie ſi Ulcera conſiderare velimus, primo loco occurrunt SIMPLICIA dicta; quibus, præter unitatis ſolutionem ab eroſione factam, non copulatur morbus, cauſa, vel ſymptoma. Atquè hæc, ſi tantum amiſſa ſit cutis cum inſtrata ſibi cuticula dicuntur PLANA & ÆQUALIA: ſi verò ſubjectæ carnis portio quoquè amittatur, appellantur ULCERA CAVA.

Simplicia Ulcera, qualia ſint, & quo modo Curari debeant.

XI. In hujuſmodi Cavo Ulcere Curando, cum affectus ſit complicatus ex ſoluta unitate & cavitate, indicatur unio, carnis generatio, & cicatricis inductio: quæ operationes quidem à Natura fiunt: Medici tamen auxilio Ea eget, non alia de cauſa, quam propter ulceris excrementa, quæ id reddunt δύσκρατον, cacochymum, doloroſum. Quare ſi ea ſint bona, *id eſt*, ſi pus ſit album, leve, paucum, craſſum, non fœtidum; ſignificant ulcus poſſe carne impleri. E contrario, ſi mala, *hoc eſt*, ſi pus ſit fuſci coloris, inæquale, grumoſum, fœtidum; indicant non poſſe ulcus carne impleri, niſi materia hæc Suppurantibus corrigatur; dehinc expurgetur. Enimverò cum fieri vix queat, quin in partium poroſitatibus ſanguinis è vaſis effuſi aliquid hæreat, ut illud digeratur & in pus mutetur, Digeſtiva ſeu Suppurantia ſunt uſurpanda. Ut verò ulcus mundum reddatur, quando pus apparere incipit, Suppurantibus admiſcenda Detergentia, ut ab omni eo, quod præter naturam ibidem continetur, ulcus expurgari poſſit. Iſtiuſmodi medicamenta, pro diverſa corporum temperatura, diverſimodè parari poſſunt. v. gr.

℞. *Therebint. Venet.* ʒiij. *Olei Roſacei* ʒvj
Vitellum unius Ovi. Miſceantur.

℞. *Mellis. Therebinthinæ an.* ʒv.
Vitellum unius Ovi. Miſceantur.

Si majore abſterſione opus ſit;

℞. *Mellis Roſacei* ℥j. *Therebinth. Venet.* ℥ß.
Farinæ Hordei ʒiß. *Vitellum unius Ovi.*
Pulv. Croci ℈j. *Spir. Vini* ʒiij.
Fiat ex his S. A. Digeſtivum.

Ap-

Applicentur verò Suppurantia ac Detergentia, quouſquè laudabile pus appareat; nam ſi diutius, quam convenit, Suppurantia imponantur, ſordidum evadit ulcus.

XII. Verum deterſo ac purgato ſatis ulcere, uſus obtinet, ut id carne impleatur per impoſita Sarcotica. Sunt autem Sarcotica Medicamenta talia, quæ modicè abſtergendo, nec non Puris acrimoniam acidam corrigendo, & exſiccando impedimenta carnis generationis removent: qualia ſunt *Unguentum Aureum*, *Baſilicon*, & cætera plura; inter quæ haud infimum locum meretur *Balſamum Sulphuris Therebinthinatum* vel *Succinatum*; quod vel ſolum, vel Unguento Baſiliconi permixtum ſi ulceri imponatur, ad ejus mundationem ſeu conſolidationem admiranda non rarò præſtat,

XIII. At carne ubi repletum fuerit ulcus, cicatrice claudendum; cutis ſcilicet, ejuſvè loco cicatrix gignenda, cujus beneficio unitas ſoluta erit unienda. Efficiunt hoc Medicamentum plus, quam Sarcotica dicta Exſiccantia; qualia ſunt *Tutia*, *Plumbum Uſtum*, *Minium*, *Bolus Armenus*, *Terra Lemnia*, *Sanguis Draconis*; *Unguentum de Minio*, *de Ceruſa*, *de Tutia*, *Diapompholigos*, *Deſiccativum Rubrum*, *Fac Totum Magiſtri Chriſtiani*; *Emplaſtrum Diapalma*, *Gryſeum*, *&c.* in quibus eligendis, ulceris conſtitutio probè eſt conſideranda.

Tempus autem Epulotica apponendi eſt, quandò ulcus carne non omninò erit repletum, ſed parum deeſt; & hoc faciendum, ne cicatrix cute circumpoſitâ eminentior ſit. Sed hæc omnia prolixus *Libr.* 2. *Cap.* 7. expoſuimus.

CAPUT. II.

De Ulcere cum vitioſi humoris afluxu, ac proindè difficulter cicatricem admittente.

I. ULcera verò quibus conjungitur vel morbus, vel morbi cauſa, vel ſymptoma, non ità facilè Curam ſuſcipiunt. Etenim cum in omni ulcere requiratur, ut natura carnem cutemquè gignat per craſin partis ulceratæ, è ſanguine laudabili ſatis in copia affluente; proindè ſi partis affectæ craſis illæſa ſit ſiquè temperatus cruor in quantitate ſufficiente accedat, haud difficulter ulcera ſanantur: atqui partis ulceratæ dyſcraſia ſi adſit, vel ſi ſanguis qualitate peccet, non niſi cum difficultate caro generari, ac ulcera ſanari queunt.

II. Occurrunt igitur hujuſmodi ægrè curabilium ulcerum duæ potiſſimum ſpecies. Quandò enim ulcus oritur ex humorum vitioſorum affluxu, atquè in parte ulcerata dyſcraſia non adeſt, dicuntur *Ulcera Dyſe-*

III. *Differentiæ* porrò *Ulcerum* ſunt, vel Eſſentiales, vel Accidentales. *Eſſentiales Ulcerum Differentiæ* ſunt, quæ ab ulceris ipſius forma, ſubjecto, & cauſa efficiente ſumuntur. Ab *Ulceris Forma* quæ ſumuntur petuntur ab ejus figura, magnitudine, æqualitate, & inæqualitate; & ſic ulcera alia ſunt magna, parva, longa, brevia, lata, anguſta; alia recta, obliqua, intorta, fiſtuloſa, &c. *A Parte Affecta* ulcera ſunt externa; interna ſuperficiaria, profunda; & quidem in hac vel illa parte. *Ratione Cauſæ Efficientis* differunt ulcera, quod alia ab interna, alia ab externa proveniant cauſa, uti ex iis quæ de Ulcerum Cauſis ſumus dicturi palam fiet. Vlcerum Differentiæ.

Accidentales verò *Ulcerum Differentiæ* deſumuntur ab iis, quæ ſunt extrà ulceris naturam & conſtitutionem; quales ſunt, quæ petuntur ab ulceris ſitu, tempore, nec non cauſis quibuſvis accidentalibus, & ſymptomatibus: hinc ulcerum quædam recentia ſunt, quædam antiqua, alia pura, ſordida, depaſcentia, maligna, verminoſa, &c.

IV. *Proxima Ulcerum Cauſa* eſt quævis materies erodendi vim habens, quæ ſub ſe non ſolum acres in corpore genitos humores, verum & cauſas externas erodendi vim habentes comprehendit. Enimverò acris hic, ac erodens humor in corpore genitus, ubi conſiſtit in parte affecta, Continens evadit Ulceris Cauſa: ubi autem in toto redundat, Cauſa Remota tantum dici poteſt. Inſuper ab igne, aqua, oleo, aliiſquè ſuccis ferventibus, nec non à cauſticis admotis Ulcera quandoquè excitari haud infrequenter obſervamus. Sed quæ ulcerum in ſpecie ſpeciales ſint cauſæ, ſuis locis exponemus. Generales Vlcerum Cauſæ.

V. Cæterum Ulcera manifeſtis ſatis innoteſcunt *Signis*. At licet externa ulcera ſenſibus expoſita ſint, nec Signis, quibus cognoſcantur opus habeant: interna tamen, & latentia cognoſcuntur ſpecillo, ſi ad ea aditus pateſcat; item tactu, excrementis, dolore, deniquè & actione læſa. Enimverò partem affectam excrementa indicant: & ſi per quemcunquè corporis meatum, ſive anum ſive veſicam, ſive nares, ſive aures, pus aut ſanies effluat; vel vomitu, aut tuſſi, & ſputo ejiciatur, ulcus aliquod intus latere indicio eſt. Seb qua in parte lateat, doloris proprietas & ſitus, ac partis læſæ actio indicabunt. Diagnoſis.

An verò ulcus magnum vel parvum, rectum vel obliquum, vel alterius figuræ ſit, uti & reliquæ differentiæ, cum ſpecillo tum viſu cognoſcuntur in ulceribus externis: at in internis facilè cognoſci non poſſunt. An tamen ulcus magnum vel parvum ſit, puris copia ſignificabit. Quod ſit cum humorum affluxu, ſigna cacochymiæ in toto docebunt. Specialium verò ulcerum ſigna quoquè ſuis locis tradémus.

Quoad *Prognoſin*: periculoſa fiunt ulcera ob loci affecti, *hoc eſt*, partis ulceratæ præſtantiam; qua ratione ulcera externa, de quibus potiſſimum nos agimus, minus periculoſa ſunt. At quantò profundius eſt ulcus, & quò affecta pars cute nobilior eſt, eò difficilius curatur. Prognoſis.

Dein magnum ulcus, cæteris paribus, longiore tempore pro ſui curatione eget, quam parvum. Item anguſtum & oblongum ulcus facilius. rotundum difficilius curatur. Etiam ſi ulcus longo tempore non curetur, aut ſi cicatrice obductum recrudeſcat, in oſſe ſubjecto corrupto cauſa eſt.

Deniquè & periculoſum redditur ulcus ob malignam qualitatem, hinc ut omnibus decenter factis, vix tamen, aut omninò non ſanari poſſit; qualia ſunt ulcus putridum, ſordidum, fiſtuloſum, &c. Quapropter Hippocrates *Aphor.* 4. *Sect.* 6. oſtendendo ulcerum malignitatem, ait: *ulcera circumglabra maligna.* Ratio eſt, quod, ubi pili decidunt è parte ulcerata, vitioſi admodum, ac erodentes humores in affecta parte abundent.

Si corpus purum ſit, & viſcera benè ſint conſtituta, parſquè affecta rectè ſe habeat, de facili ulceris curatione ſpes eſt. E contrariò, ſi corpus ſit cacochymicum, viſcera malè affecta, parſquè ulcerata debilis, diuturnum ulcus futurum meritò conjicitur. Dehinc quæ aliis morbis ſuccedunt ulcera, difficulter curantur, cum natura vitioſos in toto redundantes humores eò tranſmittat

Ulcera porrò diuturna & inveterata non ſine periculo curantur, niſi diligenter corpus purgetur, & bona victus ratio obſervetur, cujus rei exemplum recenſet Hildanus *Cent.* 3. *Obſ.* 39. de viro, qui cum ipſi ulcus inveteratum in crure ſiniſtro ab Emperyco ἀμεθόδως curatum fuiſſet, poſt menſes aliquot Pleuritide in ſiniſtro latere correptus, atquè ex ea mortuus fuit; at morbo durante, talia exſpuit, qualia ante ex ulcere fluere ſolebant.

Ulcerum Generalis Curatio.

VII Ad *Univerſalem* verò *Ulcerum Curationem* quod attinet: cum eſſentia ulceris in ſoluta unitate, & imminuta partis affectæ magnitudine conſiſtat, ſoluta unitas conjunctionem; id quod amiſſum & imminutum eſt, ſui inſtaurationem indicat. Ulcus nimirum, ut ulcus, replendum carne, & uniendum, deniquè & cicatrice claudendum.

VIII. Sed quibus mediis indicationes haſce exequi in ſimplicibus ulceribus oporteat: omnes concordes ajunt *Exſiccantium Medicamentorum ope Ulcera Curari ac Uniri.* Et profectò ſanari nequit ulcus, niſi prius fuerit exſiccatum: nam quamdiu humidum manet, aut ſordidum, non conſolidatur. Propterea ulcera hydropicorum cenſentur inſanabilia, quia exſiccari nequeunt. Hinc Hippocrates ſcribit, *in princip. Libr. de Ulceribus*, quod ſiccum eſt ad ſanum, quod madet ad vitiatum propius accedit; atquè Siccantibus ſemper Ulcera Curari jubet.

§ IX. Practici in Ulcerum Curatione quatuor obſervant ſcopos. 1. Imponunt pus moventia ſeu digeſtiva. 2. detergentia ſeu mundificantia. 3. carnem gignentia. 4. cicatricem inducentia. Haud ſecus ac *Libr.* 2. *Cap.* 3. & 7. de Generali Vulnerum Cura, abundè dictum fuit.

Si

Dyſepulota. Sed quum vitium ſit in parte affecta, (ſive vitioſorum humorum affluxus adſit, ſive non) *Ulcera* nuncupantur *Maligna, Erodentia, Depaſcentia.*

Simili prorſus modo ulcera ægrè curabilia duplicia conſiderat Georgius Faber, qui *in Epiſtola ab Hildano Cent. 4. Obſ. 79. recenſita* ſic ſcribit: „ Quemadmodum ligna quædam propter nodorum abundantiam ex naturali defectu & corruptela adeò degenerant, ut findi „ nullo modo poſſint, ità etiam in quibuſdam naturis (proprietatibus „ peculiaribus præditis, ad ſanationem inidoneis) ſæpius fruſtrà inſtituitur ſanatio, ubi præexiſtente inſigni cacochymiâ, & pravorum humorum abundantiâ, Mumia illa innata Medicina eſſe nequit. Quandoquè etiam intemperies alicujus particulæ in cauſa eſt, quo minus ulcera conſolidationem recipiant.

III. Ulcus igitur difficulter cicatricem admittens DYSEPULOTON dicitur: alii tamen vocant ULCUS FLUXIONE VEXATUM; quod affluens vitioſus humor in cauſa ſit, tale ulcus ægrè ſanari. Ulcus Dyſepuloton quale ſit, & quo modo cognoſcatur.

Cognoſcuntur autem Ulcera cum Humorum Affluxu 1. ex tumore, qui non ſolum in labiis, ſed & vicinis partibus apparet. 2. ex dolore, qui non ratò moleſtus eſt Ægro. 3. ex copia excrementorum, quæ major, quam pro magnitudine ulceris eſſe ſolet. Deniquè, licet omnia ad curationem neceſſaria adhibeantur, ſanatu quoquè difficilia ſunt; cum affluentes perpetuò humores ſanationem impediant.

IV. Atquè ideò in hoc ulcere, cum ſit duplex affectus, nimirum ulcus & fluxio, duplex quoquè oritur intentio curationis; viz. & ſanandi ulceris, & removendæ fluxionis. Primum igitur, cum ulcus curari non poſſit, niſi fluxio tollatur; fluxio ipſa, ejuſquè cauſa tollenda, ac proindè vitioſi humoris generatio prohibenda, humorquè affluens ritè præparandus & evacuandus. Et quidem externæ cauſæ, ſi ulcus & fluxionem adduc fovent, emendandæ *Rebus Nonnaturalibus ritè uſurpatis.* Cauſa verò interna, quæ conſiſtit in vitioſorum humorum redundantia, ut emendetur; eorum generatio prohibenda, affluenteſquè humores præparandi & evacuandi, tum *Venaſectione*, tum *repetitâ corporis Expurgatione per Sudores, Urinas, ac potiſſimum per Alvum.* Quem in finem hîc meritò laudamus *Decocta ex Guajaco, Saſſaphras, Salſaparilla, China, &c. additis Liquiritiâ, Saniculâ, Pirolâ, Veronicâ, Virga Aurea, & ſimilibus*: quorum uſu continuô acres vitioſi humores temperantur, nec non inſenſibiliter abſumuntur cum per tranſpirationem, tum per urinas, nonnunquam & per leviter excitatos ſudores. Vel ſi craſſiores & viſcidiores per alvum quoquè educere velimus humores, inceptis ſimul Catharcticis, eadem Decocta id efficient. v. gr. Quo methodo Curari debeat.

℞. *Raſuræ Ligni Guajaci* ℥iiij. *Saſſaphras.* ℥vij.
Rad. Salſaparillæ ℥iß. *Chinæ* ℥j.

Macerentur per noctem calidè in Aqua Pura ℔v. *dein S. A. vaſe clauſo coquantur, add.*

Rad. Polypodii querc. ℥iß. *Turbith Gummoſi* ℥v.
Herb. Sanicula, Pirola, Veronica an. Mj.
Pulpa Colocynthidis ℨj. *Liquiritiæ raſæ* ℥vj.

Fiat Decoctio ad ℔iij. *Bibat Patiens quotidiè ſemel vel bis cyathum, prout magis vel minus operatur.*

Inſuper ad humores, ne in partem affectam fluere continuent, revellendos ac per alium locum evacuandos, in primis hîc locum habent *Fonticuli*, in parte contraria excitati: qui in ulceribus diuturnis ſæpe ità neceſſarii ſunt, ut non raro abſquè iis curatio abſolvi nequeat.

V. Ipſi verò Ulceri imponenda Medicamenta admodum Siccantia: nam & propter ichoroſa in hujuſmodi ulcere ſecreta excrementa, & propter affluentem continuò humorem, validius utiquè exſiccare hîc oportet. Quem in finem conducunt *Plumbum Uſtum & Lotum*, *Tutia Præparata*, *Bolus Armenus*, *Os Sepiæ Oſtreorum Teſta Calcinata*, *Unguentum de Ceruſa*, *de Tutia*, *Diapompholigos*, *&c.* Igitur Sarcotica hîc eſſe debent validiora, quam in ulcere ſimplici & fluxione non tentato, ut humorem in partis ulceratæ poris hærentem exſiccent magis; citrà mordicationem tamen, ne dolor excitetur, fluxioneſquè proritentur.

VI. Enimverò tale ulcus in primis Detergentibus, quæ partem minimè mordicant, purum reddendum: dein propter influxos humores, hinc & excrementorum copiam, validius exſiccandum. Cui indicationi ut ſatisfiat, ſi præſertim profundum & ſinuoſum ſit ulcus conducit *Injectio, ex Abſyntio, Artemiſia, Ruta, Centaurio, Hyperico, in Aqua Pura decoctis, additis colaturæ Melle Roſaceo & Spiritus Vini tantillo.* Petiis vero imponatur Digeſtivum. v. gr.

℞. *Therebinthinæ* ℥j *Mellis* ℥ß.
Pulv. Oſſis Sepiæ, Tutiæ Præparatæ an. ℈ij.
Plumbi Uſti & Loti ℨj. *vel* ℈iij. *Vitellum unius Ovi.*

Fiat ex his S. A. Digeſtivum. Cui aliquid *Thuris* nonnunquam utiliter addi poteſt.

De forma verò medicamentorum hîc obſervandum, ne ſint conſiſtentiâ nimis humida, nequè oleoſa & pinguia, cum partem ulceratam laxent magis, & humectent, adeoquè ſordidum ulcus reddant.

Notandum quoquè, non ſemper hîc in eodem medicamentorum genere eſſe perſiſtendum. Sæpius enim accidit, ut quod ſemel atquè iterum profuit, poſtea, humore quodammodo exſiccato, amplius utile non ſit, ſed mordicationem excitet; atquè ideò tum medicamentum mutandum, & mitius adhibendum.

VII. Vlcere carne repleto, cicatrix inducenda Epuloticis ſiccioribus, è quibus hoc vel ſimile confici poteſt;

℞. *Plumbi Uſti & Loti.*

Pulv

Digitized by Google

Pulv. Teſtarum Oſtreorum Calcinat.
Rad. Irid:s Florent. an. ℥j.
Unguenti Diapompholigos, de Tutia an. q. ſ.
Miſceantur exactè pro Unguento, vel Emplaſtro.

Guido hujuſmodi ulceribus imponit *tenuem Plumbi laminam perforatam.* Cenſet namquè refrigerare Plumbi laminam, atque ulceribus hiſce curandis utilem eſſe, ſi commodat acceda ligatura; qua humor è parte ulcerata exprimatur, ejuſdemquè in eam defluxus prohibeatur.

Hyperſarcoſis huic ulceri ſi accedat, quid agendum.

VIII. At verò in ulcerum horum curatione non raro luxuriat Caro, eaquè nimis quam par eſt excreſcit, quòd malum ὑπερσάρκωσις nominatur. Hoc ſi contingat, impedimento eſt, ne cicatrice ulcus occludi queat. Accidit autem id haud infrequenter ob impoſita Sarcotica & Epulotica nimis debilia, & minus quam oportet exſiccantia; atquè hinc excreſcens hæc caro non ſolida, verum laxa & ſpongioſa eſt. Auferri autem ſolet medicamentis adhibitis exſiccantibus, ac erodentibus, uti *Libr.* 2. *Cap.* 4. dictum fuit.

Ulceris labra dura ac calloſa quomodo tollenda.

IX. Inſuper contingit interdum, ut ulceris hujus cutâ diutius protractâ, partis ulceratæ labia dura & calloſa evadant; tumquè ulcus curari nequit, nec cicatrice occludi, niſi calloſitas hæc tollatur, & pars affecta ad naturalem ſtatum reducatur, Quapropter minor ſi ſit durities, uſurpanda Emollientia, *ex Mucilagine Seminis Lini & Fœnigraci, Oleo Amygdalarum, Lumbricorum, Pinguedine Gallinæ, Anatis, &c.* Quum verò major fuerit calloſitas, hinc ut Emollientibus non cedat, tutiſſimum eſt *Labia præſcindere, & forfice Calloſitatem in totum auferre ad partem uſquè ſanam.* Ità etiam Joh. de Vigo *in Chirurgia Parva* inquit: „ ulcera dura non ſanantur, niſi prius eorum calloſitas, & labia „ dura auferantur. Atquè eadem eſt Hippocratis ſententia, quando ait: *morbos antiquos prius recentes facere oportet.* Horum quoquè conſiliis ſuffragatur Galenus 4. *Meth. cap.* 2. ubi ſic ſcribit: „ Cum labra tantum ulceris decolorata duravè pluſculum fuerint, excidenda ea ſunt ad ſanam „ uſquè carnem. Cum verò amplius progreſſus ejusmodi affectus eſt, deliberatio incidit, excidendum ne omne id ſit, quod præter naturam „ viſitur, an ſpacio potius curandum. Proculquè dubio eſt, Ægri animum „ hoc in caſu conſulendum eſſe. Alii enim longiori tempore curari citrà „ ſectionem malunt: aliqui quidvis ſubire, dummodo citius ſanentur, „ ſunt parati.

Vlcera Sordida, &c.

X. Cæterum Ulcera hæc, quæ ſunt cum Humorum Affluxu, ſi inter curandum malè tractentur, SORDIDA non rarò evadunt; cum nimirum illud craſſum & mucoſum excrementum, quod *Sordes* in ſpecie appellatur, copioſè afflūat; & PUTRIDA, ſi gravem ac cadaveroſum odorem idem ſpiret; adeò ut *Sordida & Putrida Ulcera* gradu tantum videantur differre. Sed quandoquidem hæc vix diſtinguuntur ab iis, de quibus nunc diximus, & eandem cum iis curam habent, plura ſuper addere operæ pretium non duximus.

Digitized by Google

CAPUT III.

De Ulcere Maligno, Depaſcente, Phagadæna, Cacoëthe, &c.

I. ENimvero Ulcera Dyſepulota ſeu ægrè ſanabilia in genere dicuntur omnia ea, quæ ægrè ſanationem recipiunt, & difficulter cicatrice clauduntur. Quoniam tamen horum alia propter ulceratæ partis dyſcraſiam, alia ob affluentem humorem talia fiunt: hinc Galenus inter ulcera δυσεπούλωτα, ſeu quæ vix ad cicatricem perducuntur, & κακοήθη ſeu maligna, haud abſquè ratione diſtinguit, atque *Dyſepulota* ea nuncupat, quæ ex acrium humorum confluxu oriuntur & fœvenrur; quæ verò partis ulceratæ dyſcraſiam tantum agnoſcunt, dicit *Cacoëthe* ſeu *Maligna.*

Chironium Ulcus quale ſit.

II. CHIRONIA ſeu TELEPHIA ULCERA quod ſpectat: χειρώνιον ἕλκος à Chirone Centauro nomen accepit; nominis tamen rationem, alii aliam tradunt. Cenſent nonnulli, Chironem ictum ab Hercule plagam in pede accepiſſe inemendabilem, unde perierit, ut ità immedicabilia ulcera *Chironia* dicantur. Alii ab Hercule vulneratum Chironem non putant, ſed Chironi hoſpitio ab Hercule excepto fortè ſagittam Herculis in pedem incidiſſe, ipſique vulnus periculoſum & venenatum intuliſſe, & *Centaureâ*, quæ inde à poſteris Chironium dicta fuit, Chironem ſemet ipſum ſanaſſe; atquè eum fuiſſe Cheirurgiæ inventorem. Ut adeò Chironium Ulcus dicatur *Ulcus contumax & malignum, quod ob contumaciam Chirone aliquo in curando opus habeat, quodquè à Chirone primò curatum ſit.* Celſus *libr. 6. cap.* 28. definit *Chironium Ulcus*, „ quod magnum ſit, habeatquè oras duras, calloſas, tumentes. „ Exeat ſanies non multa, ſed tenuis. Odor malus nequè in ulcere, ne„ què in ejus tumore ſit. Nulla inflammatio, dolor modicus ſit; nihil „ ſerpat, ideoquè nullum periculum adferat; ſed non facilè ſaneſcat. In„ terdum tenuis cicatrix inducatur, deinde iterum rumpatur, ulcuſquè „ renovetur. Fiat maximè in pedibus & cruribus.

Quænam Telephia Ulcera dici ſoleant.

III. Sed præter Chironia hæc Ulcera inſuper recenſentur *Telephia*; vel potius eadem, & Chironia & Telephia, habentur Ulcera. Irà ſcribit Paulus Ægineta *lib. 4. cap. 46.*„ Inveterata & quævix cicatricem recipiunt „ Ulcera, nonnulli Chironia nominarunt, tanquam Chirone ipſo ad „ ſanitatem indigentia: alii Telephia, propterea quod Telephus in tali ulcere diutius perſeverarit. Et ſanè Telephia Ulcera eadem ſunt cum Chironiis, ità dicta à Telepho, qui tali ulcere longo tempore afflictus fuit. In genere equidem MALIGNA vocamus ULCERA, quæ malitiâ ſuâ partem, quam jam occupaverunt, erodendo, ac interdum eſcaram gignendo, majora atquè ampliora indies fiunt; hinc & VIRULENTA & CORROSIVA nominari poſſunt. Quod ſi hujuſmodi Ulcus adeò creſcat, ut non modo ulceratas atquè corruptas carnes, ſed quoquè

Ulcera Maligna quæ ſint dicenda.

quoquè ſanas abſumat & depaſcatur, NOME ſeu ULCUS DEPASCENS appellatur: cujus ſpecies cenſetur PHAGADÆNA ſeu ULCUS AMBULATORIUM; quod huc atquè illuc ſerpendo, cutem eiquè ſubjectam carnem exedat, erodat, atquè in penitiora nonnunquam penetret.

IV. Cæterum oriuntur Maligna hæc Ulcera *ab humore acri-ſalino, nec non ſubacido, alitervè depravato. & quodammodo glutinoſo*; qui partis ulceratæ poris pertinaciter inhærens, allabentem pro nutritione ſanguinem omnem in humorem ſui ſimilem convertit; ſicquè talem in parte affecta efficit dyſcraſiam, ut non ſolum iſtiuſmodi ulcus magis indies depaſcatur, erodatquè vicinas partes, ſed & non niſi difficulter admodum ſanari queat. Ulcerum Malignorum Cauſa.

V. Ulcus verò Malignum eſſe ſuſpicamur, quando labia ejus ſunt malè colorata, nec non rubent ac pruriunt; & licet leviter ſaltem abſtergatur, alitervè tractetur, dolet: tument quoquè vicinæ partes, ulcuſquè indies dilatatur, atquè cutis non tantum, ſed & ſubjecta ei caro continuò exeditur magis, eroditurquè. Hinc & contumax eſt, & curatu difficillimum quodvis verè malignum ulcus. Diagnoſis, & Prognoſis.

VI. Ulcerum horum Curatio vix differt à curatione ulceris dyſepuloti Viz. ratio totius habeatur, ſi forſan dyſcraſia partis ulceratæ quoquè à ſanguine intemperato, viſceribuſquè malè conſtitutis foveatur. Ipſi autem Ulceri applicentur leviter abſtergentia, exſiccantia, adſtringentia, nec non acri-ſalinos, acidoſquè humores temperlantia; qualia ſunt *Plantago*, *Agrimonia*. *Scordium*, *Roſa Rubra*, *Balauſtia*, *Thus*. *Maſtix*; *Tutia*, *Ceruſſa Lithargyrum*, *Minium*, *plumbum Uſtum*, *Mercurius*, *Unguentum Fuſcum Felicis Wurzii*, *Diapompholigos*, *Deſiccativum Rubrum*, *de Minio*, *Album Camphoratum*, *&c.* Curandi Methodus.

Primò igitur ulcus abluatur & foveatur hoc vel ſimile Decocto

℞. *Herb. Plantaginis*, *Acrimoniæ*. *Scordii an.* Mj.
Flor. Roſarum Rubrarum, *Balauſtiæ an.* Mß.
Coq. in ſ. q. Aquæ Fabrorum ad ℥xv. *Dein colentur.*

Utiliter quoquè hîc uſurpatur *Aqua Pura*, *in qua Sal Commune & Vitriolum Album, modica in quantitate*, *ſunt diſſoluta*. Qua frequenter, ad iſtiuſmodi ulcera ſananda, in Xenodochio noſtro utuntur Cheirurgi, & *Aquam Noſtram* dicunt. Cætera peragantur, ut ſuperiore capite expoſuimus.

VII. Teſtatur Galenus. *Plumbum* ulceribus malignis & inveteratis eſſe utile remedium. Quin & hujuſmodi *Laminas Plumbeas*, *Hydrargyro oblitas*, malignis ulceribus, quæ cæterorum remediorum vires eludunt, velut quoddam alexipharmacum eſſe, quo ipſorum malitia dometur & abſumatur. Guido, lavato, ulcere cum *Aqua Aluminoſa*, laminam plumbi tenuem deſuper apponit, & ſtrictè ligat; quæ in omni ulcere maligno & cancroſo admiranda ſæpè præſtat. Inſuper laudandum hîc eſt *Mercurii Amalgama*, ſi aliis medicamentis prudenter admiſceatur. Sed quoquè

circa horum ulcerum curationem notandum, medicamenta externa ſingula triduo aut quatriduo mutari quodammodò debere; natura enim etiam optima diutius juſtò applicata reſpuit.

CAPUT IV.

De Ulcere Verminoſo.

Ulcera Verminoſa quæ, & qualia ſint.

I. NOnnunquam etiam Ulceribus innaſcuntur VERMES, potiſſimum Cavis, Sinuoſis, Sordidis, quę ritè non mundantur, nequè à ſanie & pure purgantur; in primis æſtate, & aëre exiſtente præcalido ac humido. Atquè Ulcera hæc ſi patentia ſint, Vermes haud difficulter conſpiciuntur: & ſi ob ſinus anguſtiam vel profunditatem videri nequeant, aliis ex ſignis non raró dignoſcuntur; viz. ex punctione, morſu, & motu undoſo, qui in ulceribus ab Ægrotantibus perſentitur: ſæpè inſuper adeſt magnus fœtor, ob immunditiem atquè putredinem inſignem.

Ulcerum Horum Cura qualis eſſe debeat.

II. Curandi ratio in eo conſiſtit, ut Vermes tollantur, atquè Ulceris Putredo inhibeatur. Quapropter ſi in propatulo ſint Vermes, ſpecilli cuſpide, vel exiguâ volſellâ, aliovè idoneo inſtrumento ſunt extrahendi. Sin lateant, aut pertinaciter parti ulceratæ adhæreant, necandi pharmacis, quæ ſimul loci affecti immunditiem ac putredinem tollere poſſunt: quod præſtant medicamenta amara & abſtergentia, qualia ſunt *Abſynthium*, *Marrubium*, *Centaurium*, *Scordium*, *Dictamnus*, *Gentiana*, *Helleborus Albus*, *Aloë*, *Myrrha*, *&c.* Hinc ulceri per ſiphonem injiciatur hujuſmodi Decoctio, qua diligenter quoquè ulcus abluatur; v. gr.

℞. *Herb. Abſynthii*, *Marrubii*, *Centaurii Mm. an.* Miß.
Rad. Hellebori Albi ℥ß.
Coq. S. A. in Aqua Pura ad ℥xvj.

Deinceps imponantur ex linteo diſcerpto penicilli imbuti *Spiritu Vini, cui permixtus eſt Pulvis Aloës & Myrrhæ.* Vel uſurpetur Digeſtivum. v.gr.

℞. *Aloës*, *Farina Lupinorum an.* ʒij.
Myrrha, *Floris Æris an.* ʒj.
Fellis Taurini ℥ß. *Mellis. q. ſ.*
Miſceantur.

℞. *Myrrha*, *Aloës an.* ʒj. *Therebinthina.* ʒvj.
Unguenti Apoſtolorum ʒiij. *Vitellum unius Ovi.*
Miſceantur.

Vermibus interfectis & ablatis, ulcus ritè detergendum ac porrò curandum.

CAP-

CAPUT. V.

De Vlcere cum Oſſis Corruptione.

I. Accidit quoquè interdum, *ut Ulceri ſubjectum ſit Os Corruptum ſeu Carioſum*; quæ oſſis corruptio in cauſa eſt, ut ulcus ſanari nequeat, quoniam ad cicatricem ſi nonnunquam perducatur, iterum poſt breve temporis intervallum rumpitur, & ulcus denuò renovatur, Idquè quod ab oſſe corrupto purulenta materies continuò prorumpat, quæ obiter conſolidatum ulcus denuò exedat, erodat. Etenim OSSIS CARIES nil aliud eſt, quam *Ejus Corroſio ſeu Exulceratio:* atquè idem quod in parte molli ſeu carne dicitur *Ulcus*, in parte dura ſeu oſſe *Caries* nuncupatur. Oſſis Caries quid ſit.

II. *Corrumpuntur* autem *Oſſa*, & *Cariem* contrahunt, in primis ab affluentis humoris *acrimonia acida*, quæ fibrillas perioſtei, ac ipſius quoquè oſſis diſcindit; ejuſquè ſalem volatilem (qui magnâ copiâ ibidem reperitur) planè corrumpit; hinc & reliquam oſſis ſubſtantiam penitus exedit, exulceratquè. Vnde fiat.

Corrumpitur quoquè *Os*, & *Cariem* contrahit, inquit Hildanus *Cent.* 4. *Obſ.* 95. ſi *Oleoſa*, *Petrefacientia*, & *Acria Medicamenta* fuerint applicita

Adhæc *ambiens Aër* denudato oſſi facilè *Cariem* adfert. Sed Aër licet maximè inimicus ſit denudatis oſſibus; tamen ut ab ipſo oſſa alterentur & corrumpantur, non ſemper ſequitur, præſertim ſi diligentem curam Cheirurgus circa vulnus vel ulcus adhibuerit, nec quicquam acre applicuerit, uti nos Praxis non ſemel docuit.

III. *Signa* verò *Oſſis Corrupti* varia ſunt. Enimverò oſſis corruptio facilè patet, ſi in propatulo id ſit, quia, ut ait Celſus *libr.* 8. *cap.* 2. quod vitiatum eſt, ferè fit pingue, dein flavum, poſt nigrum & inæquale. Atqui ſi lateat os, cariem adeſſe judicant Cheirurgi, 1. ſi fiſtula præceſſerit, aut diuturnum ulcus adfuerit. 2. quod ulcera talia ad cicatricem quidem perducantur, ſed paulo poſt iterum renoventur, rupta cicatrice. Humor namquè & ſanies, quæ ex oſſe corrupto promanat, cicatricem erodit, ulcuſquè renovat. 3. ſi caro ſuperſtrata fiat flaccida, ſpongioſa, pallida, livida. 4. ſi ulceri ſpecillum ad os uſquè immittatur, idquè non glabrum, læve, & durum, ſed inæquale, aſperum ac molle deprehendatur. 5. ſi pus efflat copioſum, tenue, ac fœtidum. Addit Fallopius *ſi linamentum ſiccum in vulnus infigatur, ut os contingat, & amotum altero die valdè fœteat, os corruptum arguere.* Quibus Signis Os Carioſum cognoſci poſſit.

IV. Igitur oſſis caries curationem ulceris impedit, nullumquè ulcus perfectè ſanari poteſt, cui os corruptum ſubeſt. Inſuper ex oſſe ægrotante caro livida malum. Hipp. *Aphor.* 2. *Sect.* 7. Enimverò, ut Galenus addit *in comment.* non mediocrem oſſium labefactationem, ſed inſignem corruptionem ſignifi- Affectus hujus. Prognoſis.

Digitized by Google

ſignificat. Porrò ſi prope partes nervoſas & tendinoſas, uti in manubus pedibuſquè, vel in juncturis ac magnorum oſſium capitibus, oſſium caries ſit, non facile curatur, & ferè tendines parteſquè nervoſæ ſimul corrumpuntur. Atquè ſimiliter ſeſe res habet circa majores arterias, venaſquè.

Ulcus cum Oſſis Corruptione qua ratione Curari debeat.

V. Cæterum præter Indicationes Curativas quas Ulcus præbet, Oſſis Caries monet, id, quod corruptum eſt, eſſe auferendum. Nequè enim quod in oſſe emortuum eſt, corrigi & emendari poteſt. Sed ut tolli poſſit os corruptum, primò detegendum & denudandum eſt, ſi carne operiatur, ulcere dilatato vel per ſectionem, vel immiſſâ turundâ ex *Radice Gentianæ* aut *Spongia Preparata*.

VI. Os verò corruptum ubi detectum fuerit, auferendum vel Cheirurgiâ, vel Medicamentis. Cheirurgiâ utendum, quando oſſis corruptio eſt profundior, aut quando celeriorem deſideramus curationem. Idcircò ſi Caries oſſis ſuperficiem duntaxat occupaverit, cumquè os detectum fuerit & carne nudatum; tum ſatis erit *id abradere ad partem uſquè ſanam*: quod cognoſcitur, quando os album apparet, & aliquantulum cruentum. Quo facto *oſſi imponatur Carpia Sicca*, donec caro viva & laudabilis renaſcitur.

Sed quoniam ſeparatio oſſis corrupti à ſano ſolis medicamentis adhibitis non rarò ſuccedit, hac oſſis abraſione ſemper opus non eſt Verum inſpergatur Pulvis ex validè ſiccantibus, & rodentem acrimoniam acidam mitigantibus; quæ idcircò *ſuperfluas in oſſe carioſo rodentes humiditates abſumere, hinc & os corruptum à ſano ſeparare, ſanum verò à corruptione præſervare valent.* Talia ſunt *Radix Ariſtolochia Rotunda*, *Iridis Florentina*, *Aloë*, *Myrrha*, *Sabina*, *Sarcocolla*, *Pumex Uſtus*, &c Inter hæc equidem ſummopetè laudandum cenſemus *Euphorbium*, quod multum ſalis volatilis, & quidem acerrimi, continet, cujus ratione citius os corruptum tollit, uti prolixius refert Hildanus *Gent. 2. Obſ. 92. Cent. 4. Obſ. 96. Cent. 5. Obſ. 22 Cent. 6. Obſ. 3.* item *libr. de Ichore & Meliceria Celſi cap. 29.* ubi inter alia hæc habet: „ Nonnulli oſſi carioſo *Oleum Vitrioli* vel *A-*
„ *quam Fortem* applicant. Maximam enim exſiccandi vim habere referunt;
„ quod quidem verum. Cariem tamen oſſis non corrigere, ſed partes adjacen-
„ tes deſtruere obſervavi. Quapropter caveant ſibi Chirurgi, ne hujuſ-
„ modi medicamenta oſſi applicent; ſunt enim ſubtiliſſimarum partium,
„ ità ut ad proximas partes longè latequè perfluant, & quæ ſana
„ ſunt deſtruant. Requirit quidem os carioſum medicamentum,
„ quod inſigniter exſiccet, ſed neceſſe eſt, ut ſimul ſit craſſa-
„ rum partium, quale eſt *Euphorbium*, quod cariem oſſis corri-
„ git, carnem tamen non adurit, aut inflammationem excitat; quapropter
„ *Eô* etiam in pueris uti poſſumus.

Igitur ex ſimplicibus hiſcè medicamentis compoſita fiant, quæ vel formâ pulveris, vel additô *Melle Roſaceo* unguenti ſpecie applicentur. v. gr.

℞. *Rad*

Digitized by Google

℞. *Rad. Ariſtolochiæ Rotundæ*, *Iridis Florentinæ an.* ʒß.
Euphorbii ℈ij. *vel* ʒj. *M. F. Pulvis ſubtilis.* Ex quo, addito *Melle Roſaceo*, Linimentum confici poteſt, ope diſcerpti lintei oſſi corrupto applicandum.

℞. *Rad. Ariſtolochiæ Rotundæ* ℥ß.
Sum. Abſynthii, *Centaurii Min. an. Mj.*
Fol. Sabinæ. Mß.
Coq. in Aqua Pura ad ℥x. *Colaturæ add.*
Spir. Vini ℥iij.
Pulv. Aloës, *Myrrhæ an.* ʒiß. *aut* ʒij.
Miſceantur pro Injectione.

Atquè iſtiuſmodi medicamentorum uſui inſiſtendum eſt, donec os carioſum à ſano ſeparatum ſit.

VII. Docet tamen Marchette *Obſ.* 57. quandoquè à medicamentis validè exſiccantibus & oſſa adurentibus eſſe abſtinendum, quia illorum uſu nonnumquam prohibitur corrupti oſſis abſceſſio. Nimiâ enim exſiccatione alimentum oſſi nutriendo accedens itá abſumi putat, ut carnem ſupra os ſanum gignere nequeat, corruptum os extrudentem. At eo in caſu totum os corruptum ſcalpro potius abradi vult, donec ex ipſo ſanguis exſudet.

VIII. M. A. Severinus *Pyrotech. lib.* 2. *p.* 1. *c.* 4. de Carie Oſſis Curanda ſic ſcribit: Procurabimus oſſis abſceſſionem per exſiccantia remedia valentiora, quæ teſtulas oſſis perinde, ut fermentando vehementi quadam facultate ſublevent & elidant, quale eſt *Euphorbium* & *ejus Oleum.* Quæ ſi neque diu adhibita plurimum præſtiterint, nil melius, neque Medico generoſo dignius, quam vitiatum os *Ferro Candente* perurere. Et ſanè ſi tanta ſit oſſis corruptio, ut tota medicamentis tolli nequeat, *Cheirurgia* opus eſt; & vel *Abraſione*, ſi denudatum ſit os, leviorquè corruptio; vel, ſi profundior ea fuerit, *Actuali Cauteriſatione* os corruptum tollatur. Enimverò Ignitum Ferrum ſi oſſi carioſo admoveatur, acri-acidos ibidem, ſuperfluos humores domat non tantum, ſed & exſiccando itá abſumit, ut ſeparatio corrupti oſſis à ſano brevi ſuccedat. Sed ne in uſtione hac caro vicina ſimul aduratur, ignitum ferramentum per cannulam immittatur, qua circumſitæ partes optimè defendantur.

At circa Actualem Cauteriſationem Joh. de Vigo *in Chirurgia Parva* hoc monet: „ ſi contigerit corruptio in oſſe ſpongioſo, veluti eſt „ os calcanei, tunc remotio oſſis corrupti in illo loco non debet fieri „ cum igne, quia in oſſe ſpongioſo Cauteriſatio ignis rarò facit ſeparare os corruptum ab incorrupto; quamvis in aliis corporis partibus „ egregia ſit medicina,

IX. Cæterum aduſto per ferramentum ignitum oſſi Cheirurgi vulgò inſpergunt *Pulverem aliquem Exſiccantem*; ſed malè; potius namquè im-

Digitized by Google

juſmodi autem medicamenta actia & erodentia eſſe debent, & eò actiora vel minus acria, quò callus craſſior vel tenuior fuerit.

Ad removendum fiſtulæ callum Scultetus *poſt Armament. Chir. Obſ. 75.* hoc laudat Unguentum:

℞. Aluminis Uſti, Mercurii Præcipitati,
Viridis Æris, Salis Nitri an. p. æq.
Album. Ovorum q. ſ. F. S. A. Unguentum.

Barbette iſtud commendat.

℞. Pulv. Rad. Brioniæ, ℨj.
Thurris, Myrrhæ an. ℨij.
Æruginis ℨß. *Salis Armoniaci* ℈j.
Olei Olivarum, Axungiæ Porci an. q. ſ.
Miſceantur pro Unguento.

vel quod magis efficax:

℞. Vitrioli Albi ℥iiij, *Aluminis, Æruginis an.* ℥ß.
Aceti fortis ℥vj.
Calcinentur. & fiat exinde Pulvis, qui miſceatur cum Unguento Ægyptiaco pro Litu, eôquè inungatur turunda fiſtulæ inſerenda,

Eum in finem quoquè conducit *Unguentum Fuſcum Felicis Wurtzii.*

Vel fiat acris Injectio, quæ fiſtulæ callum erodat v. gr.

℞. Aquæ Aluminoſæ ſeu *Mercurialis* ℥iß.
Plantaginis ℥iij. *Roſarum* ℥j.
Unguenti Ægyptiaci ℥ß. *Miſceantur pro Injectione.*
Fiſtula verò poſt Injectionem bombace, cerâ, vel emplaſtro occludatur, ut quod injectum ſit intus maneat: atquè talis Injectio quotidie ſemel fiat, aut bis pro re nata.

IX. Sed cum ſemper calloſitas fiſtulæ medicamentis non cedat, atquè, interdum hac in re plus auxilii & commodi adferat manuum opera nonnunquam etiam ad Ferrum & Ignem accedendum. Apetiendus nimirum totus ſinus eſt dehinc Actuale Cauterium adhibendum.

X. Ablatâ tandem omni calloſitate, ſinus detergendus eſt, ac purus reddendus, ut caro regenerari, hinc & ſinus conglutinari poſſit. Hoc verò fiat adhibito *Unguento Aureo, Baſilicone*, aut *Digeſtivo cui Aloë, Myrrha, ſimiliavè Sarcotica ſint addita.* Vel huic intentioni ut ſatisfiat, uſurpetur Injectio, *ex Abſynthio, Agrimonia, Centaureo, Radice Ariſtolochiæ Rotundæ, in Aqua Pura decoctis, addito Spiritu Vini cum Pulvere Myrrhæ, & Aloës*; qua & ſinus appertus probe abluatur.

Fiſtulæ autem perfectè curatæ cognoſcuntur: ſi humor emanans ſit paucus, craſſus, coctus; item ſi locus affectus ſine tumore, dolore, & omninò ſiccus ſit.

CAP

CAPUT VIII.

De Ambuſtione.

I. **A**D particularia verò priuſquam deſcendamus ulcera, de *Ambuſtione* quoquè dicendum videtur, quæ etiam ulcera excitat. Enimverò non rarò contingit, ut caſu fortuito vel aquâ, vel oleo fervente, vel liquefacto metallo membra perfundantur, vel in ignem, aquam ebullientem, aut oleum fervens aliquis incidat: quod ſi contigerit, dolor, veſiculæ, exulcerationes excitantur.

Sed Ambuſtio tametſi affectus ſit omnibus notiſſimus, clarioris tamen doctrinæ gratiâ eum ſic deſcribemus: AMBUSTIO *continui ſolutio eſt cuticulæ, & cutis ut plurimum, nonnunquam & carnis muſculoſæ, venarum, arteriarum, nervorum, cæterarum partium ſubjectarum, vi ignis impreſſa.* Hanc autem Ambuſtionem ſequuntur mox dolor acerbiſſimus, inflammatio, puſtulæ: & ſi combuſtio profundior, corpuſquè cacochymicum fuerit, in ſordidum ac difficulter ſanabile ulcus non rarò degenerat. Etenim in leviore combuſtione, particulæ igneæ cuticulam abſquè continui ſolutione penetrantes, cutem ipſam, ubi venarum, arteriarum, nervorum, ac lymphæ-ductuum extremitates, terminantur ſubeunt; ibidemquè has à poſitione ſua alterantes, variè contorquent, & totius texturæ cutaneæ conformationem pervertunt: in tantum ut è vaſis omnibus ſummè irritatis humor aqueus igneis particulis imbutus in magna copia exſpuatur: Lympha iſtæc, quia cuticulam pertranſire nequit, eam à cute ſeparat, atquè in puſtulas veſiculares attollit; è quibus demum ſpontè, aut occaſionaliter diſruptis effluit. Sed gravior ſi ſit combuſtio, particulæ igneæ altius penetrantes cutem non tantum, ſed & ejuſdem vaſa, eiquè ſubjectas partes corrugari ac conſtringi faciunt, atquè eſcaram inducunt; ſic ut ſanguis, aliiquè continuò affluentes humores retineantur, & ſub cute illa indurata quaſi incarcerentur: hinc magis incaleſcant, efferveſcant, tandemque ſuâ acrimoniâ locum affectum erodant, & magnum ulcus efficiant.

Ambuſtionis Definitio.

Ambuſtio quomodo fiat.

II. Notandum autem, multiplices & diverſas occurrere materias, quibus vim & qualitatem ſuam ignis imprimit; quæ ut ſubſtantiâ differunt, ſic etiam una multò vehementius urit quam altera. Sed quamvis combuſtio à diverſis fiat materiis, nihil tamen, vel parum ad curationem id facit. Atquè adeò nulla deſumenda eſt indicatio curativa à materia ignita, ſed potius ab effectu, quem communicavit. Ut verò Curatio ritè inſtituatur, omnes Ambuſtiones, à quacunquè fuerint factæ materia ignita, diſtribuemus in tres gradus ſeu ſpecies; viz. in leviſſimam, mediocrem, inſignem.

III. Enim-

Digitized by Google

Cauſæ.

III. *Cauſæ Fiſtularum* haud immeritò cenſentur omnes illæ, quæ Sinum elicere poſſunt. Quandoquidem enim Fiſtula à Sinu tantum differt calloſitate & duritie; facilè datur intelligere, in fiſtulam ſinum degenerare, quum malâ ſinus curatione callus circa ipſum obducatur, ac tandem durus evadat.

Diagnoſis.

IV. Cognoſcuntur verò Fiſtulæ in primis ſtylo in ſinum immiſſo; quò & quò tendat, & quam altè pertingat obſeruamus. Quod ſi obliqua fuerit Fiſtula, ut ſtylus rectà adigi nequeat, ſpecillum plumbeum, aut potius cerea candela, quæ flecti poteſt, immittatur. Inſuper caro, quæ fiſtulam circumdat, alba apparet, ſicca, dura, ſine aut cum parvo dolore, niſi ſit iuxta nervum, partemvè nervoſam. Sed an unus, an plures ſint ſinus, ſpecillo vel candelâ cereâ explorandum eſt, idquè Pus etiam, quod effunditur, non rarò teſtatur. Enimverò ſi plus puris, quam probabile ſit unico in ſinu contineri & generari, effluat; aut ſi, ubi Æger ſitum mutaverit, pus, quod prius ſubſtiterat, denuò fluere incipiat, plures ſinus adeſſe, altiuſquè fiſtulam penetrare indicio eſt. At plura ſi ſint fiſtulæ orificia, per ſtylum non ità facilè explorari poteſt; ſed potius per ſyringam uni orificio liquor injiciatur, ſiquè per omnia orificia is effluat, unâ eſt fiſtula: ſint per omnia non reddatur, plures fiſtulæ adſunt.

Prognoſis.

V. Cæterum omnes Fiſtulæ difficulter ſanantur. Recentes tamen, ſimplices, quæquè in partibus ſolum carnoſis ſunt, non profundæ, in corpore juvenili & boni habitus, facilius curantur: difficilius verò, in quibus plures partes ſunt eroſæ, quæquè antiquæ ſunt, ſenſu non præditæ, profundæ, flexuoſæ, & varios ſinus habentes, membris nobilibus vicinæ, in corpore ſenili, emaciato, cacochymico. Imò quædam fiſtulæ ne quidem curari debent, quoniam antiquæ ſunt, & à partibus nobilibus remotæ, per quas ſuperflui ac vitioſi humores expurgari jam diu conſueverunt.

Sicut & eæ difficulter curantur, ac ferè inſanabiles ſunt, quæ ad muſculorum principia, venas, arterias, nervos, oſſa, articulos dorſi vertebras pertingunt, quæ ad thoracis vel abdominis cavitatem, aut ad contenta intus viſcera penetrant. Tales enim fiſtulæ vel medicamenta non ferunt, vel ad eas medicamenta pervenire non poſſunt. Hinc Celſus *libr.* 5. *cap.* 28. inquit: „expedita curatio eſt in fiſtula ſim-
„plici, recenti, intrà carnem; adjuvatquè ipſum corpus, ſi juvenile
„ſi firmum eſt. Inimica contraria his ſunt. Itemquè ſi fiſtula os, vel
„cartilaginem, vel nervum, vel muſculos, læſit, ſi articulum occu-
„pavit, ſi vel ad veſicam, vel ad pulmonem, vel ad vulvam, vel
„ad grandes venas, arteriaſvè vel ad inania, ut guttur, ſtomachum,
„thoracem penetravit. Ad inteſtina quoquè eam tendere ſemper pe-
„riculoſum, ſæpè peſtiferum eſt. Quibus multum mali accedit, ſi
„corpus vel ægrum, vel ſenile, vel mali habitus eſt. Et Paulus Ægi-

ne

Digitized by Google

„ neta *lib.* 4. *cap.* 49. ait: ſi fiſtula ad os uſquè decumbat, curari hanc „ abſquè manus opera impoſſibile eſt, niſi temporis ſpatio ſua ſponte „ ſquamma, vel os abſcedat.

VI. Quoad *Curandi Methodum*: duplex occurrit fiſtularum Curatio; Generalis Fiſtularum Curatio. una vera & perfecta; altera palliativa ſeu imperfecta, qua nimirum fiſtula exſiccatur intus, & foras conſolidatur, manente nihilominus ſinu. Hanc Curam innuit Galenus *libr. de tumoribus præt. nat. cap.* 4. ubi hæc habet: „ coërcetur tamen ſinus ſiccatus à medicamentis, ut habere ſanitatem irreprehenſibilem pars videatur: ſiquidem perpetuò „ quis accurato victu utens, ſalubre ferè, & ſuperfluitatibus vacans „ corpus habet, cohibitus manet ſinus. Superfluitate verò aliqua col„ lecta rurſus repletur, iterumquè fit qui ab initio fuit abſceſſus: rurſus „ verò, ut convenit, medicamentis evacuatur, ſiccaturquè & coer„ cetur, & ſemper longè faciliora ei hæc omnia fiunt, quam iis, quæ „ primò abſcedunt. Naquè enim quæ divelluntur dolent partes: etenim „ jam diſtant, celerrimèquè replentur, facilè fluorem ſuſcipiente ſinu. „ Atquè iſtam Curationem non omninò ſpernendam eſſe exiſtimat Aquapendens, & interdum benè ſibi ſucceſſiſſe ſcribit, etſi non ſemper Perficitur autem hæc Cura *legitimo Rerum Nonnaturalium uſu*, nec non *Purgato per intervalla Corpore*; dehinc *Fiſtulæ Sinui immiſſis validè Siccantibus*. Hoc enim modo coaleſcit orificium, ut ſana videatur fiſtula: quæ quidem interdum planè coaleſcit; ut plurimum tamen tamdiu clauſa ſolummodò manet, quamdiu ſuperflui in corpore non colliguntur humores. At poſtquam aliquid humoris denuò in ſinu colligitur, fiſtula quoquè iterum aperitur.

VII. Altera autem Fiſtularum Curatio Vera eſt, atquè hoc modo perficitur. Primum, conveniente inſtitutâ Diætâ, vitioſi in corpore redundantes humores emendandi ac expurgandi, uſurpatis tum Vulnerariis dictis, tum humoribus iſtis evacuandis aptis Decoctis, *præced. cap.* 2. nec non *libr.* 2. *cap.* 7. abundè traditis.

Deinceps danda opera, ut callus removeatur. Sed cum Medicamenta callum abſumentia ritè applicati nequeant propter fiſtulæ orificii anguſtiam, *iſtud dilatare* neceſſe erit. Id verò fieri poteſt vel *per Sectionem*, vel commodius & abſquè dolore *per immiſſas turundas ex Radice Gentianæ, aut Spongiâ Preparatâ* Hæ enim fiſtulæ ſinui immiſſæ humiditates imbibunt, & craſſiores redduntur, atquè ità pedetentim abſquè dolore orificium dilatant: quæ interdum quoquè, cum callus dilatationem impedit, imbuuntur & illinuntur medicamentis quæ callum auferre apta nata ſunt.

VIII. Sed dilatato quantum ſatis eſt fiſtulæ orificio, callus removendus. Fit autem hoc vel medicamentis, vel ferro, vel igne. Medicamentis aufertur callus in iis præcipuè, qui nequè inciſionem, nequè uſtionem ferre volunt, ubi recens eſt fiſtula, & callus non admodum durus: hu-

Ii 3 juſmo-

Digitized by Google

ponantur *Pinguia quæcunquè*, ut corruptum os eò citius ſeparetur & abſcedat. Factâ oſſis carioſi à ſano ſeparatione, ulcus carne replendum, & tandem cicatrice claudendum.

Interim tamen poſt cauteriſationem, ad inflammationem arcendam, & dolorem leniendum, partibus uſtioni vicinis imponatur, *Aqua Roſacea cum Ovi Albumine agitata*, vel *Oleum Roſaceum cum Ovi Vitello*, vel *Butyrum recens cum Melle Roſaceo*. Verum de Oſſis Carie, & qua ratione ſit Curanda, legi meretur Celſus *lib.* 8 *cap.* 2. ubi præclarè hac de re agit. At de oſſium tibiæ & cubiti ad medullam uſquè corruptione, inſpiciatur Scultetus *Armament. Chir. Tab.* 27. De ſcapula carioſa & curata, videatur Idem *Obſ.* 61. Et *Obſ.* 81. de tibia corrupta ejuſdemquè ferè uſquè ad inferius caput ablatione, & curatione caſum refert lectu dignum.

CAPUT VI.

De Vlcere Profundo, Sinuoſo, ſeu Cavernoſo.

Sinuoſum ſeu Cavernoſum Vlcus quale ſit.

I. SI verò pus aut ſanies diu in apoſtemate aut abſceſſu contineatur, atquè acris ſit, vel ob moram talis evadat, cuniculos quaſi agit, & ſinum, Græcis κόλπον dictum, efficit: quale Ulcus *Sinuoſum*, *Cuniculoſum*, ſeu *Cavernoſum* dicitur, & à quibuſdam malè *Fiſtuloſum* nuncupatur, cum citrà calloſitatem ac duritiem ſit: Ulcus namquè Fiſtuloſum ſemper eſt cum duritie ac calloſitate.

Eſt igitur SINUOSUM ſeu CAVERNOSUM ULCUS, *cujus orificium anguſtum, & profunditas magna ſimul & occulta, quodquè multos anfractus ſeu cuniculos hinc inde extenſos, citrà tamen duritiem ac calloſitatem, habet.*

Sinuum Differentiæ.

II. Sunt autem plures Sinuum ſeu Cuniculorum Species ac Differentiæ, quæ ſumuntur in primis à cavernarum magnitudine, ſitu, numero, figurâ: ſic alii ſinus ſunt breves, alii profundi & altè penetrantes alii ſurſum, alii deorſum, vel ad latera tendentes, alii ſimplices, alii duplices, vel triplices; alii recti, alii flexuoſi, &c.

Hujuſmodi Vlcus quomodo fiat.

III. At Sinuoſum ſeu Cavernoſum redditur Ulcus à ſanie aut pure, quod acrem ac erodendi facultatem, ob longam in parte affecta moram, contraxit. Quoties enim in abſceſſibus pus diutius moratur, ſive quod tardius aperti, ſive quod negligentius expurgati fuerint, morâ longiore corrumpitur, vicinaſquè carnes exedit; hinc Ulcus fit Sinuoſum Cavernoſum.

Diagnoſis, &c.

IV. Cæterum ſinuoſum ſeu cavernoſum ulcus eſſe dignoſcitur, quod foris parvum appareat, & anguſtum habeat orificium, atquè major puris copia excernatur, quam pro ulceris magnitudine: inſuper ex blanda plum-

plumbei ſpecilli vel cereæ candelæ intromiſſione haud difficulter ſinus percipiantur, eorundemquè differentiæ deprehendi poſſint.

V. Curationis ſcopi ſunt, ulcus replere, agglutinare, cicatrice obducere. Sed quoniam cavitas carne impleri nequit, niſi mundum prius & diligenter deterſum ſit ulcus; in primis id fiat detergentibus Injectionibus. Pus facilé evacuatur ſinu declivi, acclivi verò difficillime. Tum, ſi forté ſinus non admodum magnus ſit & profundus forcipe aut cultello ſecundum ulceris longitudinem tota cutis incidatur, atque ità totum ulcus aperiatur. Sic enim fiet, ut liberé pus effluat, & facilé ulcerata pars repleatur. Quod ſi commodé fieri non poſſit ob vicina vaſa, adjacenteſquè partes nervoſas, aut ſinus ſit valdé profundus; aperiatur in fundo, ut ſic ſanioſa materies per utrumquè orificium liberé exire queat. Curatio.

Quod ſi conſtitutio partis affectæ non permittat, novam inciſionem fieri, exprimente ligaturâ puris excretio erit molienda: ſinus propè fundum arctè ligandus & comprimendus; at orificium verſus ligatura paulum relaxanda, ut hoc modo pus veluti elidatur.

Felicem ſinuoſi ſimul ac periculoſi ulceris curationem licet videre apud Valleriolam *Obſ. Med. libr.* 5. *obſ.* 1. & aliam *obſ.* 7. Sed plura quæ de Ulcere Sinuoſo ſeu Cavernoſo forent addenda, palam fient ex iis, quæ de Fiſtulis nunc ſumus dicturi.

CAPUT VII.

De Fiſtulis.

I. Igitur ab Ulcere Sinuoſo ſaltem differunt *Fiſtulæ*, quod prætereà calloſæ & duræ ſint. Namquè celeriter ſi non curetur ſinus, Pus cuniculos porrò agit, pars ulcerata callum contrahit, duriorquè efficitur, ſic ut agglutinari nequeat; quod malum tunc *Fiſtula* nuncupatur. Enimverò eſt FISTULA. *Sinus Anguſtus & Oblongus*, ſeu *Ulcus Sinuoſum Anguſtum, ſimulquè Calloſum, ac proinde Curam non facilè ſuſcipiens.* Id quod fit, quoniam orificio exiſtente anguſto, fundo autem lato & calloſo, copioſa ſimul & virulenta ſanies ibidem colligitur, indequè continuò emanat. Fiſtula quid ſit.

II. Sunt autem plures *Fiſtularum Differentiæ*, quæ deſumuntur à magnitudine, numero, figurâ, ſitu. Aliæ enim breves ſunt, aliæ longæ & altius penetrantes. Aliæ unum duntaxat orificium, unamquè tantum cavitatem; aliæ verò plures ſinus, diverſaſquè cavitates habent. Aliæ ſub cute extenſæ, aliæ in altius penetrant, aliæ in carnem deſinunt, aliæ ad oſſa, vel ad nervos, vel ad venas aut arterias pertingunt. Fiſtularum Differentiæ.

III. *Cauſæ*

Digitized by Google

Ambuſtionis Gradus Primus.

III. Enimverò materia quæ urit, ſi non diu adhæſerit corpori, & levis fuerit, ut ſtramen, linum, ſtupæ, aut leve aliquod lignum, vel aqua quæ citò defluit, ſolum modo puſtulæ ſeu parvæ veſiculæ elevantur: eſtquè hic primus gradus ſeu ſpecies; cujus idcircò indicia ſunt, cutis rubicunda, dolor pungitivus, & niſi ſtatim remedia adhibeantur, cuticulæ à vera cute ſeparatio, cum veſicularum eruptione, in quibus limpida aqua continetur.

Secundus.

IV. Secunda Ambuſtionis ſpecies cenſetur, ſi materia urens diutius corpori adhæſerit, aut violentiore calore imbuta fuerit, quemadmodum ferrum ignitum, aut liquefactum aliquod metallum, lignum duriſſimum, pix, oleum, cera, vel ſimile: tunc enim non ſolum elevantur puſtulæ, verum & cutis ipſa aduritur, exſiccatur, contrahitur; nondum tamen facta eſt cruſta vel eſcara.

Tertius.

V. Tertius gradus excitatur, ſi res ignita diutiſſimè adhæſerit, & violentiſſimum in ſe continuerit calorem: tunc enim non ſolum cutis, verum & carò, venæ, arteriæ, nervi, & cæteræ partes ſubjectæ comburuntur, contrahuntur, & in eſcaram ſiccantur. Hujus ſignum eſt, ſi ſubjecta cutis nigra, vel ſaltem livida conſpiciatur, & quum ſcalpello pungatur obtusè ſentiat; durâ nimirum, & exſiccatâ exiſtente cruſtâ, quam demum deciduam ulcus excipit profundum, putridum.

Combuſtionis Prognoſtica.

VI. Cæterum levis Combuſtio, ubi ſolummodo cutis læſa eſt, quamvis dolorifica, facilè tamen & brevi ſanatur, vixquè cicatrix apparebit, modo recta & methodica inſtituta fuerit curatio. E contrario inſignis Ambuſtio difficulter ſanatur, imprimis quæ, ob cutis contractionem & deperditionem, rugoſam relinquit cicatricem.

Combuſtiones Capitis & Faciei, ſi magnæ & profundæ fuerint, glabras relinquunt cicatrices, quandoquidem adeò areſacta & contracta ab igne cutis eſt, poriquè ità ſunt occluſi, ut dehinc pili erumpere nequeant.

Oculorum Combuſtio, in primis Ciliorum, ac Tunicarum Adnatæ & Corneæ, quantumvis leviſſima ſit, periculoſa tamen eſt, facillimèquè viſus depravatio, aut ſaltem imbecillitas ſequitur, palpebræquè invertuntur.

Periculoſæ item ſunt Combuſtiones Inguinum atquè Abdominis, & difficulter ſanantur. Periculoſa quoquè eſt Ambuſtio à Fulmine, & plerumquè lethalis.

Ad Vaſa Majora quæ penetrat Ambuſtio periculoſa eſt, profunda in primis ſi fuerit; atquè Gangrænam non rarò acceſſit.

Curandi Methodus.

VII. Quoad *Curandi Methodum*: quamvis paſſim infinita ad Ambuſtiones in uſu ſunt remedia, omnia ad hunc finem tendentia, ut empyreuma ſive particulas igneas in parte combuſta relictas aut ſuffocent, aut reſolvant, diſſipentquè: docet tamen Praxis, frigida ambuſtiones non curare; ſed iiſdem, igneis particulis intrò retruſis, dolorem ſummoperè augeri, nec non inflammationem, gangrænam, imò & ſphacelum

quando

Digitized by Google

quandoquè excitari: calida verò, quæ empyreuma evocant, ſolummodò prodeſſe; unde & Plebeis æquè ac Practicis haud ignotum eſt, partes combuſtas non frigidæ immergendas, at potius igni admovendas eſſe.

VIII. Ut igitur Methodica inſtituatur Ambuſtionis Curatio, diligenter examinandi & inſpiciendi ſunt omnes ejus effectus & accidentia, ut remedia pro re nata applicentur, & mutentur. In primis autem, ſi nondum elevatæ fuerint puſtulæ, evocetur empyreuma, *hoc eſt*, igneæ in parte affecta relictæ particulæ reſolvantur, diſſipentur, parte læſâ igni admotâ, vel calidæ aquæ immerſâ: aut, ſi fieri id nequeat, intingatur ſpongia aut linteum reduplicatum aquæ calidæ, & loco ambuſto applicetur; vel imponatur *Sapo Vulgaris*; ſeu *Flores Cereviſiæ* admoveantur; *Cepa* quoquè *in mortario cum Sale contuſa*, & loco combuſto applicatæ, igneas particulas educunt, nec ſinunt ut puſtulæ eleventur. Enimverò ſi præcaveri poſſit, ne puſtulæ oriantur, non eſt, quod Patiens deinceps ullam moleſtiam vereatur. In primo Ambuſtionis gradu quid agendum ſit.

Eundem in finem Hildanus *libr. de Combuſt. cap. 6.* hoc laudat Unguentum:

> ℞. *Ceparum* ℥iß. *Salis*, *Saponis Veneti an.* ℥j.
> *Simul in mortario contundantur*, &, *addito Oleo Roſaceo & Amygdalarum Dulcium*, *fiat Unguentum.*

Laudibus ſuis quoquè merentur ſequentia:

> ℞. *Saponis Veneti* ℥iij *Ceparum* ℥iß. *Salis* ʒvj.
> *Olei Ovorum* ℥ß. *Roſarum*, *Amygdal. Dulc. an.* ℥iß.
> *Mucilaginis Seminis Cydoniorum* ℥j.
> *M. F. Unguentum.*

> ℞. *Ceræ Citrinæ*, *Reſinæ*,
> *Adipis Ovilli*, *Olei Raparum an.* ℥j.
> *Miſceantur S. A. pro Unguento.*

Barbette ad omnis generis Ambuſtiones valdè extollit ſequens Unguentum, ſi liquefactum parti combuſtæ ſæpius illinatur; dehinc *recens Folium Braſſicæ*, *Betæ*, aut *Plantaginis* ſuperimponatur.

> ℞. *Fol. Salviæ rec.* Mj. *Plantaginis* Mij.
> *Butyri recentis inſulſi* ʒvj.
> *Stercoris Gallinæ rec. albiſſ.* ℥iij.
> *Frixentur per horæ quadrantem*, & *expreſſio ſervetur uſui.*

Paræus in Xenodochio Pariſienſi hoc feliciter uſurpari ſcribit;

> ℞. *Lardi Conciſi* ℔j
> *Liquefiat in Aqua Roſacea*, & *coletur per linteum rarum*; *hinc quater Aquâ Plantaginis lavetur*, *tandem add.*
> *Vitellos trium Ovorum.*
> *M. F. Linimentum.*

Alii iſtud commendant:

> ℞. *Tincturæ Saturni*, *Olei Roſarum an.* ℥ß.

Agitentur probè pro Linimento.

De omnibus tamen Unguentis hoc notandum, ità comparata eſſe debere, ut tenaciter parti combuſtæ non adhæreant, ſed facilè abſtergi & removeri poſſint. Nequè enim ulcera hæc ferunt, ut fortiter abſtergantur; at ferè linteo ſubtiliſſimo parti admoto à pure mundari debent.

Notandum quoquè, pleraquè hæc non convenire *Ambuſtioni Oculorum*, nequè iis eſſe adhibenda; quin potius imponendum Collyrium, *ex Aqua Roſarum & Plantaginis, cum Mucilagine Seminis Cydoniorum, Fœnigraci, &c.*

Veſiculæ aut Puſtulæ ſi adfuerint, nec malum idcircò ſit gravius, non ſtatim aperiendæ. Si enim mox aperiantur, ob denudatam cutem excitatur dolor, & tardius curatio abſolvitur. Verum tertio circiter die, ubi cuticula regenerari jam incipit, aperiendæ: quin & diutius apertio non protrahenda, ne contentus humor acrior fiat, cutemquè porrò erodat, exedat.

Cæterum ad primum hunc Ambuſtionis gradum pertinet ea, quæ à pulvere tormentario fit, de qua *libr.* 2. *cap.* 14. dictum fuit.

Secunda Ambuſtionis ſpecies quomodo Curanda.

IX. Atqui Ambuſtio ſi tam altè penetraverit, ut non ſolum puſtulæ eleventur, verum & cutis combuſta, ſiccata, & contracta fuerit; tunc nequè *Cepa*, *Sapo*, *Sal*, & quæ ſunt hujus generis medicamenta ſunt applicanda: ſed imponantur Ea, quæ combuſtam & corrugatam cutem emollire ac lubricam reddere queant, quæquè humida & temperatè calida ſint.

Igitur puſtulæ omnes forficibus in primis incidantur, quò lympha particulis igneis imbuta effluere poſſit. Cuticula quoquè, ubicunquè ſeparata eſt, à vera cute abſtrahatur, ne ſanioſa materies ſub ipſa colligatur. Dehinc parti combuſtæ imponatur nunc laudatum Unguentum, ex *Oleo Raparum*, *Reſina*, *Cera Citrina*, & *Adipe Ovillo*.

Vel,

℞. Olei Roſacei, Liliorum Alborum an. ℥ß.
Unguenti Baſiliconis ℥j *Vitellos duorum Ovorum.*
M. F. Unguentum.

℞. Butiry rec. inſulſi, Pingued. Galinæ rec. an. ℥j.
Ceræ Citrinæ, Olei Liliorum Alborum. an. ℥ß.
Simul liqueſiant, & in mortario admiſceantur
Croci pulv. ℈j. *Mucilag. Sem. Cydoniorum* ℥j.
pro Unguento.

Hildanus hoc laudat Unguentum emolliens, dolorem leniens, & paulatim cicatricem inducens.

℞. Butyri rec. & loti Aquâ Roſaceâ. ℥iij.
Olei Violarum, Ovorum, Amygdal. Dulc. an. ℥ß.
Farinæ Hordei ℥iß. *Pulveris Croci* ℈j.

Muci-

Mucilag. Sem. Cydoniorum ℥j. *Ceræ q. ſ.*
Miſceantur S. A. in mortario pro Unguento.

Proderit item, impoſito uno ex præſcriptis Unguentis, cum reduplicatis linteaminibus deſuper applicare *Muriam, in qua Mala Limonia conſervantur, modicè calefactam*, quæ mirum in modum empyreumati adverſatur. In Facie tamen hujuſmodi medicamenta, quæ *Acetum* aut *Sal* recipiunt, propter Oculos, non ſunt applicanda.

Emollitâ & ſatis lubricâ factâ cute combuſtâ, doloreque mitigato, nonnulli Medicamentis Exſiccantibus, veluti *Unguento de Tutia, Diapompholige*, ſimilibuſvè, cicatricem inducendam eſſe volunt. Sed ut fatear, quoniam hujuſmodi Exſiccantia cutem contrahunt, hinc & turpes non rarò efficiunt cicatrices, horum uſus ſemper tutus non eſt. Præſertim quum ſupraſcriptis Emollientibus, ad finem uſquè curationis uſurpatis, voti ſui compos plerumquè fieri ſoleat Cheirurgus.

Interim quia Ambuſtiones, præſertim quæ in cutis ſunt ſuperficie, ut plurimum vehementer dolent, obſervent Cheirurgi, ut blandè ulcera hæc abſtergant. Hildanus, ne abſtergendo ulcera excitet dolores, telâ ſubtiliſſimâ, qualis eſt Cambriacenſis, aut ſyndone cooperire ſolet totam partem ambuſtam, nec illam removet, donec ulcera ſint ſanata; teſtaturquè, per hanc telam pus facillimè effluere, & virtutem medicamentorum ad ulcera ſatis pervenire poſſe.

X. Sed periculoſior eſt Tertius Ambuſtionis Gradus, propterea, quod in Gangrænam & Sphacelum nonnunquam ſoleat degenerare. Enimverò graviore illâ combuſtione cutis vaſa, parteſquè ei ſubjectæ corrugantur, ac ità conſtringuntur, ut tum ſanguis affluens, ſpiritus influentes liberè permeare, atquè per partem ambuſtam 'radiare, eamquè vivificare amplius nequeant: hinc ſuffocato extinctoquè nativo calore, pars emoritur corrumpitur. Tertius Ambuſtionis Gradus quomodo tractari debeat.

XI. In hac ambuſtionis ſpecie puſtulæ omnes veſiculares primum ſunt incidendæ, ut acre, urenſquè ſerum effluere poſſit. Deinceps eſcara leviter eſt ſeparanda, aut ſaltem diverſis in locis ad ſanam uſquè carnem incidenda, quò acris ſub cruſta retenta lympha effluere, medicamentum penetrare, & quicquid à combuſtione induratum eſt emolliri poſſit.

Hæc autem eſcaræ ſeparatio primò aut ſecundò die fieri debet, priuſquam affecta pars infletur; eſtquè hoc quoquè Unguentum ſtatim ab initio adhibendum:

℞. *Butyri rec. inſulſi* ℥iij. *Unguenti Baſiliconis* ℥iß.
Olei Liliorum Alborum, Amygdalar. Dulc. an. ℥ß.
Vitellum unius Ovi. M. F. Unguentum.

Dehinc linteum reduplicatum ſequenti Emulſione imbutum, tepidè ut applicetur ſuadet Hidanus.

℞. *Sem. Cucurbitæ* ℥ij. *Cydoniorum* ℨij. *Fænigræci* ℨj.

 Contund.

Contund. in mortario & emulg. cum Aqua Pura ℔vj. *in colatura ſolvatur Saponis Veneti* ℥ß.

Sed in Facie ſi fuerit Ambuſtio, *Sapo* minimè eſt addendus, propter oculos; ſed ejus loco admiſceatur *Aqua Roſarum* & *Plantaginis.*

Vel loco Emulſionis ad mitigandum dolorem, cutem emolliendam, & digeſtionem promovendam imponatur Fomentum. v. gr.

℞. *Rad. Althææ* ℥iß.
Sem. Cydoniorum, Fænigræci an. ℥ß.
Fol. Malvæ, Althææ,
Flor. Camomillæ, Meliloti an. Mj.
Coquantur in Aqua Pura, aut, ſi dolor vehemens fuerit, in Lacte Dulci, & Colatura ſit pro Fotu.

Ubi eſcara, & quod combuſtum eſt ſeparatum fuerit, Ulcus mundificandum, carne implendum, & cicatrice occludendum. Verum Cicatriſantia non nimis ſicca ſint, ne turpis & rugoſa fiat cicatrix. Atquè ideò hîc ab Hildano hoc laudatur Emplaſtrum.

℞. *Emplaſtri Diapalmæ* ℥ij.
Ping. Gallinæ, Anſeris an. ℥ß.
Liquefiant ſimul; hinc admiſceantur
Aluminis Uſti, Plumbi Calcinati,
Lythargiri, Lapidis Calaminaris an. ʒj.
Agitentur in mortario plumbeo, & addendo.
Mucilag. Sem. Cydoniorum & Fænigræci q. ſ.
Fiat. S. A. Unguentum.

At ſi adeò magna fuerit Combuſtio, ut in Gangrænam & Sphacelum commutetur, curetur eo modo, ut *libr.* 1. *cap.* 17. docuimus.

Superciliorum, Labiorum, ac Digitorum Ambuſtio.

XII. Si verò ad Supercilia, Labia, aut in Digitis facta fuerit Combuſtio, diligenter ea curetur, nequè partes hæ contrahantur, & ad invicem conglutinentur; quin potius linteamina, filamenta, aut laminæ plumbeæ tenuiſſimæ partibus, ubi conglutinationis periculum eſt, interponantur.

Oculi ſi comburantur, &c.

XIII. Oculi ſin Ambuſtione læſi ſint, ſtatim inſtilletur *Lac Muliebre vel Vaccinum recens ac tepidum*; idquè vel *ſolum*, vel *mixtum cum Aqua Roſacea, in qua parum Croci integri maceratum fuerit.* Linteum item reduplicatum, & hoc lacte imbutum Oculis tepidè imponatur, & quotieſcunquè ſiccum fuerit renovetur. Aut loco lactis uſurpetur Collyrium: v. gr.

℞. *Aquæ Roſarum* ℥iij. *Plantaginis* ℥j,
Sem. Cydoniorum, Fænigræci an. ʒß. *Croci integri* ℈j.
Macerentur quatuor horas, & Colatura ſit pro Collyrio; cui *Lac Muliebre vel Vaccinum recens* admiſceri poſſit.

Dehinc inter duo tenuia linteamina calidè applicetur Cataplaſma.

℞. *Pulpæ Pomorum repurg.* ℥iv.

Cella

Cocta in Aqua Roſacea & Fœniculi ad mollitiem, & minutim contrita ad.

Mucilag. Sem. Fœnigræci ℥iſ.

Pulv. Croci gr. xij. *Albumen unius Ovi.*

Lactis Dulcis recr. q. ſ. M. F. Cataplaſma.

Atquè horum medicamentorum uſui eſt inſiſtendum, donec ab inflammatione & dolore immunis ſit Oculus. Tunc enim applicetur Collyrium magis exſiccans, & viſum roborans.

℞. *Aquæ Roſarum, Plantaginis, Fœniculi an.* ℥iß.

Troch. Albor, Rhaſis ſubt. pulv. ʒj.

Tutiæ prepar. ℈ij *Sacchari Saturni gr.* v.

Miſceantur pro Collyrio.

Curandum quoquè diligenter, ne Palpebræ retrahantur: id enim maximam adfert deformitatem. Hoc tamen ſi contigerit, ſiquè cutis prope oculos indurata fuerit, Emolliente aliquo Unguento affecta pars inungatur; vel illinatur identidem loco combuſto *Pinguedo Anguillæ aſſatæ*, ut indurata ac retracta cutis ità emolliatur, & lubrica reddatur.

XIV. Inguina ſi comburantur, quum ſint loca humida, laxa adeoquè humorum affluxui obnoxia, remedia uſurpentur magis ſiccantia, quam in partium aliarum ambuſtionibus. Atquè ideò ſi puſtulæ nullæ eruperint, medicamenta ex *Sapone*, *Cepis*, ſimilibuſquè parata utilia ſunt. Quod ſi elevatæ ſint puſtulæ, ſtatim aperiantur, ut acris effluere poſſit humor. Dein applicetur Unguentum. v. gr. *Inguina ſi comburantur, quid agendum.*

℞. *Unguenti Roſacei* ℥j. *Baſiliconis* ʒvj.

Olei Ovorum, Amygdalarum Dulc. an ℥ß.

Liquefactis admiſceantur,

Pulv. Aloës, Myrrhæ an. ʒj.

Pro Unguento, cum tenuibus filamentis applicandc.

Inſuper totam partem affectam Hildanus cooperit hoc Cataplaſmate;

℞. *Farinæ Hordei, Fabarum an.* ℥iij.

Pulv. Roſarum Rubrarum ℥ß.

Fiat ex his cum ſ. q. Oxymellis. S. A. Cataplaſma, quod calidè applicetur.

XV. Sed verò Articuli ſeu Juncturæ ſi comburantur, cum partes ſint excarnes, nervoſæ, ac magno ſenſu præditæ, ne humorum affluxus fiat, hinc & gravius malum excitetur: medicamenta ex *Sapone*, *Cepis*, & hujuſmodi acrioribus (niſi combuſtio levis fuerit) minimè ſunt applicanda; ſed emollientibus, lenientibus, & anodynis affecta pars eſt tractanda. Atqui diligenter præcavendum in magnis Juncturarum Ambuſtionibus, ne tendines, articulorumquè ligamenta retrahantur, & juncturæ incurventur: quamobrem totum membrum ſæpius inungendum *Oleo Lumbricorum*, *Anethino*, *Liliorum Alborum*, *Axungiâ Gallinarum*, *Caponum*, *Unguento Althææ*, ſimilibuſquè; ut quæcun- *Articuli ambuſti quomodo curandi.*

Digitized by Google

quæ induratæ ſint lubrica reddantur, & ita ſerventur. Interim quoquè Ferulæ, aliaquè ex ligno vel papyro craſſiore facta Inſtrumenta, circum juncturas ſunt ponenda, ut tendinum retractio impediatur. Flandè tamen omnia agenda, ne dolor excitetur. Qui ſi ſupervenerit, protinus ſedandus eſt, impoſito Cataplaſmate. v. gr.

℞. *Micæ Panis Albi* ℔ſ.
Coctæ in Lacte Vaccino ad formam pultis, add.
Butyri Recentis, Olei Amygd. Dulc. an. ℥j. *Ovorum* ℥ß.
Pulv. Croci ℈j. *Vitellum unius Ovi.*
M. F. Cataplaſma, calidè applicandum, & identidem renovandum.

XVI. Verum in principio ſi ſatis diligens non fuerit Chirurgus, nec ferulas, aliavè convenientia inſtrumenta adhibuerit, ſic ut juncturarum combuſtarum tendines, parteſquè nervoſæ retrahantur, hinc & articulationes incurventur; pars affecta foveatur Decocto Emolliente, ex *Radice Althææ, Bryoniæ, Liliorum Alborum, Foliis Althææ, Malvæ, Chamæpitheos, Floribus Camomillæ, Hyperici, Semine Fœnigræci, Lini, &c.* Atquè deinceps inungatur *Unguento Althææ, Pinguedine Gallinæ, Anſeris, &c.* Tandem applicetur *Emplaſtrum de Mucilaginibus* in corio extenſum. Tendinibus autem & ligamentis articuli ſic ſatis emollitis, ad extenſionem accedendum eſt: quæ ſine dolore & periculo ſatis commodè fieri poteſt, inſtrumentis ad hoc negotium accommodatis.

Relictæ poſt Ambuſtionem Cicatrices quomodo ſint tollendæ.

XVII. Deniquè poſt graves Ambuſtiones, ob nimiam cutis ab igne contractionem & indurationem, *turpes* non rarò relinquuntur *Cicatrices*; præſertim ſi ſicca nimis cicatriſantia uſurpata fuere. Hæ ut tollantur, imprimis durities cicatricum eſt emollienda, & lubrica facienda Litu ex *Pinguedine aſſatæ Anguillæ, Caponum, Gallinarum, Oleo Liliorum Alborum, Ovorum, &c.*

At in Facie ſi fuerit cicatrix, atquè ita elevata, contracta, & indurata, ut maxima inde turpitudo & deformitas ſit, ea tolli nequit niſi per exciſionem. Hildanus *libr. de Combuſt. cap.* 14.

CAPUT IX.

DE ULCERIBUS PARTICULARIBUS.

De Oculorum Ulceribus.

Oculi Tunicæ Corneæ

I. PErpenſis Ulceribus in genere, haud abs re erit, in ſpecie de partium præcipuarum ulceribus quædam ſuperaddere. Inter has OCULI, partes ſanè noſtri corporis haud ignobiles, Ulceribus nonnunquam infeſtantur. Atqui quæ *in Adnata* vel *Cornea Tunica* excitantur *Ulcera*, auctore Celſo *libr. 6. cap.* 6. ex puſtulis interdum

fiunt

Digitized by Google

& Adnatæ Ulcera quomodo fiant.

fiunt, aut ab ictu, percuſſione, medicamentis acribus, aut ab acri affluente lympha, quæ membranas ſeu tunicas, nec non tenerrima illarum vaſcula erodens, inflammationem prius excitat, quam & exulceratio non rarò ſequitur.

Oculorum Ulcera qui nominibus dici ſoleant.

II. Hæc verò Ulcera variis nominibus à Paulo Æginera, & aliis appellari conſueverunt. Quod enim cavum, anguſtum, durum eſt, *βόθειον* ſeu *Foſſula* dicitur. Sed latius & minus profundum ſi extiterit, *κοίλωμα* nuncupatur. Quod in Iridis circulo externo exortum ambientia quoquè comprehendit, variiquè coloris eſt, & circa externam Iridis partem rubicundum apparet, circa internam candidum, quibuſdam ab albedine *ἀργεμὸν* dicitur, nonnullis *Ulcus Coronale* vocatur. Quod deniquè profundum, ſolidius, aſperum, & quaſi cruſtoſum eſt, *ἐπίκαυμα καὶ ἔγκαυμα* vocant. Avicenna ſeptem differentias enumerat: quatuor ſuperficiarias, & tres profundas; quæ ſaltem ratione magnitudinis, & quod ulcus aliud latius, aliud anguſtius, aliud ſuperficiarium, aliud profundum eſt, diſcernuntur.

Oculorum Ulcerum Diagnoſtica.

III. Cæterum magnitudo & figura Ulceris in Oculo viſui ferè patet. Atquè in Tunica Cornea ſi ulcus conſiſtit, puſtula præceſſit alba, & ulcuſculum album apparet in nigro oculi. Si verò Adnata Tunica ſit exulcerata, punctum ſubrubicundum in albo oculi conſpicitur, ob ſanguinem eroſis hujus tunicæ vaſculi extravaſatum.

Prognoſtica.

IV. Sunt porrò omnia Oculorum Ulcera periculoſa, & non rarò cæcitatem inducunt; in primis quum cornea tunica ità eroſa ſit, ut aqueus humor, nonnunquam etiam cryſtallinus corruptus effluat. Inſuper periculoſius ſemper eſt ulcus corneæ tunicæ, quam adnatæ: præſertim ſi è regione pupillæ conſiſtat; quod poſt ſanatum hujuſmodi ulcus opaca plerumquè relinquatur cicatrix, quæ viſionem lædat.

Medendi Methodus.

V. Quoad *Indicationes Curativas* ut aliarum partium ulcera, ità quoquè Ulcus in Oculo indicat, ſolutam unitatem eſſe uniendam; ſi quid imminutum, id regenerandum, & locum cicatrice claudendum eſſe. Igitur univerſalibus (viz. *Venæſectione*, *Purgatione*. *Cucurbitulis*, *Veſicatoriis*) haud neglectis, Topica Oculo ſunt imponenda Detergentia & Exſiccantia. Verum Inflammatio ſi ulceri huic adſit, inter duo tenuia linteamina calidè imponatur hoc vel ſimile Cataplaſma, ac identidem renovetur.

℞. *Pulpæ Pomorum Dulcium repurg.* ℥vj.
Coq. in Aq. Roſacea & Fœniculi ad mollitiem, hinc contrita add. Mucilag. Seminis Fœnigræci ℥ij.
Albumina duorum Ovorum.
Cort. Granator. ſubtilit. pulv. ʒij.
Lap. Hæmatit. exacte triti ʒj.
Lactis Vaccini rec. q. ſ. F. S. A. Cataplaſma.

Interim Deſiccantia & Detergentia blandiora ipſi oculo admovenda;

qua-

qualia ſunt *Sarcocolla*, *Aloë*, *Tutia Præparata*, *Corallium Præparatum*, *Saccharum Candum*, *Aqua Chelidonii Maj.* & ſimilia. Ex quibus Collyrium fiat abſtergens oculo inſtillandum. v. g.

℞. *Aq. Chelidonii Maj. Euphraſiæ, Roſarum an.* ℥j
Troch. Alb. Rhaſis ſubtilit. pulv.
Tutiæ Præpar. an. ʒß. *Sacchari Cand.* ℈ij.
Miſceantur.

Vel,

℞. *Aq. Roſarum* ℥iß. *Euphraſiæ, Chelidonii Maj. an.* ℥j.
Mellis Virginei Deſpumati ʒß.
Miſceantur pro Collyrio, cui pro re nata *Fel Lucii Piſcis* addi poteſt.

Collyrii loco majori oculi angulo inungatur, nec non ipſi ulceri bis quotidiè imponatur Unguentum Exſiccans & leniter Abſtergens. ex gr.

℞. *Tutiæ Præpar. Nihili Albi an.* ℈ij.
Corall. Rubr. Præpar. Margaritarum Præpar. an. ℈j
Camphoræ ℈ß.
Unguenti Roſacei ℥ij *aut.* ℥iiß.
Terantur, exactè in mortario, pro Unguento.

℞. *Butyri Rec. exactè loti* ʒß.
Tutiæ Præpar. ℈iv. *Vitrioli Alb. gr.* viij.
F. S. A Unguentum.

Atque horum remediorum uſui inſiſtendum, uſque dum ulcus mundum & ſufficienter deterſum ſit. Dein ut cicatrix inducatur Collyrium hoc laudat. Barbette.

℞. *Plumbi Uſti, Sarcocollæ, Sacchari Saturni: Sief Albi Rhaſis an.* ℈ß.
Aq. Roſaceæ ℥iv. *Miſceantur ſimul pro Collyrio.*

Corneæ Tunicæ Cicatrix poſt Oculi Ulcus relicta quomodo ſit Curanda.

VI. Sed ſanatis ulceribus hiſce, non rarò in Cornea Tunica relinquitur *Alba & Eminens Cicatrix*, quæ nonnunquam Corneam totam, vel ex parte ſolummodò tegens, viſionem vel tollit, vel imminuit, aut depravat.

Curationem hujuſmodi craſſarum, denſarum, calloſarum, ac inveteratarum cicatricum nequaquam tentari vult Aëtius; cum nonniſi Collyriis acerrimis, partes oculo vicinas exulcerare potentibus, tolli queant. Superficiariæ verò, & minores aliquam curationem ſuſcipere poſſunt, præſertim in pueris & adoleſcentibus. In quarum curatione Rhaſes vult, ut *Aqua Dulcis tepida aut calida vapor oculo excipiatur, donec oculus rubeat.*

Vel,

℞. *Rad. Althææ, Liliorum Albor. an.* ℥ij.
Fol. Malvæ, Violariæ an. Mj. *Sem. Fœnigræci* ℥j.
Fiat Decoctio in ſ. q. Aquæ Puræ; ejuſque decoctionis vapor oculo excipiatur.

Remedia

Remedia autem Detergentia, quæ leniter attenuare & diſcutere poſſunt, ſunt *Fel Caprinum* vel *Lucii Piſcis*, *Mel Deſpumatum*, *Saccharum Candum*, *Vitriolum Album*, *Succus Chelidonii Majoris*, *Succus Rutæ*, *Succus Fœniculi*, *Succus Cerefolii*, *&c.* Ex quibus Collyria Unguenta, vel Pulveres pro re nata præparari poſſunt. Præſtat tamen medicamenta oculorum maculis & cicatricibus ſub formâ Pulveris admovere v. gr.

℞. *Tutiæ Præpar. Sacchar. Cand. Albi an.* ℥j.
Vitrioli Albi. gr. iv. *Camphoræ gr.* ij.
Corall. Alb. Præpar. ℈ß.
M. F. Pulvis ſubtiliſſimus, quotidiè bis terve oculo inſpergendus.

Sed hujuſmodi albicantes corneæ tunicæ inhærentes maculas, cicatriceſvè ſæpius ſanatas, & penitus ablatas vidimus, *Sacchari Cando Albo in impalpabilem pollinem redacto, identidem Oculo inſperſo.*

VII. Verum & aliquandò contingit, purulentam materiam ſub Cornea Tunica ante Pupillam, prope Humorem Cryſtallinum colligi, ſic ut viſio planè impediatur: qui affectus Græcis *Hypopyon*, Noſtratibus (*Een Etter-Oogh*) nuncupatur. Fit verò *Hypopyon*, ſeu *Oculus Purulentus*, dum tumor ſive Corneæ, ſive Uveæ in abſceſſum degenerat, ut materia purulenta ibidem conſiſtat. Pus ſub Cornea Tunica ſi colligatur quid agendum,

Si igitur Pus inter Corneam & Uveam contineatur, exactius illud conſpicitur, & affectus oculus ſano eminentior apparet. Hoc autem Pus ſi per Cataplaſmata, Fomenta, & Collyria leniter Diſcutientia reſolvi nequeat, alia tentanda ſunt remedia. Galenus & Aëtius narrant, Medicum quendam Romæ capitis concuſſione Pus loco ſuo dimovere ſolitum, ne viſioni obeſſet, id tamen ſæpius fruſtrà à ſe tentatum, ſcribit Jobus Meekeranus.

Aëtius acu obliquè, ſive à latere immiſſâ Pus per puncturam Corneæ educit, tum *Albumen Ovi* inſtillat, ac dein *Ovum Integrum cum Vino Mulſo conquaſſatum, & molli lanâ exceptum Oculo imponit.* Sed quo modo illa Corneæ apertio, ac purulentæ materiæ evacuatio ſit facienda, & quid porrò ad hanc Operationem requiratur, videatur apud Jobum Meekeranum *Obſ. Chir. cap. 9.*

CAPUT X.

De Fiſtula Lachrymali.

I. Cæterum in interno oculi cantho inter duo puncta lachrymalia *Caruncula* locatur, *Lachrymalis* dicta, quæ continuum lachrymarum per genas defluxum impedit; ſed eas imbibendo ordinatè per vicina puncta lachrymalia in nares dirigit. Hæc caruncula ab acrium humorum affluxu turget nonnunquam, intumeſcit, & abſcedit, ulceraturque, ulce-

Digitized by Google

re non rarò in Fiſtulam abeunte, ut adeò tandem ſubjectum os carie corrumpatur: qui affectus *Lachrymalis Fiſtula* nuncupatur.

Fiſtula Lachrymalis qualis ſit affectus.

II. Eſt itaquè FISTULA LACHRYMALIS *Tuberculum inter majorem oculi angulum & naſi radicem ortum, plerumque cum inflammatione, nonnunquam & ſine inflammatione.* Atque hic tumor aliquandò quidem in ſuperficie ſe oſtendit, aliquandò magis profundum obſidet, & non niſi tactu ac compreſſione percipitur. Tumor hic ruptus & malè curatus in ulcus abit, quod vel ſimplex remanet, à quo pus coctum plerumque exudat: vel ſerpens & malignum evadit, à quo pus crudum effluit; id quod non rarò ſub inferiore palpebra viam ſibi facit, & per tuberculum ibi elevatum, exulceratumque aquoſam & ichoroſam materiam effundit: aut ſi abſceſſus tardius rumpatur, in ſinuoſum ulcus, ſeu *Fiſtulam* oculi, *Lachrymalem* dictam degenerat.

Affectus hujus Cauſa.

III. *Cauſa* humor eſt tenuis, acris, ſalſus, qui eò ſtillans primò inflammationem, dein eroſionem, exulcerationem, ac tandem fiſtuloſum & ſinuoſum ulcus, nonnunquam cum ſubjecti oſſis carie, producit.

Tuberculum autem ipſum aliàs majus, alias minus eſt, in ſuperficie eminens & viſui expoſitum, aut in profundo latens, & cum ſoluta unitate in *Ægilope*, citrà hanc in *Anchilope*. Rumpitur autem tuberculum hoc, aut intus verſus oculum, aut extrà per cutem, aut utrimque. Interdum & os naris proximum perforat; nonnunquam cartilaginem palpebræ, ac ipſam palpebram corrumpit.

Lachrymalis Fiſtulæ Diagnoſtica.

IV. Igitur dignoſcitur malum hoc, quod tumeat locus affectus, rubore in ambitu perfundatur, lancinante dolore affligatur, in primis inflammatio ſi adſit. Ubi verò cute exulceratâ rumpitur tuberculum, fit abſceſſus cum ulcere; quod ſi legitimè non curetur, pus diutius coërcitum cuniculos porrò agit, ſinumquè facit, per quem collecta intus ſanies aut ſponte effluit, aut preſſo angulo extruditur, tumorquè nonnihil ſubſidet, uſquè dum nova colligatur materies. Nonnumquam ad os uſquè ſubjectum ſinus penetrat, illudquè erodit, viamquè in narem proximam aperit, è qua graveolens quid continuò excidit.

Prognoſtica.

V. At verò affectus hic ægrè ſanatur, niſi maturè ei occuratur. Atquè difficilius redditur hoc virium, ſi ſit conjuncta ſoluta unitas, ſiquè tumor profundas occupet partes.

Si ruptio ſit interiora verſus, periculoſior; quia metuenda eſt ſubjectorum oſſium corruptio.

Fiſtula recens, & quæ orificium habet extinſecus manifeſtum facilius curam ſuſcipit.

In genere tamen Fiſtula Lachrymalis chronicum malum eſt, cum propter perpetuum materiæ affluxum, & motum oculi continuum, tum quia conveniens ligatura ea in parte fieri nequit, tum denique quia medicamenta debilia parum agunt, fortia vero oculum lædunt.

Medendi Methodus.

VI. Quoad *Curandi Methodum*: Quandoquidem eodem modo non ſem-

ſemper ſe habet Fiſtula Lachrymalis, non ſemper eadem erit hujus affectus Cura. Curatur namque vel ut incipiens; vel ut abſceſſus jam ruptus, cujus tamen latera minimè ſunt calloſa; vel ut Fiſtula perfecta, eſſe tamen ſubjecto ſano, minimeque corrupto: vel denique ut Fiſtula perfecta, eſſe ſubjecto carioſo: atque tum aut Medicamentis, aut Chirurgia.

VII. In genere ut Ægilops vel incipiens vel perfectus Curetur, primùm inſtituenda eſt optima victus ratio. Dein redundantes in toto acres tenueſquè humores ſunt corrigendi, & tum per alvum, tum per urinas, tum per auctam tranſpirationem evacuandi. Quem in finem conducit Decoctum, *ex Ligno Guajaco*, *Saſſaphras*, *Radicibus Salſaparilla*, *China*, *additis Betonicâ*, *Majoranâ*, *aliiſquè Cephalicis*, *nec non* (ſi Purgans id deſideramus) *Pulpâ Colocynthidis*, *Glycyrrhyzâ*, *&c.* Inſuper *Setaceum* nuchæ adhibere quantum conducat in Curanda Fiſtula Lachrimali, praxis docet; affirmat Hildanus *Cent.* 4. *Obſ.* 19.

VIII. Generalibus hiſce præmiſſis, ſi Ægilops incipiens ſit, atque nondum apertus, ſecetur ferro ac aperiatur, idque fiat maturè. Si enim apertio differatur, pus vicinas partes erodit, & Fiſtulam ſæpè inemendabilem gignit. Incipiens Ægilops quomodo tractari debeat.

Aperto autem abſceſſu, ſeu naturâ, ſeu arte, imponantur Deſiccantia, Detergentia, Conſolidantia: quem in finem conducit *Unguentum de Tutia*, vel ſimile ex *Aloë*, *Myrrha*, *Plumbo Uſto*, *Tutia*, *Spodio Preparato*, &c.

Chalmetæus *Enchir. Chir. lib.* 3. *cap.* 20. ſe nihil præſtantius ſequenti eſſe expertum teſtatur;

℞. *Vini optimi*, ſeu potius *Spiritus Vini*,
Mellis Roſacei an. ℥j. *Myrrhæ optimæ* ʒij.
M. F. Linimentum, *quo manè & veſperi locus illinatur.*

Inſuper ipſi ulceri poſtquam Exſiccans aliquod impoſitum ſit Unguentum, pars affecta comprimatur inſtrumento ab Aquapendente deſcripto, & à Sculteto *Armam. Chir. Tab.* 8. *Fig.* 1. depicto, aliovè ſimili, ut ulcuſculum ità conſolidetur, & cicatrice occludatur.

IX. Si verò perfecta ſit Fiſtula, lateribus adeò calloſis, incidatur ferro, ac dilatetur. Sed ſi Patiens ferrum admittere nolit, dilatetur Turundis ex *Radicibus Gentianæ*, aut *Spongiis Preparatis*. Quod ſi hoc fieri nequeat, *tantillum ex Cauſtico quodam* prudenter applicetur. Diligenter interim oculus claudatur, ne forſan liquefactum Cauſticum in oculum fluat. Lachrymalis Fiſtula perfecta quomodo Curanda ſit.

Apertâ & ſufficienter dilatatâ Fiſtulâ, *Mercurius Præcipitatus Ruber* ulceri inſpergendus, aut filamentis imponendus eſt, ac ſuperponendum Emplaſtrum ex *Gummi Elemni.*

Atque hoc modo callus conſumendus, quo attrito, pars affecta nunc citato Aquapendentis inſtrumento, vel ſimili comprimatur, ipſique ulceri *Balſamum Peruvianum*, vel *Tolutanum*, aliudve Unguentum Exſiccans, Detergens, Cicatrizans imponatur, ſicque conſolidetur ac cicatrice occludatur.

Digitized by Google

Os Fiſtulæ ſubjectum ſi ſit corruptum, quid agendum.

X. At verò ſubjectum os ſi carioſum obſervetur, (quod deprehenditur, ſi immiſſo ſpecillo aſperitas quædam in oſſe appareat, aut ſonus quidam percipitatur oſſe pulſo, conſumpto ſcilicet perioſteo) quantum fieri poteſt detegendum eſt, dein ferro abradendum: quo ſublato, oſſi ſuperſtiti filamenta arida applicanda, quouſque cato laudabilis ab ipſo excreverit; imponendum quoque vulneris labiis *Unguentum de Tutia*, Sarcotici loco, propter continuum ichoris ad angulum oculi fluxum: tandem cicatrix inducenda *Gummi Elemi*, aut *Emplaſtro Diapalmæo*, ſimilivè exſiccante. Si autem os carioſum & probè detectum commodè abradi nequeat, *Euphorbium in ſubtiliſſimum pulverem redactum* inſpergatur. Enimverò nihil præſtantius eſſe *Euphorbio* in Oſſibus Carioſis, & in Fiſtula Lachrymali oſtendit Praxis, ſubſcribit Hildanus *Cent.* 5. *Obſ.* 22. & *Cent.* 1. *Obſ.* 92. Quippe quod adjacentem carnem non adurit, ut perperam nonnulli metuunt.

Sunt qui cariem oſſis *Oleo Vitrioli*, *Sulphuris*, aut *Aquâ Forti* corrigere tentant, ſed malè; ad circumjacentes enim partes fluunt, & os ulterius corrumpunt.

Alii oſſis fiſtulæ lachrymali ſubjecti cariem *Cauterio Actuali* corrigunt, idque non malè; quæ enim ferrum aut ignis non ſanat, inſanabilia eſſe *Hippocrates* pronunciavit. Scribit tamen Fabritius Hildanus, ſibi curationem fiſtulæ lachrymalis cum Euphorbio ſemper tam feliciter ſucceſſiſſe, ut Cauterio Actuali nunquam fuerit uſus. Interim vero illud non rejicit, atque ideò fiſtulâ planè occaleſcente. Inuſtionibus utendum, ſi Ægri admittant; utpote quæ callum non modo atterunt, partemque ipſam corroborant, ſed etiam citius ſeparant os corruptum.

Quandoquidem igitur & callus fiſtulæ, & oſſis corruptio conſolidationem impediunt, hinc calloſitate oſſiſquè carie abſumptis, nec non deterſo ſatis ac mundificato ulcere *Balſamum Peruvianum*, vel *Tolutanum*, vel *Unguentum de Tutia*, aut ſimile filamentis applicetur ut plana ac pulchra fiat cicatrix.

XI. Per totum autem curationis tempus, Collyrium Exſiccans ac Anodynum oculo frequenter inſtilletur, & linteum reduplicatum, eodemquè Collyriô madefactum applicetur, ſintque omnia faſciâ diligenter ligata, ut oculi motus quoad fieri poſſit impediatur. Exempli loco eſto id, quod ſequitur:

℞. *Aq. Roſarum*, *Plantaginis*, *Euphraſiæ an.* ℥iß.
Sem. Cydoniorum ℈iß. *Maneant in infuſione per horas*, *dein colaturæ admiſceantur*,
Troch. Alb. Rhaſis ſubt. pulv.
Tutiæ Preparatæ an. ℈iiß.
Fiat Collyrium, calidè oculo identidem adhibendum.

In genere tamen de Fiſtula Lachrymali inveterata cum magna ſubje-

cti.

ſi oſſis corruptione notandum, quod difficulter ea curetur; & ſi curata fuerit, adhuc tamen ex oculo lachrymæ effluant, ob carunculam lachrymalem abſumptam.

Sed genuinam Fiſtulas Lachrymales curandi methodum videre licet apud Hildanum *Cent. 6. Obſ.* 3. & Petrum de Machettis *Obſ. Chirurg.* 22.

CAPUT XI.

De Aurium Vlceribus.

I. Aliquandò quoquè in AURIBUS, haud ſecus ac aliis in partibus, excitantur ULCERA, eaquè ſunt vel apparentia & viſui expoſita, vel occulta ac in profundiore Auris parte ſita: iterum vel recentia, vel antiqua, vel cum pauca, vel cum multa ſanie. *Aurium Ulcera qualia ſint, & quomodo fiant.*

Fiunt autem in Auribus Ulcera, vel ab Externis Cauſis, vel ab Internis. Enimverò caſus, percuſſio, vulnus hîc eodem modo, quo in cæteris partibus Inflammationem, dehinc Abſceſſum, tandem Ulcus excitare queunt. Interdum quoquè à diu in meatu auditorio retento Cerumine amaro & viſcoſo, ibidemquè ob ſalinam oleaginoſitatem putreſcente, hujuſmodi Ulcus procedit. Deniquè acres, pungentes, mordicantes, parteſquè Auris interiores exulcerantes humores in cauſa non rarò ſunt. Communiter verò hîc obſervamus, magnam materiæ quantitatem inde profluere, & difficulter admodum hujus partis Ulcera ſanari, ea in primis, quæ ſunt in meatus auditorii parte oſſea. Quantitas autem materiæ non ſolum à ſanguine venit, qui ſuppuratur; ſed etiam ex tunicæ meatum auditorium ſuccingentis glandulis, quæ à Pure continuò irritatæ, magnam liquoris quantitatem è canaliculis ſuis excretoriis emittunt.

II. Quoad *Diagnoſin:* horum ulcerum Signa ſunt ſatis manifeſta; cum ex dolore, ardore, punctione, pruritu, ſanie vel pure ab illa parte emanante, in cognitionem devenire poſſimus: & ſi ſanies copioſa effluat, ſordidum ulcus: ſi tenuior, virulentum: ſi fœtens, putridum indicat; ſiquè nonnunquam poſt ſaniem aliquid ſanguinis emanet, corroſivum ulcus arguit. An vero ab externis, aut ab internis cauſis hujuſmodi ulcus fuerit excitatum, ex Ægrotantis & adſtantium quærelis, aliiſque circumſtantiis facilè innoteſcet. *Qua ratione cognoſcantur.*

III. Cæterum Recentia Aurium Ulcera facilius, at Inveterata difficilius ſanantur. Difficultas autem ſanandi hæc ulcera inde eſt, quod ſemper à liquore ex meatum auditorium ſuccingente glanduloſa membrana profluente humectentur, adeoquè ſiccari nequeant; quo fit quod materia, è glandulis hiſce profluens, acris quippe & ſalſa reunionem partium & cicatricem impediat. Difficilius quoquè ſanantur ulcera *Ulcerum horum Prognoſis.*

Digitized by Google

in meatus auditorii parte oſſea, quam in parte cartilaginea, quia oſſeus canalis verſus tympani membranam declivis eſt, & ubi in planum deſcendit, foſſam efficit notabilem, ex qua purulenta materies non niſi difficulter eximi poteſt; cum è contrario meatus cartilagineus concham verſus ſit declivis, hinc & quævis excrementitia materia ſtatim ejicitur.

Scopi Curativi. IV. Ad *Curandi Methodum* quod attinet: Aurium Ulcera quamvis interdum per ſe ſanentur, poſt cohibitum puris effluxum, pleruımque tamen artis auxilio egent. Et quidem, univerſalibus haud neglectis, ſanies erit detergenda, ulcuſque exſiccandum, à levioribus ſemper incipiendo, & quanto recentius fuerit ulcus, tanto tutius abſterſione & exſiccatione curatur. Eum in finem eluatur auris *Vino calente.* Atquè Injectiones fiant Detergentes, ex *Urina Pueri*, aut *Hydromelle*, aut *Aqua Hordei cum Melle Roſaceo*, & ſi fortioribus opus ſit, fiant Decoctiones ex *Ariſtolochia*, *Agrimonia*, *Centaurio*, *& ſimilibus in Vino Albo*, quibus miſceatur *Mel Roſarum.* v. gr.

℞. *Rad. Ariſtolochia Rot.* ℥iij.
Herb. Agrimonia, Mjß.
Sum. Abſynthii, *Cent. Min. an.* Mj.
Coq. in ſ. q. Vini Albi ad ℥xij. *colatura admiſceatur*
Mellis Roſacei ℥iß. *M. pro Injectione:* cui ſi ulcus putridum ſit & valdè ſordidum, addi inſuper poteſt *Fel Bubulum*, vel *Aloe cum Spiritu Vini*, aut ſimile. At verò Pinguia omnia & Oleoſa vitanda ſunt, quippe quæ aurium ulcus ſordidius indies reddunt.

Galenus teſtatur, ſe hujus generis ulcera inveterata ſanaſſe cum *Ferri Scoria in pulverem redacta, hinc cocta cum Aceto acerrimo, quoad mellis acquirat conſiſtentiam.* Etiam putredinem, qua hæc ulcera ſæpè diffluunt, emendare & ſiccare valet *Fel Bubulum in forti Aceto diſſolutum, ac tepide inſtillatum.*

Valeſcus de Taranta ſequens ex Haly commendat, & ſcribit, ſe eo Presbyterum: qui aurium ulcere & ſanie octo annos laboraverat, ſanaſſe;

℞. *Mellis* ℨx. *Aceti* ℥j.
Coq. leviter & deſpumentur, dein add.
Viridis Æris ℨj.
Miſceantur, & cum turunda auri impone.

CAP.

Digitized by Google

CAPUT XII.

De Narium Ulceribus.

I. POſt Oculorum, Auriumque Ulcera, proximum eſt, ut ad NARIUM ULCERA accedamus, & quæ inde oriantur ſymptomata perpendamus. Igitur *Narium Ulcerum plures occurrunt Differentiæ.* Alia enim à Cauſis oriuntur Externis, ab ictu viz. caſu, vulnere. Alia ab Internis, ab humoribus puta acribus, malignisve: ſive ii è toto ſanguine ad Nares ferantur, ut fit in Lue Venerea; ſive à cerebro, aut à craſſa pituitaria membrana eò expellantur. Narium Ulcera unde fiant, &c.

Adhæc Narium Ulcera in ſe conſiderata alia recentia ſunt, alia inveterata; atque hæc etiam vel cruſtoſa ſine ſanie, vel ſordida, vel putrida ac virulenta, vel corroſiva, vel fiſtuloſa, vel cancroſa. Denique quoad partem affectam; alia externa ſunt & oculis expoſita; alia interna; in intima narium parte, vel in oſſe ethmoide.

II. Signis vero diſcernenda ſunt hæc ulcera, cum inter ſe, tum ab aliis narium affectibus. Recentia enim ulcera non rarò nec acrimonià, nec dolere ſeſe produnt; nares tamen plerumquè ichore ſanguineo madent, aut cruſta ſicca, vel nigra emungitur. Dum autem cruſtula diurius hæret, perpetuò ſub ea aliquid exeditur, quod ulcus majus efficit. Vetuſtius tamen & putridum ulcus, quod *Ozæna* vulgò nuncupatur, fœtorem emittit talem, ut Æger tum ſibi, tum aliis tetri ſpiritus vapore admodum moleſtus ſit. Et ſi diutius duret, paulatim ſerpit longius, atque vel alas narium, vel earum interſtitium, vel tenella oſſa exedit, paulatimque perforat, præſertim ſi vel cancri ſpeciem habeat, vel à lue venerea contractum ſit. Narium Ulcerum Signa.

III. Igitur Narium Ulcera fœtorem ferè ſpirantia, *Ozænæ* dici conſueverunt, *ἀπὸ τοῦ ὄζειν Ozæna*, ut inquit Celſus *lib. 6. cap.* 8. ſunt ulcera circa nares plures cruſtas & fœtidum odorem habentia. Et Ægineta *lib.* 3. *cap.* 24. inquit, *Ozænam* eſſe ulcus carioſum ac putridum, ex acrium humorum alluvie prognatum. Poſſumus ergò & nos dicere, OZÆNAM eſſe *Narium Ulcus profundum ac putridum, ut plurimum cruſtoſum, fœdumque odorem ſpirans.* Ozæna.

IV. Quoad *Cauſam Ozænæ:* Galenus *lib.* 3. *de ſimpl. med. comp. cap.* 3. ait: „ Ozænæ ex humorum acrium, & putrilaginoſorum influxu gi- Ejus Cauſæ.
„gnuntur: nam ſi humor ſaltem acris eſſet, ægrè curabilia ulcera pro-
„ducerer, non graveolentia. Galeno ſubſcribunt Alexander Trallianus & Aëtius. Eſto igitur *Proxima Ozænæ Cauſa* humor acri ſalinus, ac erodens, qui ipſa quandoque oſſa, & maximè cartilagineum narium interſtitium corrumpit, ſicque faciem miſerè deformat. Hic autem acris malig-

Digitized by Google

malignus humor, cujus influxu hujusmodi putridum ac cruſtoſum, nec non graveolens Narium Ulcus, *Ozæna* puta, generatur, vel à Venerea Lue procedit: vel ab acribus ferinisque Catarrhis è cerebro, aut ex membrana pituitaria eò ſtillantibus; quibus propter acrimoniam corruptio facilè accedit, unde putridum ac graveolens hoc ulcus evadit. Adhæc oritur quandoquè hic affectus à Suffumigiis è Mercurio & Cinnabare incautè adhibitis; cujus rei tres quatuorvè hiſtorias recenſet Fabritius Hildanus *Cent.* 2. *Obſ.* 23.

Diagnoſtica. V. Cæterum Externa Narium Ulcera oculis conſpiciuntur; Interna autem & Oculta ex effluente ſanie & cruſtis decidentibus cognoſcuntur. Munda porrò, ex ſanie laudabili: ſordida, ex craſſiore: putrida, ex fœtore: corrodentia, ex ſanguinis cum ſanie effluxu: cancroſa, ex præſentibus cancri ſignis cognoſcere licet.

In ſpecie verò Ozæna cognoſcitur ex effluente ſanie, & decedentibus cruſtis; Laborans præterea non ipſe ſibi graveolet tantum, ſed & adſtantibus tetri ſpiritus contagio moleſtus eſt.

Prognoſtica. VI. Sunt quoquè Narium Ulcera curatu plerumque difficilia, ob humiditates viz. tum ex cerebro, tum ex pituitaria membrana, continuò ad partem hanc defluentes; & quo magis vel minus inveterata, eo curatu faciliora erunt, vel difficiliora. Celſus de Ozænâ verba faciens inquit: „ ſciri quidem debet, vix ei malo ſuccurri, nihilominus „ tamen quædam tentanda ſunt, quanquam curatu ſit difficile. Porrò ta„ metſi narium ulcera externa, ſuperficialia, recentia, munda, facilius curentur; occulta tamen, profunda, antiqua, immunda, cruſtoſa, fiſtuloſa, narium oſſibus communicata, difficulter: putrida verò, corrodentia, cancroſa, periculoſa plerumque exiſtunt.

Etiam Narium Ulcera & Ozænæ, ſi omnibus ritè adminiſtratis non curentur, pro deſperatis non ſine ratione haberi ſolent; quia ſuſpicio eſt, ne in cancrum talia degenerent, quem ſatius eſt, non attingere.

Inſuper pro deſperatis hæc ulcera haud immeritò habentur, quando oſſa narium tenella exedunt, vel narium alas, earumque interſtitium magnâ deformitate putrefaciunt, & exeſum palatum perforant; præſertim ſi à lue venerea fuerint orta, quod ut plurimum evenit.

Indicationes Curativæ. VII. Sunt deniquè eædem in Narium Ulceribus Curandis Indicationes, quas aliarum partium ſordida ulcera exigunt. Viz. totius corporis primò habendam eſſe rationem, & humores in toto ſuperfluos evacuandos. Et quoniam vel à Lue Venerea, vel ſaltem ab acribus & ferinis Catarrhis profundum, cruſtoſum, fœtidumquè narium ulcus ut plurimum procedit; hinc in primis peccantes humores Medicamento conveniente è toto corpore iteratò expurgandi. Dein Vena in brachio ſecanda. Cucurbitulæ per intervalla ſcapulis nunc Siccæ, nunc cum Scarificatione applicandæ. Nec non Setaceum ad tertiam colli vertebram

pro

Digitized by Google

pro majore acrium humorum diverſione adhibendum. At interim, caput, impoſitâ ei Cuçuphâ, & Fiſtulâ Tabaci fumiſuctione ſumptâ, ſimilibuſquè exſiccandum, roborandum.

VIII. Verùm ſi omnibus hiſce ritè adminiſtratis, nihilominus tamen non curatur affectus, quin potius recrudeſcat, Curatio inſtituenda, qualis in Venereâ Lue inſtitui ſolet. Utatur Patiens Decocto Sudorifero, ex *Ligno Guajaco*, *Corticibus Ejuſdem*, *Salſaparilla*, *Chinâ*, *Turbith*, *Hermodactylis*, *Foliis Betonicæ*, *Majorana*, *Salvia*, *Liquiritiâ*, ſimilibus. Et porrò in omnibus ſeſe gallici morbi curæ ſubmittat.

IX. Sed ad partem affectam, Nares puta, quod attinet: ulceris cruſtæ prius ſunt auferendæ; quod fit aliquo pingui, v. gr. *Butyro Recenti ac Loto* illito. Celſus *Mel cum tantillo Therebinthinæ in nares immittit, & ſpiritu ſuccum attrahere jubet, donec in ore guſtus ejus ſentiatur*: ità enim cruſtæ reſolvuntur; quæ dein per ſternutationem haud difficulter ejici ſolent.

Cruſtâ remotâ Ulcus eluatur *Vino, in quo Mel coctum ſit*; vel *Vino Decoctionis Agrimoniæ & Verbenæ, cum Melle*. Vel, ſi nimis ſordidum ſit, ad abſterſionem ejus & exſiccationem adhibeatur *Unguentum Apoſtolorum*; aut *Ægyptiacum, cui parum Succi Tabaci admixtum ſit.*

Dein aliquamdiu ſequens Medicamentum naribus injiciatur, ac filamenta eidem imbuta imponantur.

℞. *Sem. Cydoniorum groſſo modo contuſ.* ℥j.
Aq. Plantaginis, Roſarum, Spermatis Ranar. an. ℥ij.
Maneant in Infuſione per horas in loco calido. Dehinc expreſſioni mucilaginoſæ add. Mell. Roſarum ℥j.
Pulv. Corall. Rubr. Præpar. C. C. Uſti & Præpar. Tutiæ Præp. Lapid. Calaminar. Præpar. Nihili an. ʒj.
Miſceantur.

vel immittatur hoc, aut ſimile Unguentum

℞. *Plumbi Uſti & Præpar.* ℈iiß.
Pulv. Aloës, Myrrhæ an. ℈ij.
Unguenti Nutriti ʒiij. *Albi Camphorat* ʒij.
Ol. Roſacei. q. ſ.
Diu terantur in Mortario Plumbeo, & F. S. A. Unguentum.

Nonnulli commendant *Aquam Plantaginis, in qua diſſolutum eſt aliquid Mercurii Dulcis, cum petiis Ulceri admovendam.*

Etiam *Succus Scarleæ Melli Roſaceo mixtus* valdè hîc prodeſſe dicitur. Platerus ſequens laudat Unguentum:

℞. *Ceruſæ* ℥j *Tutiæ Præparatæ, Lithargyri an.* ʒß.
Plumbi Uſti ʒvj.
Pulv. Myrrhæ, Ariſtol. Rot. an. ʒij.
Ol. Roſarum, Omphacini, Succi Plantaginis an. ℥ij.
Agitentur diu in Mortario, & F. S. A. Unguentum.

Barbette hoc valdè extollit:

℞. *Plumbi Uſti, Ceruſæ Lotæ, Tutiæ Preparatæ,*
Lithargyri an. ℥ij.
Cort. Thuris ℨj.
Myrrhæ, Ariſtol. Rot. Mercurii Dulcis an. ℨß.
Unguenti Fuſci Fel. Wurtzii ℥iij. *Alb. Camphorat. q. ſ.*
M. F. S. A. Linimentum,

uti & hoc Fabritius Hildanus:

℞. *Succi Geranii, Solatri, Sempervivi Maj. an p. æq.*
Lithargyri, Plumbi Uſti, Ceruſæ, Lapid. Calamin. an. ℥ij.
Indantur in mortarium, affuſo cochleari Olei Roſacei, & Succi ſuperioris alternatim, probè agitando, donec in Unguentum coëat, quo turunda illita Naribus indantur.

Conducit & hîc *Aqua Aluminoſa ſeu Mercurialis* vel ſola, vel diluta cum petiis prudenter uſurpata.

Præſtans quoque eſt *Aqua Viridis Hartmanno uſitata*, quæ non tantum in Ozænis, ſed in omnibus Ulceribus Fœtidis Narium, Palati, Uvulæ, Gingivarum, & Linguæ mirificè valet: Cujus hæc eſt deſcriptio:

℞. *Mellis Roſacei* ℥ij,
Sulph. Vivi, Aluminis Crudi, Æruginis an. ℥j.
Albi Græci, Sabinæ an. ℥ß. *Flor. Sambuci* ℨj.
Fol. Plantaginis, Hyperici, Pulegii, Roſmarini, Rutæ an. Mß.
Coq. in Vini & Aqua lib. ij. *ad caſum tranſverſi digiti. Aſt notandum, quod Ærugo non ſimul coquatur, ſed in fine addatur, & relinquatur donec refrixerit; poſtea coletur & uſui ſervetur. Viz. ejus aliquid in cochleari calefiat, tum intingatur penicillum, eòque locus ulceratus attingatur.*

X. Gulielmus Rondeletius *Pr. lib.* 1. *cap.* 65. In Ulceribus Narium poſt ſufficientem deterſionem nihil efficacius ſe inveniſſe ſcribit *Suffitu*, qui partes illas profundas attingit & ſiccat. Parandus autem ex potentiſſimè ſiccantibus hoc modo;

℞. *Ladani puri, Hypociſtidis, Maſtichis, Mirrhæ an.* ℥iij.
Styracis Rubr. & Calam. Cort. Thuris, Sandarachæ, Auripigm. an. ℨij.
Excipiantur omnia Therebinthinâ, & F. Trochiſci, quibus ſuffiatur Æger ſerò & manè in cubiculo, atque ſuffitus naribus infundibuli ope excipiatur.

Optimum etiam eſt parare Candelas ex Cerâ Rubra: etenim ob *Cinnabarim*, cum qua hæc cera conficitur, fuligo iſtiuſmodi candelæ plurimum juvat exſiccationem; ſi præſertim accendatur in cubiculo benè clauſo & anguſto. Quod autem fuligo accenſæ candelæ cum inſpirato aëre excipi ſoleat, experimur, cum diutius in ſtudiis moram trahimus noctu; namque ſputum & narium excrementa fuligine denigrata redduntur. Dein addit: *hac ratione nos ulcus curavimus, quod neque ab Italis, neque à Gallis curari potuerat.*

Suffi-

Digitized by Google

Suffitus ſequentis Pulveris (inquit Barbette *in Chirurgia*) prunæ impoſiti multa præſtat, modò cautè, & non niſi ſemel, aut ad ſummum bis quotidiè uſurpetur, ne ſalivatio excitetur.

℞. *Benzoini, Sandarachæ, Maſtichis, Thuris, Styracis an.* ℨj.
Cinnabaris Factitii ℨß.
M. F. Pulvis, pro Suffimigio.

Quæ porrò in inveteratæ ozænæ curatione ſunt obſervanda, videri poſſunt apud Sculterum *Armament. Med-chirur. tab* 37. Hiſtoriam ozænæ graviſſimæ cum oſſis palati eroſione ſanatæ refert Hildanus *Cent.* 2. *Obſ.* 22. Exemplum quoquè naſi ulceris, apicem illius depaſcentis, feliciter curati, habetur apud Platerum *lib.* 2. *Obſervationum.*

CAPUT XIII.

De Labiorum Ulceribus, & Fiſſuris.

I. NOnnunquam & LABIA occupant ULCERA CRUSTOSA, ſæpè quoquè SERPENTIA, orta ab *humoribus bilioſis, acri-ſalinis, & quodammodo glutinoſis*, qui miſerè hujuſmodi exulcerationibus Labia inquinare & corrumpere ſolent. *Ulcera Labiorum qualia ſint, & unde proveniant.*

Talia ulcera nonnunquam per modum criſeos in febribus intermittentibus contingunt, atque febris ſolutionem indicant. Sæpè etiam abſque criſi ab humoribus vitioſis è toto corpore eò protruſis ortum habent. Vel à gallica lue proveniunt.

II. Hujuſmodi autem Labiorum Ulcera oculis obvia ſunt: cauſæ verò ſignis inveſtigandæ. Si per Criſin accidant, febris adeſt. Si à Morbo Gallico, is etiam ſuis ſignis ſeſe prodit. Si & febris & luis venereæ ſigna abſint, ex latente in corpore Cacochymia ortum habent. *Horum Ulcerum Diagnoſis.*

III. Cæterum labiorum ulcera ſi in febribus cum coctionis ſignis appareant, plerumque bonum ſunt ſignum, atque febris perfectam ſolutionem, vel imminutionem ſignificant, ac per ſe facilè ſanantur. Sed cum viribus debilibus, aliiſque malis ſignis, ſi os & labra exulcerentur, ſæpè lethale eſt. Etiam curatu difficiliora & pejora ſunt, quæ à morbo gallico proveniunt. *Prognoſis.*

IV. Igitur in febribus Labiorum Ulcera ſi critica ſint, per ſe facilè ſanantur. At à lue venerea quæ oriuntur, curanda ſunt ut venerea lues; curatione ſc. inſtituta per Salivationem, Decocta Sudorifera, & ſimilia. Talium ulcerum curatorum exemplum habetur apud Foreſtum *Lib.* 14. *Obſ.* 2. ubi ſcribit, ſe Juvenem (qui ex lue venereâ labia ulcerata, inflata, nigra, tumida, dura, carcinomatis inſtar, habuit) curaſſe univerſalibus ad morbum venereum, & panno hac Decoctione imbuto labiis appoſito; *Curatio.*

Digitized by Google

℞. *Ligni Sancti p.* ij.

Bulliat in pinta una Aquæ Solatri, dein coletur, & colaturæ add. Aluminis ʒj. *iterum ſimul ebulliant, & colentur, ac colaturæ detur uſui.*

Si vero ulcera hæc abſque febre & morbo gallico oriantur, ab humoribus nempe vitioſis acribus, è toto corpore eò protruſis; Univerſalibus uſurpatis, & Diætâ conveniente haud neglectâ, adhibeatur *Unguentum de Ceruſſa*, vel *Album Camphoratum*, vel *Nutritum*, aut ſimile. v. gr.

℞. *Unguenti Roſacei, nutriti, Albi Camphorat. an. p. æq. Terantur diu in mortario Plumbeo, donec Linimentum evadat.*

Quod ſi tale ulcus exſiccari non poſſit, tangatur *Aquâ Aluminosâ Fallopii*, deſcriptâ *Cap. de Ulceribus Venereis.* Aut prudenter uſurpetur *Aqua Viridis Hartmanni*; vel vulgaris *Aqua Mercurialis* ſeu *Aluminoſa*, quæ *Vino Gallico* & *Aquâ Plantaginis* diluta frequenter admoveatur.

Labiorum Fiſſuræ. V. Atqui cutis cum carni in labiis connexa ſit tantâ tenuitate, tantâ ſubtilitate, ac teneritudine, ut niſi labris laceratis, ab iis ſeparari non poſſit; hinc facilè à cauſis externis, ventis, frigore; ut & internis, humoribus puta & vaporibus ſalſis & acribus, vitiantur, finduntur, & itâ ſcinditur, ut interdum etiam ſanguinem fundant. Vitium hoc Græci ῥαγάδας, Latini *Fiſſuras* ſeu *Sciſſuras Labiorum* vocant. Quæ ſanè non planè ſunt negligendæ: namquè turpitudinem pariunt, atquè in cruſtoſa & difficulter curabilia ulcera quandoquè degenerant.

Quomodo Curari debeant. VI. Solent verò haud difficulter ſanari Labiorum Fiſſuræ, inuncto *Candelarum Sevo*: vel inungatur *Unguentum Roſarum*, aut *Pomatum*: vel fiat Litus ex *Recenti Axungia Gallina, & Cerâ Albâ Roſaceâ, Aquâ ſæpius lotis.* Aëtius *Ovi Pelliculam Internam* fiſſuras labiorum agglutinare tradit.

Sed ad Labiorum ut & Mammarum Fiſſuras admodum conducit *Sevum Hircinum liquatum in Aqua Roſacea*, ſi pars affecta eô illinatur. Etiam utile eſt *Oleum e Vitellis Ovorum recenter expreſſum*; uti & *Oleum Ceræ ſine ſuco recenter deſtillatum.* Vel quod ſequitur:

℞. *Butyri Inſulſi* ℥j. *Ceræ Flavæ* ℥ß. *Liquatis admiſceatur. Succi Uvarum Cærulearum recentis q. p.*

F. exinde S. A. Globulus, quô labia fiſſa oblinantur.

CAPUT XIV.

De Ulceribus Oris.

Oris Ulcera qualis ſint, & quomodo fiant. I. PRæter Ulcuſcula quæ in internis Oris partibus oriuntur, illamque ſuperficiem depaſcunt, & *Aphthæ* vulgò nuncupantur (de quibus verba facere nunc animus non eſt) *in Ore, Faucibus, aliiſque intrà Os contentis partibus* SERPENTIA non raro obſervantur ULCERA; quæ Aphthas Exulceratas nonnunquam ſequuntur; aliquandò

Digitized by Google

quandò poſt Inflammationes & per ſe, ut in aliis partibus, ex affluxu vitioſorum humorum fiunt; quemadmodum & in Gallico Morbo excitantur.

II. In Ulceribus hiſce Curandis, quoquè totius corporis habenda erit ratio per Purgantia identidem exhibita, quandoquè Venæſectiones, &, ſi malignitas adfuerit, Decocta Sudorifera, Antivenerea, quæ hîc magni uſus ſunt. Qua ratione Curari debeant.

Externa Media etiam hîc Abſtergentia ſint, atque Siccantia. Quem in finem Barbette hanc Oris Collutionem valdè extollit.

℞. *Fol. Quercus* Mj. *Flor. Roſarum*, *Balauſtia an.* p. j.
Cort. Granator. ℥ij. *Alum. Uſt.* ℈ij. *Vitriol. Alb.* ℈ß.
Coq. in ſ. q. Vini Rubri Adſtringentis ad ℥viij. *colaturæ add.*
Diamoronis, Mellis Roſacei an. ℥j.
Miſceantur pro Oris Collutione.

Ad Sordida Oris Ulcera utilis quoquè eſt *Aqua Viridis Plateri*:

℞. *Æruginis* ʒj. *Aluminis* ℥ß. *Vitrioli*, *Minii an.* ʒj.
Coq. in Vini Albi ℥iv. *Aq. Vitæ* ℥j.
Huic Aquæ intincto penicillo loca in faucibus ac ore tangantur, cavendo ne quid deglutiatur. Poſtea Lacte Dulci in quo Calx Ignitus ſit extinctus, os colluatur.

Etiam à multis uſurpatur *Unguentum Ægyptiacum in Aqua Plantaginis cum pauco Aceto diſſolutum, addito Melle Roſaceo.*

Verum acria hæc ſerpentibus Oris ulceribus, in primis ſi in carcinomatis naturam vergant, adverſiſſima ſunt. Hildanus *Cent.* 3. *Obſ.* 86.

Hinc in oris ulceribus non cancroſis hoc conducit Linimentum:

℞. *Mellis Roſacei* ℥iß.
P. Alum. Uſti ʒß. *Myrrhæ optimæ* ℈j.
Ol. Sulphuris gutt. x.
Miſceantur.

Barbette laudat Linimentum *ex* ʒiii. *Unguenti Fuſci Felicis Wurtzii*, & ʒij. *Mellis Roſacei, inter ſe mixtis.*

Sed ad oris, omniumque ejus partium ulcera (ſive ſint uvulæ, ſive tonſillarum, ſive linguæ) ſerpentia, etiamſi cancroſa, ſequens Linimentum utiliſſimum ſemper obſervavi:

℞. *Mellis Roſacei* ℥iij. *Tincturæ Saturni* ʒiij. *vel* ʒiv.
Miſceantur exacte.

Eum in modum quoque fieri poteſt Gargariſma vel Oris Collutio;

℞. *Aq. Caprifolii*, *Plantaginis an.* ℥vj.
Mellis Roſacei ℥iij. *Tinct. Saturni* ʒiij. *vel* ʒiv.
Miſceantur.

At verò ſi in latere Linguæ naſcantur ulcera, videndum num dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſæpè ulcus non ſinit, quique proindè limandus, vel evellendus eſt.

Digitized by Google

Os Palati quum exeſum ſit, quid agendum.

III. Cæterum in oris exulceratione *Os Palati* ab humore corrodente non raro perforatur & corrumpitur: quod ubi evenit, ſermo vitiatur; cum aër, qui per os elidi debeat, ſimul per foramen illud ad nares penetret, per eaſque egrediatur. In tali caſu ſi os nigrum ſit, radendum id prius, dein ex arte curandum. Sed antequam foramen illud claudatur, vel ſi planè claudi non poſſit, ut vitium illud ſermonis tollatur, fabricanda eſt minutiſſimis foraminibus perforata lamina aurea vel argentea, inſtar clypei, quæ in medio eminentiam habeat, cui ſpongiola ſicca, foraminis magnitudini reſpondens, alligetur, atque ità foramini adaptetur: ubi enim ſpongia humorem imbiberit, dilatatur, ut lamina firmiter hæreat, foramenque claudat.

Ulcera Oris Scorbutica quomodo tractanda.

IV. Ad ulcera oris, Gingivarum præſertim, ſcorbutica conducit Linimentum *ex Melle Vulgari vel Roſaceo, cum Alumine Uſto & Spiritu Vitrioli.* Vel talis Oris Collutio:

℞. *Aq. Plantaginis* ℥iij.
Antiſcorbutica, Vini Albi Gallici an. ℥iß.
Cinamomi ʒij. *Alum. Crud. pulv.* ℈iiß.
Miſceantur.

Si verò gingivæ, parteſque vicinæ nigreſcant, adeò ut gangræna metuatur;

℞. *Aq. Antiſcorbutica* ℥vj.
Theriaces, Salis Abſynthii an, ʒj.
Mellis Roſacei ℥j.
Alum. Crudi ʒiß. *Sp. Vini* ʒvj.
Miſceantur.

Denique *Fiſtuloſa* ſæpè *Ulcera* Gingivas obſident, unde vicini dentis radix cariem contrahit eò uſque, saniei acrimoniâ omninò denudetur. Quo in caſu carioſum dentem evellere oportet: ſic enim brevi curabitur fiſtula.

CAPUT XV.

De Pectoris Ulceribus, & Fiſtulis.

Pectoris Ulcera qualia ſint,

I. Quandoquè & ULCERA in PECTORE excitari ſolent; quorum alia ſunt *Penetrantia* & *Fiſtuloſa*, hinc & FISTULÆ THORACIS meritò dicta; alia verò *non Penetrantia*: & ex his alia majora, alia minora, alia profundiora, alia minus profunda, alia antica, alia poſtica, alia lateralia ſunt.

& unde fiant,

II. Hujuſmodi autem Thoracis Ulcera, Fiſtuloſa, in primis, oriuntur vel ex cauſis internis, vel ab externis. Atque ſequuntur non raro aut Empyema, aut Pleuritidem, quæ ritè per ſputum evacuata non fuerit, de-

Digitized by Google

dehinc foràs apoſtema effecerit. Inſuper poſt tumores, aut vulnera thoracis malè curata, Fiſtulæ in Pectore ſæpè excitari ſolent, quæ difficilis ſunt curationis; præſertim ſi oſſa, ſternum puta, ſpina dorſi, aut coſtæ ſimul afficiantur.

III. Hæc autem Thoracis Fiſtulæ cognoſcuntur facilè, & oculis patent; ſique penetrent, ſtylo, vel aëris egreſſu obſervantur. Morbi hujus Diagnoſis, & Prognoſis.

Cæterum Penetrantia Thoracis Ulcera in Fiſtulas perfectas non rarò terminantur; & quandò pus non ritè expurgatur, ac in thoracis cavitate retinetur, Patiens empyicus fit! hinc rabidus, macilentus, & maraſmodes evadit. „ Omnes thoracis fiſtulæ, ait Pigræus *Prax. Chir. libr.* 5. *cap.* 5. difficilis ſunt curationis, longèquè eſt ſatius eas palliativè cu„ rare, optimâ vivendi ratione adhibitâ, quam accuratius; hac ſpe, „ quaſi perſanari brevi poſſent.

Atque ideò, in primis ſi vetus ſit fiſtula, curâ tantum utendum palliativâ, cum harum partium fiſtulæ rarò ſanentur: unde qui fiſtulâ thoracis penetrante laborant, ſolent plurimum toto vitæ tempore argenteam geſtare fiſtulam. Et ſcribit Aquapendens, nonnullos ſe noviſſe, qui viginti quinque & triginta annos talem geſtarunt, & vitam ſatis commodam duxerunt.

Porro quæ in Dorſo ſunt Fiſtulæ, periculoſiores ſunt ob majorem nervorum copiam & ſpinalem medullam vicinam, ac rarò ſanantur. Quæ in muſculis ſunt circa magna vaſa, non ſatis tutò curantur. At non Penetrantia Thoracis Ulcera, quæ ſunt abſque oſſis corruptione, facilè curam ſuſcipiunt.

IV. Enimverò thoracis ulcera non penetrantia, ſicut aliarum partium ulcera curantur; & ſi putrida ſint, ad putridi ulceris curationem reſpiciendum. Curandi Methodus.

Penetrantia autem ſeu fiſtuloſa quæ ſunt, & Medicamentis Internis & Externis curari debent, haud ſecus ac de Ulcere Fiſtuloſo ſuperius indicavimus. Orificium verò, niſi id ſatis hiet, in primis dilatandum, immiſſâ Turundâ ex *Spongia Præparatâ*, vel *Radice Gentianæ* vel *Medullâ Sambuci contortâ*, vel aliquo ſimili; quæ filo appendenda, ne in Thoracis cavitatem ingredi poſſit. Dein Turunda Cava Plumbea vel Argentea ſimiliter filo alligata immittatur, ut ſic materia ſæpè & ſenſim evacuetur Ulcus interim, partesquè internæ detergantur Injectionibus *ex Decocto Hordei cum Melle Roſaceo*, cui & *Hydromel* addi poteſt. Vel fiat talis;

℞. *Rad. Ariſtoloch. Rot. Iridis Florent. an.* ℥iij.
Herb. Agrimoniæ, Hyperici, Centaurii Min. Vincæ per Vincæ an. Mj.
Flor. Roſar. Rubr. Mß. *Hordei* ℥M. *pug.* iij.
Coq. in duabus partibus Aq. Comm. & una parte Vini Albi ad ℥xxiij. *Colatura add. Mellis Roſacei* ℥iij. *vel* ℥iv. Et quum

opus

opus fuerit ulcus carne replere, *Pulv. Myrrhæ Iridis, Sang. Draconis an.* ℈j.
M. F. ex his Injectio.

Quum verò glutinare & exſiccare expedit, haud inutile erit id, quod ſequitur:

℞. *Therebinthinæ optimæ* ℥j. *Mellis Communis* ℥iß.
Farinæ Lupinorum ℥ß. *Fabarum* ʒij.
Succi Apii, Plantaginis, Agrimoniæ an. ℥j.
Pulv. Myrrhæ, Maſtichis, Thuris an. ʒij,
F. ex his ſuper igne S. A. Unguentum; quô turundæ & penicilli illinantur, ac deſuper ponatur *Emplaſtrum de Scævona*, vel *Diapalma*, vel *de Minio*, ſicquè ulcus carne oppleatur, & cicatrice occludatur.

Thoracis Fiſtula obliqua & flexuoſa quomodo tractari debeat.

V. Verum obliquus, flexuoſuſque ſi ſit fiſtulæ ſinus, nec non fiſtulæ finis declivis; præſtat univerſum fiſtulæ flexuoſum, declivemque ſinum *Turundâ ex Spongiâ Compreſſâ, vel Radice Gentianæ* dilatare non tantum, ſed quoquè ſcalpello, aut potius parvo cultello unam aciem habente, eamque in extremitate paulo intus recurvatam, (cujus cuſpidi, inſuper exiguus affixus ſit globulus ex cera alba) diſcindere; ac ad fundum uſque aperire. Enimverò citiſſima & quaſi momentanea fiſtulæ thoracis incitio eſt, quæ fit Syringotomo, quod in altera extremitate habet aciem, circa cuſpidem globulo cereo obvolutam, quo minus in immiſſione carnes laceret. Hinc in fiſtulam immittatur, ac ubi ad fundum ejus pertingit, per carnem & cutem ſuperincumbentem dextrâ adigatur, ut globulo cereo in ulcere remanente cuſpis cultelli per foramen factum exeat; qua digitis ſiniſtræ apprehenſa, amborum foraminum interſtitium, unico quaſi ictu, incidatur.

VI. Inſuper contingit nonnunquam, quod Fiſtula non ſolum declivis ſit & terminum habeat inferius, ſed etiam à ſpatio intercoſtali ſuperiore ſubtus coſtam ſeſe inſinuet; viz. inter pleuram & coſtam, donec in alterum intercoſtale ſpatium ſubjectum terminetur. In hoc caſu C. Celſus vult, præcidendam eſſe, & eximendam ex utraque parte coſtam. Sic enim loquitur *de Re Med. lib. 7. cap. 4.* Solent autem „ inter coſtas fiſtulas ſubterire, quod ubi accidit, eo loco coſta ab „ utraque parte præcidenda & eximenda eſt, ne quid intus corruptum relinquatur. Quæ operatio quam difficilis ſit, quam periculoſa, unicuique facilè patet, Hinc potius talis fiſtula pertundatur inſtrumento ab Aquapendente excogitato. Immittatur viz. cannulæ argenteæ & incurvatæ extremitas, ad fiſtulæ fundum uſque, ut exterius ſpectet: dein per cannulam fiſtulæ immiſſam impellatur acus longa (quæ non longè à cuſpide foramen habet, & filum ducit) ut fiſtulæ fundus perforetur, & filum per ſuperiorem & inferiorem ſinus portam exeat. Perforato fiſtulæ fundo, eximatur acus per novum ſinus foramen, & fili extremitates colligantur, ut fiſtulæ foramina teneantur aperta, ac materia puru-

lenta

lenta per inferius effluat, donec ſinus ſubtercoſtalis vel carne repleatur vel agglutinetur. Hunc fiſtulam thoracis curandi apparatum exponit Scultetus *Armament. Med-chir. Tab.* 38. Atquè thoracis fiſtulæ acu pertuſæ, & hoc modo ſanatæ exemplum adfert. *Obſ.* 44.

VII. Sed non rarò quoque accidit, Fiſtulam intus penetrare in Coſtam, vel Claviculam, vel Sternum: quæ oſſa cum ſint cavernoſa, ſolet facilè in iis Pus colligi, & ſerpere perpetuò corruptio vel Coſtæ, vel Claviculæ, vel Sterni. In hoc caſu Candens Ferramentum per Cannulam ad Coſtam aut Claviculam inſeratur, omniſque putredo exſiccetur & abſumatur, parſque corrupta roboretur; ita enim cicatrice obducetur. Vel fiſtulæ ſinu ad coſtam aut claviculam carioſam uſquè, immiſſâ ex *Compreſſa Spongia* vel *Radice Gentianæ* Turundâ, abundè dilatato, oſſi carioſo inſpergatur *Pulvis Euphorbii*, ſicque caries auferatur, ac ſinus conſolidetur. Fiſtulæ Thoracis, cum eroſione claviculæ, brevi tempore Curatæ, exemplum videre eſt apud Scultetum *Obſ.* 40. Ad Coſtam, Claviculam, vel Sternum ſi penetret Fiſtula, quid agendum.

At verò ſi Sternum corruptum, aut aliqua ſaltem labe affectum ſit, amplianda fiſtula, aut ferramento incidente, aut turundâ ex Compreſſa Spongia vel Radice Gentianæ; dein pars oſſis corrupti abradenda, uſquè dum caro laudabilis paucas poſt horas illi accreſcat. Quod ſi caro iſto temporis ſpatio non ſuccreverit, indicio erit, totum corruptum os non eſſe abraſum, ac proindè raſionem repetendam, donec caro optima adnaſcatur, quò aliis poſtmodum remediis detur locus, & curetur fiſtula. At nunquam deveniendum eſt ad inuſtionem ipſius Sterni, uti rectè monet Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 39. quia non abſcedit, aliorum corruptorum oſſium more: additquè ſe obſervaſſe, inuſtum ſterni os in multis non abſceſſiſſe, niſi elapſis duobus tribuſvè annis. Quod idem affirmat Dom. de Marchettis P. F. *Anatomes cap* 9.

Cæterum Ulcera Fiſtuloſa in Pectoris dextra ſede, juxta papillam, curata: videri poſſunt apud Platerum *lib.* 2. *Obſerv.* ubi habetur quoque Ulcus Fiſtuloſum in Dorſo, à ſcapula ad lumbos uſque pertingens, ſanatum. Fiſtula Mammæ Dextræ curata extat apud Scultetum *poſt Armament. Med-chir. Obſ.* 75. Ex vulnere thoracis Fiſtulam ſubortam, quæ ſpatio aliquot menſium pervadens ad capſulam cordis, hujus ſubſtantiam ad cavitatem uſque abſumpſit, obſervavit Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 47.

VIII. Omnes autem Thoracis Fiſtulæ difficillimam recipiunt curationem, ita ut interdum tum Medici, tum Ægrotantes defeſſi, & ſpe deſtituti, curam ipſi naturæ relinquant: quo in caſu Aquapendens fiſtulæ orificio imponit *Pilam ex Cera Alba*, appenſum filum habentem; præcipitque ut quotidiè ea mundetur, ac tractetur, veluti ſi eſſet fonticulus, curando ipſam in poſterum ut fonticulum, non ut fiſtulam; ſicque temporis progreſſu caro gignitur quandoquè per totum fiſtulæ ductum, atque ità fiſtula, alioquin inſanabilis, non rarò ſanatur. Thoracis Fiſtula inveterata, & planè deſperata, qua ratione tractari debeat.

 CAPUT

Digitized by Google

Caput XVI.

De Abdominis Vlceribus, & Fiſtulis.

Abdominis Vlcera qualia ſint.

I. Haud ſecus ac in *Thorace*, ita quoque in VENTRE INFERIORE quæ excitantur ULCERA, alia ſunt *Penetrantia*, alia *non Penetrantia.* Non penetrantia dicuntur illa, quæ peritonæum non perforant: penetrantia verò, quæ uſquè ad partes intrà peritonæum contentas pertingunt.

Vnde oriantur.

II. Oriuntur autem Ulcera in Infimo Ventre iiſdem ex Cauſis, ex quibus in aliis partibus excitari ſolent: ex caſu viz. percuſſione, inveterato vulnere, poſt ſuppuratum apoſtema, ex acris erodentis materiæ confluxu, ex acribus medicamentis appoſitis, hiſque ſimilibus. Et ſanè Abdominis Abſceſſus, è quibus poſteà Ulcera relinquuntur, frequentius occurrunt, quam vulgus Medicorum putat. Ità Galenus *lib. 5. de Locis Affectis cap. 7.* refert, Steſianum quendam, quaſi abſceſſum in hepate haberet, ab aliis Medicis curatum fuiſſe: id quod Galenus negavit, & monſtravit abſceſſum fuiſſe inter muſculos tranſverſos & obliquos abdominis. Similem ferè hiſtoriam habet Dodonæus *Obſ. Med. cap. 29.* de quodam Scriba, qui cum dextri lateris dolore cum febre eſſet correptus, juxtà ac paulò infra coſtas nothas, Medicumquè accerſiviſſet, qui ipſum ut Pleuriticum curaverat, atque inde pejus haberet, Dodonæum vocavit; qui exhibito primum leni Purgante, Cataplaſma Emolliens applicavit, ac tumore emollito tandem Sectionem inſtituit; cumque ex abſceſſu copioſum pus effluxiſſet, Æger, adhibitis ulceri idoneis remediis, convaluit. Scribit quoquè Sennertus *Prax. lib. 3. part. 10. cap. 8.* Victoris uxorem ſimili tumore ad ipſam ferè ventriculi regionem laboraſſe, qui cum in tantam magnitudinem excreviſſet, ut propemodum duos pugnos æquaret, Sectione eum aperiri curavit: ex quo abſceſſu maxima Puris copia effluxit, magno cum fœtore, fluxitque Pus poſtea aliquot dies, Ægraque, idoneis ulceri curando medicamentis adhibitis, tandem convaluit. Narrat inſuper Fabritius Hildanus *Cent. 2. Obſ. 38.* virum quadragenarium, robuſtum, dolore lateris dextri ad finem coſtarum notharum laborantem ad ſe Lauſannam veniſſe. Cum verò nullus tumor apparet, ſed ſaltem dolor cum febricula adeſſet, atque Purgantia, Fomentationes, Cataplaſmata, Inunctiones, Diſcutientia, Reſolventia, & Anodyna per aliquot dies ſine fructu applicarentur, nihilominus dolor punctorius & pulſatorius circà regionem hepatis & peritonæum perſiſteret, etſi in cute nihil appareret, dolore locum affectum monſtrante, Sectio facta eſt: quâ peractâ Pus copioſè effluxit neque diu poſt

febris,

febris, dolor, lypothymia paulò ceſſarunt; ulcus tamen propter Puris copiam quæ effluxit, per aliquot menſes apertum ſervatum fuit, Ægerque tandem ſanatus. Et certè ſi pus collectum eſſe animadvertatur, maturè abſceſſus aperiendus, ne nimia puris copia colligatur, quæ dein vel peritonæum penetret, & in abdominis cavitatem defluat; aut poſtea ſine vitæ periculo evacuari non poſſit: cujus rei hiſtoriam habet *Cent.* 2. *Obſ.* 39. de viro quadragenario, qui in dextro hypochondrio abſceſſum immenſæ magnitudinis habebat, ut cutis totius ferè lateris ab ilii oſſe uſque ad coſtas veras, lineamque albam & ſpinam dorſi Puris plena & elevata eſſet, cum dolore continuo lypothymia, nauſea, appetitus & virium proſtratione, Vocatus Hildanus ob periculi magnitudinem tumorem aperire recuſavit; quod cum poſtea Barbitonſor quidam feciſſet, & vomicam aperuiſſet, maxima puris copia inde effluxit, & dolor quidem aliquo modo imminutus eſt, ſed intra biduum Æger exſpiravit. Unde ille monet, ut juniores Chirurgi in aperiendis magnis abſceſſibus cauti ſint, & materiam non confertim, ſed ſenſim & per vices evacuent. Scribit porrò Petrus Eſtanove *Obſ.* 2. puerum quendam ventris tumore laborantem, hydropicum habitum fuiſſe, cumque umbilicus valdè promineret, apertio tandem facta eſt, ex qua puris laudabilis octo vel decem libræ profluxere, ſicque omnino Æger curatus eſt Adhæc plurima & admiranda Abſceſſuum Abdominis exempla adferri poſſent, quorum quædam licet videre apud Th. Burnetum *in Theſauro Medicinæ Practicæ libr.* 1. *ſect.* 4. Ex quibus poſteà non exactè curatis, non rarò ulcera relinquuntur in abdomine, non penetrantia; imo & nonnunquam penetrantia ſeu fiſtuloſa.

III. Enimverò *id Abdomine* quoquè interdum FISTULÆ, in primis ſuper pubis latera fiunt, cum eum in locum humores facilius decumbant, atque ibidem hæreant. Inſuper & corrumpuntur ſæpè, putredine inficiuntur, ac corroduntur ſimul Inteſtina, ut per Fiſtulam etiam fæces alvi egreſſas fuiſſe, compertum ſit. Sic per umbilicum, poſt abſceſſum inter pectinem & umbilicum ruptum, Puero cuidam Mediolanenſi fæces alvi exiiſſe, refert Cardanus *de Subtilitate lib.* 18. Et Alexander Benedictus *Prax. lib.* 10. *cap.* 24. narrat, cuidam Puero Veneto ex abſceſſu inteſtina perforata fuiſſe, ut per umbilicum magnam excrementorum partem ſingulis diebus emitteret; ſano tamen ſimilem per domum ambulaſſe. Scribit quoquè Fabricius Hildanus *Cent* 1. *Obſ.* 51. ſe vidiſſe adoleſcentem duodecim annos natum qui tumore muſculorum abdominis laborabat, quo rupto excrementa per quatuor aut quinque hebdomades per eum locum, nil verò per alvum egeſſit. Quæ autem in ejus cadavere inventa ſunt, ibidem licet videre. Atque *Cent* 1. *Obſ* 54. & 55. ſimiles ferè narrat hiſtorias. Refert quoque Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 53. ſibi viſum Patrem quendam Theatinum, laborantem Fiſtulâ Umbilici, ad inteſtina uſque penetrante, Fiſtulæ Abdominis.

Nn 2 de

de quorum dolore erant quærelæ ex demiſſo ſtatim in eandem ſpecillo; qui tamen brevi temporis ſpatio curatus eſt. Adhæc Platerus *Obſ. lib.* ?. ſcribit, Capitaneum quendam ante multos annos in ventre vulneratum, ſtercus per fiſtulam, quæ ſanato vulnere illic remanſerat, multos annos incolumem alioquin, & ſuperſtitem excreviſſe. Etiam de muliere gravida refert, cui tuberculum nucis juglandis magnitudine in ſiniſtra abdominis ſede, tranſverſæ manus ſpatio ab umbilico erupit, quod in abſceſſum, indeque in ulcus ſinuoſum abiit, ex quo aperto ſanies & pus copiosè effluxerunt, tuncque pruritu ſaltem quodam remanente, dolor penitus remiſit, ipſaque nihil mali paſſa, fœtum vivum & ſanum, ſtato partus tempore peperit, niſi quod excrementa alvi, per ulcus illud ſinuoſum apertum progrediebantur; quæ ab eo tempore omnia, non amplius per alvum, per hanc aperturam expurgabantur, & ut procederent, mulier ipſa manibus ventrem premendo, bis quotidiè ſic ab illis ſeſe exonerabat. Narrat quoque Chirurgus hujus urbis experiſſimus Ravenſwvay, ſibi viſum in muliere, ob eroſionem inteſtini, non tantum excrementa, verum etiam duos vivos lumbricos ex inguine prodiiſſe, quæ tamen perfectè fuit curata.

Hiſtoria.

Vlcerum Abdominis Diagnoſis, & Prognoſis.

IV. Cæterum Penetrantia hæc Infimi Ventris Vlcera dignoſcuntur ex ſtyli vel candelæ ceree immiſſione: cum nimirum multa horum portio ingrediatur; & ex Vini injectione ſyphone facta. Enimverò in penetrantibus Abdominis ulceribus intrà peritonæum vinum penetrat. In non penetrantibus verò refluit, ſtyliquè ſivè ceceæ candelæ pauca portio intrà ulcus ingreditur. Porrò quæ non ſunt penetrantia Abdominis Ulcera, facilioris ſunt curationis. Quæ vero ſunt penetrantia, frequenter in Fiſtulas abeunt, & difficulter ſanantur.

Curandi Methodus.

V. Ad *Curationem* verò quod attinet: non Penetrantia Abdominis Ulcera, ſicuti aliarum partium ulcera Curari debent, cum nihil peculiare habeant. Atqui Ulcera hæc ſi ſint Magna, Sinuoſa, vel Fiſtuloſa, non aliter quam Inciſione curantur; & quidem ſi Fiſtula unum orificium habeat, utendum eſt Syringotomo altera extremitate acuto, ut finis fiſtulæ perforetur, & totus fiſtulæ meatus diſſecetur, atque aperiatur. Si vero Fiſtula plura orificia habeat, Syringotomo utendum altera parte obtuſo, & exiguum globulum præfixum habente, quo etiam tota fiſtula aperiri poſſit. Vel fiat apertio Cultro ſeu Scalpello Longo, & manubriolum ſimiliter longum habente; qui Culter unâ tantum parte aciem habeat, in extremitate paulò intus recurvatam, exteriorem vero partem retuſam obtineat, ad cujus cuſpidem ex cerâ globulum infixum eſſe oportet, quo intus per totum fiſtulæ ductum ſine obſtaculo demittatur.

VI. At verò ſi Penetrantia & Fiſtuloſa fuerint talia Ulcera, fucatâ curatione, ſicut de Penetrantibus Pectoris Ulceribus diximus, uti debemus, ſervatâ optimâ victus ratione, atque decet deterſo ac mundificato ulcere.

cere Scribit tamen Fabritius ab Aquapendente, ſe iſtiuſmodi Abdominis Ulcera Penetrantia ac Fiſtuloſa, affectis etiam Inteſtinis curaſſe, & curata vidiſſe; non manu, non ferro, non igne, non aliis medicamentis: ſed ſolis *Aquis Thermalibus*, per inſeſſiones mane & veſperi in iis factas, ita ut aqua per fiſtulæ foramen in cavitatem abdominis ingrederetur, inteſtinorumque eroſiones ſuâ ſubſtantiâ pertingeret, & attingendo exſiccaret, purgaret, impleret, tandemque cicatricem induceret. Et in Thermarum defectu *Sulphur*, *Alumen*, *& Sal in Aqua liquare & decoquere*, ac Inſeſſiones moliri, utile cenſet.

CAPUT XVII.

De Veſica Vrinaria, & Pudendorum Vlceribus.

I. Fiunt quoquè ULCERA in VESICA URINARIA, vel in *ejus Fundo*, vel in *Collo*; idquè ab affluentibus humoribus acribus; vel Pure è locis ſuperioribus tranſeunte, ibidemquè nimiam ob viſciditatem hærente; aut Medicamentis veſicam exulcerandi vim habentibus, inter quæ præcipuè numerantur *Cantharides* incautè aſſumtæ. Inſuper poſt inflammationem, & abceſſum veſicæ malè curatum, non rarò Ulcus relinqui ſolet. Oriuntur quoquè Veſicæ Ulcera à Calculo aſperiore veſicam lædente, quale exemplum refert Platerus *lib. 3. Obſerv.* Atquè à vaſorum ruptione & læſione, ex percuſſione, lapſu, vulnere, ac ſimili cauſa violentâ externâ. Veſicæ Urinariæ Ulcera unde oriantur.

II. Cognoſcitur verò hujus partis Ulcus è ſquammulis & pure, quæ cum urina minguntur; nec non gravi urinæ odore, ſi ulcus ſit ſordidum: dolor quoquè adeſt gravis in pectine & pube, quoties Ægri mingunt; nonnunquam etiam cum ulcus ſerpit, ſubcruenta & ſanioſa eminguntur. Urinæ quoque difficultas accedit, ſæpè & continuus egrendi conatus, ac membri virilis erectio. Ulcerum horum Diagnoſis.

An autem in fundo veſicæ ulcus conſiſtat, an juxta urinarium meatum, eo diſcernitur: quod ſi in fundo veſicæ fuerit, dolor circa pubem percipitur: ſi verò juxta meatum urinarium, tempore mictionis magis deprehenditur, ac imprimis ubi mingere incipiunt & deſinunt Ægri.

III. porrò Veſicæ Ulcera ferè incurabilia ſunt; quia in parte ſunt membranoſa, & urina, quæ mordax eſt, continuò illô tranſitu vellicat, & conſolidationem impedit. Periculoſiora autem ſunt iſtiuſmodi ulcera quæ ex eroſione ſunt orta, quam quæ ex aliis cauſis. Etiam difficilius & rarius curantur in ſenibus, quam in juvenibus. Ulcus quod eſt à calculo, non curatur, niſi prius is extrahatur. Prognoſis.

IV. In Curatione abſterſionem & conſolidationem quoquè requirunt Veſicæ Urinariæ Ulcera. Interim tamen præcavendum, ne ulcus irri- Curandi Methodus.

 tetur.

Digitized by Google

tetur, latiuſque ſerpat; ſed ut dolor leniatur danda opera, uti & urinæ ardor ac difficultas. Id quod præſtant Emulſiones ex *Amygdalis*, *Seminibus quatuor Frigidis Maj. &c.* Atqui ad Ulcus Abſtergendum, ſimulque Leniendum ſumat Patiens bis in die, ſequentis Electuarii particulam magnitudinis avellanæ:

℞. *Therebinth. Venet. crudæ* ℥j.
Caſſiæ Fiſtulæ rec. extr. ℥iß.
Pulv. Liquiritiæ elect. ʒiij.
Ocul. Cancr. crud. ʒii.
Salis Prunellæ ʒj,
Merc. Dulcis ʒß.
Balſam. Sulphuris gutt. xxvj.
Syr. Althææ Fern. q. ſ. M. F. Elect.

Dein ſuperbibat largiorem hauſtum hujus Decocti;

℞. *Rad. Althææ, Conſolid. Maj. Liliorum Alb. an.* ℥iß.
Glycyrrhyzæ raſæ ℥j. *aut.* ℥ij.
Herb. Bugulæ rec. Miij.
Agrimoniæ, Veronicæ, Pyrolæ, Saniculæ an. Mj.
Capit. Papaver. cum Seminibus ʒß.
Coq. in ſ. q. Aq. Puræ ad ℔iv.

Electuarii loco proderit bis quotidiè ſumere guttas 6. aut 7. *Balſami Sulphuris Therebinthinati*, vel *Succinati*, vel *Balſami Copaivæ*, vel cochlear *Aquæ Gonorrhœalis Quercetani*. Vel mane & veſperi uſurpentur *Pilulæ ex Therebinthina, Liquiritia, Troch. Alkekengi, &c.*

Barbette ſequentes laudat:

℞. *Troch. Alkekengi, de Carabe,*
Gypſi Uſti an. ʒß.
Boli Armeni, Terræ Sigillatæ, Cranii Humani an. ʒj.
Therebinthinæ Venet. q. ſ.
F. S. A. Pilulæ piſi magnitudine.

Multi hoc in caſu miris laudibus extollunt *Trochiſcos Gordonii.* Ulcus enim mundant, dolorem ſedant, & urinæ ardorem mitigant, ſimulque conglutinant.

V. Intereà in Veſicam per Catheterem infundatur *Lac recens cum Melle Roſaceo.* Et certè quæ per Catheterem injiciuntur non rarò tantum proſunt, quam ore ſumpta; cum longa à ventriculo ad veſicam via ſit, in qua vires medicamenti non parum alterantur. Barbette hanc proponit Injectionem;

℞. *Aq. Calcis Vivæ* ℥iij. *Plantaginis* ℥ij.
Sief Albi Rhaſis ʒj.
M. pro Injectione, ſingulis diebus ter quaterve uſurpanda.

Aqua Calcis nihil aliud eſt, quam *Aqua Communis, in qua Calcis Vivæ particula ſit extincta.* Sed cavendum, ne acris nimis efficiatur.

VI. Ulcus

VI. Ulcus verò quod eſt à *Calculo* non curatur, niſi Calculus tollatur: quem tamen extrahere nonnunquam periculoſum eſt propter ulcus. Ideoque ſi ulcus ſit profundum, tutius eſt Emplaſticis & Lenientibus ſaltem Medicamentis uti, ut lapidi quædem lævitas inducatur, ulcuſquè mitigetur; quod optimè fit *uſu Lactis Dulcis, in quo Althææ Radix ſit decocta.*

VII. Si Ulcus ſit *à Cantharidibus* atquè id recens, *Lac Dulce* copioſè bibendum; vel ſumenda *Emulſio ex Seminibus quatuor Frigidis Maj. Papaveris Albi, &c.* Vel *Emulſio fiat ex Semine Cannabino, addito colaturæ Syrupo Althææ Fern.* Dein conſolidandum cum *Tragacantha, Bolo Armeno, Terra Sigillata,* ſimilibuſque. Si verò antiquum ſit, ut alia ulcera tractandum.

Inſignem ulceris veſicæ curati hiſtoriam licet videre apud Fabrit. Hildanum *Cent 3. Obſ.* 69. Adhæc veſicæ ulcus, multis aliis fruſtrà tentatis remediis, tandem *Aquarum Spadanarum* continuô uſu ſanatum fuiſſe, refert Tulpius *Obſ. Med. lib.* 2. *cap.* 53.

VIII. At verò in VIRILI PUDENDO non raro etiam excitantur ULCERA; eaque ſunt vel externa, vel interna; atquè alia ſunt in præputio, alia in glande, alia circa glandem, alia per reliquum membrum: inſuper alia ſunt puſtulis ſimilia, alia ſicuti excoriatio, alia corroſiva & virulenta; alia porrò recentia ſunt, alia antiqua, putrida, & cavernoſa. Penis Ulcera.

IX. Horum Ulcerum origo aliquandò eſt à cauſa externa, ut à difficili ac violento coitu cum virgine vel fœmina, cui anguſtius pudendum eſt; vel à coitu non difficili quidem, ſed multiplicato nimis, Penemque inflammante; uti & è dura longaquè equitatione: quandoquè à cauſis internis, uti à ſorde ſimplici & non contagioſa inter glandem & præputium hærente, ibique putreſcente, contracta ex coitu cum muliere non infecta. Hinc enim puſtulæ exiguæ inſtar granorum milii è glandis ſuperficie emicare ſolent, quibus maturatis ruptiſque ulcuſcula rotunda, & in medio punctum albicans habentia expullulant, aliàs diſperſa, aliàs ita denſa, ut ex pluribus unum tandem fiat. Vlcerum horum Cauſæ.

Præterea è Contagio excitari poſſunt hujuſmodi ulcera, ut iis accidit, qui rem cum infecta muliere habent; viz. ex ſeminali humore corrupto, ac inter glandem & præputium retento, partemque iſtam erodente, exulcerante

X. Sunt autem manifeſta ſatis partis hujus Ulcera, cum glans à præputio denudari poſſit, & ideò aliis ſignis non eſt opus, Si verò propter tumorem præputium deorſum trahi non poſſit, & ulcera oculis non appareant, tunc dolore, tumore, & ſaniei ejectione dignoſcuntur. Diagnoſis.

XI. Cæterum periculoſa ſunt Ulcera in Pene, utpote in organo fungoſo, hinc & corruptioni facilè obnoxio; unde ſerpunt facilè, & difficulter ſanantur, in primis quum urina per penis meatum effluens Prognoſtica.

cura-

Digitized by Google

curationem impediat. Præterea pars ipſa ſenſu exquiſito prædita eſt; qua de cauſa hujuſmodi ulcera Acria Medicamenta ſuſtinere non poſſunt, quæ alioquin hîc prodeſſent. Ulcera quæ à Lue Venerea in his partibus excitantur, non curantur, niſi morbo illo prius curato; cum ab ejus malignitate foveantur.

Inſuper ulcera hæc aliquandò in cancrum abeunt, vel gangrænam inducunt, ut totum membrum virile abſcindere opus ſit, cujus rei habent exempla Valeſcus de Taranta, Fabritius Hildanus, aliique.

Curandi Methodus. XII. Quando igitur Penis Ulcera parva & benigna ſunt, Topicis facilè curantur; atque in hujus partis excoriatione ſufficit partem *Vino Gallico*; vel *Aquâ Roſaceâ & Plantaginis, cui & Vinum addi poteſt*, identidem abluere; & ſi majori exſiccatione opus ſit, iis parum *Aluminis* addatur: vel illinatur *Unguentum de Tutia*, aut *Album Camphoratum* aut *Diapompholigos*, ſimilevè Enimverò. Medicamenta in ulceribus hiſce conducunt, quæ inſignem ſiccandi vim habent, & hoc non ſolum ulceris, ſed & partis affectæ ratione, qualia ſunt *C. C. Uſtum, Oſtreorum Ebur Uſtum Conchæ Combuſtæ Alumen, Tutia, Lithargyrum, Plumbum Uſtum, Æs Uſtum Flos Æris Ceruſſa Antimonium*, & ſimilia; ex quibus Pulveres Linimenta, & Lotiones parari ſolent v. gr.

℞. *Aq. Ferratæ* vel *Plantaginis* ℔j.
Raſur. Cort. Guajaci ℥j. *Aluminis* ℥ß.
Roſar. Rubr. ʒj.
Coq. S. A. & colentur. Abluantur ulcera hoc Decocto ſæpius

℞. *Aq. Decoctionis Mytilorum q. v.*
Florum Æris. q. ſ.
Stent in digeſtione ad radios ſolares aliquot dies, dein liquor. decantetur, eòque frequenter abluantur hujus partis ulcera.

Si verò Ulcera fuerint antiqua, ſordida, putrida, ſanioſa, calloſa, virulenta, ac ſerpentia, in primis abluenda ſunt *Hydromelite cum Alumine*; cui & *Spiritus Vini* addi poteſt. Vel,

℞. *Vini Albi* ℥vj. *Aq. Plantaginis, Roſarum an.* ℥jj.
Floris Æris ʒß. *Aluminis Crudi* ʒiß.
Miſceantur, & parum ebulliant.

Utile quoquè eſt *Unguentum Ægyptiacum*, & *Apoſtolorum*, ut & *Aqua Viridis* ab Hartmanno & Platero deſcripta, ac identidem laudata *Aqua Aluminoſa* vel *Mercurialis*.

Etiam *Mercurio Præcipitato Rubro cum Linimento conveniente mixto* utendum; non tamen in ejus uſu diu perſiſtendum: ſed quandò quo calloſum & virulentum abſumptum eſt, fovenda pars affecta *Decocto Malvæ Althææ, Seminis Lini, &c.* & Medicamentum Digeſtivum idoneum Ulceri imponendum, donec quod corruptum eſt ſeparetur, ut in curatione luis venereæ fieri ſolet.

Si verò Penis & Præputium valdè intumuerint, *Cataplaſma imponatur*

ex

ex *Floribus Camomillæ, Sambuci, Meliloti Roſarum, Farina Seminis Fœnigræci, & ſimilibus*. Quod ſi nec hoc modo pars exulcerata detumeſcat, & dolor perſeveret, ulcuſque ſerpat, præputium ſecundum longitudinem incidendum, ut ulcus mundari, ac convenienti modo curari poſſit. Hoc tamen in Ulceribus Penis Curandi ſemper eſt obſervandum ne pendens pudendum teneatur; verum ſuſpendatur, & ſuperioribus partibus alligetur, ità tamen; ne dolor excitetur.

At ſi gangræna & ſphacelus Penem corruperit, tutiſſimum eſt, id quod corruptum, vel etiam ſi opus ſit, totum Penem abſcindere, & Medicamenta poſteà, quæ in aliarum partium gangræna & ſphacelo adhibentur, uſurpare. Exemplum hujus rei habet Foreſtus *Lib.* 26. *Obſ.* 6. de quodam, cui Penis poſt inflammationem ità putrefactus fuit, ut cataplaſmati adhærens exciderit, & putrefactio Scrotum quoquè occuparit, Ægro nihilominus, idoneis medicamentis adhibitis, vivo manente, & ex ventre per foramen ſaltem urinam emittente. Similem prorſus hiſtoriam refert Fabricius Hildanus *Cent.* 3. *Obſerv* 88.

XIII, Sed accidit aliquandò, quod ULCERA oriantur in VIRGA, *hoc eſt*, in MEATU URINARIO: viz. ex tuberculo ſeu apoſtemate intus oborto; vel ex urina acri; vel ex calculis aſperis & anguloſis, qui inter tranſeundum meatum hunc lædunt; vel, quod frequentius fieri ſolet, ex ſemine acri & virulento, uti in gonorrhæa virulenta neglecta & inveterata contingit. Meatus Unirinarii Vlcera unde fiant.

XIV. Cognoſcuntur autem Meatus Urinarii Ulcera præcipuè ex dolore, qui inter mejendum percipitur, & ex pure quod ante urinam excernitur. Inſuper ex tactu & compreſſione ulcerata pars invenitur, cum in parte ulcerata ex compreſſione dolor excitetur. Adhæc Penis interdum tenſus & aliquantiſper tumidus eſt, doletque, & ad inferiora curvatur, nec niſi inter femora indolenter teneri poteſt. Quomodo deprehendantur.

XV. Ulcera hæc ſi ex virulenta gonorrhæa oriuntur, non ità facilè ſanantur, niſi ſublatâ penitus gonorrhæâ: quæ verò ab aliis humoribus eveniunt, *Emulſione Seminum Melonum & Cucumeris, ac Amygdalarum*, per plures dies uſurpatâ, ſæpè ſanantur. Curantur autem hujus partis ulcera, venerea in primis, facilius in juvenibus; è contrario in ſenibus rarò aut nunquam curationem ſuſcipiunt. Sed curatio ſemper maturanda. Niſi enim maturè curentur, vel Carunculæ in Meatu Urinario gignuntur, quæ urinæ emiſſionem impediunt; vel ad interiora proſerpit malum, & vel veſica, vel perinæum, aliævè altè exulceratæ partes ad ſummam uſque cutem exeduntur, ut per varias partes vicinas ad anum, ſcrotum, ipſumque penem urina, quaſi cuniculis factis, continenter effluat: ſicquè Fiſtuloſa evadunt, & non rarò vix curabilia hujuſmodi ulcera. Quid de iis ſit judicandum.

De Fiſtulis in Perinæo audi Hildanum *Cent.* 3. *Obſ.* 75. „ Videant Ju„niores Chirurgi, ut in prognoſtico fiſtularum perinæi ſint pru-

,, dentes. Si enim ex cauſa interna facta fuerit fiſtula, nunquam per-
,, fectè ſanatur. Obducitur quidem nonnunquam cicatrice, ſed faciliſſimè
,, à cauſa aliqua interna recrudeſcit, & nonnunquam, ſi ad tempus clau-
,, ſa perſiſtit, graviſſima ſymptomata ſubſequuntur; uti porrò exemplis demonſtrat: quapropter monet, ne Ægri tantoperè de integra & perfecta conſolidatione harum fiſtularum ſint ſolliciti.

Qua ratione Curari debeant.

XVI. Igitur ulcus hoc ut detergeatur & conglutinetur, atquè adeò ritè curetur, meatui urinario per ſiphonem injiciatur *Aqua Hordei*, vel *Lac Dulce cum Melle Raſaceo.* Vel talis, aut ſimilis fiat Injectio:

℞. *Lactis Dulcis in quo Silices Igniti extincti ſunt* ℥xij. *in eo diſſolv.*
Mellis Roſacei ℥iß.
Mucilag. Gum. Tragacantha, & Rad. Conſolida an ℥ß.
Therebinthinæ in Ovi Vitello ſolut. ʒj.
Ceruſa ʒiß. *Pomphol. Alb.* ʒj.
Miſceantur diligenter, triduoque vel quatriduo renovetur, ne Lac aceſcat, aut Mucilagines corrumpantur.

℞. *Lithargyri, Ceruſſæ, Tutiæ Preparata an.* ʒj.
Sacchar. Cand. ℥ß. *Camphora* ℈ß.
Aq. Roſarum, Plantaginis an. ℥iv.
Miſceantur pro Injectione; cui addi poteſt *Aluminis* ʒj.

Ad cicatricem inducendam utile eſt hoc;

℞. *Aq. Plantaginis, Roſarum an.* ℥iv.
Troch. Alb. Rhaſis ℥ß.
Boli Armeni ʒß.
Miſceantur.

Eſt quoquè efficax valdè *Balſamum Peruvianum*, illinendum tenui candelæ ceteæ; quæ dein virgæ immittatur.

Petrus de Marchettis ulcera hæc curat Candelis tenuibus, *compoſitis ex pulveribus Plumbi Uſti, Ceruſſa, Tutia Praparata, mixtis cum Cera*, in urethram immiſſis, & continuò ibidem detentis: mejendi tamen pruritu ſollicitante, educantur. Verum & obſervandum, non eſſe immittendas fluente gonorrhæâ, ne ab iiſdem ſuppreſſa exulceret collum veſicæ, & alias partes proximas: atquè ſi malignitatis aliqua ſuſpicio ſubſit, eædem Candelæ imbuendæ *Unguento Albo Camphorato, miſto cum Præcipitato Rubro*, abſque ullo metu, ne hoc exulceret partes ſanas; tum quia eſt correctum Unguento Albo Camphorato; tum quia non excoriare eas ſolet, ſed tantummodò extinguere malignitatem ulcerum, quæ, eâ ſublatâ, dictis Candelis poſtmodum facillimè ſanantur.

Interim Patiens bibat *Emulſionem ex Seminibus quatuor Frigidis, Amygdalis, &c.* Nec non ſubinde ſumat cochlear *Aquæ Gonorrhaalis Quercetani*; vel aliquod ex medicamentis de Veſicæ Ulceribus propoſitis, quo urinæ meatum perlabente, ejuſdem vi exſiccante & conſolidante Ulcera Urethræ facilius conſolidentur.

XVII. Cæte-

XVII. Cæterum ejuſmodi Ulcera quia perforare ſolent Urethram cum integumentis, aliquandò in PERINÆO, quandoque in SCROTO, ab illis tandem oriuntur FISTULÆ: quæ ſi in Perinæo ſint, abſente gonorrhæâ, pars calloſa circà urethram, parteſque vicinas, impoſito Cauterio Potentiali abſumenda; vel Ferramento Candente inurenda, quò caro illi accreſcat, & ad cicatricem deducatur fiſtula: hac tamen cautelâ, ne urethra ipſa erodatur vel inuratur, atque fiſtula amplior fiat: vel alioquin Fiſtula uſque in urethræ cavitatem inciditur, & dein Sarcoticis ac Epuloticis cicatrice claudatur. Meatus Urinarii Fiſtulæ.

XVIII. Si verò pars urethræ ſcroto oppoſita Fiſtulâ laboraverit, urina ex ipſa effluens ſcrotum corrodit pluribus foraminibus: quæ curatio ardua & difficilis eſt, licet eandem felici ſucceſſu aliquoties tentaverit Petrus de Marchettis, hac methodo: expurgato prius corpore, & exhibito *Decocto Guajaci*, *Salſaparillæ*, *Chinæ*, *&c.* ad ipſam partem affectam accedit, quæ ſi multiplex ſit, omnes fiſtulas ſecat, & per candelam propoſitam omnem operam in ſananda urethra adhibet; cum aliâ ratione fiſtulæ ſcroti non omninò ſint ſanabiles, niſi curâ palliativâ, quæ denuò recrudeſcunt: quod ſi non poſſit curari urethra candelâ propoſitâ, ſcrotum ſecandum, uſque ad illius fiſtulam, ipſaque inurenda, vel Potentiali Cauterio conſumenda materia ejus calloſa, & ſectæ partes Sarcoticis carne replendæ, tandemque Epuloticis ciatrix inducenda. Idem refert *Obſ.* 59. hiſtoriam cujuſdam, cui ex inveterata virulenta gonorrhæa, collum veſicæ, prope urethram, variis fiſtulis fuit pertuſum, cum effluxu urinæ non ſolum ex ſcroti pluribus locis, verum etiam ex inguinibus, Ægro tamen ſanitati præter ſpem reſtituto.

XIX. Nonnunquam CARUNCULA, CALLUS CARNOSUS, VERRUCA, aut omninò CARNOSA EXCRESCENTIA in MEATU URINARIO naſcitur. Id quod ſæpè iis accidit, qui gonorrhæâ virulentâ, & hinc orto ulcere in meatu urinario laborant. Talia enim ulcera ſi negligenter tractentur, *Caruncula* ſeu *Excreſcentia quædam Carnea in Urethra* relinquitur, urinæ difficultatem inferens. Enimverò ſuccreſcens inibi caro primùm mollis & exigua eſt; ſed temporis progreſſu ità induratur, & augetur, ut urinam non rarò omninò ſupprimat. Caruncula in Meatu Urinario.

XX. Dignoſcitur autem hoc malum, quod liberè non excernatur urina, ſed difficulter & guttatim exeat; itque aliquandò tanto cum cruciatu, ut Æger nonnunquam alvinas fæces ſimul egerat, haud ſecus ac veſicæ calculo laborans. Adhæc dolor in mictionis fine magis diſcruciat, quam dum urina profluit. Exploratur quoquè caruncula cathetere, vel candelâ cereâ in meatum urinarium immiſſâ, quæ toties in via offendit, quoties carunculæ obſtruentes occurrunt. Inſuper compreſſo digitis penè, durum tuberculum deprehenditur. Quomodo dignoſcatur, & quid de Ea cenſendum ſit.

Porrò indagandum, num caruncula meatui urinario innata ſit

recens, num inveterata. Nam quantò antiquior eſt, eò difficilius curatur, quia in callum non rarò induratus. In genere omnis caruncula in hac parte oborta difficulter abſumitur, ob loci anguſtiam, & tractandi difficultatem.

Qua ratione Curari debeat.

XXI. Abſolvitur verò Curatio carnem abſumentibus, ulcuſque conſolidantibus; auſpicando ſemper à mitioribus, progrediendumque ad acriora, ſi ex uſu fore videantur. Alfonſus Ferrius. *l. de Caruncula ſeu Callo* ſpecillo carunculam diſſolvere tentat: „ Nec eſt, *inquit*, cur ſanguinis effuſionem timeamus, ſaluberrima enim ea eſt; quinimò tum „ Chirurgicum opus proſperè ſuccedit. Vidimus enim plures ſolâ ſpecilli ope curari. cum in carunculam penetraverit: urina namque „ egrediens ſuâ abſtergendi atque exſiccandi vi, ſine ullo alio artis „ præſidio, ſanare poteſt.

Hanc carunculam curandi methodum violentam prodidit modo Galenus *l. de Loc. Aff.* viz. ut æneâ fiſtulâ caruncula deteratur. M. A. Severinus de *Effic. Chir. p.* 2. *de Section. cap.* 114. hanc operationem quoquè commendat, refertque Hieron. Cardanum teſtari, ſe vidiſſe perforatâ cathetere carunculâ rem optimè ceſſiſſe; tametſi ſanguinis & ſaniei multum profluxerit. Quam rem & ſibi compertam eſſe teſtatur. Adhæc Paræus inquit: „ nec debemus terreri, ſi per intervalla ſanguis „ ex latentibus carunculis fluere cernatur. Eſt enim ad curationem „ compendium; quia materiæ conjunctæ portione ſublatâ, incrementum „ ejus prohibetur, pars ipſa pondere premente levatur. Itaque niſi talis „ hæmorrhagia ſpontè ſupervenerit, utile erit eam provocare in ſtrumento duriore, quam eſt ipſe catheter. Sicquè carunculas cathetere atterendas vult, eundo, ac redeundo quoties eandem viam, quoties ipſis atterendis & comminuendis neceſſe videbitur; attritaſque ſanguine multò manare ſuadet, ad affectæ partis levamen. Sed contrà hos, & in primis Alfonſum Ferrium, acriter inſurgit Julius Palmarius *lib.* 2. *de Lue Venerea cap.* 10. ubi hæc habet: „ falſum eſt, quod ſcriptum reliquit Alfonſus „ Ferrius, Chirurgicum opus rectè ac proſperè ſuccedere, quum caruncula ſpecillo repugnat, eoque ſuperata ſanguinem multum profundit. Sic enim curatos non paucos notavi inflammatione prehenſos, ac jugulatos ante ſeptimum diem: multoque magis quod ait; „ urinam abſtergendi, ſiccandique, qua pollet facultate, ſine artis beneficio ſæpè perſanare carunculam. Nam ſi recens genitum ulcus, five in renibus, ſive in cervice veſicæ conſiſtat, nec abſtergere, nec „ ſiccare urina poteſt, quomodo genitam jam carunculam atteret, atque adæquabit? Ego quidem urinâ acriore nec ſiccari, nec cicatrice „ obduci ulcera, ſed potius augeri, atque exaſperari notavi.

Barbette *in Chirurgia* ſcribit, ſe multoties hujuſmodi carunculas integrè curaſſe uſu Suppoſitoriorum exilium ex ſequenti Unguento, leni coctione incraſſato;

℞. Un-

℞. *Unguenti Fuſci Fel. Wurtzii, Mellis Roſacei an.* ℥ij.
M. F. S. A. Unguentum.

Vel,

℞. *Lithargyri, Flor. Sulphuris an.* ℥iij.
Tutiæ Præparat. ℥ij. *Minii* ℥ß. *Unguenti Ægyptiaci* ℥j.
Mellis Roſacei q. ſ. M. F. S. A. Unguentum. Quod illinatur candelæ cereæ, eaque in urethram immittatur, bis terve quovis die renovando; uſque dum mundificatio abſoluta ſit.

Hieronymus Reuſnerus *Obſ.* 91. refert, carunculam meatus urinarii certiſſimo experimento in pluribus ſuſtuliſſe Antonium Fuchſium Medicum Norinbergenſem: *Oleum Succini cum Ovi Vitello mixtum* applicabat candelæ cereæ, quam meatui urinario immittebat. Sanè ſecurum remedium, & reliquis omnibus præferendum, ſi reſpondeat eventus. Nam in carunculis meatum urinæ obſtruentibus cavendum, ne malum acribus medicamentis irritetur: lenientibus & validè ſiccantibus, ſi fieri queat, potius curetur. Inter mitiora ſiccantia & leviter admodum corrodentia præ cæteris commendatur *Pulvis Sabinæ.*

Emplaſtrum quô Doctiſſimus Fernelius uti ſolebat:

℞. *Aloës Optim.* ℥ij. *Myrrhæ, Ariſtolochiæ an.* ℥iß.
Tutiæ Præparat. ℥ß.
F. omnium Pulvis, ex quo cum Styrace Liquida fiat maſſa, quæ Emplaſtri craſſitiem habeat. Cereolo è quo ceræ tantillum abraſum ſit, qua parte carunculam attingere oportet, agglutinetur; idquè penis calore liqueſcens, tuberculum cui inſidet, abſumit.

Si Alfonſo Ferrio credimus, omnem carunculam tutiſſimè, ac ſine dolore ſenſim radicitus exedit & exſiccat id, quod ſequitur;

℞. *Sabinæ in umbra ſiccata, & tenuiſſimè tritæ* ℥iß.
Cerati de Mucilaginibus ℥ß.
Miſceantur.

Egregium Unguentum ad carunculas in meatu urinario abſumendas, hoc eſt.

℞. *Ceruſæ Præp.* ℥ß. *Tutiæ præp. Corall. Rubr. Præp. Lithargyri, Sarcocollæ.*
Camphoræ cum Oleo Roſaceo tritæ an. ℥ß.
Aloës, Maſtichis, Olibani an. gr. vj.
Plumbi Uſti & loti ℥iß. *Antimon. præp.* ℈ij. *Troch. Alb. Rhaſis ſine Opio* ℥ß. *cum ſ. q. Olei Roſacei, & Amygdalar. Dulc. F. S. A. Unguentum; quod candelæ cereæ opè carunculæ identidem admoveatur.*

Vel ne aliæ partes, præter carunculam in meatu urinario, tangantur, nevè effluens per intervalla urina medicamenta applicita eluat; immittatur peni Cannula Argentea, tenuis, à latere perforata, & aperta foramine, quod magnitudini carunculæ reſpondet, eamque excipit;

dein vel ſpecilli, vel tenuis candelæ cereæ opê medicamenta applicentur, cannulaque ibidem relinquatur.

Haud multum abſimile excogitavit inſtrumentum Hier. Fabrit. ab Aquapendente, cujus beneficio nil niſi caruncula abſumitur, prohibeturque ne medicamentum carunculæ admotum ab urina, quæ ſæpius excernitur, elui poſſit. Fit autem Cannula ex linteo, cerâ albâ oblinito, (longitudine digiti tranſverſi, & latitudine eâ, ut æquet argenteum catheterem) quæ filum longum habet appenſum. Hæc Cannula prius extrinſecus idoneo medicamento ſit oblita, quale eſt propoſitum Unguentum, vel id, quod, teſte Sculteto, carunculas meatus urinarii abſque dolore, & ſanarum partium excoriatione, conſumit:

℞. *Mellis Communis in cineres uſti, Tutiæ Præp.*
Butyri rec. in Aq. Plant. loti,
Therebinthinæ ſimiliter lota, Ceræ Flavæ an. ℥ß.
Aluminis Uſti ʒß.
M. F. Linimentum.

Cannula igitur medicamento oblinita, ſtylo extra fiſtulam argenteam prominenti adaptetur, atque una cum argentea fiſtula & ſtylo, in meatum urinarium immittatur, donec occurrat carunculæ. Et cum jam eſt in loco carunculæ, argentea fiſtula cum ſuo ſtylo retrahatur: cannula verò ex linteo cerâ inducto parata, & immiſſa relinquatur in meatu, ut per eam urina excernatur; quæ ſimul prohibet, ne medicamentum carunculæ admotum ab urina elui poſſit: filum autem dictæ cannulæ appenſum tr ahitur, cum volumus ut cannula cerea foràs trahatur, & medicamentum renovetur.

Gabriel Fallopius, *lib. de tumoribus. pr. nat. cap.* 38. pro Caruncula in Meatu Urinario inter alia unum familiare habet ſecretum, *Arſenicum* ſc. quo utitur hoc modo. Emollit ipſum ſuper lapide pictorio cum *Succo Limonum*, poſtea ſoli, donec ſiccatur exponit, dein ipſum diluit *Aceto Stillatitio*, iterumque ſub ſole ſiccat, & hoc quater facit. Ultimâ vice abluit *Aqua Roſaceâ*, deinde cum Cerato aliquo miſcet, ut cum *Diapalma*, vel *Diachylo*, vel cum *Oleo Roſaceo & Cera*, facitque Emplaſtrum pro ratione duritiei carunculæ. Adhæc minimam portiunculam hujus Medicamenti ponit in extremo candelæ cereæ, ac quotidiè ſemel vel bis in meatum urinarium feliciſſimè immittit. Interim tamen ſi dolor, aut inſolitus rigor, aut febris, aliudvè ſymptoma ex acrimonia admoti medicamenti acciderit, extrahenda candela vel cannulla medicamento oblinita, meatuſque urinarius eluendus *Lacte recenti calido*, aut *Aquâ Roſaceâ cum Camphora*, idque tamdiu, donec ſedata illa, impedimenta videbuntur.

Signa autem extirpatæ carunculam, habentur è mordicatione circa partem, & è copia effluentis puris.

Carne abſumptâ, ulcus abſtergendum, eique cicatrix dein inducenda,

cenda, quod nullo medicamento melius perficitur, quam *Amalgamate Mercurii, ſi Unguento Diapompholigos miſceatur:* hoc unguentum modis nunc expoſitis carunculæ admovetur, & ſæpius renovetur; vel eô inuncta candela cerea urethræ inſeratur.

Atqui abſumpta caruncula & abſoluta curatio creditur, quum urina liberrimè ac citrà ullum dolorem effluat, & candela cerea (etiam parte craſſirore) vel catheter ſine ullo offendiculo tranſeat, & in veſicam facilè intromittatur. Enimverò horum remediorum viciſſitudine nulla eſt tam inveterata, neque tam contumax caruncula, quæ non ſemper, ſenſim, ac ſine dolore exedatur, ac radicitus extirpetur; modo prudenter ea adhibeantur, & bene valeat reliquum corpus.

XXII. Cæterum inter Pudendorum Ulcera meritò numerantur EA, quæ TESTIUM ſunt. Enimverò poſt inflammationem interdum Ulcus in Teſtibus relinquitur: & Scroti Ulcera nonnunquam Teſtibus communicantur. Suntque hæc ulcera valde periculoſa, & ſæpè in cancrum abeunt, aut in gangrænam terminantur. Teſtium Vlcera.

At verò ut ritè Curentur, primò corpus convenienti modo purgandum: deinde ulcus mundandum *Unguento Apoſtolorum* vel *Aureo*, vel ſimili; mundatum autem & abundè deterſum, conſolidandum & cicatrice claudendum Epuloticis ſæpius propoſitis.

XXIII. In UTERO quoque, & præcipuè in EJUS CERVICE & COLLO non rarò contingunt ULCERA. Sunt autem talia Ulcera nunc magna, nunc parva, nunc ſuperficiaria, nunc profunda, nunc ſimplicia & munda, nunc ſordida, erodentia, depaſcentia, maligna. Quæ ſi diutius protrahantur, aut negligentius curentur, non rarò in *Fiſtulas Calli Uterini* degenerant. Vteri, ejuſdemque Colli Vlcera.

XXIV. Cauſæ verò Uteri cervicem vel Vaginam Exulcerantes ſunt vel Internæ; affluxus viz. acrium humorum diuturnus, id quod in fluore muliebri albo diu nimis protracto accidit; & ſi ut acres, maligni, pravique humores cum ſanguine menſtruo in hanc quaſi corporis muliebris ſentinam confluunt, & per hunc locum evacuantur; aut ſecundinæ corruptæ, lochia item diu poſt partum retenta & corrupta; inflammationes in abſceſſum converſæ, qui ruptus poſtea in ulcus abit: vel Externæ & Evidentes; acria viz. & erodentia medicamenta; partus difficilis, cum grandior fœtus, præſertim à minus perita Obſtetrice extrahitur; violentus concubitus, imprimis cum lue venereâ vel virulentâ gonorrhæâ infecto; contagium namque venereum iſtiuſmodi ulcera ut plurimum inducit. Tandem vulnus, caſus, percuſſio, quæ in aliis locis, ſi non rectè tractentur, ulcera excitare poſſunt, hîc quoque, rarius, locum obtinent. Vide, & quibus de Cauſis hæc Vlcera excitentur.

XXV. Hoc autem Ulcus cognoſcitur primùm ex dolore & perpetua mordicatione eo in loco, quæ ſenſim augetur & intenditur, ac in primis ſi tangatur, ut & in concubitu; mariti namque congreſſum ægrè perferre poſſunt. Inſuper punctiones acutas in pube, ardoreſque vehementes Affectus hujus Diagnoſtica.

circà

Digitized by Google

circà pudendum & anum experiuntur, cum dejiciendi conatu maximo, & ſtupore circa ſedes inferiores. Deinde viſu cognoſci poſſunt ſi in extremitate vaginæ conſiſtunt. Adhæc ex effluente pure, quod interdum eſt doloris; expers, uti & odoris, interdum flavum, viride, fœtidum, prout ulcus nunc mite eſt, nunc ſordidum.

Si iſtiuſmodi Ulcus in Fiſtulam degeneravit, cognoſcitur ex ipſa figura ulceris, quæ in formam fiſtulæ protenditur. Habetque fiſtula conjunctum callum, funditque tenuem ac pravam ſaniem, & præcipuè ſi locus prematur plus ſaniei effluit. Adhæc Colli Uterini Fiſtula aliquandò ad Veſicam uſque penetrat, & tunc per fiſtulam urina exſtillat, aliquandò ad Anum, ut etiam excrementa alvi per fiſtulam exeant. Sed monendi hìc ſunt juniores Practici, non rarò Anatomes minus periti, ne unquam meatum urinarium (cui inſignis præeſt caruncula) pro fiſtula pudendi muliebris tentent curare, uti ille Barbitonſor, cujus meminit Petrus de Marchettis *Obſ. Chir.* 60.

Prognoſtica. XXVI. Hæc Colli Uterini Ulcera periculo non vacant, nullumque ex his contemnendum, ſuntque difficilia curatu; cum ſint in parte tenera, exquiſito ſenſu prædita, & humida, ac ſuſcipiendis humoribus valdè idonea, atque hinc inflammationi & putredini obnoxia; ita ut levis etiam excoriatio requirat diligentiam, ut rectè ſanetur, ne in gravius ulcus abeat.

Curandi Methodus. XXVII. Quoad *Curationis Præcepta* hìc eadem erunt, ac in aliarum partium ulceribus curandis Igitur univerſalibus præmiſſis, ad ulceris deterſionem frequenter in Collum uteri Metrenchytâ injiciatur *Serum Lactis, cui vel Saccharum, vel Mel Commune, vel Mel Roſaceum ſit admixtum.* Vel fiat talis Injectio:

℞. *Therebinth. Venet.* ʒij. *Vitellum unius Ovi.*
Mucilag. Seminis Cydoniorum ℥j. *Diſſolvantur cum Seri Lactis, Aquæ Plantaginis an.* ℥vj.
Pro Injectione.

Si autem dolor magnus ſit, ad eum leniendum ità immutetur:

℞. *Aq. Roſarum, Plantaginis, Spermat. Ran. an.* ℥ij.
Opii diſſol. ℈j.
Albumen unius Ovi.
Olei Roſacei ℥j.
Agitentur probè pro Injectione.

Etiam doloris ulceriſque causâ, hoc vel ſimile præſcribatur Unguentum; quod cum linteo diſcerpto Uteri Vaginæ intrudatur:

℞. *Mucilag. Seminis Pſyllii cum Aq. Roſ. facta* ℥iij.
Troch. Alb. Rhaſis cum Opio, Butyri Rec. an. ℥ß.
Vitellos duorum Ovorum.
Miſceantur ſimul pro Unguento.

Ad

Ad ardorem quoque & cruciatum, qui hujus partis ulceribus ſæpiſſimum adeſſe ſolet, conducit *Emulſio ex Seminibus Melonum, Cucumeris, Papaveris, Amygdalis, &c.*

Et ad majorem deterſionem ac ulceris ſanationem, hæc fiat Injectio:

℞. *Rad. Conſolidæ, Althææ an.* ℥vj. *Biſtortæ* ℥ß.
Herb. Plantaginis, Equiſeti, Conſolidæ Saracen. an. Mj.
Sem. Lini ℥j. *Pſyllii* ʒij.
Hordei Mund. p. j.
Decoq. in ſ. q. Aq. Communis ad ℥xvj. *colaturæ add.*
Mellis Roſacei ℥ij. *Sacchar. Thomæ* ℥j.
Miſceantur pro Injectione.

Dein Unguentum admoveatur, ex *Unguento de Tutia, Nutrito, Albo Camphorato, Diapompholigos*, ſimilibuſque. Vel præſcribatur tale;

℞. *Pulv. Iridis Florent. Lithargyri, Flor. Sulphuris an.* ʒij.
Maſtichis ʒj. *Merc. Dulcis* ʒß.
Unguenti Fuſci Felicis Wurtzii ʒij.
Mellis Roſacei q. ſ.
M. F. S. A. Linimentum.
℞. *Unguenti Roſacei* ℥j.
Merc. Præcipitati Albi ʒiß.
Miſceantur exactè pro Unguento.

Interea Inſeſſiones à quibuſdam valdè hîc commendantur, ex *Radicibus Althææ, Liliorum, Conſolidæ, Herbis Plantagine, Equiſeto, Artaſiemia, Lauro, Alchymilla, Floribus Camomillæ, Meliloti, Seminibus Lini, Anethi, ſimilibuſquè in Aq. Communi decoctis.*

Suffitum quoque per infundibulum, injecto ſequenti Pulvere ſuper carbones, excipiat Patiens;

℞. *Gummi Juniperini* ℥j.
Thuris, Maſtichis, Myrrhæ, Ladani an. ʒij.
M. F. Pulvis. Cui, ſi originem debeant hæc ulcera morbo gallico, addi inſuper poteſt *Cinnabaris* ʒj. Quo in caſu etiam cum linteo diſcerpto admoveatur *Aqua Viridis Hartmanni*, vel *Aqua Aluminoſa ſeu Mercurialis*, vel aliquod è Medicamentis de Penis Ulceribus Venereis propoſitis.

In genere pro hujus partis ulceribus curandis, *Thermæ ſiccantes, Sulphureæ, & Aluminoſæ*, valdè efficaces ſunt, eæque non rarò ulcera, quæ aliis medicamentis ſanari non potuerunt, curarunt.

Digitized by Google

CAPUT. XVIII.

De Vlceribus, & Fiſtulis in Ano.

Ani Ulcera unde fiant.

I. ETiam ſolent intus in ANO oboriri ULCERA, ægrè admodum ſanabilia. Ea ortum ducunt à lue venerea; ex gravi dyſenteria, ac ſuccedente teneſmo; item ex hæmorrhoidibus exulceratis, aliiſvè cauſis: ſic abſceſſus graviſſimi circa podicem ex inepta venæſectione ſequuti, notabile exemplum habetur apud Fabrit. Hildanum *Cent. 5. Obſ. 63.* Atque adeò humorum ad partem hanc affluxus varii, item inflammationes, vulnera, equitatio longa, aliæque externæ læſiones, horum ulcerum cauſæ eſſe poſſunt.

Quibus modis dignoſcantur.

II. Hæc autem Ulcera ſi externa ſint, oculis patent: quæ verò intus latent, ea ex ſanie emanante & dolore percipiuntur. Nonnulli in hoc caſu anum inſpicere conantur inſtrumento, Speculo Ani dicto, parum calefacto, & ut lubricum reddatur, Oleo oblinito; ſed quoniam hoc inſtrumento vix obſervari poſſunt iſtiuſmodi ulcera, quin potius partes cum dolore & inflammatione lacerentur; hinc uſum ſpeculi hujus non probo, cum facilius quod optamus conſequi poſſimus. Viz. indice digito in anum immiſſo non ſolum ulceris magnitudo, ſed inſuper durities, & turbercula melius percipiuntur. Adhæc ulceris quantitatem conjicere poſſumus ex copia ſanici excrementis immiſtæ; quanta enim eſt ſanies, tantum eſt ulcus: ſicuti ulceris qualitatem, ex qualitate ſanici. Etiam ulcerum ani ſtatum exactiſſimè cognoſcimus turundâ ano immiſſâ, & per integrum diem relictâ: qua eductâ, obſervatur cui parti materia purulenta adhæreat, quæ tunc locum & magnitudinem ulceris indicat.

Quid de iis ſit judicandum.

III. Sed externa & benigna hujus partis Ulcera ut facilius deprehenduntur, ità etiam facilius curantur: ſic ex dyſenteria quæ fiunt hujuſmodi ulcera, brevi temporis ſpatio non rarò ſanantur deterſione & conſolidatione; viz. *Aquâ Hordei, & Melle Roſaceo iterum, & tertio per Siphonem infuſis*; vel injecto identidem Clyſtere ex *Lacte Dulci, cum Therebinthina in Ovi Vitello diſſoluta, addito Melle Roſaceo.* Quæ verò maligna ſunt & occulta, difficulter curantur; cum pars hæc exquiſito ſenſu prædita ſit & Medicamentis Acrioribus facilè exaſperetur, ac à tranſeuntibus excrementis inquinetur: atque ideò hujuſmodi ulcera venerea non adeó facilè ſanantur; ſerpunt namque plurimum ſuprà muſculum ſphincterem aut ſuperius, ſeu inferius, vel ad latera. Sic refert Marchette *poſt Obſervationes Chirurgicas*, in cadavere obſervaſſe pluſquam triginta di incta ulcera ſuprà ſphincterem muſculum, per totum rectum intestinum & aliquam coli inteſtini partem ſerpentia, quibus diſſectis inſignis Puris quantitas effundebatur.

IV.

IV. Quoad *Curam horum Ulcerum:* (Venereorum præſertim) primò totum corpus eſt expurgandum; dein exhibendum Decoctum ex *Ligno Guajaco*, *Corticibus Ejuſdem*, *Salſaparilla*, *China*, & ſimilibus, cum Sudore, & obſervata tenui Diætâ, prout in Lue Venerea fieri ſolet; vel Salivatio movenda, bis, tervè ſumpto *Bolo ex Conſ. Roſar. Rubri cum Turpeto Minerali.* Qua ratione Curari debeant.

Interim dum hæc fiunt, Topica adhibenda Remedia: in primis Injectiones hîc conducunt Detergentes & Conſolidantes, ſine acrimonia & morſu. v. gr. ex *Aqua Hordei Chalybeata cum Melle Roſaceo.*

Petrus de Marchettis à principio Injectiones laudat ex *Aqua Hordei cum Unguento Ægyptiaco*, ad abſtergenda ſordida ulcera, uſque dum dolorem inferant, atque ex ipſis aliqua portiuncula ſanguinis effluat; tunc verò abſtinendum ab *Ægyptiaco*; cujus loco erit *Decoctum Guajaci, Scordii*, *Virga Aurea*, *&c.* Vel fiat talis;

℞. *Hordei Integri p.* ij.
Ligni Guajaci ℥iij.
Herb. Plantaginis, *Scordii*, *Verbaſci an.* M߁.
Flor. Roſar. Rubr. p. j.
Coq. in ſ. q. Aq. Fabrorum ad ℥xvj. *colatura add.*
Mellis Roſacei ℥ij. vel ℥iij.
Miſceantur.

Valdè efficaces quoque ſunt *Aquæ Thermarum ſiccantes*, *Sulphureæ*, & *Aluminoſæ*, ſi calidæ per ſiphonem Ano frequenter injiciantur,

Adhibitis autem ejuſmodi Detergentibus, ne dolor exacerbetur, mox aliquid lenientium & conſolidantium admoveatur; v. gr. *Oleum Hyperici cum æquali portione Olei Ovorum*, vel ſimile. Seu potius ab injectionibus immittenda Turunda longa & craſſa, imbuta *Unguento de Tutia*, vel ſequenti:

℞. *Unguenti Albi Camphorati* ℥j.
Lithargyri, *Tutiæ Præpar. an.* ʒj.
Sarcocollæ, *Thuris*, *Balauſtiæ an.* ʒß.
Terantur diu in Mortario Plumbeo, donec Fuſcum fiat Unguentum.

Cui prò curandis iſtiuſmodi ulceribus venereis, ſemper addatur aliquid *Præcipitati Rubri.*

V. At verò quanquam hac methodo multa Ulcera Ani Venerea quotidiè ſanantur, quandoque tamen adeò maligna occurunt, quæ dictis remediis non cedunt: in quibus curandis deveniendum ad Ignem quod inurenda non ſemel tantum, ſed iterum, & tertio, ac quarto; atque ne partes ſanæ lædantur, Inuſtio fiat hoc modo. Cannula longo manubrio donata & ad latus perforata (Scult. *Tab.* 16. *Fig.* 2. 3.) linteo, in Vino Auſtero expreſſo & ſimiliter perforato, obducatur, ac Ano immittatur, dein Candente Ferramento (Scult. *Tab.* 16. *Fig.* 4.) in eandem immiſſo repetitis vicibus ulcus inuratur; hac tamen cautelâ, ne

Digitized by Google

frequentius id fiat, & citius remoto ferramento candente, potius quam eodem diutius intrà cannullam detendo, ne ſc. inteſtinum rectum altius inuratur, & perforetur.

Factâ inuſtione, duos aut tres dies utendum Turundâ imbutâ *Butyro Recenti:* poſtmodum deveniendum ad laudatas nunc Injectiones, impoſitâ ſemper Turundâ dictis Unguentis imbutâ. Atquè hac methodo iſtiuſmodi Ulcera ut plurimum ſanantur; & quæ hoc modo curam non ſuſcipiunt, in *Fiſtulas* abire ſolent. Enimverò Ulcera Ani ſi vel Medici negligentiâ, vel Ægri moroſitate non rectè curentur, ex ſanie intus relicta, ibidemquè cuniculos quaſi agente, atque vicinas partes corrumpente, excitantur *Fiſtulæ.*

Ani Fiſtula qualis ſit affectus, & quæ ejus ſint Differentiæ.

VI. Eſt autem ANI FISTULA *Ulcus anguſtum, longum, callosum, ſedem habens in ſubſtantia Inteſtini Recti, vel Muſculi ejus Sphincteris.* Exulceratur verò Sedes hac Fiſtulâ variis modis. Intérdum namque circa Anum oriuntur Fiſtulæ rectum inteſtinum haud quaquam perforantes; ſed circà Anum conſiſtentes, & in carne terminum habentes. Aliæ exedunt inteſtinum rectum, ſimulque perforant communia integumenta, ut ſanies exterius per cutem egrediatur. Nonnullæ ad inteſtini recti tunicam tantum exteriorem pertingunt, & ſerpunt ſuprà inteſtinum, quod tamen non perforant. Aliquæ inter tunicas inteſtini recti ſurſum tendunt, modo ad medium ſphincterem, modo ulterius. Quædem ad veſicam deflectunt. Adhæc aliæ uno tantum ſinu, aliæ pluribus perreptant: quædam rectæ, quædam tortuoſæ ut non poſſit earum ductus inveſtigari: quandoque verò ſunt multæ ſimul & contortæ, atque conjunctæ, habentes tamen unum orificium. Sunt etiam aliæ pertengentes ad articulum coxæ. „ Harum Fiſtularum principium excurrit nonnunquam ad „ lumbos, ſive thoracis vertebras, imò interdum ad ipſas ſcapulas, *in-* „ *quit* Ampl. Tulpius *Obſ. Med. lib. 3. cap.* 28. Cujus oras licet forſice diducas, & amplies, (quod tamen ad cutaneas fiſtulas ſummè „ utile) operam nihilominus ludes: nec pervenies unquam ad remoti- „ ſſimum ſinuoſorum flexuum principium.

Ani Fiſtulæ quibus ex Cauſis oriantur.

VII. *Cauſa* verò *Fiſtularum Ani* aliæ externæ ſunt, aliæ Internæ. Inter *Externas Cauſas* frequentiſſima eſt tuberculum exterius circa Anum enatum & ſuppuratum, cujus ſanies ſi exitum non habet, ſinum efficit profundum. Enaſcitur autem iſtiuſmodi tuberculum ex contuſione partium ani, ut ſæpè equitantibus, & aliquando remigantibus contingit: item ex ictu, vel caſu in partibus circa anum facto, cum exinde partes ani proximæ atterantur, & perruptis vaſis ſanguis ad nates, & circa anum cogatur, qui extravaſatus putreſcit, & putreſcendo acrimoniam acquirit, & molles illas partes exedit, ſinuat, Fiſtulamque efficit. Inſuper vulnera hujus partis non rarò in ulcera degenerant, atque hæc in fiſtulas. Inter *Internas* namque *Fiſtularum Ani Cauſas* primò nume-

Digitized by Google

numeratur ulcus inteſtini recti non ritè curatum: dein apoſtema in partibus hiſcè obortum, & ſerius apertum; viz. expectatâ ejus maturatione, cum tunc temporis ſanies illa intus contenta corrodat, ac ſinum, tandemque fiſtulam efficiat: atque ideò in hac parte apoſtemata, antequam ad maturationem perveniunt, ſunt incidenda.

Cæterum ab humoribus vitioſis ad inteſtinum confluentibus; & muſculum ſphincterem erodentibus hujuſmodi Fiſtulæ oriuntur; dum à materia ſalſa, mordaci, vel virulenta, ex lue potiſſimum venerea, exulceratur rectum inteſtinum, hinc ſenſim evacuato ulcere ab eadem in eo congeſta, & diutius hærente, paulatim perfoditur; atque materiâ inter partes muſculoſos collectâ, tandem oritur tumor in partibus Ani externis, qui diſruptus in fiſtulam abit, tum rectum inteſtinum, tum muſculum ejus ſphincterem pertundentem. Denique hæmorrhoides tumentes & malè curatæ, atque exulcerantes, in ſinus nonnunquam, tandemque in Fiſtulas abeunt.

VIII. Cognoſcuntur autem Anî Fiſtulæ, quod orificium ulceris ſit anguſtum, ſinus vero intus latens, & labia ejus calloſa ſint. Excernitur etiam inde ſanies (modo orificium ejus non claudatur. Tum enim nihil excernitur, & vicinæ partes tumidæ fiunt) aliquandò aquoſa, aliquandò virulenta. Fiſtularum Ani Diagnoſtica.

An verò unus, vel plures ſinus ſint; item an penetrent, vel non penetrent; vel ſintne rectæ aut intortæ hæ fiſtulæ, ſtylo immiſſo exploratur. Si namque fiſtula ſit in partibus externis propè anum, quæ licet muſculum ſphincterem non perforaverit, in inteſtinum rectum tamen penetraverit, id ſpecillo patebit intruſo ſiquidem digito oleo inuncto in anum, ſpecillum nudum illi occurret. Si vero fiſtula ſit tortuoſa, ut ſtylus in anum facilè penetrare non poſſit, ex excrementis id deprehenditur; cum aliquandò per fiſtulam fœces alvi reddantur, & liquor in fiſtulam injectus per anum exeat, ſeu in anum infuſus per fiſtulam egrediatur. Porrò fiſtulæ inter inteſtini recti tunicas dignoſcuntur immiſſo ſpecillo, ſi digito id non fuerit obvium, ſed membranâ ipſius inteſtini tectum. An verò fiſtula perforat inteſtinum rectum in muſculo ſphinctere, vel ſuprà eundem, hoc prodit ſignum: ſiquidem ſi digiti in anum intruſi apex ab eodem non conſtringi, ſed in loco veluti vacuo hærere ſentiatur; quo ſtylus quinetiam in fiſtulam demiſſus pervadat ad extremum uſquè digitum, in illud ſcilicet cavum, fiſtulam perforare inteſtinum ſuprà ſphincterem indicio erit. Utrum verò fiſtula fuerit in muſculi hujus principio, medio vel fine, quoquè digito & ſpecillo patet. Si ad veſicam perveniat, urina per eam redditur. Interdum ad rectum inteſtinum & veſicam ſimul penetrat, ac tum inter mingendum crepitus ex pudendo, perindè atque podice emittitur.

BIBLIOTEC

Digitized by Google

Prognoſtica.

IX. Quoad *Præſagia* de *Ani Fiſtulis* facienda: Ani non penetrantes Fiſtulæ penetrantibus minus periculoſæ ſunt. Nihilominus tamen omnes ferè Ani Fiſtulæ ſanabiles ſunt. Et gloriatur Petrus de Marchettis, ſe ultra ſexcentas ani fiſtulas perfectè curaſſe alias difficilius, alias facilius.

Ægrè admodum ſanantur Ani Fiſtulæ, quæ ſuprà muſculum ſphincterem inteſtinum perforant; ut & quæ à lue gallica proveniunt. Facilius verò, & brevi tempore, quæ in orificio ani; minus facilè, quæ in medio muſculo inteſtinum perforant.

Ani & Recti Inteſtini Fiſtularum Curatio.

X. Atqui *Fiſtulas haſce Curandi Indicationes* vel totum corpus, vel partem reſpiciunt affectam. Totum corpus quæ reſpiciunt, permittunt (ſi viſcera Patientis benè fuerint conſtituta, ut patet ex inculpata ejus valetudine) fiſtularum curationem mox aggredi, non expurgato corpore, abſque ullo futuri morbi periculo. Alioquin præmittatur corporis Purgatio, præparantibus, & purgantibus lenioribus; nec non Vena Secetur. At verò ſi Patiens fuerit mali habitus, & cacochymicus, propinetur inſuper Decoctum *ex Ligno Guajaco, Salſaparilla, China, &c.* Ut tum per ſudores tum per Auctam Tranſpirationem & copioſiorem excretam Urinam, ab humoribus vitioſis liberetur: præſente ſiquidem cacochymiâ, rarò admodum ex toto ſanantur fiſtulæ ani. Fonticuli item in cruribus excitari non rarò multum conducunt, cum per hoſce materia derivetur, & evacuetur: ſic in ſenibus ex antiqua fluxione ſi ſint fiſtulæ, eæ tutò nunquam curantur, niſi ante conſolidationem excitetur Fonticulus in crure, pro evacuatione materiæ quotidiè collectæ.

XI. Partis autem Affectæ Curatio multiplex eſt, pro varietate & differentiis fiſtularum. Atque hinc in ipſius fiſtulæ curatione explorandum prius, num hæc ſit unica vel multiplex, *hoc eſt*, num unum habeat orificium & ductum; an verò plura orificia, pluresvè ductus: deinde num in inteſtinum penetrent fiſtulæ, nec ne; & ſic porro. *Fiſtulæ* quippè *propè Anum, quæ non pertingunt ad ipſius orificium*, facillimè ſanantur, non tamen abſquè Sectione: & quidem ſi rectæ ſint ſectione unicâ; ſi autem ſinuoſæ, pluribus curari ſolent ſectionibus.

Primò igitur foramen fiſtulæ dilatandum immiſſis Turundis ex *Radice Gentianæ*, vel *Spongia Compreſſa*; ac quotidiè eædem craſſiores immittendæ, donec foramen fiſtulæ dilatatum admittat Scalpellum ad Sectionem: ſatis verò dilatato foramine, immittendus Cultellus rectus atque facienda unica Sectio, ad fundum uſque ipſius fiſtulæ poſtmodum ad prohibendam inflammationem imponendum linteum diſcerptum *Ovi, Albumine* imbutum, ſuperinjectis ſtupis in eodem madefactis; quibus poſtero die remotis, diligenter ſtylo inquirendi alii ſinus: qui dilatandi, atque ſecandi modo nunc dicto: ſupra fiſtulam ſectam adhibendum Digeſtivum *ex Melle Communi, Therebinthina & Ovi Vitello.* Quod ſi fiſtulæ callum conſumere nequeat, imponatur illud Sculteti,

℞. *Merc. Præcipit. Rubr.* ℥ß.

Mellis

Mellis Roſacei ℥ ß.

Miſceantur. Unguentum hoc linteo diſcerpto excipiatur, & fiſtulæ apertæ callo imponatur.

Conſumpto callo, deterſoque vulnere, caro generanda, non quidem Sarcoticis Unguentis admotis, utpotè humidioribus; ſed ſiccioribus, *Unguento de Tutia* ſcilicet, *de Plumbo*, ſimilibuſvè; atque linteo diſcerpto his imbuto vulnus omninò implendum, ut caro è fundo ſuccreſcat; ac ſuperponendum *Emplaſtrum Diapalma*, vel ſimile.

Productâ autem æqualiter carne, inducenda cicatrix, non Pulveribus, nec Filamentis Aridis, quibus labia vulneribus calloſa evadunt, & cicatrix non ità facilè obducitur; at impoſitis iiſdem Exſiccantibus Unguentis; quibus dura ac ſolida evadit cicatrix, quæ difficilius dehiſcit.

XII. Sed *Fiſtulæ, quæ ad Orificium Ani pertingunt, & ſerpunt, exterius ſuprà Inteſtinum Rectum, non tamen ipſum perforant*, non ità facilè ſanantur, ob copioſas humiditates, quæ ab inteſtinis continuò defluunt. Iſtæ ſunt quoque dilatandæ, & ſecandæ; nullo quippè alio præſidio ſanantur.

Igitur ſi occurrat Fiſtula Ani non penetrans rectum inteſtinum, ſumendum Specillum, quod in una ſui extremitate capitulum rotundum & pro fili ſerici trajectione foramine donatum habeat; in altera, pro inſicione fundi fiſtulæ, inſtar acus tricuſpidis acuminatum ſit, cujus apici affigatur pila cerea, qua inſtrumenti acumen liberiorem tranſitum habeat ad ſinus fundum, neque timor ſit, ut in latera ejus impingat, operationem impediat, & dolorem excitet.

Præparato ità ſpecillo incerato, fiſtulæ fundus inquirendus, eoque invento, ſpecillum fortiter trudendo cutis perforanda, totumque illud per fiſtulam ducendum, propendente ex utroque foramine filo ſerico; dein educto ſpecillo, fili extrema colligenda, arctiſſimè ſtringenda, ſicque univerſi ſinus inciſio filo peragenda. Atque hic modus fiſtulam non penetrantem incidendi proponitur à C. Celſo *lib.* 7. *cap.* 4. hiſce verbis: in fiſtulam „ demiſſo ſpecillo ad ultimum ejus caput, inci„ di cutis debet; dein novo foramine ſpecillum educi lino ſequente, „ quod in aliam ejus partem ob id ipſum perforatam conjectum ſit. „ At verò quia fiſtulæ totius per filum inciſio & curatio nimis tardè procedit, illamque aſſiduus comitatur dolor, meritò rejicit eam Fabr. ab Aquapendente, nec locum habere ait, niſi in iis, qui meticuloſè ferrum expaveſcunt. Unde & nos potius ducimus fiſtulâ ſpecillo perforatâ, & foraminibus pro uſu ſyringotomi quod altero extremo capitulum craſſius habet, ſufficienter dilatatis, filum ſericum removere, atque fiſtulam ipſam incidere. Et hæc fiſtularum per filum & aciem ſcalpelli curatio Celſi & recentiorum Practicorum votis ſatisfacit, atquè ſimplici per filum inſicione melior eſt, & tolerabilior, in primis quando orificia propter ſinus longitudinem nimium diſtant. Si tamen

&

& hæc operatio æquo tardior videbitur, omnibus bonæ operationis conditonibus ſatis faciet Chirurgus, ſi ſtatim fiſtulam inciderit Syringotomo acutam aciem habente, globulo tamen cereo munitam quo ſyringotomi acumen tranſitum habeat liberiorem ad fundum fiſtulæ, neque metus ſit ut in latera impingat, operationem impediat, doloremque excitet.

Verumenim verò licet hoc modo, per Sectionem partium externarum, Fiſtulæ Ani non Penetrantes ut plurimum curari ſoleant; facilius tamen eædem curam ſuſcipiunt, ſi ipſum inteſtinum intus ſecetur. Neque omnino metuenda eſt muſculi ſphincteris & inteſtini recti ſectio; hac equidem cautelâ, muſculus totus ſecetur, ſicque fæces involuntariè effluant. Scribit Hipp. *lib, de Hæmorrh.* ſphincterem tutò poſſe incidi, quovis modo, ſine læſione ſui officii, ſi ſaltem octava ejus pars relinquatur intacta, aliàs ſequeretur invaluntaria fæcum excretio, & tandem ipſa mors.

XIII. Tertiò occurrunt *Fiſtulæ, quæ Inteſtinum Rectum perforant, ſive in inferiore Muſculi Spincteris, ſive media, ſive ſuprema ejuſdem parte*; quæ tamen loci diverſitas non mutat curationem, ſed ſolummodò ejuſdem tempus; extremi quippè muſculi fiſtulæ citius ſanantur, medii verò, vel ſupremi tardius, propter profundas ſectiones, quibus ad perfectam earundem ſanationem opus eſt.

Hujuſmodi fiſtulæ aliquandò ab Hippocrate ſine incisione curantur. Nam primùm Turundam fiſtulæ immittit *Succo Tithymali* madidam, pro callo conſumendo; deindè *Florem Æris* adſpergit: in anum ad inflammationem prohibendam, Glandem immittit Corneam, exterius *Cretâ Detergente* illitam, uſque in quintum diem: ablato callo, Glandem *Alumine* implet, anoque imponit, ad glutinandum, ad inflammationem arcendam, ad locum affectum exſiccandum. Sed vix unquam hæc curatio ſuccedit. Præferenda autem quæ primùm haſce fiſtulas dilatat Turundis accommodatis, deindè eas ſecat, vel Syringotomo, vel Filo Serico. Unguentum Filo, Patientibus ferrum reformidantibus; licet hæc ſectio longa ſit, & dolore moleſta: frequentius verò Syringotomo, quia citius & minore dolore operatio perficitur: & quidem hunc in modum. Specillum ſumendum argenteum, in utraque extremitate rotundis capitibus præditum, illudque pro neceſſitate incurvandum. Hujus extremo, & Syringotomi globulo filum ex lino duplicato alligandum, Quibus peractis, fiſtulæ orificio lentè intrudendum ſpecillum, illudque ut & filum duplicatum, & globoſum ſcalpelli caput, per ani orificium trahendum. Deinceps manu ſiniſtrâ arripienda ſyringotomi ſuperior pars atquè ſic inſtrumentum trahendo & impellendo fiſtula uno ictu, ne diu Ægri doloribus torqueantur, integrè incidenda,

Digitized by Google

cidenda. Qua inciſa, ſanguis ſiſtendus, inflammatio prohibenda, callus (modo nunc dicto) abſumendus, vulnus recenti carne implendum, & cicatrix inducenda.

XIV. Ad *Fiſtulas* autem, *quæ Inteſtinum perforant ultrà Muſculum Sphincterem, parte ſuperiore*, quod attinet: Illæ à multis habentur inſanabiles, niſi præſecto toto ſphinctere, ex quo involuntaria fit fæcum alvinarum excretio. Haſce tamen ſe ſæpius feliciter ſanaſſe ſcribit Petrus de Marchettis, citrà illud incommodum: facta viz. congruâ dilatatione, ut in omnibus aliis ani fiſtulis curandis fieri ſolet; muſculus ſphincter eouſque ſecandus, ut aliqua ipſius pars integra ſuperſit, ac intacta, quæ ſuo fungatur officio. Factâ ſectione, ſuperſtes fiſtula Actuali Cauterio erit inurenda, ut callus tollatur, cujus cruſta *Butyro* vel *Digeſtivo* ſublatâ, implenda cavitas linteo diſcerpto imbuto *Unguento de Tutia*; hac ratione, ut imminuatur quotidiè donec proba caro æqualiter generetur, & cavitas oppleatur.

XV. At nonnunquam obſervantur *Fiſtulæ quæ ſerpunt inter Inteſtini Recti tunicas, & ſuperius tendunt, modo ultrà latitudinem Sphincteris, modo infrà.* Eæ tamen ratò fiunt calloſæ, propter humiditatem in inteſtinum, ejuſquè membranas continuò allabentem; quæ proindè ſtatim ſunt dilatandæ Turundis ex panno lineo confectis, (vitatis illis ex Radice Gentianæ, vel Spongia Compreſſa, quæ plus ſatis dilatando, lacerant membranas inteſtini (dehinc ſecandæ ſecundum longitudinem, abſque ullo metu læſionis muſculi ſphincteris: ad interna verò facienda eſt ſectio.

Sed Fiſtulæ hæ dum ſecantur, immittenda intrà Anum cannula rotunda, altero extremo clauſa, at à latere fiſſurâ patefacta, in cujus medio lana mollis vel goſſypium lateat, ne acies ſcalpelli hebetetur: illius cannulæ uſus eſt, ut ſectâ fiſtulâ, excipiat gladiolum, illæſis proindè inteſtini partibus oppoſitis.

Curantur autem facilè hæ fiſtulæ ſectæ, obductâ cicatrice Injectionibus exſiccantibus bis quotidiè infuſis, nec non immiſſis Turundis imbutis *Unguento de Tutia* atque Pulveribus itidem Exſiccantibus. Factâ namque Sectione, mox immittenda Turunda longa, ad fundum uſque ſectionis pertingens, illita *Ovi Albumine cum Bolo Armeno conquaſſato*: ad deterſionem verò injicienda *Aqua Hordei cum Melle Roſaceo*; & ſuprà turundam inſpergendi Pulveres *ex Bolo Armeno, Terra Sigillata*, ſimilibuſque, tum ad exſiccandum, tum ad adſtringendum. Notandum verò, quod hujuſmodi, fiſtulis nunquam adhibeatur Digeſtivum, ne tenues inteſtini membranæ nimium flacceſcant & reſolvantur. Poſt quatuor aut quinque dies, parandæ Injectiones ex *Aquis Thermalibus*; vel, hiſce deficientibus, *Artificialibus ex Vitriolo, Nitro, Sale, Alumine, cum Aqua Communi*, immiſſâ ſemper Turundâ imbutâ *Unguento de Tutia*, ac Pulveribus dictis Exſiccantibus; quibus remediis obducenda cicatrix, quæ du-

Digitized by Google

durior licet, & calloſa, nequaquam tamen impedit conſtrictionem muſculi ſphincteris; quinimò ſi mollior foret, brevi reſolveretur denuò ab humiditate continuò partem illam alluente.

XVI. Tandem *ad Veſicam ſerpentes Fiſtulæ* ſuccedunt; quarum quædam perveniunt ad ejus collum: & quidem aut juxta ejus exortum, vel medium, vel finem, ipſum tamen non perforant: aliæ ipſum pertundunt in ejuſdem exortu, aut medio, aut circa finem, ubi cervix veſicæ oriri vulgò perhibetur. De hiſcè vix eſt dicendum, cum omnino ſint inſanabiles, & ſolo Prognoſtico relinquendæ, infamentur artis præſidia. Quoad illas tamen, *quæ pervadunt ad cervicem veſicæ, ipſam tamen non perforant:* in iis curandis majore dilatatione opus eſt, quam in præcedentibus; in quam rem, ex uſu ſunt Turundæ ex *Compreſſa Spongia*, vel *Radice Gentianæ*, atque fiſtulâ dilatatâ facienda Sectio gladiolo admodum recurvo, dorſo lævi, ne lædatur collum veſicæ, acutâ acie, quod partes illud inveſtientes ſint membranoſæ, quæ difficulter ſecantur. Si ſint plures ſinus, ii pluribus ſectionibus ſunt patefaciendi, illæsô ſemper veſicæ collo; turpe quippè, & fœdum foret, urinam per aliam partem effluere, quàm naturalem. Factâ ſectione, callus removendus, tum abſolvenda curatiò uti in aliis fiſtulis.

In genere verò de Fiſtularum Ani Curatione Medico obſervandum, ut ſtatim ad eam ſe accingat, niſi renuente Ægro; ſuppreſſâ ſiquidem, ut ſæpè fit, purulentâ materiâ, varii ſinus excavantur, unde tandem Fiſtula in plures diffunditur; è qua ſuppreſſa materia oriuntur abſceſſus, non ſine magno dolore, gravi febre, & aliquandò morte ipſius Patientis.

Perperam itaque exiſtimant multi Pſeudo-Medici, & Barbitonſores, ſe ſanare poſſe fiſtulas ani & inteſtini recti Balſamis, Unguentis, Injectionibus, aliiſque hujuſmodi præſidiis; ſed fruſtrà laborant, cum hæ non niſi Sectione ſanabiles ſint.

CAPUT XIX.

De Tibiarum, Articulorum, & Pedum Vlceribus.

I. TAndem reſtant ULCERA quæ in TIBIIS, ARTICULIS, & PEDIBUS fiunt. Sed quæ in genere de Ulceribus nunc diximus, facilè quis ad harum partium ulcera applicare poterit: adeò ut dubitaverim, de Tibiarum, Articulorum, & Pedum Ulceribus quicquam ſuperaddere. Nihilominus tamen, quoniam non infrequenter contingit, ut ſalſi, acreſque humores ad haſce extremas partes expulſi, Ulcera excitent, de iis pauca adjungere haud abs re putavi. Etenim acres, auſteri, acido-ſalini humores cum ſanguine per arterias ad partes illas delati,

Vlcera hæc unde oriantur.

delati, ibidemque relicti, nonnunquam ulcera excitant, ægrè curabilia; idque præſertim poſt eryſipelas partes illas frequenter infeſtans accidit; quemadmodum & in fœminis menſium obſtructione laborantibus. Inſuper è ſcorbuto hujuſmodi ulcera ſæpè naſcuntur. Etiam quibuſdam familiis talia ulcera admodum familiaria ſunt; ut omnes, fœminæ præſertim, etſi aliàs benè valere videantur; ulcera illa diuturna in cruribus habeant.

II. Hiſcè autem partium extremarum ulceribus maturè omninò occurrendum eſt. Niſi enim ſtatim ſanentur, natura adſueſcit ad haſce partes vitioſos in corpore redundantes humores amandare; qui poſteà, ſi ulcus occludatur, & corpus non diligenter, ſæpiuſque purgetur, alios morbos graviores excitant. Solent etiam neglecta incrementum ſumere, partes vicinas corrumpere, calloſa fieri, ut ità, ſi maturè iis non ſuccurratur, incurabilia fiant. Sed iſtiuſmodi pedum ulcera, in primis quæ tibiæ anteriora occupant, multum laboris Chirurgo creant, ex eo quod corporis univerſi humiditates continuò ad partes affectas defluant; quæ res efficit, etiam optima medicamenta fruſtrà uſurpari, niſi faſciis per arctè, ab inferiore parte ad genu adſcendendo, conſtringatur, ſemelque aut bis quavis ſeptimanâ Purgatio juſta inſtituatur. Partium harum Vlcera qualia ſint.

III. Igitur ut Ulcera hæc ritè Curentur, primò corpus diligenter ab humoribus vitioſis Purgandum, ac viſcerum dyſcraſia corrigenda. Et ſi plethoricus ſit Æger, Vena brachii Secanda, & ſanguis mittendus. In Topicis autem, ac localibus præſidiis ſemper partium affectarum natura conſideranda, cum non eadem Medicamenta ſiccioribus partibus & humidioribus competant. Et ſi Ulcera in Articulis fuerint, ratione humiditatis partis affectæ, Sicciora & Aridiora Medicamenta ſunt applicanda, *inquit* Paulus Ægineta *lib.* 4. *cap.* 5. qui in hiſce ulceribus curandis inter alia laudat *frequentem irrigationem Aquâ Marinâ vel Muriâ factam.* Enimverò articulorum ulcera ſunt quamprimum exſiccanda & ſananda, cum in partibus hiſcè ſæpè ulcera cava & cacoëthe gignantur; tum propter oſſium articulationem, tum quia pauco calore ſunt præditi articuli, tum quia craſſo & viſcido humore perfunduntur. Quapropter pro his ulceribus curandis, Exſiccantibus Medicamentis *Spiritus Vini* miſcendus erit, qui partes illas roborat, exſiccat, & maximè putredini reſiſtit. Sed cum dictæ partes declives ſint; & ideò ad recipiendos humores aptæ, plano loco inter curandum ſunt ſituandæ. Quomodo Curari debeant.

IV. Tibiarum verò Ulceribus imponatur *Unguentum Diapompholigos*, quod in hoc ulcerum genere efficaciſſimum ſemper deprehenditur, eò uſquè, donec pus bonum & album appareat. Vel applicetur *Unguentum Deſiccativum Rubrum*; vel, quod efficacius, *Unguentum de Minio*, cujus hæc eſt deſcriptio:

℞. *Axung. Porci rec.* ℥xij.

Cera Alba, Ceruſa, Minii an. ℥ij.
Litharcyri, Lapid. Calaminar. Præpar. an. ℥j.
Vitrioli Albi ℥ß.
M. F. S. A. Unguentum.

Et quia Oleoſa, & Pinguia, propter immediatè cuti ſubjectum perioſteum in ulceribus hiſcè curandis omninò ſunt vitanda; laudatur à multis *lamina Plumbea tenuiſſima*, Tibiæ Ulceratæ firmiter alliganda: nec non *Emplaſtrum Gryſeum*.

Vel,

℞. *Empl. Gryſei, de Plumbo an.* ℥j.
Ceruſa, Lithargyri an. ʒiij.
Sacchari Saturni ʒß.
Gummi Elemni ʒij.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Efficaciſſimum quoque hiſce ulceribus curandis eſt *Fac Totum Magiſtri Chriſtiani*;

℞. *Ol. Roſacei* ℥xij.
Ceruſa, Mucilag. Rad. Conſolida an. ℥vj.
Cera Alba ℥iv.
Lithargyri, Minii, Lapid. Calamin. Præparati an. ℥iij.
M. F. S. A. Unguentum.

Platerus *lib. 2. Obſ.* hoc Medicamentum, utpotè validius exſiccans, extollit:

℞. *Ceruſa, Aluminis, Vitrioli an.* ℥iß
Aceti Vini q. ſ.
Coq. donec in formam Calcis ſicca redigantur.
De hac Calce diſſolve portiunculam in Vino Albo, quò illinatur Ulcus, in eoque intinctum linteum diſcerptum ulceri imponatur: dein ſuperponatur hoc Emplaſtrum;

℞. *Lithargyri, Ceruſa Plumbi Uſti an.* ℥j.
Tutia Præparata, Matris Perlarum an. ʒij.
Maſtichis, Thuris an. ʒiß.
Camphora ʒj.
Colophonia ℥ß.
Sevi Cervini ℥j.
Therebinthina ʒij.
Ol. Roſacei. q. ſ.
M. F. S. A. Emplaſtrum.

Inſuper prò Crurum, Pedumvè Ulceribus inveteratis Curandis, non ſemel egregium & efficaciſſimum expertus ſum quod ſequitur:

℞. *Herb. Artemiſia, Agrimonia, Scordii, Sum. Abſynthii, Centaurii Min. an.* Mj.
Aqua Pluvia ℔vj. *Coq. ad* ℔ij.

Li-

In colatura madeſiant linteá diſcerpta, quæ Ulceribus hiſce imponantur, & bis quotidiè renoventur; ac mappa lanea ſimiliter madefacta ſuperinjiciantur.

Laudatur & hoc;

℞. *Aquæ Meliſſæ* ℥vj.
Tutiæ Præpar. ʒiß. *vel* ʒij.

Fiat Mixtura, eodem modo uſurpanda.

V. Sed harum partium Ulcera magnas Medico & Cheirurgo ſæpè pariunt moleſtias, nec Curam ſuſcipiunt, niſi è directo ulceris, ſub genu vel ſuprà genu, excitetur *Fonticulus*, quo affluentes continuò humores deriventur, & evacuentur: qui non occludatur, priuſquam ulcera ſint curata, & affecta pars, & ex morbi diuturnitate labefactata, ſatis robuſta obſervetur.

PRAXEOS CHEIRURGICÆ

LIBER QUARTUS.

DE

FRACTURIS

CAPUT I.

De Fracturis in genere.

I. SEd quum de affectibus, qui carnoſis mollibuſquè partibus accidere ſolent, quiquè prò curatione manuum operà indigent, abundè nunc dictum ſit: modo re. at, ut de iis vitiis quoquè agamus, quæ Oſſa invadere poſſunt. Enimverò quod in parte molli eſt Vul-

Fractura quid ſit.

nus, id in dura & oſſea eſt *Fractura*, propriè Græcis ἄγμα καὶ κάταγμα, quæ eſt oſſis diviſio ſeu ruptura à causa externâ violenter irruente. In Fracturæ Definitione omnes ferè auctores ſunt concordes, quod ſit *Continui Solutio in Oſſe facta*: in hoc verò differunt; quod Galenus, Paulus Ægineta, & alii Græci, per Fracturam intelligant *quamcunque Unitatis ſivè Continuatis Solutionem in Oſſe, à re extrinſecâ violentâ factam, tam ab inſtrumento incidente, quam contundente, vel rumpente.* At verò cum de Fracturis tantum ſimus dicturi, quæ à re contundente vel rumpente fiunt; ideò cum Guidone de Cauliaco *Fracturam* definiemus: quod ſit, *Oſſis Continui Solutio abſque inciſione, violenter extrinſecus à re rumpendi, vel contundendi vim habente facta*: vel potius dicamus, FRACTURAM eſſe *Continuatis Oſſium Solutionem, à violentia quadam extrinſecus irruente accidentem.*

Fracturarum Differentiæ.

II. Sunt autem variæ Fracturarum Differentiæ, quas tradit Galenus *lib. 6. Meth. Med. cap. 5.* Franguntur namque Oſſa vel ſimpliciter, vel cum adjuncto vulnere, extremitatibus acuminatis fracti oſſis muſculos, cutemque perforantibus. Idem contingit, cum à glande plumbea vulneratur caro, & ſubjectum os frangitur. Simplex Fractura tribus modis contingit: vel enim franguntur oſſa tranſverſim, quæ in primis & propriè *Fractura* dicitur. Et quidem ſi ità franguntur, ut nullo pacto extrema cohæreant, atque è directo non jaceant; in ſpecie hujuſmodi Fractura καυληδὸν, à fracti caulis ſimilitudine appellatur. Dicitur etiam ῥαφανηδὸν

καὶ

καὶ σικυηδὸν, à ſimilitudine fractæ radiculæ & cucumeris. Vel franguntur oſſa ſecundum longitudinem inſtar alicujus aſſeris; atquè hoc Fracturæ genus *Fiſſura* vulgo, Galeno *σχιδακηδὸν* nuncupatur. Vel franguntur cum contritione in plures partes, & talis Fractura *σύντριμμα Comminutio* appellatur; quæ & *καρυηδὸν nucatim* à quibuſdam dicitur, quod ſit facta in modum contuſarum nucis teſtarum.

Dein à parte affecta variæ petuntur Fracturarum Differentiæ. Alia enim eſt cranii fractura, alia humeri, alia brachii, alia femoris, alia aliûs partis. Inſuper alia fractura magna eſt, alia parva, alia ſimplex, alia multiplex, alia ſola, alia cum carnis contuſione & vulnere, alia cum luxatione, inflammatione, gangræna, &c.

III. Cauſæ autem Fracturarum Internæ nullæ ſunt; Externæ verò ea omnia, quæ contundendi, vel oſſa rumpendi, ac dividendi vim habent: ſive ſit caſus, ſive ictus quidam violentus, qui ſuâ vi & violentiâ os frangit & comminuit, ac continuatis ſolutionem, quam *Fracturam* appellamus, efficit. Facit tamen ad faciliorem oſſium fracturam eorundem conſtitutio fragilis, ut etiam leviorem impetum ſuſtinere non poſſit; ſive ea ſit naturalis, ſive à carie (in primis luem veneream, ac inunctiones mercuriales ſubſequente) acquiratur. Enimvero ex lue venerea, arthritide, aut inveterato ſcorbuto carioſum os, leviſſimâ accedente causâ externâ, fractum fuiſſe aliquoties notatum eſt. Memorandæ & raræ fragilitatis hiſtoriæ extant apud Marcellum Donatum *de Hiſt. Med. Mirabil. lib.* 4. *cap.* 5. Schenkium *Libr.* 5. *Obſ.* 8. Hildanum *Cent.* 2 *Obſ.* 66. 68. Qualem & nos obſervavimus in muliere Scorbuto graviter afflicta: cujus hiſtoriam adferre haud gravabor. Mulier ſeptuageſimum ſeptimum agens annum Scorbutica, poſtquam tum brachiorum tum crurum doloribus lancinantibus ac rodentibus diu fuiſſet afflicta, vaſculum quoddam è pavimento attollens, mox vehementiſſimum in crure ſiniſtro ſentiit dolorem, ob quem deponere vaſculum, & proximo in loco ſedere fuit coacta. Dolor hic indies augebatur, variaquè ei ſedando per quinquè hebdomadas impoſita fuerunt remedia: quæ cum nullum adferrent levamen, ecce 2. Junii 1688. per gradus deſcendens eadem in parte oſſium crepitum perſentiebat, ab eoquè momento omnis incedendi potentia ceſſabat. 14. Junii vocatus cum Gerardo Dompſelaar, Medicinæ Doctore, & Cheirurgo N. Schut, crus omninò diffractum obſervavimus. Fracturam compoſuimus, & deligavimus, linteaminibus madefactis Epithemate ex æqualibus partibus *Aquæ Puræ*, *Aceti Roſacei*, & *Spiritus Vini*, addito tantillo *Salis Communis*. Sed penitus emaciata quum eſſet Ægra, nulla ſuccreſcentis calli indicia unquam apparuerunt: quin potius, labeſcentibus indies viribus, tandem ad plures abiërit.

Cauſæ. Obſervatio.

IV. Ad Dignoſcendas Fracturas jubet Hippocrates, partem ſanam cum ægra conferre, ut diſcrimen, ſi quod ſit, facilius intelligatur. Nam ſi partis affectæ figura fuerit inequalis utpotè in loco percuſſo cava, & in oppoſito tumida, Fracturam ſuſpicari licet. Inſuper transverſim

Signa Diagnoſtica.

ſim vel obliquè facta Fractura facilè cognoſcitur, quia oſſis fracti extremitates ſeparatæ tactu deprehenduntur: ſi membrum fractum contrectetur ac variè dimoveatur, crepitus ac fragor in affect loco, ob oſſium mutuam colliſionem, ac affrictionem, auditur; dolor vehemens adeſt, ob divulſionem ac diſtorſionem partium nervoſarum, aut ob puncturam eminentis oſſis in perioſteo. Adhæc Fractura femoris, tibiæ, aut pedis, omnem inceſſum tollit, quem aliqualem, admodum licet dolorificum, luxatio concedit, Et hoc certum Signum diſtinguens Fracturam & Luxationem. Adeſt quoque interdum membri tortuoſitas, & brevitas, dum inferiorum oſſis partem muſculi convulſi ſurſum trahunt; ſed non ſemper.

Si verò fracturæ Vulnus ſit conjunctum, non ſolum dictis ſignis ea cognoſcitur, ſed etiam tactu; digito vel ſpecillo intra vulnus immiſſo, quibus fractura vel oſſis aſperitas perſentitur.

Fracturæ autem ſecundum longitudinem factæ difficilius cognoſcuntur; deprehenduntur tamen ex membri præternaturali craſſitie, inæqualitate, dolore. At Comminutio tactu explorari facilè poteſt: variis enim in locis os digitis cedit, exaſperatum valdè.

Prognoſtica. V. Cæterum Oſſa Fracta nunquam verè reuniuntur, & ſicut caro non coaleſcunt ſecundum intimas partes; ſed ob oſſium ſiccitatem ac duritiem, duntaxat ſecundum exteriorem ſuperficiem mediante callo, circà oras ipſorum oborto, conſolidantur. Facilius autem curatur fractura oſſis tranſverſim facta, quam quæ obliquè contingit, quævè inæqualitatibus prædita eſt; quia neque facilè committuntur, & nullo retuſo innituntur, carnemque, interdum & nervum quoque, & tendinem vulnerant: ſunt namque illæ fracturæ, in quibus capita fractorum oſſium ſunt retuſa, minus periculoſæ.

Difficilius item curatur fractura, ubi os in multa fragmenta diviſum eſt, quoque plura ſint fragmenta. Etiam quò fractura major, & oſſa fracta majora, eò difficilius & tardius conſolidatur.

In illis partibus, ubi bina ſunt oſſa, ut in brachio & crure, ſi alterum tantum frangatur, facilius fractura curatur, quam ſi ambo ſint fracta, cum minus muſculi contrahantur, ſed ab altero oſſe integro tenſi ſerventur, atque integrum os fracto fit veluti ſuſtentaculum. Facilius item conſolidantur fracta oſſa, quæ ſuis ſedibus mota non ſunt.

„ Oſſa autem minus periculoſè in medio franguntur, & facilius cu-
„ rantur, & quò propior fractura capiti, vel ſuperiori, vel inferiori
„ oſſis eſt, eò pejor eſt. Celſus *lib. 8. cap. 10.* Enimverò & majores adfert dolores ob nervoſarum, tendinoſarumque partium læſionem, & difficilius curatur. Quæ verò fracturæ articulis ſpatio trium vel quatuor digitorum proximæ ſunt non ſolum periculoſæ, ſed & curatu difficiles, cum commodè ligari nequeant, ac ut plurimum tales difficilem juncturæ motum relinquunt; vix. ob calloſam inter tendines,

dines, articulorumque ligamenta concreſcentem ſubſtantiam.

In genere tamen recens fractura ad conſolidationem aptiſſima eſt. Si verò tempus protrahatur, curatio difficilior redditur, Arabum Princeps Avicenna inquit: „quantò ſerius fracturæ reſtaurantur, tantò pejores ſunt; cum ſpatium illud alienâ ſubſtantiâ repleatur, & in reſtauratione majore extenſione egeant, magnæque extenſioni ſæpè ſpaſmus ſeu convulſio accidat.

Quæ porrò Fracturæ cum Vulnere ſunt conjunctæ, periculoſæ ſunt & eò periculoſiores, quò majora fuerint vulnera; ac ſenſibiliores partes tetigerint; cum in hujuſmodi fracturis dolores, inflammationes, ac gangrænæ ſupervenire ſoleant, & ferulis, aliiſque ſubſtentaculis uti vix queamus.

Demum de tempore conſolidationis fracturæ nihil certi prædici poteſt, cum id variet ſecundum ætatem, habitum corporis, anni tempus, ac alias circumſtantias. Ut plurimum verò naſi, maxillæ, juguli, pectoris, ſcapularum oſſa, coſtæ, oſſa ſpinæ, tali, calcis, manus, &, plantæ pedis, intra vigeſimum, vel vigeſimum quartum diem conſolidantur. At crurum & brachiorum intrà trigeſimum quintum & quadrageſimum diem, &c.

Circa tempus verò, quo oſſa fracta confirmari, ac firmo ſoleant obduci callo, obſervavit Fabritius Hildanus *Cent. 6. Obſ. 68.* tibias gravidarum fractas, quamdiu uterum gerunt, mediante callo coaleſcere non poſſe „ Tota enim natura, *inquit*, cum circa formationem fœtus „ occupata ſit, materiam pro calli generatione deſtinatam ad uterum „ mittit, & oſſa fracta negligit. Cujus rei memorabile exemplum refert *Cent. 5. Obſ.* 87. de matrona gravida, quæ tibiam fregerat; ubi tantas circà generationem calli habuerunt difficultates & labores, adeò etiam, ut tertiâ & vigeſimâ hebdomadâ, poſt contractam fracturam, movendo & circumagendo pedem, oſſa confracta adhuc vacillarent. Tandem tamen, ſcilicet à tertia & vigeſima ad trigeſimam ſeptimanam, fractura fuit confirmata. Cauſam autem tardioris generationis calli in fœtu quærendam eſſe judicat. Quamdiu enim in utero fuit fœtus, alimentum pro calli generatione deſtinatum, ad ſui nutritionem per vaſa umbilicalia attraxiſſe putat.

CAPUT II.

De Generali Fracturarum Curatione.

I. AT Fracturarum Curatio tum in rupti, fractiquè oſſis adunatione ac reductione; tum in illius conſolidatione & conglutinatione conſiſtit. Oſſis verò Adunatio Chirurgi operâ & dexteritate effici- *Ad Curanda Fracta Oſſa quæ requirantur.*

 tur:

tur: Conſolidatio autem & Agglutinatio virtute ac viribus Naturæ, cumque Balſamo ſuo Naturali; glutinoſo nempè humore, ad coadunanda & conſolidanda oſſa accommodatiſſimo, efficaciſſimo. Enimverò cum Fractura ſit Oſſis Continui Solutio, prò ejus Curatione finis ac prima intentio erit Unitio. Hanc tamen Unitionem Medicus facere nequit, ſed ſolius Naturæ opus eſt; quæ in junioribus nonnunquam per intrinſecam & omnimodam partium disjunctarum unionem; in adultis verò, interveniente πώρῳ ſeu Callo, tanquam Glutine, conjungere fractas extremitates ſolet. Eſt autem Callus idoneum ac proprium fracti oſſis alimentum quod ibidem efferveſcit dum concoquitur, & in tumorem attollit ſubſtantiam oſſis, haud ſecus ac in taleolis arborum per inſitionem adaptatis contingere ſolet. Atque hic Porus ſeu Callus licet non ſit os, ità tamen durus eſt ut ſi idem membrum denuò frangi contingat, potius alia in parte frangatur, quam ubi callus genitus eſt.

II. Verumenimverò Unitio illa etſi Naturæ opus ſit; tamen ut Ea ſcopum ſuum aſſequatur, plura adhuc neceſſaria ſunt. Nimirum cum oſſa fracta plerumquè ſuo loco dimoveantur, ſi id accidat, ea reſtituenda, & ad amuſſim coaptanda. Deindè hoc modo conjuncta ſervanda. Quæ ſi dextrè à Chirurgo fiant, Unitio poſteà Oſſium ſeu Calli Generatio opus Naturæ eſt. Medicus tamen & hîc Naturæ opem ferre debet: quod fit, ſi partis naturalem temperiem conſervet, & Inflammationem, ac omnia ſymptomata, quæ naturam in opere ſuo turbare poſſent, avertat.

III. Primò itaquè, ut Corn. Celſus *lib.* 8. *cap.* 7. docet, animadvertendum & conſiderandum eſt, utrum oſſa fracta proprio loco exciderint, nec ne cum non ſemper, ubi tranſverſìm franguntur oſſa, ſuâ naturali ſede excidant. Cognoſcitur autem oſſa ſuo loco dimota non eſſe, ſi in fracturæ loco nulla cavitas percipitur, nec punctionis ſenſus adeſt, nec membrum brevius apparet. In hac ergò fracturæ ſpecie non opus eſt, ut membrum extendatur, & de oſſium repoſitione ac coaptatione laboretur.

At verò oſſa fracta ſi loco ſuo exciderint, ita ut unum ſuprà alterum efferatur, prima cura eſſe debet, ut reſtituantur. Fit autem hoc duabus Operationibus, quarum altera *Extenſio*; altera *Conformatio* ſeu *Oſſium in ſuum locum Repoſitio* appellatur.

Fracturæ Extenſio quomodo fit facienda.

IV. Igitur in fractorum oſſium reſtitutione opus eſt membri *Extenſione*: cum enim muſculorum fibræ, oſſis robore deſtitutæ ſequantur naturalem ſuam determinationem, & in ſe contrahantur, neceſſum eſt per vim eos, ſimul cum oſſe fracto, tantum elongare, quantum à naturali ſtatu receſſerint. Alioquin, ſi non recta fiat extenſio in fracturis, ex attritione rumperentur oſſium eminentiæ, quæ dein ſuas in cavitates reponi non poſſent; ſed vel exterius ad oſſium latera hærerent, vel inter oſſa fracta remanerent, oſſiſque fracti coaptationem impedirent.

Ut au-

Ut autem juſta fiat Extenſio, danda opera ut fiat minimo cum dolore. Fiet verò hoc, ſi membrum extendendum eâ figurâ collocetur, in qua muſculi non agant, ſed otioſi, & omnes laxati ſint *hoc eſt*, membri talis ſit ſitus, qui ipſi ſano omnium familiariſſimus, quivè nullam ipſi adferat laſſitudinem: quo modo & minore extenſione opus eſt, & minore cum dolore opus perficitur. Extenſio interim fiat neque validior neque debilior, quam requiritur; ſed moderata: quoniam ex validiore extenſione inſignis oritur dolor, ex quo poſtea febres, convulſiones, & reſolutiones ſequuntur: in debiliore verò oſſium capita committi nequeunt; ſed eorum eminentiæ ſimul confricantur, vel franguntur vel in proprias cavitates recondi ac reponi non poſſunt.

Cæterum fit Extenſio hæc aut ſolis Manubus, idque unius vel plurium; vel Habenis, ſive Linteis, Faſciiſvè circumpoſitis; vel per Trochleam trajecto fune, quale exemplum habet Fabrit. Hildanus *Cent.* 5. *Obſ.* 86. & ex eodem Scultetus *Armam. Chir. Tab.* 22. *Fig.* 1. Extenſio namque major vel minor requiritur pro diverſitate temporis, ætatis, magnitudinis oſſis. Fractura recens, Æger debilior, os exile, leviorem exigunt extenſionem; vehementiorem verò fractura inveterata, Æger robuſtus, os magnum. Sic minimam poſtulat extenſionem radius; majorem oſſa, quæ in ſumma manu & ſummo pede ſunt; adhuc majorem oſſa cubiti, validiorem humerus & tibia; validiſſimam femur.

In genere autem cognitâ fracturâ mox inſtituatur Extenſio; ſi namque id non fiat, magnus ob dolorem vehementem fit humorum affluxus, & muſculi verſus ſua principia trahuntur, hinc extenſio difficilis evadit, & ſi inſtituatur, oſſa fracta adjacentes partes carnoſas pungunt, ac ſequuntur inflammationes, convulſiones, aliaquè mala accidentia, „ Quidquid ſuo loco motum eſt, ante inflammationem reponendum. Si „ verò convulſio oriatur, oſſibus in ſuam ſedem reſtitutis, ruſus ea (ſi „ commodè fieri poſſit) ſuis locis propulſabimus. Chalmet. *in Enchir. Chirg. lib.* 4 *cap.* 2. Quod idem docet Hippocrates *Lib. de Fracturis* §. 36.

Si cum fractura Luxatio incidit, primum luxatio, modo fieri poſſit, dein fractura erit curanda; quod majorem vim in reſtaurando poſtulet luxatio, quam fractura. Tagaultius *lib.* 5. *cap.* 4. Anton. Chalmetæus Enchir. *Chirurg. lib.* 4. *cap.* 2. Oribaſius *Lib. de Machinamentis*, *Vide Interprete pag.* 498.

V. Extenſioni ſuccedere debet *Conformatio*, quæ eſt oſſis fracti in ſuum locum repoſitio, & extremitatum recta coaptatio; quam muſculorum legitima figuratio optimè determinat, ſic ut nulla in illis contorſio notetur. Ea fit, ſi poſtquam membrum eatenus extenſum eſt, ut in reponendo oſſa ſe tangere nequeant, Chirurgus membrum, utraque manu comprehenſum, ſtudeat ad priſtinam figuram reducere, impellendo hinc, indè, antè, retrò, ad latera, donec extantes particulæ in ſuas cavitates & priſtinas ſedes fuerint reductæ. Non ſunt autem Conformatio.

eminentiæ oſſium cum impulſu vehementi in ſuas cavitates intrudendæ, ne rumpantur, ſed potius ſponte ſua, extenſione laxatâ, manibus Chirurgi leniter directæ in ſuas ſedes recedant. Repoſitionem verò probè factam eſſe, ex doloris ceſſatione, oſſis fracti in ſuperficie æqualitate, & comparatione cum ſano membro factâ, elucefcit: ſiquè membrum reductum poſt fracturam longius appareat, id violentæ extenſioni tribuendum eſt.

Fracturarum Deligatio.

V I. Oſſa ſic probè coaptata exactè conjuncta ſunt tenenda, quod præſtabit *Deligatio*, quæ ita fieri debet, ut & partes commiſſas ſervet, & inflammationem arceat. Sed priuſquam Faſcia membro facto injiciatur ad humorum affluxum & inflammationem prohibendam, atque partem affectam roborandam, linteum reduplicatum, *Oxycrato* aut *Vino Rubro Adſtringente* madidum (omiſſis *Oleis*, *Emplaſtris*, & ſimilibus, utpote inutilibus, ac non rarò admodum noxiis) imponatur; dein Deligatio inſtituatur, quæ nec nimis laxa ſit, ne oſſa ſuo loco iterum dimoveri poſſint; nec nimis arcta, ne alimenti affluxum prohibeat, & dolorem excitet. Perficiatur verò duabus Faciis, paratis ex linteis vetuſtis, aliiſque uſibus ex parte attritis, ut ſint tractabiliores, validis tamen, nec extentæ lacerentur; nullas conſutiones aut extantias habentibus, ut æqualiter, ac ſine dolore conſtringant. Prior Faſcia ſupra fracturam injicienda, & circa eam modicè comprimendo ter involvenda, dein ſurſum verſus ducenda, uſque dum ad ſanam membri partem, quatuor, quinque, vel pluribus circumvolutionibus perveniat, paulatim imminutâ compreſſione. Ubi autem ſatis de ſana parte fuerit comprehenſum, ibi deligationem terminare oportet. Dein altera Faſcia, priore duplo longior contrario modo involvenda: ſi enim prior verſus dextram, hæc verſus ſiniſtram obvolvatur; ut ſi forſan muſculus aliquis per primam faſciam nimium ad alteram partem ſit attractus, reſtituatur in partem contrariam, per ſecundam faſciam, quæ primum fracturæ injicienda, &, unâ vel alterâ circumvolutione factâ, ab ea incipiens deorſum aliquoties cicumvolvenda, ſimiliter paulatim compreſſionem minuendo, iterumque ſuprà fracturam ducenda, ità ut ultrà primam faſciam in parte ſana terminetur.

Maximâ igitur diligentiâ opus eſt in faſciis arctandis, cumquè eæ injiciuntur, Patientem interrogare oportet, qualem circumjectam faſciam ſentiat, & ſi premi ſe dixerit, laxari debet; ſin verò faſciam ità laxam affirmet, ut minimè fractum membrum ſuſtineat, adſtringere eſt opus. Moderatè ergò faſciæ adſtringi debent, magiſquè in parte fracta ſtringî ac coarctari, quam alibi, ut ab humorum defluxu ea defendatur.

V II. Quoniam verò hæ duæ faſciæ, jam circumvolutæ, ad fracturam continendam debiliores ſunt, adhibenda inſuper *Splenia*, ſeu panni lineî ſæpius complicati, ob longi, craſſi, ſplenis brutorum inſtar. *Compreſſa*

barbaro

barbaro vocabulo, latino *Pulvilli* vocantur) Hæc circà fracturam, & totum membrum, per ejus longitudinem adhibenda, ut unum alteri non ſuperponatur, ſed inter ea digiti tranſverſi ſpacium circiter intercedat: quæ firmentur appoſitis *Ferulis*, ex ligno tenui lævigato, aut potius charta craſſiore paratis. Etenim cum faſciæ & ſplenia inflexibilia non ſint, fracturam firmam & directam ſervare nequeunt; ſed facilè fieri poteſt, ut tum vigilantibus, tum dormientibus membrum moveatur. Ut igitur in motibus membrum firmum teneatur, opus eſt iis, quæ rigida ſunt, & non flectuntur, & tamen minus ponderoſa. Quem in finem Hipp. elegit Ferulas, quæ & rigidæ ſunt, ac inflexiles, ſed læves. Quod ſi ob membri inæqualitatem ferulæ aptari non poſſint, partes cavæ ſpleniis implendæ ſunt, ac membrum æquale reddendum, ut ferulæ commodè applicari queant. Deſuper Vincula alliganda admodum laxa, ſic ut appoſitæ ferulæ cum ſpleniis contineantur, nec quicquam partem adſtringant, ac comprimant, ſed ut tutum, immobile, ac in debita figura membrum ſervent. At verò in ferularum appoſitione cavenda ſunt oſſa prominentia & excarnia; illis namque appoſitæ dolorem, nec non alia inferrent graviora ſymptomata.

VIII. Signum autem congruæ deligationis potiſſimum ipſe Æger indicare ſolet, ubi, num prematur, rogaveris, atquè is reſpondeat, ſe premi quidem, ſed leviter, idquè præſertim, quà fractura eſt. Sin verò Patiens faſciis nimis prematur, eæ celerrimè ſolvendæ & aptius deligandæ, ne ex arctiori vinculo prava eveniant ſymptomata. Sin faſciarum circuitus juſto laxiores, & nihil ſe premi reſpondeat Patiens, arctius vinciendæ, cum laxa vincula non prohibeant membrum, quò minus, quà fractura eſt, depravetur.

IX. Congruæ deligationi ſuccedit bona membri *Repoſitio*, quæ ſit mollis, æqualis, ſurſum vergens, ſic ut nec protuberantia, nec ſinus in loco fracto notetur, neque dolorem & inflammationem excitet. Præterea in Repoſitione oportet congruam membri figurationem conſiderare; quæ ſcilicet dolore vacat, & muſculos ex utraque parte integros ſervat: hæc autem eſt figura media, in qua dum otiamur ſingula continere conſuevimus, ut in cubito figura angularis, in carpo recta, &c. Ea nimirum, quæ inter extremos cujuſque membri motus intermedia eſt. Hæc figura niſi obſervetur, exiguo poſt tempore membrum dolere ſolet. Membri Fracti, & Deligati Repoſitio.

Pars igitur deligata in Capſula Lignea, qualem depingit Hildanus *libr. de Ichore & Melicer. cap.* 29. & Scultetus *Armam. Chir. tab.* 56. *fig.* 1. 2. 3. ſtupâ linteo involutâ repleta, ſive in pulvinari molliuſculo deponatur, atque ità in tertium uſque diem relinquatur, ſi Patiens eo, quo deligatus eſt die, & ſequenti nocte ſentiat ſe valentius ſtringi; poſtero verò die minus, nec non in parte extrema tumor laxus, mollis, & parvus appareat: ſi verò aut ſit nullus tumor, aut magnus & durus poſtridie in manu vel pede, prava

 eſt

Digitized by Google

eſt deligatura; quia illa non continet; hæc nimis arcta eſt, & inflammationem movet, atque gangrænam non rarò minatur, unde nullâ interpoſitâ morâ Æger ſolvendus, ac denuò, ſed moderatè, deligandus eſt.

Faſciæ quando ſolvendæ.

X. Igitur ſi probæ deligationis ſigna adſint, nullusque dolor inſignis, nullavè inflammatio ſuſpecta ſit, reliquum opus, quod eſt callum, per quem fracta oſſa conjunguntur, gignere, naturæ committendum, & deligatio ante tertium diem non ſolvenda. Tertio autem, poſt primam deligationem, die, quum laxiores videntur faſciæ, ſolvantur; cumque fuliginibus ac vaporibus ob deligationem exhalare prohibitis, & per moram ac ſtagnationem acrioribus redditis, itâ intolerabilis non rarò excitetur pruritus, ut in doloroſam excoriationem, ac inflammationem terminetur; hinc pruriens pars *Aquâ Tepidâ* aliquoties perfundatur, ut apertis poris detentæ ſub cute fuligines evaporari queant: dein membrum ligaturâ, quæ moderatâ paulo arctior ſit, conſtringatur, ac porrò ut prius deligetur, inque capſula ſeu molliuſculo pulvinari deponatur in ſeptimum uſque diem; niſi pruritus vel inflammatio, vel dolor, vel quid aliud infeſtet. Septimo die faſciæ iterum ſolvendæ, membrum *Aquâ Tepidâ* perfundendum, & deligandum, arctius adductis faſciis; itâ tamen, ne ſanguinis circulatio, ſpirituumque vitalium ac animalium radiatio prohibeatur.

Membrum itâ deligatum detineatur immotum ad duodecimum circiter diem, quo faſciæ denuò ſolvendæ, & membrum deligandum. Si namque tardius ſolvatur deligatio, magna ſæpè incommoda (qualia ſunt, partis exulceratio, putredo, gangræna, &c.) inde oriuntur; quorum exempla notavit Fabritius Hildannus *Cent.* 2. *Obſ.* 91. qui propterea monet, ut ſecundo aut ſaltem tertio die ſemper deligatio ſolvatur: & quanquam poſt ſeptimum non ſit adeò neceſſarium toties fracturam ſolvere, ſe tamen de quarto in quartum facias ſolvere, partemque affectam inſpicere ſolere, ſcribit. Atque hæc Deligatio continuanda, (paulò laxius tamen faſciis & ferulis indies adſtrictis, ut nutrimentum ad oſſa fracta magis confluere, & callus gigni, firmuſque reddi poſſit) donec callus genitus, & fractura ſanata ſit; quod trigenta aut quadraginta intrà dies plus minus fieri ſolet.

XI. Interim ad Calli Generationem alii exhibent *Juſcula, in quibus bullierunt Folia Agrimoniæ, & Radices Conſolidæ Majoris.* Nonnulli *viſcidiores Cibos* præbent. Alii *Lapidem Oſteocollam pulveriſatum & cum Juſculo exhibent, & cum Cerata extrinſecus applicant.* Sed cum Calli Generatio, adeoquè fractorum oſſium mediante callo unitio, ſolius Naturæ opus ſit, hæc omnia, ut inutilia ac planè inepta, meritò rejicimus. Nihilominus tamen, ut omnia quæ Naturam in opere ſuo turbare poſſent removeantur, bona Diæta Ægrotanti præſcribenda; Venæſectio aliquandò inſtituenda, & ſanguis nonnunquam depurandus: In partium inferio-

inferiorum fracturis Purgantia rarius, ferè ſola Suppoſitoria uſurpentur: in ſuperiorum autem partium fracturis Purgantium atque Enematum uſus neceſſarius admodum eſt.

XII. Quod ſi Fractura per longitudinem oſſis facta ſit, faſciæ arctius ſtringendæ, quam in reliquis, ut oſſa fracta, quæ ſecundum latitudinem à ſe invicem receſſerunt, ad mutuum contactum ducantur, & removeri nequeant. Cæterum ea omnia agenda, quæ in tranſverſæ fracturæ curatione dicta ſunt. Fractura per Oſſis Longitudinem facta.

CAPUT III.

De Affectibus præter naturam, qui fracturis accidunt.

I. Quoniam verò Fracturis non rarò quædam accidere ſolent, quæ aut curationem remorantur, aut poſt curatam fracturam remanent; ut ſunt dolor, inflammatio, pruritus, excoriatio, membri debilitas & gracilitas, figura depravata, &c; quæ idcircò Medici operam requirunt, de iis etiam paucis dicendum.

Dolor igitur ſi adſit, ne in cauſa ſit, ut humores in partem affectam confluant, & inflammationem vel quid aliud excitent, omninò leniendus ac tollendus. Ut verò tollatur, conſiderandum, à qua cauſa proveniat; quæ ſtatim tollenda. Perpendendum ergò, an ab oſſe aliquo pungente Dolor ſit, an à faſciis nimium adſtrictis, an ex pravo membri ſitu, an ex humorum affluxu. Dolor.

Si ex oſſe pungente Dolor ſit, (id quod ex levi partis contrectatione,& pungente dolore cognoſcitur) faſciæ ſolvendæ, & os pungens vel in locum ſuum reponendum, vel, ſi fieri poſſit, eximendum, aut præcidendum. Sin ex faſciarum nimiâ adſtrictione Dolor oriatur, deprehenditur id ex tumore, qui in membri extremitate apparet, Ægerque ſe vehementer premi conqueritur: tunc quamprimum faſciæ ſolvendæ, & laxior deligatio inſtituenda. Sed ob malam membri ſituationem ſi Dolor fiat, id Æger facilè indicat, & ſitus mutationem poſtulat, quæ ità inſtituenda, ut jam ſine dolore ſe eſſe fateatur.

II. Verum ex humorum defluxu quum pars doleat, *Tumor*, & *Inflammationis* ſigna apparere incipiunt. In hoc caſu ſi membrum devinctum ſit, quamprimum ſolvendum, & cum linteo duplicato vel quadruplicato calidè imponendum *Oxycratum*, vel *Vinum Rubrum Adſtringens* vel applicetur Fomentum Anodynum, Reſolvens, leviterque Repellens, ex *Malva*, *Althæa*, *Violaria*, *Scordio*, *Floribus Sambuci*, *Camomillæ*, *Roſarum Rubrarum*, *&c. in Lacte Dulci. vel Cereviſia Tenui decoctis.* At priuſquam ſedata fuerit inflammatio, pars affecta non deliganda, ſaltem arctè non ſtringenda. Inflammatio.

III. *Pruri-*

Digitized by Google

Pruritus.

III. *Pruritus* cum partem infectet. & Ægrotantem torqueat, ceſſabit ſi *Aquâ Tepidâ* pars inter deligandum foveatur, ut apertis poris materia pruritum efficiens diſſlari poſſit. Quod ſi locus affectus Aquæ Tepidæ affuſionem commodè non admittat, ejus vapori ſatis utiliter apponitur: prohibenda interim Ægris ſcalptura, eò quod peſſima, & præter excoriationem dolores excitet graves. Si tamen ex imprudenti ſcalptura, vel ex faſciarum reſolutione diutius quam par eſt protracta, doloroſa oriatur *Excoriatio*, ſanatur affuſione *Aquæ Tepidæ*, uti pruritus; & Litu ex *Unguento de Ceruſa*, *Albo Camphorato*, *Nutrito*, vel ſimili.

Excoriatio.

Gangræna.

IV. Non rarò quoque Fracturis, vel ex attritu, vel ex arctioribus vinculis, vel qualibet alia de cauſa *Gangræna* accidit. Quæ qua ratione tractanda ſit, *libr.* 1. *cap.* 17. abundè dictum fuit.

Membri Gracilitas, & debilitas, poſt Fracturam relicta.

V, Sed & nonnunquam poſt Fracturam *membrum gracile & debile manet*: quod fit ob alimenti penuriam, dum à nimia faſciarum ſtrictura partis affectæ vaſa & poroſitates admodum conſtringuntur, adeò ut ſufficiens alimentum affluere nequeat. Id quandò fit, pars *Aquâ moderatè Calidiâ* fovendi, donec rubeſcat, eaque laxius deinceps vincienda. Inſuper commendatur à nonnullis *Picatio*, quæ fit *Nigrâ Pice ſuprà linteum ductâ, parti multoties applicatâ, & violenter, velociterque ablatâ*, ut ratione adhærentiæ, pilorumque evulſionis, ac doloris, alimentum alliciatur, cavendo poſtmodum ſtrictam faſciarum circumductionem, quæ affluens alimentum iterum repelleret.

Oſſa Diſtorta, & malè Compoſita.

VI. Etiam contingit, ut poſtquam Oſſa Fracta iterum coaluerunt priſtinam & convenientem figuram non recipiant, ſed Diſtorta ſint, unde membri motus impeditur, & claudicatio in pede oritur, vel in brachio apprehenſio læditur. Fit autem hoc, vel ob Chirurgi oſſa componentis & fracturam deligantis imperitiam aut negligentiam; vel ob Ægrotantis vitium, quandò membrum fractum ante calli confirmationem movet, aut ipſi innititur: vel ob ipſius Fracturæ culpam, quum oſſis fruſtulum inter oſſa fracta continetur, quod mutuum eorum contactum impedit.

Emendatur autem hoc vitium, ſi quidem læſio membri ſit magna, continuòque punctiones, ob acuitatem capitum oſſium non rectè compoſitorum, perſentiantur, Patiens ſit juvenis & robuſtus, callus recens, & non diu concretus, os fractum non adeò magnum; ſi callus iterum frangatur & oſſa rectè coaptentur & componantur. Verum ut tutius fiat hæc calli fractio, is emolliatur multos dies Fomentis, Balneis & Linimentis. Callo ſatis emollito, Chirurgus membrum fractum genu ſuo imponat, & os utrinque utraque manu deprimat, ac denuò frangat; deindè oſſis fracti partes manuum palmis coaptet, & fracturæ novæ convenientem curam inſtituat. At verò ſi Patiens ſit ſenex vel debilis, callus vetuſtus & induratus os magnum, quale eſt femoris vel humeri; optimum eſt illi manum non admovere, ob periculoſa

Digitized by Google

tur. Verumenimverò ſi os, cui innititur vectis, in ſuperiore parte, multa fragmenta, vel aliquod acutum habeat oſſiculum, ut vecti non detur commodus locus, illa Scalpro Raſotio auferenda, hoc autem Forfice præcidendum, ut vecti tuta comparetur ſedes. Oſſe repoſito, conſiderandum, an fragmentum aliquod abſceſſurum ſit, nec ne? ſi nihil ſit receſſurum, pars affecta (vulneri appoſito conveniente Digeſtivo) deligetur, ut fractura cum vulnere ſimplici, ſin verò aliquid receſſurum, deligatio inſtituatur, ut in fractura cum magni oſſis ſeparatione.

V. Quod ſi eminentia denudati oſſis ità foràs protuberet, ut ſine violentia in locum ſuum reponi nequeat, tunc è duobus malis minus eligendum, oſque eminens & nudum Forfice præcidendum, vel potius ſubtili Serrâ amputandum, & poſteà fractura per modicam extenſionem coaptanda: hoc enim melius eſt, quam hujuſmodi oſſa non coaptata relinquere, vel extenſione violentâ Ægrum in periculoſam præcipitare convulſionem, & ad mortem deducere. Fracturâ coaptatâ, membrum deligetur, ut in fractura cum vulnere ſimplici, ità tamen, ut vulnus quotidiè ſine cruris commotione inſpici poſſit: atque hinc ſuadet Scultetus, ut faſciis & emplaſtris foramen ſuprà vulnus incidatur, ad Medicamenta vulneri magno quotidiè applicanda. Rationem porrò faſciarum perforationis addit: „ quia vulnus magnum, & ideò per ſecundam intentionem curandum, copioſam generat ſaniem, indequè „ crebram requirit inſpectionem; os autem comminutum, ob metum „ novæ muſculorum contractionis, frequentiorem membri elevationem, „ faſciarumque reſolutionem prohibet; unde media via, ut vulneri & „ fracturæ ſatisfiat, incedendum.

Verumtantem cum eminens os reſecatur, ità ut os brevius fiat, multi Ægro prædicendum volunt, partes fractas futuras eſſe breviores: quæ prædictio ex Hippocrate & Galeno vera eſt, quandò femur vel humerus fractus particulam oſſis amiſerit, ſed cum tibiæ vel cubito portio quædam abſcindatur, brevitas membri ſemper timenda non eſt: os enim ſanum conſervat membrum diſtentum, donec natura defectum abſciſſæ portionis callo compenſaverit. Cujus rei memorabile in Nobili Viro vidimus exemplum. Is è curru, equis in furorem incitatis penitus diffracto decidens, tibiam cum fibula circiter in medio diffregit, tanta cum violentia, ut ſuperior tibiæ pars cutem ad duorum digitorum latitudinem perforaret, atque omni perioſteo privaretur: vocatus cum Cornelio van Beeſt Medicinæ Doctore, & Chirurgis Herberto à Ravenſway, N. du Prée, ſuaſimus unanimiter eminentis iſtius oſſis, perioſteo penitus denudati, ablationem; dictum factum, & altero die os illud ſubtili Serrâ amputavimus, crus ad priſtinam longitudinem extendimus, & in molli pulvinari æqualiter depoſuimus, vulnus quotidiè inſpiciendo; atque ſic ex utroque oſſis Obſervatio.

 ſine

ſine paulatim ſuccreſcens callus tandem coivit, ſenſimque in oſſeam duritiem firmatus eſt, ità ut crus priſtinam longitudinem retinuerit, & ubi ablatum ſit, nunc videri vix poſſit. Haud abſimilem hiſtoriam recenſet Cl. Diemerbroekius *Anatom. lib. 9. cap.* 1. nec non Scultetus *Armament. Chirurg. tab.* 28. ex quibus inſuper patet, Ægrum è duplici fractura cum vulnere & deperditione oſſis, reſtitutum nonnunquam non claudicare. Imò femur licet, vel humerus fractus particulam oſſis amiſerit, non tamen ſemper ſequitur, partem illam futuram fore breviorem: ità videtur obſervaſſe Doctiſſimus Lindanus, qui *Phyſiolog. cap. 16. artic.* 21. hæc habet: „ memoriâ dignum eſt, „quod meus pater vidit Enchuſæ. Puero ſexenni comminutum eſt os „femoris: fragmentis arte & naturâ ſequeſtratis, medio oſſe exos ſpa„tium erat quatuor pollicum. Id viſum eſt ex reliquis partibus oſſis ſen„ſim adauctis & tandem coëuntibus ità impleri, ut dicere non liceret, „ubi abfuiſſet, aut quod incommodum haberet ex fractura.

CAPUT V.

De Fracturis in ſpecie.

I. IGitur de Fracturis in genere cum ſatis nunc dictum ſit, cumque oſſa quæ franguntur varia ſint, & ſecundum oſſium fractorum varietatem curatio nonnihil variet, haud abs re erit, de iis in ſpecie quædam ſuperaddere; ſaltem proponendo differentias, quæ à ſubjecto, & oſſium fractorum diverſitate ſumuntur. Et quia frequentiſſimè franguntur humerus, brachium, manus, femur, crus, patella, oſſa pedis, de iis primò dicemus; poſteà & reliquorum oſſium fracturas ſubjungemus.

Humeri Fractura.

II. Enimverò HUMERUS, cum externis injuriis expoſitus ſit, ſæpius frangi ſolet. Appellatur autem *Humeri Os* id, quod inter Cubitum & ſummum Humerum interjacet, & ſuperiore ejus capite cum Scapula committitur, inferiore verò Ulnæ & Radio articulatur.

Cognoſcitur oſſis hujus Fractura non ſolum ex partis dolore & actione læſa, cum cubitus amplius ſuſtineri & elevari nequeat; ſed etiam tactu, cum, ſi pars hæc prematur, oſſium fragor ac ſtrepitus audiatur, & inæqualitas perſentiatur.

Humeri os, ut Hippocrates *Lib. de Fracturis.* §. 9. Paulus Ægineta *lib. 6. cap.* 100. & Celſus *lib.* 8. *cap.* 7. inquiunt, quadraginta diebus coaleſcit. Cum autem ſit grandius, longiore tempore ad callum generandum opus habet.

Fractum verò Os Humeri ut reſtituatur, brachium incurvetur, ſic ut incumbat pectori, mox humerus circa articulationem inferiorem com-

pre-

prehenſus deorſum ducatur : factâ hac extenſione, oſſa convenienter manuum operâ componantur ; quod haud ità difficulter fieri poteſt. Sedulo tamen hîc curandum, ut ſemper in hoc ſitu ſervetur, ne iterum, quod levis mutatio efficere valet eo excidat. Chirurgus interim, poſt ſecundam præter propter deligationem, quavis vice brachium in rectum prudenter extendat, ne tendines ab humero ad cubitum excurrentes diuturnâ eâ quiete contrahantur, ſicque rigiditas accidat brachio. Si verò hæc tendinum contractura relinquatur, haud difficile eſt eam curare, ſi quotidiè ingens pondus geſtet Æger Chirurgus autem rigidum membrum frequenter illinat Unguento Emolliente & Relaxante.

Hippocrates *Lib. de Fracturis* §. 8. alium proponit modum, quo humeri os fractum extendi & componi debeat, de quo inſpiciatur Sculteti Armamentarium Chirurgicum *Tab.* 23. *Fig.* 1. Vult enim Sapientiſſimus Senex, ut rotundum lignum cubiti longitudinis vel paulo brevius ab utroque capite habenulis alligetur, quæ trabi, vel alicui ſublimi adhæreant, ſicque æqualiter ac firmiter lignum ſuſpendatur, ne ſurſum vel deorſum ferri poſſit : Deindè Æger brachium ſuper dictum lignum imponat, *id eſt*, ut tranſverſum lignum alæ ſubjiciatur ; tum Patiens ſedeat ità ſublimis, ut parum abſit, quin ſuſpendatur : interim aliquod aliud paretur, cui brachium inhæreat, pulvinari uno vel pluribus brachio ſuppoſitis, ità ut ad eam altitudinem perveniat, ut cubitus ad rectum angulum collocetur, vel à miniſtro ità detineatur. Deinde cubito valida, mollis, & lata habena circumdetur, cui magnum pondus appendatur, quod extendere convenienter poſſit ; aut robuſtus aliquis partem inferiorem, cubito cum humero ad rectum angulum figurato, cogat, ac trahat His factis, Chirurgus ſtans, altero pede ſuper re quapiam ſublimiori collocato, prominentioribus palmarum partibus fractum os componere debet. Alii autem Scalarum gradu ſuſpenſi ligni vice utuntur.

At verò Manubus non rarò fieri poteſt hæc Extenſio, præſertim in pueris : reſupinatô enim Ægrotante, ne moleſtiâ aliquâ afficiatur, & alligatâ ac ſuſpenſâ ipſius manu ex cervice, ità ut anguloſa figura ſervetur, alter ex miniſtris ambabus manubus humeri ſuperius caput apprehendo, alter inferius in diverſa extendendo. Quod ſi manuum operâ expediri non poſſit in adultioribus, ob muſculorum craſſitiem & robur, Laqueis extenſio fiat, quorum alterum ſuprà, alterum infrà fracturam brachio circumligare debemus, iique duobus miniſtris (quorum alter ad caput, alter ad pedes Ægrotantis conſiſtat) ut in diverſa æqualiter & ſimul extendant, præbeantur.

Facta quovis modo Extenſione, oſſibuſque convenienter compoſitis, Faſciæ injiciendæ, incipiendo à fractura, attendendumque ut ſemper in ea figura ligetur membrum, in qua manere debet, *id eſt*, ut

ut cubitus cum humero rectum angulum conſtituat. Cætera porrò agantur, ut in generali fracturarum curatione ſuperius diximus.

Cubiti ſive Brachii Fractura.

III. BRACHIUM propriè dicitur illa pars, quæ eſt à Cubito ad Carpum. Conſtat duobus oſſibus, quorum alterum *Radius*, alterum *Ulna* dicitur. Atquè frangitur nunc utrumque, nunc alterutrum tantum.

Fractura Brachii, ubi unum ſaltem os fractum eſt, facilius curatur; at utrumque ſi fractum ſit, peſſima eſt, & difficilius curatur: majore namque extenſione tunc opus eſt, cum oſſa fracta nullum fulcrum & ſuſtentaculum habeant; atque adeò muſculorum fibræ, oſſis robore penitus deſtitutæ, naturalem ſuam determinationem omninò ſequantur, & in ſe contrahantur. Ut plurimum tamen Brachii Oſſa intrà triginta præter propter dies coaleſcunt; quanquam ætas ab ætate, natura à natura differat. Veruntamen ſi alterum ſaltem brachii os fractum ſit facilior eſt curatio, cum ſubjectum habeat alterum, in quo plus opis eſt, quam in faſciis, feruliſque. Et ſi Radius tantum frangatur, faciliorem admittit curationem, ſin Ulna, difficilius curatur.

In Curanda Brachii Fractura haud ſecus procedendum, ac in aliarum partium fracturis curandis. Ad Extentionem verò minore vi opus eſt, ubi Radius fractus fuerit, majore, ubi Cubitus ſeu Ulna; maxima, ubi utrumque os. Et quidem ſi ambo oſſa ſint fracta, æqualis Extenſio facienda: ſi alterutrum ſolummodò fractum ſit, ea in parte, ubi fractura eſt, fortior Extenſio inſtituenda. Atque hæc actio ex ſententia Pauli Æginetæ *lib. 6. cap.* 101. fieri debet inflexâ manu ad angulum rectum, ſic ut pollex omnium digitorum altiſſimus, contrà minimus digitus omnium infimus habeatur. Fieri autem poteſt extenſio Manubus, à duobus miniſtris in diverſa extendentibus, & ſi vehementiore extenſione opus eſt, utriuſque præſertim oſſibus fractis, & in valde carnoſo, Habenis facienda, alligando unam ſuprà fracturam, alteram infrà. Extentione factâ, admotis prominentibus palmarum partibus os fractum dirigendum & componendum, atque in priſtinam ſedem reſtituendæ ſi quæ oſſium adſint eminentiæ. Oſſe fracto repoſito, fractura Faſciis circumdanda, & alia, quæ in genere de fracturæ curatione dicta ſunt, peragenda, tandemque brachium rectè collocandum ac ſituandum: quod fit, ſi incurvatum imponatur pectori, ſic ut manus paulo altiorem occupet locum, quam brachium ipſum, nec non mitellâ commodiſſimè excipiatur è cervice ſuſpenſum in ea figura, *hoc eſt*, quæ rectum angulum referat in cubiti curvatura, ut conjuncta oſſa nullo modo dimoveantur. Poſt hæc ſingulo biduo aut triduo leniter brachium extendatur, quò affluentes humores non nimis diu in articulis detineantur, adeoque non efficiant harum partium coalitum, & hinc membri rigiditatem. Similiter ſi ſuperius Ulnæ tuberculum, *Olecranon* dictum in ipſa Cubiti flexura fractum ſit, qualibet vice, inter deligandum,

leniter

riculoſa, quæ hanc curationem ſubſequi ſolent, ſymptomata: ſatius enim eſt vel deformem vel claudum multos adhuc annos vivere, quam crudeli cura læthalia, provocare ſymptomata. Etiam ſi læſio membri in ſuis functionibus non ſit admodum magna, Æger ſorte ſuâ ſit contentus.

Atqui ſi oſſis fruſtulum membrum totum diſtorqueat, Inciſio fiat ad os fractum uſque, & Volſellâ oſſis portio glutinationem impediens extrahatur, dein Fractura per extenſionem coaptetur, deligetur, & deponatur, eodem modo quo recens fractura.

CAPUT IV.

De Fracturis cum Vulnere.

I. SEd FRACTURIS non rarò conjungitur VULNUS; quandò oſſium fractorum eminentiæ acutæ incumbentem carnem perforant. Atquè in hiſcè interdum os fractum nudatum eſt, interdum non eſt nudatum; Quumque denudatum eſt, nunc extrà vulnus non eminet, nunc verò eminet: deinde interdum os, ſeu fragmentum aliquod adſceſſurum eſſe metuimus, interdum nihil abſceſſurum ſperamus. Quæ omnes Differentiæ cum variæ ſint, variam ſanè expoſtulant Curationem.

II. Fractura cum Vulnere Simplici, *hic eſt*, in qua nec os à ſuis tegumentis denudatum eſt, nec aliqua oſſis portio abſceſſura, duas habet pro ſui curatione Indicationes. Prima eſt, ut Oſſa Fracta loco ſuo reſtituantur, & conjungantur. Altera, ut Vulneris Labia ſimul reuniantur. „ Quod ſi os frangatur, & unà cum oſſis fractura etiam muſ„ culi & corpora adjacentia vulnerata ſint, tunc curationis intentio ori„ tur duplex, quatum altera quidem circà oſſa fracta, altera verò circà „ corpora adjacentia vulnerata verſatur. Galenus *lib. de Arte Medica cap.* 91. (Curatio Fracturæ cum Vulnere, oſſe non nudato.)

Primùm ergò, cruore ſordibuſque deterſis, membrum congruè extendendum, & oſſium fractorum capita debitè coaptanda, haud ſecus ac in fractura ſine vulnere. Hîc tamen notandum, ne Extenſio ſit adeò valida, quod partes carnoſæ ac membranoſæ admodum laceræ, contuſæ, & attritæ plerumque ſint; alioquin dolores ingentes nec non convulſiones excitarentur, non rarò cum vitæ diſcrimine. Et quidem Extenſio hæc, Oſſiumque Repoſitio ſtatim, & primo aut ad ſummum ſecundo die fiat, priuſquam parti gravis ſuperveniat inflammatio.

Extenſione peracta, Oſſeque Repoſito, Vulneris Labia ad mutuum contactum adducenda, adductaque ſervanda per Linteola Emplaſtica cruciatim impoſita, & Faſciam. Dein Vulneri ea aplicentur, quæ conglutinandi ac vulnera conſolidandi vim habere ſuo loco docuimus.

Poſt hæc Fractura Deliganda eſt, perindè ac ſi oſſa citrà vulnus

eſſent fracti. Faſciæ tamen hîc ſint molliores & latiores, ut oras vulneris utrinque comprehendant, &ſic labia ejus conſtringant, non comprimant. anguſtiores namque ſi eſſent faſciæ, tunc vulnus cinctum tenerent, & dolorem inferrent. Cæterum minus etiam ſtringendæ ſunt, quam ſi vulnus non adeſſet, ne compreſſo vulnere dolor & inflammatio oriatur: unde Hipp. & Celſus plures faciunt circumvolutiones, cum melius ſit ſæpius circumvolvere, quam adſtringere. Nonnulli autem hujuſmodi fracturæ deligationem inſtituunt per Aſcialem Faſciationem, (de qua Scultetus *Armament. Chirurg. tab.* 27. *fig.* 1. *& tab.* 28 *fig.* 8. 10.) ut crebrior fieri poſſit partis affectæ inſpectio.

Tertio, nonnunquam ſecundo, à prima deligatione die pars ſolvatur, iterumque deligetur; ita tamen, ut deligatio paulò magis comprimat, quamdiu durat timor inflammationis, niſi dolor prohibeat. In ſecunda verò, & tertia ſolutione laxior ſemper fiat deligatio, ut libera omninò ſit ſanguinis, pro futuri calli materia, circulatio. Reliqua curatio eadem erit, ac fracturæ ſine vulnere; niſi quod Ferulæ non ſint ad vulnus apponendæ, ne id comprimant: ſi verò apponendæ, adhibeantur ad vulneris latera & partem oppoſitam, donec ſanatum ſit vulnus. Rarò autem contingit, ſimplex vulnus, ſi fracturæ conjungitur, ſecundo vel tertio apparatu cicatrice non obduci, vel ſaltem carne non repleri. Sanato vulnere ſi nondum confirmatum ſit os, eadem agantur, quæ in fractura ſimplici.

Curatio Fracturæ cum Vulnere, ubi os nudatum non eſt; oſſis tamen fruſtulum abſceſſurum expectatur.

III. Interdum tamen accidit in Fractura cum Vulnere, ut os nudatum non ſit; oſſis tamen fruſtulum abſceſſurum metuamus. Id quod fit, cum ob fracturæ impetum aliquod oſſis fragmentum ita à reliquo oſſe ſeparatum ſit, ut cum eo denuò conjungi nequat. Tum enim natura id quod ſibi moleſtum eſt, aliiſque oſſibus uniri non poteſt, foras protrudere conatur, neque finem facit, donec expulſum ſit; id quod longiore demum tempore non rarò perficere ſolet.

At verò abſceſſurum os indicat ſanies, quæ copioſior, quam pro magnitudine & conſtitutione vulneris, effluit. Deindè labia vulneris non coeunt, & ſi coiverint, iterum dehiſci, & ad excretionem ſtimulari videntur, & laxa quaſi ac ſpongioſa evadunt; nec non tacita quædam motio in parte vulnerata percipitur: Neque enim natura vulnus integrè ſanat, ubi aliquid intus hæret, quod reliquis agglutinari non poteſt. Adhæc oſſa abſceſſura indicatur, ſi in plures particulas os comminutum ſit: neque enim tunc omnes facilè conglutinantur.

Citò autem futuram abſceſſionem ſuſpicatur, ſi caro laudabilis in parietibus oſſis ſani generetur. Enimverò non alio modo os recedit, quam dum natura carnem in labiis oſſis ſani creat, quæ os ſuperpoſitum attollit, atque propellit, „ maturum oſſis exitum, præter probabiles quaſdam conjecturas, „ inde cognoſcere licet; ſi os ſemel, iterum, atque tertio quis pulſet: per-„ cuſſum enim ſi clangorem, & vacui reſonitum reddit, apertum de maturitate teſtimonium dabit. M. A. Severinus *Efficac. Chir. part.* 2 *de iis, quæ ad oſſa ſpectant, cap.* 11.

Tempus

Tempus verò, quo oſſa recedere ſoleant, varium eſt. Enimverò ætate tenera, tempore æſtivo, ſiquè os non adeò magnum ſiis, viginti, triginta, aut quadraginta dierum ſpatio abſcedit. Si verò ſit magnum, ætate adulta, tempore hyemali, vix ſexageſimo die, aut etiam tardius, os ſeparatur. In magnis oſſium contritionibus, etiam poſt multos annos fragmenta oſſium prorumpere, exemplo demonſtrat Hildanus *Cent.* 4. *Obſ.* 97. Quod & in Praxi frequenter obſervari ſolet.

Si igitur os abſceſſurum ſuo loco motum ſit, & in vulnere conſiſtat, ſtatim volſellâ extrahendum. Similiter ſi oſſis fruſtulum per rimam undique à reliquo oſſe ſit ſeparatum, in ſuo tamen adhuc loco detineatur, nihilominus quoniam nunquam cum reliquo oſſe glutinari poteſt, apprehendendum & extrahendum; ſiquidem ſine dolore & violentia extrahi poſſit: atqui abſque magna vi ſi id fieri nequeat, non debet extrahi, quia facilè excitantur dolor, inflammatio, febris, ulcuſque fiſtuloſum redditur, cum extracto oſſe cavitas illa ſanie repletur, quæ corrodendo carnis generationem impedit. Hinc potius Naturæ negotium tunc committendum, quæ ſenſim id, quod agglutinari nequit, ſeparat. Interim tamen opus naturæ à Medico juvandum, & propterea deligatio laxior inſtituenda, ſæpiuſque (de tertio ſc. in tertium) ſolvenda, ne pus detineatur, ſed facilè effluat. Ferulæ etiam eo loco, quo os abſceſſurum, non imponendæ, ne dolorem comprimendo pariant. Inſuper Medicamenta vulneri admovent, quæ oſſa & omne alienum è vulnere expellant. Quem in finem Barbette *Chir. par.* 1. *cap.* 3. ſequentia proponit:

R. *Cineris Lumbricor. Terreſtr.* ℨiij.
Mellis Virginei ℥iß.
M. F. Unguentum.

Vel;

℞. *Aloës*, *Myrrhæ an.* ʒß.
P. Rad. Conſolid. Maj. Ariſtoloch. Rot. an. ℨiij.
Euphorbii ℨij.
Therebinthina, *Cera q. ſ.*
Ol. Liliorum Albor. parum.
M. F. Unguentum.

Oſſiculo tandem omninò ſeparato, ac citrà violentiam extracto, Ferulæ adhibeantur ad latera vulneris, donec id conſolidetur. Si autem, vulnere ad cicatricem perducto, fractura nondum fuerit confirmata, Ferulæ undique erunt apponendæ, ut in fractura ſimplici.

Verumenimverò ſi oſſium fragmenta, quanquam à ſuo toto ſeparata, perioſteo tamen adhæreant & affixa ſint, nullo modo ſunt educenda, ſed potius in ſuum locum, ſitumque naturalem aptè reducenda, cum coaleſcere & conglutinari queant.

Attamen inſignis oſſis portio ſi ſit abſceſſura, ideò quod oſſis

Digitized by Google

fracti partes non potuerint cùm aliis componi; tales partes vulneratæ omninò leniter tractandæ ſunt. Enimverò propter motum & compreſſionem dolores accidunt vehementes, pungentibus oſſis diffracti particulis non ritè compoſitis partes vicinas.

Si verò non ſtatim, ſed demum Poſteà, os abſceſſurum appareat, Deligatio hæc (ut membrum quotidiè deligari & ſolvi commodius queat, abſque eo quod factura moveatur) mutetur in Aſcialem Faſciationem, donec os abſcederit. Oſſe autem abſceſſo, ac in conſpectum detruſo, eoque volſellâ, ſi citrà violentiam fieri poſſit, extracto, vulnus conſolidandum. Quo ad cicatricem perducto, membrum in quiete conſervandum, donec fractura confirmetur, appoſitis undique ferulis.

Curatio Fracturæ cum Vulnere, in qua os nudatum eſt.

IV. Cæterum in Fractura cum Vulnere ſi os perioſteo ſuo denudatum appareat, videndum, utrum extrà vulnus emineat, nec ne. Extrà vulnus ſi non emineat, Curatur moderata membri Extenſione, convenienti Coaptatione, Labiorum Vulneris ad mutuum contactum adductione, apta Deligatione, & congruâ Depoſitione. In Deligatione tamen denudatum os cute, muſculiſque quamprimum cooperiendum, ſicque ab aëre externo, quantum fieri poſſit, defendendum, ne alteretur, & poſteà abſcedere neceſſe ſit: hinc conſiderandum, an aliqua oſſis portio ſit receſſura, vel nulla? nulla abſcedet, ſi os nudatum ſtatim cutis operculo fuerit retectum: aliqua recedet, ſi os diutius aëri fuerit expoſitum, quanquam & hæc regula non ità univerſalis, quis ſæpius obſervatum ſit, oſſa propter cauſas tum externas, tum internas denudata, non fuiſſe alterata, nec ſquammam abjeciſſe, uti variis exemplis oſtendit Fabritius Hildanus *Cent.* 4. *Obſ.* 95. & 96.

Si igitur nullum aut parvum os abſceſſurum ſit, Deligatio peragenda, velut in fractura cum vulnere ſimplici, & in qua parvi oſſis expectatur ſeparatio: ſin magnum ſit abſceſſurum, Aſciali Deligatione para vincienda, uti in fractura cum oſſe magno abſceſſuro.

At verò os fractum, nudatumque ſi extra vulnus emineat perpendendum, an in propriam cavitatem, beneficio debitæ extenſionis, citrà violentiam & convulſionis periculum, reſtitui poſſit, nec ne? ſi poſſit, reſtituatur, ſin minus, non reſtituatur. Periculoſam reſtitutionem indicant, prominentia magna, inflammatio, & pars ob muſculorum contractionem dura: facilem verò, os eminens parvum, abſentia inflammationis, & partis mollities.

Cum igitur os eminens citrà violentiam & periculum convulſionis reponi poſſit, primò membrum moderatè extendatur, deinde fractura componatur. Quod ſi oſſa extenſione difficulter coaptari queant, ob timorem magni doloris, & periculoſæ convulſionis, validior ne fiat extenſio, ſed Vecte ſeu Scalpro quodam Inciſorio, inter oſſa fracta immiſſo (vid. Scultet. *tab.* 27. *fi.* 9.) extenſio juvetur. donec oſſa è directo collocata videantur: deinde paulatim extenſio relaxetur, & vectis extrahatur.

leniter brachium extendatur & iterum cubitus incurvetur, ne in ipſo articulo, vix. inter ejus tendines & ligamenta, calloſa concreſceus ſubſtantia juncturæ difficilem motum, vel omnimodam rigiditatem relinquat.

IV. MANUS OSSA ſunt octo *Carpi*, quatuor *Metacarpi* ſeu *Palmæ Manus*, & quindecim *Digitorum*. Hæc oſſa, Digitorum vix. & præſertim Metacarpi, fracturam nonnunquam patiuntur; at verò Carpi oſſa contunduntur magis, quam franguntur. Oſſium Manus Fractura.

Cognoſcitur autem fractura in hiſce oſſibus facilè, viſu & tactu; cum hæc oſſa fracta vel ad exteriora, vel ad interiora ut plurimum declinent. Non difficulter tamen, & quidem intrà viginti præter propter dies, perfectè coaleſcunt, & ſanantur.

Quandò ergò quoddam Manus Os frangitur, Patiens læſam manum ſuper æqualem & lævem tabulam deponat. Deindè miniſter oſſa fracta extendat: Chirurgus verò manu in ſuam ſedem ea reſtituat; hinc conveniente Faſciâ partem obvolvat. Et quidem ſi Digiti fracti ſint, excepto pollice, vicinis ſanis alligandi, ut ab iis in ſuo loco, quaſi à ferula appoſita, contineantur. Tandem Glomo ex Linteo Convoluto manus vola complenda, ut hoc modo oſſa compoſita facilius contineantur, & digiti in media figura conſerventur. Manus quoque cum brachio à collo idoneâ faſciâ ſuſpendatur, ac in quiete detineatur, quouſque fracta oſſa conſolidentur; dein tertio vel quatto quoque die vincula ſolvenda, & pars *multâ Aquâ Calidâ* fovenda ac perfundenda, cum dixerit Hippocrates *Lib. de Fracturis*, „ In omnibus autem, qui juxta Articulos ſunt, affectibus, liberaliter Calida Aqua perfundenda „ eſt, deindè Medicamenta applicanda, & rurſus pars deliganda. Et ſane multum hoc modo præcavebitur, ne digitis xel extenſis vel contractis callus tam facilè generetur, adeoque ne manus officium in comprehendendo lædatur. Hipp. *lib. 6. Epidem.* nautæ cujuſdam hiſtoriam refert, cui ob fracturam medii digiti, exortæ inflammationi gangræna ſucceſſit, tandemque ſpaſmo epiſthotono correptus interiit.

V. FEMORIS OS, licet cæterorum oſſium, quæ in corpore humano ſunt, maximum, craſſiſſimum, & longiſſimum ſit nonnunquam tamen frangitur, vel in medio, vel in extremis, lociſque viciniis. Femoris Fractura.

De Femoris Fractura Hippocrates *lib. de Fracturis, exedit. Lindani*, §. 23. ità ſcribit: „ at verò ſi femoris os fractum fuerit, extenſionem „ præ omnibus facere oportet, ità ut ne defectuoſius fiat. Amplior „ enim facta nihil læſerit. Neque enim ſi quis diſtantia ex vehementia extenſionis oſſa deligaverit, fieri poterit, ut deligatio ipſa teneat, „ ut ità diſtent: ſed coëunt inter ſe oſſa quam citiſſimè, ubi intendentes ipſa remiſerunt. Craſſiſſimæ enim ac fortiſſimæ quum ſint hac „ parte carnes, deligationem ſuperabunt, non ab ipſa ſuperabuntur. „ Hoc confirmare videtur C. Celſus, dum *lib. 8. cap. 10.* id ſcri-

ptum relinquit: „ ſi femur fractum eſt, fieri brevius oportet; quia „ nunquam in antiquam ſedem revertitur, ſummiſque digitis poſteà ejus „ cruris inſiſtit. Sed multa tamen femori debilitas eſt, ubi fortunæ „ negligentia quoque acceſſit. Et Avicenna *lib.* 4. *Fen.* 5. tradit, raram admodum eſſe femoris fracti integram curationem. Quibus verbis nos monent, ut integram femoris fracti curationem nunquam promittamus, ſed omnem potius diligentiam adhibituri claudicationem dubiam prædicamus, ne ex fracturæ natura, aut ex Ægrorum impatientia ſuperveniens, noſtro adſcribi errori, & præmii loco famam minuere poſſit. Scribit quoquè Fabritius Hildanus *Cent.* 5. *Obſ.* 86. ſe neminem unquam vidiſſe, qui ex hujuſmodi fractura ſine claudicatione evaſerit, præter unicam puellam, cui novam & peculiarem curandi rationem adhibuit, quæ ibidem videri poteſt. Id autem præcipuè accidit, ſi femur in loco ſuperiore juxta coxam frangatur. Sin verò genu verſus, aut in medio femoris os frangatur, & diligens cura adhibeatur, non adeò difficulter, & ſine claudicatione fractura ſanari poteſt.

Ubi igitur femoris os fractum eſt, valenter omninò extendi debet, & recto tramite, ità ut in neutram partem convertatur: violenta extenſio convenit, quoniam maximi ſunt muſculi, qui femur circumdant, & magnam verſus ſuum principium contractionem faciunt.

Reſupinato ergò Ægrotante, & extenſis cruribus, valida Extenſio fieri debet, vel Manubus, vel Habenis, ut videre eſt apud Sculterum *Armam. Chirurg. tab.* 26. *fig.* 1. vel Inſtrumentis ſive Machinamentis, Gloſſocomo puta, vel trochleâ trajecto Fune, qualem depingit Fabritius Hildanus *Cent.* 5 *Obſ.* 86 nec non Scultetus *tab.* 22. *fig.* 1. Extenſione ſufficiente factâ, muſculi, utpotè validiſſimi, facilè fracti oſſis partem inferiorem ad ſuperiora adducunt. Id tamen ut ritè & decenter fiat, prominentibus palmarum partibus, ut in aliis fracturis, os dirigatur & comprimatur, adeoque oſſis fracti capita coaptentur. Interim meminerit Chirurgus priuſquam operi ſe accingat, femur anteriore & exteriore parte gibbum eſſe, interiore & poſteriore curvum, ut ad eam figuram femur reducat, ne ſuperveniat claudicatio. Hipp. *de Fract.* §. 24.

Reductum femur aptâ & conveniente Ligaturâ deligetur, qualis eſt Faſcia Aſcialis, quæ ſimul & in orbem circà coxam & ilia, ut inguina etiam, & quod inter anum & genitale eſt, involvatur; cum ob alias cauſas, tum ne externæ ferulæ nudam partem offendant.

Inſuper fractum femur conveniente faſciâ obligatum longo Canali, qui poplitem excedit, imponatur. Nam ſi canalis femori adaptetur, qui poplitem non excedit, is noxam potius, quam opem adfert: prohiberi enim non poterit, quin corpore aut crure moto femur quoque moveatur. Popliti etiam moleſtus erit, & genu curvari permittet:

mittet: ſi verò quis genu quodammodo flectat, femoris quoque vincula moveri neceſſe eſt, & muſculos alio atque alio modo figurari, adeoque & oſſa fracta dimoveri. Ideoque utiliſſimum videtur, femur in canalem conjici, qui à coxa ad pedem uſque pertingat; & præcipuè, ſi ad poplitem cum canali faſcia laxa circumjiciatur, velut infantes in cunis faſciari ſolent. Enimverò ubi femur in partem ſuperiorem, aut ad latus diſtorquebitur, ità cum canali melius continebitur Canalis igitur à ſummo ad imum uſque, aut nullus adhibendus.

Cæterum imo calci magna habenda cura, ut tum in femoris, tum in tibiæ fracturis aptè collocetur: etenim ſi pes dependeat, tibiâ reliquâ obfirmatâ, oſſa in anteriore cruris parte gibba apparere neceſſe eſt, idque eò magis, ſi hominis calx ſuapte naturâ grandior fuerit. Hipp. *l. de Fracturis* §. 26.

Sed diſtorſio femoris præcavebitur, ſi membrum in, ante, & poſt deligationem inſtrumento Gloſſocomo (vide Scultetum *Armam. Chir. tab.* 21. *fig.* 4.) conſervetur extentum, uſque ad perfectam fracturæ confirmationem. Ne autem inſtrumentum hoc partem ſuâ duritie atterendo lædat, ideò aliquid molle ſubjiciendum, uti eſt lana carpta, mollis ſtupa, vel ſimile.

VI. PATELLA etiam interdum frangitur, & quidem nunc ſecundum longitudinem, reſpectu totius femoris, nunc in tranſverſum, nunc in obliquum; & nunc in duas, nunc in plures partes comminuitur; inſuper nunc cum vulnere, nunc ſine vulnere. Patellæ Fract.

Hujus autem oſſis Fractura facilè innoteſcit ex tactu, cum partes diviſæ perſentiantur, cavitas appareat, & crepitus in contrectatione audiatur, nec non omnimoda adſit incedendi impotentia.

Patella equidem, ut alia oſſa rara, facilè coaleſcit, modo rectè conjungatur, & conjuncta ſervetur. Et ſi ſecundum longitudinem facta ſit fractura, ſine manuum operâ ſolâ muſculorum tibiam extendentium contractione, oſſa conjunguntur, & conjuncta pulvillis, ſpleniis, faſciiſque non difficulter in ſuo loco retinentur, ac uniuntur viginti circiter dierum ſpatio; atque ità nulla calli exuberantia, & hanc ſubſequens claudicatio, facilè metuenda. Ambroſius Paræus tamen *Chirurg. lib.* 14. *cap.* 22. neminem ſibi viſum fuiſſe ſcribit, cui os hoc fractum eſſet, qui non per vitæ reliquum claudicaverit: idque ideò, quod facta calli concretione conſolidatio liberam genu flexionem impediat. Verum etſi hæc de tranſverſa fractura facilè concedi poſſint: tamen rectè ſtatuit Fabritius Hildanus *Cent.* 5. *Obſerv.* 88. non ſemper, præcipuè in fractura patellæ ſecundum longitudinem facta, id eſſe neceſſarium; cum non ſemper callus ità protuberans naſcatur, ut motus impedimentum in genu, & claudicationem afferat, videamuſque in aliorum oſſium fracturis, naturam tam eleganter callum generare, ut ſæpe vix fracturæ appareat veſtigium; quod in primis acci-

Tt 2 dit,

Digitized by Google

dit, ubi perioſteum integrum eſt, quod materiam calli retinet, ne nimis excreſcere, & protuberare queat.

Si verò Fractura tranſverſim vel oblique facta ſit, difficulter admodum curari poteſt, ut incedendi impotentia, vel ſaltem claudicatio non relinquatur. Enimverò cum muſculi tibiam extendentes ſurſum verſus, & pedem moventes deorſum trahant patellam, oſſa fractæ patellæ ita disjunguntur, ut haud facilè conjungi, aut conjuncta retineri queant, unde callus exuberat, qui cavitatem inter femur & tibiæ os adeò adimplet, ut articuli iſtius motus impediatur. Nihilominus ſymptoma hoc prudens Chirurgus non raro prohibere ſolet, ſi qualibet vice, inter deligandum, fractam patellam digitis (ne fragmenta compoſita denuò dimoveantur) firmiter apprehendat, & undique loco prudenter moveat.

Itaque in hujus oſſis reſtauratione, crus primò extendendum eſt; dein à Chirurgo Patella ſeu in duas, ſeu in plures partes fracta conjungenda, & ſecundum naturalem figuram æquanda, nec non conveniente ligaturâ continenda. Torulis verò impoſitis ſtramineis, ut in fractura cruris fieri ſolet, membrum immobile tenendum, & omninò cavendum, ne crus flectatur. Hoc enim ſi fieret, fragmenta compoſita ſuo loco iterum dimoverentur; quem in finem poplitis cavitas rotundis ſpleniis exactè implenda, ut genu curvatura impediatur. Religiosè interim obſervet Chirurgus, ut inter deligandum fractam patellam prudenter ultrò citroque moveat, ne inter tendines & ligamenta, quibus continetur patella, callus concreſcat; hinc & articuli iſtius motus difficilis, vel omnimoda rigiditas, atque adeò incedendi ferè impotentia, aut ſaltem claudicatio relinquatur.

Cruris ſeu Tibiæ Fractura.

VII. CRUS illa pars appellatur, quæ à Genu ad Pedem extenditur. Conſtat duobus oſſibus, quorum quod craſſius eſt, & internam Cruris regionem occupat, *Tibia*; quod tenuius & exterius, *Fibula* nominatur. Franguntur hæc oſſa interdum ambo ſimul, interdum unum tantum; & Fractura accidit vel in medio, vel in ſuperiore, aut inferiore parte.

Si utrumque os fractum ſit, facillimè id cognoſcitur; cum totum crus inflecti poſſit. Nec difficulter cognoſcitur Tibiæ Fractura, ſi ea tota fracta ſit; quoniam totum hoc os in conſpectum, utpote in loco excarni, facilè venit. Si verò Fibula ſola frangatur, id non ità facilè cognoſcitur; quoniam multâ carne tegitur: fracta tamen pars ad interiora inclinare ſolet.

Si ex oſſibus hiſcè alterum fuerit fractum, facilior curatio eſt: præſertim ſi Fibula tantum ſit fracta, curatur facilius, & Æger citius pedi inſiſtere poteſt; cum facilius crus extenditur, & tibia maximam oneris corporis partem ſuſtinet. Tibia verò ſi fracta ſit, curatur difficilius, quia craſſior, & vice fundamenti totum corpus ſuſtentat: hinc

hinc & majore extenſione opus eſt, & homo tardiùs incedere audet. At utraque oſſa ſi fracta ſint difficilis admodum eſt curatio, tum quia validior requiritur extenſio, tum quia omni fulcro deſtituta eſt pars affecta.

Sive ergò utrumque, ſive unum os frangatur, crus, quantum opus eſt, extendendum: ut ſine læſione oſſa ſuo loco reſtitui & conjungi queant. Quod plerumque duo viri robuſti (ſi alter in partem inferiorem, alter in ſuperiorem Crus trahat) manubus præſtare poſſunt. Quod ſi id exſequi nequeant, Habenis vel Machinamentis utendum. Et ubi ſatis extenſum crus fuerit, oſſa fracta reponenda. Deindè Faſciis crus involvendum; quæ & latiores & longiores eſſe debent, quam in brachio: & omninò ità ſituandum ac componendum, ne in ullam partem perverti poſſit, neque oſſa fracta depravati queant. Tandem crus tectum & extenſum ſuper pulvinari, aut re molli & plana collocandum, & Ferulæ, ac Canales adhibendi, ut *Cap.* 2. de Generali Fracturarum Curatione diximus. Qua in re obſervandum, ne ſuper eminentes oſſium extremitates applicentur, vel ſuper magnum muſculorum Gaſterocnemii ac Solei tendinem, qui calcaneo inſeritur. Hæ namque partes, cum ſenſum habeant exquiſitum, compreſſionem non ferunt, ſed compreſſæ dolent, ac inflammantur. De ſitu autem tibiæ fractæ hæc habet Fabritius Hildanus *Cent.* 1. *Obſerv.* 93. „ In fracturis tibiarum curandis, nonnulli Chirurgi non levem committunt errorem, quum volunt tibiam erectam inſiſtere talo ex qua „ ſituatione hæc ſequuntur incommoda. Primò quidem fit, ut Æger temporis progreſſu majorem dolorem patiatur in talo, quam „ in ipſa fractura, idque propter tendines magnos & nervoſos, qui „ talo inſeruntur. Dolor autem ille multos ad ſe trahit humores, „ qui in ipſa junctura, & ſpatiis inter oſſa pedis fracta, atque ligamenta retinentur. Et quia ex hac ſituatione venæ & arteriæ comprimuntur, & proindè pars affecta ſuo calore quodammodo deſtituitur, neceſſario condenſantur & refrigeſcunt hi humores in ipſa „ junctura; & ſpatiis inter oſſa pedis. Inde curatâ fracturâ, pes novam adfert moleſtiam: ægrè enim & difficulter movetur junctura, „ ſequuntur & nonnunquam alia quam peſſima ſymptomata. Id quod „ idem Hildanus memorabili exemplo confirmat, quandò ſubjungit: „ proſpiciant igitur Chirurgi, ne nimis curioſè ſituationem hanc in fracturis tibiarum obſervent. Involutâ autem tibiâ faſciis, ſpleniis, & „ ſtupis, & in capſula idonea collocatâ; ea eligenda eſt ſituatio, quæ „ minimè ſit doloroſa. Itaque modo in hanc, modo in alteram partem „ collocanda eſt tibia, ut Æger nunc in hoc, nunc in illud latus decumbere poſſit: ſic enim multa accidentia evitabuntur Hæc ille.

VII. Hominis PES, ſicuti Manus, ex multis minutiſque, nec non duris conſtat oſſibus, magnitudine & figurâ diverſis. Sunt autem ea ſeptem *Oſſium Pedis Fractura.*

ſeptem *Tarſi* oſſa, quinque *Metatarſi*, quatuordecim *Digitorum*. Oſſa verò Pedis & Manus non frangi ſcribit Hippocrates *lib. de Fracturis.* §. 10. niſi acutâ vel gravi quapiam re carnoſæ partes vulnerentur. Sunt enim duriora : & quæ acuta ſunt, & gravia, ſi oſſa hæc frangant, cutem incumbentem ſalvam non relinquunt. Et Paulus Æginera *lib. 6. cap.* 106. ſcribit, Talum nullo modo frangi, non tantum ob duritiem: ſed quia undequaque ab oſſibus eminentibus eſt munitus. Similiter Albucaſis *lib. 3. cap.* 18. inquit; oſſi Calcis nullo modo accidere fracturam, aliis verò Pedis oſſibus fracturam accidere poſſe, ac etiam oſſibus Digitorum; ſed rarò hoc evenit, potiuſque hæc oſſa atteruntur, quam franguntur.

Si autem Pedis oſſa frangantur, viſu & tactu id deprehenditur; cum hæ partes excarnes ſint.

Horum oſſium Fractura per ſe periculoſa non eſt; ſed quia non niſi à valida admodum & violenta cauſa franguntur, partes incumbentes, & vicinæ carnoſæ ac tendinoſæ ſimul contunduntur & vulnerantur, unde dolores graviſſimi, inflammationes, aliaque ſuperveniunt accidentia. Diebus tamen præter propter viginti conſervent & occalleſcunt; niſi quæ cruri vicina ſunt. Ea enim cum ſint majora, longius tempus requirunt.

Curatio ferè eadem eſt quæ oſſium Manus fractorum. Commoda nimirum facienda Extenſio, & oſſa, ſive in ſuperiorem ſive inferiorem partem emineant, in naturalem ſedem compellenda : quod commodius fit, ſi Æger pede fracto tabulæ planæ panno obductæ inſiſtat. Deindè faſciis pes involvendus. Et cum pedi Ferulæ ob loci inæqualitatem commodè admoveri non poſſint, Splenia *Oxycrato*, vel *Vino Rubro Aſtringente* madida loco affecto imponenda, Faciiſque locus vinciendus, ut oſſa compoſita in ſua ſede contineantur.* Situatio tamen & collocatio aliter hîc inſtituenda, quam in manu. Enimverò cum manus datæ ſint ad apprehenſionem, curvâ figurâ digiti collocandi ſunt. Pedes verò cum ad ambulandum & ſtandum dati, rectâ figurâ ſituandi, non curvâ, ne eorum actio depravetur.

Narium Fractura. IX. Inſuper & alia nonnunquam franguntur oſſa, inter quæ Naſi primo loco occurrunt. Conſtatur autem NASUS ex oſſibus & cartilaginibus : oſſa ejus propriè franguntur; cartilagines contunduntur, deprimuntur diſtorquentur.

Fracta verò hæc oſſa ex ſignis manifeſtis innoteſcunt, quoniam ſi adverſa fracta ſint, nares deſidunt, & ſimus naſus apparet, difficulterque ſpiritus trahitur : ſi à latere os ſit fractum, is locus cavus apparet: Sin cartilagines contuſæ ſint, earum diſtorſio, & in alteram partem inclinatio adeſt.

Commodiſſimè ex ſententia Hippocratis *lib. de Articulis, exedit. Lindan.* §. 31. reſtituitur Naſus fractus eodem die, vel certè paulo poſt, nec

diffe-

differentia curatio, quia in naribus callus citò generatur, intrà decem dies, niſi corrumpatur. Subjungit tandem ſapientiſſimus Senex: „ Naſus „ ex omnibus corporibus partibus facillimè componitur, & niſi protinus „ dirigatur, dirigi poſtea non poteſt, ſed pervertitur.

Itaque ſi Naſus fractus in inferiorem partem æqualiter dimittatur, firmuſque reddatur, quamprimum quicquid in cartilaginem incidit, leniter excitandum, ac ſublevandum, ut ſublatum poſteà decenter coaleſcat: viz. in nares aliquid intromittatur, quod dirigat, ut Specillum ad digiti formam fabricatum, ex Buxo, vel Ebore, vel Ferro: aut quod fractum eſt, elevetur Digito in nares immiſſo, atque in naturalem ſedem reſtituatur. Extrinſecus etiam ab utraque parte Naſus apprehendatur, ac ſurſum ducatur. Ubi autem probè conformatus fuerit naſus, ut naturalem figuram conſervet, longa linamenta contorta in Nares immittanda ſunt, quæ narium cavitatem implent, vel perforata Cannula, aut Penna introducatur, ſuperimpoſito exterius Emplaſtro Defenſivo, vel ſimili.

Si verò in uno tantum latere Naſus fractus ſit, dirigere etiam convenienter ab ea parte, quæ declinat, & in naturalem ſedem reſtituere oportet, tum Digitum vel Inſtrumentum commodum in naſum, qua parte læſus eſt, immittendo, tum extrinſecus dirigendo. Et ne quod compoſitum eſt, iterum depravetur, in ſingulas nares (at craſſius in narem læſam) Linamentum, vel Penna Anſerina grandior molli pellicula obducta, vel Fiſtula aut Cannula è Plumbo vel Argento, itidem pelliculâ obducta, immittatur, ac tamdiu intus relinquatur, donec os aut cartilago ſatis roboretur. Neque multum refert, quid immittatur, modo præſtet, ne fractum naſi os ſubſideat, & molle ſit, odoriſque gravis expers. Monet tamen Hippocrates, nullo pacto Spongiam eſſe immittendam, quoniam humorem imbibit, atque ſic turgendo, partem diſtendit, cunctaque diſſolvit. Etiam Deligationem improbat, quam C. Celſus proponit, quia magis nocet quam confert, cum ſimitatem, & majorem ampli oremque diſtorſionem adferat. At de neceſſitate ligaturæ in Narium Fractura Curanda diſputat Guido de Cauliaco *in ſua Chirurgia*, qui videri poteſt.

Si juxta cartilaginem Naſus fractus ſit, & in obliquum diſtortus, poſt congruam conformationem, Habenula digitum lata, Glutine aliquo illita, naſo ea parte, in quam inclinat, agglutinanda; poſteà intendenda, quantum expedit, ut naſus rectè dirigatur. Longa autem ſit hæc habena, ut circà aurem obducta circum caput obducatur. Hæc juſtè dirigit naſum, & remitti ac intendi poteſt. Et ſi intrà nares impoſitæ turundæ dolorem excitent, tollendæ, & tamdiu nares habenâ directæ ſervandæ. Poſt quartum decimum diem habenæ demendæ, & Emplaſtrum aliquod Caragmaticum imponendum.

Si autem Naſi oſſa minutim fuerint confracta, quantum licet, ſingula in ſuam ſedem reponenda, vel idoneis Inſtrumentis compellenda, neque facilè, & niſi nullo modo agglutinari poſſit, os aliquod eximendum; cum

cum ſemper deformitatem pariat. Poſteà Ceratum vel Emplaſtrum ad oſſa confirmanda imponendum. Plura de Narium Fractura videantur apud Hippocratem *Libr. de Articulis*, *articul.* 30. 31. 32. 33. 34.

Maxillæ Inferioris Fractura.

X. Interdum & INFERIOR MAXILLA frangitur, vel tranſverſim; vel in plurima fragmenta, oſſibus ſemper inter ſe aliqua ex parte cohærentibus, rarò penitus disjunctis, & diſſolutis, ut in aliis.

Facilè autem Fracta Maxilla cognoſcitur, quoniam ſi tantum extrinſecus oſſa fracta ſint, tactu apparet, & in interiore oris parte aliqua gibboſitas digito perſentitur. Sin verò tranſverſim fracta fuerit, introrſum manifeſta cavitas fit, & in interiore oris parte ferè dens ſuper proximum dentem excedit.

Maxillæ oſſa, ſi primis diebus inflammatio non accedat, intra viginti præter propter dies conſolidantur, & dentes integri remanent. Sin verò cura diutius protrahatur, dentes vitiantur, & inutiles redduntur, auctore Hippocrate *Lib. de Articulis articul.* 29.

Si igitur Maxilla ità per tranſverſum fracta ſit, ut oſſa inter ſe aliqua ex parte equidem cohæreant, digitis utrinque, tam ori immiſſis, quam extrà applicatis, os comprimere & in ſuam ſedem compellere oportet: interius namque tuberculum, foràs propellendum, & alterâ manu oſſa inæqualia complananda. Maxillam verò in ſuam ſedem eſſe reſtitutam, ex ejuſdem, nec non dentium æqualitate apparet.

Si verò Maxilla tota tranſverſim fracta ſit, quod tamen rarò accidit, ſic ut os ſuper os emineat, & dens ſuper proximum dentem excedat, digitis ori immiſſis, & extrà manu adhibitâ, oſſa fracta componenda: & niſi ſimplici compreſſione id fieri poſſit, primùm extenſio, miniſtro retrò continente & Chirurgo ante extendente, fieri debet, hinc & oſſa inter ſe componenda. Deinde dentes qui ſunt ad fracturam, non tantum bini, verum & plures inter ſe colligandi, donec oſſa ferruminata ſint. Hipp. filo aureo utitur: cujus defectu vel filum ſericeum, vel ſeta equina uſurpari poterit. Si Maxilla in mento fracta fuerit, qua parte ambo colligantur oſſa, ambabus manubus inter ſe coaptari & dirigi debet.

Ubi autem fracta oſſa fuerint repoſita, quod ex æqualitate dentium cognoſcitur, ut ſuo loco conſerventur, extrinſecus Ferula, ex corio ſeu alia conveniente materia, maxillæ longitudini correſpondens, apponenda, hinc conveniens Deligatura inſtituenda; quæ fiat Faſciâ duabus extremitatibus fiſſâ, duos digitos latâ, mediâ quoque ſui parte in longitudinem inciſâ, ut utrinque mentum complectatur. Cum ergò faſciæ in extremitatibus fiſſæ quatuor ſint, capita duo inferiora ad ſummum caput deducantur, ibidemque deligentur, vel pileolo nocturno aſſuantur; duo ſuperiora tranſverſim traducta ad imum occiput deligentur, vel eidem pileo aſſuantur.

Sin tali fracturæ Vulnus ſit conjunctum, Specillo explorandum, an minutim

minutim, & in plures partes diſtracta ſint oſſa; & ſi oſſis fragmenta ſeparata inveniantur, aliiſque conferruminari nequeant, idoneo Inſtrumento eximenda; ſique vulneris orificium anguſtum ſit, ampliandum: deindè vulneris labia ad mutuum contactum adducenda, & appoſitis Linteis Emplaſticis adducta conſervanda, atque dicatum cruentis vulneribus Medicamentum ſuperponendum, donec conſolidentur. Interim ne decumbat Æger in partem maxillæ fractam, ſed in ſanam; at non huic, ſed capiti innixus, ne oſſa compoſita iterum diſtorqueantur. Maxilla quoque immobilis ſervetur; ideoque Æger non multum loquatur, nec duriores cibos maſticet, ſed mollioribus & liquidis nutriatur, donec callus obducet. Et ſi aliquid denuò ſuo loco motum fuiſſe obſervetur, tertio præter propter die deligatio ſolvenda, & ſi quid exciderit in ſuum locum reponendum.

XI. CLAVICULA Acromio & Sterno articulata movetur; quà parte autem jungitur ſterno manifeſtius agitatur, obſcurius & ferè inſenſibliter cum acromio, quia ſcapulæ motum ſequitur. Idcircò fractæ claviculæ pars acromio juncta ſitum mutat, in anteriorem, vel poſteriorem vel inferiorem locum converſa, alterâ ejuſdem parte ſemper immotâ. Claviculæ ſeu Juguli Fractura.

Frangitur verò Clavicula vel tranſverſim, vel obliquè, vel per longitudinem. Si per tranſverſum id accidat, vel propè humeri articulum, vel magis verſus articulationem cum ſterno diſtringitur.

Cognoſcitur oſſis hujus Fractura tactu potius, quam viſu; ut & ex dolore.

Si per tranſverſum frangatur Clavicula, facilius curatur; difficilius autem, ſi per longitudinem. Nam quod tranſverſim fractum eſt, facilè extenſione, & digitorum compreſſione in naturalem ſedem revertitur: reliqua fractura ſemper quid eminentiæ habet, quod ægrè coaptari poteſt. Perficitur tamen Claviculæ Fractæ Curatio quatuor & viginti circiter diebus.

Igitur ut hæc Fractura curetur, miniſtri duo ad extenſionem requiruntur. quorum unus utraque manu humerum, qui claviculæ fractæ adjacet, ad poſteriora, alter caput in latus oppoſitum ducat; interea Chirurgus digitis id quod prominet propellendo, ima forâs attrahendo, & quæ deorſum tendunt, ſurſum, & quæ ſurſum, ſunt deorſum compellendo, fracturam componat. Aliqui autem, ut facilior fiat reſtitutio; Glomum Lineum alæ ſubjiciunt, hinc brachium ad coſtas comprimunt, atque ità os ſuæ ſedi reſtituunt. Si verò oſſis fracti extremitates ità depreſſæ ſint, ut ſurſum reduci hoc modo nequeant, Æger reſupinandus eſt in pulvinari duriore, ſpinæ inter ſcapulas ſubjecto; humeri interim manubus ſic deprimendi, ut oſſis fracti extrema depreſſa eleventur euſque, ut in naturalem ſedem reſtitui poſſint.

Compoſitis fractæ Claviculæ oſſibus, Plagulæ tres convenientis craſ-

Digitized by Google

ſtici] & longitudinis, ut cavitatem, quæ ſuprà & infrà claviculam eſt, repleant, parandæ, quarum duæ lateribus, tertia craſſior prominenti fracturæ imponenda. Ità enim & os fractum eminens deprimetur, & nec ſurſum, nec deorſum, nec ad latera è ſuis ſedibus oſſa fracta compoſita dimoveri poterunt. Hinc Deligatio inſtituenda; quæ fiat Faſciâ palmum latâ, debitæ longitudinis, duplex caput habente, decuſſatim injectâ quæ ſæpius circumducenda, & obvolvenda ut brachium ad poſteriora deducat: Interim cavitas ſub axilla linteaminibus convolutis replenda; ſic namque facilius deligationem ſuſtinet Patiens.

Scapulæ Fractura.

XII. SCAPULA etiam qualibet ſui parte frangi poteſt, rarius tamen in proceſſu illo, qui Acromium dicitur; ſæpius juxtà Spinam, & in aliis extremitatibus. At ſi Acromium frangatur, viſu & tactu percipitur, præſertim ſi pars ægra cum ſana comparetur: ſin verò latior ejus pars, & in extremitatibus frangatur, tactu cavitas quædam deprehenditur, & punctorius dolor in parte percipitur.

Fractura quæ in Summo Humero ſeu Acromio eſt, difficilius curatur, quam in aliis Scapulæ partibus. At in cervice Scapulæ, aut circà articulationem ejus cum humero, quæ eſt Fractura, ferè incurabilis eſt.

Si ergò os fractum Scapulæ adhuc cohæreat, manu Chirurgi in ſuum locum reſtituendum. Quod ſi non facilè fiat, & majore vi opus ſit, Pila ex linteo ſub axillâ ponatur, & miniſter deorſum humerum trahat, cubitum ad coſtas adducendo, Chirurgus verò manu Fracturam comprimat & componat. Sin os fractum Scapulæ non cohæreat, modo ligamentis & perioſteo quodammodò adhæreat, & pungendo admodum moleſtum non ſit, etiam ſuo loco reſtituendum. At ſi penitus & ab oſſe, & à perioſteo ac ligamentis ſeparata ſint fragmenta, ſic ut carnes pungant, cute inciſâ, eximenda. Sin verò non pungant, relinquenda: natura namque, quod reliquis non cohæret, tandem ſpontè expellit, etſi interdum poſt longum tempus id fiat; ſic refert Ambroſius Paræus *lib.* 14. *cap.* 9. cuidam Marchioni è ſcapula vulnerata oſſium quædam fragmenta poſt annos ſeptem, cicatrice reſeratâ, erupiſſe.

Oſſibus ritè compoſitis, Deligatio conveniens inſtituenda, ſique ſummum Humeri fractum ſit, Pila ſub ala vincienda, & deligatio non frequenter ſolvenda: Æger interim in oppoſito latere cubet, & partem in quiete detineat.

Coſtarum Fractura.

XIII. Interdum COSTÆ ex cauſis violentis quoquè franguntur; caſu vix. aut contuſione. Et quidem fractæ Coſtæ interdum intrò declinant; interdum extrà eminent interdum, etſi totæ franguntur, proprio loco non dimoventur; nonnunquam & caro circa coſtas colliditur.

Si Coſta & tota fracta, & extremitates loco motæ, quædam inæqualitas & cavitas tum viſu, tum tactu deprehenditur, & ſtrepitus auditur.

Digitized by Google

tur. Quibus accedunt & alia ſymptomata; adeſt viz. dolor gravis, pleuriticum dolorem æmulans, reſpiratio difficilis, tuſſis moleſta, & non rarò quoque ſanguinis ſputum, dum ex vaſis ruptis effluentem ſanguinem pulmo imbibit, nec non febris. Si tamen Coſta quidem fracta ſit, at fractæ extremitates neque intrò ceſſerint, neque in exteriorem partem compellantur, pauci febricitant, aut ſanguinem ſpuunt.

Coſtarum Fractura ſi ſimplex ſit, abſque partium vicinarum gravi contuſione, aut inflammatione, periculo vacat, & intrà vigeſimum diem non rarò curatur. Sin verò caro circà coſtas atteratur, periculoſum malum eſt, & non rarò lethale, teſte Hippocrate *Lib. de Articulis.* Etiam periculoſa eſt Fractura, ſi Coſta intrò compellatur, & pleuram pungat vel vulneret, tuncque eadem ferè ſymptomata, quæ pleuriticos infeſtare ſolent, superveniunt, ac longiùs protrahitur curatio.

Si ergò Coſta fracta ſit, proprio tamen loco non dimota, nec incumbentium, vicinarumque partium contuſio adſit, per ſe facilè conſolidatur. Sin extrà promineat, manu comprimenda, & in propriam ſedem reducenda, ac æquanda. Si intrò vergit, Æger tuſſi, ac ſpiritus, ore clauſo, retentione eam exterius compellat; Chirurgus verò Ægrotanti manibus, quantum fieri poteſt, ſuccurat. Quod ſi non ſuccedat, nonnulli Emplaſtrum cuti validè adhærens cenſent imponendum, idque aliquoties cum impetu auferendum, donec in locum ſuum Coſta ſit reſtituta. At quandò Coſtæ fragmentum membranam pungat, atque acerbiſſimi inde dolores, aliaque prava ſymptomata oriantur, cutis incidenda, ac pungentia fragmenta vel eximenda, vel præcidenda. Plura de Coſtarum Fractura videantur apud Hippocratem *Lib. de Articulis.* §. 51. 52. 53. 54. Inſuper de feliciſſima curatione fracturæ coſtarum, in qua nonnulla notatu digna occurunt, videatur Fabritius Hildanus *Cent.* 5. *Obſ.* 85.

XIV. DORSI SPINA eſt *Vertebrarum* omnium contextus, & ſicut quædam corporis carina, quæ conſtat *ſeptem Cervicis Vertebris*, *duodecim Dorſi*, & *quinque Lumborum*, nec non *Oſſe Sacro*, & *Coccygis*. Vertebrarum Corpora rarò admodum Fracturam patiuntur; earundem tamen Proceſſus à cauſis externis & violentis nonnunquam franguntur. Id autem tactu facilè deprehenditur, cum huc atque illuc moveri perſentiantur diffractæ Apophyſes. Spinæ Dorſi Fractura.

Vertebrarum Proceſſuum ſimplex Fractura ſimplici lenique manuum operâ reſtituitur, ac conſolidatur viginti circiter dierum ſpatio: ſunt namque Proceſſus hi oſſa ſpongioſa & rara. Sin verò per vim admodum violentam totæ Vertebræ frangantur, adeò ut medulla ſpinalis ſimul patiatur, dehinc Paralyſi afficiantur brachia, pedeſve Ægrotantis, ac urina fæceſque alvi retineri nequeant, mors in propinquo eſt. Interim tamen ne Æger ſine auxilio deſeratur, nil faciendiorum negli-

gendum, & facto Prognoſtico cutis incidenda, ac libera fragmenta eximenda, hinc vulnus curandum.

Ad Fracturas Spinæ pertinet *Oſſis Sacri & Coccygis Fractura*; quæ ſi ita ſit, ut & Spinalis Medulla lædatur, lethalis eſt. Sin ea non lædatur, adeoque ſalutis ſpes ſit, immiſſo in anum digito uſque ad locum affectum, os fractum expellendum; extrinſecus verò alterâ manu oſſa æquanda, & in ſuum locum reponenda. Et ſi aliquod oſſis fruſtulum abruptum perſentiatur, facta apertione, id eximendum, ac porrò vulnus ex arte curandum.

Oſſis Innominati Fractura. XV. OS INNOMINATUM, quod oſſibus tribus; *Ilio*, *Coxendicis*, & *Pubis*, ſimul unitis conſtat, frangitur ut ſcapula, vel in extremitatibus, vel ſecundum longitudinem, vel in medio.

Cognoſcitur Fractura hæc ex dolore, qui tactu, & compreſſione inprimis exaſperatur; nec non cavitate, inæqualitate, punctura, & nonnunquam ſtupore in crure ejuſdem lateris.

Exigit autem Fractura hæc celerem reſtitutionem, perficiturque conſolidatio quatuor & viginti præter propter diebus. Interim ſi ſit in Oſſis Innominati extremitatibus, digitis vel manu oſſa fracta componenda ac æquanda.

Si verò frangatur os per longitudinem, vel ad interiora declinet, ità ſituetur, Patiens ut ſuper ventrem decumbat, Chirurgusque manibus, uti poteſt, fracta oſſa componat.

Sin os fractum comminutum ſit, Apertio facienda, ſicque & fragmenta libera auferenda, & alia reponenda. Verum cum vix ſub cute ſolum, ſed ſub ipſis muſculis talia fragmenta plerumque lateant, ſine periculo hîc Sectio non inſtituitur: hinc omninò cavendum, ne in facienda hac apertione, tendines, vel vaſa quæpiam majora lædantur, ſicque graviora excitentur ſymptomata.

PRA-

Digitized by Google

Praxeos Cheirurgicæ

Liber Quintus.

De

Luxationibus.

Caput I.

De Luxationibus in genere.

I. Quemadmodum in *Fractura* oſſium ſolvitur continuitas, ſic in *Luxatione* eorundem ſeparatur contiguitas. LUXATIO namque, ſive EXARTICULATIO, Barbaris DISLOCATIO dicta, nihil eſt aliud, niſi *Oſſis è ſua ſede in alienam Prolapſus, quo motus arbitrarius impeditur.* Propriè tamen *Ea* locum habet iis in oſſibus, in quibus reperitur ſtructuræ ratio talis, quæ ad motum manifeſtum eſt comparata; uti ſunt omnes articuli per diarthroſin conjuncti: videmus enim, quoties è ſede ſua excidunt oſſa, motum articuli perire. In oſſibus verò per ſynarthroſin conjunctis, in quibus nullus adeſt ſenſui manifeſtus motus, non quidem ille aboletur, ſed propter tendinum ligamentorumvè compreſſionem oritur dolor, & actio partis impeditur, exemplo ſint oſſicula in carpo, & tarſo. Luxatio quid ſit.

II. Duplicìter autem luxari oſſa contingit, ſecundum magis & minus. Illa ſpecies perfecta eſt, oſſe extrà ſuum locum planè collocato, quæ idcircò ἐξάρθρημα Græcis, vulgò *Luxatio* ſeu *Diſlocatio* dicitur. Hæc verò imperfecta, quæ παράρθρημα Latinis *Subluxatio* nominatur. Luxationum Differentiæ.

Perfecta ergò Luxatio eſt, quum ligamenta ità relaxantur & extenduntur, vel diſrumpuntur, ut os extrà cavitatem ſuam planè deturbatum, & in alieno, nec conſueto loco ſitum ſit. Imperfecta verò dicitur, quum os è proprio loco non prorſus dimotum eſt, ſed partim extrà manet, partim intrà, ſinus ſeu acetabuli margini inſiſtens. Id quod accidit, aut quia violentia non valdè magna fuit, aut quia ligamenta firma ſolidaque reperta ſunt, nec admodum relaxata, ſed violentiæ quodammodo reſtiterunt. Pertinent huc *Diſtorſio*, *Perverſio*, & *Relaxatio* ſeu *Elongatio*; viz. cum laxatis & longioribus factis ligamentis, articulus quidem ſecundum longitudinem à ſuâ ſede quodammodo recedit, non tamen è toto excidit.

III. Verum præter duplicem hanc, perfectam & imperfectam, luxationem, ſunt & tria alia luxationis genera viz. in partem ſuperiorem, vel inferiorem, & ad latus, quæ probè cognoſci ac conſiderari debent, ut in proprium, naturalemque locum reduci ac reſtitui poſſint.

Adhæc aliæ Luxationes ſimplices ſunt, aliæ compoſitæ. Simplices dicuntur, quæ nullam aliam affectionem conjunctam habent. Compoſitæ verò, quibus unus vel plures affectus ſunt conjuncti; ut cum ad luxationem vulnus, fractura, inflammatio, abſceſſus, vel aliud quid acceſſerit.

Denique & differunt Luxationes ratione cauſarum, quod nunc fiant à cauſis externis; caſu ictu, ſaltu, violenta membri diſtorſione: nonnunquam ab internis; humoribus puta affluentibus.

Cauſæ. IV. Enimverò Luxationum Cauſa duplex eſt, externa & interna. Externa luxationum cauſa, eſt caſus, ictus, ſaltus, extenſio & motus partis violentus, aut quidvis aliud ejuſmodi, quod vel ligamenta diſrumpit, vel extendi & relaxat, adeoque violenter os ſede ſuâ movet & expellit.

Interna cauſa, eſt humor ad articulum affluens, & ligamenta laxans, qui ſenſim adauctus, oſſis caput tandem foràs trudit.

Signa Diagnoſtica. V. Dignoſcitur autem Luxatio viſu & tactu, Tumor enim in ea parte in quam oſſis caput excidit, apparet; cavitas verò in loco, è quo prolapſum eſt: idque eò facilius deprehenditur, ſi corpus non admodum craſſum & pingue ſit, aut locus excarnis. Deindè perfecta ſi ſit luxatio, membrum brevius redditur: quia prolapſum è ſede ſua os, cum reſiſtentiam non habeat, ſurſum trahitur à muſculis, niſi ingens ligamentorum laxitas in cauſa fuerit, quod ultrà modum elongetur. Sed cum luxatum membrum ſemper ſano diſſimile ſit, in ſitu, figura, & longitudine; cum ſano & integro id comparandum, ut brachium cum brachio, crus cum crure in eodem homine. Inſuper cum articulationes propter motum factæ ſint, ſi oſſis caput è naturali ſede excidat, motus articuli læditur; hinc ubi luxationis ſuſpicio eſt, motus tamen non læditur, luxationem nondum factam eſſe concludendum. Tandem quia è ſede ſua elapſum os partes ſentientes, in quas prolapſum eſt, tendines puta, nervos, muſculos comprimit, magnus inde excitatur dolor. Sin verò ſaltem ſit Subluxatio, ſymptomata hæc remiſſiora ſunt, aut quædam eorum abſunt.

Prognoſtica. VI. Prognoſtica Luxationis Signa ea ſunt, ex quibus vel periculoſam & curatu difficilem, vel lethalem eſſe luxationem deprehendimus. Hæc ex articulorum figura, item ex luxationis magnitudine, & cauſis: nec non morbis luxationi conjunctis, ac ſymptomatibus ei ſupervenientibus; denique ex luxationis tempore, atque ex corporis habitudine, deſumuntur. Oſſa itàque facilius vel difficilius luxantur & luxata faci-

Digitized by Google

facilius vel difficilius in priſtinam ac naturalem ſedem reſtituuntur, vel ob majorem aut minorem ſinus cavitatem, vel ob ligamentorum ac muſculorum validitatem aut laxitatem. Quibus igitur membrum robuſtum, ac ligamenta valida ſunt, articulus minus facilè excidit, & difficilius reponitur; at repoſitus validius continetur. At quibus membrum imbecillius eſt, corpuſque mollius, & ligamenta infirma, facilius elabitur, faciliuſque reſtituitur; verum reſtitutus minus fideliter continetur. Hinc in corpore puerili & tenero oſſa luxata facilius reſtituuntur; reſtituta tamen minus facilè retinentur. Contrarium accidit in adultis & corporibus robuſtioribus. Similiter illi articuli, qui profundiori ſinu reconduntur, pluribuſque ligamentis fulciuntur, difficilius luxantur, & luxati difficilius iu priſtinum locum reſtituuntur. E contrario, qui planiori ſinu articulantur, paucioribus que ligamentis fulciuntur, facilius luxantur, luxatique facilius in priſtinum locum reſtituuntur. Inſuper quò longius à ſuo ſinu articulus excidit, eò difficilius reſtituitur; quò propius eò citius.

Luxationes, in quibus oſſium margines, ſive cavitatum ſupercilia abrumpuntur, peſſimæ ſunt, quoniam ſuo loco etſi reſtituuntur articuli; tamen non diu perſiſtunt, ſed leviſſima de cauſa iterum excidunt. Haud ſecus qui ob ligamentorum laxitatem elapſi ſunt articuli, licet reponantur, tamen rurſum facilè elabuntur.

Luxationes quibus dolor ingens, inflammatio, aut vulnus accidit, curatu ſunt difficiles, nec periculo carent, & ſine convulſionis, imò mortis periculo reſtitui non poſſunt. Monet quoque Hippocrates, quod, ſi febris articuli repoſitionem antevertat, nullum luxatum articulum in ſuam ſedem compellere conveniat.

Vetuſtæ item luxationes, & quæ jam callo obduruerunt, & in quibus lentus humor articuli cavitatem replevit, nunquam, vel ſaltem difficillimè ſanantur. Omnis ergò luxatio ſtatim reponenda eſt.

CAPUT II.

De Luxationum Curatione.

I. IGitur in omni Luxatione Curanda, communis eſt Indicatio, ſcilicet *Luxati & ſuo loco moti Membri in propriam & naturalem ſedem Reductio*; quam operationem ἀρθρέμβολον Græci vocant. Hanc ſi quis cum fructu exercere deſiderat, is in primis omnium in corpore humano articulationum naturam noviſſe debet: Etenim per illam viam per quam exiliit, in ſuum locum reducendum eſt os, quod ſede motum fuit. Huic autem reductioni inſerviunt quatuor operationes; Extenſio vz Repoſitio, Deligatio, ac membri repoſiti Collocatio. Curatio Simplicis Luxationis.

Enimverò luxatum membrum, haud ſecus ac fractum, tum ob tendinum contractionem, tum quoque ut oſſis caput ſuæ ſedi è directo opponatur, eſt extendendum.

Extenſio luxati membri quandó, & quo modo ſit facienda.

II. Fiat verò *Extenſio* ſtatim poſt luxationem factam. Quod ſi propter Chirurgi abſentiam ſtatim fieri non poſſit, fiat die etiam ſecundo vel tertio, niſi ob accedentem inflammationem deſiſtere cogamur; die autem quartò propter exacerbationem nihil tentandum: obſervatum enim, quod, ſi tentetur extenſio, reſtitutio feliciter non ſuccedat, ſed multa eam ſequantur incommoda. Unde Fallopius *Lib. de Luxationibus cap.* 3. „ moneo vos, *inquit*. ut habeatis ſemper rationem temporis, ad ſummum non excedentis diem tertium, & ſi tertius dies eſſet, præteritus, expectandus eſt terminus inflammationis, „ & tempus, uſque quo periculum non ſit de inflammatione, eſtque, „ monente Hippocrate *Lib. de Articulis*, dies ſeptimus. Et Tagaultius *Lib.* 5. *cap.* 4. hanc ſententiam confirmat hiſce verbis: „ ſi antequam ad luxationem voceris, pars luxata dolore infeſtetur, aut inflammatione occupetur, non prius eam in ſuum locum reponere tentabis, quam dolor finitus fuerit, & inflammatio conquieverit. Si „ enim membrum dolore aut inflammatione affectum diſtendendo laceſſiveris, periculum eſt, ne convulſio. aut aliud pravum ſymptoma „ ſuſcitetur. In ſimilia verba erumpit Ambroſius Paræus, cum *Chirurg. lib.* 15. *cap.* 5. ſic inquit „ omnis luxatio reſtituenda eſt, antequam inflammatio venerit: quod ſi jam illa adſit, de tollenda ſollicitum ſtatim Medicum eſſe oportet, de cætero Ægrum quieſcere; „ ne, ſi irritetur malum, doloris exacerbatio, convulſionis, gangrænæ, & tandem mortis adferat conſecutionem; ut aliquandò à ſe obſervatum refert. Ergò ubi inflammatio, & alia prava ſymptomata ſedata & correcta fuerint, tum demum aggredienda luxationis reſtitutio eſt, ſi præſertim corporis & membri affecti habitus eam admittere poſſit. Adſtipulantur Joh. de Vigo *lib. 6. cap.* 1. Anton. Chalmæteus *Enchirid. Chir. lib.* 4. *cap.* 2. Scultetus *Armam. Chir. tab.* 28. & alii. „ non ſine cauſa graviſſima Celſus *lib.* 8. *cap.* 11. & alii (inquit Fabritius Hildanus *Cent.* 2. *Obſ.* 40.) monent, in Diſlocationibus, quicquid ſuo loco motum eſt, „ ante inflammationem reponendum eſſe. Sin illa adfuerit, quieſcere oportere, nec membrum laceſſere, uſque dum inflammatio finita ſit. Qui „ ſecus faciunt, non leviora ſymptomata, imò & mortem nonnunquam „ inferunt; uti variis exemplis ibidem affirmat. Itaque ſi primis tribus diebus fieri non poſſit extenſio, expectandum uſque ad ſeptimum aut octavum diem. Sed antequam tunc fiat extenſio, quia callus intereà generari incipit, præparandus eſt articulus ad indolentiam, & facilitatem reſtitutionis, calefaciendo, emolliendo, & laxando partes articuli; muſculos nempe, tendines, & ligamenta: ſi namque partes hæ emollitæ ſint, facilius & minore cum dolore extenduntur. Hæc

autem

Digitized by Google

autem articuli emollitio fit per *Fotum plurima Aquæ Tepidæ*, vel *Decoctionis Malvæ, Althææ, Violariæ, Florum Camomillæ, Meliloti, & ſimilium.*

Cæterum Extenſio hæc fit, vel ſolis Manubus Chirurgi. aut ejus miniſtrorum; iſque modus Palæſtricus appellatur, quia in paleſtris luctantium membra luxata ſimpliciſſimo hoc modo reponebantur; atque convenit in mollibus corporibus, & ubi luxatio levis ac recens eſt; vel Laqueis & Faſciis, nec non beneficio Scalarum, Forium, Piſtillorum, Inſtrumento Hippocratico ἀμβη dicto; qui modus Methodicus nominatur, & convenit pueris, fœminis, & maſculis jam robuſtioribus, & luxationibus mediocribus, non admodum levibus: vel Organis ſeu Machinis perficitur majoribus, & Organicus dicitur. ac adhibetur cum difficillima & inveterata ſit luxatio. Hac de re conſule Hippocratem *Lib. de Fracturis, & Articulis.* Oribaſium *Libr. de Machinamentis.* Hildanum *Cent. 5. Obſ. 69. & 86.* Sculterum *Armament. Chirurg. tab. 21. fig. 1. & 3. tab. 22. fig. 1. & 4.*

Quocunque autem modo luxati membri Extenſio fiat, neceſſum eſt eouſque fieri, ut inter oſſa liberum aliquod ſpatium relinquatur, ne in repoſitione oſſis caput atteratur, & ſinus ſupercilia frangantur: unde ſymptomata gravia, & ſæpè incurabilia eveniunt. Inſuper in Extenſione membri commoda figuratio obſervanda; rectitudo viz. tum ratione oſſium, tum ligamentorum, & muſculorum. Servatâ namque harum partium rectitudine, minore cum dolore & difficultate ſuccedit extentio. Repoſitio.

III. Extenſione ſufficiente factâ, os, quod proprio ſinu exciderit, vel reſtituendum per circumgyrationem, vel placidè ab ea parte, qua fuerit prolapſum, in contrariam impellendum, & tandem minimo, quam fieri poteſt, dolore in proprium ſinum *Reponendum*, ne fiat contuſio, vel attritio capitis & ſinus inter ſe. Hi verò motus non ſemper neceſſarii ſunt; nam interdum, ubi extenſio facta eſt, ſi muſculi prius contracti tantum remittantur, facilè ſuâ ſponte articulus in locum naturalem redit.

Quod ſi & luxatio imperfecta, & os ex ſinu ſeu acetabulo prorſus excuſſum non ſit, neceſſe non eſt membrum extendere; ſed illud movendo & agitando leniter & aptè in ſedem naturalem, rectâ propellendo, vel placidè circumgyrando, manu dirigatur ac reſtituatur.

Articulum autem rectè repoſitum eſſe cognoſcitur, primum ex naturali membri figura, quandò nulla cauitas, nulluſque circà articulum tumor apparet, quemadmodum ante reſtitutionem, ſed in omnibus ſimilis eſt ſanæ parti, aut parum admodum abeſt propter influxos humores, quumque motum amiſſum reductum membrum recuperavit, deindè ex doloris remiſſione, quæ ſignum eſt inſeparabile: ſemper enim dolor ſedatus indicat reſtitutum eſſe articulum, licet reducto membro interdum & dolor remaneat, quod prius valdè læſi ſint muſculi.

IV. Repoſito verò in ſedem naturalem articulo, membrum ità fir- Deligatio

Xx man-

mandum, ut articulus iterum ex ſua ſede egredi non poſſit, cum ob ligamentorum ac tendinum laxitatem facilè prolabi ſoleat. Id autem perficitur eodem ferè modo, ac in fracturis: primò enim antequam deligatio inſtituatur, Medicamentum apponatur, quod influxum humorum & inflammationem prohibeat, & laxata ligamenta adſtringere, partemque roborare queat; quale eſt *Oxycratum*, vel *Vinum Rubrum Adſtringens*. Hinc convenienter membrum deligandum per faſcias & Splenia, quarum beneficio in orbem munienda eſt articulatio, donec ligamenta debitum robur & adſtrictionem acquiſiverint. Ità tamen adminiſtranda *Deligatura*, ut articulus in ſua ſede conſervetur, ac humorum affluxus prohibeatur. Sique opus ſit, & membri figura ac ratio id patiatur, etiam Ferulæ è denſa charta, vel corio, vel alia conveniente materia imponendæ.

Collocatio V. His peractis *Collocetur* membrum molliter ac æqualiter, tali figurâ, quæ ipſi ſano naturalis ſit, non doloroſâ, nec laſſitudini obnoxiâ. Et ſi pruritus, vel dolor, aliavè ſymptomata non urſerint, deligatio haud ſolvatur ante diem quintum, ſextum, aut ſeptimum: tunc enim laxatis faſciis, & pruritu, ob detentos vapores excitato, ſolvendæ faſciæ, parſque pruriens *Aquâ Tepidâ* perfundenda, ut apertis leviter poris detentæ fuligines tranſpirare queant, adeoque pruritus mitigetur. Quod ſi pruritus non ſit moleſtus, à fotu hoc abſtinendum. Hinc factâ molli Frictione, articulus leniter ad hanc & illam partem movendus. ne, concreſcente in articulo humore, tendinibus ac ligamentis rigiditas tandem inducatur. Deindè impoſitis Spleniis *Oxycrato*, aut *Vino Rubro Adſtringente* madidis, membrum ut prius deligetur; ſed priorâ paulo arctior ſit ſecunda deligatio. Atque ità porrò procedendum, donec membrum ſatis videatur robuſtum; quo tempore ſolvendum, & Ægrotanti præcipiendum ut conſuetas operationes moderatè exercere incipiat.

Curatio. Luxationis cum Inflammatione, &c. VI. Verum accidit nonnunquam, ut Luxatio non ſit ſola, ſed aliis inſuper affectus præter naturam; dolor puta, inflammatio, vulnus, fractura, conjungantur. Sin ergò, antequam Chirurgus vocatur jam dolor & inflammatio partem affectam prehenderit, articuli luxati reſtitutio non tentanda, niſi dolor & inflammatio ſedata fuerint. Si enim antequam hoc factum fuerit, ea tentetur, metuendum eſt, ne ex tendinum & ligamentorum diſtenſione Convulſio, vel aliud periculoſum ſymptoma oriatur. Quamobrem nec extenſio, nec aliqua alia operatio locum habet; ſed in medio, minimèque doloroſo ſitu pars affecta deponatur, & *Sectâ* Venâ, alvoque Clyſtere laxatâ, ei apponatur *Vinum Rubrum Adſtringens*, vel Epithema ex *Aq. Fl. Sambuci*, *Aceto Roſaceo*, *Vino Rubro*, *&c.* v. gr.

℞. *Aq. Flor. Sambuci* ℥vij.
Aceti Roſacei ℥iß.

Vini

Vini Rubri Aſtringent. ℥iij.
Camphoræ ʒiß. *Sacchar. Saturn.* ℈iß.
M. pro Epithemate.

Vel circumjiciatur Fomentum ex emollientibus, dolorem ſedantibus, & leviter reſolventibus; ex *Malva, Althæa, Parietaria, Floribus Camomillæ, Sambuci, Roſar. Rubr. Summit. Anethi, ſimilibus, in Aqua Communi & Vino Rubro Adſtringente decoctis.* Sedatâ inflammatione, doloreque mitigato, extendatur, reponatur, deligetur, & collocetur membrum, ut in luxatione ſimplici.

VII. Sin Inflammatio poſt repoſitionem ſuccedat, quo non rarò contingit, tum ratione violentæ extenſionis, tum doloris perpetui, inſtituendus eſt Victus Tenuis, Vena ſecanda, & Purgans Medicamentum exhibendum, moxque ſolvenda deligatio, etiamſi ſit primo vel ſecundo die, & præſcriptum Epithema vel Fomentum imponendum, donec Patiens levamen percipiat. Hinc membrum laxius deligetur paucioribus faſciis idque ſingulis diebus faciendum, ad inflammationis uſque declinationem: quâ ablatâ, obſervetur curandi modus nunc expoſitus.

Luxatio cum Vulnere.

VIII. Si Vulnus luxationi acceſſerit, ità ut articulus vel detectus vel extrà cutem protruſus ſit, affectus eſt admodum periculoſus, ac ſæpè lethalis; cum ex tendinum ac ligamentorum diſtenſione ſeu dilaceratione dolor, inflammatio, convulſio, febres acutæ, graviſſima adeoque ſymptomata excitantur; eſtque eò periculoſior, quò membrum majus eſt, ligamentaquè & tendines circa id robuſtiores: unde humeri ac femoris luxatio cum vulnere plerumque mortem affert. Eò etiam majus periculum eſt, quò vulnus articulo propius. Ideoque Hippocrates oſſium luxatorum cum vulnere repoſitionem, eorumque deligationem averſatur, ſoliſque dolorem lenientibus, & inflammationem tollentibus initio uti jubet, nihilque ex his tutò reponi poſſe putat, præter digitos, manus, & plantas, atque in his ipſis etiam diligenter omnia peragenda eſſe præcipit. Neque enim vel digitus, in quo minimum periculi eſt, reponi debet, cum inflammatio adeſt, ſed vel antequam inflammatio accedit, vel cum jam ſedata eſt. Multò magis in aliis articulis id faciendum, de quibus omnibus *Libr. de Articulis* §. 74. 76. 77. 78. ita inquit: At verò quibus
„ tibiæ oſſibus luxatis, ac ulcere inducto, articuli circa pedem penitus eminent, ſivè intrò vergant, ſive extrà, tales reponere non oportet, ſed permittere ut quicunque velit Medicus reponat. Illud enim clarè ſcire oportet, quod homo morietur, ſi repoſiti permanſerint. Sed & vita paucorum dierum his continget. Pauci enim ex ipſis ſeptimum diem tranſgrediuntur. Convulſio enim eſt, quæ ipſos occidit. Sed & cancerari contingit tibiam & pedem. Hæc ità futura eſſe certò ſcire oportet. Si verò repoſiti non fuerint, & ne tentati quidem ab initio, pleríque ipſorum ſuperſtites evadunt. E-

„ dem ratio eſt, ſi cubiti oſſa circa manus articulum ulcere facto
„ emineant, ſive ad internam manus partem, ſive ad externam. Cla-
„ rè enim noſſe id oportet, quod is morietur intrà paucos dies tali
„ morte, qualis antea dicta eſt, cui repoſita oſſa permanſerint. Qui-
„ bus autem repoſita non fuerint, neque repoſitio tentata ſit hi
„ multo plures ſuperſtites manent. Quibus verò tibiæ os, facto ul-
„ cere, circa genu eminuerit foràs, ſive ad externam partem, ſive
„ ad internam, his, ſi quis reponat, adhuc promptior mors adeſt
„ quam aliis, etiamſi etiam illis prompta aderat. Si verò omiſſâ
„ repoſitione medeatis, ſpes quidem ſalutis hoc ſolo modo exiſtit.
„ Verum perículoſiora hæc oſſa ſunt, quanto ſuperiora ac robuſtiora,
„ & à fortioribus elapſa. Eadem ratio eſt, & de articulis circà gib-
„ bum cubiti, & de cubito ac brachio: quæcunque enim ex his
„ luxata ulcere facto eminuerint, ea omnia ſi repoſita fuerint mor-
„ tem inducunt: non repoſita ſpem ſalutis: claudicationem verò ſu-
„ perſtitibus Lethaliores autem ſunt ſuperiores articuli, ſi reponan-
„ tur. Sed & ſi non reponantur, periculoſiores iidem ſunt. At verò
„ quibus articuli digitorum aut pedis, aut manus luxati facto ulce-
„ re eminuerint, oſſe non fracto, ſed circà ipſam connexionem avul-
„ ſo, his ſi repoſiti permanſerint, adeſt quidem periculum convulſio-
„ nis, ſi non bene curati fuerint: attamen operæ pretium eſt ut re-
„ poſitio fiat, cum prædictione, quod multâ cuſtodiâ ac curâ opus
„ habet. Minimè primi articuli periculoſi ſunt; ſuperiores autem pe-
„ riculoſiores. Reponere verò oportet eadem die aut poſtridie: tertio
„ aut quarto minimè. Quarto enim die maximè recrudeſcere ſolent.
„ Quibus autem non ſtatim repoſiti fuerint, in his dictos dies tranſ-
„ gredi oportet. Quicquid enim intra decem dies repoſitum fuerit,
„ omne id continetur. Si verò repoſito eſſe Convulſio accedat, arti-
„ culum ſtatim ejicere oportet, & calidâ quam ſæpiſſimè humectare,
„ & totum corpus, & præſertim circà articulos, calidè & leniter ac
„ molliter tractare Verum inclinatum magis quam extentum totum
„ corpus eſſe oportet. Expectandum tamen eſt, articulos circà digi-
„ tos, qui reponuntur, abſceſſuros eſſe. Plerumque enim ità contingit
„ ſi vel quævis inflammatio ſubſit. Quare ſi non, propter vulgi im-
„ peritiam, Medico verenda eſſet accuſatio, nullum penitus repone-
„ re oportebat.

„ Quod autem Hippocrates in ſolis digitis faciendum conſulit, id nos
„ in reliquis quoque articulis facere conabimur, *inquit* Tagaultius. *lib.*
„ 5. *cap.* 4. ac ſtatim quidem inter initia, dum pars adhuc inflam-
„ matione vacat, prolapſum cum vulnere articulum mediocri exten-
„ ſione (validam enim extrà periculum perferre non poteſt) repone-
„ re tentabimus. Quod ſi juxtà animi inſtitutum evenerit, inflamma-
„ tionem ſolummodo arcere conabimur. Si verò inflammatio, aut con-

„ vulſio

„ vulſio, repoſito oſſe acceſſerit, rurſus id (ſi modo fieri ſine vi „ poſſit) ſuo loco protinus expellendum eſt. At ſi hoc quoque periculum metuamus. (non inflammatus articulus ſine vi fortaſſe cedet, „ & ſuâ ſede iterum propelletur) ſatius fuerit per initia in majoribus articulis repoſitionem differre. Ubi verò inflammatio conquieverit, (quod ſeptem aut novem dierum ſpatio contingit) tunc „ præfari oportet, quale periculum ex repoſitione ſit ſecuturum; & „ ſi non repónatur, hominem ea parte claudum ac mutilum omnino „ per reliquum vitæ tempus futurum: dein conabimur ſine violentiâ os in ſuam ſedem compellere. Porro ulceris curationem eandem, quæ propoſita eſt in fracturis cum ulcere, adminiſtrabimus. „ Omne autem membrum, quod cum vulnere loco motum, neque „ repoſitum eſt, ſic jacere convenit, ut maxime cubantem juvet; tantum ne moveatur, nevè dependeat. Hæc Tagaultius: cui, ut & „ Hippocrati, ſubſcribunt C. Celſus *lib.* 8. *cap.* 24. Galenus *in Hippocr. de Articulis*, *Vido Vidio Interprete*. Ambr. Paræus *Chirurg. lib.* „ 15. *cap.* 5. Fallopius *tract. de Luxation. cap.* 9. 10. 11. Cæſar Magatus *de Vulneribus lib.* 2. *cap.* 71. Scultetus *Armam. Chir. tab.* 28. „ & alii plures.

Ubi ergò articulus major reponi nequit, habitâ prius univerſalium & victus ratione, membrum ſine omni extenſione & deligatione in media figura, vel de collo ſuſpendatur, vel leniter collocetur, ut immobile maneat, & dolorem non ſentiat. Impedienda interim inflammatio, & convulſio imminens, medicamento dolorem mitigante, leviterque repellente.

Sin verò (majoris præſertim articuli) luxatio facta ſit cum vulnere, tendinibus dilaceratis, ac omnino diſruptis ligamentis, atque adeò oſſe detecto ac extrà cutem protruſo, eoque tandem ſphacelato nulla curationis ſpes eſt, niſi quod ſupra luxatum articulum in parte ſanâ membrum extirpetur. Talem caſum nobis videre contingit Anno 1678. in Ruſtico, cui tibiæ os, ubi talo conjungitur, cum vulnere erat diſlocatum, atquè diſruptis articuli ligamentis detectum & extrà cutem protruſum ac brevi poſt canceratum. Quem cum tractarem cum Chirurgo N. van Engelen, ſuaſi mox totius cruris prope genu amputationem, cui conſilio cum Chirurgus obtemperare noller, putans certò certius ſe hunc affectum curaturum, morbus indies auctus fuit, graviſſimaque acceſſerunt ſymptomata; ut tandem, cum præ foribus mors videretur, vocatis inſuper Petro Waſſenaar Medicinæ Doctore, & Petro Curtio Chirurgo fuerit concluſum de cruris prope genu extirpatione; qua ſequenti die peractâ Patiens. qui duos præter propter menſes miſerrimè decubuerat, brevi reſtitutus eſt, & ligneo crure inſtructus etiam nunc inter vivos verſatur. Obſervatio.

IX. Sed & nonnunquam accidit, ut luxationi Fractura conjungatur. Luxatio.

 Quo

Cum Fractura.

Quo in caſu membrum vulgari modo extendendum, & luxatus articulus in ſuum locum reponendus, oſſa verò fracta conformanda & componenda ſunt. Et primò quidem luxatus articulus, ſi fieri poſſit, reponendus, deindè fractura curanda, & utriſque conveniens deligatio adhibenda. Quod ſi ante fracturæ curationem articulus ſine periculo reſtitui non poſſit, primò fractura coaptanda; deinde, ubi callus generandus eſt, danda opera, ut etiam articulus luxatus reſtituatur.

Luxatio Antiqua cum Callo.

X. Sin verò luxatio vel ob Chirurgi abſentiam, vel ob patientis negligentiam, vel ob præſentem Inflammationem, aliamvè ob cauſam ſtatim non reſtituatur, Calloſa circà articulum contrahitur Duities. Eſtque calloſa hæc ſubſtantia vel dura ac lapidea, vel non ità dura. Idcircò articulus fovendus, vel *Aquâ Simplici Calidâ*, vel Fotu Emolliente, ac leviter admodum Reſolvente, ex *Althea*, *Malva*, *Violaria*, *Floribus Camomillæ Meliloti Radice Cucumeris Aſinini*, *Seminibus Lini*, *Fœnigræci ſimilibus in Aqua Communi decoctis*. Poſt fotum articulus inungendus Linimento ex *Unguento Althææ*, *Oleo Liliorum Alborum*, *Amygdalarum Dulcium*, aliiſvè emollientibus.

Tandem ubi quicquid calloſum fuerit, emollitum & diſcuſſum eſt, ad partis extenſionem, & articuli repoſitionem deveniendum, atque reliqua facienda & adminiſtranda, ut in luxatione ſimplici. Quid ſi, articulo reſtituto, callus oboritur, Patiens juxtà uſum emollientium & leviter diſcutientium, articulum, quantum poſſibile, moveat; quo motu callus digeratur.

CAPUT III.

De Luxationibus in ſpecie.

Maxillæ Inferioris Luxatio.

I. CÆterum inter præcipuorum articulorum diſlocationes, primo loco occurrit MAXILLÆ INFERIORIS LUXATIO, qua & maſticatio tollitur, & locutio depravatur. Raro tamen accidit, ut ea luxetur, ob arctiſſimam ejus cum oſſibus temporum per validum ligamentum articulationem, & validiſſimum muſculorum eam ſurſum trahentium robur.

Hæc autem Luxatio vix aliam in partem fieri poſſe, quam anteriorem, ejus cum temporum oſſibus articulatio abundè docet. Enimverò in partem poſteriorem luxari non poteſt, quia temporum oſſis proceſſus obſtant, idque impediunt; nec facilè dextrorſum, quia ſiniſtrum maxillæ capitulum plurimum impedit; neque etiam ſiniſtrorſum, quia impedimento eſt capitulum maxillæ in latere dextro. Ergo in partem anteriorem maxilla tantum luxari ſolet. Accidit autem iſta Luxatio, ſi proceſſus anterior & acutus infrà os Jugale elabitur, ut eo ità humilior fiat, ut ſurſum in ſuum locum amplius redire non poſſit. Aliàs enim etſi

Digitized by Google

etſi proceſſus hic oſſe zygomatico humilius demittatur, non tamen ſtatim fit luxatio, ſed ore aperto ſuum in locum revertitur. Fit verò iſta Luxatio, vel in uno duntaxat latere, cum ſolum pars ejus dextra vel ſiniſtra elabitur, vel in utroque latere ſimul, cum tota Inferior Maxilla è ſede ſua excidit,

II. Cauſa hujuſce Luxationis frequentiſſima, ſi non unica, eſt nimia oris apertio & diductio, quæ plerumque fit oſcitando, ità ut proceſſus acutus, qui *Corone* Græcis dicitur, oſſe jugali humilior fiat, ſimulque in latus convertatur. Nihilominus tamen ligamentorum laxitas, nec non muſculorum debilitas, cauſæ eſſe poſſunt adjuvantes, quod Maxilla diſlocetur.

III. Maxillam autem è ſua ſede excidiſſe cognoſcitur, quod in anteriorem partem promineat, ejuſque proceſſus acuti exſtent juxtà articulos maxillæ luxatos. Si namque proceſſus acutus ex oſſe jugali excidat, neceſſe eſt, ut ibi emineat, quod in homine non ità obeſo & viſu & tactu facilè cognoſcitur. Os manet apertum, unde loquela impeditur, & ſaliva Ægro invito effluit.

Si ex una tantum parte Maxilla luxata fuerit, ipſa cum mento in contrarium partem, qua luxata non eſt, inclinatur, os diſtorquetur, unde dentes nec committi poſſunt, nec paribus ſuis reſpondent, ſed ſub inciſoriis canini conſiſtunt: Inſuper in parte luxata protuberantia notatur, ac muſculus temporalis rigidus admodum apparet.

Si verò in utroque latere ſit luxata, tota cum mento, & quidem rectà, in partem anteriorem ſive ad pectus prominet, os apertum relinquitur. Dentes inferiores longius quidem, quam ſuperiores excedunt, è regione tamen ſibi invicem, inciſorii inciſoriis, canini caninis reſpondent: juxtà malas in utroque latere eminentia apparet, quam proceſſus acutus efformat, muſculique temporales, quorum tendines hic proceſſus excipit, intenti, rigidique conſpiciuntur.

IV. Periculo interim non vacat Maxilla, ſive ex altera tantum parte, ſive ex utraque luxata. Facilior tamen reſtitutio eſt, ſi in uno duntaxat latere luxetur: ſin verò in utroque ſimul luxatio ſit, difficilior, periculoſa, ac interdum lethalis eſt; præſertim ſi quam celerrimè non reponatur: cum muſculi omnes, quibus maxilla continetur & movetur, intendantur admodum, hinc & dolores, inflammationes febres continuæ, graviſſimaque alia ſuperveniant ſymptomata.

V. Maxillæ luxatæ repoſitionem eleganter docet Hippocrates *Libr. de Articulis* §. 26. quem ſecutus eſt C. Celſus *lib.* 8. *cap.* 12. Nimirum videndum imprimis, an ex altera tantum parte fuerit prolapſa Maxilla, an ex utraque. Si in utroque latere luxata ſit, in humili ſede Æger collocetur, ejuſque caput vel ad parietem, interjecto pulvinari duriuſculo, urgeatur, vel à miniſtro, à tergo Ægri collocato, ut immobile maneat, teneatur; hinc Chirurgus utriuſque manus pollicem linteo obvolutum

dent.

Digitized by Google

dentibus molaribus imponat, reliquis verò digitis maxillam ad mentum extrinſecus apprehendat, ſicque eam primò deorſum trahat, mox in partem poſteriorem adigat, tandem ſurſum pellat, ſicque eam reſtituat.

Sin in uno tantum latere fuerit Luxata, reponitur Maxillam in partem oppoſitam protrudendo, quod non ità difficulter fieri ſolet. Imò vel colaphus gravior eam non ſemel reſtituit.

Repoſitione facta, conveniens Deligatio facienda, quæ fiat Faſciam imponendo ad mentum, ubi aliquantulum dehiſcat, ut hinc inde mentum apprehendat: deindè ex utraque parte ad aures eadem faſcia reſcindenda, aureſque foras trahendæ; hinc liganda faſcia in capitis vertice, eaque non ſolvenda donec maxilla fuerit confirmata: quod bidui, tridui aut ad ſummum quatridui ſpacio fieri ſolet. Interim à ſermone multo, oris diductione, & occitatione, durorumque ciborum maſticatione Patiens abſtineat, & liquidis contentus ſit.

Claviculæ Luxatio.

VI. Interdum & CLAVICULA ſede ſuâ dimovetur, id quod Galenus *in Comment. ad Hippocratis Librum de Articulis* ſuo exemplo probat, ubi prolixè recenſet, quomodo ſibi in Palæſtrâ hic articulus ità luxatus fuerit, ut inter acromium & jugulum trium digitorum intervallum intercederet, & quid circà ſe actum ſit

Luxatur autem Clavicula, quin potius ſubluxatur, vel in commiſſura ejus cum ſterno, vel ubi ſcapulæ acromio jungitur, ex caſu, aut violento quovis extrinſeco ictu, ſeu percuſſione, laxatis, extenſiſque conjunctionis ligamentis, hinc & è ſede ſuâ paululum claviculâ avulsâ. Rarò tamen id accidit, propter firmam cum utroque oſſe connexionem.

Quum ergò Clavicula ſubluxatur, manifeſtè elevata conſpicitur. Ac quandò ſummus humerus à proprio loco fuerit dimotus, acutior apparet, & exſtare videtur os, quod recedit, ſinuſque unde excidit perſentitur, adeò ut imperitis luxati brachii ſuſpicionem præbeat: ità Ambr. Paræus. *lib.* 15. *cap.* 11. teſtatur, ſe multos Chirurgos noviſſe, qui decepti luxationem juguli pro ſummi humeri luxatione habuerint.

Subluxata Clavicula facilè admodum reponitur, & in ſedem naturalem revertitur, ſed vix unquam in ea ſervatur, unde neceſſariò ſive plus minus à ſuperiore parte prominet, ſæpequè contingit, Ægrum manum neque ad caput, neque ad os movere poſſe. At circà ſternum ſi ſubluxatio facta ſit, & promineat clavicula, nullum inde relinquitur detrimentum.

Ut autem reſtituatur ſubluxatum hoc os, brachium extendendum, & clavicula in ſuum locum repellenda eſt Quod fit, ſi Æger ſupinus jaceat, pulvinari duriuſculo ſcapulis ſuppoſito, ut ſcapula thoraxque ad exteriora protuberet, & attollendo, deprimendo, aut protrahendo brachium antrorſum, retrorſumque, prout diſlocatio exegerit, manuſque

nuſque volâ comprimendo, os hoc in ſuam ſedem compellatur. Dein ſplenia multiplicia imponenda, ac pars arctius vincienda, ſi forſan reſtituta Clavicula in ſede naturali ſervari, ac confirmari queat.

VII. Dorsi Spina è multis componitur *Vertebris*, quæ peculiari articulatione, mediantibus quatuor obliquis proceſſibus nec non ipſo vertebrarum corpore, inter ſe cohærent & connectuntur, ut ad inflectendum, in anteriora præſertim, apta ſit; & ne ſedibus ſuis in iſto motu excidant Vertebræ, multis variiſque ligamentis inſuper firmantur. Quandoque tamen cauſarum præternaturalium violentiâ è ſua ſede quodammodo exturbantur, & ſubluxantur; rarò autem perfectè dislocantur. Enimverò perfecta Vertebrarum Luxatio fieri nequit, niſi diffractis apophyſibus, nec non penitus divulſis cartilaginibus ipſi vertebrarum corpori adnatis, quibus in parte anteriore eæ inter ſe connectuntur. Spinę, & Coſtarum Luxatio.

Fit autem Vertebrarum Spinæ Subluxatio vel in partem anteriorem vel in poſteriorem, vel in latera; ex caſu viz percuſſione, nimiâ inflexione, ac ſimilibus cauſis violentis.

Cæterum quod Vertebræ ſuo loco motæ ſint, viſu & tactu explorari poteſt An etiam verſus interiora, vel exteriora, vel ad latera ſubluxatæ ſint, viſu dignoſcitur.

Atqui curatu admodum difficilis eſt hic affectus, præſertim ſi malum recens non ſit. Si autem plures Vertebræ ordine ſeſe conſequentes ſimul ſubluxentur, minus periculoſum eſt, quam ſi una ſaltem luxetur: una namque vertebra ſi loco moveatur, cum in acutum angulum deſinat, ſpinalem medullam comprimit, eamque valdè lædit: at ſi plures ſimul loco ſuo quodammodo excidant, atque angulum obtuſum efficiant, minus ſpinalem medullam comprimunt.

Perfecta verò quandò contingit Vertebrarum Cervicis aut Dorſi Luxatio, lethalis eſt. Etenim ſpinalis medulla, nervique ab ea oriundi ità comprimuntur, ut ſpiritus animales in partes inferiores influere nequeant, hinc & reſpiratio tollatur, & cæteræ partium inferiorum actiones mox ſileant.

Vertebrarum autem Cervicis Subluxatio quandoque fit verſus poſteriora quandoque verſus anteriora. Verſus poſteriora ſi fiat, ſpinalis medulla comprimitur, mentum ad pectus flectitur, unde & loquendi & ſpirandi potentia tollitur, homoque non rarò jugulatur. In anteriora ſi fiat Cervicis vertebrarum Subluxatio, collum diſtorquetur, caput moveri nequit, facies livet, locus affectus dolet, & ſpirandi ac loquendi difficultas adeſt. Malum tamen minus periculoſum eſt, quam integra luxatio. Statim autem iis occurrendum: quod fit, ſi Æger in humili ſede ſedeat, Chirurgi verò miniſter ſcapulas deprimat, at ipſe Chirurgus caput utrinque ad aures apprehenſum elevet, & variè moveat, donec vertebra ſuo loco reſtituatur; quod ubi factum, caput ſine dolore iterum movere valet Æger.

Ubi Dorſi Vertebræ extrorſum Subluxatæ ſunt, Æger ventri incumbat ſuper Scamnum Hippocratis, (vide Scultetum *Armam. Chir. tab.* 25. *fig.* 2.) hinc miniſtri duo vinculis duobus, quorum unum ad axillas, alterum ad oſſa innominata, firmatum ſit, fortiter partes Ægri extendant, quò is in totum quoad ſpinam elongetur. Chirurgus autem ipſe protuberantes Vertebras manu intropellat.

Ad interiora verò facta Spinæ Dorſi Subluxatio pro incurabili ab Hippocrate *lib. de Articulis*, Paulo Ægineta *lib.* 6. *cap.* 117. Avicenna *lib.* 4. *fen.* 5. *tract.* 1. *cap* 21. & aliis meritò habetur. Fabritius Hildanus tamen *Cent.* 5. *Obſ.* 69. aliquid tentandum cenſet; primò quidem extenſione, & Spinæ nunc in dextrum, nunc in ſiniſtrum latus concuſſione, nec non linteo ſub ventre poſito, ejuſdem in altum elevatione, per inſtrumenta ab Oribaſio & Paræo depicta. Deindè dorſi inciſione uſque ad vertebram ſubluxatam, & vertebræ, quæ poſt inciſionem aptis tenaculis aprehendenda eſt, in altum elevatione: ſed modus hic tutus vix videtur, modo non ſit planè impoſſibilis.

VIII. Inſuper & COCCYGIS OS luxatur extrorſum & introrſum. Extrorſum quandoque Luxatur fœminis in partu difficili, quibus tamen facilè, faſciâ circâ nates validè conſtrictâ, reſtituitur. Introrſum quoque Luxationem patitur, quæ ut reſtituatur, digitis tam in anum immiſſis quam extus applicatis eouſque moveatur, donec debito ſitu locatum ſit, uti latius videre eſt apud Jobum Meekeranum *Obſerv. Chirurg. cap.* 56.

IX. COSTÆ etiam nonnunquam Luxantur à caſu aut percuſſione, nunc ſuprà, nunc infrà, nunc intrò. Si ſuprà, vel infrà, vel in latus fiat Coſtæ Luxatio, inæqualitas viſu & tactu deprehenditur, & hinc cavitas, illinc extuberantia apparet. Si intrò luxata ſit, ſaltem cavitas obſervatur

Sequuntur autem varia Luxatas Coſtas ſymptomata; difficultas ſpirandi, thoracem movendi, & corpus erigendi, dolor pleuritidem referens, inflammatio, febris: hinc ut quamprimum ſuæ ſedi Coſta reſtituatur, danda opera. Et ſi Luxatio ſit in partem ſuperiorem, Æger rectus ſuſpenſis ex januæ vel feneſtræ parte ſuperiore brachiis ſtatuatur, & coſtæ capitulum extrà vertebram eminens comprimatur, donec in locum ſuum redeat. Sin verò in partem inferiorem Luxata ſit Coſta, Æger pronus incurvetur, manubus ſuprà genua innixus, interim Chirurgus coſtam luxatam manu in locum naturalem comprimat. At intrò facta ſi ſit Luxatio, incurabilis & ferè lethalis eſt, cum manuum opera nihil præſtare poſſit. Volunt tamen, ut Emplaſtrum aliquod validè adhærens apponatur, quod ſæpius violentiâ ſummâ avellatur, ſi forſan hoc modo reſtitutio ſequatur.

Humeri Luxatio.

X. HUMERI OS capite ſuo rotundo, cartilagine undique obducto, ſinui cervicis ſcapulæ perfectiſſimâ omnibus motibus obeundis abſolven-

ſolvendiſque accommodatiſſima, articulatione committitur. Cumque ſinus hic non altè ſatis pro excipiendo humeri capite exſculptus ſit, ne frequentibus luxationibus articulus hic foret obnoxius, provida natura duobus ligamentis validis, lato viz. & rotundo, duobuſque ſcapulæ proceſſibus, acromio cum eoque conjuncto claviculæ capite, & coracoide dicto proceſſu, nec non muſculis, deltoide præſertim ac bicipite, cavit, & inſuper præter cartilaginem, qua ſinum hunc incruſtavit, aliam in ambitu adjunxit, quæ ſinui quidem haud adnaſcitur, ligamentis tamen adſtricta craſſior incipit, ſenſimque verſus centrum extenuatur. Nihilominus verò cauſa violenta ſi accidat, articulus hic excidit non ſolum, ſed & reliquis frequentius & facilius.

Excidit articulus hic ferè ſemper in unicum tantum locum; deorſum ſcilicet in alam, ſeu ſub axillam. Adeò autem raró in alium locum luxatur, ut ſcripſerit Hippocrates, articulum hunc, qui cum lato ſcapularum oſſe conjungitur, ſe noviſſe uno tantum modo excidere, nempe in alam; in locum verò ſuperiorem, aut exteriorem, vel interiorem nunquam, aut ſaltem rariſſimè. Enimverò prolapſus humeri in partem ſuperiorem manifeſtè impeditur à ſcapulæ proceſſu, acromio dicto ubi cum clavicula jungitur; at in locum exteriorem articuli hujus egreſſus prohibetur ob eodem ſcapulæ proceſſu, muſculoque bicipiti; in interiorem verò, ſeu anteriorem ne oſſis humeri caput prolabatur, ſcapulæ proceſſus coracoides avertit: ut adeò cum Hippocrate affirmare liceat; in partem inferiorem plerumque humerum luxari, cum nullum ibi adſit propugnaculum, quod hanc prohibere poſſet diſlocationem.

XI. An verò Humerus ſaltem luxationem perfectam, an etiam ſubluxationem patiatur, quæritur? Reſp. articulum hunc ſubluxationem nonnunquam pati; imo frequentius ſubluxatur humerus, quam alius quivis articulus, quia caput ejus rotundum deſtituitur collo oblungo, inſeritur in ſinum exilem, profunditate carentem, minimeque majori huic capiti reſpondentem, & hinc facilius deſcendit, parumque elabitur tantum, ac in margine cervicis ſcapulæ ſubſiſtit. Atque talis humeri ſubluxatio haud ità difficulter reſtituitur; viz. levi factà extenſione, per ſimplicem circumgyrationem. Quæſtio ?

XII. Cauſa humeri luxationis violenta plerumque eſt; caſus nempe, percuſſio, brachii vehemens extenſio, aut diſtorſio, &c. Humerum verò ſub alam prolapſum eſſe, facilè cognoſcitur, & monſtrat id certiſſimum, proprium, & inſeparabile ſignum: nimirum quid rotundum ac durum ſub axilla ſenſibiliter tactui obvium. Quibus tamen & alia accedunt: luxatus namque humerus ſi cum ſano comparetur, diſſimilis amodum apparet quoniam cavitas inſolita eſt in humeri ſummo, videturque is extare, & acutior, nec rotundus, ſicut ſanus conſpicitur; cum humeri caput, quod rotunditatem faciebat, jam ſit prolapſum, & in inferiore loco recipiatur.

Digitized by Google

tur. Inſuper prolapſum brachium ſano logius eſt, manumque ori admovere Æger nequit.

Gracilibus porrò ac macilentis facilius Humerus luxatur, & luxatus facilius reponitur; at difficilius in ſua ſede detinetur. Carnoſis autem ſicuti rarius quidem luxatur, ſic difficilius in propriam ſedem reſtituitur; at reſtitutus minore cum moleſtia ſervatur. Recens quoque Humeri Luxatio facilius reponitur, antiqua difficilius, & repoſita iterum excidit quoniam ſcapulæ cervicis ſinus calloſâ repletur ſubſtantiâ quæ, ſi os reponatur, iterum è proprio ſinu prolabi cogit.

XIII. Igitur ut prolapſus Humeri articulus in ſuam ſedem reſtituatur, prius aliqua humeri extenſio facienda, ut verſus principia ſua retracti muſculi elongentur, adeoque luxatus humerus ſuo loco ſic reponatur. Sunt autem varii reponendi modi, ut videre eſt apud Hippocratem *Lib. de Art.* §. 2. 3. 4. Ambr. Paræum *Chirurg. lib.* 15. *cap.* 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. & alios. Horum tamen quoſdam, quique minorem requirunt apparatum, ac tutiſſimi ſunt, reſenſebimus.

Primus modus fit cum miniſter articulum humeri validè detineat, Chirurgus brachium deorſum trahat, hinc idem in ſinum ſuum elevando reponat Scultetus *Armament. Chirurg. tab.* 23. *fig.* 3.

Secundus modus fit per Calcem, hac ratione. Æger humi reſupinandus eſt, ac inter alæ cavitatem, ſcilicet inter caput humeri & coſtas pila mediæ magnitudinis adaptanda. Chirurgus interim Ægro ex adverſo ſedens calcem ſuper pilam alæ ſubjectam applicet, & ambabus manubus humerum deorſum (cum caput ejus muſculorum vi ſurſum tractum ſit) trahat; calce verò eundem ſurſum compellat, ſicque in propriam ſedem adigat.

Tertius modus fit per Scalam, (de qua Scultetus *Armam. Chir. tab.* 21. *fig.* 3.) eſtque tutus etiam: & ſatis commodus, Erigatur nimirum Scala firma, ſuper cujus gradum altiorem rotundum quoddam corpus quod Patientis alæ adaptari, humerique caput propellere poſſit, deligetur: ad ima ſcalæ ſubſellium locetur, qui pedibus inſiſtat Æger, poſteà ala ſuper corpus illud rotundum ponatur, brachium luxatum à Chirurgo deorſum trahatur, humeruſque hinc inde commoveatur. Interim ſanum brachium à miniſtro ex oppoſita parte etiam validiſſimè deorſum trahatur, mox ſcabellum pedibus Ægrotantis ſubtrahatur, ut è ſcala pendeat, hacque ratione humerus reſtituatur.

Quartus modus à præcedente non multum differt, & piſtillo perficitur. Viz. molli aliquâ faſciâ involvatur Piſtillum, atque latus inter & humeri caput dimittatur. Sit autem ejus longitudinis, ut homo ſtans propemodum ex eo pendeat. Quod brevius fuerit, homo ſedeat ſic, ut vix humerum ſuper piſtillum injicere poſſit: deinde brachium juxtà piſtillum extendatur; alter verò corpus in alteram partem adigat, manubus ad collum plicatis.

Com-

Digitized by Google

Commodior autem videtur quintus modus, qui fit per Humeri ſuppoſitione; ſcilicet validus quidam & altioris ſtaturæ vir Ægrotantis alam ponat ſuper acuminatam humeri ſui partem, Humerumque Luxatum verſus pectus ſuum validè trahat, humerum ſuum elevando, ut ab eo Æger quaſi pendeat. Interea miniſter alius ſcapulam deorſum comprimat, brachiumque variè moveat, uſque dum omnia ritè reſtituta.

Sextus modus omnium commodiſſimus fit per Gloſſocomum, ſeu Ambi, ab Hippocrate deſcriptum, & à Paræo emendatum; de quo videantur illi, ut & Scultetus *Armam. Chir, tab.* 21. *fig.* 7.

XIV. Humero in propriam ſedem reſtituto, mediocris magnitudinis pila ex molli lana, & tenuibus linteis facta alæ ſubjiciatur, ne humerus propter gravitatem, ligamentorumque laxitatem rurſus deſcendat. Dein Splenia *Vino Rubro Adſtringente* aut *Oxycrato* madida luxato, at nunc reſtituto humero imponatur, tum ad arcendam inflammationem, tum ad relaxata ligamenta roboranda. Tandem Faſcia longa, duobus capitibus prædita, ità circumjiciatur, ut pilam conſtringat; humerique articulum comprehendat; quæ deindè ad alteram alam, ab eaque ad ſcapulas; rurſuſque ad ejuſdem humeri caput tendat, tum ad oppoſiti lateris cervicem vergat ſæpiuſque eodem modo circumagatur, adeò ut pilam non ſolum conſtringat: ſed & brachium ſurſum trahat, vel ſaltem conſervet. Cubitus ſimiliter ad pectus adducatur, & faſciâ in orbem circà corpus porrectâ deligetur, ſicque vinctus humerus commodè contineatur. Elapſis verò tribus, quatuor, vel quinque diebus, ſi vincula laxiora ſint facta, vel inflammationi ſuſpicio adſit, ſolvantur faſciæ, & pars affecta ut prius deligetur, donec articuli ligamenta robuſta ſatis evaſerint.

XV. CUBITI ARTICULATIO ex duobus Brachii oſſibus, *Radio* & *Ulna*, ac inferiore capite oſſis humeri, fit per Gynglymum, *hoc eſt*, eam articulationis ſpeciem, qua oſſa ſe mutuo excipiunt, & viciſſim excipiuntur ab aliis. Sinus enim habet humerus parte inferiore duos, quorum anterior ſive minor proceſſum cubiti anteriorem, cum brachium inflectimus, ſuſcipit; poſteriorem verò, ſive majorem, quem cubitum vocamus, cum brachium extendimus, poſterior ſinus admittit. Pro radio excipiendo humerus etiam capitulum peculiare, exterius dictum, obtinet. Inſuper articulum hunc validiſſima membranoſa ligamenta firmant, roborantque. E quibus omnibus colligere licet, eum difficilimè luxari, cum multiformis & varia ſit horum oſſium conjunctio. Nihilominus tamen quaquaverſum Cubitus Luxari poteſt, antrorſum retrorſum, extrorſum, & introrſum: quandoque cum radio, aliquando ſine eo; nonnunquam radius à cubito abſque ulla ejus luxatione recedit. Cubiti Luxatio.

„ Cubiti luxatio alia completa perfecta eſt, (inquit Paræus *lib.* 15. „ *cap.* 31.) alia imperfecta, Hæc ut facilè & levi quadam ex occaſione

 incidit,

Digitized by Google

„ incidit, ſic facilè reſtituitur. Perfecta contrà, ut difficulter fit, ſic non „ ità facilem habet repoſitionem; præſertim niſi inflammationem præ„ veneris: ſuborta enim inflammatio repoſitionem vel difficillimam, vel „ omninò impoſſibilem reddit. maximè quæ extrorſum incidit.

Cæterum ut aliarum partium luxatio à cauſis violentis fit, ità & hæc. Et Cubiti quidem in anteriorem partem Luxatio, ut plurimum ex violenta & ſubita brachii extenſione contingit: in poſteriorem, ex violenta brachii inflexione; & ad externam vel internam, ex brachii perverſione fieri ſolet.

In quam verò partem Cubitus luxatus ſit, viſu, tactuque facilè deprehenditur. Si enim in partem anteriorem prolapſus fuerit, brachium abbreviatur, nec curvari poteſt, in parte anteriore tumor inſolitus in poſteriore cavitas inſueta conſpicitur. At in partem poſteriorem ſin fuerit luxatus, brevius itidem brachium efficitur, tumor in poſteriore, cavitas autem in anteriore parte apparet. Sin in interiorem aut exteriorem partem Luxatio fiat, eadem ſigna adſunt, protuberantia eo loco datur in quem procidit os, ſinus verò eo, quo excidit; brachium quoque curvatur, & extendi nequit, ſicut in luxatione ad anteriora, & poſteriora.

Cubitus porrò uti ob multiformem ac variam cum humero articulationem, ligamentorumque robur, non facilè elabitur, ità prolapſus difficulter reſtituitur. Luxatus autem cubitus niſi citiſſimè reponatur, non ſolum varia & periculoſa ſymptomata; dolorem nimirum intenſiſſimum, inflammationem, febrem, convulſionem: ſed nonnunquam ipſam etiam mortem adfert. Omnium tamen luxationem, quæ in Cubito fiunt, maximè periculoſa & dolorifica eſt, quæ in poſteriorem fit partem.

Si ergò Cubitus in partem anteriorem ſit Luxatus, ut reponatur, primum Extenſio fieri debet in congrua figuratione, non in directum, ſed in obliquum, ità ut Cubitus ad rectum angulum cum humero collocetur, ne altum Cubiti ſupercilium humeri capitulum lædat. Extenſionem efficiant miniſtri duo, quorum unus ſummum humerum ſurſum, alter cubitum deorſum, vel ſolis Manubus. vel, neceſſitate id exigente, Vinculis trahat. Deindè corpus aliquod rotundum è linteis convultis apponatur ad cubiti flexuram, hinc comprimatur, tum cubitus inflectatur, iſque citiſſimè ad poſteriora à Chirurgò impellatur, ac reponatur. Scultetus *Arm. Chirurg. tab.* 24. *fig.* 1.

Imperfecta autem ſi ſit Cubiti in partem anteriorem Luxatio; ſeu Subluxatio, moderatâ factâ extenſione, ſolo brachii inflexu facillimè reſtituitur.

At verò Luxatus in partem priorem Cubitus ſi dicto modo reſtitui non poſſit, alius adeſt: viz. duo miniſtri brachium ſimiliter extendant

ad

ad cubitum autem luxatum Habena ponatur, & infrà tam longa ligetur, ut pes Chirurgi poſſit ei tanquam ſtapedi inniti: factâ extenſione, habenâ deorſum tractâ pede chirurgi, retrò comprimens Chirurgus cubitum inflectat, ſicque articulum reponat.

Poſteriorem tamen in partem Luxatus ſi fuerit Cubitus, obliquâ à miniſtris factâ extenſione, Chirurgus luxatum os in contrariam partem urgeat, ac compellat; ſique recens Luxatio fuerit, facilè reponitur. Affirmat autem Hippocrates *lib. de Fracturis* §. 44. hanc Cubiti Luxationem ſolâ ejuſdem ſubitâ ac diutinâ extenſione ſe nonnunquam curaſſe.

In partem exteriorem vel interiorem prolapſus Cubitus facillimè reponitur, ſi, factâ extenſione, ab ea parte, in quam prolapſus eſt, in contrariam impellatur. Scult. *Armam. Chir. tab.* 23. *fig.* 2.

Factâ luxati cubiti repoſitione, congrua fiat Deligatio, mediam ſemper obſervando figuram, ſicut in humeri vel cubiti fractura diximus.

XVI. CARPUS *Cubito & Radio* per Diatrorſin connexus, excidere poteſt ad anteriora, poſteriora, interiora & exteriora; potiſſimum tamen in anteriora prolabitur. At METACARPI OSSA omnia introrſum quidem & extrorſum luxantur; ad latera verò duorum mediorum oſſium prolapſum impediunt duo oſſa extrema, indicem & minimum digitum reſpicientia: quæ duo tamen in latus ab oſſium vicinia liberum excidere poſſunt. DIGITORUM OSSA ſimiliter in quatuor partes dislocari poſſunt; anterius puta, poſterius, ac utrinque ad latera: ſed ut plurimum ad anteriora, vel poſteriora luxantur. Manus & Digitorum Luxatio.

Atquè ut aliarum luxationum, ità & Carpi, Metacarpi, ac Digitorum Luxationis Cauſa eſt motus violentus, ictus, caſus, perverſio, contorſio.

Cognoſcuntur autem haud difficulter partium manus Luxationes. Sive enim Carpi, ſive Metacarpi, ſive Digitorum oſſa in partem anteriorem luxata fuerint, tumor eo loci in anteriore parte apparet, digitique flecti nequeunt. Sin in poſteriorem exciderint, tumor in parte poſteriore conſpicitur, digitique, ob tendinum & nervorum ad ipſos tendentium compreſſionem, extendi non poſſunt.

Luxatio harum partium periculoſa non eſt, cum facilè reſtitui in ſedem naturalem poſſint diſlocata oſſicula.

Quod ſi ergò facta ſit Carpi in partem anteriorem aut poſteriorem, manus ponatur ſuper Tabulam, (vide Scultetum *Armam. Chirurg. tab* 24. *fig.* 2.) & quidem ſupina, ſi ad anteriora; prona, ſi ad poſteriora facta ſit Luxatio: dein fiat extenſio à duobus miniſtris, trahentibus hinc inde tum brachium, tum digitos. Dum fit extenſio, Chirurgus articulum luxatum in partem contrariam impellat.

Luxatio oſſium Carpi, aut Metacarpi, in illa nullâ facta extenſione,

ne, in hac modicè facilè reponitur, manu ſuper tabulam collocatâ, & ſuppoſito corpore duro, ſicque oſſibus in ſua loca protruſis, vel anterius vel poſterius.

Haud ſecus Digiti Luxati, à duobus miniſtris factâ ſuper tabula extenſione, facilè in contrarium impelluntur. Factâ luxatorum horum oſſium repoſitione, membrum convenienter deligandum, & deponendum.

Femoris Luxatio.

XVII. FEMORIS OS, omnium in corpore humano maximum & longiſſimum, capite ſuo globoſo, valida cervice ſubnixo, & cartilagine obducto, coxendicis acetabulo, amplo ſatis & profundo, committur in eoque duobus validis ligamentis detinetur; uno lato, craſſo, & membranoſo, quod articulum totum circumdat altero tereti quod ab ipſa acetabuli cavitate productum, in ſuſceptum femoris caput inſeritur, idque acetabulo firmiſſimè connectit, ſicque articulatio hæc per Enarthroſin Diarthroſeos perficitur: ut adeò Femur facilius & expeditius flecti extendi, in latera moveri, & circumverti, nec facilè prolabi poſſit.

Excidit autem aliquandò hìc articulus in quatuor partes; nimirum in anteriorem, & poſteriorem, ſed rarius, cum acetabuli ſupercilium hac in parte altius ſit; frequentius verò in partem exteriorem, & interiorem, cum eo loci humilius ſit ſupercilium. Quoad Femoris inperfectam Luxationem, ſeu Subluxationem: nunquam, aut ſaltem rarò admodum eam dari puto; quoniam acetabulum, quo globoſum femoris caput reconditur, alta ſatis in ambitu habet ſupercilia, ut omninò fieri non poſſe videantur, ut caput hoc partim in acetabulo contineatur, partim promineat, & exciderit: inſuper de articulationis motu & circumactione, nec non muſculorum robore in locum ſuum facilè id raperetur. Attamen à cauſa interna Subluxatio hujus articuli forſan contingere poteſt: tum enim ligamenta ac vincula emollita admodum & relaxata, oſſis caput acetabuli margini inſiſtens retrahere & revehere nequeunt.

XVIII. Cauſæ perfectæ Femoris Luxationis ſunt eædem, quæ luxationis humeri; externæ puta, & violentæ, caſus, ictus, aliavè violenta & indecens femoris extenſio ac diſtorſio. Inſuper humores ad articulum hunc affluentes, eundum è ſede ſua ſenſim protrudere poſſunt, ſicque imperfectam cauſare luxationem.

De femoris oſſis capite aliquid notatu dignum annotavit Rolfincius, *Exercit. Anatom. lib. 2. cap.* 49. viz. caput hoc valdè laxa conjunctione oſſi femoris adhærere, ità ut coctione in aqua citò emolliatur, & facilè manubus ab oſſe dirimatur, præcipuè in animalibus junioribus; atque hinc fieri, ut in infantibus & pueris junioribus nonnunquam ab oſſe recedat & divellatur, idque ſæpè parva de cauſa, ut à levi caſu, vel cum nutrices nimis maturè pedibus inſiſtere & inniti jubent infantes, atque tunc illud communiter habere pro luxatione, ex eoque diagnoſcos

diagnoſeos errore felicem curationem impediri. Teſtatur quoque Cl. Diemerbr. *Anat. lib. 9. cap.* 19. ſe receſſum hujus epiphyſis in uno aut altero vidiſſe, qui à Medicis & Chirurgis pro luxatione habebatur, licet caput oſſis femoris extra acetabulum nuſquam elapſum ſentiri poſſet: interim tamen os femoris verſus poſteriora reflectebatur, ejuſque ſuperior pars ſine capite nonnihil ſurſum verſus aſcendere ſentiebatur, ſicque crus illud altero brevius evadebat.

XIX. Dignoſcitur autem Femoris Luxatio his Signis. In *Luxatione ad interiora*, crus longius eſt, ſi cum altero conferatur, & difficulter mobile; genu exterius protuberat, ac globoſum femoris caput manu in inguine notatur. Facilè quidem reponitur, ſed & facilè iterum excidit, unde pars emaciatur, & Æger fulcro uti cogitur. *Externus ubi facta Luxatio*, crus altero brevius eſt, quoniam femoris caput in locum altiorem excidit: inter anum & ſcrotum pars in ſinum dehiſcit, at juxta clunes in tumorem attollitur: genu, pes, tibia intrò ſpectant, pedem equidem ſatis commodè flectere poteſt Æger, at terræ imponere haud ità; calx namque terram non attingit, ſed ima planta, quia crus abbreviatum eſt. Licet autem non reponatur, dolor tamen per ſe tandem ceſſat, Ægerque temporis ſucceſſu ſine ſuſtentaculo incedere valet. *Anteriorem in partem ſi Femur fuerit Luxatum*, tumor in inguine eſt, cum femoris caput ad pubem incumbat, nates contrà propter muſculos cum femore ad pubem contractos, rugoſæ ſunt, ac depreſſæ; urina, propter veſicæ cervicem quodammodo compreſſam aliquandò ſupprimitur; crus nec curvari, nec ad inguina adduci poteſt, cum in ipſo flexu ſit femoris caput, idem tamen nec elongatur, nec abbreviatur, ad calcem præſertim: digiti pedis namque non facilè extendi, nec ad terram converti poſſunt, unde in inceſſu Æger calci inniti cogitur. Etiamſi nec hîc repoſitio quædam fiat, rectus tamen incedere tandem poteſt Æger: contingit verò nonnunquam, pedem ſufficienter à terra removeri non poſſe. *In Luxatione ad poſteriora*, pedem nec extendere, nec flectere valet Æger, unde calx terram non attingit, crus abbreviatur valdè, in inguine ſinus eſt, at compreſſis natibus protuberantia obſervatur notabilis; ex globoſo viz. femoris capite in nates prolapſo, quod viſu tactuque ibidem deprehenditur. Hîc quoque etiamſi repoſitio nulla fiat, dolor ſenſim ceſſat, pediſque motus redit; pes autem licet rectus, nec diſtortus ſit, nihilominus tamen brevior permanet, & multum abeſt, ut terram calx contingat, unde immedicabilis remanet claudicatio.

In genere verò magnum Femori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rurſus excidat. Difficulter Femur Luxatum reponitur, quia propter validiſſimos muſculos, qui in hac parte ſunt, extenſio ſufficiens fieri nequit; & tantò difficilius reponitur, quantò Luxatio vetuſtior eſt. Repoſitum autem facilè rurſus excidit, tum

propter muſculos & ligamenta relaxata, & imbecillia reddita, tum quia ſuo pondere deorſum tendit: inſuper ob ligamentorum abruptionem in proprio ſinu perſiſtere aliquandò non poteſt, & ideò iterum delabitur. Si igitur Luxato Femore lacera & diſrupta ſint articulationis ligamenta, haud ità difficulter articulus reponitur, ſed repoſitus in ſede naturali ſervari nequit, ſemperque denuò prolabitur: at relaxata ſolummodò ſi ſint ligamenta, difficilius reſtituitur luxatum femur, verum repoſitum in proprio loco nonnunquam detinetur.

Antiqua Femoris Luxatio, quæ jam callum contraxit, & in qua ſinus oppletus eſt, incurabilis judicatur, ejuſque repoſitio minimè tentanda, cum fruſtà affligatur Æger. Docet quoque Fabritius Hildanus *Cent.* 6. *Obſ.* 100. inveteratam hanc Luxationem reduci non poſſe, ſed poſt tentatam reductionem ſemper malum pejus factum fuiſſe.

XX. Igitur Diſlocatum Femur ſedi naturali reſtituatur, Æger ſubjecto pulvinari in ſcamno aut menſa ità collocandus, ut pars in quam prolapſum eſt femoris caput, ſit ſuperior, ea verò, à qua receſſit, inferior, *hoc eſt*, pronus quidem, ſi extrorſum aut retrorſum Luxatio facta ſit; ſupinus, ſi introrſum; & in latus, ſi antrorſum, poſteà conveniens facienda extenſio, vel Manubus, vel Habenis, vel Machinamento, (quale eſt Trochlea trajectis funibus, depicta apud Hildanum *Cent.* 5. *Obſ.* 86. & Scultetum *tab.* 22. *fig.* 1. Tandem verò Femur, ſemper vià prolapſui contrariâ, in ſuum acetabulum impellendum.

Itaque *ad interiora ſi Femur Luxatum ſit*, Æger imponatur ſcamno aut menſæ, hinc inter utrumque pedem ſupponatur baculus forti linteo benè obvolutus, mox valida fiat pedis extenſio, uſquedum commodè manu reponi poſſit. *Exterius* autem *ſi facta ſit Diſlocatio*, ſimiliter ſcamno aut menſæ Æger imponatur, extenſioneque conveniente factà Repoſitio fiat. *Anterius* verò *cum exciderit Femoris caput*, incumbat Æger lateri ſano, hinc pes extendatur, ſicque vel manu, vel genu in ſuum ſinum compellatur. At *verſus poſteriora ſi ſit Luxatio*, Æger imponatur ventri, hinc pes validè extendatur, mox Femur manu prehenſum circà genu extrorſum à pede ſano dimoveatur, ſicque caput ipſius in ſinum compellatur. Sed proprio in loco reſtitutum ut maneat, quietus Patiens decumbat, uſque dum ligamenta priſtinum robur acquiſiverint.

At vero præter nunc expoſitos reponendi modos, & is occurrit, quem Hippocrates deſcribit; quo femoris articulus, ſive in interiorem, ſive in exteriorem partem eruperit, reſtituitur. Nimirum Scala defoditur, cui homo incidet, integro & ſano crure leniter extento, & quam commodè poterit alligato: cruri vitiato Calathus, in quem conjecti lapides fuerint, vel vas fictile appenditur aquâ plenum, ſicque factâ extenſione, luxati articuli repoſitio fiat. Scultetus *Armam. Chir. tab.* 23. *fig.* 4.

XXI. GENU & perfectam, & imperfectam patitur Luxationem, labiturque frequenter in partem interiorem, & exteriorem; rarò in poſteriorem; at vix unquam in anteriorem, & non niſi à cauſa admodum violenta, cum Patellà oppoſita id prohibeat. Genu Luxatio.

Accidit autem hæc Luxatio à percuſſione, caſu, ſaltu, curſu vehementiore, immodica tibiæ extenſione, vel contractione & diſtorſione.

In quem verò locum Genu Luxatum ſit, facilè in excarni hac parte cognoſcitur; ſiquidem in latere, in quod articulus prorupit, protuberantia, cavitas in latere, è quo diſceſſit, viſu tactuque deprehenditur. Inſuper figura depravatur, crus eſt extentum, nec flecti poteſt; unde motus neceſſariò depravatur, vel omninò perit.

Genu porrò, ſi cum cubito conferatur, ob ejus juncturæ modum, ſæpius luxatur & facilius reponitur. Oſſium namque, quibus uterque articulus continetur, ſtructura arctior, & conjunctio profundior eſt in cubito, laxior in genu; atque adeo Luxatio Genu minus periculoſa eſt.

Genu ſi Subluxatum ſit, nulla, aut exigua ſaltem requiritur extenſio, ſed ſola in contrariam partem impulſio articulum reponit. At perfecta ſi Diſlocatio ſit, extenſio eſt neceſſaria; quæ fiat Manubus in recenti luxatione, & puerili ætate: miniſter unus trahat ſupra genu, alter ſub genu; Chirurgus verò ad partem contrariam, è qua excidit, manu os impellat. In Luxatione non ità recenti, & corporibus robuſtioribus, opus eſt Habebenis, vel etiam Machinamentis, quibus ſufficiens fieri poteſt extenſio.

Os ubi repoſitum eſt, quod ex cruris libera extenſione, & cum altero ſano comparatione cognoſcitur, Splenia imponantur *Oxicrato* vel *Vino Rubro Adſtringente* madida, hinc conveniens inſtituenda Deligatio, Ægerque ab inceſſu abſtineat, donec novæ luxationis nullus amplius ſit metus.

XXII. PATELLA, cum à lateribus nullum habeat obſtaculum diſlocationem ejus impediens, in partem ſuperiorem, inferiorem, exteriorem, & interiorem nonnunquam Luxatur; in poſteriorem verò nunquam, cum tibiæ & femoris oſſa, quæ ipſa tegit, obſtent. Accidit autem hæc Luxatio à percuſſione, caſu, ſaltu, ac indecente tibiæ diſtenſione. Eaque viſu & tactu facilè dignoſcitur, cum rectè flecti ac moveri crus nequeat. Et quoniam laxior eſt hæc articulatio, haud difficulter ſedi ſuæ Patella reſtituitur. Patellæ Luxatio.

Verum ut in ſuam ſedem reponatur, Patiens firmiter in planitie erectus ſtet: Chirurgus interim manubus Patellam à parte, in quam prolapſa eſt, in eam, è qua excidit, compellat. Ubi reſtituta eſt, Splenium cavum, patellæ formæ accommodum, & *Oxycrato* vel *Vino Rubro Adſtringente* madidum, parte eâ, ad quam prolapſa erat, collocetur; at poplitis cavitas variis compreſſis expleatur: omnia denique arctè faſciis conſtringantur, ne genu inflecti poſſit; ſi namque flecta-

tur genu, periculum eſt, Patella ne rurſus loco ſuo excidat. Ubi verò novi prolapſus periculum nullus eſt, Æger ſenſim genu rurſus flectere aſſueſcat.

Oſſium Pedis, ac Digitorum Luxatio.

XXIII. PEDIS nomine intelligimus ſeptem *Tarſi* oſſa, ſuis nominibus donata, quinque *Metatarſi*, quatuordecim *Digitorum*; quæ omnia variis modis invicem coarticulata, ligamentiſque membranoſis connexa ſunt. De horum omnium luxationibus jam dicendum eſſet. Sed quia Tarſi, Metatarſi, & Digitorum oſſa eodem ferè modo in Pede, quo Carpi, Metacarpi, & Digitorum oſſa in Manu, inter ſe uniuntur. iiſdem quoque Luxationibus ſubjecta ſunt, quæ eaſdem cauſas habent, iiſdem ſignis dignoſcuntur, ac eodem modo reponuntur, operæ pretium non eſt, quædam de his ſuperaddere. At verò de Tali, & Calcanei Luxatione, cum oſſibus hiſce nulla in manu reſpondeant, quædam addere lubet.

XXIV. TALUS igitur, ſeu ASTRAGALUS in omnes quatuor partes prolabi poteſt, nimirum in partem interiorem, exteriorem, anteriorem, poſteriorem; frequentius tamen in exteriorem. Et quidem perfectè luxatur, & ſubluxatur.

CALX autem, ſive CALCANEUS, Talo ſubjectus, frequenter quidem anterius & poſterius, rarò ad latera erumpit.

Fit verò horum oſſium Luxatio à violento caſu, ictu, aut aliâ inconveniente pedis diſtorſione. In ſpecie autem Calx luxatur, & ab Aſtragalo divellitur, ſi quis ex alto deſiliens graviter in calcem labatur & impingat, vel inter ſaltandum calci vehementer inſiſtat.

Talus porrò ſi in partem interiorem prolapſus ſit, ima pedis pars in exteriorem, convertitur; ſi in exteriorem, contraria ſigna adſunt. At in anteriorem partem ſi erumpat, latus ille ac robuſtus tendo, qui calcaneo inſeritur, durus tenſuſque evadit, pes minor ac brevior apparet, ob articulum in priorem partem promotum; ſi in poſteriorem, calx ferè reconditur, quia articulus ad calcem elapſus eſt, planta major, peſque longior evadere videtur. Et hæc Signa ſi manifeſta ſint, perfectam Luxationem, ſin obſcura Subluxationem denotant. In ſpecie verò Calcis Luxatio ex dolore, figura partis depravata, & actione læſa facilè cognoſcitur.

Cæterum Talus uti facilè Luxatur, ſic facilè reponitur; ſed ob multitudinem oſſium juncturas componentium difficulter confirmatur; atque ideò poſt Tali repoſitionem diutiùs in lecto perſeverandum, ne is Talus, qui totum corpus ſuſtinet, nondum confirmatis tendinibus ac ligamentis, ferendo oneri cedat, rurſuſque prolabatur. Veruntamen Calcis Luxatio periculoſior eſt; ſiquidem venæ & arteriæ majores, quas excipit, nec non magnus ille tendo, qui ei annectitur, facilè læduntur, unde inflammatio, convulſio delirium, febris, & graviſſima alia ſymptomata non rarò excitantur.

Ut

Ut ergò Luxatus Talus in proprium locum reponatur, primùm debita facienda extenſio; Manubus quidem miniſtrorum in Luxatione recenti & corpore puerili, quorum alter pedem, alter tibiam apprehendat & extendat. Sin manubus proba extenſio fieri nequeat, uti in corporibus robuſtioribus, & luxatione haud ità recenti, fiat Habenis, vel aliis Machinamentis deorſum trahentibus. Sculretus *Armam. Chir. tab.* 25. *fig.* 1. Poſteà Chirurgus articulum in partem contrariam, è qua excidit, compellat, convenientemque Deligationem inſtituat; quæ tamen minus pro ratione adſtringenda eſt, ne poſterior Calcis tendo nimis conſtringatur.

Calcaneus etiam, levi extenſione factâ, in naturalem ſedem haud difficulter reponitur; repoſitus verò convenienter vinciendus, Ægerque tamdiu inquiete detinendus, donec reſtitutus hic articulus probè confirmatus fuerit; id quod ante quadrageſimum diem (uti de repoſito Luxato Talo quoque affirmare licet) vix contingit.

Atque hæc de Fracturis & Luxationibus breviter dicta ſunto. Cum enim eruditiſſimi Hippocratis libri de Fracturis & Articulis exſtent, illos, qui plura deſiderant, ad eos remittimus.

ORDO
LIBRORUM ET CAPITUM.
LIBER PRIMUS
De Tumoribus præter Naturam.

		Pag.
CAP. I.	*De Tumoribus in genere.*	1
II.	*De Phlegmone ſeu Inflammatione.*	7
III.	*De Furunculo.*	14
IV.	*De Epinyctide, & Terminthο.*	15
V.	*De Eryſipelate.*	16
VI.	*De Oedemate.*	20
VII.	*De Tumore Flatuoſo.*	25
VIII.	*De Teſtudine, & Talpa* ſive *Tipinaria.*	27
IX.	*De Atheromate, & Steatomate, & Meliceride.*	29
X.	*De Ganglio, & Lupia.*	33
XI.	*De Scyrrho.*	37
XII.	*De Tumore Aquoſo.*	40
XIII.	*De Hydrocephalo.*	42
XIV.	*De Hydromphalo, & Hydrocele.*	45
XV.	*De Bubone.*	48
XVI.	*De Carbunculo ſeu Anthrace.*	54
XVII.	*De Gangrana, & Sphacelo.*	57
XVIII.	*De AFFECTIBUS CUTANEIS, Et PRIMUM, De Maculis quibuſdam levioris momenti, quæ Ephelides, Lentigines, & Hepaticæ vulgò nuncupantur.*	80
XIX.	*De Herpete.*	83
XX.	*De Scabie, ejuſdemquè Speciebus.*	87
XXI.	*De Impetigine ſeu Lepra Græcorum, &c.*	95
XXII.	*De Strumis ſeu Scrofulis.*	99
XXIII.	*De Cancro.*	103
XXIV.	*De Polypo.*	109
XXV.	*De Epulide. & Parulide.*	112
XXVI.	*De Ranula.*	114
XXVII.	*De Aneuriſmate.*	115
XXVIII.	*De Varicibus.*	118
XXIX.	*De Panaritio ſeu Paronychia.*	120
XXX.	*De Hernia in genere, atquè in ſpecie de Inteſtinali, & Omentali.*	123
XXXI.	*De Tumoribus Scroti, Herniis impropriè dictis viz. Hydrocele, Pneumatocele, Sarcocele; Cirſocele.*	129
XXXII.	*De Ani Procidentia.*	132
XXXIII.	*De Uteri Prolapſu.*	1 4

L I.

INDEX CAPITUM

LIBER SECUNDUS

DE

VULNERIBUS.

CAP. I. *Quid Vulnus, quæ ſint illius Differentiæ, Cauſæ Diagnoſtica.* Pag. 139

II. *De Vulnerum Prognoſticis.* 142

III. *De Vulnerum Curatione in genere.* 155

IV. *De Vulnerum Symptomatibus.* 156

V. *De Rebus Alienis è Vulnere eximendis.* 159

VI. *Modus exponitur, quo Vulneris Labia ſint conjungenda, conjunctaque ſervanda.* 162

VII. *De Medicamentis ad Vulnera Curanda neceſſariis. Et Partis Vulneratæ ſubſtantia ſalubri conſervanda.* 165

VIII. *De Vulnere Carnis Simplici, & Profundo.* 172

IX. *De Vulnere Carnis Compoſito, ſeu Cavo, & cum Subſtantiæ deperditione.* 173

X. *De Vulneribus Vaſorum*, hoc eſt, *Venarum & Arteriarum.* 175

XI. *De Vulneribus Nervorum, & Nervoſarum Partium.* 177

XII. *De Vulnere cum Contuſione.* 181

XIII. *De Vulneribus Morſu Animalium illatis, aliiſque Venenatis.* 183

XIV. *De Vulneribus Sclopetorum.* 187

XV. *De Vulneribus Capitis.* 191

XVI. *De Vulneribus Faciei.* 206

XVII. *De Vulneribus Oculorum.* 209

XVIII. *De Naſi Vulneribus.* 212

XIX. *De Vulneribus Labiorum, Aurium, & Linguæ.* 213

XX. *De Vulneribus Cervicis, Colli, Gutturis, Vaſorum Jugularium, & Medullæ Spinalis.* 216

XXI. *De Vulneribus Thoracis, & Partium intus Contentarum.* 220

XXII. *De Vulneribus Abdominis, & Internarum Partium.* 226

XXIII. *De Vulneribus Articulorum.* 234

LIBER TERTIUS.

DE

ULCERIBUS.

CAP. I. *De Ulceribus in genere.* Pag. 236

II. *De*

Digitized by Google

II. *De Ulcere cum vitioſi humoris affluxu. ac proinde difficulter cicatricem admittente.* 240
III. *De Ulcere Maligno, Depaſcente, Phagadæna, Cacoëthe, &c.* 244
IV. *De Ulcere Verminoſo.* 246
V. *De Ulcere cum Oſſis Corruptione.* 247
VI. *De Ulcere Profundo, Sinuoſo, ſeu Cavernoſo.* 250
VII. *De Fiſtulis.* 251
VIII. *De Ambuſtione.* 255
IX. *De Oculorum Ulceribus.* 262
X. *De Fiſtula Lachrymali.* 265
XI. *De Aurium Ulceribus.* 269
XII. *De Narium Ulceribus.* 271
XIII. *De Labiorum Ulceribus. & Fiſſuris.* 275
XIV. *De Ulceribus Oris.* 276
XV. *De Pectoris Ulceribus, & Fiſtulis.* 278
XVI. *De Abdominis Ulceribus, & Fiſtulis,* 782
XVII. *De Veſica Urinaria, Pudendorum Ulceribus.* 285
XVIII. *De Ulceribus, & Fiſtulis in Ano.* 298
XIX. *De Tibiarum, Articulorum & Pedum Ulceribus.* 306

LIBER QUARTUS

DE

FRACTURIS.

CAP. I. *De Fracturis in genere.* Pag. 310
II. *De Generali Fracturarum Curatione.* 313
III. *De Affectibus præter naturam, qui Fracturis accidunt.* 319
IV. *De Fracturis cum Vulnere.* 321
V. *De Fracturis in ſpecie.* 326

LIBER QUINTUS,

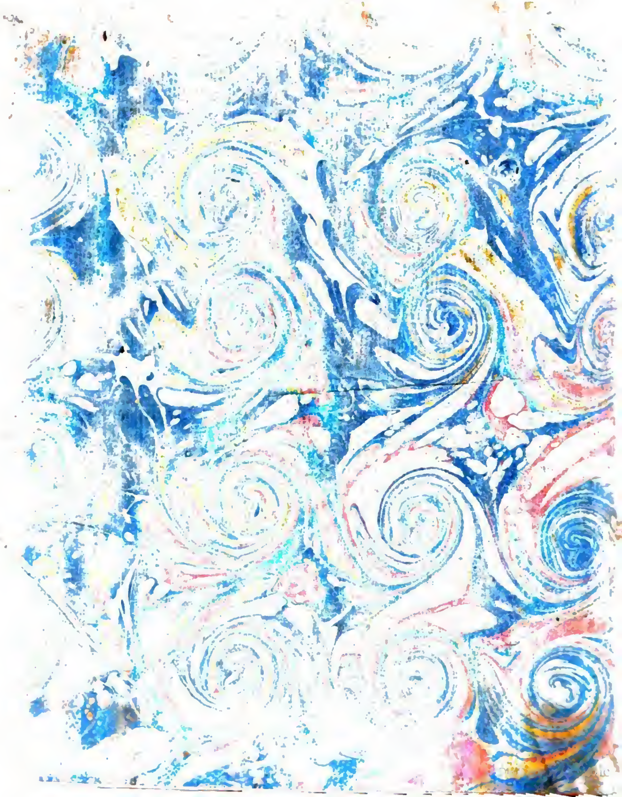
DE

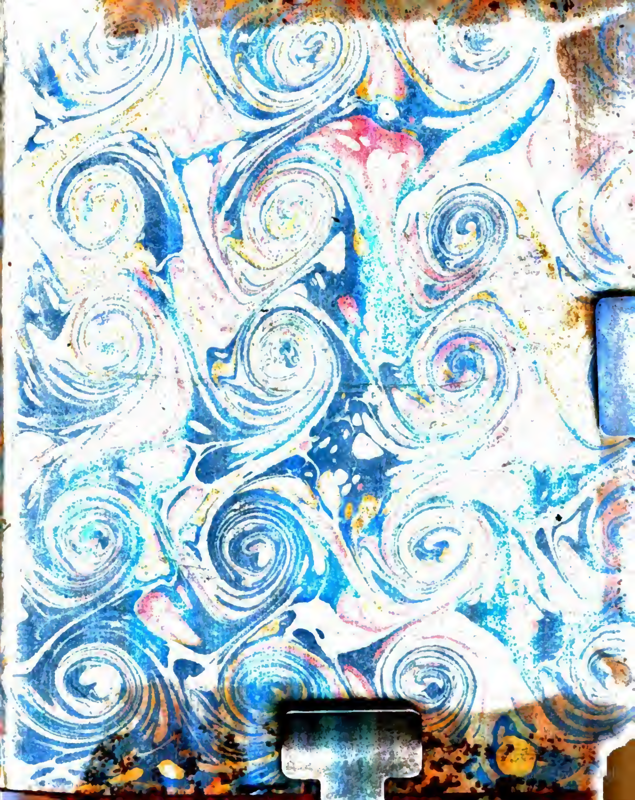
LUXATIONIBUS.

CAP. I. *De Luxationibus in genere.* Pag. 341
II. *De Luxationum Curatione.* 343
III. *De Luxationibus in ſpecie.* 350

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google